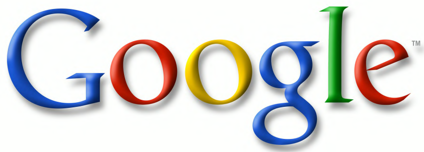

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

van het Koningrijk der Nederlanden

OF VERVOLG DER

MERKWAARDIGSTE GESCHIEDENISSEN,

DIE VOORGEVALLEN ZYN IN DE

ZEVEN PROVINCIEN, BATAAFSCH BRABAND EN DRENTHE,

EN DE

BUITENLANDSCHE BEZITTINGEN.

TWEE EN DERTIGSTE DEEL.

MDCCXCVII.

Te AMSTELDAM,

By J. VAN DER BURGH en ZOON.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

JANUARY. MDCCXCVII.

HOLLAND.

'sGRAVENHAGE.

'T Was ter bevorderinge van den bloei van binnenlandsche Fabrieken en Trafieken, dat de invoer van verscheiden buitenlandsche Goederen, by onderscheidene Publikatien, wierdt verboden, welke men, ingevolge daar van, met den naam van *Contrabanden* bestempelde. Daar, intusschen, deeze Goederen, elders begeerd, langs den weg van onze Republiek, voegzaamst derwaarts konden verzonden worden, meenden de Bestuurders des Lands de Ingezeetenen van de voordeelen, daar mede te behaalen, niet te mogen berooven. Tevens, egter, de kragt der bevelen, tegen den invoer en het fly en van zulke Contrabanden hier te Lande, willende handhaaven, wierden, ter bereikinge,

'S GRAVENHAGE. zoo van het eene als van het andere oogmerk, van tyd tot tyd schikkingen beraamd. Eene Publikatie der Nationaale Vergaderinge van 5 deezer bepaalde de voorwaarden, op welke de Transito of Doorvoer van Contrabanden wierdt toegestaan.

GELYKHEID. VRYHEID. BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland: allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, *Heil en Broederschap!* doet te weeten: dat door ons in overweging zynde genomen, dat het belang dezer Republiek vordert, dat het transit van Goederen, waar van den invoer binnen dezen Lande is verboden, als mede van eenige andere Specien van Goederen; edoch de laatstgemelde alleen voor zo veel dezelve van de Landzyde, het zy langs de Rivieren, het zy te Lande, worden ingebragt, gefavoriseert werde.

Zo is het dat wy hebben vermeend te moeten decreteeren, zo als wy decreteeren by dezen:

Art. 1. Dat alle verzoeken tot transit van Contrabande Goederen, voortaan, te beginnen met den 1 February 1797, zullen moeten geschieden voor dat die Goederen hier te Lande zyn gearriveert.

2. Dat de Geconsigneerde by zyn Request zal moeten opgeven de quantiteit, qualiteit en waarde van de Goederen; de plaats van waar die komen; waar die ingeladen zullen worden of ingeladen zyn; de Haven of Plaats waar die zullen inkomen; en de Plaats waar heen dezelve gedestineerd zyn.

3. Dat

3. Dat de Geconfigneerde verplicht zal wezen, zoo hy reeds het Cognoscement van de Goedere ontvangen heeft, het zelve aan zyn Request te annexeeren; of wel Copie authenticq van dien.

's GRAVENHAGE.

4. Dat ingevalle zodanige Geconfigneerde nog geen Cognoscement bekomen heeft, ten tyde van het presenteeren van zyn Request, hy als dan gehouden zal zyn, het zelve in originali, of by Copie authenticq, aan het Committé tot de Zaaken van de Marine te fourneeren, binnen tweemaal vier en twintig uuren na den ontvang.

Publ. op den doorvoer van Contrabanden.

5. Dat de Contrabande Goederen nooit zullen mogen gelost worden, dan onder toezicht van twee Commisen ter recherche, die dezelve ook aan boord zullen plumberen.

6. Dat de alzo geplumbeerde Goederen zullen worden getransporteert en opgeslagen, onder toezicht van de twee voorschreven Commisen, naar en in 's Lands Magazyn of Pakhuis, en aldaar gesteld onder de Custodie van den Vendumeester, en waar geen Vendumeester mogt zyn, onder de Custodie van den eersten Officier van de Convoyen en Licenten; welke daar van dadelyk een behoorlyk Renversaal aan den Schipper of Voerman, tot deszelfs decharge, en ten einde het zelve aan den Geconfigneerden tot zyn securiteit te overhandigen, zal moeten uitleveren; zullende in plaatsen, daar geen 's Lands Magazyn of Pakhuis is, den opslag geschieden in zoodanig ander Pakhuis, als door den geene, onder welkers Custodie die goederen gesteld worden, zal worden aangewezen.

7. Dat de voorschreve Goederen binnen zes weeken na de by Art. 6. bepaalde opslag in het Magazyn of Pakhuis alzoo geplumbeert, onder toezicht van twee Commisen ter recherche, uit het Magazyn of Pakhuis zullen vervoerd en afgeladen moeten worden, ten ware daar toe volstrekt geen gelegenheid mogte zyn; in welk geval het

'sGRAVENHAGE. Committé tot de zaken van de Marine aan den Koopman of Commissionaris, op deszelfs verzoek, Prolongatie zal mogen verleenen.

Publ. op den doorvoer van Contrabanden.

8. Dat op Plaatsen, alwaar geen twee of meer Commisen zyn gestationeert, de lossing, opslag en aflading, Art. 5, 6 en 7, vermeld, zal geschieden onder toezicht van één Commis.

9. Dat de Koopman of Commissionaris die zoodanige Contrabande Goederen ontvangt, zal stellen behoorlyke cautie, voor het montant der driedubbelde waarde van die Goederen, dat dezelve wederom uit dezen Lande zullen worden uitgevoerd.

10. Dat de Koopman of Commissionaris, deze driedubbelde waarde zal verbeuren, indien hy kan overtuigd worden, dat die contrabande Goederen, voor het geheel of gedeeltelyk, binnen deze Republiek zyn verbleven.

11. Dat voorschreve Cautie zal worden geroyeerd, zoo haast door een behoorlyke aftekening op de Pasport, van 's Lands Bediende, op de laatste Wagt, langs welke de uitvoer der Goederen geschied, bewezen is dat dezelven wentlyk, en in de daad, zyn uitgevoert geworden.

12. Dat voor het transit van Contrabande Goederen, ten behoeve van den Lande, eens vooral, zal betaald worden drie perCt. van de volle waarde.

13. Dat ingevalle van benadering van Contrabande Goederen, dezelve, door de geene, die de benadering gedaan heeft, nok binnen by de Art 7. bepaalde tyd, zullen moeten worden uitgevoerd, op pœne van Cassatie.

14. Dat aan de Commisen of Commis voor het plomberen van de Goederen, en het toezigt by derzelver transport naar het Magazyn of Pakhuis, zal betaald worden, voor een Baal, Pak, Kist, Kasse, Ton, Vat of Mande, zonder onderscheid of groot dan klein is, tien stuivers, en voorts drie

stui-

stuivers voor ieder Baal, Pak, Kist, Kasse, Ton, Vat, of Mande, boven het getal van één.

15. Dat de Commisen, onders welkers toezigt de Contrabande Goederen uit het Magazyn of Pakhuis wederom zullen worden vervoerd en afgeladen, daar voor zullen genieten, te zamen, en zo er maar één Commis is door denzelve alleen, even zoo veel als by voorige 14. Art. voor het plumberen is bepaald.

'S GRAVENHAGE.

Publ. op den doorvoer van Contrabanden.

16. Dat aan de Vendumeester, en waar geen Vendumeester mogt zyn, aan de eerste Officier van de Convoyen en Licenten, voor het opslaan en bewaren in het Magazyn of Pakhuis, zal worden betaald één per mille van de waarde der Goederen; met dien verstande egter, dat de Vendumeester, of eerste Officier van de Convoyen en Licenten, altoos zal genieten twee gulden, al waare het dat de by hem bewaarde Goederen geen twee duizend guldens waardig mogten zyn.

17. Dat al het geene hier vooren Art. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15 en 16. met betrekking tot het transit van Contrabande Goederen bepaald is, ook zal moeten worden geobserveert en nagekomen met alle andere, of zoogenaamde vrye Goederen, welke van de Landzyde, het zy langs de Rivieren, het zy te Lande, binnen deze Republiek worden gebragt, om na elders vervoerd te worden.

18. Dat mitsdien by deze worden ingetrokken en geannulleerd de 12, 13, 14 en 16 Art. van het Placaat op den ophef van de Convoyen en Licenten van 31 July 1725.

19. Dat almede de Lyste van de Gemeene Middelen op de inkomende en uitgaande Goederen en Koopmanschappen, ten zelven dage geëmaneerd, by en mits deze in zoo verre word geältereerd en veranderd, dat voortaan, te beginnen met den 1 February 1797. van de hier na volgende Goederen, wanneer dezelve te Lande of langs de Rivieren in dezen Lande gebragt worden om naar el-

'S GRAVENHAGE.

Publ. op den doorvoer van Contrabanden.

elders te vervoeren, voor transito rechten zal moeten worden betaald; van

Alle Aardewerk: als Potten, Pannen, Kruiken, Kannen, Porcelynen, en alles wat verder onder den naam Aardewerk kan worden begrepen; alle Fruiten zonder onderscheid; witte Naai-garens; vilte Hoeden; Bye Wasch en opgemaakt Koper-werk, twee gulde van de waarde van honderd gulden.

Alle gemaakt Yzer- en Staalwerk, vier gulden van honderd gulden

Rundvee; jong of oud, éene gulden tien stuivers van ieder Beest; Paarden, de Veulens daar onder begrepen, twee gulden van ieder.

20. Dat alle andere zoogenaamde vrye Goederen, die transito vervoerd worden, zullen moeten betaalen éénmaal de hoogste rechten, welke, op het inkomen of uitgaan, by de Lyst van 31 July 1725 zyn bepaald.

21. Dat alle Goederen, die transito vervoerd worden, zullen moeten wezen gepakt in Baalen, Pakken, Kisten, Kassen, Tonnen, Vaten of Manden, ten einde behoorlyk te kunnen worden geplumbeert.

22. Eindelyk: dat het Touw en Lood, tot het plumberen nodig, door en ten koste van den Lande zal worden gelevert.

Voorts lasten en bevelen wy het Committé tot de zaaken van de Marine, mitsgaders de Fiscaals, Commisen-Generaal, en alle andere Officieren van de Convoyen en Licenten zich stiptelyk hier na te reguleeren.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, zoo ontbieden en verzoeken wy de Hoogstgeconstitueerde Machten in de respective Gewesten, deze onze Publicatie van stonden aan te doen publiceren en affigeren ter plaatse daar men gewoon is zoodanige Publicatien en affixien te doen.

Aldus gedaan en gearresteert ter bovengemelde

Ver-

Vergadering, in den Haag, den 5 January, 1797. het derde Jaar der Bataafsche Vryheid. 'S GRAVENHAGE.

(*Geparapheert*)

J. H. STOFFENBERG, vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

C. BYLEVELT.

Aanmerkelyk en in 't oog loopende waren, kort naa het ontstaan der Staatsomwentelinge hier te Lande, en zedert nog een geruimen tyd, de bemoeijingen der dus genoemde Grondvergaderingen met de publieke zaaken. Een gezag matigdén zy zich by wylen aan, welk dat der Hoogstgeconstitueerde Magten, indien niet evenaarde, immers zomtyds overdwarschte. Althans dus begreep het de Nationaale Vergadering; welke, diensvolgens, geraaden vondt, tegen zulk eene wederregtelykheid te moeten waaken. Dit geschiedde by een Publikatie van 17 deezer.

GELYKHEID, VRYHEID,

BROEDERSCHAP.

PROCLAMATIE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen, die deze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Gelyk wy doordrongen zyn van het gevoel, dat

'S GRAVENHAGE.

Publ. vntr. de Grondvergaderingen.

eene van wege het geheele Volk saamgeroepene Vergadering, om eene onafhanglyke en vrye Natie te vertegenwoordigen, zich verheven moet achten boven alle bedoeling, om zich eenige magt, welke aan haar niet zou zyn toevertrouwd, te willen aanmatigen, of het wettig toevertrouwd gezach, ten koste van 's Volks recht, te kunnen misbruiken; zo houden wy ons ook verzekerd, dat wij als zodanige Vergadering, welke het geheele Volk van Nederland wettiglyk vertegenwoordigt, zonder ons tegen de hoogheid van dat zelfde Volk te vergrypen, niet mogen toelaaten of stilzwygende aanzien, dat zich eenige Burgers zouden opwerpen, om zich nevens ons te plaatzen, ten einde dat zelfde Volk te vertegenwoordigen, en de uitoeffening van deszelfs oppermagt te verdeelen, en even daar door te verydelen.

Niet minder achten wy het, één onzer tederste verplichtingen te zyn, om, gelyk wy met allen, die ons tot onzen gewichtigen post hebben gemagtigd, hulde gedaan hebben aan de Oppermagt des geheelen Volks, en aan de beginselen daar mede verknogt, zo veel mogelyk voor te komen, dat geene verkeerde of verwarde begrippen omtrent de gronden eener Volksregeering by vertegenwoordiging gekoesterd of verspreid worden, nog zodanig veld zouden winnen, dat de waare beginsels van de erkende Souverainiteit des Volks misvormd, en bedorven zouden worden.

Vooral oordeelen wy te moeten waaken, dat geen overdreevene voorstellingen, omtrent het recht aan byzondere deelen of Leden der Maatschappy toekomende, aanleiding mogen geven aan de vyanden onzer Vryheid, en aan de Tegenstanders onzer aangenomene beginselen, om welligt door heimelyke machinatien, de zaaken daar heenen te stieren, dat een samenstel van Volksbestuur, het welk, wel ingericht, de goedkeuring en aankleeving van elk Weldenkenden verdient, door onbezonnen afwykingen van het waare midden-

denpunt, als buitenſpoorig en gevaarlyk zou kunnen worden ten toon geſteld, en verachtlyk gemaakt. '*s* GRAVENHAGE.

Met deze gevoelens bezield, en werkzaam zynde, om ons van onzen zo moeilyken Post, vooral in 't vervaardigen van een Ontwerp van Conſtitutie voor het Bataafſche Volk te kwyten, en met blydſchap aan den éénen kant aan onze Medeburgers het recht toekennende, om in byzondere Gezelſchappen en byéénkomſten over de rechten en belangen van 't geheele Volk elkanderen te onderrichten, en te oeffenen, gelyk zy eerlang ſtaan genodigd te worden, om in wettiglyk daar toe byéén geroepen Grondvergaderingen het geheele Ontwerp in deszelfs volkomen zamenhang, met beſlisſend gezag te beoordeelen; en aan den anderen kant met geen minder genoegen ons zelf bewust zynde, dat wy de ware beginſelen van een Volksbeſtuur, 't welk op de oppermagt des geheelen Volks gegrond is, aanklevende, nog onlangs daar van een onwederſprekelyk bewys gegeven hebben, door ons gedecreteerd voornemen, om het Ontwerp der Conſtitutie, het welk wy aan het Volk ter goed- of afkeuring zullen aanbieden, op de éénheid en ondeelbaarheid der Republiek te zullen vestigen; en getrouw aan dit beginſel onze werkzaamheden voortzettende, kunnen wy niet ontveinzen, met de grootſte bevreemding vernomen te hebben, dat eenige Burgers, zich noemende *de algemeene Vergadering der Wyks-Grondvergaderingen van de Stemgerechtigde Gemeente der Stad Leyden*, by circulaire Misſive, geſchreven te Leyden, den 21 December laatstleden, hunne Medeburgers tegen Woensdag den 18 dezer hebben hebben uitgenodigd, om Gecommitteerden, *van eenen behoorlyken Geloofsbrief voorzien*, naar gemelde Stad af te vaardigen, wordende by die zelve circulaire Misſive *het voornemen* van derzelver afzenders opgegeven te *beſtaan in het dadelyk byéénroepen eener Vergadering*

Publ. omtr. de Grondvergaderingen.

'sGRAVENHAGE — *ring van Gecommitteerden uit de Grondvergaderingen, door de geheele Republiek, of van Societeiten, of Volksvergaderingen in zodanige Plaatsen, waar tot nog toe geene Grondvergaderingen zyn tot stand gebragt.*

Publ. omtr. de Grondvergaderingen. Wy kunnen niet ontveinzen, dat zodanige misstap ons is voorgekomen, tegen alle waare beginselen in te loopen, en geschikt te zyn, niet alleen om de begrippen onzer Medeburgeren van 't waare spoor af te leiden, maar ook om de schroomelykste verwarringen te veroorzaaken.

Wy ontdekken daar in eene poging, om eene Vergadering byeen te brengen, welke, indien dezelve tot stand gebragt konde worden, zou moeten bestaan uit de Gecommitteerden van alle de Grondvergaderingen der geheele Republiek, en mitsdien het geheele Volk van Nederland zou Vertegenwoordigen; aan welke Vergadering, ingevolge de erkentenis van 's Volks Oppermagt, al dat gezag zou moeten worden toegekend, het welk door het geheele Volk aan ons is opgedragen; terwyl eene dusdanige dubbele vertegenwoordiging, op het zelfde oogenblik, waar op wy de éénheid en ondeelbaarheid van 's Volks Magt en Bestuur, door alle bekwame middelen zoeken te vestigen, en te beveiligen, integendeel de zamenvoeging der Magt, welke tot een wel geregeld Bestuur onontbeerlyk is, jammerlyk zou van één scheuren, en eene verderffelyke Regeeringloosheid, tot droefheid aller braven, en tot blydschap onzer Vyanden zou daarstellen.

Doch, hoe zeer wy ook in dit erkende voorneemen van de Schryvers der gemelde circulaire Missive, eene diergelyke strekking meenen te moeten aanwyzen, wy houden ons nochtans verzekerd, dat de pogingen, hier toe aangewend, zodanig stryden met die beginselen, welke by de laatste omwenteling in deze Republiek aangenomen, by herhaaling plechtig erkend, en tot op dit oogenblik te aller tyd voorgestaan, en in acht ge-

genomen zyn, dat men niet, zonder de Revolutie te onteeren, dezelve kan in twyffel trekken; daar de hulde aan 's Volks Oppermacht onafscheidbaar verbonden is met de erkentenis, dat die zelve Oppermagt niet berust by de byzondere deelen, maar by het geheelè Volk te zamen genomen; en dat derhalven geene byeenkomsten van zogenaamde Volks-Gecommitteerden immer den wil van het geheele Volk kunnen uitdrukken, of eenige wettigheid zich toekennen, zo er geene zekerheid zy, dat alle de Grondvergaderingen der geheele Republiek tot dat einde wettiglyk byeengeroepen, en alle de Stemgerechtigden in de mogelykheid en onder de verplichting geweest zyn, om daar toe te concurreeren.

'S GRAVENHAGE.

Publ. omtr. de Grond-vergaderingen.

Boven dit alles kunnen wy niet verbergen, dat de ongestoorde voortgang van zodanige ondernemingen, hoe weinig beduidend dezelven in haren oorsprong schynen mogen, of onder welke onschuldige gedaante men haar zou willen doen voorkomen, de buitensporigste gevolgen, en rampzaligste verwarringen zou kunnen veroorzaaken; daar toch de Schryvers van zodanige circulaire Missive, wanneer dezelven meenen het recht te hebben, om hunne Medeburgeren tot diergelyke algemeene byeenkomst te mogen nodigen en beschryven, aan de anderen hunner Medeburgeren onder dezelve, of zoortgelyke benamingen of kwaliteit, welke zy zich zelve toeschryven, niet kunnen betwisten het recht, om soortgelyke beschryving uit te vaardigen; zonder te kunnen vorderen, dat hunne Medeburgers eerder aan hunne noodiging, dan aan die van anderen zouden verplicht zyn gehoor te geven; welk alles nochtans daar henen zoude strekken, om verschillende Vergaderingen van dezelfde natuur, doch al ligt met tegenstrydige bedoelingen zich te zien vormen, welken de tweedracht aankweeken, de gezindheden van het Volk meer en meer verdeelen, alles in verwarring brengen, en de pogingen tot het vestigen van een wel geregeld Volks-Bestuur schandelyk verydelen zouden.

En,

's GRAVENHAGE.

Publ. omtr. de Grondvergaderingen.

En, aangezien wy, met het onbezweeken voornemen, om de oppermagt van het geheele Volk te handhaven, en het genot eener Constitutie, overeenkomstig de rechtmatige beginselen eener Volksregeering by representatie, op de eenheid en ondeelbaarheid van het geheele Volk gegrond, aan ons Vaderland, zo veel in ons vermogen is, te verzekeren, ons verplicht achten, allen aanslag, welke zulks zou kunnen verydelen, tegen te staan, en onze Medeburgers, welken, door dwaling of verleiding, gevaar zouden loopen, zich tegen 's Volks hoogheid te vergrypen, daar voor te beveiligen, en daarvan terug te brengen:

Zo is 't, dat wy, als representeerende het Volk van Nederland, allen onzen Medeburgeren ernstiglyk waarschouwen, aan de voorschrevene, of aan eenigerhande uitnodiging tot het bywonen en formeeren eener Vergadering van Gecommitteerden uit de Grondvergaderingen der geheele Republiek, of uit Societeiten of Volksvergaderingen, geen gehoor te geven, veel min daartoe de hand te leenen; maar in tegendeel vermanen, om zich daar van zorgvuldiglyk te onthouden, verklarende wy al het zelve te zullen houden voor een attentaat en aanslag tegen de hoogheid en souverainiteit van het geheele Volk van Nederland, en het onder onze eerste en heiligste plichten te zullen rekenen, om het nationaal gezag, wettiglyk aan onze Vergadering, door het geheele Volk toevertrouwd, voor zo verre zulks, tegen onze wensch en verwagting, zoude mogen noodzakelyk worden, te zullen gebruiken, om zodanige allezins onberadene en verderflyke ondernemingen, in derzelver beginselen efficacieuselyk tegen te gaan, en daar door het lieve Vaderland, voor alle de noodlottige gevolgen van het schenden der eerste grondbeginselen van eene waare en wettige Volksvertegenwoordiging, en de daar uit onvermydelyk te voorziene verwarringen en regeeringloosheid, te beveiligen.

Ontbieden en verzoeken wy de Hoogstgeconsti-

ftitueerde Machten in de refpective Gewesten, dat 's GRAVENHAGE.
zy deze onze Proclamatie van ftonden aan doen publiceeren en affigeeren, op alle plaatfen, daar men gewoon is Publicatien en Affixien te doen.

Aldus gedaan en gearrefteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haag den 17 January 1797, *het derde Jaar der Bataaffche Vryheid*.

(Geparapheert)

L. E. VAN ECK, vt.

(Onderftond)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(Was geteekend)

D. VAN LAER.

Gebrek aan gereede penningen was de kreet, die, zints den aanvang der Omwentelinge, uit de Vergadering der Beftuurderen van 's Lands Financiën opging. Herhaalde Heffingen waren het gevolg daar van. Hoewel, over 't geheel genomen, vlytig in den opbrengst, vondt men er, egter, onder de Ingezeetenen, welke deswegen in gebreke bleeven, eenigen onder deeze, zommigen onder andere voorwendzels. Om deezen ter hunner pligtsbetragtinge te brengen, diende eene Publikatie van het Provinciaal Beftuur van Holland van 30 December des naastvoorgaanden jaars.

's GRAVENHAGE.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

Publ. rakende de nalaatigen omtrent de Heffinge.

Het Provinciaal Bestuur van Holland, aan alle de geenen zyner Medeburgeren, welke deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat wy ons bevonden hebbende in de onaangenaame noodzaaklykheid, van ingevolge de successive Publicatien, in datis den 30 Juny en den 10 Augustus deezes Jaars, eerst ;, tot eene Geld„ ligting van de Inkomsten der Ingezetenen van „ deeze Provincie" te moeten besluiten, en vervolgens nog te decreteeren, „ dat de evengedach„ te Heffing, naar mate van de omstandigheden „ onzer Medeburgeren, zoo wel zoude werken „ op derzelver Bezittingen, als op derzelver In„ komsten, en dat mitsdien, in maniere daarby „ bepaald, sommigen van hunne Inkomsten, en „ wederom anderen van hunne Bezittingen, of „ wel aan beiden, daarin zouden moeten draa„ gen," wy tevens uit onze overtuiging van de slechte handelwyze van sommigen der Ingezetenen in het doen hunner verschuldigde Fournissementen, (waarvan by het gedaan onderzoek naar de voorige Geldheffing, gearresteerd den 17 July des Jaars 1795, ten vollen gebleken is,) eene gepaste voorzorg noodig gekeurd hebben, om zoo veel te zekerder te ontdekken, of alle onze Medeburgeren wel aan hunne verplichting zouden voldoen, zynde tot dat einde by de 43 en 44*ste Articulen van de eerstgemelde*, en nog nader by de 39 en 40*ste Artikulen der laatstgedachte Publicatie*, onder anderen, zodanig onderzoek, door Commissien, by ons, of van onzent wegen, daartoe te benoemen, en alle zulke pœnaliteiten tegens de zodanigen, die zouden bevonden worden *niet dat*

gee-

geene gefourneerd te hebben, *het welk zy verplicht waren te doen*, bepaald en vastgesteld, als aldaar in het breede is vermeld.

Dat overeenkomstig het voorsz. gestatueerde, door het Provinciaal Committé, op onze authorisatie, Commissie van Opper toezicht is gecreëeren, eene in de respective ressorten van dit Gewest, onderscheidene Commissien tot het doen van het vereischte onderzoek zyn aangesteld, mitsgaders de Instructie, waarna dezelven zich in het gemelde opzicht zouden moeten gedraagen, by Publicatie van 22 Augustus dezes Jaars, ter kennisse van den Volke is gebragt; terwyl eindelyk nog het gemelde Committé ontwaar geworden zynde, dat eenige kwalyk geïntentioneerde Perfoonen zich veroorloofden, om de voorsz. Financieele Operatien op eene allezins strafwaardige wyze, door het verspreiden van ongegronde en valschelyk verzonnen geruchten, te contramineeren en tegen te werken, daartegen, by Publicatie van den 30 Augustus voorsz., niet alleen de nodige waarschuwingen heeft gedaan, maar tevens allen en een iegelyk op het ernstigste vermaand, *om zich stiptelyk naar den inhoude* der voorsz. Publicatien van den 30 Juny en den 10 Augustus respective te gedraagen.

'S GRAVENHAGE.

Publ. rakende de nalaatigen omtrent Heffinge.

Dat wy, zoo by de evengedachte Publicatien, alsmede, by die van den 26 Mey daar te vooren, omstandig, en openhartig hebbende opengelegd den hoogen nood, waarin dit Gewest zich ten aanzien van deszelfs Financieele belangen bevond, benevens de dringende redenen en omstandigheden, waarom wy, na eene serieuse overweeging van alle de middelen, die ons tot redres wagen aan de hand gegeven, hebben gemeend de hier vooren gemelde Heffingen te moeten decreteeren, met allen grond hebben mogen verwachten, dat de Ingezeetenen van deeze Provincie, althans by overweeging van deeze motiven, mitsgaders van de voorsz. ernstige waarschuwingen en

ge-

'S GRAVENHAGE.

Publ rakende de nalaatigen omtrent de Heffinge.

genomene maatregelen, aan hunne onvermydlyke verplichting, om een ieder, naar maate van zyne vermogens, een gedeelte van hunne Inkomsten of Bezittingen, aan het Bestuur van dit Gewest, ten algemeenen nutte, ter leen te verstrekken naar behooren zouden hebben voldaan.

Dat ondertusschen de laatste termyn, tot het doen der verschuldigde Fournissementen, ten reguarde *van de Heffing op de Inkomsten*, reeds op den 15 December jongstleden is afgelopen, en die ten opzichte van *de Bezittingen*, op den 31sten deezer maand zal expireeren, terwyl ons nietteemin, uit de overgezondene staaten en opgaven van de onderscheidene Ontvangers, ten vollen is gebleken, dat op de respective 's Lands Comptoiren *op verre na* niet is gefourneerd *zoo veel*, als wy op zekere gronden hebben moeten onderstellen, dat van deeze Negotiatien zoude zyn geprovenieerd, indien alle de Ingezetenen hunne verschuldigde aandeelen getrouwlyk hadden opgebragt; en wy alzoo tot ons grievend leedwezen moeten besluiten, dat verscheidene van onze Medeburgers tot dus verre daarvan zyn gebleven in gebreke.

Dat de zodanigen van nu af aan, ingevolge de voorsz. Publicatien, reeds zouden zyn vervallen in de daar tegens gestatueerde pœnaliteiten, gelyk ook tot dat einde de voorsz. door het Provinciaal Committé gestelde Commissien, met den 14 January 1797 aanstaanden, hunne werkzaamheden, tot het doen van het vereischte onderzoek, in conformité van derzelver Instructien, zouden moeten voortzetten, en daartoe des te meerdere redenen voorhanden zyn, vermits wy ons, zonder eene prompte en richtige executie van de gedecreteerde Heffingen, in de volstrekte onmoogelykheid zouden bevinden, om aan alle de dringende Finantieele behoeften van dit Gewest te voldoen, en inzonderheid ook, om het nog resteerend aandeel van deeze Provincie in de

som

som van Zestig Millioenen Guldens welke door de Nationaale Vergadering, ingevolge de Magt aan haar by het 85ste Artikel van het Reglement toegekend, voor de ordinaire en extraordinaire uitgaven voor het Bondgenootschap, zoo ter Zee als te Lande, in deezen jaare is gevorderd, naar behoren op te brengen, daar nogtans, door de *non de na-betaaling* van het gemelde restant, de Ingezetenen van dit Gewest, tot hunne onberekenbaare schade, zouden worden blootgesteld aan alle de facheuse gevolgen van zoodanige middelen van executie, als aan de voorsz. Vergadering, tegens de gebrekige Provincien, by het evengedagte Reglement zyn vrygelaten, en waartoe reeds deliberatien by dezelve aangelegd, en preparatoire maatregelen gedecreteerd zyn.

'S GRAVENHAGE. *Publ. rakende de nalaatigen omtrent de Hef fingen.*

Dat wy in deeze gesteldheid van zaaken hebben geconsidereerd, dat wel, aan de eene zyde, met genoegzaamen grond kan worden vooronderstelld, dat onder diegeenen, welken hunne verschuldigde Aandeelen tot dus verre niet hebben gecontribueerd, zich verscheidene bevinden, die moedwillig en opzetlyk, mitsgaders uit allezins onbetaamlyke en strafwaardige inzichten, hunnen indispensabelen pligt niet hebben betracht, en dat tegens dezulken van nu af aan, zonder eenige verschooning, naar exigentie van zaaken, zoude kunnen en behooren te worden geprocedeerd, doch dat, aan den anderen kant, sommigen uit hoofde van gewigtige beletselen buiten staat geweest zyn, om, voor den afloop van den laatsten termyn, hunne verschuldigde Aandeelen in 's Lands Kas te storten, zoo als genoegzaam is gebleken uit verscheidene Adressen, aan ons, of aan het Provinciaal Committé, gepræsenteerd, waar op favorable dispositien gevallen zyn, hoedanige redenen ook zouden kunnen exteeren, ten opzichte van eenige Ingezeetenen, welke tot dus verre zich deswegens niet schriftelyk hebben geaddresseerd, en dat voor het overige deeze en geene, by ge-

 brek

GRAVENHAGE... Publ. vrakende de navolging omtrent de Heffingen.

brek van genoegzaam doorzicht, zich door kwaadwilligen hebben laaten wegsleepen in erroneuse denkbeelden nopens het verstand, en de zekerheid der executie van de voorsz Publicatien, ja zelfs ten opzichte van de deugdelykheid hunner verpligting, om tot styving van 's Lands Schatkist, in den dringenden nood, naar evenredigheid van hunne vermogens by te draagen, gelyk ook, dat de traagheid of achterlykheid der Fourniscmenten op sommige Plaatsen grootendeels daar aan moeten worden toegeschreven, dat derzelver Municipaliteiten, wel verre van hunne poogingen, tot executie van de gearresteerde Geldheffingen, ten beste van den Lande, met de onze te vereenigen, en hunne Mede-Ingezetenen ter voldoeninge aan den inhoud der voorsz. Publicatien op te roepen, integendeel de daarby genomene maatregelen met de daad hebben tegengewerkt, door aan ons, of, by onze absentie, aan het Provinciaal Committé, Memorien of Adresfen te presenteeren, of aan hunne Medeburgers ter tekening voorteleggen, ten einde eene verandering in sommige poincten of artikelen derzelver Publicatien te weeg te brengen, in zoo verre, dat het gemelde Committé genoodzaakt is geweest, by de meergedagte waarschuwing van den 30 Augustus deezes Jaars, ook daar tegens specialyk te voorzien.

Het is dan ook, om alle de hierboven gemelde redenen, dat wy hebben goedgevonden en verstaan, op den hier na te melden voet en wyze, aan de gebrekigen, nog voor de laatstemaal, gelegenheid te geeven, om hunne verschuldigde aandeelen in 's Lands Kas te storten, en alzoo deeze uiterste proef te neemen, of aan de eene zyde de kwaadwilligen, door deeze onze overbodige toegeeventheid zouden kunnen bewogen worden, om als nog naar behooren te contribueeren, en zich zelven te bevryden van die poenaliteiten, waarin zy, ingevolge de voorgemelde Publicatien, reeds waren vervallen, mitsgaders aan den anderen kant

de

de geenen, welken zonder hunne schuld of toedoen, uit hoofde van byzondere redenen, daarin zyn verhinderd geworden, door een convenabel uitstel in staat te stellen, om als nog tot onderstand van 's Lands Finantieele Behoeften, het hunne toetebrengen, en over zulks te decreteeren en te statueeren de navolgende Pointen en Artikelen:

'S GRAVENHAGE.

Publ. rakende de nalaatigen omtrent de Heffingen.

Art. 1. Dat de laatste Termynen der voldoening aan de Geldheffingen van de Inkomsten en Bezittingen der Ingezetenen van deeze Provincie, ingevolge onze voorgemelde Publicatien van den 30 July en den 10 Augustus 1796, respectivelyk op den 15 December jongstleden afgeloopen zynde, of op den laatsten derzelve Maand zullende expireeren, zullen worden gehouden voor geprolongeerd, tot den eersten Maart van het aanstaande Jaar 1797, en dat mitsdien alle de geenen, welke in gebreke zouden mogen gebleven zyn, van hunne verschuldigde Aandeelen in dezelve Heffingen, uit welken hoofde zulks ook zoude mogen zyn, of geheellyk, of ten deele, te voldoen, zich als nog van deeze hunne verpligting, vóór de expiratie van de voorsz. twee Maanden, overeenkomstig dezelve Publicatien, zullen kunnen en mogen kwyten.

2. Dat die geenen, welken als nog hunne verschuldigde Fournissementen, vóór den eersten Maart aanstaande, getrouwlyk zullen opbrengen, zullen gehouden worden, zich van hunne verpligting ten volle te hebben gekweten, en dienvolgende bevryd worden van alle zoodanige poenaliteiten, waarin zy anderzins, wegens derzelver non-voldoening, in zoodanige Termynen als by de meergemelde Publicatien respectivelyk zyn bepaald, zouden vervallen.

3. Dat de voorsz. betaaling door de geenen, die daarvan invoege voorsz. zyn in gebreke gebleven, zal mogen geschieden, zoo als by het 47 Artikel der Publicatie van den 10 Augustus dezes

'S GRAVENHAGE. Publ. rakende de naalaatigen omtrent de Heffingen.

Jaars is gestatueerd, en alzoo in goede, gangbaare, Gouden en Zilveren Munt, die gewoon is op 's Lands Comptoiren ontvangen te worden, de Zeeuwsche Ryksdalers tegen 52 Stuivers daaronder begrepen, als mede in ongemunt Goud en Zilver, tegens de waarde by de Publicatie der Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, in dato 26 Maart 1795, bepaald, en voorts met Quitantien, gesproten uit de Loten van de Vrywillige Negotiatie, by forme van Lotery, gearresteerd den 10 February deezes Jaars, geaugmenteerd met de daarop verlopene Interessen, gelyk ook met Recepissen, ingevolge onze Publibatie in dato den 26 Mey des gem. Jaars gecreëerd, insgelyks geaugmenteerd met de daarop verlopene Interessen; en eindelyk, maar alleen voor de helfte, in nieuwe, en voor deeze Heffing uitgegevene, Billetten voor de Beleenbank; doch echter met dien verstande, dat de voorsz. Fournissementen, zonder eenige korting, en alzoo ten vollen, zullen moeten geschieden.

4. Dat aan de geenen, die binnen den voorsz. bepaalden tyd als nog hunne verschuldigde of agterstallige Fournissementen zullen presteeren, (zonder onderscheid, of het is een Fournissement wegens Inkomsten, dan wel van Bezittingen en Eigendommen,) tegens te doene Fournissementen, behalven de benoodigde Quitantien en Duplicaat-Quitantien, zullen worden afgegeven alzulke Recepissen, als by het 35 Artikel der meergemelde Publicatie van den 10 Augustus deezes Jaars is bepaald; zullende de Intresfen van het gefourneerde, ten opzichte van de betalingen, die gedaan worden vóór den eersten February aanstaanden, ingaan met den 15 December 1796; doch van die, welken op en na den eersten February geschieden, met denzelven eersten February.

5. Dat de tyd van veertien dagen, binnen welken, ingevolge het 38 artikel der Publicatie van

den

den 10 Augustus deezes Jaars, een ieder onzer Medeburgeren, na het afloopen van den daarby gepresigeerden laatsten Termyn deezer Geldheffing, de Duplicaat-Quitantie, of Quitantien, die hy voor zyn gedaan Fournissement of Fournissementen ontvangt, voor zoo verre de ronde som betreft, uitgedrukt in de Classificatie, waaronder hy zich heeft aangegeven, in een met zyn eigen Cachet verzegelden omslag, moet bezorgen ter Secretary van zyne Woonplaats, als nu mede wordt geprolongeerd, en bepaald op veertien dagen na den eersten Maart aanstaanden, gelyk ook het Declaratoir, het welk op den voorsz. verzegelden omslag, in conformité van het evengemelde 38 artikel moet gesteld en ondertekend worden, in de periode, luidende; ,, in welk een en ,, ander ik overeenkomstig dezelve Publicatie ter ,, goedertrouwe ben te werk gegaan," als nu werdt geamplieerd en gealtereerd in deezer voegen: ,, en dat ik in alle opzichten, overeenkom- ,, stig aan dezelve Publicatien, of wel aan de na- ,, dere Publicatie van date 30 December 1796, ,, zoo veel de daarby geaccordeerde prolongatie ,, van den tyd der betaaling betreft, ter goeder ,, trouwe ben te werk gegaan, en daar in deel ,, genomen heb," zullende het voorsz. Declaratoir voor 't overige blyven in zyn geheel.

'sGRAVENHAGE. *Publ. rakende de naastigen omtrent de Heffingen.*

6. Dat insgelyks de Eed, of Verklaring met waare Woorden, in plaatse van Eede, by het 40ste Artikel der Publicatie van den 10 Augustus voorsz. bepaald, zoo veel aangaat de laatste periode van denzelven, luidende als volgt: ,, en ,, voorts ook, ingevolge die der Publicatien, wel- ,, ke op zyne omstandigheden, (of wel, zoo hy ,, in eenige qualiteit heeft gefourneerd, op de ,, omstandigheden van den geenen, die hy repre- ,, senteert,) applicabel is, ter goeder trouwe in ,, deeze Heffing heeft deel genomen op den voet. ,, en naar het voorschrift, in dezelve Publicatie ,, vervat," als nu wordt geamplieerd en gealtereerd in deezer voege:

's GRAVENHAGE.

Publ. rakende de nalaatigen omtrent de Heffingen.

„ En voorts, ook ingevolge die der Publicatien, welke op zyne omstandigheden (of wel, „ zoo hy in eenige qualiteit heeft gefourneerd, „ op de omstandigheden van den geenen, die hy „ representeert,) applicabel is, ter goeder trouwe „ in deeze Heffing heeft deel genomen, op den „ voet en naar het voorschrift in dezelve Publi„ catie, of wel van de nadere Publicatie van dato „ den 30 December 1796, zoo veel de daarby ge„ accordeerde prolongatie van den tyd der be„ taaling betreft, respectivelyk vervat;" zullende de voorsz. Eed of Verklaaring mede voor het overige blyven in zyn geheel.

7. Dat onze meergemelde Publicatie van dato den 30 Juny 1796, mitsgaders de nadere Publicatie, in dato den 10 Augustus deszelven Jaars, ter ampliatie en alteratie van de eerstgemelde geemaneerd, voor zo verre dezelven by deeze niet zyn geampliëerd of gealtereerd, als nog wel expresselyk worden geinhæreerd, en mitsdien, in alle andere opzichten, een volkomen effect zullen sorteeren, gelyk ook inzonderheid de daarby gestatueerde pœnaliteiten tegens de geenen, die bevonden zouden mogen worden hunne verschuldigde Fournissementen, zelfs niet binnen den als nu geprolongeerden Termyn, naar behoren te hebben voldaan, zonder eenige verschooning of oogluiking, zullen moeten ter executie gelegd worden.

8. Dat ook de voorsz. onderscheidene Commissien, door het Provinciaal Committé, op onze authorisatie, gesteld, tot onderzoek naar het gedrag der Ingezetenen, met opzichte tot de voorsz. Heffing, hunne werkzaamheden, tot het hier vorengemelde einde, zullen moeten voortzetten met den eersten Maart eerstkomenden, in conformité van derzelver voorsz. instructien, op den 22 Augustus laatstleden gearresteerd, en ten zelven dage gepubliceerd.

9. Dat wy dienvolgende allen den geenen, welken

ken tot hiertoe in de voldoening van hunne aandeelen in de voorsz. Geldheffingen, geheel, of gedeeltelyk, zyn te kort gekomen, by de trouw, die zy aan het Vaderland, en by de pligten, die zy aan zich zelven, hunne Huisgezinnen, en Medeburgers verschuldigd zyn, nogmaals op het ernstigste willen vermaand hebben, om zich deeze onze goedwilligheid ten nutte te maken, en binnen den hier vooren bepaalden tyd hunne nog verschuldigde Fournissementen in 's Lands Kas te storten, ten einde de gezaamentlyke Ingezetenen van dit Gewest niet worden blootgesteld aan alle die moeilykheden en rampen, welken, ingevalle in de pressante Financieele behoeften niet zouden kunnen worden voorzien, en inzonderheid, zo de Nationaale Vergadering, voor het restant van het aandeel deezer Provincie, in de zoo meermaalen gemelde vordering, eenige middelen van executie zoude moeten in het werk stellen, volstrekt onvermydelyk zouden zyn, en op dat zy zelven niet worden onderhevig gemaakt aan de personeele, zoo schaadlyke als schandlyke, gevolgen van verdere onwilligheid, die zy in dusdanig geval gewisselyk zullen ondervinden.

's Gravenhage, omtrent de Hefsingen. (margin: 's GRAVENHAGE, OR. Publ. rakende de naatigen omtrent de Heffingen.)

10. Dat wy eindelyk hebben noodig geoordeeld, by deeze gelegenheid, ter kennisse van den Volke van Holland te brengen:

Dat de Provisioneele Representanten, by het tweede artikel van derzelver Publicatie, in dato den 6 February deezes Jaars, onder anderen, hebbende bepaald: „ dat de Interessen der Capitaa„ len, ten behoeve van de Oost-Indische Com„ pagnie, onder guarantie van deeze Provincie „ genegotieerd, geduurende het loopende Jaar, in „ zoodanige Termynen, en op zoodanige wyze „ zouden worden betaald, als nader zoude wor„ den bekend gemaakt;" het zeer verre daarvan daan is, dat wy, sedert den aanvang van onze werkzaamheden, niet zouden zyn bedacht geweest, om de Guarantien, door de voormaalige Staaten

 van

'S GRAVENHAGE.

Publ. rakende de nalaatigen omtrent de Heffingen.

van Holland, in dit opzicht gedaan, te realiseeren, terwyl wy zelfs by onze Publicatie van den 26 Mey laatstleden, onder de huishoudelyke benoodigdheden van dit Gewest, voor welker voldoening eene nieuwe Geldheffing zoude worden gedecreteerd, specialyk hebben opgegeven: „ de „ Geguarandeerde Interessen, als mede de Aflossingen van de Obligatien, ten laste van de „ voorsz. Oost-Indische Compagnie," waaruit al aanstonds aan een ieder heeft moeten in het oog loopen, dat wy de prestatie van dit een en ander als eenen onschendbaaren pligt beschouwden.

Dat wy dan ook niet anders, als met het gevoeligst leedwezen, hebben vernomen, dat eenige Ingezetenen het retardement van deeze betalingen of aflossingen hebben beschouwd, als eene daadelyke wanvoldoening van een plegtig engagement; ja ook, dat, door sommigen, deeze omstandigheid is geatripieerd als een grond van ongehoudenheid, of onvermogen, om in de voorsz. Heffingen hunne verschuldigde Aandeelen te contribueeren.

Dat ondertusschen het gemelde retardement alleenlyk is veroorzaakt door de onmoogelykheid, waarin wy ons, buiten onze schuld en toedoen, tot hiertoe bevonden hebben, om al het zelve te effectueeren; terwyl de inkomende Penningen steeds zyn geabsorbeerd, door nog meer dringende betalingen voor onderscheidene objecten, welken, zonder het Finantieel crediet van deeze Provincie ten eenenmaale te renverseeren, en dit Gewest met deszelfs goede Ingezetenen aan de grootste ongelegenheden bloot te stellen, geen uitstel gedoogden, gelyk ook daartoe niet weinig heeft gecontribueerd de onvermydelyke voldoening van een zeer notabel gedeelte der Quote van deeze Provincie, in de zo dikwils gemelde vordering van de Nationaale Vergadering, waartoe dezelve Provincie door menigvuldige exhortatoire en comminatoire Missives is aangemaand, welk gedeelte, geduurende dit afgelopen Jaar eenen zeer aanzienly-

lyken Schat heeft bedragen; en by dit alles nog heeft geacccedeerd de traage opbrengst der jegenswoordige Heffingen op de Inkomsten en Bezittingen der Ingezetenen. 's GRAVENHAGE.

Dat wy echter, de voorsz. betalingen en afloss singen als eenen heiligen pligt blyvende beschouwen, ons by aanhoudenheid zullen beyveren, om aan het billyk verlangen van onze Medeburgeren, ook in dit opzigt, zoo dra de omstandigheden van tyden en zaaken zulks maar eenigzins gedoogen, te voldoen; terwyl het ons tot een weezenlyk genoegen zal verstrekken, indien de maatregelen, by deeze Publicatie genomen, mede daartoe den weg zouden kunnen baanen. *Publ. rakende de naatigen omtrent de Heffingen.*

Dat wy intusschen, om een bewys te geeven van onze welwillendheid, en van onze ernstige intentie, om in den jegenswoordigen staat van zaaken reeds zoo veel te præsteeren als immer mogelyk is, het Committé Provinciaal hebben geauthoriseerd, om onverwyld de noodige mesures te neemen, ten einde provisioneel de voorsz. gegaranderde verscheenen Intresen, ten behoeven der Oost-Indische Compagnie, tot 1795 ingesloten, waarvan de betaaling by ons Decreet, van den 18 Maart laatstleden, was gearresteerd, ten allerspoedigsten te voldoen, en om de schikkingen, die zy daaromtrent zullen hebben gemaakt, door middel van de Nieuwspapieren, te notificeeren.

En op dat niemand van al het geen voorsz. is onkundig zy, gelasten en beveelen wy, dat deeze alomme zal worden gepubliceerd en geaffigeerd, daar zulks te geschieden gebruiklyk is.

Gedaan in den Hage, onder het klein Zegel van den Lande, den 30 December 1796. *Het tweede Jaar der Bataafsche Vryheid.*

SAMUEL VAN HOOGSTRATEN, vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

C. SCHEFFER.

'S GRAVENHAGE.

Nog wierdt, op den zelfden 30 December jongstleeden, door het zelfde Bestuur, eene Publikatie afgekondigd, behelzende den voet en de wyze, op welke alle de stemgeregtigde Burgers van Holland zouden worden opgeroepen, ter gelegenheid dat by veelen het gevoelen huisvestte en waereldkundig wierdt gemaakt, dat, omtrent het Bestuur van die Provincie, eenige veranderingen behoorden te worden ingevoerd. De Publikatie, de wyze der oproepinge en de werkzaamheden der Grondvergaderingen, naa eenige voorafgaande aanmerkingen, behelzende, was van deezen inhoud.

Het Provinciaal Bestuur van Holland, aan alle hunne Medeburgers, Heil en Broederschap! doen te weeten:

Dat de geweezene Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, by eene Publicatie, op den 5 February deezes Jaars gearresteerd, aan het zelve Volk hebbende voorgesteld, een intermediair Provinciaal Bestuur, en een Reglement, waar na dat Bestuur zoude verkoozen en daargesteld worden, mitsgaders deszelfs werkzaamheden uitoeffenen, onder anderen by het 93 artikel van het gemelde Reglement is bepaald, dat dit alzo geconstitueerd Provinciaal Bestuur zal blyven stand houden, tot zoo lange eene by het Volk van Nederland geratificeerde Constitutie daarin verandering zal hebben gemaakt, ten ware het Volk van Holland naar zyn onvervreemdbaar recht, zulks eerder mochte komen goed te vinden.

Dat echter de welgemelde Provisioneele Representanten, vernomen hebbende, hoe men in sommige gedeelten deezer Provincie niet volkomen

scheen

scheen gerust te weezen over de waare intentie 's *GEMA-*
der gemelde Publicatie van den 5 February daar *VERHA-*
te voren, nopens het daarstellen van een Regle- *GE.*
ment voor het Provinciaal Bestuur, staande de
Nationaale Vergadering, deswegens by eene na- *Publ. be-*
dere Publicatie van den 12 February daaraan vol- *treffen-*
genden, om alle bedenkingen nopens het verstand *de het*
van sommige artikelen van het voorschreeve toen *Prov.*
voorgestelde Reglement uit den weg te ruimen, *Bestuur*
onder anderen hebben verklaard, dat zy niet alleen *van Hol-*
lyk het Volk van Holland toekenden, gelyk by het *land.*
reeds aangehaalde 93 artikel van het evengedagte
Reglement uitdrukkelyk toegekend wordt, het vol-
komen en onvervreemdbaar recht, om met op-
zicht tot dat Provinciaal Bestuur zoodanige ver-
anderingen te maaken, als hetzelve zal komen
goed te vinden, maar het ook daar voor hielden,
dat hunne Medeburgers door het verkiezen van
Leden voor het Provinciaal Bestuur hunne toe-
stemming daar toe zouden geeven, en op deeze
wyze hun onbetwistbaar recht zouden uitoeffenen;
en wyders nog, dat zy, om in 't byzonder allen
twyffel weg te neemen, als of zy aan 's Volks
Oppermagt eenige belemmeringen zouden willen
toebrengen, en ter voldoening aan het voorsz.
93 artikel, de Grondvergaderingen in Holland te-
gens en op den 16 February 1797, hielden voor
opgeroepen, om als dan over de voortduuring of
niet voortduuring van het Intermediair Bestuur te
raadpleegen en stemmen, langs denzelfden weg,
als by de eerste hoofdstukken van het meergemel-
de Reglement voor het Provinciaal Bestuur, zoo
wel als by het Reglement voor de Nationaale Ver-
gadering is bepaald.

Dat, door de Stemgerechtigde Ingezetenen van
dit Gewest in derzelver Grondvergaderingen op
den 16 February deezes Jaars by eene groote
meerderheid het voorsz. Reglement aangenomen,
en de Leden, die hetzelve Provinciaal Bestuur

zoo-

'S GRAVENHAGE.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

zouden constitueeren, daarop verkoozen zynde, en vervolgens hunne functien aanvaard hebbende, de tyd nu niet verre meer af is, waarop de respective Grondvergaderingen uit krachte van de gemelde oproeping tot het voorgestelde einde zullen by elkander komen.

Dat, deeze byeenkomst zullende plaats hebben voor dato van den by het Reglement bepaalde, ordinaire Vergadering van dit Bestuur, in de maand Maart van den Jaare 1797, wy deswegens hebben vermeend in onze jegenswoordige gewoone Vergadering te moeten bedacht zyn, om de voorsz Publicatie van den 12 February deezes Jaars op den bepaalden tyd te doen effect sorteeren.

Dat wy, tot dat einde serieuse deliberatien aangelegd, en ook eene personeele Commissie uit ons midden benoemd hebbende, onder anderen met last, om de hier vorengemelde Publicatien, specialyk met relatie tot de oproeping der Grondvergaderingen van Holland, tegens den 16 February 1797, waar in ons eenige twyfeling is voorgekomen, naauwkeurig te examineeren, en ons te dienen van advis, nopens de wyze, waar op aan het daar by gestatueerde zoude behooren te worden voldaan; wy by die gelegenheid ernstig hebben overwoogen, en ons ook verplicht hebben geoordeeld, om by deezen aan onze Medeburgers onder het oog te brengen, dat naar alle menschelyke waarschynelykheid niet verre verwyderd is het tydstip, waar na het Volk van Nederland reikhalzend te gemoet ziet, wanneer namelyk, eene algemeene Lands Constitutie voor het geheele Bataafsche Gemeenebest, gegrond op het het principe van één- en ondeelbaarheid, zo ten opzichte van deszelfs uitwendige of buitenlandsche betrekkingen, als ten aanzien van het inwendig bestuur, aan de Inwooners van deeze Gewesten zal worden voorgedragen, en zo als wy hartelyk verlangen spoedig daargesteld, ter verzekering der

Vry-

Vryheid en van het geluk des geheelen Bataafschen Volks. 's GRAVENHAGE.

Dat, de introductie van zodanige algemeene Constitutie ook noodzakelyk ten gevolge zullende hebben, eene geheele reörganisatie van bestuur, het alzo van zelfs spreekt, dat de veranderingen, die men in het jegenswoordig intermediair bewind zoude willen maaken, niet alleenlyk in derzelver bepaling, invoering, en executie, uit den aart der zaake, in dit tydstip aan zeer veele zwarigheden zouden onderhevig zyn, maar ook in allen gevalle, indien de voorschreve zo gegronde verwagting van ons, en onze welmeenende Medeburgers door eene spoedige daarstelling der voorschreve Lands Constitutie wordt vervult, niet anders, dan van eenen zeer korten duur zouden kunnen zyn, ja dat ook, in aanmerking van den tyd, die er noodwendig zoude vereischt worden, om zodanige alteratien in de form van het thans plaats hebbende bestuur in train te brengen, het wellicht zal gebeuren, dat men daar mede naauwlyks zal kunnen gereed zyn op het oogenblik, wanneer aan het Volk van Nederland het ontwerp eener algemeene verbeterde Regeeringsform zal worden aangeboden.

Publ. betreffende het Bestuur van Holland.

Dat, hoe zeer dan ook de form voor ons jegenswoordig intermediair bestuur, even gelyk die, welken in de andere Gewesten van deeze Republiek plaats grypen, niet moge bevryd zyn van gebreken, nogthans uit hoofde van de kortheid van deszelfs waarschynelyke voortduring, alle veranderingen en verbeteringen, die men daar in zoude pogen te effectueeren, naar ons inzien niet slechts minder noodzakelyk, maar zelfs uit hoofde van de hier vooren gemelde zwarigheden, daar mede onwedersprekelyk gepaard gaande, naauwlyks raadzaam zouden zyn.

Dat wy daarenboven by deeze gelegenheid ter kennis van onze Medeburgers moeten brengen, of zo zy verre daarvan bewust zyn, ons verplicht vinden

'S GRAVENHAGE. *Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.*

den aan dezelven te herinneren, dat de Nationaale Vergadering by eene circulaire Missive op den 15 Juny deezes Jaars aan de Hoogstgeconstitueerde Machten van deze en andere Gewesten afgezonden, wel heeft betuigd, dat zy aan de eene zyde verre af was, van de hoogstgeconstitueerde Machten, in de respective Landschappen in eenigerley wyze te willen belemmeren in iets, dat tot het Intermediair Huishoudelyk Bestuur van het Justitieele en Financieele, of tot de Policie en Œconomie van de voorsz. Landschappen relatie heeft, of het geen zy mochten nodig oordeelen, daar in intusschen te moeten veranderen of verbeteren; doch tevens vertrouwde, dat de welgemelde Hoogstgeconstitueerde Machten daarin met haar eenstemmig zouden zyn, dat alle zoodanige veranderingen en verbeteringen niet anders zouden kunnen, noch mogten beschouwd worden, als alleen Intermediair, en die uit derzelver aart dadelyk alle aanwezen en kragt zullen moeten verliezen, zoo dra dezelven het zy rechtstreeks, of ook zydelings mochten aanlopen en stryden tegen de toekoomstige Constitutie van het geheele Gemeenebest, terwyl eene vaststelling of invoering van eenige Reglementen op de Regeerings-form, het Justitie of Financiewezen der byzondere Gewesten, of omtrent eenige andere poincten, die uit derzelver aart en natuur voor eene algemeene bepaling vatbaar zyn, en welke Reglementen eene verdere bestemming zouden hebben, als het lang gewenscht tydstip eener algemeene Lands Constitutie, eene onmiddelyke tegenwerking zoude zyn van den algemeenen wil der Natie; en in zoodanige Gewesten, daar men desniettegenstaande zoodanige Reglementen zoude ingevoerd of eenige veranderingen van aart als boven, vastgesteld hebben, geene andere uitwerking zouden kunnen hebben, dan eene vernieuwing van konfusie in het Bestuur en eene noodlottige verdeeldheid van opinien, die de zoo

noo-

noodige eensstemmigheid en onderlinge toegeevenheid aan elkanders begrippen, by het aanstaande onderzoek en de goedkeuring van het eventueel Plan van Constitutie, tot nadeel van het Gemeene en Onverdeelde Lands welzyn notoirlyk zouden verhinderen en in den weg staan. Dat het bezef hier van Haar was toegeschenen te zyn van dat gewigt, dat zy noodzakelyk hadt geoordeeld, ons en de Hoogstgeconstitueerde Machten van de andere Gewesten, met het meeste empressement, het welk het gewigt der zaake verdient, by dezelve Missive te verzoeken en te adhorteeren, om in de respective Provincien, waarvan hun het Huishoudelyk bestuur is toevertrouwd, geene zoodanige veranderingen in het bestuur, van welken aart en natuur die ook zouden mogen zyn, intevoeren en te arresteeren, noch toe te laaten, dat die door eenig ander ligchaam van Landelyk of Steedelyk Bestuur aldaar worden ingevoerd of gearresteerd, anders dan alleen *Intermediair* en met geen verder of langer effect, als tot dat door de algemeene aangenomene Constitutie daar omtrent op eenen eenpaarigen voet zal zyn gedisponeerd, ten einde hier door de inwendige orde en rust geconserveerd en de gemeene dienst des Lands zoude bevorderd worden.

Dat ook de welgemelde Nationaale Vergadering een sprekend bewys heeft gegeven, hoe zorgelyk en schadelyk zy de veranderingen in de form van het bestuur der Gewesten in het jegenswoordig tydsgewricht beschouwde, wanneer dezelve by eene merkwaardige Proclamatie van den 9 September deezes Jaars, aan de Burgers van Nederland, woonende in Overyssel, ter gelegenheid van de aldaar ontstaane verschillen over het invoeren van een Provinciaal Regeerings-Reglement, heeft onder het oog gebragt, dat een kortstondige en door onderlinge verdeeldheid van gevoelens aldaar zoo sterk betwiste ver-

'S GRAVENHAGE.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

'S GRAVENHAGE. verbetering niet zoude konnen opweegen tegens de nadeelen, die geduurige en zoo kort op een volgende veranderingen in het Bestuur van 's Lands zaaken aan ieder Volk doen ondervinden.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland. Dat, hoe zeer wy niet hebben konnen noch mogen nalaaten, van de voorgemelde naar ons inzien zo gewigtige en belangryke bedenkingen aan onze Medeburgers voortedragen, en wy ons daarenboven verplicht rekenen, om dezelven der onzydige overweeging van alle weldenkende Vaderlanders op het ernstigste aan te beveelen, wy echter verre af zyn van eenige belemmering te willen toebrengen in de uitoeffening van dat recht, het welk aan het Volk van Holland als nog onbetwistbaar toekomt, en by de voorschreeve Publicatie der Provisioneele Representanten van den 12 February deezes jaars aan het zelve uitdrukkelyk is toegekend, om namelyk het Provinciaal Intermediair Bestuur, zoo als het zelve thans in dit Gewest geconstitueerd is, al of niet te doen voortduuren, tot den tyd der aanneeming of ratificatie van eene algemeene Lands Constitutie; maar integendeel hebben vermeend ons niet te kunnen dispenseeren, van zo veel in ons is mede te werken, om door de hier na te meldene schikkingen daar aan eene behoorlyke executie te geeven, en tevens te voorzien, dat aan de eene zyde onze Medeburgers worden in staat gesteld om op eene geschiktste wyze over een onderwerp van zo veel belang te raadpleegen, en te stemmen, mitsgaders aan den anderen kant, dat, byaldien het Volk van Holland by meerderheid van de Grondvergaderingen, onaangezien de hier vorengemelde consideratien en zwarigheden, mogte besluiten, om het intermediair bestuur, zoo veel de form van het zelve betreft, niet te doen voortduuren, dit Gewest en deszelfs goede Ingezetenen in zoodanig geval niet zouden worden blootge-

steld

ſteld aan noodlottige verwarringen in de alge-meene Directie van 's Lands gewigtige belangens, mitsgaders aan de rampzalige gevolgen, die daar uit noodwendig zouden voortſpruiten.

'S GRAVENHAGE.

Dat wy verder hebben overwogen, dat het zoude kunnen gebeuren, dat zommigen van onze Medeburgers niet alleenlyk in de form van het jegenswoordig Provinciaal beſtuur veranderingen zullen begeeren, en alzoo zullen vermeenen in deszelfs voortduuring op den thans plaats hebben-de voet *niet* te konnen inſtemmen, maar boven-dien zullen verlangen, dat de perſoonen, die het intermediair Beſtuur thans compoſeeren, door an-deren worden vervangen, of eindelyk, dat wel de form van Regeering, zo als dezelve thans be-ſtaat, tot de daarſtelling eener algemeene Lands Conſtitutie in deeze Provincie wordt gecontinu-eerd, maar dat echter eene nieuwe keuze van Leden om hetzelve Intermediair Beſtuur uitoeffe-nen, zoude behooren te geſchieden.

Publ. betreffende het Prov. Beſtuur van Holland.

Dat het aan ons ten dien opzigte vry bedea-kelyk is voorgekomen, of by het voorſchreeve Reglement en de alteratien en Ampliatien van dien, in de voorſchreeve Publicatie van 12 Fe-bruary vervat, het welk door het Volk van Hol-land aangenomen is en waar op wy tot onze func-tien verkooren zyn, mitsgaders dezelve hebben aanvaart, het Volk van Holland zich wel hebbe voorbehouden, om, althans *in het laatstgemelde geval*, door het doen van eene nieuwe keuze, eene verandering in de fungeerende Leden van het Intermediair Beſtuur te maaken vóór het tydſtip der daarſtelling van eene algemeene Lands Con-ſtitutie; maar dat wy echter geenzins verlangen, om in de posten, waar toe wy door de vrye keu-ze onzer Medeburgeren geroepen zyn, en die wy in dit hagchelyk tydsgewricht, veel al met opoffe-ring van onze perſoneele genoegens, en huiſely-ke bezigheden, ter gehoorzaming aan den wil van onze Committenten, en ter kwyting van onzen

'sGRAVENHAGE.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

dierbaaren plicht jegens het Vaderland, op ons genomen hebben, langer te continueeren, wanneer ons op eene wettige wyze zal gebleken zyn, dat het Volk van Holland ons door anderen wil doen vervangen, terwyl wy integendeel het tydstip, waar op wy aan het einde van onzen moeijelyken loopbaan zullen gekomen zyn, en in den kring van ambteloose Burgers zullen kunnen wederkeeren, met verlangen te gemoet zien, in de zoo aangenaame en vertroostende bewustheid, dat wy onze zwakke, maar welmeenende en belanglooze poogingen hebben aangewend ter bevordering van de waare belangens onzer Medeburgeren, en dat 's Volks welzyn in onze maatregelen en besluiten onze hoogste Wet en eenig doelwit geweest is; gelyk wy dan ook volkomen gezind zyn aan het Volk van Holland in deszelfs Grondvergadering overtelaaten, om hier omtrent naar welgevallen te kunnen besluiten en te bestemmen, terwyl wy zelfs hebben geoordeeld, door de natemeldene schikkingen insgelyks te moeten medewerken, ten einde ook in dat opzicht deszelfs wil en begeerte op de meest geschiktste wyze zouden konnen gemanifesteerd, en vervolgens ter executie gelegd worden.

Het is dan om alle de bovengemelde redenen, dat wy, zoo ter voldoening en executie van het 93 artikel van het Reglement voor het intermediair Provinciaal Bestuur van Holland, invoege voorschreeve gearresteerd, en de ampliatie en alteratie van het zelve artikel, vervat in de voorschreeve Publicatie van de provisioneele Representanten van dato 12 February dezes jaars 1796, als ten einde door het Volk van Holland, (des begeerende), door het doen van eene nieuwe keuze, mede eene verandering in de Persoonen, die het intermediair Bestuur thans compofeeren, zoude kunnen worden gemaakt, hebben goedgevonden te decreteeren en vastestellen, gelyk wy de-

creteeren en vastſtellen by deezen de navolgende Poinćten en Artikelen.

Art. 1. De Municipaliteiten of Regeeringen van de Plaatſen in deeze Provincie, bepaald tot de byeenkomſten van de reſpećtive Grondvergaderingen, in de vyf en vyftig Diſtrićten, waarin deeze Provincie, nu onlangs tot de byeenroeping der Nationaale Vergadering is verdeeld, zullen alle de apparente Stemgerechtigden uit elke vyfhonderd Zielen, tegens den 16 February eerstkomenden, door het rondzenden van gedrukte Biljetten byeen roepen, op de daartoe geſchikte plaats of plaatſen, op gelyke wyze, als zulks is geſchied by de oproeping der Grondvergaderingen, op den 16 February deezes jaars, tot het raadpleegen en ſtemmen over de aanneeming van het destyds voorgeſteldé Reglement voor het Provinciaal Beſtuur, en de verkiezing van deszelfs Leden.

'S GRAVENHAGE. *Publ. betreffende het Prov. Beſtuur van Holland.*

2. Ten opzichte van de qualiteiten en vereischtens der Stemgerechtigden zal exaćtelyk moeten geobſerveerd en nagekomen worden, al het geen by het 4de en 5de, gelyk mede by het 29ſte artikel van het evengemelde Reglement is bepaald en vastgeſteld.

3. De reſpećtive Municipaliteiten of Regeeringen zullen drie der Stemgerechtigden uit elken vyfhonderd; welken zullen moeten kunnen leezen en ſchryven, benoemen tot Stemopneemers, evengelyk by artikel 8 van het voorſchreeve Reglement is bepaald.

4. Dezelve Municipaliteiten of Regeeringen zullen aan de Stemopneemers plechtig doen belooven, om de ſtiptſte geheimhouding omtrent de ſtemming in acht te neemen en eene behoorlyke orde in de Vergadering naauwkeurig te doen naarkomen.

5. De Stemopneemers zullen gehouden zyn, naauwkeurig te obſerveeren het geſtatueerde by art. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 en 17. van het

'SGRAVENHAGE. het meergemelde Reglement voor het jegenswoordig Provinciaal Bestuur.

6. De eerstbenoemde van de Stemopneemers zal als President, en de daar aan volgende als Secretaris der Vergadering fungeeren.

Publ.betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

7. De Stemopneemers zullen gehouden zyn om, alvoorens de stemmen opteneemen, de premisfen van deeze Publicatie aan de Stemgerechtigden duidelyk voorteleezen. Zullende echter de Stemopneemers verpligt zyn zich by deeze eenvouwige voorleezing te bepaalen, zonder daar iets by te voegen direct of indirect, of zich eenige aanmerkingen daarover te veroorloven, van welken aart die ook zouden mogten zyn.

8. Die niet schryven kan, zal zyne begeerte aan de Stemopneemers mondeling opgeeven, die dezelve in zyn byzyn zullen opschryven, waarna zy het geschreeve Billet aan de twee hun adsisteerende Stemgerechtigden zullen vertoonen en hem zelven laaten toevouwen.

9. Elk Stemgerechtigde zoo wel als de Stemopneemers, zullen hun eigen Billet in eene daartoe bestemde geslotene Busse werpen.

10. Wanneer alle de Stembilletten ingekomen zyn, zullen de Stemopneemers met hunne adsistenten zich by de Stemgerechtigden vervoegen, in derzelver tegenwoordigheid de Busse openen, de Billetten voorleezen, en op eene Lyst doen aantekenen, hoe er gestemd is, en zal vervolgens de voorzittende Stemopneemer het besluit der Grondvergaderingen by meerderheid der presente Stemgerechtigden opmaaken.

11. Zoo er by het opleezen van eenig Billet mochte blyken, dat een of ander der Stemgerechtigden zyne mening of begeerte niet duidelyk genoeg heeft opgegeeven en verklaard, zoo zal het nummer ontzegeld, en de zoodanigen op nieuws opgeroepen worden om die misflag te verbeteren.

12. Een ieder van de presente Stemgerechtigden

den zal vervolgens op het Billet, waarop volgens art. 17. van het evengedagte Reglement door de Stemopneemers het nummer, het welk hy getrokken heeft, zal genoteerd zyn, aantekenen of opschryven, of hy *al* of *niet* begeert, dat het intermediair Provinciaal Bestuur, in de form of inrichting, zoo als het zelve thans bestaat, zal blyven voortduuren tot op de aanneeming of Ratificatie en Introductie van de algemeene Constitutie voor het Volk van Nederland, door in het eerste geval daar op te stellen *ja*, en in het tweede geval *neen*. 's GRAVENHAGE. *Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.*

13. Nadat invoegen voorsz. de stemming over de voortduuring van het Bestuur, voor zoo veel de form of inrichting betreft, zal zyn afgeloopen, zullen de Stemgerechtigden overgaan, om zich te verklaaren: „of zy begeeren, dat 'er eene „ nieuwe benoeming van Leden *zal* plaats hebben of *niet*"? 't Welk op gelyke wyze by stemming door beslooten Billetten met *ja* of *neen*, zal worden beslischt.

14. Ingevalle by zoodanige meerderheid van Stemmen, als by art. 12. is bepaald, het besluit der Grondvergaderingen wordt opgemaakt *tot eene verandering in de form van Bestuur*, zoo zullen alle de Stemgerechtigden, die zoodanige verandering begeeren, alle de pointen daartoe betrekkelyk, schriftelyk moeten opgeeven aan de door onze Vergadering daartoe nader te benoeme Commisfie, uiterlyk voor den 4 Maart 1797, welke Commissie op den 20 February haare zitting zal beginnen, alhier in den Haag.

15. De Stemopneemers zullen verplicht zyn, zoo dra de stemmingen zullen afgeloopen zyn, de Vergadering te scheiden, en uit elkander te doen gaan, mitsgaders van het voorgevallene in de Grondvergadering aan de Municipaliteit of Regeering der Plaatse, alwaar dezelve gehouden is, een schriftelyk en door hun getekend en verzegeld Rapport of verbaal inteleveren binnen vierentwintig

'S GRAVENHAGE.

Publ betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

tig uuren na het scheiden der Vergadering; zullende vervolgens aan de voorsz. personeele Commissie de Rapporten of Verbaalen van de Grondvergaderingen, ter examen door de respective Municipaliteiten daadelyk moeten worden toegezonden.

16. De voorschreve Commissie zal het besluit van de meerderheid der Grondvergaderingen ten spoedigsten opmaaken; en daarvan by Publicatie aan den Volke kennis geeven, als welke daartoe nu voor alsdan door ons is geauctoriseert.

17. Indien mocht blyken, dat de meerderheid der Grondvergaderingen eene verandering in de form van het jegenswoordig Provinciaal Bestuur begeert, zal door voorsz. personeele Commissie, conform de voorgemelde pointen, waaromtrent het Volk verandering begeert, een ander Reglement geconcipieerd of dien conform het tegenswoordige gealtereerd moeten worden.

18. De gemelde Commissie zal zoo spoedig mogelyk, doch uiterlyk binnen vier weeken na den voorschreven 4 Maart, aan onze Vergadering suppediteeren het ontwerp van een nader of gealtereerd Reglement voor het Provinciaal intermediair Bestuur, om ten spoedigsten door dezelve gerevideerd en vervolgens gearresteerd te worden.

19. Zoo dra het gemelde ontwerp door het jegenswoordig Provinciaal Bestuur zal gearresteerd zyn, zal hetzelve by Publicatie aan den Volke worden voorgedragen.

20. Wanneer, invoege voorsz., een nieuw of gealtereerd Reglement voor het gemelde Bestuur, gearresteerd, en aan den Volke bekend gemaakt zal zyn, zoo zullen als dan teffens, ingevalle de meerderheid der Grondvergaderingen in de byeenkomst van den 16 February 1797, daar en boven mochte hebben begeerd, dat er zal worden geprocedeerd tot de verkiezing van nieuwe Leden om het gemelde Bestuur te compofeeren, de evengemelde Grondvergaderingen ten spoedigsten nader

der worden opgeroepen tegens eenen preciesen 's Gra- dag, om overeenkomstig het voorsz. alzo nieuw- lings gearresteerde Reglement dezelve verkiezing te doen.

VERHAALGE.

21. Indien mochte bevonden worden, dat de meerderheid der Grondvergaderingen van Holland op den 16 February eerstkomende geene verandering in de form van het Bestuur, maar alleenlyk in de Persoonen of Leden, die hetzelve Bestuur hans composeeren, verlangt, zoo zullen in dat geval de Grondvergaderingen tot het doen van eene nieuwe keuze ten spoedigsten, zoo dra hier van aan onze voorsz. Commissie zal blyken, worden opgeroepen tegens eenen preciesen dag, die door voorsz. Commissie, als welke daartoe nu voor als dan door ons is geauctoriseerd, by Publicatie zal worden bedaald.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

22. In het laatstgemelde geval zal by het doen der keuze worden geobserveerd al het geen by de drie eerste Hoofdstukken van het thans vigeerend Reglement voor het Provinciaal Bestuur is bepaald, en zullen alzoo op nieuws voor de vyf en vyftig Districten, waarin de Provincie van Holland nu onlangs verdeeld is, worden verkoozen vyf en vyftig Leden en even zoo veele Plaatsvervangers, gelyk mede nopens de verkiesbaarheid der Leden en het onderzoek van de redenen van excusatie, alsmede van de Credentialen zal worden nagekomen, het geen by de drie en vyftig eerste artikelen van het vierde Hoofdstuk is vastgesteld.

23. Zoo wel in het geval, by artikel 20, als in dat, by artikel 22 vermeld, zullen, zoo dra de keuze der nieuwe Leden zal zyn geschied, dezelve zoo spoedig doenelyk, door het jegenswoordig Bestuur, tegens eenen precisen dag worden opgeroepen, om hunne werkzaamheden te beginnen.

24. Indien de form van het Provinciaal Bestuur niet wordt veranderd, maar alleenlyk eene

 keu-

'S GRAVENHAGE. keuze van nieuwe Leden geschiedt, zoo zal uit de jegenswoordige Leden van het Provinciaal Bestuur eene Commissie benoemd worden, om aan de nieuw verkozenen afteneemen de verklaaring en den eed, by het agt en vyftigste artikel van het vierde Hoofdstuk van het voorsz. Reglement bepaald, alsmede om dezelven eenen President voor het nieuw Bestuur te doen verkiezen, en eindelyk hun in de Vergaderzaal van Holland te introduceeren, invoegen als by het 58, 61 en 62 artikel van het gemelde vierde Hoofdstuk van het thans vigeerend Reglement is gestatueerd.

Publ. betreffende het Prov. Bestuur van Holland.

25. Zoo wel in het geval by artikel 20, als in dat by artikel 21 bepaald, zal het jegenswoordig Bestuur uit elkander gaan, zoo dra de nieuw verkoozen Leden in de Vergaderzaal van Holland wettiglyk zullen geintroduceerd zyn.

26. Indien by de meerderheid van de Grondvergaderingen van Holland op den 16 February 1797 wordt besloten, om het jegenswoordig Provinciaal Bestuur, zoo als hetzelve thans bestaat, te doen voortduuren, en alzoo geene verandering te maaken, noch in de form, noch in de Persoonen of Leden, welken de Vergadering van het gemelde Bestuur composeeren, en teffens het onverhooptelyk zoude mogen gebeuren, dat voor of op den 10 February 1799 nog geene algemeene Lands Constitutie voor het Volk van Nederland zal zyn aangenomen of geratificeerd, zoo worden de Grondvergaderingen in Holland, in dat geval, wederom gehouden voor opgeroepen op denzelven 16 February 1797, ten einde op dien dag op nieuws te raadpleegen en te stemmen, over het al of niet voortduuren van het Provinciaal intermediair Bestuur op gelyke wyze, als by deeze Publicatie is bepaald.

En zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, daar men gewoon is Publicatie en affixie te doen; wordende alle Ingezeetenen hiertoe bevoegd, ernstiglyk en by de trouw, die zy aan

hun

hun Vaderland verschuldigd zyn, tot de voor- 's GRA-
schreeve byeenkomst opgeroepen, en alle Muni VENHA-
cipaliteiten of plaatselyke Regeeringen met allen GE.
nadruk aangemaand en gerequireerd, om aan dee-
ze Publicatie de best mogelyke executie te gee-
ven, en bepaaldelyk toetezien, dat met opzicht
tot dezelve byeenkomsten, alles in orde en met
goede eenigheid geschiedde.

Gedaan in den Hage, onder het klein Zegel van den Lande, den 30 December 1796, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

SAMUEL VAN HOOGSTRATEN, Vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

C. SCHEFFER.

By afweezigheid van het Provinciaal Bestuur van Holland, wierden, door deszelfs Committé, op 19 deezer, twee Publikatien afgekondigd. De eerste, tegen het vervalschen van Steenkoolen ingericht, luidde aldus.

VRYHEID, GELYKHEID,

BROEDERSCHAP.

Het Provinciaal Committé van Holland, allen hunne Medeburgeren, die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten: dat, hoe zeer by Publicatie van de voormaalige Staaten deezer Provincie, van den 11 Maart 1756, is verboden, de vermenging van Gruis van Kolen met Kley, of ander soort van Aarde, Zand, of andere Specie, zoo wel als de Consumptie tot branding van Kluiten, uit de voorsz. vermengde Stoffen geformeerd, op een

'S GRAVENHAGE.

Publ. tegen het vervalschen van Steenkoolen.

boete van duizend Guldens, zoo tegen die genen, die zoodanige vermenging komen te doen, als tegen die dezelven tot Branding consumeeren, het Provinciaal Bestuur van dit Gewest, uit overweging van de duurte en schaarsheid der Steenkoolen, en om de Fabryken en Trafyken in de zoo noodige Brandstoffen te gemoet te komen, by derzelver Decreet van den 30 December 1796, met alteratie der voorsz. Publicatie, heeft goedgevonden te statueeren: dat het aan een ieder zal vry staan, zoo voor zyn eigen Haardbrand, als voor zyn Fabryk of Trafyk, het gruis van Koolen, van zyn eigene Verimposte Kolen geproveniëert, te mogen vermengen met Kley of andere soort van Aarde, Zand of andere Specie, en daarvan te maken of te laten maken Kluiten, of iets anders, naar goedvinden, en dezelven ter Branding consumeeren; mits dezelve aan geen anderen verkoopende, overdoende of vereerende, op de boete by voornoemde Publicatie gestatueert.

Dat het mede aan de Looyers, by provisie voor den tyd van één Jaar, en voor een Proeve, om te zien, of hetzelve aan het middel van den Turf ook eenig nadeel zoude kunnen doen, worde vergunt, om van hunne uitgebroeide Run te mogen vervaardigen een soort van Run-Turf, en dezelven te verkoppen; mits daarvan betaald worde de halve Impost van die thans voor den Turf wordt betaald, en dat by denzelven gevoegd worde een Declaratoir van den Looyer, die dezelve aflevert, inhoudende de quantiteit van den Turf, en aan wien dezelve is verkogt; op poene, dat anders voor denzelven de volle Impost zal moeten worden voldaan; en dat wyders in deze alles moet worden geobserveert, het geen by Ordonnantie op den Impost van den Turf, is gestatueert, met authorisatie op dit Committé, om daarvan de noodige Publicatie te doen.

En opdat niemand hiervan onkundig zy, gelasten en bevelen wy, dat deze alom zal worden ge-

gepublieeert en geaffigeert, daar zulks te geschieden gebruiklyk is, 's GRAVENHAGE.

Gedaan in den Haag, onder het klein Zegel van den Lande, den 19 January 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

CORN. VAN DER HOOP *Gysbertsz.*, Vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

J. F. LEEMANS.

De andere Publikatie, loopende over het begraaven van Lyken in de Kerken binnen de Steden of Plaatzen van Holland, behelsde hoofdzaaklyk: „ Dat de voormaalige Provi- „ sioneele Representanten van het Volk van „ Holland hebbende gedecreteerd, dat, met „ den aanvang van het Jaar 1796, het be- „ graven van Lyken in de Kerken, of in de „ Steden en Plaatsen van dit Gewest, zoude „ moeten worden afgeschaft, en dezelven „ vervoerd naar begraafplaatsen, die zoo veel „ mooglyk uit de huizen en gemeene we- „ gen waren afgezonderd; doch dat de ge- „ melde Provisioneele Representanten, uit „ hoofde van opkomende zwarigheden, de „ uitvoering van dit Decreet hebben gesur- „ cheerd tot het einde van den Jaare 1796, „ en dat het Provinciaal Bestuur van Hol- „ land, by het eindigen van deszelfs laatste „ Vergadering, overwogen hebbende, dat er „ tot nog toe, om onderscheiden redenen, „ in sommige Steden en Plaatsen, geene ge- „ legenheid is geweest tot het aanleggen van „ zoodanige nieuwe begraafplaatsen, heeft „ goed-

'sGRAVENHAGE.

„ goedgevonden, *de voorschreeven surcheance provisioneel te houden voor gecontinueerd*, met authorisatie op het Committé, om daarvan de vereischte Publicatie te doen.

„ Dat echter het welgemelde Bestuur dan ook met het hoogste genoegen vernomen hebbende, dat in sommige Districten van dit Gewest reeds nieuwe of afgezonderde begraafplaatsen, naar het voorschrift der hier vorengemelde Publicatie, met de daad zyn vervaardigd, en deze loflyke ondernemingen, zoo veel in hun vermogen is, willende ondersteunen en aanmoedigen, over zulks, by deszelfs voorsz. Decreet van den 2 January laatstleden, in de tweede plaats, heeft goedgevonden, dat, ten faveure van alle zoodanige reeds aangelegde, of nog aanteleggen Begraafplaatzen in deze Provincie, zal worden verstaan eene gelyke dispensatie *van het* 15 *artikel der Ordonnantie op het middel van het Trouwen en Begraven, door de voormalige Staten van Holland, op den* 25 *October* 1695 *gearresteerd*, te zyn verleend, als onlangs aan de Directeuren van de nieuwe begraafplaats te Katwyk aan Zee, na ingenomen Advys en Consideratien van het Committé, is geaccordeerd, en alzoo ten dien effecte, dat de Lyken van de onderscheiden Steden en Plaatsen van dit Gewest naar de gemelde reeds aangelegde, of nog aanteleggen nieuwe Begraafplaatzen, offchoon buiten derzelver Residentien gelegen, zullen

„ len mogen vervoerd en aldaar ter aarde be-
„ steld worden, zonder dat deswegens de dub-
„ bele Impost of het recht van den Lande
„ tweemaal zal moeten betaald worden; nog-
„ tans met deeze bepaling, dat daartoe van
„ een der Secretarisſen der Municipaliteit,
„ of van het Gerecht der Plaatse, van waar
„ het Lyk vervoerd word, een Consent-Bil-
„ jet zal moeten verzogt en verleend, mits-
„ gaders aan een der Secretarisſen van de
„ Municipaliteit, of van het Gerecht der Plaat-
„ se, alwaar het Lyk ter aarde besteld word,
„ vertoond worden; terwyl, by gebreke van
„ zoodanig Consent-Biljet, de dubbele Im-
„ post zal moeten betaald worden, gelyk tot
„ hiertoe gebruiklyk is geweest; zynde het
„ Committé insgelyks gemagtigd, om daar-
„ van de vereischte notificatie te doen."

Een Vaderlandschen geest ademde het be-
sluit van het Provinciaal Bestuur van Hol-
land van 5 deezer, en door deszelfs Commit-
té op den 25 daar aan volgende, by wyze van
Publikatie, afgekondigd, de stoffe van klee-
derdragt van Gealimenteerden betreffende,
hoofdzaaklyk behelzende: „ Dat alle de ge-
„ nen, die de directie of het bestuur heb-
„ ben van Godshuizen en publieke Gestich-
„ ten, welke binnen deze Provincie aanwe-
„ zig zyn, en eenigen vrydom van 's Lands
„ Impositien genieten, zullen verpligt zyn,
„ op verbeurte van den gemelden vrydom,
„ zich voor hunne Gealimenteerden of on-
„ derhoorigen (zoo verre dezelve ten kosten

„ der

„ der gemelde Huizingen of Stichtingen worden gekleed) tot derzelver kleeding alleenlyk te bedienen of te doen bedienen, van Stoffen en Goederen binnen deeze Republiek gefabriceert, voor zoo veel die Stoffen en Goederen tot het gemelde gebruik zullen te bekomen zyn, en dat daarmede, zoo verre zulks tot hiertoe niet is geobserveerd, een aanvang zal worden gemaakt, uiterlyk met den eersten January van het aanstaande Jaar 1798, of zoo veel eerder, als dat met derzelver Huishoudelyke inrichtingen bestaanbaar zal zyn; en dat wyders de Bestuurders van alle zoodanige Godshuizen zullen gehouden zyn, jaarlyks aan het Provinciaal Committé, of aan het Bestuur of Collegie, het welk in tyd en wylen deszelfs werkzaamheden zoude mogen vervangen, met behoorlyke bewyzen te doen blyken, dat geene andere Stoffen en Goederen, dan die binnen deeze Republiek zyn gefabriceert, ten behoeve van de voorschreve Gealimenteerden, en ten einde als voren zyn gebruikt; zullende de Godshuizen, ten opzigte van welken de voorschreve bewyzen niet zyn geëxhibeert, gehouden worden, na verloop van het Jaar, in het welk zy daarvan zyn gebleven in gebreken, van de voorschreve vrydommen te zyn vervallen."

H A A R L E M.

Het getal der gebooren Kinderen in deeze Stad, in 't gepasseerde Jaar 1796, is geweest als volgt:

Ja-

	Zoonen.	*Dochters.*	HAARLEM.
January,	31	32	
February,	37	35	
Maart,	26	29	
April,	27	34	
Mai,	26	26	
Juny,	25	16	
July,	23	21	
Augustus,	32	22	
September,	37	26	
October,	28	24	
November,	28	19	
December,	33	32	

Uitmaakende 353 Zoonen, 316 Dochters, te zamen 669 Kinderen; zynde 16 minder dan in 1795. Onder dit getal zyn geweest 9 paar Tweelingen, en 27 dood ter wereld gekomen.

Hier van zyn in de groote Kerk gedoopt 167 Zoonen en 167 Dochters.

In het zelve Jaar zyn in deeze Stad begraven:

	Mannen.	*Vrouwen.*	*Kinderen.*	*Zamen.*
January,	28	54	32	114
February,	18	32	41	91
Maart,	41	47	31	119
April,	32	48	27	107
Mai,	25	38	31	94
Juny,	28	51	38	117
July,	19	19	25	63
Augustus,	16	15	19	50
September,	17	23	29	69
October,	13	20	13	46
November,	23	23	18	64
December,	15	21	19	55
	285	391	313	989

Zynde dus 102 minder dan 1795.

Ou-

HAARLEM.

Ouderdom der Overledenen, als:

Beneden het Jaar	188
Van 1 tot 10 Jaar	116
Van 10 tot 20 ——	27
Van 20 tot 30 ——	65
Van 30 tot 40 ——	94
Van 40 tot 50 ——	125
Van 50 tot 60 ——	13
Van 60 tot 70 ——	136
Van 70 tot 80 ——	72
Van 80 tot 90 ——	30
Van 90 tot 96 ——	2
Onbekenden	2

In het zelve Jaar zyn op het Stadhuis getrouwd 226 Paaren, en dus 37 Paaren meerder dan in 1795.

AMSTELDAM.

Het getal der Overledenen in het Jaar 1796 is geweest 8505, en dat van het voorgaande Jaar 9290; dus 785 minder dan in het Jaar 1795.

Geduurende het Jaar 1796 zyn van de Puye van het Huis der Gemeente, alhier geproclameerd 2014 Paaren.

In de Gereformeerde Kerken deezer Stad zyn gedoopt 1696 Jongens en 1589 Meisjes, (waaronder begreepen zyn 39 paar Tweelingen,) en 5 Bejaarden. Dus te samen 3285 Kinderen.

In de Luthersche Gemeente, toegedaan de onveranderde Augsburgsche Belydenis, zyn ge-

geproclameerd 190 Paaren, en gedoopt 471 Jongens en 469 Meisjes, waaronder 10 paar Tweelingen. Dus te famen 940 Kinderen. AMSTELDAM.

In de Herftelde Lutherfche Gemeente zyn geproclameerd 76 Paaren, en gedoopt 246 Jongens en 188 Meisjes, waaronder 9 paar Tweelingen. Dus te famen 434 Kinderen.

Derhalven is het getal der gedoopte Kinderen in deeze drie Gemeenten 4659.

Ten blyke der weldaadige uitwerkzelen der Maatfchappy tot redding van Drenkelingen, allereerst binnen deeze Stad opgericht, en zedert, hoe huiverig anders ook in het overneemen van buitenlandfche inrichtingen, door de Engelfchen naargevolgd, oordeelen wy een plaats te moeten geeven aan het volgende

BERICHT.

Met zoo veel genoegen de Beftuurers van de Maatfchappy tot redding van Drenkelingen te Amfterdam, in den Jaare 1793, den tydkring van vyf en twintig Jaaren haarer oprichting en voortduuring met de uitgave van het *elfde* Stukje haarer Gedenkfchriften befloten; en in de daar agter gevoegde *Tafelen* van geredde en ongeredde gevallen aantoonden, van 1767 tot 1792, een getal van *Negenhonderd en Negentig* Præmien, zoo Gouden als Zilveren Medailles en in geld of Kistjens met Inftrumenten, ter belooning van Redders uitgedeeld te hebben, met niet minder voldoening, die alleen het behoud van zoo veele ongelukkigen geeven kan, zetteden zy federd hunne werkzaamheden voort, en zyn gereed een

Twaalfde Stukje gemeen te maaken, bevattende wederom eene reeks van *Eenhonderd en Vyfendertig* Drenkelingen en Gestikten, die geduurende de Jaaren 1793, 1794 en 1795 door Kunsthulpe in het leven hersteld zyn, zoo in deeze Stad als elders in de vereenigde Gewesten.

By het streelend vooruitzicht van, onder begunstiging van Lands en Stedelyk Bestuur, door de meest mogelyke verspreiding der vernieuwde en verbeterde *Bekendmaaking* van Redmiddelen, de Bedoelingen der Maatschappye te zien bevorderen, hebben de Bestuurers derzelve niet ondienstig geoordeeld, ter aanmoediging van kundige Redders, maar tevens ter waarschuwing voor anderen, meerder hinder dan hulpe toebrengende Handlangers, in eene korte Schets, van vergelyking der, in deeze volkryke Stad, geredde en ongeredde gevallen, te doen opmerken: dat onder *Driehonderd agtenveertig* Drenkelingen, die in de laatstverlopene *vier* Jaaren alhier in het water geraakten, *Tweeennegentig*, die anders gewisslyk waren omgekomen, door wel toegediende redmiddelen gelukkig behouden zyn; waartegen de overige het leven er by verlooren, waaraan de noodige bystand vruchtloos wierd aangewend, of verzuimd is geworden: van welk eerste, niet zelden, eene verkeerde behandeling of te veel belemmerende Omstanders, van het laatste de onkunde of het vooroordeel der Uithelpers moeten beschuldigd worden, en omtrent welk een en ander de Bestuurers der Maatschappye hartlyk wenschen, voor het vervolg, minder redenen tot klagte te vinden.

Amsterdam den 12 *January* 1797.

Dren-

Drenkelingen, door Kunsthulpe behouden, en waarvoor de Redders met de Præmien der Maatschappye zyn beloond.

Te AMSTERDAM.		Elders in de Vereenigde Gewesten.	In 't geheel.
1793	13	26	39
1794	23	27	50
1795	24	16	40
1796	32	23	55
	92	92	184

Drenkelingen te AMSTERDAM *alleen.*

	Gered.	Ongered.	Geheel getal.
1793	13	69	82
1794	23	68	91
1795	24	62	86
1796	32	57	89
	92	256	348

Ongeredde Drenkelingen te AMSTERDAM.

	By de Maatschappy bekend, dat de Kunsthulp *vruchtloos* wierd aangewend.	By de Maatschappy onbekend, of hulp toegebragt zy.	Getal der Drenkelingen op de *Stads Doodenlysten* aangegeven.
1793	28	41	69
1794	29	39	68
1795	35	27	62
1796	34	23	57
	126	130	256

DE ROT-

ROTTERDAM.

Lyst der Geboorenen, Getrouwden en Overleedenen in 1796.

	Mans.	*Vrouwen.*	*Kinderen.*	*te zamen.*
January,	62	63	55	180
February,	45	61	61	167
Maart,	68	77	54	199
April,	49	61	60	170
May,	33	56	53	142
Juny,	35	56	44	135
July,	45	62	61	168
Augustus,	34	36	51	121
September,	24	38	60	122
October,	36	41	79	156
November,	33	34	66	133
December,	31	62	91	184
	495	647	735	1877

Ouderdom der Gestorvenen.

Beneden het Jaar	395
Van 1 tot 5	259
. . 5 . . 10	45
. . 10 . . 15	20
. . 15 . . 20	25
. . 20 . . 25	50
. . 25 . . 30	38
. . 30 . . 35	71
. . 35 . . 40	83
. . 40 . . 45	89
. . 45 . . 50	82
. . 50 . . 55	66
. . 55 . . 60	90
. . 60 . . 65	91
. . 65 . . 70	76

Van

Van 70	tot	75	106
. . 75	. .	80	87
. . 80	. .	85	68
. . 85	. .	90	39
. . 90	. .	95	10
. . 95	. .	100	5
Perfonen van welken de Jaaren niet zyn opgegeeven			92
			1877

In het afgeloopen Jaar zyn in de Nederduitsche, Fransche, Engelsche en Schotsche Gereformeerde, alsmede in de Luthersche, Remonstrantsche en Roomsche Gemeente dezer Stad, gedoopt 988 Zoonen.
961 Dochters.

te samen 1949 Kinderen.

Onder deze Gedoopten zyn 19 maal Tweelingen.

Wyders zyn, in den Jaare 1796, ter Secretary deezer Stad, in Ondertrouw opgenomen 613 Paaren.

Het getal der Gestorvenen is geweest:

1789	2356	1793	1881
1790	1472	1794	1978
1791	1786	1795	2195
1792	1512	1796	1877

LYST DER SCHEPEN, IN HET JAAR 1796 DE MAAS EN GOEREE INGEKOMEN EN UITGEZEILD, OPGEMAAKT NAAR DE AUTHENTICQUE ZEETYDING.

	Ingekomen	Uitgezeild.
Ahuis	1	—
Alexandria (in Amerika)	1	2
Alikanten	2	—
Allematte	1	—
Altona	13	17
Amerika	2	3
Amſterdam	1	—
Anclam	3	1
Andero (St.)	—	3
Antonia (St.)	1	—
Archangel	1	1
Arendsburg	5	—
Arendsdahl	1	—
Baltimore	11	9
Bandol	2	—
Barcelona	1	10
Barth	1	—
Barthelemy (St.)	2	2
Batavia	1	—
Belfast	2	—
Benicarlo	3	—
Bergen in Noorwegen	54	82
Bilbao	1	3
Bogt (de)	—	3
Borrowſtones	3	—
Boston	8	10
Boulogne	1	—
Bourdeaux	28	43
Bremen	3	2
Brest	1	—
Brouagie	1	—
Cadix	33	24
Carolina	1	—
Cephalonica	1	—
Cette	1	—
Ceudres	6	1
Charlestown	7	1
Charlotte	—	1
Chriſtiaanſand	2	1
Coppenhage	15	9
Corunha	—	1
Dantzig	14	2
Denemarken	—	1
Dieppe	2	—
Dominica	1	—
Dramme	2	4
Dronthem	1	—
Droogbak	4	5
Dublin	1	—
Duinkerken	1	5
Edenburg	1	—
Elbing	10	—
Elſeneur	—	4
Engeland	1	—
Embden	43	10
Faro	1	1
Fredrikshaven	4	—
Galipoly	1	—
Geſſle	1	—
Glascow	1	—
Gottenburg	6	27
Graiwold	2	—
Grietzeil	6	23
Guernſey	5	—

	Ingekomen	Uitgezeild.		Ingekomen	Uitgezeild.
Grypswald	5	—	Pernau	5	—
Hamburg	31	56	Philadelphia	2	4
Havre de Grace	8	7	Pillau	12	—
Holmſtrom	1	—	Plymouth	1	1
Invercady	1	—	Port Jameſon	1	1
Ivica	2	—	Portsmouth	1	—
Kiel	—	1	Rensburg	—	2
Koningsbergen	16	2	Reval	8	1
Leverpool	1	1	Reynkhoorn	—	1
Libau	73	1	Riga	113	4
Libourne	4	—	Rochelle	1	1
Lisſabon	5	18	Roſtok	14	1
Livorno	1	—	Rouaan	4	2
Londen	38	1	Salcimbe	1	—
Lubek	6	1	Samſonport	1	—
Mablehead	1	1	Savannah	1	—
Masterland	—	1	Smirna	3	4
Martin (St.)	1	2	Sogendaal	1	1
Mallaga	3	3	Spanje	—	2
Malo (St.)	1	1	Statien	1	—
Maryland	3	1	Stavanger	1	—
Memel	3	—	Stettyn	—	1
Middelandſche Zee	—	2	Stokholm	7	1
			Straalſund	7	1
Mogador	—	1	Sunderland	2	—
Nantes	2	2	Surinamen	—	5
Napels	4	—	Swinemunde	1	—
Nerva	2	—	Texel	1	2
Newcastle	4	—	Thomas (St.)	—	2
New-York	1	1	Tonsbergen	—	1
Noorwegen	1	22	Torravecchia	1	—
Noord Carolina	1	—	Ubes (St.)	18	33
Norden	9	48	Udewal	1	2
Normandie	1	—	Virginien	11	4
Olberſtrand	—	1	Vrankryk	—	5
Olleron	3	—	Waſa	1	1
Oostzee	—	282	West-Indien	—	2
Oſtende	2	—	Windau	27	1

	Ingekomen	Uitgezeild.
Wismar	2	—
Wolgast	13	—
Wolsboe	1	—
Wyburg	4	1
Onbekend, of op Avaatuur	5	63
HollandscheOorlogschepen.	3	—
Uitleggers, Hoekers, Bommen, Kotters, enz.	5	3
Jagers	1	—

	Ingekomen	Uitgezeild.
Vreemde Kapers	2	—
Byleggers	5	1
Uit Zee terug, door. contrary Wind en Lekkagie, en weder uit	12	8
Cartelschip	1	1
Fransche Oorlog schepen	8	8
Fransche Pryzen	1	—
	348	472
	526	406
	874	878

Behalven de Visch- en andere Schepen, welken naar en van Rotterdam, Dordrecht. Schiedam Delftshaven enz. langs de Zeeuwsche Stroomen zyn ingekomen en uitgezeild.

In 1796	Ingekomen	874	Uitgezeild 878
1795		366	406
Dus in 1796 meer		508	472

In het gepasseerde Jaar zyn in de Havens van Texel, het Vlie enz. binnengekomen en voor Amsterdam genaderd 3576 Schepen, van verscheiden Plaatsen; waaronder 947 van Hamburg, 198 van Embden, 165 van Bremen, 159 uit Noorwegen, 150 van Riga, 137 van Koningsbergen, 134 van Elbing, 83 van Dantzig, 50 van Bourdeaux, 45 van Londen, 35 van Kadix en 26 van Bilbao.

NOORD-

NOORD-HOLLAND.

ALKMAAR.

Tot eene bydraage tot de Weërkundige Waarneemingen, hier te Lande en elders genomen, oordeelen wy het volgende, door den kundigen *C. van Schagen* medegedeeld, te moeten plaatzen:

	Gev. Wat.	*Uitgew.*
January,	22 Lyn.	11 Lyn.
February,	30	12
Maart	6	20
April,	3	23
Mei,	42	38
Juny,	22	40
July,	54	30
Augustus,	24	33
September,	43	25
October,	51	22
November,	31	17
December,	26	9

Dus in 't geheel het gevallen Water 354 Lyn, of 29 duim 6 Lyn, uitgewaasfemd 280 Lyn, of 23 duim 4 Lyn Rhynlands; zynde dus 4 duim 5 Lyn meerder Water gevallen, en 3 duim 1 Lyn meerder uitgewaasfemd, dan in 't Jaar 1795.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

In den Jaare 1796, zyn binnen deze Stad en onder Stads Ambachten gebooren levende Zoonen 301, doode Zoonen 20, te zamen 321 Zoonen; levende Dochters 363, doode Dochters 14, te zamen 377 Dochters; dus gebooren 698 Kinderen; waaronder 3 maal tweelingen Zoons, en 2 maal Tweelingen Dochters; 7 maal Tweelingen een Zoon en een Dochter; dus 12 maal Tweelingen; en zyn ten zelven Jaare aldaar gestorven, die door de Graafdelvers zyn begraven; te weten: Burgers 473; van den Armen 212; die buiten de Stad zyn begraven 45; die door de Cellebroers zyn begraven, uit het Gasthuis 6, uit het Simpelhuis 3, van de Snykamer 3; Zulks in den Jaare 1796 zyn gestorven 742 Menschen, en gebooren 698 Kinderen; dus meer gestorven als gebooren 44 menschen.

Onder de Overledenen zyn geweest:

Beneden 1 Jaar oud	281
Van 1 tot 5 Jaar	63
Van 5 tot 10	0
Van 10 tot 15	12
Van 15 tot 20	7
Van 20 tot 25	19

Van

Van 25 tot 30 Jaar	19	MIDDELBURG.
Van 30 tot 35	33	
Van 35 tot 40	29	
Van 40 tot 45	32	
Van 45 tot 50	33	
Van 50 tot 55	43	
Van 55 tot 60	43	
Van 60 tot 65	55	
Van 65 tot 70	43	
Van 70 tot 75	38	
Van 75 tot 80	35	
Van 80 tot 85	27	
Van 85 tot 90	11	
Van 90 tot 95	7	

Ten blyke, hoe zeer ook ter deezer Stede de loflyke Maatschappy *Tot Nut van 't Algemeen* haaren weldaadigen invloed oeffende, met naame ook ter verbeteringe van het Schoolweezen, 't welk door de geheele Republiek aan de inrichtingen en werkzaamheden dier Maatschappy zoo groote verpligting heeft, mogen wy de volgende Bekendmaaking en het daar nevensgaande Plan des Middelburgschen Departements niet ongeplaatst laaten.

BEKENDMAKING.

De Leden van het Middelburgsch Departement der Nederlandsche Maatschappy *Tot nut van 't Algemeen*, overtuigd van de volstrekte noodzaak, dat de ontluikende Jeugd, door het genot van een behoorlyk Onderwys, die kundigheden deelagtig worde, welke, voor dezelve in haar volgend leven, onontbeerlyk zyn; overtuigd dat de Maatschappy by verwaarloozing daar van, niets dan

MIDDELBURG.

Plan ter ſtigtinge van een School voor Onvermogenden.

dan nadeel te wagten ſtaat; overtuigd dat veele brave Ouders, welke, voormaals, veel liever zig zelve het aangename, dan hunne Kinderen het noodige Onderwys lieten ontberen, thans door de drukkende tydsomſtandigheden gedwongen worden, deze hunne Ouderlyke verplichting naatelaten, daar hunne geringe inkomſten naauwlyks toereikende zyn, om hun en huisgezin het volſtrekt noodzakelyke, tot levensonderhoud te bezorgen; overtuigd eindelyk dat de loflyke inrichtingen, alhier, tot onderhoud van behoeftige Kinderen geëtablisſeerd, thans daar toe niet genoegzaam zyn, daar de Arm- en Spinſchoolen dermate met discipelen zyn opgevuld, dat eene vermeerdering derzelve volſtrekt onmooglyk is; hebben geoordeeld by dit alles niet langer te mogen ſtilzitten, maar het van hunnen plicht geacht, zoo mogelyk, in dit gebrek te voorzien, en aan die hunner Medeburgeren, welke, hoe zeer onvermogend, echter door geene Armen bedeeld worden, gelegenheid te geeven, om, zonder hunne kosten, derzelver Kinderen in het Spellen, Lezen, Schryven en Cyfferen het noodig Onderwys te laaten genieten.

De Leden van het genoemde Departement wenschten niets vuuriger, dan in ſtaat te zyn om uit hunne eigene middelen, het nodige tot deze onderneming te kunnen vinden; dan daar de ſituatie hunner Kas zulks in geenen deele toelaat, zien zy zich genoodzaakt den byſtand van alle Menſchenvrienden in te roepen, en dezelve uit te nodigen om hun, met een gering deel hunner geldmiddelen, te onderſteunen. Zy hebben ten dien einde, een Plan ontworpen, het welk zy hier mede aan alle hunne Medeburgeren aanbieden; en met de uitvoering van het welke door hun gechargeerd zyn, de Burgers *Marinus Volkryk Liebert*, *Marinus Piepers*, *Anthony de Wind*, *Alexander Johan Sinclair*, *Pierre François Perrenoud*, *Bartholomeus Hendrik Kakenberg* en *Johan Albrecht*

Hie-

Vlicken, die deeze vereerenden, doch tevens werkzamen taak, *Tot nut van 't Algemeen*, op zich hebben genomen. MIDDELBURG.

De Leden van het meergenoemde Departement vertrouwen, dat een ieder hunner Medeburgeren, van de waarheid hunner positiven en de noodzakelykheid hunner onderneeming volkomen overtuigd is, en zullen derhalven niets zeggen om dezelve nader te betogen: zy herinneren slegts aan dezelve, hoe ieverig men zy in deze Stad om onderfteuningen uit te reiken, aan vreemde Gemeentens, Scholen, Steden en Vlekken, welker Leden of bewooners minder aanfpraak hebben op hunnen byftand, dan de onvermogende Bewooners deezer Stad, hunne Medeburgers: zy houden hun alleen voor oogen, welke de gevolgen moeten zyn, wanneer de ontluikende Jeugd, by voortduuring, het noodig Onderwys moet ontbeeren, en in de driefte onwetendheid opgroeit. Zy vertrouwen dat de overweeging van dit een en ander, alle hunne Medeburgeren zal aanfporen, om, door eene kleine toelage, overeenkomftig een ieders vermogen en omftandigheden, mede te werken tot onderfteuning van de heilzaame en belanglooze onderneeming van het Departement eener Vaderlandfche Maatfchappy, welkers eenig doelwit is, den onkundigen en onvermogenden, zoo wel in het Godsdienftige, als Burgerlyke voorte lichten, waarvan den weldaadigen invloed reeds, op meer dan eene plaats van Nederland, wordt ondervonden. *Plan ter ftigtinge van een School voor Onvermogenden.*

Gedaan in onze Vergadering den 21 December 1796. *Het tweede Jaar der Bataaffche Vryheid.*

Uit naam der Leden van het gemelde Departement.

J. WATERVLIET,
Eerfte Secretaris.

PLAN

MIDDELBURG.

Plan ter stigtinge van een School voor Onvermogenden.

PLAN *ter oprichting en bestiering van een* FONDS, *om daar uit een aantal Kinderen van onvermogende Burgers te doen onderwyzen, in het Spellen, Lezen, Schryven en Cyfferen; gearresteerd in de Vergadering van het Middelburgsche Departement der Nederlandsche Maatschappy* TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN. *Den* 21 *December* 1796. Het tweede Jaar der Bataafsche Vryheid.

Art. 1. Dit Fonds zal verzameld en geadministreerd worden onder de Opperdirectie van het evengemelde Departement, het welk zig daar mede by deezen chargeert.

2. Men zal daarin, by Inteekening, deel kunnen neemen, het zy in ééns of Jaarlyks, en voor zoodanige som, als een ieder zal verkiezen, ten welken einde aan de huizen der Leden, van de naa te meldene Commissie, de nodige Lysten van Inteekening zullen voorhanden zyn; zullende derzelver Namen, benevens de tyd hunner Vacatien, door de Middelburgsche Courant nader worden bekend gemaakt.

3. By de Inteekening, zullen de Ingeschrevene sommen, directelyk betaald worden; gelyk mede zal plaats hebben, omtrend de Jaarlyksche toelagen; moetende ook het eerste Jaar daar van by Anticipatie worden voldaan.

4. Vervolgens zullen de Jaarlyksche Contributien, door een vertrouwd persoon, in de maand January opgehaald, en tegens overgifte eener Quitantie, door den Thesaurier geteekend, moeten voldaan worden.

5. Een der jaarlyksche Contribuanten, niet langer tot dit Fonds willende bydragen, zal, by die gelegenheid, zulks moeten declareeren, of anderzints

zints gehouden worden, wederom voor een Jaar zich te hebben verbonden.

6. De, alzoo ingezamelde Penningen zullen eeniglyk besteed worden, tot goedmaaking der kosten van het onderwys van *zestig* behoeftige Kinderen, of zoo veel meerder of minder, als met den staat der Kas overéén zal komen, ten einde gemelde Kinderen te leeren Spellen, Lezen, Schryven en Cyfferen.

MIDDELBURG. *Plan ter stigtinge van een School voor Onvermogenden.*

7. Dit Fonds zal verzameld en geadministreerd worden door eene Commissie van zeven Leden van dit Departement, welke tevens tot alle zaaken, het Schoolweezen concerneerende, zal zyn gequalificeerd.

8. Deeze Commissie zal maandelyks vergaderen, en in haar eerste Sessie, uit haar midden, een Præsident en een Thesaurier benoemen.

9. Alle Ouders, welke genegen zyn, hunne Kinderen van dit Onderwys, *gratis*, te doen genieten, zullen zich vóór den tyd, by publyke Advertentie te bepaalen, moeten aanmelden by den Præsident deezer Commissie, en aan denzelven hunne Namen, benevens die hunner Kinderen en derzelver Ouderdom en Woonplaatsen, in geschrifte, opgeven en voorts verpligt zyn tot het geven van alle zoodanige verdere informatien, als van hun zullen worden gerequireerd.

10. De Præsident zal de ingekomene Sollicitatie-billietten mededeelen aan de gezamentlyke Leden der Commissie, welke zoo dikwyls hy zulks nodig acht, door hem extraordinair zal worden byéén geroepen.

11. Geene Kinderen zullen uit dit Fonds onderwezen worden, dan die alvorens, door de Leden der Commissie, daartoe zullen wezen geadmitteerd.

12. Het bewys van admissie zal bestaan in een Billiet, door den President der Commissie geteekend, en inhoudende den naam van het Kind, deszelfs Ouderdom, den Naam en Woonplaats zyner Ou-

MIDDELBURG.

Plan ter Stigtinge van een School voor Onvermogenden.

Ouders, en den Naam van den Schoolmeester, door wien het zelve zal onderwezen worden.

13. In de Admisfie van Kinderen, zal in geenen deele op de Godsdienftige gezindheid hunner Ouders acht gegeeven worden.

14. De Commisfie zal geene Kinderen mogen aanneemen, welker Ouders uit de Arm-Kasfen gefubdieerd en bedeeld worden, alzoo tot Onderwys van alle dezelve de onderfcheidene Arm-Scholen zyn gefchikt.

15. Insgelyks zal dezelve geene Kinderen admitteeren, dan die den ouderdom van 6 Jaaren bereikt hebben, welker Ouders, door gebrek aan genoegzaam werk, of andere omftandigheeden onvermogend zyn, om derzelver Schoolgeld te voldoen, en zulks ten genoege der Commisfie aantoonen.

16. De Kinderen, welke tot het genieten van dit Onderwys aangenomen worden, zullen door gemelde Commisfie alleen mogen besteld worden, by die Nederduitfche Schoolhouders, welke als Leden dezes Departements zyn geadmitteerd.

17. Zy zal zoo veel mogelyk, buiten de vorengemelde bepalingen, in het oog houden de woonplaats der Kinderen, en dezelve, in de naastbygelegene School, waar van de Meefter Lid dezes Departement is, beftellen; zullende daarenboven obferveeren; dat die Meefter, waar gemelde Kindered voormaals School mogten zyn geweest, (zoo veel doenlyk, worde gepreferee rd.

18. Alle de dus aangenomene Kinderen, zullen moeten leeren uit de Schoolboeken, door de Departementeele Commisfie tot het Schoolwezen goedgekeurd.

19. Zy zullen onder de Schoolhouders, Leden van het zelve zoo veel mogelyk, in gelyke portien, worden verdeeld.

20. Voor het Onderwyzen van ieder Kind, zal, uit het gecollecteerde Fonds, aan de Schoolhouders worden betaald 20 ftuivers per maand; zul-

len-

len de zoodanige Schoolhouders, welke vyf dezer Kinderen ter School heeft, verplicht zyn het zesde, zonder eenige belooninge, te onderwyzen; en zal de betaaling der Schoolgelden telken drie Maanden geschieden.

MIDDELBURG.

Plan ter ftigtinge van een School voor Onvermogenden.

21. Daarenboven zullen de noodige Leerboeken, voor de gemelde Kinderen, uit dit Fonds bekostigd worden; zullende ten einde hier in behoorlyk te voorzien, de aangestellene Commissie zorge dragen, dat altoos een convenabel getal der reeds goedgekeurde en verder goedtekeuren Schoolboeken, by den eersten Secretaris van dit Departement, voor handen zyn, door wien dezelve aan de Schoolhouders tegens quitantie, tevens inhoudende de naam van het Kind, voor wien dezelve zyn gedestineerd, zullen worden uitgereikt.

22. De Kinderen, uit het Fonds onderwezen wordende, zullen zich zelfs en hunne goederen, als mede de aan hem gegeeven Boeken zindelyk moeten houden, en, zonder behoorlyk consent der Schoolmeesters, zal niemand hunner vermogen uit School te blyven, ten zy om alzints blykbaar gegronde redenen; zullende anders, zoo wel als derzelver Oudsrs, gehouden voor onachtzaam, lusteloos, het Onderwys onwaardig, en, als zoodanig, hun Billiet van aanneeming dadelyk worden ingetrokken.

23. De Schoolhouders, by wien gemelde Kinderen besteld worden, zullen dezelve even als hunne andere Scholieren behandelen, en ingevalle de Kinderen zich in eenigen opzigte onbetamelyk gedragen, zullen zy Schoolmeesters daar van den President der Commissie behoorlyk kennis geeven, welke zulks aan de overige Leden der Commissie by de eerstvolgende Vergadering zal communiceeren, ten ware de zaak eene spoedige en onverwylde voorziening vorderde, als wanneer de President vryheid heeft, het noodige dienaangaande te verrichten.

24 De Schoolhouders zullen verplicht zyn, alle drie Maanden aan de gestelde Commissie schrifte-

MID-DEL-BURG.

Plan ter ftigtinge van een School voor Onvermogenden.

lyk rapport in te zenden van de namen der Kinderen, by hun, voor rekening van dit Fonds, onderwezen, gelyk mede van hun gedrag, de Boeken tot hun Onderwys gebruikt, en van de vorderingen, welke dezelve hebben gemaakt; zullende van ieder Kind een proeffchrift daar nevens voegen.

25. De geftelde Commisfie zal tweemaal 's Jaars, te weten, in de Maanden April en October, de Kinderen, uit dit Fonds onderwezen wordende, voor zich doen komen, dezelve naar hunne vatbaarheid examineren, en, uit de Boekjes waar uit zy leeren, eenige vragen doen, ten einde zich te verzekeren, of aan de heilzaame intentie dezes Departsments worde voldaan; zullende ieder Kind, by die gelegenheid, zyne Schryf- en Leesboeken medebrengen.

26. De Commisfie zal aan die Kinderen, welke de meefte vorderingen, geduurende de laatst verloopene zes Maanden, gemaakt hebben, ter verdere en meerdere aanmoediging, één der Schoolboekjes, door de Maatfchappy uitgegeeven, vereeren.

27. In de Ordinaire Vergaderingen van dit Departement, in de Maanden Mey en November, zal dezelve Commisfie een generaal verflag van haare werkzaamheden overleggen. En in de maand February van ieder Jaar zal dezelve, van haare gehoudene adminiftratie, reekening doen.

28. By het doen der Jaarlykfche rekening, zullen de Deelneemers in dit Fonds uitgenoodigd worden te adfifteeren; ten welken einde de tyd en plaats derzelve, by Advertentie in de Middelburgfche Courant zal worden bekend gemaakt.

29. De uitdeeling der toegeweezene Pryfen, zal ten aanfchouw van een iegelyk gefchieden, op zoodaanige tyd en plaats als telkens by publieke Advertentien zal bekend gemaakt worden.

30. De Commisfie, tot het Schoolweezen,

door dit Departement te benoemen, zal zich in geenen deele mogen bemoeijen met de generaale directie der triviaale Schoolen, als welke door Præsident en Raaden deezer Stad, aan het Collegie van Opzieners, is gedemandeerd. MIDDELBURG. *Planter stigtinge van een School voor Onvermogenden.*

31. Het Departement behoudt aan zich de verandering en vermeerdering deezes des noodig zynde.

Aldus gearresteerd in de Vergadering van het Middelburgsch Departement den 21 December 1796. *Het tweede Jaar der Bataafsche Vryheid.*

My Present,

(Was geteekend)

J. WATERVLIET.
Secretaris.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

In 't Jaar 1796 zyn alhier in de Nederduitsche Gereformeerde Kerken gedoopt.

	Zoonen.	*Dochters.*
In January,	19	18
February,	19	17
Maart,	25	32
April,	18	22
Mai,	11	18
Juny,	18	12

LEEUWARDEN.		Zoonen.	Dochters.
	July,	13	15
	Augustus,	14	19
	September,	16	16
	October,	20	11
	November,	8	8
	December,	11	8
		192	196

Dus te zamen 388 Kinderen, waar onder 6 paaren Tweelingen. Nog zyn na gedaane Belydenisse 4 Bejaarde Vrouwspersoonen gedoopt, Ook zyn Kerkelyk geproclameerd 149 paaren, waar van alhier in de Stad getrouwd zijn 122 paaren, en buiten de Stad 27 paaren.

Ten aanzien van de betaalinge van de kosten, by de verkooping van Vaste Goederen, wierden, door het Provinciaal Bestuur van dit Gewest, by een Publikatie van 4 deezer, de volgende schikkinge beraamd.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, allen den geenen die dezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat Wy, ervaarende, hoe, niet tegenstaande de gestelde voorzieningen is het Placaat van den 28 February 1794, tegens de onmaatige declaratien van kosten, by de Verkoopingen van Vaste Goederen in deeze Provincie, veeltyds de vorige misbruiken en knevelaryen, tegens de uitdrukkelyke intentie van den Wetgever, in deezen blyven plaats houden, door ongelden te brengen ten laste der Koopers van Vastigheden, op welke dezelve geene reekening hadden gemaakt, en veel al

al door die ongelden tot de uiterste prys te be- reekenen, waar door de Koopers niet alleen worden afgeschrikt, maar de minkundigen, op eene schandelyke wyze misleid, verschillen verwekt, en den Lande, om de te groote bezwaaren, welke ten laste van de Koopers koomen, aanmerkelyk benadeeld in den 40 Penning en het Consentgeld; en daarom [nodig geoordeeld hebbende, het voorschreven Placaat te herzien, mitsgaders nadere middelen te stellen, tot weering van die misbruiken.

LEERUWARDEN. *Publ. omtrent de kosten, by de Verkooping van vaste Goederen.*

Zoo is het, dat Wy, met intrekking van 't opgemeld Placaat van den 28 February 1794 omtrent de publieke Verkoopingen van Vastigheden, hebben gedecreteerd, het geen Wy dienaangaande statueeren by deezen, in navolgende artikelen:

1. Dat by alle Verkoopingen van Vastigheden, geene andere kosten ten laste van de Koopers zullen mogen bedongen worden, dan de betaaling van den 40 Penning en het Consentgeld, gelyk mede voor het schryven van de Koopbrieven en Reversaalen, met de daartoe vereischte Zegels, (gereekend, volgens 's Lands Ordonnantie en de Ordonnantie op het Middel van het Klein Zegel.)

2. Dat de verdere kosten, als daar zyn, Salarien der Actuarissen, uitgaven wegens Billietten, Advertentien in de Couranten, Tromtnen, Oproepen, Kamerhuur en Verteeringen, en wat dies meer mag zyn, ten laste van de Verkoopers zullen moeten koomen.

3. Dat tot voorkoming van verschillen tusschen de Verkoopers en Actuarissen, door dezelve onderling zodanige conditien kunnen worden aangegaan, als zy zullen goedvinden: met dien verstande nochtans, dat, wanneer zodanig contract of accoord tusschen hun niet voorhanden is, de Actuarissen van de Verkoopers in geenen deele voor Salarien meerder zullen mogen met recht vorderen, dan de Vacatien volgens 's Lands Ordonnantie, uiterlyk voor drie Zitdagen gereekend, zonder wegens

Leeuwarden.

Publ. omtrent de kosten by de Verkooping van vaste Goederen.

gens het opmaaken der Billietten, het maaken van de Besoignes, of uit eenige andere oorzaake, eenige verdere pretensie te kunnen in reekening brengen, aan de Koopers noch aan de Verkoopers.

4. Dat de kosten, welke weegens het Proclameeren, naa de geslotene Koop, worden vereischt, ten laste van de Koopers zyn, en dat de Verkoopers wel zullen mogen bedingen, de Stryk- en Verhooggelden door de Koopers worden verschoten, mits dat die Stryk- en Verhooggelden in den Koopschat wederom afgekort worden.

5. Dat eindelyk, op dat aan deeze Onze Welmeening te beeter zoude worden voldaan, en het goed vertrouwen Onzer Meedeburgers niet strafseloos verrascht, aan de Verkoopers en Actuarissen wel expresselyk word verbooden, geene, hoegenaamde, andere kosten ten laste van de Koopers te bedingen, zoo ook de Actuarissen niets verders van de Verkoopers zullen mogen vorderen, dan het geen by hun is gecontracteerd, of in deezen gestatueerd, of verders iets te onderderneemen, waar by de Koopers meer bezwaard of aan het Middel van den 40 Penning en de Consentgelden nadeel zal kunnen worden toegebragt, by pœne van vyftig goudene Friesche Ryders, door de Schuldigen aan den Lande te verbeuren.

En op dat niemand in dit Gewest hier van zoude onkundig blyven, zal deeze Onze Publicatie alomme in het zelve ter gewooner plaatzen worden afgekondigd en aangeplakt.

Aldus gedecreteerd en gearresteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 4 January 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Het Provinciaal Bestuur van Friesland,

D. FOKKELES, Vt.

Ter Ordonnantie van het zelve,

CORN. GODSCHALK.

Doo

Door geldgebrek gedrukt, en bykans ra- deloos om in dat gebrek te voorzien, viel thans het Provinciaal Bestuur van dit Ge- west op een middel, 't welk by veelen ver- wondering, zo geene ontzetting veroorzaak- te; het bestondt in eene *Negotiatie* op een gedeelte der Bezittingen van de publieke Cor- pora en Administratien, zoo Kerkelyke als Waereldlyke. Kennis daar van wierdt den Volke gegeeven by eene Publikatie van 10 deezer. LEEUWARDEN.

VRYHEID. GELYKHEID.

PUBLICATIE.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, allen den geenen die deezen zullen zien ofte hoo- ren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat Wy, in aanmerking neemende, dat een Land niet naar behooren bestuurd kan worden, indien niet gelet word op den financieelen toe- stand van het zelve, zodanig, dat er altyd ge- noegzaame penningen voorhanden zyn, waar door de noodzaakelyke uitgaven kunnen gedaan wor- den, en dat dus naar mate de uitgaven moeten zyn, ook de inkomsten daar na behooren geregeld te worden.

En hoe zeer Wy overtuigd zyn, dat deeze al- gemeene waarheid, by alle verstandige en waare Vaderlanders toegestemd zal worden, en ook ge- noegzaame bewustheid hebben van den tegenwoor- digen toestand van 's Lands Cassa, uit besef van de enorme uitgaven, die er byna daaglyks, voor- naamlyk, ten behoeve van het gemeene Land, moeten gedaan worden; zoo vinden Wy Ons ech- ter verpligt opentlyk te declareeren: dat de reeds ingekomene gelden, uit alle de onderscheidene

LEEUWARDEN. Geldheffingen, op verre na niet geëvenredigd zyn aan de uitgaven, die er reeds gedaan zyn, en nog gedaan moeten worden; dat Wy dus genoodzaakt zyn (hoe ongaarne ook) een nieuwe opbrengst te moeten arresteeren.

Publ. rakende eene Negotiatie op publieke Corpora.

En hier toe hebben Wy geen geschikter, en voor Onze Ingezeetenen minst drukkenden weg, weeten in te slaan, dan eene *Negotiatie* op een gedeelte der bezittingen van de Publieke Corpora en Administratien: om het welk te effectueeren, hebben Wy goedgevonden te decreteeren, zoo als geschied door deezen:

1. Dat van alle bezittingen, zoo roerende als onroerende, aan Publieke Corpora toebehoorende, zal moeten worden gefourneerd *het Vyfde Gedeelte* van *de Vyfde Zesde* der Reële, of by getrouwe begrooting bepaalde, waarde; zo nogthans dat alleen hier van uitgezonderd en bevryd zyn de Recepissen van het, ingevolge Publicatien van den 6 en 21 October 1796 gefourneerde één zesde gedeelte.

2. Dat onder de benaming van *publieke Corpora*, en mitsdien tot de verplichting in deeze Negotiatie, moeten worden begreepen alle de zodanige, welke in onze Publicatie van den 6 October 1796 zyn omschreeven; en waar onder mede begreepen zyn, alle de *Pastorie-Goederen*, zonder onderscheid; gelyk ook de Gilden.

3. Dat tot vinding van dit 5de gedeelte, de begrooting door de Administratoiren zal moeten geschieden op navolgende bepaalingen.

Voor Eerst: voor zoo verre bestaan in vaste Jaarlyksche Inkomsten, na gelang van de zuivere Revenuën; en dat de *drie Gulden* van zodanige Revenuën zullen bereekend worden tegen *Honderd Guldens* Capitaal.

Ten Tweeden: Dat de Inkomsten van zulke Goederen, welke geene Jaarlyksche Revenuen opleveren, als daar zyn Houtgewassen en anderzins, zullen geschat worden volgens de opbrenging der

laat-

laatste kapping, over *tien* Jaaren omgeslagen; en dat dus *een tiende* gedeelte daar van voor de Jaarlyksche Revenue zal worden gereekend, insgelyks op den voet van voor *drie Gulden* inkomsten, *hondert Gulden* Capitaal.

LEEUWARDEN.

Publ. rakende eene Negotiatie op publicke Corpora.

Ten Derden: Dat de Klynlanden in gemoede zullen moeten worden getauxeerd, door twee onpartydigen, by de Gerechten van het District waar gelegen zyn, te benoemee: (ingevalle daarvan by voorige geleegenheeden geene tauxatie mogt zyn gedaan.) Wordende insgelyks op dien voet ook vryheid gegeeven tot de tauxatien der Landen, welke met Aardappelen en Chicoré bebouwd worden.

Ten Vierden: Dat niet te min alle Goederen of Bezittingen, welke bevonden worden hooger van waarde te zyn, zullen moeten worden bereekend volgens derzelver eigenlyke waarde.

Ten Vyfden: Dat de Obligatien en Effecten, zo buiten- als binnenlandsche, waar op een Cours of Prys-Courant is, zullen moeten worden bereekend volgens den Cours, welke dezelve op dato deezes hebben; en die van Particulieren, op vol Capitaal; ten zy onwis of dubieus zyn: in welk geval men zal kunnen volstaan met de begrooting der weezenlyke waarde, naar beste geweeten.

Ten Zesden: Dat in de bereekening der waarde, geene andere schulden (waar onder ook Tractementen begreepen zyn) zullen mogen worden afgetrokken, dan dezulken, welke ten tyde, dat het fournissement moet geschieden, betaald *moeten* worden, of *verscheenen* zyn.

Ten Zevenden: Dat van de begrooting en mitsdien van het fournissement zyn bevryd, alle zodanige Woningen, welke *Pro Deo* worden bewoond.

Art. 4. Dat alle de gedaane begrootingen zullen moeten worden bekragtigd door de respective Gerechten, waar onder de respective Administratien

E 5 zyn:

LEEU-WAR-DEN. zyn: welke Gerechten daar toe by dezen wel expressfelyk worden gelast en gemagtigd.

Publ. rakende eene Negotiatie op publicke Corpora.

5. Dat, ingevalle by de Administratoren geene genoegzaame Penningen voorhanden mogten zyn, om aan dezen te kunnen voldoen, en dezelve by particulieren niet mogten kunnen gefourneerd krygen, waar door de Verkoop van een gedeelte hunner in qualiteit Bezittingen zoude noodzaaklyk worden, by deeze authorisatie word verleend, om, zonder nader consent nodig te hebben, zoo veele en zodanige Goederen onder Verkoop te brengen, als welke zy ter voldoening dier Contributie, en ten meesten voordeele hunner Administratie, zullen verstaan te behooren; echter met voorkennisse van den Gerechte.

6. Dat Wy om de verkoop van goederen, welke in deezen zal moeten plaats hebben, gemaklyk en bevorderlyk te maaken, in zoo verre derogeeren aan het gestatueerde in de Publicatie van den 17 Maart 1796, (echter alleen in zoo verre de verkoop nodig zyn zal, om het in deezen bepaalde, ter uitvoer te brengen) dat de verkoopen ten spoedigsten kunnen worden te werk gesteld, en de termynen der Zitdagen zodanig verkort, als de Administrateurs zullen goedvinden: mits echter vooraf genoegzaame publiciteit van den voorgenomen verkoop gegeeven, mitsgaders by het Advertissement, geduurende de goederen onder verkoop zyn, vermeld worde, hoeveel op dezelve is geboden, en dat meede aankondiging geschiede van den dag waar op de *Finaale* Palmslag zal gegeeven worden; en dat ter vermyding van kosten, de Administrateurs zelve de verkoopinge kunnen houden; zullende echter, (zoo wel, wanneer den verkoop door de Administrateurs zelve, als dan wanneer denzelven door Actuarissen geschied) de Koop-Besoignes, en de Koop- en Reversbrieven voor de perfectie derzelve, ten fine van examinatie en approbatie, moeten worden overgebragt aan den Raad van Justitie, en van daar door de Ad-

Administrateurs, of derzelver Gelastigden, moeten worden geligt, zoo als zulks gebruiklyk is, zonder dat hier voor iets zal moogen gevraagd, of daar voor betaaling zal behoeven gedaan te worden, terwyl gedagte Raad mits dezen geëxhorteerd en gelast word, om in het examineeren van en disponeeren op voorschreven Stukken, allen spoed in agt te neemen.

LEEUWARDEN. *Publ. rakende eene Negotiatie op pugedeelte der Corpora.*

7. Dat dit Fournissement van het een vyfde gedeelte der Corpora en Pastorie-Goederen, hier blicke voren omschreven, zal moeten geschieden in *drie Termynen*: het eerste voor den eersten April; 't tweede voor den eersten Juny, en het derde voor den eersten September 1797, aan het Comptoir der Domeinen, in goeden gangbaren Gouden en Zilveren Munte, welke men gewoon is op 's Lands Comptoiren te ontvangen.

Zoo evenwel, dat de verdeeling der betaaling, *voor* ieder verschyntyd, by Advertentie in de Courant zal worden bekend gemaakt, ten einde daar door alle inconvenienten, zoo ten opzichte van den Ontvanger als Administratoren, worden voorgekomen.

8. Dat de Ontvanger der Domeinen, voor de Sommen, welke alzo worden gecontribueerd, zal afgeven Recepissen, ten laste deezer Provincie, rentende *drie en een halve Guldon* perCt. jaarlyks, welke Intresfen alle zullen ingaan den eersten Juny 1797; en dat by den ontvangst van het eerste Jaar intresfen vóór gedagte Recepisfen, zul'en worden afgegeeven Obligatien in Forma, ten begroote van de gefourneerde Somma, en tegen gelyke Intrest van drie en een halve Gulden ten Honderd.

Van welke te verleenen Recepisfen en Obligatien, de Ontvanger der Domeinen een afzonderlyk Register zal houden, en by het afgeeven der Recepisfen wel zorge dragen, dat ieder een aparte, en naar gelange dat dezelve worden uitgegeeven, op elkander volgenden Nommer bekome,

LEEUWARDEN. me, ten einde voor te komen dat de Nommers der Obligatien niet met A. B, enz. behoeven aangevuld te worden.

Publ. rakende eene Negotiatie op publieke Corpora.

9. Dat by de voldoening van het eerste Termyn, door de Administratoren, aan Onze Commissien van Gedeputeerden en Financien, ieder afzonderlyk zullen moeten worden overgegeven of toegezonden, welgestelde, (door de Administrateurs verteekende, en by het Gerechte van dat Distrikt, waar in het Corpus geleegen is, geapprobeerde) Staaten, van het geheele montant van dit fournissement; in welke Staaten kortlyk gemeld moet worden, *waar* het fournissement van gedaan, en *welke* uitgaven daar van gededuceert of afgetrokken zyn.

10 Dat, al hoewel Wy geene reedenen hebben, om te verwagten, dat deeze Onze Welmeening, alleen tot heil voor den Lande zynde ingerigt, door kwaadwilligheid of nalatigheid zal worden tegengewerkt, maar dat de Bestierders van de publieke Goederen hunne bereidvaardigheid in deezen zullen aan den dag leggen, om 's Lands Schatkist van de zo zeer benodigde Penningen te voorzien, evenwel eenige voorziening nodig zynde, tegen onverwagte teleurstelling, elke Administrator van zodanig Corpus, het welk in deeze Negotiatie moet contribueeren, die bevonden word nalaatig te zyn gebleeven, of ter kwader trouwe te hebben gehandeld, zal vervallen in eene boete aan den Lande, van *Vyfhonderd Caroli Guldens*, uit zyn eigen bezitting te betaalen; en dat evenwel het fournissement naderhand ten vollen zal moeten geschieden.

Eindelyk vermanen Wy allen, welke hier toe dienstbaar, of bevorderlyk zyn moeten, om de liefde voor het Vaderland, dat hun getrouwlyk en yverig naar den inhoud deezes zullen hebben te gedragen; lastigende en authoriseerende dien te nevens de respective Gerechten, om naauwkeurig

rig toe te zien, dat aan deeze Onze welmeening worde voldaan.

Terwyl Wy Onze Commisfie van Gedeputeerden by deezen gelastigen en authoriseeren, om op de executie van deeze Onze welmeening byzonderlyk te letten, en de daar toe vereischte ordres en dispositien, waar verder nodig mogten zyn, te verleenen; mitsgaders om op de Requesten of vertogen, om elucidatien, interpretatien, als anderzints, finaal te disponeeren, zoo als dezelve ten meesten nutte zal verstaan te behooren; renvooieerende diensvolgens de respective Gerechten of Administratoren, welke eenige onderrichting nopens het een of ander gedeelte van deeze Onze Publicatie zouden mogen nodig hebben, aan Onze voorschreevrn Commisfie van Gedeputeerden.

LEEUWARDEN. *Publ. rakende eene Negotiatie op publieke Corpora.*

En op dat deezes ter kennisfe kome van een ieder, die zulks aangaat, zal dezelve alomme in dit Gewest worden afgekondigd en aangeplakt, daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan en gearresteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 10 January 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Het Provinciaal Bestuur van Friesland,

E. MIEDEMA, Vt.

Ter Ordonnantie van het zelve,

CORN. GODSCHALK.

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

In den Jaare 1796, zyn in deeze Stad zoo in de Kerken als voor de Municipaliteit gepro-

GRONINGEN proclameerd 189 paaren; bedragende dus het getal der geproclameerden der 132 paaren minder dan in het Jaar 1795, als zynde toen geweest 321 paaren.

Het getal der Gedoopten in de Nederduitsche Gereformeerde Kerken deezer Stad, bedraagt in dit afgeloopen Jaar:

	Zoonen.	*Dochters.*
	346	301
Waar onder 9 paaren Tweelingen en een Bejaarden.		
In de Fransche Gemeente zyn ged.	4	4
In de Luthersche Gemeente zyn ged.	21	20
Onder de Doopsgezinden zyn geb.	9	1
Onder de Roomsch Cathol. zyn ged.	121	101
Onder de Jooden zyn gebooren	7	5
	508 Zoonen	432 Docht.

Zynde dus het getal der geborenen, zoveel by bovengenoemde Kerken zyn aangegeeven 940 Kinderen, dus 85 meerder dan in het Jaar 1795.

Voorts zyn in gezegden Jaare binnen deze Stad begraven 434 Bejaarden en 280 Kinderen, te zamen 714, waaronder 4 Bejaarden en 1 Kind, dus 34 minder gestorven dan in 1795.

NIEU-

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

FEBRUARY.

MDCCXCVII.

HOLLAND.

's GRAVENHAGE.

De Publikatie van het Provinciaal Bestuur van Holland, van 30 December des voorgaanden jaars, (zie bl. 26) raakende de Oproeping in de Grondvergaderingen, hadt zommigen, 't zy dan met of zonder reden, aanleiding gegeeven om te vermoeden, als of het gemelde Bestuur ten oogmerke hadt, langer in het bewind te blyven, dan de tyd, het zelve gesteld, medebragt. Ter wegneeminge van dat misverstand, als mede ter nadere verklaaringe van het oogmerk dier Publikatie, diende eene Ampliatie op dezelve van den 6 deezer.

'S GRAVENHAGE.

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

Ampliatie op de Publ. van 30 Decemb. laatstl.

Het Provinciaal Bestuur van Holland, allen hunne Medeburgeren, Heil en Broederschap! doet te weten: dat wy door het Provinciaal Committé van Holland, uit hoofde van de by het zelve ingekomen Missive van den Raad der Stad Dordrecht en Merwede, houdende verzoek, om elucidatie, nopens eenige poincten, vervat in de Publicatie van den 30 December laatstleden, wegens de oproeping der Grondvergaderingen, tegen den 16 February aanstaande; als mede eene Missive van de Commissie, tot regeling van die Grondvergaderingen, tegen den 16 February aanstaande; als mede eene Missive van de Commissie, tot regeling van die Grondvergaderingen te Amsterdam benoemd, mede houdende eenige bedenkingen op dezelve Publicatie; en eindelyk een aantal Requesten van denzelven inhoud, door verscheiden Stemgerechtigde Burgers van Holland geteekend, waarby dezelve, om daar by geallegueerde redenen, alteratie in de voorschreve Publicatie verzoeken, tegen den 4 deezer maand extraordinair byeen geroepen zynde, om als dan, zoo over de voorschreeve Missiven en Adresfen, als over verdere bezwaaren, welke omtrent de executie van gemelde Publicatie nog mogten worden voorgedragen, (doch het welk echter geen plaats heeft gehad) te delibereeren, en daar op zoodanig besluit te neemen, als wy zouden oordeelen te behooren, en wy, ingevolge van die byeenroeping, ook op den voorschreeven 4 February extraordinair vergaderd zynde, by examen van alle de voorschreeve Requesten, voor zoo verre als die behoorlyk gezegeld, een object van on-

onze deliberatien hebben kunnen uitmaaken, tot ons leedweezen zyn ontwaar geworden, dat sommige van onze Medeburgers, waar van het getal echter, in vergelyking van onze Stemgerechtigde Medeburgers, zeer gering is, het daar by zouden doen voorkomen, even als of voorschreeve onze Publicatie strydig zoude zyn met het 93ste artikel van het Reglement voor het intermediair Bestuur voor dit Gewest, en met de intentie van de Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, en even als of wy ons eenig gezag zouden willen aanmaatigen, het welk ons niet zoude zyn opgedragen, wanneer wy langer in onze Posten, als tot den eersten Maart aanstaande, bleeven fungeeren, zonder door het Volk van Holland daar in op nieuws gecontinueerd te zyn; gelyk wy met geen mindere bevreemding daar uit hebben vernomen, dat het Volk van Holland zich in de aanstaande Grondvergaderingen, op den 16 February aanstaande, vooral zoude moeten bezig houden met het benoemen van Kiezers, die daags daar aan nieuwe Leden voor het Provinciaal Bestuur en derzelver Plaatsvervangers zouden moeten eligeeren; doch dat het geenzins de intentie zoude mogen zyn, om over de verandering en de form van het Bestuur te doen raadplegen, maar wel over de al of niet continuatie der actueele Leden; mitsgaders dat die continuatie niet zoude behooren te zyn voor den tyd van twee jaaren, maar alleen voor den tyd van één jaar, en wat daar by verder is voorgedragen.

'S GRAVENHAGE. *Ampliatie op de Publ. van 30 Decemb. laatstl.*

En gemerkt, dat aan de eene zyde niets meer strydig zoude zyn tegen onze intentie, als aantegaan tegen den inhoud van het Reglement, waar op het Provinciaal Bestuur van Holland is byeengekomen, en wy onze posten aanvaard hebben, en special tegen het 93 artikel van dat Reglement, en de intentie van de Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, deswegens zoo by derzelver Publicatie van den 5 February

 1796,

'S GRAVENHAGE.

Ampliatie op de Publ. van 30 Decemb. laatstl.

1796, als by die van den 12 February daaraanvolgende, zoo duidlyk gemanifesteert, en dat wy aan den anderen kant ons volkomen overreed houden, dat onze Publicatie van den 30 December laatstleden, juist conform, doch de inhoud van de voorschreeve Requesten juist contrary is, aan den inhoud van dat Reglement, en speciaal van het voorschreeve 93 artikel van het zelve, mitsgaders aan de intentie van de Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, by gemelde Publicatiën van 5 en 12 February 1796, zoo duidelyk gemanifesteert, en dat wy ons ook geen oogenblik langer zouden willen continueeren in een post, waarin het Volk van Holland ons geplaatst heeft, dan dat Volk begeert: Zoo is 't, dat Wy, ten einde alle verkeerde denkbeelden, welke er by sommige in de goede trouw nog meggten zyn overgebleeven, of door anderen zyn ingeboezemd, geheel en al weg te neemen, na daar over ingenomen te hebben de consideratien en advis van eene personeele Commissie, onvermindert onze dispositien, zoo op de voorschreeve Missives, als op de voorschreeve Requesten, hebben goedgevonden en verstaan, aan alle onze Medeburgeren by dezen nog nader bekend te maaken, of liever te herinneren; dat by het 93 artikel van het voorschreeve Reglement met even zoo veele woorden zynde gestatueert:

„ Dit alzoo geconstitueerd Provinciaal Bestuur „ zal blyven stand houden, TOT ZOO LANG eene „ by het Volk van Nederland geratificeerde Con„ stitutie daarin verandering zal hebben gemaakt, „ TEN WARE het Volk van Holland naar zyn on„ vervreemdbaar recht zulks eerder mogt komen „ goed te vinden," en

Dat de Provisioneele Representanten, by derzelver Publicatie, in dato 5 February 1796, mede met ronde woorden hebbende verklaard! „ Dat „ aan het Volk van Holland door Hun wierd „ toegekend, gelyk by het 93 artikel van het

„ daar

„ daar by gemelde Reglement uitdrukkelyk toe- 's Gra-
„ gekend wierd, het volkomen en onvervreemd- venha-
„ baar recht, om met opzicht tot dit Provinciaal ge.
„ Bestuur ZOODANIGE veranderingen te kunnen
„ maaken, als het zelve zal komen goed te vin- *Amplia-*
„ den." Als mede by derzelver nadere Publi- *tie op de*
catie, in dato 12 February 1796. *Publ.*

„ Dat zy het onbetwistbaar recht des Volks *van* 30
„ van Holland volkomen erkenden, *om in het Decemb.*
„ (toen) *toekomstig intermediair Bestuur der Pro- laatstl.*
„ *vincie* NAAR GOEDVINDEN *verandering te*
„ *maaken.*" En eindelyk:

„ Dat zy, om allen twyffel wegteneemen, als
„ of zy 's Volks Oppermagt eenige belemmering
„ wilden toebrengen, en *ter voldoening aan het*
„ *voorgesteld artikel* 93, de Grondvergaderingen
„ in Holland, tegen en op den 16 February 1797,
„ hielden voor opgeroepen, *om als dan over de*
„ *voortduuring, of niet voortduuring van het*
„ *Intermediair Bestuur te raadpleegen en te*
„ *stemmen*, langs denzelven weg, als by de eer-
„ ste hoofdstukken van het voorgestelde Regle-
„ ment, zoo wel als by het Reglement voor de
„ Nationaale Vergadering is bepaald."

Uit dat alles notoir volgt, dat de aanstelling van het Provinciaal Bestuur is onbepaald, TOT DAT er eene algemeene Constitutie voor de Bataafsche Republiek zal zyn geratificeert, en deze daarin verandering maakt; en mitsdien dat het alzoo geconstitueerd Intermediair Bestuur van deze Provincie even zoo lang duuren moet, als het Intermediair Bestuur van de Nationaale Vergadering, voor de Republyk.

Dat het derhalven ten eenemaal is abusief, dat het Provinciaal Bestuur voor eenen zekeren bepaalden tyd, veel min tot den eersten Maart 1797, zoude zyn daar gesteld, of deszelfs Leden niet langer zouden mogen fungeeren.

Dat desniettemin het Volk van Holland recht heeft, in dat alzoo geconstitueerd Provinciaal Be-

'S GRAVENHAGE.

Ampliatie op de Publ. van 30 Decemb. laatstl.

ſtuur *eerder*, en dus vóór dat de Conſtitutie geratificeert is, zoodanige veranderingen te maaken, als het zelve zal goedvinden; en dat derhalven die veranderingen zoo niet eeniglyk, ten minſten zeer zeker ook zoo wel tot de form en inrichting van dat Beſtuur, als tot de Perſoonen, aan dewelke dat Beſtuur is opgedraagen, betrekking hebben.

Dat dus het geheele Volk van Holland, dat recht hebbende, ook in de gelegenheid moet worden geſteld, om dat recht te kunnen uitoeffenen, en, met de meerderheid, zoodanige verandering, het zy dan in de form, het zy dan in de perſoonen, het zy in beiden, daarteſtellen, of anders, zoo de form als de perſoonen te laaten continueeren, als het zelve zal goedvinden, zonder dat een gedeelte van dat Volk daar aan atteinte kan toebrengen, en dat mitsdien het benoemen van Kiezers niet in aanmerking kan koomen, zoo lang het Volk van Holland zich omtrent de voortduuring, of niet voortduuring van het Provinciaal Beſtuur van dit Gewest, in de Grondvergadering, op den 16 February aanſtaande, niet geuit heeft.

Dat wy voorts, om allen ſchyn wegtenemen, even als of onze verklaaring, by de voorſchreeve Publicatie van 30 December gedaan, niet welmeenend gedaan waare, als mede of wy langer in onze posten zouden willen blyven, dan het Volk van Holland ons daarin wil gecontinueerd hebben, by deeze, als nog uitdruklyk declareeren, dat wy de verandering, in de form en inrichting van het Intermediair Beſtuur van Holland, offchoon niet volmaakt, voor hoogstnadeelig houden; doch dat wy, ten regaarde van de deliberatien, over de al of niet continuatie van de actueele Leden, aan welken dat Beſtuur is toebetrouwd, by ampliatie van artikel 13, van gemelde onze Publicatie, van 30 December laatstleden, ſtatueeren:

Dat, wanneer ook de Stemming over de al of niet voortduuring van de Leden, zoo als die by ar-

artikel 13 is bepaalt, zal zyn afgeloopen, de Stemgerechtigden zullen overgaan om zich te verklaaren: of, ingevalle de meerderheid der Grondvergaderingen geene verandering in de form van het Bestuur en geene nieuwe benoeming van Leden verkiest, zy begeeren, dat die Leden voor één, of wel voor twee jaaren, zullen worden gecontinueert, by aldien onverhoopt er vóór dien tyd geene algemeene Lands-Constitutie geratificeert mogt zyn, welke daarin verandering maakt; alles ten dien effecte, dat, wanneer de meerderheid der Grondvergaderingen in dat geval voor de continuatie van de Leden voor den tyd van één jaar mogt opineeren, als dan het Volk van Holland gerekend word opgeroepen te zyn, tegen den 16 February 1798, om als dan op nieuw over dat alles te raadpleegen en te besluiten, terwyl in het contrarie geval de voorschreeve Publicatie blyft, zoo als die is.

's GRAVENHAGE. *Ampliatie op de Publ. van 30 Decemb. laatstl.*

En nadien het onze welmeenende intentie is, dat in alles het Reglement voor dit Provinciaal Bestuur het rigtsnoer zy, waarnaar men zich te gedragen hebben, zoo zal dan ook de Conclusie by meerderheid der Grondvergaderingen moeten worden opgemaakt, en men insgelyks gehouden zyn zich naar den inhoud van artikel 6, van het voorschreeve Reglement, te reguleeren; inhæreerende Wy voor het overige den inhoud van onze voorschreeve Publicatie, van den 30 December laatstleden. en vermanende elk en een iegelyk zich daar na te gedragen, terwyl wy de stemming van die Grondvergadering, waarin gebleken zal zyn, dat tegen deeze onze intentie gehandeld zal zyn, zullen houden als niet uitgebragt.

En op dat hiervan niemand onkundig, zy gelasten en beveelen Wy, dat deeze zal gepubliceert en geaffigeert worden, alom daar zulks te geschieden gebruiklyk is.

Aldus gedaan in den Hage, onder het klein Zegel

 van

'sGRAVENHAGE. van den Lande, den 6 February 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

SAMUEL VAN HOOGSTRATEN, Vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

C. SCHEFFER.

Van den uitslag der bovengemelde Grondvergaderingen, raakende het al of niet veranderen van den vorm des Bestuurs van Holland, wierdt den Volke verslag gedaan by de volgende Publikatie.

De Personeele Commissie, door het Provinciaal Bestuur van Holland, by derzelver Decreet van den 6 January laatstleden, benoemd, tot het doen en het verrichten van al dat geene, wat by de Publicatie van den 30sten December laatstleden, betrekkelyk de Oproeping der Grondvergaderingen, geëmaneerd, aan deeze Commissie is gedemandeerd geworden; allen hunnen Medeburgeren Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat aan ons gebleken is, dat de meerderheid van het getal der Grondvergaderingen, op de twee Poincten, by Art. 12 en 13 van de bovengemelde Publicatie van den 30 December laatstleden vervat, zich in deezer voege hebben geexpliceerd:

1. Dat dezelve begeeren, dat het intermediair Provinciaal Bestuur van Holland, in de form of inrichting, zoo als hetzelve thans bestaat, zal blyven voortduuren, tot op de aanneeming of Ratificatie en Introductie van de algemeene Constitutie voor het Volk van Nederland.

En 2. Dat dezelve verlangen, dat er eene nieuwe benoeming van Leden zal plaats hebben.

Dat het bovendien aan ons gebleeken is, dat de

de meerderheid der Grondvergaderingen op de alternative vraag, ingevolge de nadere Publicatie van den 6 deezer Maand, aan dezelven voorgesteld, beeft gestemd, dat, indien de tegenwoordige Leden, het Provinciaal Bestuur uitmaakende; mogten worden gecontinueerd, zulks als dan voor den tyd van één Jaar zoude plaats hebben.

'S GRAVENHAGE.

Rapport rakende de Stemming der Grondvergaderingen.

Dat wy hier door in staat gesteld zynde, om aan den ons, by art. 16 en 21 der meergemelde Publicatie van 30 December des voorigen Jaars, opgedraagenen last en gegeevene qualificatie te voldoen, dan ook gemeend hebben, hiervan aan alle onze Medeburgeren binnen dit Gewest ten spoedigsten kennis te moeten geeven, en voorts alle de Grondvergaderingen in dit Gewest andermaal te moeten oproepen, gelyk wy dezelven oproepen by deezen, tegens Donderdag den tweeden Maart eerstkoomenden, ten einde te benoemen één Kiezer en één Plaatsvervanger, conform de wyze, voorgeschreeven by het tweede Hoofdstuk van het Reglement voor het Provinciaal Bestuur, van den 5 February 1796; zullende op den daar aan volgenden dag, zynde Vrydag den 3 Maart, de Kiesvergaderingen voor de benoeming van Leden en Plaatsvervangers voor het Provinciaal Bestuur, conform het derde Hoofdstuk van het voornoemde Reglement, op de Hoofdplaatsen der onderscheidene 55 Districten, by den anderen komen.

En worden alle Municipaliteiten by deezen versocht en des noods gelast, om zorge te draagen, dat de Grondvergaderingen op eene gereegelde wyze, en overeenkomstig het voorschrift by meergemelde Reglement vervat, worden gehouden; zoo als mede speciaal de Municipaliteiten der Hoofdplaatzen van de Districten, waarin dit Gewest, by de telling en verdeeling van het Volk, is afgedeeld, worden aangemaand, om in tyds de noodige schikkingen te maaken tot het behoorlyk doen houden der Kiesvergaderingen, en in alles

'S GRAVENHAGE. les, zoo veel zulks noodig zal zyn, te observeeren de aanschryving van de Provisioneele Representanten van het Volk van Holland, van den 8 January 1796.

Rapport rakende de stemming der Grondvergaderingen. Terwyl eindelyk de respective Kiesvergaderingen worden verzogt, inzonderheid stiptelyk te observeeren het 44 artikel van het derde Hoofdstuk van het Reglement voor het Provinciaal Bestuur, ten einde het zelve Bestuur, het welk de eerste sessie van deszelfs ordinaire Vergadering op den 7 Maart aanstaanden staat te houden, in staat worde gesteld, om den tyd te bepaalen, waarop de nieuw verkozene Leden sessie kunnen neemen.

En op dat hier van niemand onkundig zy, zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd, daar zulks te geschieden gebruiklyk is.

Aldus gedaan in den Haag, onder het klein Zegel van den Lande, den 21 February 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Ter Ordonnantie van de voorsz. Commissie,

C. SCHEFFER.

DELFT.

Zeer talryk waren, in deeze dagen, de Sociëteiten of Gezelschappen van Burgeren. Nut wierden dezelve geoordeeld, maar ook somtyds nadeel te doen. Onder de laatste Klasse wierden eenige Societeiten gerangschikt, welke binnen deeze Stad gehouden wierden. Ten aanzien van 't geen aldaar mogt verhandeld worden haar onder zekere bepaalingen te brengen, zal men ondoenlyk geoordeeld hebben. Weshalven men den maatregel

gel benaamde, dezelve geheel te verbieden, immers te beveelen, dat dezelve zonder kennis en verlof der Wethouderschap voortaan niet zouden toegelaaten worden. Hier toe diende de Publikatie van 27 deezer. DELFT.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

De Wethouderschap der Stad Delft, allen den géene, die deezen zullen zien of hooren leezen; Heil en Broederschap! doet te weeten:

Alzoo tot onzer kennisse gekoomen is, dat eenige *Societen*, *Gezelschappen* of *Byeenkomsten*, welke thans binnen deeze Stad en Jurisdictie van dien gehouden worden, door de goede Burgerye worden beschouwd, zoo uit den aart van derzelver bestaan, als uit hoofde van de handelingen en gesprekken daar inne gehouden wordende, als ten uiterften nadeelig en gevaarlyk voor de tegenswoordige order van zaaken, zoodanig te zyn zamen gesteld, dat daar door eene haatelyke achterdogt verwekt, en het mistrouwen tusschen de Ingezeetenen meer en meer gekoesterd word; en wy de nadeelige gevolgen, die daar uit zouden kunen ontstaan, willende voorzien:

Zoo is het, dat wy tot voorkoominge van alle verdere argwaan omtrend de bedoelingen van de voorschreeve *Societeiten*, *Gezelschappen* of *Byeenkomsten*, die niet anders dan ten uiterften schadelyk kunnen zyn voor de zoo hoognodige conservatie van de rust, hebben goedgevonden en verstaan te statueeren, gelyk wy statueern by dezen.

Dat alle *Societeiten*, *Gezelschappen* of *Byeenkomsten*, onder welke benaaminge ook thans binnen deeze Stad en Jurisdictie van dien subsisteerende, voor of uiterlyk op den 6 Maart 1797

 aan-

DELFT. aanstaande, door derzelver Leeden of de directie daar over voerende finaal zullen worden gedissolveert; verbiedende wy, voor zoo veel des noods, by deezen het frequenteeren van *Societeiten*, *Gezelschappen* of *Byeenkomsten* na den voornoemden 6 Maart.

Publ. wegens de Societeiten.

Dat echter de zoodanige onzer Meedeburgeren, welke by vervolg eenige *Societeiten*, *Gezelschappen* of *Byeenkomsten* zotden willen oprigten of houden, of ook de thans subsisteerende zouden verkiezen te continueeren, ten dien effecte zullen gehouden zyn tot bekoominge van permissie zich schriftelyk aan ons te addresseeren, wanneer daar op zoodanig door ons zal worden gedisponeerd, als wy tot bewaaringe der rust dienstig zullen oordeelen; zullende de voorschreeve permissie niet anders dan tot kennelyk wederzeggen worden verleend, ten dien effecte, dat, ingevallen eenige *Societeit*-*Gezelschap* of *Byeenkomst* geadmitteerd zynde, naderhand om eenige reedenen, bedenkelyk of strydig met de rust en bevordering der goede harmonie tusschen de Ingezeetenen mogt voorkomen, dezelve permissien dadelyk zullen worden ingetrokken.

Verder dat alle de geene, welke na den meergemelde 6 Maart zonder onze toestemming eenige *Societeit*-*Gezelschap* of *Byeenkomst* zullen doen vergaderen, bywoonen, afwachten of verblyf doen houden, zullen verbeuren voor de eerste reize eene somma van een honderd zilvere Ducatons, te verbeuren een derde aan den Hoofdschout deezer Stad; een derde aan den algemeenen Armen, en een derde aan den Aanbrenger; voor de tweede reize het dubbeld van dien; en voor de derde reize eene somma van een duizend Caroli Guldens: beiden te verbeuren als vooren, alles onverminderd echter zoodaanige voorzieninge en correctie, als door ons na deezen nog zouden mogen worden nodig geoordeeld te behooren: werdende het Committé van Civile en Crimineele Justi-

ſtitie deezer Stad verzocht, om deeze onze Publicatie effect te doen ſorteeren, en zodaanige *Societeiten*, *Gezelſchappen* of *Byeenkomſten*, welke zonder onze permisſie, (zoo zulks onverhoopt gebeuren mogt) na den voorſchreeven 6 Maart zouden mogen gehouden worden, dadelyk te disſolveeren. DELFT. *Publ. wegens de Societeiten.*

Eindelyk en ten laatſten zy aan allen en een iegelyk en byzonder aan alle Stemgerechtige Burgers deezer Gemeente kennelyk, dat van de ſtipte naarkoominge der deezer onze tegenswoordige gepubliceerde Reſolutie alleen en by uitzondering is uitgeſlooten de binnen deeze Stad ſubſiſteerende de *Stemgerechtigde Burger-Societeit*, van dewelke ons voldoende gebleeken is, dat derzelver inrichting niets minder dan tot de bevestiging der tegenswoordige gelukkige verbeeterde order van Zaaken en Beſtuur is ſtrekkende, en daar door in geenen deele kan worden geconſidereerd eenige by deezen te vooren gedaane bepaalingen te verdienen.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen of mogen pretendeeren, zal deeze worden gepubliceert en geaffigeert, alwaar zulks te doen gebruikelyk is.

Aldus gedaan en gearreſteert by de Wethouderſchap der Stad Delft voornoemd, den 27 February 1797, *het derde Jaar der Bataafſche Vryheid*, en na het luiden van de groote klok van de Puye van het Huis der Gemeente gepubliceert den eerſten Maart daar aan volgende.

In kennisſe van my, Secretaris,

P. W. VAN DEN BOOGAART.

A N-

AMSTELDAM.

AMSTEL-DAM.

Zamenkomsten, zoo het heet, aangelegd ter voortplantinge van waarheid en godsvrugt, hadden, in den grond, dikmaals eene andere strekking, vooral in dagen, in welke verschillende inzigten omtrent Godsdienstige en Staatkundige belangen de gemoederen verdeeld houden. Als zodanig beschouwde de Raad deezer Stad eenige *Clandestine byeenkomsten*, welke binnen dezelve gehouden wierden, en verboodt dezelve, die met den naam van *Conventiculen* bestempelende, by eene Publikatie van 17 deezer.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

De Raad der Gemeente van Amsterdam in ervaring gekomen zynde, dat binnen deeze Stad verscheiden *Clandestine Byeenkomsten* en Conventiculen worden gehouden onder schyn van Godsdienstige Oeffeningen, doch naar alle waarschynlykheid daar toe strekkende, om de tegenwoordige orde van zaaken te ondermynen, en zwakke, ligtgeloovige en onkundige Ingezetenen nadeelige gevoelens in te boezemen, en tegens de wettige Geconstitueerde Magten op te zetten, of anderen in derzelver ondeugende beginzelen te versterken; welke Byeenkomsten dies te verdachter moeten voorkomen, daar veelal in dezelven het woord word gevoerd door verscheidene der gewezene Kerk-Leeraaren, welken, om het weigeren der Gelofte,

van

van hunnen Predikdienst zyn ontzet; en wyders in overweging genomen hebbende, dat, hoe zeer het aan den eenen kant een ieder vry staat, om God te dienen, zoo als hy wil, en daartoe, ook vooral in zyn eigen huis, de volkomenste vryheid moet genieten, waar aan de Raad ook wel verre af is van eenige verhindering te willen toebrengen; het echter van den anderen kant niet minder zeker is, dat er de Maatschappy ten hoogsten aan gelegen ligt, om zoodaanige *geheime Byeenkomsten* te stooren, waardoor (onder schyn van Godsdienstige Oeffeningen,) de openbaare rust van de geheele Maatschappy zoude kunnen worden in gevaar gebragt, en aanleiding tot seditie gegeeven (zoo als reeds ten deezen werklyk heeft plaats gehad,) om welke redenen dan ook zoodaanige *geheime Byeenkomsten en Conventiculen*, ten allen tyde, zyn verboden geweest, en thans nog te minder te dulden zyn, daar aan alle persoonen van alle de Gezindheden de ruimste gelegenheid gegeeven wordt, om de *openbaare* Godsdienstige Vergaderingen by te woonen, waartoe zy behoorende zyn, of waarby zy anderszins verkiezen mogten tegenwoordig te zyn.

AMSTELDAM. *Publ. tegen Conventiculen.*

Zoo is het, dat de Raad voornoemd, na ingenomen advies van het Committé van Justitie deezer Stad, wel expresselyk aan allen en een iegelyk verbiedt, om binnen deeze Stad of derzelver Jurisdictie, (met uitzondering van die Byeenkomsten, welke reeds van ouds, door de Opzieners der respective Gemeenten, onder goedkeuring van het Stedelyk Bestuur, zyn toegelaaten,) *zoodanige geheime Byeenkomsten en Conventiculen* by te woonen, of tot het houden derzelven hunne Huizen, Pakhuizen, Kelders, Zolders, of wat het ook weezen mogt, te verleenen, of op eenigerleye wyze, hoe ook genaamd, te laaten gebruiken, op poene van als Rustverstoorers te zullen worden beschouwd, en als zoodanig, naar de omstan-

AMSTELDAM.

Publ. tegen Conventiculen.

standigheeden en exigentie van zaaken, te zullen worden gestraft; wordende in het byzonder, by deezen, wel scherpelyk aan alle gedimitteerde Predikanten, Krankbezoekers en Catechizeermeesters, geïnjungeerd, om zich van alle Godsdienst-oeffeningen in deeze geheime of andere Vergaderingen te onthouden, op pœne van, zonder eenige ooghuiking, als Rustverstoorers, te worden gestraft.

En ten einde zoodaanige verderffelyke *Conventiculen* des te beter mogen worden ontdekt en tegengegaan, wordt aan dien geenen, welke dezelve aan den Procureur der Gemeente, met valable bewyzen, en aanwyzing der Persoon of Persoonen daar toe behoorende, zal aanbrengen, toegegezegd eene Præmie van *f* 1000:0:0 te betaalen ter Thesaurie deezer Stad. Zullende des Aanbrengers naam, indien hy zulks verkiest, niet alleen worden gesecreteerd, maar ook, ingevalle hy medepligtig mogt zyn, den zoodanigen eene volkomene impuniteit genieten.

Gearresteerd en gepubliceerd den 17 February 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

G. VAN BLYENBURGH, Vt.

Ter Ordonnantie van den Raad voorn.

F. J. PELLETIER.

Volgens eene nadere opgave deelen wy thans de volgende Geboorte- en Sterflysten mede, deeze Stad betreffende.

On-

Onder de Overleedenen zyn geweest
7461 wier ouderdom opgegeeven is.
309 Dood ter Waereld gekomen.
56 Ingevoerden.

Dus 7826 Christenen.
588 Hoogduitsche Jooden.
91 Portugeesche Jooden.

Te zamen 8505

Volgens Opgaave was de Ouderdom der Christenen aldus :

Maanden	Jan.	Feb.	Mt.	Apr.	Mey	Juny	July	Aug.	Sept.	Oct.	Nov.	Dec.	Perf.
Onder 't Jaar.	147	149	175	168	143	154	113	128	160	6	165	163	1818
- - de 2 -	47	41	40	37	35	30	28	24	36	53	62	72	505
- - - 10 -	30	25	40	36	29	27	31	31	43	60	73	70	495
- - - 20 -	29	21	27	33	22	23	22	26	24	25	20	31	303
- - - 30 -	41	50	65	56	60	58	52	37	37	40	34	42	567
- - - 40 -	56	52	78	75	83	101	63	59	57	58	66	44	772
- - - 50 -	58	69	91	95	65	82	64	54	61	54	83	67	843
- - - 60 -	68	62	112	102	78	62	60	62	65	60	94	53	819
- - - 70 -	66	57	87	84	81	65	47	51	50	49	72	75	784
- - - 80 -	44	44	68	61	54	47	42	37	42	47	58	60	604
- - - 90 -	13	18	29	27	14	16	16	11	8	13	25	31	221
- - 100 -	—	5	7	6	—	3	1	2	8	3	2	2	32
Matthys van Hamert, 101 Jaar.	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Catharina Laurens, 105 Jaar.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Anna Elizabeth Waal, 100 Jaar, 2 Maanden en 6 dagen.	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—
	660	591	819	776	664	605	539	518	606	625	754	710	7820
Hoogd. Jooden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	588
Portug. Jooden	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	91

Te zamen 8505

FRIES-

LEEU-WAR-DEN.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Omtrent het midden der Maand wierdt door het Provinciaal Bestuur eene Publikatie afgekondigd, waar by aan eenen Man, om met de Zuster zyner overleedene Huisvrouwe, en aan eene Vrouw, om met den Broeder haars overleedenen Mans in 't huwelyk te mogen treeden, vryheid wierdt gegeeven.

VRYHEID. GELYKHEID.

PUBLICATIE.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, allen den geenen die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat het aan den eenen kant ten hoogsten noodzaakelyk is, dat de gestatueerde Wetten, wanneer dezelve niet dadelyk met de tegenwoordige orde van zaaken en de grondbeginselen Onzer gezeegende Revolutie strydig zyn, maar tot handhaving der Maatschappelyke Orde strekken, met alle kragten moeten worden gemaintineerd; doch dat het aan de andere zyde niet minder pligtmatig is, om alle zodanige Wetten, die alleen door willekeurig gezag op verouderde vooroordeelen en valsche grondstellingen gebouwd zyn, zonder dat zy eenig weezenlyk nut aan de Maatschappye toebrengen, ja veel meer aan dezelve schadelyk en voor de rust, het genoegen en huisselyk geluk veeler Burgeren allernadeeligst kunnen worden af te schaffen af te verbeteren.

Dat Wy, steeds bereid om volgens Onzen pligt voor het welzyn en het belang van het Volk de-

zer

zer Provincie in het algemeen, en van elk Burger en Inwooner derzelve in het byzonder te waaken, deezen regel in het oog houdende, de Wet voorkoomende in het eerste Boek, Tit. I. Art. IV. van 's Lands Ordonnantie, waarby, op gronden van Affiniteit en Zwaagerschap, de Huwelyken met Bloedverwanten of Maagen van de overleedene Echtgenooten zyn verbooden, daarmeede geheel en al bevinden te stryden, en derhalven noodzaakelyk oordeelen dezelve te moeten veranderen en altereeren.

LEEUWARDEN.

Publ. rakende de Huwelyken.

Dat Wy, na gehoord te hebben een daar toe betrekkelyk Rapport eener personeele Commissie, in overweeging genoomen hebbende, dat zodanige Affiniteit in geenen deele als Bloedverwantschap kan worden beschouwd, dat zelfs de Mosaische Wet, waar op dit art. in 's Lands Ordonnantie verkeerdelyk gegrond was, in geenen deele het Huwelyk van eenen Man met zyner overledenen Vrouwen Zuster verbiedt, maar wel het Verbod behelst van *twee Zusters te gelyk in Huwelyk te hebben*; ja dat geene Goddelyke Wet, noch de Wet der Natuur, tegen zulk eene Echtverbintenis eenig gegrond Verbod opleevert; mitsgaders dat diergelyke Huwelyken meermaalen in nabuurige Gewesten en Landen, zoo binnen als buiten de Bataafsche Republiek geleegen, zyn en nog worden toegestaan, veel al echter by byzondere dispensatie of vergunning. Al verder in aanmerking neemende, het belang en genoegen van zodanigen onzer Medeburgeren, die vermeenen dat hunne welvaart aan dergelyk een Huwelyk verknocht is, en dat daar door niemand in zyne Rechten gestoord, noch het algemeene welzyn en orde der Maatschappy zoude kunnen worden verhinderd; Eindelyk overwegende, dat in eene vrye Maatschappy alle Menschen gelyk zyn voor de Wet, en by gevolg geene Vergunningen mogen worden toegestaan aan den eenen, deweike in gelyke gevallen aan anderen zouden kunnen geweigerd worden.

LEEUWARDEN. Zoo is het, dat Wy, naa dit en alles wat in deezen behoord, te hebben overwoogen, en na ingenomene Confideratien en Advis van de Raaden van Justitie hebben besllooten, by verandering van het vierde artikel in het eerfte Boek den eerften titel van 's Lands Ordonnantie, vast te ftellen, zoo als Wy in de plaatze van het gemelde artikel vast ftellen by deezen;

Publ. rakende de Huwelyken.

Dat het, wat aangaat de graaden van affiniteit en Zwagerfchap, de Huwelyken met Bloedverwanten of Maagen van overleedene Echtgenooten, (voor zoo verre als niet zyn *Ouders* of *Kinderen* van de verftorvene,) vry ftaat aan den Man, om met de Zuster of minder in den bloede beftaande van zyne verftorvene Vrouwe, zich in den echt te verbinden, en dezelve te mogen trouwen; gelyk het meede aan eene Weduwe vry ftaat, om met den Broeder, of minder in den bloede, van haren overleedenen Man, een Huwelyk aan te gaan, zonder daar toe eenige verdere toeftemminge van eene publieke magt noodig te hebben.

En op dat dit Ons vastgeftelde ter kennisfe van een iegelyk in deeze Provincie zoude kunnen koomen, zal deeze Onze Publicatie ter gewooner Plaatzen worden afgekondigd en aangeplakt, alwaar zulks te gefchieden gebruikelyk is.

Aldus gedaan en gearrefteerd op 't Landfchapshuis binnen Leeuwarden, den 15 February 1797. *Het derde Jaar der Bataaffche Vryheid.*

Het Provinciaal Beftuur van Friesland,

H. HETTEMA, Vt.

Ter Ordonnantie van het zelve,

CORN. GODSCHALK.

Overeenkomftig met de thans aangenomene denkbeelden van Vryheid en Gelykheid, zoo wel

wel in het Godsdienſtige als in het Burger-lyke, wierdt by het Provinciaal Beſtuur van dit Gewest, in gevolge van het Rapport eener Perſoneele Commisſie, tot het verzamelen der bezwaaren, uit het ſtelzel eener bevoorregte Kerke herkomſtig, beſlooten: „ Dat „ alle Reſolutien, Publicatien, of Ordonnan- „ tien, omtrent de Kerkelyke beſtelling van „ de Hervormden, en betrekkelyk de ver- „ kiezing van Predikanten, ſpeciaalyk de Re- „ ſolutie van den 14 Maart 1645, nopens de „ verkiezing der Leeraaren van de Gerefor- „ meerde Religie in dit Gewest, geacht moe- „ ten worden van geene verbindende kracht „ meer te zyn, voor zoo verre betreft de „ beſchikking, welke de Politieke Magt zich „ dien aangaarde heeft toegeëigend, of de „ ſanctie door haar op zodanige Reſolutien „ of Reglementen gegeeven; maar dat de- „ zelve worden verklaard voor vernietigd en „ buiten effect geſteld, als overblyfzelen van „ het ſtelzel eener heerſchende Kerk, dewel- „ ke in een Land, daar waare Burgerlyke „ Vryheid zyn zal, niet kan worden geduld." LEEUWARDEN.

't Was in gevolge der onrustige beweeginggingen, die thans binnen de Stad Leeuwarden plaats hadden, dat, van wegen de Municipaliteit dier Stad, aan eenen ieder, geen Militair zynde, het hebben en houden van allerleie, hoe genoemde, 't zy aanvallende of verweerende Wapenen, wierdt verboden.

LEEUWARDEN.

VRYHEID. GELYKHEID.

PUBLICATIE.

Publ. tegen het onder zich hebben van Wapenen.

De Burgers, uitmaakende de Municipaliteit van Leeuwarden, aan alle hunne Medeburgers: Heil en Broederschap! doen te weeten:

Dat Wy ons verpligt vinden, ingevolge aanbeveelinge en authorisatie van het Provinciaal Bestuur deezer Provincie, meede te werken om in de tegenswoordige tydsomstandigheden niets te verzuimen, wat tot conservatie van de rust en veiligheid der Ingezeetenen dienstig is; alwaaromme Wy, ter voldoeninge der ordres van welgemelde Provinciaal Bestuur, onder inhæsie van derzelver Publicatië van den 4 April 1796, nopens het opbrengen van Militaire of Exercitie-Geweeren, ordonneeren en statueeren, dat geene hoegenaamde, het zy aanvallende, het zy verweerende Wapenen, onder het bereik van kwalykgezinde en de tegenswoordige Regeerings Orde ongenegene Menschen blyven berusten; waaronder mede gereekend worden begreepen te zyn Jachtgeweeren, Pistolen, Zabels, Degens, Houwers, Windbussen, Geschut, Ganseroeren, Hellebaarden, Pieken, Kogels, Kruid en Schietlood, en voorts alles het geen onder Geweer of Ammunitie kan worden begreepen, uitgezonderd alleenlyk gereedschappen welke tot iemands beroep of huishoudelyk gebruik nodig is. Wordende by deezen alle Persoonen binnen deeze Stad en Jurisdictie van dien, welke onder geen door het Volk gewettigd Collegie of in geene publieke Ambtsbetrekking zyn, als mede de zodanige, welke geene Stemgerechtigde Burgers of onder geen erkend Wapengenootschap, noch geene Militairen zyn, wel expresselyk geordonneerd, om binnen den tyd van driemaal vierentwintig uuren, na het publiceeren deezes, gemelde Geweeren of Ammunitie, welke nog in hunne huizen berustende zyn, op te brengen

gen en te bezorgen, op den Raadhuize alhier, op poene van by nalaatigheid in deezen, als suspecte Persoonen na bevindinge van zaaken tegen hun te zullen worden geprocedeert.

LEEUWARDEN.

Voorts worden de Geweermaakers en Kooplieden in Geweeren en Wapentuig meede uitdrukkelyk geordonneerd, dadelyk aan Ons op te geeven eene naauwkeurige staat van al het Wapentuig en Ammunitie, welke zy in hunne huizen hebben, en dezelve wyders verboden, om geene Wapens of ietwes van dien aart te ontvangen, van anderen aan te neemen, om het te verbergen, noch ook niet te repareeren en af te geeven, van en aan zoodanige, die niet behooren onder de gewaapende Burgermacht, of Militairen deezer Republiek, zonder vooraf aan Ons kennis te geeven; gelyk meede om zoodanig Wapentuig niet te verkoopen dan met Onze voorkennisse en approbatie, zullende by nalaatigheid hier van als verdaate Persoonen behandeld worden.

Publ. tegen het onder zich hebben van Wapenen.

En op dat niemand hier van onkundig zy, zal deeze worden gepubliceerd en geaffigeerd daar zulks gebruikelyk is.

Aldus gearresteerd op den Raadhuize der Stad Leeuwarden, in de Vergadering van de Municipaliteit, den 11 February 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

JOH. VAN BACHUM, Vt.

Ter Ordonnantie van de Municipaliteit,

E. TER MAAT.

Een schroomelyk oproer, niet volkomen duidelyk door welke oorzaaken, misschien, naar het gevoelen van zommigen, door misnoegden, der oude Constitutie toegedaan, bewerkt, dreigden, in het begin deezer

 Maand,

LEEUWARDEN. Maand, een gedeelte van dit Gewest met akelige tooneelen. Het Dorp *Collum*, niet verre van de Stad *Dokkum* gelegen, was de plaats, alwaar het onweder uitbarstte. 't Is alleen om, voor de naakomelingſchap, licht te verſpreiden over de Geſchiedenis deezer onrustige tyden, dat wy geoordeeld hebben, plaats te moeten gunnen aan de volgende Verzameling van Stukken daar toe behoorende; terwyl wy deeze en geene uitdrukkingen voor rekening van den Steller laaten.

GENERAAL RAPPORT *aan de Vereenigde* COMMISSIEN *uit het Provinciaal Beſtuur van* FRIESLAND, *over het voorgevallene, te* COLLUM, *en elders in het Oostelyk gedeelte van* FRIESLAND, *betrekkelyk tot de oproerige Beweegingen, die aldaar hebben plaats gehad, op den* 3 *February* 1797 *en volgende dagen; als meede over den aart en de natuur der zaaken, waar uit het zelve Oproer ontſtaan is. Door den uit de Vereenigde* COMMISSIEN *afgevaardigden* COMMISSARIS *naar die Diſtricten, tot demping der Oproerige Beweegingen en het herſtel der rust aldaar.*

MEDEBURGERS!

Het was dan op den 3 February jongstleden, en wel 's avonds ongeveer 9 uuren, dat Gylieden ontwaar wierdt, dat in deeze Diſtricten tumulteuze beweegingen ontſtonden, dat de al lange ontevredene Oranjeſlaaf, het waagde, om de publieke veiligheid aan te randen; Gy gevoelde uwe verontwaardiging hier over, uwe Vaderlyke zorg voor 't Algemeen, uwe wysheid was daadelyk be-

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

bedacht, op de efficacienste maatregelen tot het herstel der rust, dewelke ook het dierbaarste van een vrye Maatschappye is. Onder andere maatregelen van voorziening, zo toen, als naderhand genomen, besloot Gylieden den Ondergeteekenden en *D. Wadman*, Medeleden uwer Vergadering, als meede den Secretaris *H. W. Alma*, derwaards af te zenden, met last en authorisatie, om alles aan te wenden wat strekken kon tot demping der oproerige beweegingen, en verders, om met concurrentie van de onderscheidene Districts Gerechten, de beste middelen te beraamen, ter beteugeling der oproerige Benden. Altoos, Burgers! eerbiedige ik uwen last, hoe bezwaarlyk dezelve voor my ook mogte zyn; het was ook uit bezef van mynen pligt, en uit eerbied voor Uld. beveelen, dat ik daadelyk en zonder verwyl, my derwaarts op reis begaf, met een heilig voorneemen, om alles te doen wat myn pligt en Uld. beveelen kon eisschen; althande naar myn best geweeten. Naa dat wy benevens onzen Medeburger *H. T. Ament*, die zich vrywillig had aangeboden, tot onze adsistentie hadden by ons genomen een Commando van vier Husaaren, benevens den Substituut Procureur, en eenige Dienaaren der Justitie, lieten wy ten half twaalf uuren de Poort voor ons ontsluiten, en arriveerden ongeveer ten 2 uuren tot *Bergum*, hebbende de Subsituut Procureur benevens de Husaaren, eene andere cours genomen, om was het mogelyk hier of daar eenige Muitelingen te pakken. By ons arrivement tot *Bergum* vonden wy, tot ons genoegen, eenige gewapende Burgers van dat District, die reeds brandende waren van begeerte, om de Oranjemuiters den kop te verpletteren.

Naa dat wy eenige oogenblikken aldaar vertoefd hadden, deeden wy die wel geresolveerde gewapende Mannen voor ons uit marcheeren; deeze Braaven ontzagen geene duisternis der nacht, noch de byna onbruikbaare wegen, maar obedieerden ook daadelyk aan onze ordres, marcheerden op-

LEEUWARDEN.

Stukken, agterakende een Oproer in Friesland.

waarts, en wierden daadelyk door ons gevolgd; tot aan *Veenkloester* genaderd zynde, ontmoeten wy den Subſtituut Procureur met de Husſaaren, hebbende reeds een der voornaamſte Muitelingen gevat, namelyk *Jan Binnes*, dewelke van agteren gebleeken is een hoofd der rebellen te zyn, zynde dezelve woonachtig onder *Oudwoude*; wy lieten dezelven aldaar in de Herberg, en ſtelden hem onder bewaaringe van vier a vyf Schutters; toen zonden wy de gewapende manſchappen, hoe wel weinig in getal, na *Collumerzwaag*; *Ament* benevens de Subſtituut Procureur en de by ons zynde Husſaaren begaven zich ook derwaards, neemende wy onze cours op *Buitenpost*, en alhoewel wy Ul. van daar, en vervolgens van tyd tot tyd, door Misſives geinformeerd hebben van onze bevindingen, zal ik echter hier den draad van het rapport volgen.

By het arrivement te *Buitenpost*, vonden wy een Detachement gewapende Burgers, die daar eenige oogenblikken te vooren waren gearriveerd, zo uit *Drogeham* en *Oostermeer* als van elders, ten getaale van zeventig man, dewelke niet minder bereidvaardig waaren dan die van *Bergum*, om den oproerigen hoop het hoofd te bieden; wy gaven direct ordres dat vyftig man van hun moest uitmarcheeren na *Collum*, het welk ook daadelyk geſchiedde.

Inmiddels kwam de Burger *Ament* weer tot my, die my ook te kennen gaf, dat hy deeze gewapenpe manſchappen te *Buitenpost* vindende dezelve met hem verlangde te hebben; wy verwagten of vermeenden dat in *Buitenpost* ook geene beweegingen te vreezen waren, en lieten daarom, allen, op veertien à vyftien man na, uittrekken; gaande toen het Detachement na *Collumerzwaag*: want door den Burger *Ament* wierden wy geinformeerd dat *Collum* reeds bezet was door 60 gewapende Burgers uit *Dockum*.

Naa dat wy ons ongeveer één uur te *Buitenpost* had-

hadden opgehouden, kreegen wy bericht dat ook in *Twyzel* het oproer begon, dat men aldaar de alarmklok klepte, dat de Muitelingen op *Buitenpost* in aantogt waren, en, gelyk ik naderhand geïnformeerd ben, dat dit door Oproerlingen van *Buitenpost* zelfs was veroorzaakt; dezelve hadden gezien, het uittrekken der gewapende Magt al daar, en meenden hier door kans te zien om ook in *Buitenpost* het oproer aan den gang te brengen, en daar door gelegenheid te bekoomen om de Oproermaakers in *Collumerland* te ondersteunen.

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

De weinige gewaapende Manschappen te *Buitenpost* gebleeven, waaren niet in staat om die plaats te verdeedigen: waarom wy goedvonden ons direct na *Collum* te spoeden, laatende aan het kleine Commando te *Buitenpost* de nodige ordres, om zoolang mogelyk tegenstand te bieden, want onze Intentie was om van *Collum* met een Detachement gewapende Burgers weer te *Buitenpost* terug te keeren.

Ongeveer ten negen uuren arriveerden wy te *Collum*, en begaven ons dadelyk by het Gerecht, alwaar wy den braaven *Hector Feugen*, als Commandant der uitgetrokkene Burgers van *Dockum* aantroffen; aan het Gerecht en aan den Burger *Feugen* onzen last toonende, wierd dezelve door hun gerespecteerd; dan om Volk van *Collum* naar *Buitenpost* aftezenden, was volstrekt niet mogelyk: want een zestigtal gewaapende Burgers met één Veldstukje was niet in staat om de assurantie en brutaliteit van de *Collumer* Oranjeslaaven te keer te gaan; geheele attroupementen stonden by elkander; dit meende ik spoedig te kunnen beletten, met aan den Dienaaren der Justitie ordre te geeven om dezelve uit een te jaagen, of anders er in te slean en niemand te ontzien; dan, wel verre van hier door afgeschrikt te worden, wierd dit Canaille nog woedender; vloekende en raazende zy tegen myn Persoon.

LEEUWARDEN. Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

By ons arrivement te *Collum* waren wy dadelyk bedacht om UI te informeeren, van onze bevinding aldaar; de Secretaris *Alma*, toen nog myn medegezel zynde, vervaardigde eene Misſive op de Regtkamer, direct op ordre van ons, waar aan ik de eer heb my kortheidshalven te refereeren.

Er wierd order gegeeven aan den Vicecorporaal der Husſaaren van de Correspondentiepost te *Collum*, en welke Corporaal door veelvuldige uitvlugten oorzaak was, dat deeze Misſive niet tydig aan UI bezorgd wierd, en daar door gelegenheid gegeeven, dat ons niet ſpoedig genoeg adſiſtentie uit *Leeuwarden* wierd toegezonden. Inmiddels namen wy met den Commandant *Feugen* de beste maatregels tot defenſie tegen de Rèbellen, die van tyd tot tyd in de omleggende Dorpen zich meer en meer verzamelden, zynde de gewaapende manſchappen zo van *Bergum*, als *Buitenpost*, als meede de Subſtituut Procureur, en het Commando Husſaaren, by den Burger *Ament* in den omtrek van *Collumerzwaag* aan het vervolgen der Rebellen.

Niet lang daar naa ontvingen wy bericht dat 56 Rebellen door hun waaren gevangen en aan dezelven haare moordtuigen afgenoomen; die ook ſpoedig daar naa, onder escorte, te *Collum* wierden ingebragt, en aldaar in de Kerk opgeſlooten; dit maakte de woede der Rebellen nog meer gaande.

Van *Buitenpost* en daaromſtreeks kreegen wy bericht, dat zy aldaar ysſelyk woelden; de Subſtituut Procureur was naauwelyks met zyn transport gevangenen binnen *Collum*, of dezelve ſpoedde zich met eenige manſchappen weder derwaarts; toen kreegen wy bericht dat een getal van muitelingen, wel 4 à 5 hondert, ja zommigen zeiden wel van duizend ſterk zynde, het juiste getal was niet te bepaalen, zich by *Collumer Vallaat* bevond, en aldaar onze Buitenposten overmeesterde;

de; wy besllooten met den Commandant *Feugen* en de verdere Officieren, met een sterk Detachement en het Veldstuk dat wy by ons hadden, naar het *Collumer Vallaat* te trekken, en de woedende bende van daar te doen delogeeren; om den hoek van den Dyk gekomen zynde, en de brug van het *Vallaat* onder ons bereik hebbende, presenteerden wy het Canailje een bosje druiven, uit den mond van ons Veldstukje; waar op zy spoedig agter uit deinsden, en de brug verlieten; wy avanceerden op, en namen de brug in bezit. Intusschen wierd het oproer algemeen; de oproerige bende trok agteruit en verzamelde zich in eene grootere menigte, zy zonden hunne Couriers uit na de omliggende Dorpen, als meede in andere Distrikten, zo als *Damwoude*, *Dantumadeel*, *Tietjerksteradeel*, *Smallingerland*, *Agtkarspelen*, en vervolgens in *Oost*- en *West-Dongeradeel*, tot zelfs in *Ferwerderadeel*; de nabuurige Dorpen in de Provincie *Groningen* ontstaaken ook aldaar het oproer, zo dat het byna algemeen wierd: want de Oranjeklanten, zoo genegen tot oproer, behoefden niet sterk aangevuurd te worden, of zy waaren al spoedig gereed; alomme hoorde men de klokken kleppen, in deezen gantschen omtrek.

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

Terwyl wy hier nog post hielden, kreegen wy bericht dat de Muitelingen agterom getrokken waren, en *Collum* weer overvielen; het kleine Detachement dat wy aldaar gelaaten hadden, moest naa sterken tegenstand te hebben gebooden, ook tot ons de wyk neemen.

Naa dat wy hier nog eenigen tyd post hadden gehouden, en de Oproerigen van alle zyden zich kwamen byeen te verzamelen, zo dat de gewaapende Burgers zwaarigheid maakten, om zich daar den gantschen nacht te soutineeren, want de avond begon reeds te naderen, stelden dezelven voor om naar *Dockum* te retireeren; daar toe konde ik voor als nog niet besluiten: want ik maakte voorzeker daar op staat, dat wy des avonds uit *Leeuwarden*

LEEU-WARDEN. *den* wel fecours zouden krygen; en hier mede trachtte ik het Volk te bemoedigen; dan neen, byna de algemeene wensch was om tot *Dockum* terug te trekken. My wierd gezegd dat er geen genoegzaame voorraad van kruid en lood was, en dat zy des anderendaags morgens, met meerdere magt onderfteund, alles wilden waagen tot vernieling der Geweldenaaren.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Intusfchen reed de Burger *Ament* na *Dockum*, om was het mogelyk nog eenigen voorraad van kruid en lood te bekoomen, want ik konde tot den aftogt nog niet befluiten. Ik declareerde aan de Burgery, dat ik als Commisfaris aan het hoofd der Colonne zoude blyven, zoo lange er een man was.

De volyverige Burger *Feugen* vond zich als het ware verleegen, gebonden door myne ordres, om daar te blyven, dewyl hy benevens zyn Volk deeze plaats te gevaarlyk oordeelde, om daar langer post te houden, zeggende dat hy het niet verantwoorden kon, als hy de beste blom van *Dockums* Burgery aan de woede der rebellen bloot ftelde; ik befloot dan om nog een Husfaar op den weg naar *Collum* af te zenden, met oogmerk of men ook weer naar *Collum* konde retourneeren, dewelke dan ook fpoedig te rugge kwam, my zeggende: dat er geen kans was om er door te koomen, uit hoofde van de groote meenigte, die hy van verre gezien hadde.

Hier op trok het Volk af, zelfs op aanraading van den Burger *Keuning*, en dus vond ik my genoodzaakt om ook deeze plaats te verlaaten, met eene aandoening, die onbefchryffelyk is, als ziende daar een huisgezin dat bloot gefteld wierd aan de woede van eene roofzieke bende, het geen ook naderhand gebleeken is; ik bevond my dan nog alleen daar, zynde de Schuttery byna uit myn gezicht, en het Canailje was reeds tot niet verre van de brug genaderd; waarop ik my fpoede om by de gewapende Burgermagt te koomen, het

welk

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

welk my gelukte; en nu marcheerden wy in de beste ordre op *Dockum* aan, wordende dikwyls uit de bosſchen op ons geſchooten; ik kwam dan na eene zeer fatiguante reis, zeer vermoeid, te *Dockum* binnen met de gewaapende Burgers; zynde de Burger *D. Wadman* nog te *Collum* gebleeven, die des Zondags naar *Leeuwarden* is gegaan en is niet weer tot my gekoomen.

Naa my eenige oogenblikken op het Stadshuis opgehouden te hebben, ſpoede ik my na myn Logement; dan naauwelyks één uur daar geweest zynde, kwam een Lid van het Gerechte my verzoeken op het Stadshuis te koomen, zeggende, dat wel drie duizend Muitelingen in aantogt, en reeds tot aan de Stad genaderd waren; ik begaf my direct na het Stadshuis, en nam met het Gerecht en den Commandant *Feugen* de beste maatregelen om die toomelooze menigte het hoofd te bieden. De Alarmtrom wierd geſlagen, het Volk vergaderde, en marcheerde vol moeds naar de Wal, en verdeelde zich aldaar in onderſcheidene Pelottons; de beide Veldſtukken wierden wel geplaatst, en dus alles in een goede ſlagorder geſteld, terwyl een ander gedeelte der Schuttery goede Wagt aan de poorten hield, en een derde gedeelte patrouilleerde langs de Wallen, alles op de geregeldſte wyze; intusſchen had ik ordre gegeeven aan de by my zynde Husſaaren om te patrouilleeren door de Stad, en alle attroupementen te beletten: deeze ordre hadden ook de Hofsdienaaren, en de Subſtituut Procureur reed ook door de Stad, en gebruikte alle mogelyke voorziening, zo dat wy in de Stad eene doodelyke ſtilte hadden.

De Bende was vast tot aan de Stad genaderd, en ſtond met veel geraas en getier tot voor de Poort, voorzien met eene menigte geweeren, en ſchietende door malkanderen gelyk de Wilden. Ons Volk op de Wal ſtaande brandde reeds van verlangen na ordres om te vuuren; de Commandant

LEEU-WARDEN. *Stukken, rakende eén Oproer in Friesland.*

dant *Feugen* my vraagende wat hem te doen ſtond, gaf ik daadelyk ordres om op de woeste meenigte in te ſchieten, ſtaande de beide Veldſtukſten eenige treeden van elkander, en by ieder Veldſtuk een Pelotton Schutters, die na het losſen van het ſtuk, om de andere man vuur gaaven, zoo dat wy een geſtadig vuur maakten; ik liep intusſchen langs de gelederen om het Volk tot attentie op te wekken; eenige ſchooten gedaan zynde, hoorden wy reeds een jammerlyk geſchrei en gekerm van geblesſeerden, die op de ſtraat lagen, terwyl de overigen van de woeste bende met eenen onbegrypelyken haast zich op de vlugt begaaven; de bewooners van de overzyde van de gragt ſmeekten ons op te houden met ſchieten, dat wy hun ook beloofden te zullen doen, indien de rebellen op de vlugt waren; deeze lieden ons verder verzoekende om de poort te openen, vroeg ik hun of zy het op hunne eer durfden verzekeren, dat er geene muitelingen meer waaren? waar op *Linze Saakes*, Kastelein aldaar, ons toeriep: dat hy op verbeurte van zynen kop dit durfde verzekeren; toen zeide ik hem, dat wy menſchenliefde zouden toonen, en de geblesſeerden doen verbinden

Ik gaf daadelyk ordre tot het openen der Poort, en begaf my met Doctor *Visſer*, den Chirurgyn *Stelwagen*, den Subſtituut Procureur en eenige Dienaaren der Juſtitie, na buiten; daar gekomen zynde, vonden wy drie dooden liggende op de ſtraat; de gekwetſten, die niet konden gaan, waren reeds door liefderyke menſchen in huis geborgen, ten getaale van 7 perſoonen, waar van twee daadelyk den geest gaaven, terwyl wy daar waren; de vloer van de kamer was bedekt met bloed van de gekwetſten, die daar in geborgen waren; eene akelige vertooning, die ik meer met veragting, en verontwaardiging beſchouwde, dan met aandoening, om dat het Muiters waren; echter wierde hier alles aangewend tot verbinding en ver-

verzagting der wonden, door den braaven en zeer kundigen Doctor en Chirurgyn, ja ieder die hier was bragt het zyne toe tot redding dier verdwaalde en nu ongelukkige voorwerpen; toen dit alles volbragt was, begaven wy ons weder binnen de Stad, medeneemende het moordtuig, de Geweeren en verdere Wapenrustingen, die door de Rebellen waren agtergelaaten.

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

Na dat ik vervolgens met den Commandant *Fries-Feugen* de Wal nog eens had rond geweest, als meede een gedeelte der Stad had doorgewandeld, en alles in de beste orde vindende, begaven wy ons weder naar het Stadshuis, by den Gerechte, aan het zelve verslag doende van al het geen er gebeurd was.

Het gevaar my toeschynende voorby te zyn, en daar het reeds Zondag morgen twee uuren was, spoedde ik naar myn Logement; en hiermeede liep deeze voor my en *Dockums* braave Burgery altyd gedenkwaardige nacht ten einde.

Eenige uuren gerust hebbende wierd ik door Ul. geëerde letteren geinformeerd, dat Saturdag avond een Detachement uit *Leeuwarden* was gemarcheerd, om de woede der Muitelingen te beletten; Ik brandde reeds van verlangen om met hen dien woesten hoop te beteugelen; dan ik wierd rasch gewaar, dat de Commandant *P. van Slooten*, met zyne onderhebbende Manschappen, reeds tot aan *Collum* was genaderd; de Burgers *Ament* en *Alma*, die Saturdag avond naar *Leeuwarden* waren gegaan, kwamen nu weder tot my te rugge, en wy vonden goed om ons den Zondag over te *Dockum* op te houden; dan geinformeerd zynde dat ook een Detachement gewapende Burgers onder Commando van *H. Beekkerk*, in den nacht uit *Leeuwarden* gemarcheerd, en tot aan *Rinsumageest* genaderd was, begaf de Burger *Ament* zich derwaarts, en bragt dit Detachement nog dien avond te *Dockum* binnen, met welk Detachement de

LEEUWARDEN. Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

de Burger *Ament* zich maandag morgen na *Oostdongeradeel* zou begeeven.

Een ander gedeelte van gewaapende Burgers, van onderscheidene Corpsen, die zich te *Dockum* bevonden, zonden wy 's Maandags morgens af na *Rinsumageest*, of het Distrikt van *Dantumadeel*. Ik spoedde my des Maandags morgens na *Collum*, met den Secretaris *Alma*, die des Dingsdags door Ul. werd terug geroepen.

Myne verrichtingen in *Collum* heb ik Ul van tyd tot tyd door middel van Missives bekend gemaakt, waar aan ik de eer heb my te refereeren, als behoorende tot dit rapport, en waar door vermyd word van by herhaaling iets te rapporteeren, gaande hier nevens eene Lyst van de Persoonen die van *Collum* na *Leeuwarden* op het gedemoljeerde Blokhuis zyn getransporteetd, als mede eene Lyst van de zodanigen, die op nadere verantwoording zyn ontslagen, en waar van eenige hebben moeten borgen stellen, gezamenlyk ter somma van vier en twintig duizend drie honderd en zeventig Caroli Guldens.

De Regeeringen in de onderscheidene Districten nu weder in staat gesteld zynde, den teugel van het Bestuur in handen te neemen, behaagde het Ul. my te rappelleeren; waar naa ik my daadelyk schikte en aan de onderscheidene Gerechten hier van kennis gaf, en van welke kennisgeeving ik de eer heb hier nevens Copia te suppediteeren.

Dan, Burgers! ik oordeelde het van mynen pligt te zyn, om, tot Ul. koomende, alsdan aan Ul. te rapporteeren wat eigenlyk de oorzaak was van deeze oproerige Beweegingen; tot dat einde heb ik van den Gerechte van *Collum* verzogt om my te berichten, wat de eerste beweegende oorzaak der oproerigheeden in hun District is geweest. Ik heb van het zelve een bericht ontvangen dat ik de eer heb hier nevens in originali by te voegen, en waaruit Ul. duidelyk zal consteeren dat het

ver-

veroorzaakt is uit het Decreet der Nationaale Vergadering, ter bevordering van de Organisatie, voor de algemeene, zo hoogstnoodige, en volstrekt noodzaakelyke Burgerwapening: een Decreet, Burgers! dat by ieder eerlyk man, die prys stelt op het behoud van ons dierbaar Vaderland, wel behoorde geëerbiedigd te worden, dan dat Decreet hoe dierbaar ook, vindt hier by den vuigen Oranjeslaaf eenen hevigen tegenstand. Dan, Burgers! het verwondere Ul. niet, dat deeze woeste hoop zich geweldig aankantte tegen dit allernoodzaakelykste Decreet. Neen, bedenkt maar eens, welk eenen tegenstand, welke woelingen en oproerige beweegingen er veroorzaakt zyn door dat allergedenkwaardigste Decreet der Nationaale Vergadering van den 5 Augustus laatstleden, ter afscheiding van de Kerk van den Staat, en gy zult daar uit zien, der Nationaale Vergadering zal geblyken, en het Volk van Nederland zal ontwaaren, welk eene tegenkanting de beste en heiligste inrichtingen ontmoeten by den verdwaalden Oranjevriend; mogt doch het Volk van Nederland hier uit zien, hoe gevaarlyk het zal zyn, by het daarstellen eener Constitutie, den Oranjegezinden eenen vryen toegang tot de uitoeffening der Burgerlyke Rechten te geeven.

Leeuwarden. Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Ik acht het myn hoogste plicht te zyn, het gedrag der onderscheidene gewapende Burgers, van den Substituut Procureur, van het Commando Husfaaren, van de Dienaars der Justitie, die zich allezins in voorkoomende zaaken volyverig hebben gedraagen, den verdienden lof te geeven, zy hebben zich daar door verdienstelyk gemaakt aan het Vaderland. Dan ik heb hier van mentie gemaakt in de aan Ul. gezondene Missives, waar aan ik de eer heb my te refereeren.

Naa dan Ul. plegtig mynen dank betuigd te hebben voor het vertrouwen waar mede gy my in deeze Commissie hebt vereerd, wensche ik van harten dat

LEEU-WAR-DEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

de *God* der Vryheid, Ul. benevens de Nationaale Vergadering, met den Geest der Wysheid mag bestraalen, om ter behoudenisse van de dierbaare Vryheid, (zoo duur gekogt door het bloed onzer Broederen) zoodaanige maatregelen te neemen, dewelke in staat zyn om de Vyanden van dit ons Vaderland te beteugelen, en het geluk van dit Gewest en van gantsch Nederland *op solide gronden* te bevestigen.

In deeze hoope, in die verwagting, heb ik de eer my met alle hoogachting, te noemen Ul. Medeburger en Ambtgenoot.

J. GERMANS.

Aldus gerapporteerd den 25 February, 1797.
Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

PRO MEMORIA *van het* Gerecht van COLLUMERLAND, (vry gevolgd na het Origineel,) *over de oorzaken van de oproerige Beweegingen in gemelde* Distrikt *en environs voorgevallen. Dienende tot bylaage van het Rapport des Burgers* J. GERMANS.

Het is op verzoek van den Burger *J. Germans*, Lid van het Provinciaal Bestuur van *Friesland*, en afgezonden uit de Vereenigde Commissien van Gedeputeerden en Binnenlandsche Correspondentie aan het Gerechte van *Collumerland* gedaan, om een korte opgaaf van het voorgevallene in hun Distrikt op Vrydag den 3 February 1797 en vervolgens, tot de komst van gedagten Burger, dat wy niet hebben willen afzyn, zoo veel

veel tyd en omstandigheeden het toelaaten, hier aan te voldoen, met het navolgend Relaas:

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Burgers! Leden van de Vereenigde Committés *van* Gedeputeerden *en Binnenlandsche* Correspondentie.

Om eenigzints aan Ulieder verlangen te voldoen en een kort verhaal van het voorgevallene alhier te geeven, dient dat wy op Woensdag den 18 January 1797 een aanvang willende maaken, om de ouderdom der Ingezeetenen van ons District, en hunne geschiktheid tot de algemeene Wapening op te neemen, ingevolge de Proclamatie van de Nationaale Vergadering representeerende het Volk van Nederland, en de nadere ordres door de Commisfie ter Introductie daar van uit het Provinciaal Bestuur van *Friesland*, de bewoonders van *Collumerzwaag* hebben opgeroepen, welke eenpaarig kwamen, en verzogten dat eene Commisfie uit hun midden mogten gehoord worden, het welk hun gegund wierd; waar op dezelve verklaarden dat door hun eene onderlinge verbintenis was aangegaan, om zig omtrent dit stuk niet uit te laaten; men vroeg hun een schriftelyke last, en deeze zeiden zy niet te hebben.

Om de maat vol te geeven, vroeg men hen weder, of zy dan door hunne verteekening willen bevestigen, tot het uitbrengen van zoodanig antwoord gelast te zyn; en hierop volgde wederom eene weigering.

Wy besllooten dierhalven, daar de verdere opgeroepene zig aanwezig bevonden, dezelve man voor man te laaten binnen staan, die in het algemeen het gezegde hunner Commisfie bevestigden.

Zommige hielden zig zeer bedaard, anderen toonden een stuurs en dreigend gelaat; zelfs kwam eenen *Marten Pieters*, met een groote stok in de Rechtkamer; hem wierd gezegd dat men wel

 per-

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

persoonen maar geen stokken gevorderd had, waar op hy antwoorde; dat dit zyn derde band was. Het Gerechte echter liet Hem, en alle andere gerust vertrekken, en deed by monde van den Executeur *Ebbe Broersma* hun bedanken voor hunne zoo eenpaarige verschyning, gelyk zy wederkeerig hunne erkentenis betuigden voor de vriendelyke behandeling die zy Lieden ondervonden hadden.

Men vervolgde dus op alle geschikte dagen, tot dat men Saturdag den 28 January de Ingezeetenen van het Dorp *Burum* opriep, waar onder eenen *Abel Reitzes*, Zoon der Weduwe van *Reitze Abels*, by zyn Moeder inwoonende, welke in den Jaare 1795 te *Visvliet in Groningerland* zig reeds aan Oranje baldaadigheeden had schuldig gemaakt, en ter dier zaake na *Oostfriesland* gevlugt was.

Deeze weder na *Burum* terug keerende, riep *Oranje boven*, en herhaalde met brutaliteit, en onder de gruwelykste uitdrukkingen veelmaalen die Oproerkreet.

Het Geregte, met overleg van den Procureur Generaal deezer Landschappe, welke twee Dienaaren der Justitie ter hunner adsistentie had afgezonden, besloot daar op, dien persoon te doen apprehendeeren, het welk geschiedde in de nagt tusschen Donderdag den 2, en Vrydag den 3 February 1797.

Hier op liet het Gerechte door eene Commissaris uit hunner midden, geadsisteerd met den gezwooren Clercq, informatien omtrent het gebeurde neemen, alzoo de Secretaris door indispositie circa 5 dagen het huis had gehouden.

Een groote bende Muitelingen, gewapend met Vorken, Greepen, Stokken, Seissen, Snaphaanen en Houwers, vervoegde zig ter Secretarie, alwaar den Secretaris met schryven bezig was, drongen met allerlei moordtuig in het vertrek, en omcingelden Hem; aan het hoofd hier van bevond zig de thans reeds geregtelyk ter dood gebragte *Jan Bin-*

Binnes, van *Oudwoude*, *Been Egberts*, van *Westergeest*, of het zogenaamde *Zwagerveen*, *Jacob Jurgens*, uit *Westerend* onder *Damwoude*, op een plaats aan *P. A. Bergsma* toebehoorende, eenen Jood *Salomon*; en nog een perfoon in de wandeling *Jacob Ruiter* genaamd, benevens eenen *Tjebbele Sjoerds*, knegt by *Sjoerd Abrahams*, huisman onder *Oudwoude*, welke laatste met snaphaan en houwer gewapend, in den gepasseerden Winter op *Ematil* in *Groningerland* zig meede aan Oranje Oproerigheeden heeft schuldig gemaakt, en toen daar in door de Hussaaren is te keer gegaan; deeze scheen weder met dien zelven geest bezield, en geneigd hier ook een kans te waagen.

LEEUWARDEN. *Stukken*, *rakende een Oproer in Friesland.*

Deeze gewaapende bende vroeg den Burger *Braak* om meede naar het Regthuis te gaan, waar op hy weder vraagende: tot welk oogmerk? ten antwoord bekwam: om den gevangen *Abel Reitzes* te slaaken.

Men deed onderzoek op wiens last zulks geschiede, en hier op zeiden de Muitelingen daar toe order te hebben, en dat uit ieder huis iemand mede moest; het welk egter door den Burger *Braak* wierd geweigerd.

Toen wierd na de knegts gevraagd, en men onderrigte hen, dat de een naar de Doctor van *Oostermeer*, en de andere in de Schuur, op het Hooi was, welke laatste dan ook schielyk met de hooivork in de hand van daar wierd gehaald, van welke hy zig egter kort daar na ontdeed.

Dus trok de bende naar de Rechtkamer, en dwong daar zynde het Gerechte om den Gevangen te ontslaan, ontweldigende hem aanstonds aan de Dienaaren der Justitie, onder het geroep van *slao dood*, *slaa dood*, waar op de Dienaars de vlugt naamen; en den Gevangen in hunne handen lieten, die zy daar na door den Smit lieten los maaken.

In deezen eersten aanval moest de Clercq zig

 me-

LEEUWARDEN. mede te zoek maaken, doch had de voorzichtigheid om alvoorens het Informatieboek en de Copiën der Informatien weg te bergen.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland. Na zulks vloog de oproerige meenigte naar boven, en dwong het Gerechte tot het pasfeeren van eene Acte, houdende dat *Abel Reitses* vry was ontslagen; dit wierd hun ingewilligd, en dit stuk van de Puye van het Rechthuis, door den Mederegter *Schuil* afgeleezen.

Hier meede nog niet voldaan, eischte men het Informatieboek, en de genoomen Informatien; dan het Gerechte vond in het afzyn van den Clercq een voorwendzel om zig hier omtrent te verontschuldigen, betuigende het gevraagde niet te hebben, nog te weeten waar het zelve berustende was. Men bragt hier op in het midden dat dan den Secretaris zulks moest weeten en bezorgen; waar op een getal van meer dan honderd man zig naar den Burger *Braak* begaaven, om het Informatieboek enz. te hebben, doch deeze nam meede de absentie van den Clercq ter zyner redding uit deeze verlegentheid te baat, dreigende men inmiddels alle Boeken in de Secretarie te zullen doorzoeken, om het gevraagde te vinden; iets dat nog gelukkig wierd voorgekoomen.

Toen dwong men den Secretaris om zich mede na *Colum* te begeeven; aan het hoofd van welke bende zig bevonden den geslaakten *Abel Reitzes*, den Jood *Salomon*, *Jacob Ruiter*, en meer andere boven genoemd, welke alle met den Burger *Braak* na *Colkum* optoogen, welgewapend met Houwers, Vorken, Stokken, en ander moordgeweer; onder weg greep *Abel Reitzes* den meergemelden *Braak* by den Arm, dog zonder hem verder leed te doen; den voornoemde *Jacob Ruiter* droeg een houwer in een bandelier over de schouder, terwyl een uit de meenigte hem toeriep: *Trek uit, Kaptein!* het geen hy egter niet deed; dus ging men vreedig tot het huis van de Clercq, daar men de Papieren en Boeken doorzogt

zogt om het begeerde Informatieboek te vinden, gelyk men de bedden uit de bedsteeden scheurde, en alles visiteerde, om te ontdekken of bewuste Clercq in huis was, schoon zylieden van het tegendeel verzekerd wierden, door eene schreyende en ten uittersten verlegene Vrouw, die door den Burger *Braak*, welke by alles met de meenigte aanweezig was, wierd gerust gesteld, zeggende dat zy moed moest grypen, dat alles wel was, doch hy niet wist waar haar Man zich verborgen had

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

Vervolgens begaf men zich naar het Regthuis, stoof aanstonds naa boven, en drong de Regtkamer in; hier vond de Burger *Braak* den President van het Gerechte, te midden van een groote meenigte die men onmoogelyk kan noemen, dog die meest alle met hun gewoon moordtuig voorzien waaren; ook bevond zich alhier de Medderechter *Schuil*, hoewel deeze door den Burger *Braak* niet gezien wierd.

Het algemeen geroep was aanstonds om een verklaaring op Zegel voor den losgelaatenen *Abel Reitzes*, houdende dat hy door het Gerechte vry was ontslagen, en deeze eischte men dat door den Secretaris van de Puye van het Rechthuis wierd afgeleezen, onder belofte van van als dan na huis te zullen keeren; aan deezen eisch wierd daadelyk voldaan. Dan naauwlyks was dit geschied, of er ging een nieuwe kreet op, men wilde een tweede Verklaaring, waar by toegelaaten wierd, om ongehinderd *Oranje boven* te mogen roepen; hier in wierd egter niet bewilligd, men trachtte hen onder het oog te brengen, dat dit eene zaak was, die niet van het Gerechte maar van het Provinciaal Bestuur van *Friesland* afhing, by het welk men zich dan by Request moeste vervoegen, om waare het mogelyk die Publicatie ingetrokken te kryeen. Zommigen echter drongen hier op niet sterk aan, en waaren het met de beide Gerechtsleden, en den Burger *Braak* eens, dat het Ge-

LEEUWARDEN. rechte hun hier in geen genoegen konde geeven; terwyl den geslaakten *Abel Reitzes* en de zyne zich voldaan hielden met de bekoomen Acte van ontslag.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland. Ten overvloede wierd hun aangeraaden, zich omtrent het requestreeren dien nagt nader te bedenken; dit stemden zy toe, en beslooten dan des Saturdags morgens weder op te komen, bestaande deeze bende uit die van *Westerend* en *Collumerzwaag*, welke de geheele *Zwaag* huis aan huis een of meer persoonen hadden mede genomen, en daar mede langs *Zwaagerveen* getrokken tot *Veenklooster*, behoorende onder *Westergeest*, versterkt met eenige uit *Oudwoude*, ja zelfs uit de buuren van *Westergeest* tot in *Collum*, al wat in hun weg was aanzeggende dat een ieder zich by hun moeste voegen, of anders wagten wat hun overkwam.

Aan het hoofd deezer Muitelingen waaren de drie genoemden uit *Westerend*; deezen was het gelukt het Gerechte van *Dantumadeel*, twee a drie dagen te vooren verstrooyen, by gelegenheid dat zy leden tot de Opschryving ter Wapening waren geconvoceerd; dus moedig op hunne overwinning, zyn deeze gewis na *Collumerland* opgetrokken, om aldaar mede hunne kragten te beproeven, zynde het algemeen gerugt, dat alles van het Westen in aantogt was, en hebbende onder de Oproerlingen van *Kollumerzwaag* uitgemunt *Fokke Abrahams*, *Hein Keimpes*, *Marten Pieters*, en meer andere.

Van het *Zwagerveen*, behoorende onder *Westergeest*, waaren de belhamels *Been* en *Wiltje Egberts*, en een aantal onbekenden, terwyl die van de Buuren van *Westergeest* tot aanvoerder hadden *Louw Johannes*, in de wandeling *Louw Corporaal* genaamd, en die van *Oudwoude*, *Jan Binnes* (die reeds loon na werken ontfangen heeft,) benevens *Tjebbele Sjoerds*, knegt van *Sjoerd Abrahams*, hier boven reeds genoemd, dewelke met snaphaan en houwer gewapend was.

Voorts

Voorts is zoo veel ons bekend, alles dien avond vry rustig afgeloopen, en zyn de opgekomene in stilte naar hunne huizen gekeerd, egter eenigzints onvergenoegd dat de Ingezeetenen van *Burum* hen in hunne roekelooze onderneeming niet hadden bygestaan; waar uit het scheen als of den een of ander hun daar mede had gevleid, of kennis gegeeven, dat deeze niet in gebreeke zouden blyven, het geen egter mislukte.

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

Na het aftrekken dan van gedagte gewaapende Bende, kwam des avonds laat nog eene diergelyke van *Buitenpost* en *Twyzel*, terwyl het Gerechte bezig was, om hunne Informatien, waarby het zelve aan het Provinciaal Bestuur en den Raad van Justitie van het voorgevallene kennis gaf, in te sluiten, aangevoerd door eenen *Jan Hemkes* en anderen, doch welke verneemende dat de menigte afgedeinsd was, mede terug keerden.

Vol bekommering was men, dat deeze en soortgelyke onderneemingen in den volgenden nagt zouden hervat worden, doch alles liep in de uiterste stilte af.

Toen ook deeze troep verreisd was, hervatte het Gerechte aanstonds hunne bezigheeden die het hadden moeten staaken, namentlyk om aan het Provinciaal Bestuur en den Raad van Justitie opening van zaaken te geeven, door het afzenden hunner Informatien; dan dit alles in gereedheid zynde, deed er zich weder eene zwarigheid op omtrent het afzenden dier stukken; men wist dat de geheele *Woudstreek* in beweeging was; men had wel is waar een Correspondentiepost van 3 Hussaaren: dog deobedientie van den Vice-Corporaal maakte het Gerechte huiverig, om zaaken van die aangeleegentheid aan hem te betrouwen; den Executeur durfde men mede niet laaten vertrekken, om dat men onzeker was welke gebeurenissen er zouden kunnen plaats hebben, die zyne tegenwoordigheid noodzaakelyk maakten. Men begreep dan om twee GerechtsDienaars af te vaar-

 di-

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

digen längs den Dyk naar *Dockum*, den een om tot *Leeuwarden* door te reizen: en den ander om bericht van hun wedervaaren te brengen; doch de duisterheid van de nagt; de ongemakken op weg, veroorzaakt door doorgraavingen in den dyk, waaren de reden dat de Missive niet tydig genoeg te *Dockum* kwam, om met het eerste schip des Saturdags morgens ten vier uuren op *Leeuwarden* vaarende, verzonden te kunnen worden, en dezelve dus tot negen uuren moetende wagten, het gegeeven berigt van de Commissie uit het Gerechte te laat kwam, om spoedig genoeg gewaapende Manschap ter adsistentie te kunnen bekoomen.

Intusschen waaren des Vrydags twee braave Burgers, uit *Groningen* naar *Leeuwarden* reizende, het *Collumer Vallaat* gepasseerd, en hadden aldaar die gewapende bende, of wel een gedeelte daar van gezien, en hier van te *Dockum* rapport gedaan, welkers Schuttery aanstonds gereed was, om hunne Medeburgers by te staan; ook was iemand van *Collum* derwaards geloopen en had het gebeurde berigt, welk een en ander van dat gevolg was, dat een Detachement gewaapende Schutters, den dapperen *Feugen* en meer andere moedige Officieren aan het hoofd hebbende, terwyl de Leden alle vol vuur waaren, te *Collum* inrukte, doch niet sterk genoeg was om de van alle kanten optrekkende gewaapende benden te kunnen wederstaan, terwyl men in het gemeen eene zaak voor uit niet zoo inziet als hy weezentlyk is, dus dikwyls te veel vertrouwen in zich zelven steld, en den Vyand te gering acht.

Ook was inmiddels des Vrydags een Lid der Municipaliteit van *Groningen* het *Collumer Vallaat* gepasseerd, die al mede zich de goede zaak aantrekkende, om was het mogelyk de rustverstoorders uit elkander te doen jaagen, ongetwyffeld berigt heeft gedaan van het geen hy gezien en gehoord heeft; waar by kwam dat eenige perso-

ſoonen uit *Achtkarſpelen* gevlugt, mede te *Groningen* hun wedervaaren geopenbaard hadden, en zoo doenlyk aſſiſtentie verzogt. Hun verhaal wierd door den Preſident der Municipaliteit, door den Lieutenant Generaal *Dumonceau*, en den Generaal Major *Bonhomme* wel geloofd; doch geen legaale kennis hebbende van de Hoogstgeconſtitueerde magt in *Friesland*, noch van het Gerechte van *Collumerland*, koste het eenige moeite en overreeding om hun een zaak van dat gewigt te doen onderneemen.

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Dan den aterling, den Rustverſtoorder zag, dat het de Braaven in den Lande, nog aan moed nog aan magt ontbrak, om hun te beteugelen, en na verdienſten te ſtraffen; hy zag het, dan voor hem te laat: want des Sondags was alles reeds gevlugt, elk zogt een goed heen koomen, sommigen na hunne wooningen, anderen, die een knaagend geweeten omdroegen, en overtuigd waaren niet wel gehandeld te hebben, vlugten en vlooden, zelfs daar geen vervolger was.

Dusdanig wierd door de retraite, welke op *Dockum* was ondernoomen, het Dorp *Collum* aan zyn noodlot, en ten prooi der Muitelingen overgelaaten, die om hunnen euvelmoed te koelen, eerst het huis van den Burger *J. S. Braak* plunderden, en er uitnaamen dat hun aanſtond, toen by den Burger *Abele W. Keuning* alles vernielden en wegvoerden.

Refereerende Ons wyders aan het vervolg van dit Rapport, door den Burger *Germans*, Lid der Vereenigde Commisſie uit Gedeputeerdens en Binnenlandſche Correspondentie van het Provinciaal Beſtuur van *Friesland*.

En was het Origineel van dit Stuk uit naam van het Gerechte geteekend, door

J. ELLENS, EN
J. S. BRAAK.

RAP-

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

RAPPORT *aan het Provinciaal Bestuur van* FRIESLAND, *door* R. H. ATSMA, Lieutenant-Collonel *van het Battaillon ten Zuiden* LEEUWARDEN.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

MEDEBURGERS, BESTUURDERS.

Ingevolge Uw last en patent van Zondag den 5 Februarv 1797, ben ik 's nagts tusfchen den 5 en 6 deezer vertrokken, en gemarcheerd naar *Leeuwarden*, en by arrivement gelogeerd in het Fraterniteitshuis, heb den Majoor *O. T Boersma*, met een Detachement van honderd man, naar *Dockum* doen vertrekken, om zich te begeeven onder Commando van den Collonel *P. van Slooten*. Toen ben ik den 6 deezer ten 2 uuren 's namiddags uit *Leeuwarden* gemarcheerd met 114 man, en een Veldſtuk, in volgende order:

N°. 1. Voorhoede.
2. Veldſtuk.
3. Vier Pelottons.
4. Ammunitie Wagen.
5. Agterhoede.

Aldus te *Bergum* gearriveerd zynde ten 6 uuren 's avonds, addresſeerde my by het Gerechte, en verzogt om Billetten voor myne onderhebbende Manſchappen, tot Inkwartiering, voor één nagt, aan welk verzoek ſpoedig wierd voldaan.

's Anderendaags den 7 deezer ten 10 uuren marcheerde ik uit *Bergum*, om verders myn marsch door te zetten naar *Damwoude*, door *Koekhorne*, *Vallom*, enz. ongeveer drie uuren na middag arriveerde ik te *Damwoude*, vervoegde my ten ſpoedig-

digsten by het Gerechte, en gaf aan het zelve kennis, dat ik aldaar moest verblyven tot nader ordre, welke my daar op ten spoedigsten de Billietten van Inkwartiering uitreikten.

LEEUWARDEN.

Ten vier uuren ontving ik een Lyst van het Gerechte van eenige Rebellen; daar op trok ik met een Commando ten zes uuren uit, voor eerst na de *Swaag Westeinde*, om de Muiters te apprehendeeren. Aldaar komende, deed ik de wee gen en paaden bezetten, visiteerde naauwkeurig de huizen, maar bevond datze alle gevlugt waaren; toen doorzogt ik de nabygelegen huizen, geene mansperfoonen waaren er te vinden, eenige huizen bevond ik geheel ledig, anderen waar in vier a zes Vrouwsperfoonen waaren. Na zulks trok ik naar *Driezum*, apprehendeerde een der Muitelingen, doorzogt elle de huizen der Oproerigen, dog te vergeefs, wyl zy zich vroegtydig op de vlugt hadden begeeven. Verders kwam ik te *Woutersewoude*, de huizen gevisiteerd hebbende, wierd niets bevonden. In de omleggende Dorpen deed ik dezelve onderzoeking, dog alles had zich met de vlugt gered; hier op nam ik de hertred, en retourneerde den 8 deezer ten vyf uuren te *Damwoude*, alwaar my wierd bericht dat er vier a vyf Rebellen in de omleggende Dorpen waaren die voor *Dockum* gesneuveld zyn; als *Pyter Emkens* en *Teunis Gerbens*, beide van *Akkerwoude*, *Pyter Lieuwes* van *Feenwouden*, *Heine Geerts* van *Driezum*, en *Sikke Sjoerds* van *Damwoude*; deeze is op de retraite van *Dockum*, door den drank en het eeten van een Boltje gestikt. Na deeze kennisgeeving gaf ik direct order om dezelve zonder eenige Ceremonie te begraven, het welk is geschied.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Dien zelven avond ten 8 uuren ben ik weder uitgetrokken en heb eenige Oproermaakers geapprehendeerd en den volgenden dag dezelve getransporteerd naar de *Geest*. Vervolgens ging ik 's nagts op de Muiters los, en 's daags won ik zoo veel doen-

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

doenlyk Informatien in, welke by het Gerechte zyn berustende.

Na zulks alles plantede ik op nieuw de Vryheidsboom te *Damwoude*, in plaats van die welke door die vervloekte bende was omgehakt en vernield. (De Oranjeslaaven hebben dezelve gehaald en onder myn opzicht daar gesteld.) De Ingezetenen had ik doen aanzeggen deeze plechtigheid by te woonen.

Toen de planting was verrigt, deed ik eene korte, dog gepaste aanspraak, aan de vergaderde meenigte, welke zeer roemwaardig door den Burger *Uilke Reitzes* Lid der Municipaliteit aldaar, wierd beantwoord.

Na dit verrichtte maakte ik my meester van al het moordtuig der Muitelingen.

Op den 17 deezer ontving ik Patent van uw Lieden om my den 20 daar aan volgende op marsch te begeeven naar *Leeuwarden*.

Voor myn retour heb ik den 18 deezer maand vier Vryheidsboomen geplant, met een Detachement, geleid door den Kaptein *Tjeerd Annes*, als te *Driezum*, *Wouterswoude*, *Akkerwoude* en *Murmerwoude*. Deeze laatste is by het Lantaarnligt geplant; het Kanon gaf by die plechtigheid niet weinig luister, en schrik: de Inwoonders heb Ik met gepaste Aanspraaken tot rust en plicht vermaand, in diervoegen en met dat gevolg dat veele derzelve, (misschien uit inzigt van het gevaar waar in zy stonden,) van couleur veranderden, en de doodangst op hunne lippen afschetsten.

Na dit verrichte kwam Ik weeder te *Damwoude*, en wierd, beneffens myn manschappen, zeer vriendelyk onthaald.

Den 20 deezer, begaf ik my volgens Patent op marsch, en wierd door de Municipaliteit en Schuttery van *Damwoude* zeer staatig uitgeleid. Omtrent twee uuren na den middag bevond Ik my te *Tietjerk*, alwaar ik het Detachement onder Commando van den Majoor *O. T. Boersma* aantrof;

Nu

Nu formeerde Ik alles te zaamen in orde van Bataille; in dezelve ordre marcheerde ik tot by de Hoekster Poort, en wierden door een Detachement van *Leeuwardens* gewaapende Burgermacht, in zich sluitende drie Staatige Commissien, als uit de Vertegenwoordigers van Friesland, het Hof van Justitie en de Municipaliteit, ontvangen.

LEEUWARDEN. *Stukken, rakende een Oproer in Friesland.*

Het door My opgehaalde moordgeweer was in triumph op een Wagen gelaaden en vervolgens in het Ammunitiehuis gebragt.

Vervolgens de Stad ingemarcheerd zynde, tot op de Langepyp, deed Ik een kring formeeren, in welke gepaste Aanspraaken geschieden, en na zulks dezelve weder geopend hebbende, wierd ik met myne onderhebbende Manschappen dien avond ten zeven uuren op het Fraterniteitshuis verzogt: de Municipaliteit deed my de noodige billetten toekomen, waar na ik myn Volk heb geinkwartierd: ten zeven uuren 's avonds begaf Ik my na de Fraterniteit alwaar ik een gansch talryk en aanzienlyk Gezelschap vond: een ieder diverteerde zich hier; het Genoegen, de Eensgezindheid, en Rust streeden als 't waare hier om den bovenrang. In den morgenstond begaf zich een ieder naar huis met een hart van dankbaarheid.

Den 21 deezer marcheerde Ik met het Detachement uit *Leeuwarden*, plegtig uitgeleid wordende, door den Burger *A. de Ryck*, Adjudant van het eerste Battaillon van den Lieutenant-Collonel *H. Beekkerk*, tot aan de Schrans, alwaar dezelve ons zeer vriendelyk bedankte, waarop Ik myne dankbaarheid te kennen gaf, zoo namens den gemelden Adjudant, als over de Eer ons door Leeuwardens Schutterye aangedaan en betoond. Vervolgens marcheerde ik in de Schrans, bedankte myne onderhebbende Manschappen, en liet de Compagnien elk naar hun plaats marcheeren.

Verders heb Ik het genoegen U Lieden te rapporteeren, dat myn onderhebbend Detachement,

zig

LEEUWARDEN. zig braaf en dapper heeft gedraagen, de ſtrikſte Discipline heerschte er, en myne orders wierden ſtiptelyk geobſerveerd; het was vol vuur om de moordbende te vernielen. Toen Ik Patent ontving om naar *Leeuwarden* op te marcheeren, gaf Ik daar toe de nodige orders; een ieder was daadelyk gereed, en ylde naar de Loopplaats, uitgezonderd het Corps van *Wirdum*, 't welk terug is gebleeven. Zie daar Burgers Beſtuurders het gedrag van My en myne onderhebbende Manſchappen. *Ik beveele My, met dezelve aan U Lieden, wy zyn uwe Wysheid, en gy Lieden zyt onze Arm en Bajonetten nodig, tot behoud van ons lieve Vaderland, vertrouwd op onze Frieſche Moed, ons Leeven, hoe dierbaar het zy, zullen wy voor U onze Beſtuurders, en voor Vryheid en Vaderland wagen.*

Stukken, raakende een Oproer in Friesland.

HEIL EN EERBIED!

VRY OF DOOD

R. H. ATSMA,

Lieutenant-Collonel.

Huizum den 22 February 1797, *het derde Jaar der Bataafſche Vryheid.*

JOURNAAL en MARSCHROUTE, *van den Majoor* O. T. BOERSMA, *met het Battaillon of een gedeelte van 't Zuider Trimdeel.*

AAN HET PROVINCIAAL BESTUUR!

Het was op den 5 February jongstleeden, dat wy door den Lieutenant-Collonel *R. H. Atsma* aangeſchreeven wierden, om op den daar by bepaalden tyd aan *Leeuwarden* te zyn; onze marsch zoo ſpoedig voortzettende als mo-

ge-

gelyk was, marcheerden wy, toen het Battaillon zaam getrokken was, groot twee uuren 's morgens binnen de Stad, tot voor de Fraterniteit, en tevens binnen dezelve gaande, bekwamen wy zo spoedig mogelyk door den Gerechte eenige verversching.

LEEUWARDEN.

Sukkeris rakende een Oproer in Friesland.

Omstreeks vier uuren 's morgens, den 6 wierd my door den Lieutenant Collonel order ter hand gesteld van de vereenigde Commissien uit het Provinciaal Bestuur, om my met een gedeelte van het Volk na *Dockum* op reis te begeeven, en my aldaar onder de orders van *P. van Slooten*, Commandant der Friesche Gardes, enz. te stellen.

Groot vyf uuren des morgens, marcheerden wy van voor 't Fraterniteitshuis na 't *Dockumer* end, alwaar de nodige Trekscheep n 'ot onzer transporteering gereed waaren; ten zes uuren waaren wy reeds buiten de Stad, en met den meesten spo d op *Tergraft*. Zo min mogelyk hielden wy ons hier op, en spoeden ons zoo veel, dat wy om elf uuren 's morgens reeds binnen *Dockum* waaren; toen my by de Commandant der Stad *H. Feugen* begeevende, kwam deeze en marcheerde met ons op 't breede Plein. Ik begaf my met dezelve naar het Stadshuis, (alwaar den Gerechte vergadert was) om de Billietten ter inkwartiering, welke al gereed waaren, toen de nodige Manschappen ter versterking van de Wagt, ter bezetting der Posten, aan de Officier zendende, begaf zich ieder om de nodige rust te genieten, naar zyn Kwartier.

's Avonds den 6, groot agt uuren, wierd my van Ul. Gecommitteerden een Missive ter hand gesteld, en met een 't Patent van *P. van Slooten*, om myn Marsch met myn onderhebbende Manschap te rigten op *Buitenpost*, en aldaar tot nader order Garnisoen te houden.

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

's Morgens den 7, ten agt uuren, waren wy reeds op marsch, na dat ik de Voorhoede had afgezonden; in onze Marsch by den Burger *A. W. Keuning*, de verwoesting der Rebellen aanschouwende, meenende hier wat halt te houden, om ons te verfrisfen; maar de verwoesting was de oorzaak dat geen mensch hier zyn wooning had, alles was hier vergruisd; onze Marsch nu nog wat sterker voortzettende, arriveerden wy groot elf uuren op *Buitenpost*, maar in plaats van hier de Rebellen, of een gedeelte van dat rot, welke voor eenige dagen een groote vereenigde bende uitmaakte, in orde van Bataille, of als moordenaars in de bosschen te ontmoeten, namen ze de vlugt, zo wel als die geene die alrede gevlugt waaren, en wy moesten haar wyd en zyd met veel moeite en gevaar opspooren; de moordgeweeren, welke hunne barbaarsheid voor weinige dagen uitdrukten, welke niet weggeworpen waaren, spoorde men op, ja zelfs van onder de mesthopen.

Alhier de nodige Wagt afgedeeld hebbende, losten dezelve de Voorhoede af, (welke de toegangen by voorraad bezet had) de Inkwartiering-Billietten waren by den Gerechte alle in gereedheid, ieder nam intrek in zyn nieuw kwartier; alles verder door patroeljes en recognosceering de Environs van *Buitenpost* kennende, zo gaf ik van ons arrivement dadelyk kennis, zoo wel als dagelyks aan den Commandant *P. van Slooten* tot *Collum*.

Den 8 dito 's avonds, heb ik op verzoek, een Detachement naar *Augustynusga* gezonden, welke den 9 's morgens, na dat ze hunne zaaken aldaar verricht hadden, weder in ons Garnisoen arriveerden.

Den zelven dito ontving ik nog Patent om 's morgens een Detachement met de nodige Of-

fi-

-ficiers te detacheeren na *Strobos*, en aldaar post te houden tot nader order; 's avonds de nodige schikking maakende om 's morgens te marcheeren.

LEEUWARDEN.

Den 9 des morgens is dit Detachement met de nodige Officiers van *Buitenpost*, den binneweg onder Commando van de Kaptein *P. de Jong* om agt-uuren vertrokken en ten 10 uuren op *Strobos* gearriveerd, aldaar de nodige wagt afgedeelt, en de posten uitgezet, betrok met zyn Volk de Kwartieren, en verders de beste maatregels tot maintineering der goede orde genomen.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Den 9 dito des avonds met een Detachement uitgemarcheert, en 's morgens om vier uuren weder gearriveerd, is my door den Geregte een Brief ter hand gesteld, van *J. van Julsing*, Commandant van 't derde Bataillon Westerkwartier, guarnizoen in *Grypskerk*, welke een Persoon uit *Agtkarspelen* had geapprehendeert op *Peterzyl* den Geregte my de zaak overdragende: waar op ik (door de spoed welke hier vereischt wierde,) den 10 's morgens met het krieken van den dag de nodige manschap met de vereischte Gidzen detacheerde na *Peterzyl*: 's avonds kwam dit Detachement met eenige versterking van daar, weder in de Guarnizoenplaats terug, na dat ze wel geslaagt had tot hare bestemming.

Denzelven dito, ontving ik een Missive van de vereenigde Commissien uit het Provinciaal Bestuur, behelzende wat regel te houden met de arresteering.

Verders den 11, 12de en volgende dagen, op onderscheidene tyden Patroeljes, en Ronden doende, tot dat den Geregte eenige maatregels, en werkzaamheeden tot *Augustynusga* moetende verrigten, verzogt (ter slaging van hunne te ne-

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

mene ontdekking,) een Detachement tot adsistentie.

Waar op ik des morgens den 17, agt uuren, met 't Detachement en de nodige Officiers vertrok, neemende onzen Marsch over *Twyzel*, *Koten*, enz.; door eenige omstandigheeden wierde onze Marsch zoo veel vertraagt dat wy voor twaalf uuren 's middags niet in *Augustynusga* arriveerden; de nodige wagt afgedeelt hebbende door den Kaptein van 't Detachement, en de Schilderposten bezet: waren de Billietten van Inkwartiering by voorraad gereed, en ieder nam bezit in zyn nieuw Kwartier, gelyk de vorige reizen.

Des namiddags met een Commando van *Augustynusga* over *Surhuzum* naar 't *Veen* neemende, slaagden wy niet na behooren, de Kaptein van 't Detachement eenige orders geevende, vertrok met eenige van zyn byhebbende Manschap wederom naar *Augustynusga*, waarop ik hem na eenigen tyd volgde, en vertrok weder na ons Guarnizoenplaats, wy kwamen met eenige Schutters den 18 's morgens groot 5 uuren in myn Kwartier terug, na dat ik aldaar nog eenige orders aan de Commandant had gelaaten.

Den 18 dito, heb ik orde ontvangen door communicatief overleg van de Commisarissen, en Commandant *P. van Slooten*, en tevens Patent van de laatste, om met 't Detachement op te breeken, met die van de byzondere posten als *Strobos*, *Augustynusga*, enz.

Op dit ontvangen Patent heb ik direct per Expresse de Kaptein *N. Roelofs* order doen toekoomen, om zonder tydverzuim van daar op te breeken, na dat hy zyn posten zou hebben ingetrokken, als meede dat van *Strobos*.

Den zelfde dito arriveerde dat van *Augustynusga*, voor dat dezelve zyn te neemene maatregels had afgedaan.

LEEUWARDEN.

De nodige orders tot onze Marsch geevende, had den Gerechte, 's morgens den 19, de Transportwagens in gereedheid, om de Goederen en de Onpaslyke te transporteeren.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

Ons Patent was op *Leeuwarden*, en dus meende men deeze dag met eene kleine Marsch al daar te zyn. Den zelfden dito groot agt uuren, kwam het Detachement van *Strobos* zich by ons voegen, waar op ikhem commandeerde, en met de Batailles marsch avanceerden over *Twyzel*, en vervolgens den gewoonen weg, aan het huis *'t Zwart Kruis* genaamt halt houdende, deelde ik aan het Volk, staande in gelederen, eenige frissing toe; onze Marsch vervolgens voortzetzettende, na dat wy nog twee paarden in requisitiehadden genomen, indien onverhoopt door de flegte weg (met de vorst) de andere mogten bezwyken.

Op het *Huis ter Heide* komende hielden wy halt, de paarden gevoert, en de nieuwe met de andere verwisselende, begaven wy ons weder op marsch tot digt aan *Tietjerk*. Door een Courier Contra-patent aldaar ontvangen hebbende om naar *Bergum* te marcheeren, om dan den 20, op de bepaalde tyd tot *Tietjerk* te zyn, alwaar de Colonne van de Lieutenant Colonel in *Damwoude* in Garnisoen op de bepaalde tyd ook zou zyn. Regts en lings om maakende, marcheerden wy hier op naar *Bergum*. 't Gerechte aldaar reeds verwittigd van onze komst, zond ons een Expresse, dewelke my reeds berigtte, dat ons Patent op *Bergum* reeds by hun bekend was.

Onze Marsch voortzettende kwam ons onverwagt den Burger *A. W. Keuning* van agteren opryden; op het zien van hem in deezen welstand, deed als 't ware onze oogen mistrouwen, van mening zynde dat hy 't eerste offer der Re-

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

bellen was, die na de marteling aan hem gedaan, 't niet lang zou overleeven. Na eene welkomstgroet, reeden wy spoedig in *Bergum*, de Colonne kort hier opmet slaande trom inleidende, had den Gerechte in deeze korte tyd reeds de Billietten ter Inkwartiering in gereedheid, en groot twee uuren 's middags was ieder weer in een nieuw kwartier.

Den 20, 's morgens precies negen uuren, waren onze Transportwagens door den Gerechte in gereedheid, na dat ik de voorige van 's anderendaags tot *Buitenpost* gehad, weder met de losse paarden had laaten terug keeren. Ten negen uuren gingen wy op marsch, en voor elf uuren 's middags waren wy reeds tot *Tietjerk*, om aldaar de Colonne onder de Lieutenant Colonel van *Bergum* af te wagten.

Hier vonden wy onze Meede-Wapenbroeders van de omliggende Dorpen, welke voor weinige dagen op 't Veld van *Mars*, nog aan de Rebellen den dood getrotst hadden. Ras met behulp van eenige Gerechtsleeden, had ik myn Volk van Kwartieren bezorgd, ieder ververschte zig, en moest op 't slaan van de trom, gereed zyn om te marcheeren.

Eenige tyd hier vertoevende, kwam ons de Burger *de Beere* van *Leeuwarden* verrassen, geevende kennis dat onze Republikeinsche Wapenbroeders al gereed waren ons ter Stad in te leiden; de Colonne onder de Lieutenant Colonel was reeds digt aan *Tietjerk*.

Myn Volk by de weg ingekwartierd zynde, trok te zamen aan 't end van de Zwarte Weg, de Voorhoede deed stil houden en intrekken, zo wel als voormaals de Agterhoede.

De Colonne onder de Lieutenant Colonel met geprezenteerd geweer inwagtende, zoo marcheerden wy in deezer voegen:

1. De

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

1. De Voorhoede.
2. De Artilleristen met 't Kanon.
3. De onderscheiden Compagnien.
4. De Bagagie.
5. De Agterhoede.

Door onze Meedebroeders opgewagt, marcheerden door hun ingeleid binnen *Leeuwarden.*

Nu weeder onder de Lieutenant Colonels orde zynde, zal 't gebrekkige welk ik heb geschetst van *Tietjerk* tot verders in zyn rapport te vinden zyn, meen dus eenigzins aan myn pligt voldaan te hebben.

Heb er nog maar alleen by te voegen, dat ieder Officier op onderscheide tyden zo wel als de Schutters, getoont hebben, heldenmoed te bezitten.

En wensch, wanneer 't Vaderland, wanneer de nood 't vordert, om de Vyanden van de Republiek van de tegenswoordige orde van zaaken te bestryden, met zulke Burgers den dood te trotzen, en in 't vuur te gaan, ter vergruizing van onze Doodvyanden; waar meede blyve na toewensching van Heil en Eerbied!

O. T. BOERSMA,
Majoor.

Poppingawier, den 1 Maart 1797.

SENTENTIE *van* JAN BINNES *van* OUDWOUDE.

Alzoo den Hove van Friesland, uit de Confessie van *Jan Binnes* van *Oudwoude*, tegenwoordig Gevangen, en anderzints, genoegzaam gebleeken is, dat de Gevangen op den 3 Februa-

 ry

LEEUWARDEN.

Stukken, rakende een Oproer in Friesland.

ry 1797, zich aan het hoofd van een groote troep Volks, gewapend met Geweer, Vorken, Seisfen, Snoeimesfen, Stokken en allerley Moordgeweer, heeft begeeven naar *Collum*, en toen aldaar met de Sabel in de vuist, op de de Rechtkamer is ingedrongen, den President van het Gerechte *Jacob Ellens*, in zyn functie, met de dood heeft gedreigd, by aldien *Jacob Ellens* aan den Gevangen niet zeide, wie tegen *Abel Reitses* getuigd hadde, dat dit gepleegd Geweld en Oproer ten gevolge heeft gehad, dat *Abel Reitses* uit handen der Justitie is ontzet geworden; dat de Gevangene des daags daar aan volgende, zich weder met de oproerige hoop Muitelingen in grooten getale te *Collum* heeft laaten zien, en toen heeft uitgemunt in oproerigheeden en geweld; hebbende *Elle Ellens*, onder bedreiging des doods, gedwongen om meede te gaan; dat de Gevangen op dien dag van *Collum* met de oproerige Bende is gegaan naar het *Collumer Verlaat*, en aldaar aan het huis van *Abel Keuning* heeft geplunderd, gestoolen, gevloekt en gedreigd, om alles in brand te steeken, den Fiscaal *Jakle Ypma* kwaadaardig voor het hoofd heeft geslaagen, en tegen de Huisvrouw van *Abel Keuning* gezegd: *Duivels beest! wat beweegt my, dat ik ay de harsfens niet inslaan?* dat de Gevangene met het ligt in 't hooy gezogt heeft, om *Abel Keuning* te vermoorden, zeggende, terwyl hy met een Vork in 't Hooy stak, *ben hier ook Duivels in 't Hooy?* dat de Gevangene vervolgens het aldaar gestoolene goed met de andere Oproermaakers heeft gedeeld, en zich beroemd heeft, Kaptein en Meester van de gantsche meenigte te zyn, en dat in het geheele huis geen Patriottisch bloed zoude overblyven; dat de Gevangene ook gezegd heeft, dat een Bedsteede moest worden doorzogt, of *Abel Keuning* daar ook was, en dat hy dan ook voor den duivel zoude sterven!

Al

Al het welke zynde zaaken van zeer kwaaden gevolge, en daarom anderen ten exempel wel zwaarlyk behooren te worden gestraft; zo is 't, dat het voorsz. Hof op alles rypelyk gelet en geconsidereerd hebbende, het geene men in deezen behoorde te considereeren, in den naam en van wegens het Volk van Friesland, den voorn. Gevangene heeft gecondemneert, en condemneert hem by deezen, omme by den Scherprechter op het Schavot geleidet, aldaar met den Zwaarde geëxecuteerd, en alzoo van het leeven ter dood gebragt te worden. LEEUWARDEN.

Actum den 18 February 1797.

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

Op den 18 deezer wierdt, door Representanten van het Volk van dit Gewest, deszelver Besluit openlyk aangekondigd, om den Vrydom van 's Lands Impositie, tot nog toe by uitsluiting door de Diakoniën van het Hervormde Kerkgenootschap genooten, voortaan tot de Diakoniën van alle de overige Christen Gezinten in ieder Gewest uit te breiden.

De Representanten van het Volk van Stad en Lande, aan allen den geenen, die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Hoe Wy in overweeginge hebben genoomen, dat na de tegenswoordige ordre van zaaken volgens de aangenomene beginzelen, alle de armen,

GRONINGEN

Publ. wegens vrydom van Impositien voor Diakoniën.

zo door de verschillende Gezindheden van den Christelyken Godsdienst in de geheele Provincie worden bedeelt, en van de noodwendige behoeftens voorzien, gelyke aanspraak hebben op de bescherminge en onderstand van de Burgerlyke Maatschappy: Zo is het, dat Wy ten gevolge van dien en om meede te voldoen aan de verzoeken door de Boekhouders der Luthersche, Roomsche en die van de Doopsgezinde Gemeente in deeze Stad, by Ons ingediend, hebben goedgevonden en verstaan, om by deezen algemeen te maaken, en dezelve voorregten van Vrydom van 's Lands Impositien op dezelve voet en wyze aan de Armen, die wegens derzelver Diaconyen over de geheele Provincie, worden bedeelt en onderhouden, wegens alle zodanige behoeftens te verleenen, als tot hier toe door de Gereformeerde Diaconyen zyn genoten, en zulks alles in diervoegen als by de generaale Ordonnantie en verders by nadere Placcaten van den 4 May 1752, en den 15 Juny 1790 is vastgesteld, welke beide laatsten Wy by alteratie wederom vernieuwen, en daar by tevens statueeren, als in de volgende artikelen is vervat.

Art. 1. Dat alle Diaconiën van de Christelyke Gezindheid zonder eenig onderscheid voortaan door de geheele Provincie zullen hebben en genieten gelyke Vrydom van 's Lands Impositien, wegens alle zodane noodwendige behoeftens, als door de Gereformeerde Diaconyen voor derzelver Armen, onder de naam van molt, mondkost, turf en kleding, zyn genooten.

2. Dat de handtjes, waar op ten Collecte te Lande de Vrycedullen worden afgegeeven, ten minsten door twee Leden van den Kerkenraad, het zy Pastor, Ouderlingen, of Diaconen en Armbezorgers zullen moeten weezen ondertee-kent, zonder dat het den Collecteur zal vry staan op de onderteekening van een lid van den

Ker-

Kerkenraad, ofte van iemand van dezelve, die zig in het geval mogte bevinden, van tevens leveran cier van het brood aan de Armen te zyn, een Vrycedulle af te geeven.

3. Dat alle vierendeel jaars binnen agt dagen na den eersten January, April, July en October door de respective Diaconen ofte Armbezorgers een attestatie of certificaat zal worden opgemaakt en aan den Collecteur, van welke de Vrycedulle hebben ontvan, overgebragt, inhoudende de quantiteit van Brooden, zoo als by Diaconen of Armbezorgers aan de Armen, van de Diaconyen genietende, effective in het laatst verloopene vierendeel jaars zyn uitgedeelt, welk certificaat door de Collecteurs ten dienste van de Administratoren zal moeten worden bewaard, om met de afgegevene Vrycedullen te kunnen worden vergeleken.

GRO-NINGEN *Publ. wegens vrydom van Impostien voor Diakoniën.*

4. Dat de Bakkers de Brooden voor de Diaconye gebakken, zullen moeten merken met het woord ARMEN, of dat anders alle Brooden by een Bakker in pegeling wordende gevonden, als zyn eigene Brooden zullen worden gereekend.

5. Dat zoo iemand mogte worden bevonden, meerdere Vrycedullen voor de Diaconye gevordert te hebben, als aan Brood voor de Armen word uitgedeelt, de zodaanige als fraudateur zal worden gerekent, en daar over volgens de generaale en particuliere Ordonnantien corrigibel zyn

6. Vorders zullen de Boekhouders van de Diaconyen van alle Gezindheden, als mede de Diaconen en Armbezorgers gehouden zyn aan 's Lands Administratoren en bedienden by ontdekkinge van fraudes de nodige verklaaringe en opgave te doen, en des geeischt wordende, bewys aan de hand te geeven, om de Overtreders na de Ordres van den Lande te kunnen *actioneeren*, en de gestelde breuke te doen betaalen.

En op dat niemand hier van eenige onwetenheid moge voorwenden, zal deezen te Lande van de Predikstoelen worden afgekondigt, en verders

aan-

GRONINGEN aangeslagen ter plaatze daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan in het Provinciehuis binnen Groningen den 18 February 1797, *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Ter Ordonnantie der Representanten voornoemt.

E. LEWE, *Secretaris.*

NIEU

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

MAART.

MDCCXCVII.

HOLLAND.

'sGRAVENHAGE.

Ter gelegenheid dat op 's Lands Vloot en Schepen van Oorlog oproerige en oproerwekkende woelingen en aanstookingen ontstaan waren, oordeelde de Nationaale Vergadering zich verpligt, dit kwaad, zoo dra mogelyk, te moeten te keer gaan, en diens verderen voortgang te stuiten. Ten dien oogmerke diende de maatregels, by eene Publikatie van 1 deezer genomen.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Overweegende hoe, niettegenstaande door Publicatien in onderscheidene Gewesten gedaan,

's GRAVENHAGE. *Publ. tegen Oproerigheden op 's Lands Vloot.*

's Lands Ingezetenen in het algemeen daar tegen zyn gewaarschuuwd, kwaadwillige, en hun Vaderland haatende Persoonen, niet ophouden de minkundige Inwooneren van dit Land, door allerleie middelen te zoeken te verleiden, om, ware het mogelyk, hunne heilloozе bedoelingen te bereiken.

Overweegende hoe zeer deeze misdaad in alle 's Lands Ingezetenen ten hoogsten strafbaar is, en allermeest in hun, die zich vrywillig hebben verbonden, om hun Vaderland met de wapenen te verdeedigen.

Overweegende, hoe wy wel gehoopt, en met reden verwacht hadden, dat ook de minstkundige onzer Medeburgeren, indien zy het gebeurde in en by de Omwenteling van 1787 met het gebeurde by deeze laatste Revolutie in 1795 vergeleeken, zouden zyn overtuigd geworden, dat de eerstgenoemde omkeering, steunende op roof en plundering, niet anders dan geweld en overheersching ten doel had, terwyl deeze laatste Revolutie, op geheel andere beginselen rustende, de vestiging der vryheid ten oogmerk heeft.

Overweegende, hoe wy in deeze onze verwachting ons te leur gesteld vinden, daar de ondervinding ons van tyd tot tyd leert, dat de woelingen der Oranjefactie nog niet ophouden, maar dat Kwalykgezinden dagelyks bezig zyn, den minkundigen door allerleie verdichtzelen, valsche tydingen, Oranjeliedjes, en andere verderffelyke kunstgreepen optevuuren, om verwarringen en oproerige beweegingen te veroorzaaken, in dat voornemen om de Vyanden des Vaderlands in de hand te werken.

Overweegende, hoe diergelyke verfoeijelyke verleidingen het gemakkelykst, en met den meesten vrucht te bezigen zyn by hun, die de Wapens voor hun Vaderland hebben opgevat, en welke in bezigheden verkeeren, die hun dikwils, door gebrek aan kennis der omstandigheden, het onderscheiden van het waare en het valsche moeijelyk maaken.

Overweegende, hoe het ook veelal aan onkunde

de van zaaken is toeteschryven, dat zulke machinatien van tyd tot tyd aan boord van 's Lands Schepen ten Oorlog, eenigzins schynen te hebben gelukt. 's GRAVENHAGE.

Overweegende eindelyk, hoe het de pligt is van allen Lands Bestuur, om misdaaden, vooral die uit onkunde spruiten, te voorkomen, en ook die, in welke geen onkunde kon worden verondersteld, ten strengsten te doen straffen. *Publ. tegen Oproerigheden op 's Lands Vloot.*

Hebben goedgevonden, ten einde alle verschooning van onkunde in deezen, eens vooral aftesnyden, by eene duidelyke en verstaanbaare Wet te bepaalen, wat in deezen voor misdaadig moet worden gehouden, ten einde de looze Aanstookers dier wanbedryven mogen worden afgeschrikt, de onkundigen voor verleiding behoed, en den Rechter naauwkeurig weete welke straffen hy zal hebben op te leggen.

En hierom is het dat wy hebben goedgevonden te statueeren, zoo als wy statueeren by deeze:

Art. 1. Dat alle Persoonen in den Zeedienst van deezen Staat, van den Matroos tot den hoogsten Officier toe, die zich niet ontzien, zich openlyk voor Oranjegezind, of Voorstanders, Beminnaars of Aankleevers van den voormaaligen Stadhouder, of van de nu vernietigde en afgezwoorene Stadhouderlyke Regeeringevorm te verklaaren; ofte hun verlangen naar de herstelling of wederinvoering daar van op eenigerleie wyzen, door gesprekken, gezegdens of uiting van wenschen, te kennen geeven; die anderen door gesprekken, het voorleezen, ter hand stellen, uitgeeven, bekend maaken, of verspreiden van Geschriften, waar in de Stadhouderlyke Regeeringsvorm wordt voorgestaan, of in tegenoverstelling van dezelve, tegen eene Stadhouderlooze, en op de gronden van vryheid gevestigde Regeeringsvorm haat of verachting wordt ingeboezemd, tot omverwerping van de tegenswoordige orde van zaaken aanspooren, of daartoe bevorderlyk zyn; die opzettelyk valsche tydingen of uitstrooisels verspreiden, waar door eene misdaadige hoop op eene

'sGRAVENHAGE. eene tegenomwenteling en herstelling van het Stadhouderlyk en overheerschend Bestuur gevoed zoude worden, aan den lyve met eene strenge geesseling en daar op volgend confinement in een Tugthuis voor vyf jaaren, om aldaar gedurende dien tyd met hunner handen arbeid de kost te winnen, en daar na met bannissement voor hunnen verderen geheelen leeftyd uit deeze Republiek, zullen worden gestraft.

Publ. tegen Oproerigheden op 's Lands Vloot.

2. Dat alle de zoodanige persoonen in het voorige art. opgenoemd, die door het draagen van Oranje-Teekenen, daar onder gereekend het dragen, of zich quasi verzieren met Gouds- of Oranjekleurige Bloemen, en diergelyke Leuzen, hoe ook genaamd, door het in 't openbaar of ten aanhooren van anderen Zingen, Leezen, of opzeggen zoogenaamde Oranje- of Princen-Liedjes, of andere oproerige en Contrarevolutionaire deuntjes, het uiten van den in dit Land, weleer zoo gewoonen Oproerkreet *Oranje Boven*, het speelen of zingen van het liedje *Wilhelmus van Nassauwe*, zich insgelyks schuldig maaken aan daaden die den weg tot onrust en oproer baanen, en dus ook met dezelve straf van Geesseling, Confinement voor tien Jaaren, en Bannissement als in 't voorgaande artikel gestatueerd, zullen worden gestraft.

3 Dat allen, die zich bezig houden met het houden of bywoonen van openbaare of geheime byeenkomsten, waarin gesprekken gevoerd, beraadslaagingen gemaakt, of schikkingen beraamd worden, ten einde, ware het mogelyk, een tegenomwenteling te bewerken, waar door het Stadhouderlyk en voormaalig verderffelyk Bestuur wederom ingevoerd zoude worden; allen, die hoewel niet tot die byeenkomsten onmiddelyk behoorende, echter zich verbonden of aangenomen hebben de uitvoering der maatregels, die in dezelve beraamd worden te eeniger tyd te bevorderen; of tot het houden van alzulke Byeenkomsten of Complot-

ten anderen aanzoeken, zulks voorstellen of daartoe poogen te verleiden of over te haalen, mitsdien mede aan den lyve met een strenge geesseling en brandmerk, en daarop volgend Confinement als vooren voor den tyd van vyftien Jaaren, gelyk ook met Bannissement als in de voorgaande artikelen bepaald, gestraft zullen worden

'S GRAVENHAGE. *Publ. tegen Oproerigheden op 's Lands Vloot.*

4. Dat alle die door gesprekken, beloften, bedreigingen, het geeven van geld of geldswaarde, of andere handelingen, anderen ophitzen tot oproer of wederspannigheid tegen ons, ofte tegen die geenen, die van 's Lands wege boven hun gesteld zyn, 't zy directelyk, 't zy indirectelyk, door hen bedriegelyk onder 't oog te brengen, dat zy nog eenige gehoorzaamheid aan den gewezen Kapitein ee Admiraal Generaal, deszelfs Zoonen, ofte niet meer aanwezig zynde Collegien van Bestuur zouden verschuldigd zyn, zich schuldig maaken, met den dood zullen worden gestraft, en zullen de geenen, dewelke hiertoe op eenigerhande manier worden opgehitst ofte tot de in het voorige artikel genoemde misdaaden worden aangezocht, gehouden zyn daar van ten spoedigsten aan den commandeerenden Officier kennis te geeven; zullende die geenen, die zulks binnen vier en twintig uuren niet gedaan hebben, na exigentie van zaaken, zelfs aan den lyve worden gestraft.

5. Dat alle de geenen, die zich feitelyk verzetten tegen ons, of tegen die van 's Lands wege boven hen gesteld zyn, ofte zich daar toe verbinden, mede met den dood zullen worden gestraft.

6. Dat alle die geenen, welke tot een of ander van de voorgaande misdaaden of wanbedryven aangezocht zullen wezen, en eene of andere ontdekt, en tydig aan den Rechter, of wel aan eenen commandeerenden Officier bekend gemaakt en aangegeeven zullen hebben, ten dien effecte dat de alzoo aangegeevene misdaad behoorlyk beweezen,

 en

'S GRAVENHAGE.

Publ. tegen Oproerigheden op 's Lands Vloot.

en de beschuldigde daar van overtuigd worde, zal genieten een præmie van *f* 25 voor de alzoo aangebragte misdaaden; zullende de voorgemelde præmie promptelyk door of van wegen den lande worden betaald, en voor zoo verre zulks zal kunnen strekken, uit de goederen, gagiën of andere voordeelen van de overtuigde en gecondemneerde misdaadigers worden verhaald.

7. Dat tegen die genen, welke zich aan het bedryven van de een of andere van de hier voorengemelde misdaaden schuldig maaken, de Vonnissen of Sententien zullen moeten worden geweezen ten spoedigsten, het zy op confessie, het zy op naar rechten voldoend bewys; en wanneer iemand in het bedryven van een of ander der voorzeide misdaaden, door Officieren of andere daar toe gequalificeerde Persoonen, op heeter daad wordt betrapt, gevat en in arrest of gevangenis gebragt, zal de Rechter op confessie, of bewys van ten minsten twee Getuigen, zoo spoedig mogelyk moeten vonnissen, zonder aan den precisen form van procedeeren te zyn gehouden; en zal ten respecte der Persoonen, dienende op 's Lands Schepen, binnen deeze Landen ter Rheede liggende, door den Commandant van de Rheede een Krygsraad worden benoemd, volgens het 36 art. van den Artikelbrief, dewelke in maniere bovengemeld zal vonnissen, en wel definitief, zonder dat daar van approbatie door het Committé de Marine zal noodig zyn; blyvende wyders alle Wetten en Statuten, betrekkelyk den Zeedienst, in volle kracht, voor zoo verre dezelve door deeze niet zyn gealtereerd.

Lasten en beveelen voorts het Committé tot de zaaken van de Marine, den Advocaat Fiscaal Generaal, Substitut Fiscaals, mitsgaders alle Officieren in dienst van den Staat, ter Zee, den inhoud van deeze onze Publicatie te achtervolgen en te doen achtervolgen, procedeerende en doende procedeeren tegens de Contraventeurs van dien, zon-

der

der eenige oogluiking, dissimulatie of verdrag; want wy zulks ten dienste van den Lande bevonden hebben alzoo te behooren. 's GRAVENHAGE.

En op dat niemand zoude kunnen voorwenden van deeze onze Publicatie onkundig te zyn, ontbieden en verzoeken wy de hoogstgeconstitueerde Magten der onderscheidene Gewesten, en alle andere Officieren en Justicieren van dezelve Landen, deeze onze Publicatie van stonden aan alomme te doen verkondigen, publiceeren en affigeeren in alle plaatzen daar zulks noodig zyn zal, en men gewoon is zoodaanige Publicatien en affictien te doen. *Publ. tegen Oprecht righeden op 's Lands Vloot.*

Aldus gedaan ter bovengemelde Vergadering, in den Hage, den eersten Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(*Was geparapheert*)

C. DE VOS VAN STEENWYK, Vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

D. VAN LAER.

Geldbehoefte deedt thans na allerlei middelen uitzien, ter vervullinge van den dringenden nood. Terwyl de behoeften van de eerste noodzaaklykheid reeds overgenoeg bezwaard waren, liet men eigenaartig de gedagten gaan over zodanige Voorwerpen, welke onder die der Weelde kunnen gerangschikt worden. De Speelkaarten, thans in algemeen gebruik, vertoonden zich hier voor den

'sGRAVENHAGE. geest, en besloot het Provinciaal Bestuur van Holland, dezelve met eene Belasting te bezwaaren, by eene Publikatie van 21 deezer.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

Het Provinciaal Bestuur van Holland, allen den geenen, die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat het eene van onze onvermydelyke en tevens gewigtigste pligten zynde, om, geduurende het Intermediair Bestuur, welk ons is toevertrouwd, aan de aanhoudende en in het jegenswoordig tydsgewnicht zoo aanzienlyke Finantieele behoeften van dit Gewest, zoo veel doenlyk is, te gemoet te komen, wy, ter voldoening aan den last, die als nog op onze schouders rust, ons niet hebben kunnen dispenseeren van naar zoodanige middelen om te zien, waardoor, aan de eene zyde 's Lands Inkoomsten vermeerderd, maar ook, aan den anderen kant, onze minvermoogende Medeburgeren, zoo weinig mooglyk is, bezwaard worden.

Dat, gelyk, voorzeker, die Belastingen de minstdrukkenden zyn, en dus, zoo wel naar de gronden van billykheid, als van eene gezonde Staatkunde, den voorrang verdienen, welken *niet* gevoorderd worden van objecten, die men, zonder de noodwendigheden des levens te missen, nimmer kan ontbeeren, en, mitsdien, zoo wel de minvermoogende als de meergegoede Burger zich, noodzaakelyk, moet aanschaffen, maar die alléén betreklyk zyn tot voorwerpen van weelde, vermaak, of tydkorting; Wy, diensvolgends, natuurlyker wyze, in het onderzoek naar Middelen, om de Schatkist van dit Gewest te styven, onze aandacht hebben moeten vestigen op het vry algemeen gebruik der *Speelkaarten* in deeze Provincie.

En het is dan ook, uit overweeging, dat wy, zonder aan onze Medeburgeren een wezenlyk Bezwaar toetebrengen, het gemelde gebruik aan het Finantieel belang van dit Gewest zouden kunnen dienst-

dienstbaar maaken, dat wy, na rype deliberatie, en, na alvoorends te hebben ingenomen het Advys en de Consideratien van het Provinciaal Committé van Holland, hebben goedgevonden, op de voorsz. *Speelkaarten* te decreteeren en te statueeren, gelyk wy decreteeren en statueeren by deeze, eene Belasting, in voege en maniere, als volgt: 's GRAVENHAGE. *Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.*

Art. 1. Dat deeze Belasting zal geheven en betaald worden van *alle* Speelkaarten, geene sooren van dezelven uitgezonderd, die binnen dit Gewest gefabriceerd, of wel van buiten in het zelve worden ingebragt, en aldaar op eenigerhande maniere gebruikt worden.

2. Dat voor Belasting van ieder Spel der voorsz. Kaarten, welk in dit Gewest gefabriceerd, of wel van buiten in het zelve ingebragt wordt, om aldaar gebruikt te worden, ten behoeve van deeze Provincie, zal worden betaald *drie* stuivers.

3. Dat aan gemelde Belasting, echter, niet zullen subject zyn, zoodanige Speelkaarten, die, het zy in dit Gewest, het zy elders, gefabriceerd zynde, zonder dat daarvan in deeze Provincie eenig gebruik is gemaakt, naar buiten worden uitgevoerd; nogthands met dien verstande, dat zoodanige uitvoer niet anders zal kunnen, noch mogen geschieden, dan onder de bepaalingen, hierna, by art. 14, 15, en 16 vermeld.

4. Dat, om, aan de eene zyde, te præveniëeren, dat het oogmerk van deeze Belasting niet worde infructueus gemaakt, en, aan den anderen kant, te zorgen, dat de Speelkaarten, *niet*, door Merk of Stempel, beschadigd, noch ook het Vertier derzelven, ten nadeele van den Fabrikeur of Negotiant, op eenigerleie wyze, vertraagd of gestremd worde, wy hebben goedgevonden, de navolgende Voorzieningen en Schikkingen in het werk te stellen, en, door deeze, ter kennisse van den Volke van Holland te brengen, als, naamlyk:

's GRAVENHAGE.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

Voor eerst: Dat, ten koste van dit Gewest, is vervaardigd, een, by provisie, genoegzaam toereikend getal van koperen Plaaten, ter grootte van het gewoone vel Kaartpapier, op iedere van welke Plaaten, volgends onze speciaale opgaave, de Kaart, bekend onder de benaaming van *Schoppenaas*, naar gelang van derzelver verschillende breedte, of twintig of vier en twintig maalen is gegraveerd, met zoodanige onderscheidende aanduidingen, dat alle mooglyke namaakzels der gemelde Plaaten, aan de geenen, die tot het doen van het vereischte onderzoek, van onzentwege, gequalificeerd zyn, zullen kenbaar weezen, ja van zelven in het oog moeten loopen.

Ten tweeden: Dat, door ons, de noodige orders zyn gesteld op het drukken der voorsz. Plaatkaarten; ten einde een ieder dezelven, ten allerspoedigsten, zal kunnen bekomen, in maniere, hierna breeder te melden:

Zynde, tot dat einde, voor dit Gewest, eene Drukkery opgericht en in werking gebragt, binnen de Stad *Amsterdam*, onder de Directie van *Johannes Steven van Esveldt Holtrop*, en onder het Oppertoezicht van het Provinciaal Committé van Holland, door het welk de voorsz. Directeur der Drukkery aangesteld, beëdigd en met eene behoorlyke Instructie voorzien is.

5. Dat alle Fabrikeurs van Kaarten, in dit Gewest reeds geëtablisseerd zynde, of die zich, in het vervolg, binnen het zelve zullen etablisseeren, gehouden en verpligt zullen zyn, voor zoo veele Spellen van de voorsz. Kaarten, als zy tot het vertier, of gebruik, in dit Gewest bevinden noodig te hebben, of zullen willen employeeren, *vrachtvry*, aan de gemelde Drukkery te zenden het vereischt of geëvenredigd aantal van vellen Kaart-

Kaartpapier, ten einden dezelven, aldaar, ten koste van dit Gewest, te doen bedrukken.

'S GRAVENHAGE.

6. Dat, wanneer Fabrikeurs van Kaarten, buiten deeze Provincie woonende, hunne Speelkaarten binnen dit Gewest zouden willen invoeren en debiteeren, zy, mede, tot het gemelde einde, aan de voorsz Drukkery, in voege als boven, *vrachtvry*, zullen kunnen zenden, het geëvenredigd aantal van vellen Kaartpapier, ten einde, aldaar, als vooren, bedrukt te worden.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten

7. Dat de Directeur der Drukkery geen vel of vellen Kaartpapier zal mogen aanneemen, om te bedrukken, dan tegen een *Recief*, door hem eigenhandig geteekend, en aan den Fabriekeur, of den Brenger van het Kaartpapier, ter hand te stellen; gelyk ook de Directeur geene aflevering hoegenaamd, van het Kaartpapier, hem ter bedrukking toegezonden, zal mogen doen, dan tegen comptante betaaling van de Belasting, voor ieder Spel, hier vooren art. 2. bepaald; welke betaaling alzoo, door of van wegen den Fabrikeur, zal moeten geschieden tegens *Quitantie*, op zoodanig Zegel, als hier na by art 20. is bepaald, welke Quitantie door den Directeur, eigenhandig, zal worden geteekend; en zullende het door denzelven, in maniere voorsz., aan den Fabrikeur, by het ontvangen van het Kaartpapier, gegeeven Recief, tegens de evengemelde Quitantie worden verwisseld, en voords de Directeur de Recieven, mitsgaders de Fabrikeur de gezegelde Quitantien, respectivelyk by hun bekomen, zorgvuldig moeten bewaaren.

8. Dat het aan de Fabrikeurs van Kaarten zal vrystaan, om, wanneer zy vermeenen redenen te hebben, om zich te beklaagen, dat hun Kaartpapier niet met den vereischten spoed, aan de voorsz. Drukkery, wordt bedrukt, zich daar over te acdresseeren aan het Provinciaal Committé van Holland, welk, in zoodanig geval, daaromtrend het

's GRAVENHAGE. noodig onderzoek zal doen, en daarin, naar bevind van zaaken, voorzien.

9. Dat, in geval het, door eenig toeval, zoude mogen gebeuren, dat één of meer Vellen van het voorsz. Kaartpapier, ter Drukkery, door den Fabrikeur, onbruikbaar werden gemaakt, de schade, daar door aan denzelven toegebragt, door den Directeur zal moeten worden vergoed; welke alsdan zal gehouden zyn, zoodanig beschadigd Vel of Vellen, ter zyner verandwoording, zorgvuldig te bewaaren.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

10. Dat alle de geenen, welken, binnen dit Gewest, ten tyde van de afkondiging deezer Publicatie, eenige Speelkaarten zouden mogen hebben, die tot gebruik in dit Gewest geschikt zyn, gehouden en verpligt zullen wezen, om dezelven aan te geeven en te exhibeeren, of te doen aangeeven en te doen exhibeeren aan den Directeur der voorsz Drukkery, ten einde bruikbaar gemaakt te worden; zullende de Kaarten, in dien gevalle, tegens betaaling der Belasting, op eene behoorlyk gezeegelde Quitantie, aan den geenen, door welken de aangeeving geschied is, worden terug gegeeven.

11. Dat alle de geenen, welken in dit Gewest, na het afkondigen van deeze Publicatie, eenige Spellen van de voorsz. Speelkaarten, uit eene der andere Provincien van deeze Republiek, of van buiten dezelve zouden mogen ontvangen, het zy om te verkoopen, of wel om daar van tot het Spel, of op eenige andere wyze gebruik te maken, insgelyks, zullen gehouden zyn, om dezelven, uiterlyk binnen *veertien* dagen na den ontfangst, aantegeeven en te exhibeeren, of te doen aangeeven en te doen exhibeeren aan den Directeur der voorsz. Drukkery, ten einde zoodanige Spellen, voor dit Gewest, bruikbaar te maaken:

Zullende alle de geenen, die bevonden zullen worden, van eenige Spellen, welken zy, ten tyde van de afkondiging deezer Publicatie, hebben ge-

gehad, of naderhand zouden mogen ontvangen hebben, binnen dit Gewest verkocht, of daar van tot het Spel gebruik te hebben gemaakt, zonder dat zy aan den Directeur der voorsz. Drukkery geëxhibeerd, en door hem, als vooren bruikbaar zullen gemaakt zyn, vervallen in eene boete van een honderd guldens, voor ieder Spel.

'S GRAVENHAGE. *Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.*

12. Dat niemand zal mogen permitteeren, dat in zyn Huis, of Wooning, in zyn Tuin, Hofstede of Erf, met zyne kennis, na den eersten *Mey* aanstaanden, worde gespeeld met Kaarten, welken niet, overéénkomstig het voorschrift van deeze Publicatie, zyn geconstitueerd, en waar van mitsdien de bovengemelde Belasting niet aan den Lande is voldaan; op pœne, dat de geenen, die zulks toestaan, of met hun medeweeten, gedoogen, daar door zullen vervallen in eene gelyke boete van een honderd guldens, en in welke pœne ook zullen vervallen, alle de geenen, die, met Kaarten, van welke de voorsz. Belasting niet is betaald, al is het ook in eens anders Huis, of Wooning, in zyn Tuin, Hofstede of Erf, of op welke andere plaatzen zulks ook zoude mogen zyn, geenen uitgezonderd, zullen gespeeld hebben.

13. Dat alle de geenen, die eenige Speelkaarten van buiten deeze Provincie in dezelve invoeren, gelyk ook zy, die deeze Kaarten ontvangen, gehouden zullen wezen, om, binnen veertien dagen na derzelver aankomst, of na dat zy die ontvangen zullen hebben, daar van kennis te geeven aan den voorsz. Directeur der Drukkery; met opgaave, ten aanzien van den eersten, van den Persoon, of de Persoonen, aan welken dezelve Kaarten, door hun, zyn bezorgd geworden; mitsgaders, zoo veel hen mooglyk is, van het getal der Spellen, die, door hun, zyn ingevoerd; en, met opzicht tot de laatstgemelden, met overgaave van eene Notitie, inhoudende het getal der Spellen Kaarten, dat by hun ontvangen is: alles

's GRAVENHAGE.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

op pœne van eene boete van een honderd guldens, voor elk Spel Kaarten, het geene de eerstgenoemden bevonden zullen worden, met hun voorweeten, ingebragt, en de laatstgemelden ontvangen te hebben, zonder dat daar van, door hun, binnen den voorsz. tyd, kennis zal gegeeven zyn.

14. Dat geen Fabrikeur van, of Koopman in Speelkaarten, in dit Gewest, na den 30 April aanstaanden, eenig Spel zal mogen *verkoopen*, *afleveren*, *uitgeeven* of *wegschenken*, het welk niet voldoet aan het vereischte by deeze Publicatie, en waar van, mitsdien, de Belasting, vooraf, niet aan den Lande is voldaan; op pœne, in cas van overtreeding, van eene boete van een honderd Guldens, te verbeuren voor ieder Spel; uitgezonderd alléén het geval van verzending naar buiten, als in welk cas de Speelkaarten, in ge volge van het derde artikel van deeze Publicatie, van de gemelde Belasting zyn vrygesteld.

15. Dat geene Fabrikeur van, of Koopman in Speelkaarten, binnen dit Gewest, eenige Ongestempelde Kaarten zal mogen verkoopen, dan alleen ter verzending naar buiten deeze Provincie; en ook niet dan aan de zoodanigen, als, by den ontvangst van die Ongestempelde Kaarten, daadlyk, overgeeven een *Declaratoir* van den volgenden inhoud:

„ Ik Ondergeteekende bekenne ontvangen
„ te hebben van . . . . . . de quantiteit
„ van . . . . Spellen Kaarten, alléén ter
„ verzending naar buiten dit Gewest; be-
„ loovende van dezelven geen gebruik, hoe-
„ genaamd, binnen deeze Provincie, ter
„ speeling, te zullen maaken, of aan iemand,
„ binnen dit Gewest, daar toe overgeeven,
„ direct of indirect; my onderwerpende in
„ cas van overtreeding, aan de pœnaliteit,
„ daar tegens, by de Publicatie van het

„ Pro-

„ Provinciaal Bestuur van Holland, in dato „ den 21 Maart 1797 gestatueerd." **'s Gravenhage.**

Zullende in de zelfde boete van een honderd Guldens voor ieder Spel, ook vervallen, alle die geenen, welken zoodanige Ongestempelde Kaarten zullen ontvangen of overgenomen hebben. *Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.*

En zal de Fabrikeur of Koopman, voor ieder Ongestempeld Spel Kaarten, dat naar buiten deeze Provincie gezonden wordt, en zonder zoodanig Declaratoir, uit zyne Fabriek, of uit zyn Winkel, is afgeleverd geworden, verbeuren eene gelyke boete van een honderd Guldens.

16. Dat de Fabrikeur van, of Koopman in Speelkaarten verpligt zal wezen, het ontvangene Declaratoir, in het 15 artikel hier boven gepræscribeerd, binnen tweemaal vier en twintig uuren na den ontvangst, tegen Recief, ter hand te stellen aan den voorsz. Directeur der Drukkery, op eene boete van een honderd Guldens, ten einde deeze, omtrent de alzoo afgeleverde Speelkaarten, zoodanige recherche kan in het werk stellen, als hy, naar omstandigheden, noodig zal oordeelen.

17. Dat de voorsz. Directeur der Drukkery, noch zyne Huisvrouw, noch zyne Knechts, noch iemand van hunnent weege, eenige Speelkaarten, hoegenaamd, of onder welk prætext het ook zoude mogen zyn, zullen mogen verkoopen, verruilen of weggeeven, op eene boete van drie honderd Guldens, voor ieder Spel, dat zy bevonden zullen worden verkocht, verruild of weggegeeven te hebben.

18. Dat tot het doen en vervolgen van alle Calangiën, wegens Fraudes en Overtreedingen, uit krachte van deeze Publicatie, zullen verpligt zyn, de Officieren van den Lande; de voorsz. Directeur der Drukkery; de Hoofdgaarders met derzelver Bedienden, het zy te samen, het zy ieder afzonderlyk; en dat wyders ook daar toe zullen zyn bevoegd allen en een iegelyk, die de Frau-

'S GRAVENHAGE.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

Frauden en Overtreedingen zullen komen te ontdekken; met dat gevolg, dat, in cas dezelven ageeren ten hunnen pericule, en op hunne eigene kosten. de boete daarvan provenieerende, voor twee derden, zal worden genooten door den geenen, die ageert, en het resteerende derde deel, voor de ééne helft door den Aanbrenger. en, voor de wederhelft, door de gezamenlyke publieke Armen der Plaats.

19. Dat, hoe zeer wy ons niet kunnen voorstellen, dat 'er zoodanigen zullen gevonden worden, vooral daar zulks daadlyk zal kunnen worden ontdekt, die zich verstouten, om de bovengemelde Kaart, het *Schoppenaas* genaamd, na te drukken, daar toe dezelve te copieeren, of te doen copieeren; voorts dezelve in Koper, Hout, of in welke specie het ook zoude mogen wezen, na te graveeren, of te doen nagraveeren, te etsen, af te gieten, of op eenige andere wyze hoegenaamd na te maaken, of te doen namaaken; of ook al dezelve Kaart, valschlyk nagemaakt, van elders buiten dit Gewest, in het zelve in te voeren, of te doen invoeren, en vervolgends de voorsz. valschlyk nagemaakte Kaart te gebruiken, of te doen gebruiken; wy echter dit alles op het sterkste willen verbooden hebben; en dat, mitsdien, ook alle die geenen, welken zich aan het nadrukken, of doen nadrukken, van de voorsz. Kaart, het *Schoppenaas* genaamd, het copieeren of doen copieeren van dezelve schuldig maaken, gelyk ook die de gemelde Kaart, het *Schoppenaas* genaamd, in Koper, Hout, of in welke specie het ook zoude mogen wezen, nagraveeren, of doen nagraveeren, etsen, of doen etsen, afgieten, of doen afgieten, of op eenige andere wyze, hoegenaamd, namaaken of doen namaaken, en, vervolgends, dezelve gebruiken of doen gebruiken, als Falsarissen zonder eenige conniventie, met eene gestrenge Geesseling, Brandmerk, Confinement voor vyf en twintig jaaren, en voorts ban-

's GRAVENHAGE.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten

bannissement, ten eeuwigen dage uit deeze Provincie, zullen gestraft worden; en in welke straffe ook vervallen zullen alle Complices van de bovengemelde misdaad; waarvoor zullen gehouden moeten worden, allen, die, willends en weetends, aan het nadrukken, copieeren, graveeren, etsen, afgieten van de voorsz. Kaart, het *Schoppenaas* genaamd, op de eene of andere wyze, behulpzaam zyn geweest, gelyk ook, die zoodanige nagedrukte, gecopieerde, gegraveerde, geëtste, afgegootene, of op eenige andere wyze nagemaakte Plaaten, of afgedrukte Kaarten, het zy dezelven binnen deeze Provincie gefabriceerd, of van buiten ingevoerd zyn, verkocht en afgeleverd, of ook daar mede gespeeld, of gedoogd en toegelaaten zullen hebben, dat daar mede ten hunnent gespeeld wierde.

20. Dat de voorsz. Directeur der Drukkery wordt gelast, om by den ontvangst deezer Belasting, aan de Betaalers van dezelve, te geeven gezeegelde Quitantien, of Billietten, zoo als mede elk en een iegelyk verpligt wordt, om, by de betaaling van eenige Belasting, uit krachte deezer Publicatie, die gezeegelde Quitantien, of Billietten, aanteneemen, en 's Lands recht daar voor te voldoen, op de boete van een honderd Guldens, ten laste van den voorsz. Directeur der Drukkery, indien hy verzuime het Billiet te geeven, en van den geenen, die onwillig is het zelve aanteneemen, en 's Lands Recht daar voor te betaalen.

Zullende de Billietten uitgegeeven worden naar de volgende Classificatie:

By betaaling van *f* 2 en daar beneden,

		een Zegel van *f*	0 : *f*	0 : 2
boven de *f*	2	tot beneden de *f*	4 :	0 : 4
	4		6 :	0 : 6
	6		9 :	0 : 9
	9		12 :	0 : 12
	12		15 :	0 : 15

bo-

'S GRAVENHAGE.

Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.

boven de *f* 15	tot beneden de *f* 20 :	*f* 1 :	0
20	25 :	1 :	5
25	30 :	1 :	10
30	35 :	1 :	15
35	40 :	2 :	0
40	45 :	2 :	5
45	50 :	2 :	10
50	60 :	3 :	0
60	70 :	3 :	10
70	80 :	4 :	0
80	90 :	4 :	10
90	100 :	5 :	0
100	120 :	6 :	0
120	140 :	7 :	0
140	160 :	8 :	0
160	180 :	9 :	0
180	200 :	10 :	0
200	220 :	11 :	0
220	240 :	12 :	0
240	260 :	13 :	0
260	280 :	14 :	0
280	300 :	15 :	0
300	320 } ingeslooten. }	16 :	0

En zoo de Belasting boven de *f* 300 beloope, zal er een tweede Zegel, naar evenredigheid, by dat van *f* 16 gevoegd worden.

21. Dat, eindelyk, zy, die het Middel, by deeze Publicatie geïntroduceerd, willends en weetends, fraudeeren, zullen vervallen, boven de Boeten daar by gestatueerd, ook in die van de generaale Ordonnantie.

En op dat niemand hier van eenige Ignorantie pretendeere, zoo ontbieden en beveelen wy alle Officieren en Municipaliteiten, binnen deeze Provincie, omme deeze Publicatie, alomme, te doen publiceeren en affigeeren, daar zulks te geschieden gebruikelyk is; lastende en beveelende wyders alle Officieren, Rechteren en Justicieren binnen

nen gemelde deeze Provincie, omme de voorsz. Publicatie te achtervolgen, en te doen achtervolgen; procedeerende, en doende procedeeren, tegen de Fraudateurs en Overtreeders derzelve zonder eenige gratie, faveur of disfimulatie. Gedaan in den Haage, onder het klein Zegel van den Lande, den 21 Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

'S GRAVENHAGE. *Publ. tot eene belasting op de Speelkaarten.*

SAMUEL VAN HOOGSTRATEN, Vt

Ter Ordonnantie van dezelve,

C. SCHEFFER.

Ten blyke, onder andere voor de nakomelingschap, in hoedanig een licht de uitgeweekene Stadhouder thans beschouwd wierdt, dient de Publikatie der Nationaale Vergaderinge, by welke deszelfs Crediteuren, tot de opgave van hunne eischen, wierden opgeroepen.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Alzoo wy, overeenkomstig onze Decreeten van den 6 April en 11 Mey laatstleeden, (by welks *eerste* door ons is gedecreteerd, dat de door Frankryk geabandonneerde Goederen van den gewezen Stadhouder, waar ook geleegen, zouden worden gesteld onder eene algemeene Administratie, bepaaldelyk gelast, om gemelde Goederen allengskens en by bekwaame gelegenheden, ten meesten profyte der Natie en der Crediteuren te distraheeren en te verkoopen, en inmiddels op de minst kostbaare wyze te administreeren; terwyl wy by het *laatstgemelde* derzelven hebben vastgesteld, dat

's Gravenhage.

Oproeping van de Crediteuren van Willem den V.

dat dezelve beheering zoude bestaan in eene temporaire administratie, buiten het Committé tot de Algemeene Zaaken van het Bondgenootschap te Lande, waar over de surveillance zoude worden gedemandeerd aan eene Commissie, bestaande uit vyf Leden onzer Vergadering, met dien verstande nochtans, dat de Nationaale Vergadering, door het daarstellen deezer temporaire Administratie en het houden van Surveillance, geenzins wilde gereekend worden, den boedel van den gemelden Stadhouder te hebben aanvaard) vervolgens op den 13 October laatstleeden zoodanig Collegie van Administratie, op den voet van eene daar toe door ons gearresteerde Instructie hebben geëligeerd en werkelyk aangesteld; en wy het als nu volstrekt noodzaakelyk oordeelen, dat wy geinformeerd worden, zoo van het montant, als van den aart en natuur der pretensien, welke ten laste van dezelve Goederen loopende zyn mogten, en dat ten dien einde alle die geenen, welke iets ten laste van den geweeken Stadhouder hebben mogten, by Publicatie zullen moeten worden opgeroepen, ten einde zich binnen zekeren te prefigeeren tyd en plaats, aan het voorsz Collegie van Administratie aan te geeven, en hunne prætensien met behoorlyke bewyzen te verifieeren; om daar van onderricht zynde, vervolgends zoodanige middelen te kunnen beraamen, als wy ten meesten nutte der Natie, en profyte der wezenlyke Crediteuren zullen dienstig bevinden.

Zoo is het, dat wy, allen die geenen, welke sustineeren mogten, eenige prætensien ten lasten van den gewezen Stadhouder te hebben, oproepen, ten einde zich voor den eersten Augustus eerstkomende aan te geeven, aan het Collegie van Administratie voorn., deszelfs Zitting houdende in den Haag in het Huis van den gewezen Domeinraad, tusschen de zoogenaamde Stadhouders- en Grenadierspoorten, en hunne prætensien by dezelve met behoorlyke bewyzen te verifieeren; zul-

len-

lende ten dien einde aldaar dagelyks gevaceerd worden, des morgens van elf tot twee uuren except de Zaturdagen en Zondagen.

'S GRAVENHAGE.

Ontbiedende daarom, en verzoekende de hoogstgeconstitueerde Magten in de respective Gewesten, dat zy deeze onze Publicatie van stonden aan doen publiceeren en affigeeren in alle Plaatsen, daar men gewoon is zoodanige Publicatien en Affictien te doen.

Oproeping van de Crediteuren van Willem den V.

Aldus gedaan en gearresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 28 Maart 1797, *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(Was geparapheert)

C. W. DE RHOER, Vt.

(Onderstond)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(Was geteekend)

D. VAN LAER.

Het Provinciaal Committé van Holland, door het Bestuur van dat Gewest gelast, tot het doen van naauwkeurige opgave van Ontvangst en Uitgave in het jongstverloopene Jaar, voldeedt in deeze Maand aan den opgelegden last; doende haare opgave gepaard gaan met eene Missive van 16 deezer.

'S GRAVENHAGE.

STAAT *van Ontfang en Uitgaaf, by de Provincie* HOLLAND, *van den* 1 *January tot den* 31 *December* 1796.

Staat van Ontvangst en Uitgave voor 1796.

O N T F A N G.

Den 1 January 1796 by de byzonde Ontfangers in Kas	*f* 3,187,690: 9: 8 1/16
Oude Collective Middelen	1,922,053: 14: 9
Collective gemeene Middelen	8,762,097: 0: 0
Turf, Kolen en Ontgrondingen	1,354,329: 15: 3
Klein Zegel	796,618: 17: 0
Posteryen	394,332: 10: 6 1/4
Verpondingen	1,869,556: 2: 7 1/2
Extraordinaris Consenten, 100, 2de 100ste en 200ste Penning	1,781,691: 18, 7 1/16
Amtgelden	53,275: 0: 0
Veen Ambachten	37,580: 0: 0
Diverse Respecten	373,856: 4: 2
Commissien van de Beleenbank, voor Intressen uit de Bank, ten profyte van den Lande	80,000: 0: 0
Recepissen 1796, tot betalinge geemployeerd	3,503,012: 10: 0
Anticipatie op de Geldheffing uit Recepissen en Beleenbankgelden	8,657,051: 1: 2
Zilver en Goud uit de Heffingen	694,360: 19: 0
Negotiatie 11 Juny 1795, in Contanten en Beleenbankgelden	122,076: 1: 6
Negotiatie 17 July 1795, in idem	13,512,624: 9: 4 1/2
Lotery van 10 February 1796, in Idem	7,376,661: 16: 10
Negotiatie 30 Juny en 10 Augustus 1796, in Idem	7,279,863: 7: 10 1/2
	f 61,758,731: 18: 5 1/4

UIT-

UITGAVE.

's GRAVENHAGE. Staat van Ontvangst en Uitgave voor 1796.

Intresfen Los-, Lyf- en Dertigjaarige Renten	*f* 12,405,693: 1: 4½
Intresfen op Coupons van Wisfelbrieven der Oost-Indifche Compagnie	220,888:16: 0
Intresfen van de Generaliteits drie Maanden	43,559: 1:11
Renten aan de Steden competeerende	219,635:18: 0
Rantfoen-Penningen	481,059:18: 2
Kwytfchelding van Verponding en 100fte en 200fte Penning, Zuider-Kwartier en Noorder-Kwartier	501,213: 8: 5¼
Amptgelden afgelost	160,724: 3: 6
Recepisfen 1794 in de lasten aangenomen	73,265:19: 6
Recepisfen 1795 in Idem	25,236: 0: 0
Beleenbank-Geld, in Idem en in de Heffingen	4,472,883:19: 0
Subfidie aan de Domeinen, en aan den Lande van Vianen	80,957:13: 3
Subfidie aan de Univerfiteit te Leyden, en Studenten	89,003: 5: 0
Subfidie aan de Predikanten, Kerken, Godshuizen en Scholen	59,737:16: 3
Subfidie aan de groote Visfchery	6,400: 0: 0
Onkosten van de Bureaux, Bodens en anderen	232,287: 0: 6
Onkosten van de Drukkery en necesfiteiten	80,878. 1: 0
Onkosten op de Collective Middelen, Tractementen aan Ontfangers enz.	222,564: 3: 5¼
Onkosten op de Negotiatien	76,776: 5: 7½

'S GRAVENHAGE.

Staat van Ontvangt en Uitgave voor 1796.

Onkosten op de Staats-Gevangenen, en Misen van Justitie	*f* 38,409: 5: 3
Onkosten wegens de zevende halve Brigade	102,861:19: 9¼
Magazynen, Fortificatien, Zeedyken en Zeeweeringen	1,499,524: 4: 0
Scheeps- en Wagenvragten, opzigt over de Branderyen en diverse Respecten	124,201:14:11¼
Militie, oude Soldyen en Pensioenen	683,135:17: 8¼
Onkosten Fransche Troupen, wegens Vivres	26,615:10: 3
Onkosten Fransche Troupen, wegens Requisitien	23,591: 6: 3
Onkosten Fransche Troupen, wegeus Inkwartiering enz.	87,112: 4: 0
Onkosten Fransche Troupen, wegens Dedommagementen, Neutral. Schepen	88,151: 9: 8½
Præmien voor ingevoerde Granen	567,282:17: 0
Resteerende Onkosten ter zake van de Revolutie	233,943: 5:10½
Onderstand aan uitgeweken geweest zynde Bataven	43,651: 2: 0
Onderstand aan Noodlydenden in de besmettelyke Ziekten	1,234:10: 0
Onkosten tot de byeenkomst der Nationaale Vergadering	7,000: 0: 0
Betaaling aan het Committé van Algemeene Waakzaamheid	5,093: 0: 0
Betaalingaan de Commissie van 24e of onderzoek van 't vorig Bestuur	11,826: 0: 0
Betaaling aan de Commissie van 9e of onderzoek der ProvInc. Financie	10,678:10: 0
Betaaling aan de Commissie ter	

Or-

's GRAVENHAGE, Staat van Ontvangst en Uitgave voor 1796.

Organisatie der Burgerwapening	*f* 11,230: 9: 0
Onkosten van het Bestuur en derzelver Commitéés	148,562:17: 3
Betaaling aan het Committé tot de Vivres	1,199,425: 0: 0
Betaaling aan het Committé tot de Buitenlandsche Zaaken	57,000: 0: 0
Betaaling aan het Committé tot de Landmagt	14,154,774: 0: ½
Betaaling aan het Committé tot Marine	6,587,585: 0: 0
Betaaling op de Petitie van *f* 600,000 dato 29 July 1794, als nu verreekend	20,000: 0: 0
Betaaling aan de Republiek van Frankryk per reste van 30 Millioenen	13,257,000: 0: 0
	f 58,442,624:14: ¾
Per saldo den 31 Decemb. 1796. By de byzondere Ontfangers in kas	3,316,107: 4: 4½
	f 61,758,731:18: 5¼

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP.

In den Haage den 16 Maart 1797, *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Het PROVINCIAAL COMMITTE *aan het* PROVINCIAAL BESTUUR *van* HOLLAND.

MEDEBURGERS!

Gelyk gylieden by uw Decreet van den 9 Maart des voorleden jaars 1796, het princi-

'sGRAVENHAGE.

Staat van Ontvangst en Uitgave voor 1796.

cipe van verantwoordelykheid van 's Lands Inkomsten en Uitgaven aan het Volk van Holland hebt aangenomen, en dien ten gevolge eene Rekening en Verantwoording van 's Lands Gelden, over den Jaare 1795, door den druk hebt gemeen gemaakt, zoo heeft het Committé thans eene rekening doen vervaardigen over den Jaare 1796, en bied u dezelve met dezen aan.

Het Committé heeft gemeent wederom denzelven voet te moeten houden, als voorleden Jaar, en een beknopten staat van ontfang en uitgaave te doen opmaaken uit de Maand-Staten van het Comptoir-Generaal en der respective Ontfangers, uit welken met eenen opslag de geheele gesteldheid der kas konde gezien worden, en om welken te verifieeren het Committé Uliedén verzoekt dag te stellen, tot het overleggen der gemelde Maand-Staaten, en van het Register der Ordonnantien of Grootboek van Holland.

Al aanstonds moet onder Ulieder opmerking vallen, dat het Provenue der Geldheffingen in deeze reekening zeer klein voorkomt; dan onder het zelve is hier geenzins begrepen het papier in dezelve geemployeert, bestaande in Obligatien, Recepissen van de Geldheffing, van 1795, en Quitantien van de Lotery en Recepissen van Mey 1795: uit de Staaten, welke het Committé hier by overlegt, kunt gylieden het geheel beloop dier Geldheffingen zien.

Aan den anderen kant moet het Committé Ulieden onder het oog brengen, dat in de uitgave alleen gebragt zynde, het geen door handen der respective Ontfangers gegaan is, de betaalinge in de 90 Millioenen aan de Fransche Republiek, ten beloope van *f* 13,257,000
nog verhoogd is met - - - *f* 2,826 750
aan Wisselbrieven door de Acceptanten betaald en in de Geldheffingen ingebragt, waar door de ge-

'sGRAVENHAGE.

Staat van Ontvangst en Uitgave voor 1795.

geheele quote van dit Gewest, in de 30 Millioenen afgedaan is niet alleen, maar boven welke nog in de Kas van Commissarissen uit Hun Hoog Mogende en de Acceptanten gestort is eene somma van *f* 1,562,809:12, die aan deeze Provincie geleden werd op haar quote in de 60 Millioenen over 1796, gelyk nog eene somma van *f* 3,731,250 in de Beleenbank-Geld afgeschreven aan het Committé tot de algemeene Zaaken van het Bondgenootschap te Lande, ter betaalinge der Rescriptions en Promesses in September laatstleden vervallen, door welke beide sommen de geheele betaalinge aan dat Committé in deeze reekening slegts beloopende *f* 14,154,774: 0: ½ verhoogd word met 1,562,809:12: 0 en 3,731,250: 0: 0

tot *f* 19,448,833:12: ½

Nog legt het Committé hierby over een Staat der betaalingen op de Petitie van 60 Millioenen door de Nationaale Vergadering, gevordert voor den geheelen dienst van het jaar 1796, als mede van de 10 Millioenen voor de Zeemagt voor 1795, en 11 Millioenen voor de Landmagt, over de laatste vyf maanden van 1795, te samen getrokken; alzoo de restanten van 1795 eerst moeten gerekend worden in 1796 afbetaald te zyn, voor dat op de Petitie van 60 Millioenen konde verrekend worden, en blykt uit deeze Staat, dat, op den 15 Maart, van de meergemelde Petitie van 60 Millioenen nog ten agteren stonden.

f 6,230,395:17:10½ voor den dienst te Lande.
6,178,823:16: 4 voor de Marine.

f 12,409,219:14: 2½ te samen.

En hier mede vertrouwd het Committé, aan de bedoelinge ten deeze voldaan te hebben, al-

 le-

'S GRAVENHAGE.

lezints bereid verdere verlangde ophelderingen te geeven.

Heil en Broederschap!

Het Provinciaal Committé van Holland.

K. HOVENS, Vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

J. F. LEEMANS.

Om meer dan ééne reden oordeelen wy wel eene plaats te mogen gunnen aan het volgende

EXTRACT *uit de* **DECRETEN** *van het Provinciaal Bestuur van* **HOLLAND.**

Is gelezen de Requeste van *Elisabeth Sagemulder*, Weduwe van *Joghem Hyneman*, te kennen geevende, dat zy, in den buitengewoonen hoogen ouderdom van 108 jaaren, genoodzaakt was, in haar ellendigen toestand, na een werkzaam maar ongelukkig leeven, de hulp en ondersteuning deezer Vergadering af te smeeken, zynde een Dochter en Weduwe van Militairen, daar haar Vader het Land 35 jaaren en haar Man 29 jaaren trouw en eerlyk had gediend, terwyl zy in het jaar 1747, als Soldaten Weduwe, met elf kinderen is blyven zitten, en hebbende sedert 50 jaaren rond gezworven, en zuinig geleeft van het geen zy door handen arbeid verdiende, terwyl de hoogste Goedheid haar een meer dan gewoone maate van gezondheid en kragten in haaren hoogen ouderdom geschonken had; dan, dat zy nu in haren hoogen ouderdom, met knellend gebrek

ver-

verzeld, haare laatste kleederen byna versleeten zag; verzoekende, met weinig te vreden zynde, als eene stokoude Soldaten-Weduwe, slegts een gering onderstand.

'*s* GRAVENHAGE.

Waarop, na deliberatie, is goedgevonden het Provinciaal Committé by deeze te authoriseeren, om, na onderzoek van het geposeerde by Requeste, en om de byzondere omstandigheden, in dit speciaal geval, aan de Requestrante toeteleggen vier Gulden 's weeks.

Request eener Weduwe van 108 jaaren.

LEYDEN.

Een Gezelschap, ten zinspreuk voerende: *Vrienden van Godsdienst en deszelfs openbaare oeffeninge*, ter deezer Plaatze opgericht, gaf thans het volgende Programma in het licht.

Het Gezelschap *Vrienden van Godsdienst en deszelfs openbaare Oeffeningen*, in den voorleeden jaar de Vraag voorgesteld hebbende, *welke zyn de oorzaaken van die laauwheid, onverschilligheid en nalatigheid in het bywoonen der openbaare Godsdienstige Vergadoringen, die thans by zo veele Protestanten zoo zigtbaar is?* enz., zagen hunne welmeenende pooging in zoo verre bekroond, dat zy een getal van negen Verhandelingen ten antwoord op dezelve ontfingen. Ingevolge den inhoud van het *Prospectus*, zyn deeze Verhandelingen beoordeeld geworden, door vyf Leeraaren, daar toe uit de verschillende Protestantsche Kerk-Genootschappen gekoozen, twee uit het Gereformeerd Kerk Genootschap, *J. Heringa Eliza's Zoon* en *J. H. van der Palm*, Hoogleeraars te *Utrecht* en te *Leyden*, een uit het *Luthersch* Kerk-Genootschap, *J. W. S. Mul*-

Leyden.

Progr. van het Gezelschap, tot de Openb. Godsdienst-oeff. betrekkelyk.

ler van Haarlem, een uit het *Doopsgezind*, *J. Kops*, en een uit het *Remonstrantsch*, *C. Rogge*, beide te *Leyden*. Deeze den 4 van Lentemaand te *Leyden* byeengekomen zynde, hebben de Verhandeling, ten Zinspreuk voerende: *nosque ipsos redargui, refellique patiamur* enz. Cic. Tusc. Quæst. II, 2. als het voldoenendst antwoord op de voorgestelde Vragen, best gekeurd, en aan dezelve, als zodanig, de uitgeloofde Præmie van *f* 250, toegeweezen; en de Præmie van *f* 150, toegekend aan eene Verhandeling, naast aan deeze in waarde gelyk, onder de Spreuk: *Laat ons onze onderlinge byeenkomsten niet nalaaten* enz. *Paulus*, *Hebr.* X: 25. By het openen der Billietten openbaarde zich als Schryver der eerste *J. van Geuns*, A. L. M. Ph. D. en Kristen Leeraar by de Doopsgezinde Gemeente te *Leyden*; terwyl het bleek dat Schryver der andere was *G. J. van Ryswyck* te *Amsterdam*. Verder heeft het Gezelschap, ingevolge zyne voorbehouding en op de aanpryzing van gemelde Beoordeelaars, waardig gekeurd, om, by de twee voorige bekroonden, uitgegeeven te worden, eene Verhandeling, met de Zinspreuk: *'t is weelde in een godsdienstig hert*, enz. *Camphuizen*; en eene onder de Zinspreuk: *sur ton culte immortel la morale repose* enz. welker Schryvers, by deezen, vriendelyk verzogt worden, om, voor den eersten van Grasmaand deezes Jaars aan den Burher *A. B. Swart*, Secretaris te *Leyden*, hunne naamen te melden en vryheid tot het openen der Billetten te geeven; zullende deezen, ingevalle aan dit verzoek niet voldaan word, na dien tyd, ongeopend verbrand worden; terwyl de overige Verhandelingen, van welken geen gebruik gemaakt is, en waar van de bygevoegde Billetten ongeopend verbrand zyn, aan derzelver Schryvers, op vertoond behoorlyk bewys van eigendom, terug gegeeven zullen worden.

AMSTELDAM.

Meer by naam, dat wat het weezen dér zaake en de natuur van deszelfs inrigtinge betreft, is de Bank van Londen bekend. Met de volgende beschryving daar van, als mede van deszelfs eersten oorsprong, oordeelen wy eenigen onzer Leezeren geen ondienst te zullen doen. AMSTELDAM.

De oprichting van de Bank van *Londen* was zoo byzonder, als deszelfs standhouding tot heden. Langen tyd diende de Koninglyke Munt, of *Tower* van *Londen*, tot eene bewaarplaatse van groote geldsommen. Doch in den Jaare 1638 viel *Karel de Eerste*, wien altyd geld ontbrak om zyne groote ontwerpen, zoo nadeelig voor zyne Natie, uit te voeren, met een geweldige hand, op deeze Schatkamer der Kooplieden aan, en beroofde dezelve van 200,000 pond Sterlings, echter alleen onder den naam van Leening; zoo als hy die som dan ook geregeld uit den inkomst der Tollen betaalde. Het gevolg was, dat de Kooplieden hun geld niet meer op eene plaatse betrouwde, daar zulke groote en magtige Leeners kwamen, die de sommen maar weg pakten. Zy haalden hun geld naar huis, of gaven het aan Kashouders, ten einde niet, tegen hunnen wil, tot geldleeners gemaakt te worden.

Alle de Kashouders, waar onder veele Comptoirbedienden, waaren geene eerlyke lieden. Eenigen van hen waaren den Koning zoo geneegen, dat zy de hem aanbetrouwde sommen niet alleen op intrest gaven, maar zelfs voor hem te veld trokken; en hier door was het, dat wanneer sommige Kooplieden op prompte betaaling van hun eigen geld rekenden, het zelve reeds in de Legers verspild, of met de Kashouders daar naar toe vertrok-

AM-STEL-DAM. trokken was; welke laatsten dus genoegzaam toonden, dat zy nog minder te vertrouwen waren, dan de *Munt* van *Londen* zelve.

Berigt wegens de Bank van Londen. De Engelsche Kooplieden, onvergenoegd over alle deeze te leurstellingen, floegen, zoo zy meenden, nu een zekerer weg in, namelyk door hun geld, in 1645, en vervolgens, aan de zoogenaamde *Goudsmids* ter bewaaringe te geeven; welke lieden zich eigenlyk met het koopen en verkoopen van gouden en zilveren Cieraadjen bezig hielden, als mede met het smelten en doen hermunten van oude en vreemde Muntpenningen. De verzekerde plaatsen, welken voor deezen voorraad van Goud en Zilver, door de Goudsmids, uitgekozen waaren, gaven de Kooplieden aanleiding, om dezelven als zoo veele Banken te doen dienen, in welken zy hunne gereede penningen veilig konden nederleggen.

De Goudsmids, op deeze wyze, zich meester ziende van veele renteloos liggende sommen, waagden het niet alleen, om aan byzondere persoonen, op panden, of andere verzeekeringen, tot hooge intressen geld uit te zetten; maar zy leenden zelfs aanzienlyke sommen aan *Cromwel*, die men weet, dat vast niet beter was, dan *Karel de Eerste*. Volgends het getuigenis van zeker Engelsch Schryver van dien tyd, duurden deeze geldleeningen, vooral tot den Jaare 1667, wanneer de Hollandsche Vloot, de *Theems* opzeilende, eenige Engelsche Schepen te *Chattam* verbrandde; welke gebeurnis te *Londen* zulk eene ontsteltenis onder de Kooplieden, en vooral onder de Goudsmids, veroorzaakte, dat hun crediet van toen af begon te wyken.

Een gevoeliger slag echter trof hen, toen vyf Jaaren laater (A°. 1672,) *Karel de Tweede*, op aanraaden van *Thomas Clifford*, (die voor deezen raad Pair en Groot-Schatmeester van *Engeland* wierd) de aan hem geleende somma van 1,328,526 ponden Sterlings de Goudsmids weigerde te betaa-

taalen. Deeze fom was tegen 8 perCt. opgenomen; doch de Oorlog tegen *Holland* vereischte er nu nog meerder: zoo dat de Koninglyke Schatkamer wel geen *Bankroet* maakte, maar evenwel met betaalen ophield. *Karel* beloofde wel, dat alles in het vervolg betaald zoude worden, met 6 perCt. intrest, doch die betaaling geschiedde zoo langzaam, dat het credit der Goudsmids, zoo wel als dat van verscheidene Kapitaalisten, wier geld zy in bewaaring gehad hadden, reeds verdwenen was, en zy zelven lank tot hunne Vaderen gekeerd waren toen de Kapitaalen afgelost wierden.

AMSTELDAM.

Berigt wegens de Bank van Londen.

Het vertrouwen tusschen de Kooplieden en het Hof was door deeze gebeurnissen niet grooter geworden, en vooral niet by de eerstgenoemden, welke maar al te duidelyk zagen, dat zy zoo wel door de Goudsmids als door hunne Koningen bedrogen wierden. Hierop volgde, in 1688, eene omwending in het bestuur het welk evenwel geene omwending in de Schulden van de Kroon te weege bragt. De Oorlog tegen *Frankryk* vorderde groote kosten; de sommen daar toe noodig moest men nu uit byzondere Leeningen trachten te vinden. Het Parlement wees, ter betaalinge van dezelven, byzondere Taxen en Belastingen aan, welke den Koophandel mede drukten, en evenwel geschiedden die beleeningen nog zoo schoorvoetende, dat men 10, 12, ja zelfs 20 perCt., moest geeven, om het geld, ter betaaling der Oorlogskosten, te kunnen vinden.

Dit wanhoopig tydstip, voor *Engeland* was het, dat aan zekeren Koopman van *Londen*, zynde een Schot van geboorte, in den Jaare 1694 gelegenheid verschafte, om aan het oprichten van de Koninglyke Bank van *Londen*, gemeenlyk *de Bank van Engeland* geheten, met vrucht te denken. *William Paterson*, zyn Plan eenmaal ontworpen, en naar dat van de *St. George-Bank* van *Genua* voornamelyk gevormd hebbende, wor-

stel-

AMSTELDAM. ftelde tegen alle de vooroordeelen van zynen tyd aan. De Minifters van het Engelfche Hof zagen het voordeel van zyn Plan niet in. De Rentesniers, die hun voordeel by de hooge interesfen van het Hof vonden, en naar welken de renten van het gantfche Koningryk gerekend wierden, deeden alles wat zy konden, om het ontwerp van *Paterfon* te verydelen. De Natie zelve geloofde, dat er nergens een Bank kon beftaan, dan in eene vrye Republiek, waaronder zy ook *Venetien* en *Genua* telde; en de Kooplieden hielden zich zoo wel overtuigd, dat er in geene Monarchie eene gevestigde Bank beftaan kon, dat zy aan elk, die ten voordeele van *Paterfons* Plan fprak, als eene volkomen overtreeding alleenlyk herinnerden, wat de beide *Stuarts*, ten opzichte van de Koninglyke Munt, en de Goudfmids gedaan hadden, namelyk den meefter gefpeeld over de eigendommen en bezittingen van byzondere perfoonen.

Berigt wegens de Bank van Londen.

Eindelyk gelukte het *Paterfon*, zyn ontwerp, by inteekening, te zien gelukken. In den tyd van 10 dagen was dezelve vol, beftaande in 1,200,000 pond Sterlings, welke tegen 8 perCt. interest in het Jaar aan het Land gefchoten wierden, waar tegen de Deelneemers het uitfluitend recht verkreegen, om 13 Jaaren *Bank* te houden, wordende 4,000 pond Sterlings, voor jaarlykfche onkosten, aan het zelve toegeftaan.

De Bankhouders, niet weetende hoe groot de voorraad van klinkend of baar geld weezen moest, om alle de Schuldeisfchers daarmede te voldoen, maakten voor 1,200,000 pond Sterlings aan Banknooten, en bragten dezelven, door koopen, beleenen, in betaaling geeven, enz. in omloop; doch met dat voornaam beding, dat alle deeze Banknooten, zoodra men zulks begeerde, met klinkend geld in de Bank zouden betaald worden. Hier door reddeden of herftelden zy de uitgeputte Kas van het Koningryk, en wierd de Bank daar voor, door

door *Willem den Derden*, in het gemelde Jaar 1694, met byzondere voorrechten beschonken.

Uit het gestelde is blykbaar: dat de oprichting van de Bank van *Londen*, niet ter gunste van den Koophandel, maar alleen tén voordeele van het Ryk geschiedde. Dan, in het vervolg scheen men ook aan de Kooplieden te denken, toen men eene tweede inteekening opende van 300,000 pond Sterlings, welke spoedig vol wierd, en waar van het geld in de Bank bleef, of eigenlyk niet aan de Kroon wierd voorgeschooten. In 709 vergrootte men derzelver Fonds met 2,201, 71 pond Sterlings, geevende men toen 115 pond Sterlings contant, voor 100 pond Sterlings in Banco; wordende deeze inschryving, op een enkelen morgen, van 9 tot 1 uuren, verricht. Een bewys dat haar credit, in 15 Jaaren, merkelyk was gestegen. Door ondervinding geleerd, bepaalde men, tot zekerheid van de daarin belang hebbenden, dat de Bank geen geld aan de Kroon meer zou schieten, dan na bekomene resolutie en zekerheid van het Parlement van *Engeland*; iet dat aan de Koninglyke *Munt*, en aan de bewaaring by de *Goudsmids* van *Londen*, had ontbrooken.

AMSTELDAM.

Berigt wegens de Bank van Londen.

In den Jaare 1709 besslooten Directeuren van de Bank, tot behoud van hun Privilegie, nog 400,000 pond Sterlings, zonder interest, aan de Kroon te schieten. Het Capitaal, dat de Regeering toenmaals, tegen 6 perCt., van de Bank op interest had, beliep 1,600,000 pond Sterlings. In het Jaar 1742 wierde deze Schuld verdubbeld, zonder dat men toen ook eenige interest daarvan begeerde. Dus was *Engeland* toen reeds aan de Bank van *Londen* schuldig 3,2000,000 pond Sterlings, tegens den interest van 3 perCt. Behalven deeze som heeft de Bank vervolgens nog 7½ millioen ponden Sterlings aan den Staat geschooten, van welken de Bank aanvanglyk 4, maar sedert 1757, maar 3 perCt, aan interest ontving. Dit is derhalven eene somma van 10,700,000 pond

Ster-

AMSTELDAM.

Berigt wegens de Bank van Londen.

Sterlings, welke de *Bank* van *Londen* aan Engeland geleend, en in zekere *Actiën* verdeeld, heeft. De bezitters van deeze *Actiën*, te zamen genomen, zyn de eigenaars van de *Bank*, welke eene Maatschappy uitmaaken, die het Bestuur der Bank aan een' *Gouverneur*, een' *geduputeerden Gouverneur*, en aan 24 *Directeuren* heeft overgedaan; doch op zulk eene voorwaarde, dat over alle gevallen van gewigt eene algemeene Vergadering belegd moet worden; in welke Vergadering ieder, die 500 pond Sterlings in het Fonds van de Bank bezit, eene stem heeft. Een *Directeur* moet 2,000, een *gedeputeerd Gouverneur* 3,000, en een *Gouverneur* 4,000 pond Sterlings in de Bank bezitten, indien hy tot gemelde posten wil geraaken.

De werkzaamheden in de Bank van *Londen* worden verdeeld in vier Clasfen. Onder de eerste Clasfe kan men die bezigheden stellen, welken het opzicht over den omloop van het geld vereisschen. De Kooplieden van *Londen* geeven hun geld in de Bank, en neemen daar Banknooten voor, door welken zy in één oogenblik ontzaglyke sommen kunnen voldoen, of zy schryven in de Bank af en aan. Dezelve geeft of neemt geen interest van het ingebragte Capitaal. Daar zy, intusschen, door ondervinding weet, hoe veel contant geld zy dagelyks in cirka, ter voldoening van de aangeboden Banknooten, noodig heeft, zoo gebruikt zy het overig geld, om Wissels, te disconteeren, welke twee maanden of minder te loopen hebben; en van de binnenlandschen geene anderen, dan die in *Londen* betaald moeten worden. De buitenlandsche Wissels disconteert de Bank tegen 4, en de binnenlandsche tegen 5 perCt. in 't Jaar.

De werkzaamheden der tweede Clasfe bepaalen zich tot de Schatkamer voor den Staat. Voor deeze is de Bank van *Londen* juist het geen een Bankier of Cassier voor eenen Koopman is, of het

het geen de *Tower* en de Goudsmids te *Londen* voorheen voor de Handelaars van die plaats waaren. De Bank ontvangt het geld van de Schatkamer, en betaalt daar mede Brieven, die op haar by dezelve afgegeeven worden. Het beloop der Taxen van het geheele Koningryk wordt meestal in Wisselbrieven, betaalbaar te *Londen*, overgemaakt. Deeze Wissels ontvangt de Bank, en geeft daar voor Quitantien aan de Schatkamer. Deeze laatste iet te betaalen hebbende, geeft de Bank daar voor contante Speciën, of Banknooten, overeenkomstig de somme, of de begeerte van den Ontvanger. Ook schiet de Bank aan gemelde Schatkamer het gantsche beloop der Belastingen voor, die, binnen één Jaar, moeten geheven worden. Van deeze uitgeschootene penningen, of Banknooten voor de Belastingen, trekt de Bank 2 penn. Sterlings daags van elke 100 pond Sterlings. Even zoo handelt zy ookt met de *Oost-Indische* en *Zuidzee-Compagnien*, wanneer zy voor een' korten tyd geld aan dezelve moet leenen.

AMSTELDAM.

Berigt wegens de Bank van Londen.

Onder de derde Classe schikt men het betaalen der interessen van alle publieke Fondsen, welke de Staat, door haar credit, aan de Bank heeft bezorgd, en aan welke zy ook eenig credit geeft. Zy houdt met alle die publieke Fondsen Boek en Reekening. Hier voor ontvangt zy van de Regeering jaarlyks eene zekere somme tot schadeloosstelling.

Eindelyk houdt de Bank zich, in de vierde plaats, bezig met den inkoop van Goud en Zilver, het welk zy van tyd tot tyd noodig heeft, om haare Banknooten te *realiseeren*. Het Engelsch Muntweezen, in alle opzichten nog niet geregeld zynde, baart zulks aan de Bank wel eens kleine verliezen; doch dezelven zyn te gering, om door de Bank gevoeld te worden. De grootste Bank-

AMSTELDAM.

noot is van 1000, en de kleinste van 10 ponden Sterlings. Het gantsche beloop der voor den Staat uitgeschootene Capitaalen bedraagt gemeenlyk 40 millioenen ponden Sterlings 's jaars. Het *Divident*, of de jaarlyksche uitdeeling van de Bank, aan de Houders der *Actien*, was in den beginne 8 perCt., maar is tegenwoordig gemeenlyk maar 6 perCt.

Berigt wegens de Bank van Londen.

Er zyn eenige voordeelen aan deeze Bank verknocht, welken men by geene andere kan vinden. Dus, by voorbeeld, maakt de betaaling in Banknooten de voldoening allezints gemakkelyk, terwyl het Capitaal van den Koopman daar door bedekt kan blyven, enz. Het wegraaken der Banknooten, zoo door het verzenden van dezelven over Zee, als ook te Land, of door andere toevallen, is een wezenlyk voordeel voor de Bank van *Londen*.

Er is niets gevaarlyker voor gemelde Bank dan Staatkundige schuddingen; een heerschend wantrouwen tegen de Regeering van Engeland, of eene verlegenheid voor buiten- of binnenlandsche onlusten; want door deezen zoude men in Engeland in de gelegenheid kunnen komen, dat men meer Banknooten ter ontvangst aanbood, dan de Kasse der Bank in staat zoude zyn, om te voldoen. Dit schynt onlangs het geval geweest te zyn: ten minsten in zulk eene verleegenheid stond deeze Koninglyke Bank in den Jaare 1745, toen de *Pretendent Londen* begon te naderen, en elk byna, voor zyne Banknooten, klinkende munt begeerde. Eerst reddede men zich door enkel met klein geld te betaalen, het welk veel tyds wegnam. Vervolgens kwamen de Houders van *Actiën* zelven met Banknooten, om daar, als 't waare, geld voor te ontvangen, doch eerder, om, door dien ontvangst, den tyd te rekken. Vervolgens bragten zy het geld terug, en eischten er Bank-

noo-

nooten voor, om hier door credit aan de Bank te geeven. Dus draalende, verliep de tyd, en de Pretendent; waarna de Bank zich weder herstelde. Dan, om niet ligt weêr in zulk eene verlegenheid te geraaken, betaalt de Bank (zoo men wil) zekere præmie aan verscheidene Cassiers in *Londen*, voor welke deezen aangenomen hebben, om hunne kassen open te zetten, ingevalle men de Bank, boven haar vermogen, met Banknooten bestormde. Men meent dat deeze Bank niet meer dan 3½ à 4 millioenen ponden Sterlings aan contante penningen in voorraad heeft. By een algemeen wantrouwen zouden derhalven geheel andere middelen by de hand moeten genomen worden, dan tot heden genomen zyn, om het credit van de Bank van *Londen* staande te houden. Wanneer zulk een wantrouwen eens ontstond, zouden alle de Cassiers van *Engeland* buiten staat zyn, om de vallende Bank te kunnen redden, of dezelve in haaren val tegen te houden.

AMSTELDAM.

Berigt wegens de Bank van Londen.

ZEELAND.

MIDDELBURG.

Natuurlyke billykheid was de grondslag eener Publikatie der Vertegenwoordigers van dit Gewest, waarby het, zoo genaamd, regt van *Exuë*, *Issuë* of Pondgeld, wegens Erfenisse van Boedels, binnen deeze Provincie vallende, wierdt vernietigd.

MIDDELBURG.

Publ. tot vernietiging van 't Regt van Exuë.

De Vertegenwoordigers des Volks van Zeeland, allen den geenen, die deeze zullen zien of hooren lezen, Heil an Broederschap! doen te weten: aangezien tegen de billykheid strydt, dat Erfgenamen van Overledenen, die in eene andere Provincie van ons Vaderland, ofte wel binnen dezelfde Provincie, maar in eene andere Stad, Plaats of District woonagtig zyn, om die reden alleen aan de Stad, Plaats of District, daar de Sterfhuizen gevallen zyn, eene zekere belasting wegens die Erfenissen onder den naam van Exuë, Issuë of Pondgeld zouden onderhevig wezen, en zulks niet kan worden overeengebragt met de gronden by de laatste revolutie alomme in ons Vaderland aangenomen, en als tegen over is gesteld aan de onderlinge Broederschap tusschen Steden, Plaatsen en Gewesten, waar van zoo openlyk en zoo algemeen betuiging is en wordt gedaan; Zoo is 't dat Wy, voor zoo veel Ons aangaat, daar in willende voorzien, hebben goedgevonden te statueeren, gelyk Wy doen by deeze, dat van nu voortaan binnen deeze Provincie zal vernietigd wezen het Recht van Exuë, Issuë of Pondgeld, het welke door de Steden, Plaatsen of Districten tot nog toe mogt wezen geheven, van Boedels, welkers Erfgenamen in andere Steden, Plaatsen of Gewesten woonagtig zyn.

En op dat niemand hier van ignorantie prætendeere, zal deeze alomme worden gepubliceerd en geaffigeerd ter plaatse daar zulks gewoon is te geschieden.

Aldus gedaan en gearresteerd ter Vergadering van de Vertegenwoordigers des Volksvan Zeeland.

In 't Hof aldaar, te Middelburg den 7 Maart 1797.

1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.* MIDDELBURG.

(*Was geparapheerd*)

C. VISSER, C. Z., Vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

F. ERMERINS.

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

Eene Commissie, ingevolge eener aanschryvinge der Nationaale Vergaderinge van 10 January jongstleeden, gelast om te berigten op een twaalftal pointen, betreffende den Staat van alle Kerken, Leeraaren Gemeenten, Diakoniën, Gestigten *ad pios* en andere soortgelyke *usus* in dit Gewest bestemd, midsgaders derzelver fondsen, beurzen, inkomsten en gebruik daar van, haar Rapport hebbende uitgebragt, wierdt het zelve niet alleen goedgekeurd, maar ook door Representanten van dit Gewest ter algemeene kennisse gebragt. De Aanschryving van Representanten luidde aldus:

De Representanten van het Volk van Stad en Lande, allen die dezen zullen zien ofte hooren lezen, Heil en Broederschap.

Daar wy het Decreet der Nationaale Vergadering van den 5 Augustus 1796 betrekkelyk de vernietiging van het oude Stelzel eener heerschende of bevoorrechte Kerk met den aankleve van dien, als een onmiddelyk gevolg van de openlyk

GRONINGEN *Publ. wegens den staat der Kerken, enz.*

lyk erkende, en zedert de jongste Revolutie in het algemeen Bestuur deezer Republiek ingevoerd de Grondbeginzelen van Vryheid, Gelykheid en Broederschap, den 2 September 1796 hebben aangenomen, en ten gevolge daar van de ons toegezondene Proclamatie, van gemeld Decreet den 9 September daar aan volgende besloten hebben te doen publiceeren.

Daar volgens het 4 artikel van 't genoemd Decreet de Nationaale Vergadering uit haare midden eene *Commissie* benoemd heeft ter opheffing der overige bezwaaren uit het oude Stelzel eener heerschende of bevoorrechte Kerk geboore, en aan die Commissie heeft voorgeschreven een algemeene schets der onderzoeken en verzamelingen, waarop dezelve zoude werken. Daar verders de Nationaale Vergaderinge, ingevolge Haare aan Ons toegezondene Missive van den 10 Augustus 1796, van Ons verwagt, dat Wy aan deeze Hunne Gecommitteerden op hun verzoek alle ophelderingen zullen geeven, en doen geeven, die Zy nopens den toestand der zaaken, welker onderzoek aan Hun is opgedragen, uit Ons Gewest mogten begeeren;

Zo is het, dat Wy, thans by Missive van gemelde Geçommitteerden uit de Nationaale Vergadering verzogt zynde, aan Hun, zo verre Ons Gewest betreft, de nodige ophelderingen te willen geeven omtrent eenige poincten, tot welke hunne onderzoekingen zich zullen moeten uitstrekken, en welke in 't 4 artikel van meergemelde Decreet der Nationaale Vergadering zyn uitgedrukt, of daar in zyn gegrond, besslooten hebben, aan dit verzoek te moeten voldoen, en ten dien einde eene *Commissie* uit Onzer midden hebben benoemd, welke zich zal bezig houden met het nodig onderzoek omtrent de voorge-

gestelde poincten, en de verzogte ophelderin gen, zo veel mogelyk, zal tragten op te geeven. Dan daar deeze Onze Gecommitteerden met den meesten spoed zullen werkzaam zyn, en het Hun niet mogelyk zal zyn, alle zaaken aan hun onderzoek opgedragen, persoonlyk na te speuren, maar omtrent eenige poincten van hunne werkzaamheden, door anderen zullen moeten worden voorgelicht, zo zal het nodig zyn, dat aan hun door de *Leeraaren* der *onderscheidene Gezindheden*, en derzelver *Kerkenraaden* werde opgegeeven het getal der Zielen tot iedere Gezindheid behoorende, en daar boven door de *Leeraaren der gewezene heerschende Kerk*, de fondzen en wyze, op welke zy tot hier toe zyn bezoldigt geworden, en dat zulks by vacatuure geschiede door de Kerkvoogden en Kerkenraaden; dat meede laatstgemelde *Leeraaren* mitsgaders de *Kerkvoogden* opgave doen van den oorsprong en tegenwoordigen staat der Kerk, Pastory en Kostery-Goederen en Inkomsten. Dat door de *Diakonen* en *Armbezorgers* in iedere Gezindheid werde opgegeeven den oorsprong, en tegenwoordige staat van alle Goederen en Inkomsten der Armekassen, en welke Gezindheid daar uit bedeeld word, mitsgaders de opkomsten en het gebruik der Gods- en arme penningen by publieke Verkoopingen en Verpagtingen, en welke Gezindheid daar van geniet, verders de oorsprong en tegenwoordige staat van alle Goederen en Inkomsten der Diaconiën, en welke Gezindheid daar uit bedeeld word.

GRONINGEN

Publ. wegens den staat der Kerken, enz.

Dat door de *Voogden* over *Weeshuizen* werden opgegeeven de oorsprong en tegenwoordigen staat van alle Goederen en Inkomsten der *Weeshuizen*, als mede Copiën authentiek van derzelver *fundatie* of *erectie* brieven, en welke

GRONINGEN

Publ. wegens den staat der Kerken, enz.

Gezinte daar in geadmitteerd word; Dat de *Voogden* over *Gast-* of *Godshuizen* opgave doen van den oorsprong en tegenwoordigen staat van alle Goederen en Inkomsten van gemelde huizen, en bezorgen Copiën authentiek van *fundatie* of *erectie* brieven, en welke Gezinte daar uit bedeelt, of daar in aangenomen word.

Dat de tegenwoordige staat der Goederen en Inkomsten behoort hebbende aan Bisdommen, Domkapittelen, Kapittelen, Prebenden, Canonicaten, Commanderyen, Prioryen, Abtdyen, Kloosters, Conventen, Decanaten, Pastoryen, Vikaryen, Beneficien, en Beursen, of van welke benaaminge dezelve zouden mogen zyn, en voorheen aan Geestelyke Corporatien hebben behoort, en het gebruik derzelver werden opgegeven door de *Ontfangers* en *Rentmeesters* van de Provincie, en van particuliere Comptoiren, en door allen, welke in de beheering en 't bezit daar van zyn; dat eindelyk alle, die het *Jus Patronatus* exerceeren over Prebenden, Beursen en Beneficien, daarvan, en van derzelver gebruik opgave doen.

Het is dus om bovengemelde redenen, dat wy alle Leeraars der onderscheidene Gezindheden, de Diakenen en Armbezorgers in iedere Gezindheid, de Voogden over Weeshuizen, Gast- en Godshuizen, de Ontfangers en Rentmeesters van de Provincie en van particuliere Comptoiren, alleen welke de beheering hebben en in 't bezit zyn van Goederen behoort hebbende aan Geestelyke Corporatien, en alle, welke het *Jus Patronatus* exerceeren over Prebenden enz. verzoeken en gelasten om inwendig binnen drie weeken na dato van de Publicatie dezes de bovengemelde hun voorgeschreeven opgaaven schriftelyk in het Provinciehuis aan onze Gecommit-

teer-

teerdens tot de opgave der Kerkelyke Zaaken en bezwaaren in deeze Provincie te bezorgen. GRONINGEN

Verders nodigen wy allen en een iegelyk, welke eenige verdere Inlichtingen omtrent de opgemelde zaaken zoude kunnen en willen geeven, als mede die geenen, welke byzondere kennis mogten hebben van bezwaaren, die uit het ſtelzel eener heerſchende en bevoorrechte Kerk voortgevloeid, in dit Gewest nog mogten plaats hebben, deeze hunne ophelderingen of bezwaaren binnen den bepaalden tyd ter gemelde plaats ſchriftelyk te bezorgen. *Publ. wegens den ſtaat der Kerken, enz.*

Ende op dat zulks tot een ieders kennis moge komen, zal deeze door den druk worden bekend gemaakt, voorts een Exemplaar hier van worden ter hand geſteld aan de reſpective Leeraars der onderſcheidene Gezindheden, de Boekhoudende Diaken deezer Stad, mitsgaders de verdere Diakenen en Armbezorgers van ieder Gezindheid, de Voogden over Weeshuizen, Gast- en Godshuizen en ſpeciaal meede aan de Boekhoudende Kerkvoogden, met last, om hier van aan zodaane Collatoren kennis te geeven, in wier name zy eenige Kerkegoederen adminiſtreeren, voorts aan de Ontfangers en Rentmeeſters van de Provincie, en particuliere Geestelyke Comptoiren; en laatſtelyk aangeſlagen ter plaats daar men gewoon is zulks te doen.

Aldus gedaan in het Provinciehuis binnen Groningen op Vrydag den 10 Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafſche Vryheid.*

Ter Ordonnantie der Repreſentanten voornoemd.

E. LEWE, *Secretaris.*

GRO-NINGEN. 't Was al mede eén maatregel ter ftyvinge aan de Stedelyke Kasfe, dat de Municipaliteit deezer Stad het volgende, de Wynhandelaars betreffende, deedt bekend maaken.

De Municipaliteit der Stad Groningen aan haare Medeburgeren, Heil en Broederfchap!

Nademaal Wy hoe langer hoe meer ondervinden, dat aan de heilzaame Refolutien van den 21 Mey 1722, en 3 July 1746, opzichtlyk de betaaling der Admisfie en Confumtiegelden voor de Wynhandelaaren beraamd, door veele Onzer Ingezeetenen niet wordt voldaan, door uit, of ten hunnen huize als anderzins Wynen en Brandewyn van buiten ingevoerd, te verkoopen.

Zoo is het, dat Wy hierin op het krachtdadigfte willende voorzien, alle en een iegelyk, wien zulks aangaat, zodanige neering of handel doende, of voornemens zynde dezelve te beginnen, gelasten, de Admisfie-Penningen ter fomma van honderd Guldens aan den Stads Rentemeefter te betaalen, en verder na vertoonde quitantie van denzelven, zich by den Boekhouder van het Stads Wyn- en Brandewyn Accyns te laaten aanteekenen, en 'sjaarlyks voor de vryheid van by tapmaate als anderzints te mogen verkoopen en uitzetten, of in hunne huizen te doen confumeeren, te betaalen eene fomma van tien Guldens.

En om alle misbruiken te vermyden, gelasten

wy

wy den Rentmeester deezer Stad, om aan den Boekhouder van 't Stads Wyn- en Brandewyn Accyns behoorlyk op te geeven de namen van die geenen, welke het Admissiegeld benevens 't jaarlyksch contingent van tien guldens werklyk hebben voldaan, en inkomstig zullen voldoen ten Stads Comptoire, en wyders den Boekhouder van het Stads Wyn- en Brandewyn Accyns om geen Inslagbillietten van voorgemelde artikelen aan iemand af te geeven, bevorens zal hebben onderzogt, of dezelve ook gewoon is, zodaane waren in huis ofte anderzints te debiteeren, en voorts in dat geval hem geblyke, dat door vertooning der quitantie van den Stads Rentmeester aan voornoemde vereischten is voldaan, moetende by nalaatigheid van dien, aan den Rentmeester deezer Stad terstond behoorlyk kennis geeven tot diens naricht, op dat tegens dezulke door denzelven, overeenkomstig het 10 artikel van de Ordonnantie op het stuk der Executie bepaald, tot bekoming van het Admissiegeld, en jaarlyksch contingent aan de Stad, werde geprocedeerd.

GRONINGEN. *Publ. rakende de Wynhandelaars.*

En zullen verder aan bovenstaande ordres gehouden zyn de handelaaren in alle andere Gedestilleerde Wateren, welke van buiten by groot of klein vaatwerk worden ingeslagen, zonder eenige uitzondering, overeenkomstig Onze nadere verklaaring van opgemelde Resolutien in dato den 10 January jongst, blyvende dezelve voor het overige in haar volle kracht en waarde.

En, op dat dit tot een ieders kennis kome, zal deeze na het luiden der klok, voor het Raadhuis worden afgeleezen, en voorts alomme worden aangeslaagen ter plaatze, waar men gewoon is zulks te doen.

Ge-

GRONINGEN

Gedaan in Groningen, den 18 Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

W. W. JULLENS, Vt.

Ter Ordonnantie van dezelve,

S. T. EMMEN,
Secretaris.

NIEU-

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

APRIL. MDCCXCVII.

HOLLAND.

'sGRAVENHAGE.

Op den 28 der jongstverloopene Maand wierdt by de Nationaale Vergadering vastgesteld de Organisatie van het Corps Zee-Officieren, ten dienste der Bataafsche Republiek; als zullende dit Corps bestaan uit

Een Lieutenant-Admiraal, met rang van Veldmaarschalk by de Armée te Lande.

NB. Deze Charge van Lieutenant-Admiraal zal echter niet gewoonlyk worden begeeven, maar alleen in buitengewoone gevallen, wanneer uitsteekende verdiensten, en ten dienste des Vaderlands bedreven uitmuntende daaden ter Zee, zulk eene belooning van de Natie vorderen.

Vier

's GRAVENHAGE. Vier Vice-Admiraals, met rang van Lieutenants-Generaal by de Armée te Lande.

Zes Schouten by Nagt, met rang van Generaal-Majoor by de Armée te Lande.

Zesendertig Kapteins, met rang van Colonel by de Armée te Lande.

Zesendertig Kaptein-Lieutenants, met rang van Luitenant Colonel by de Armée te Lande.

Zesendertig eerste Lieutenants, met rang van Majoor by de Armée te Lande.

Twee honderd Ordinaris Lieutenants met rang van Kaptein by de Armée te Lande.

Tweehondert Kadetten, met rang van Sous-Lieutenant by de Armée te Lande.

NB. Deeze rang zal echter niet anders mogen gegeeven worden als aan zulke, die twaalf volle maanden binnen Gaats, of zes volle maanden buiten Gaats, op eenigen Bodem, in werkelyken dienst van den Lande, geweest zyn, en daar by den vollen ouderdom van zestien jaaren zullen hebben vervuld.

Het getal van twee honderd compleet zynde, zullen deeze rangen niet worden verleend, als ingevalle, dat door bevordering, verlaaten of overlyden, eenige vacatuure daar in zal gekomen zyn.

Dertig Lieutenants de Marine, om de Scheeps-Soldaaten te commandeeren.
Dertig Chirurgyns-Majoors.
Dertiig eerste Schryvers.
Dertig Konstapel-Majoors.
Dertig Opper-Stuurlieden.
Dertig Opper-Schippers.
Dertig Opper-Timmerlieden.

De verdeelingen en de Soldyen van alle dezelven zullen zyn als volgt:

Lieu-

Lieutenant-Admiraal (als die post mogt begeeven worden *f* 7000. *f*	7000 : 0 : 0
Vice-Admiraal *f* 4000, voor IV	16000 : 0 : 0
Schout by Nagt *f* 2500, voor VI	15000 : 0 : 0
Kaptein van den eersten rang *f* 1200, voor XII	14400 : 0 : 0
Kaptein van den tweeden rang *f* 1100, voor XII	13200 : 0 : 0
Kaptein van den derden rang *f* 1000, voor XII	12000 : 0 : 0
Kapt Lieutenant *f* 700, voor XXXVI	25200 : 0 : 0
Eerste Lieuten. *f* 550, voor XXXVI	19800 : 0 : 0
Ordinaris Lieutenant van de eerste Classe *f* 400, voor C	40000 : 0 : 0
Ordinaris Lieutenant van de tweede Classe *f* 350, voor C	35000 : 0 : 0
Kadets van de eerste Classe *f* 200, voor XL	8000 : 0 : 0
Kadets van de tweede Classe *f* 150, voor LX	9000 : 0 : 0
Kadets van de derde Classe *nihil*, voor C	—— : 0 : 0
Deeze laatste honderd trekken geen vast Tractement als de gewoone Soldyen, voor den tyd dat zy werklyk in dienst gesteld zyn.	
Lieutenant de Marine *f* 300, voor XXX	9000 : 0 : 0
Chirurgyn Majoor van de eerste Classe *f* 650, voor X	6500 : 0 : 0
Chirurgyn Majoor van de tweede Classe *f* 500, voor XX	10000 : 0 : 0
Schryver van de eerste Classe *f* 600, voor X	6000 : 0 : 0
Schryver van de tweede Classe *f* 500, voor XX	10000 : 0 : 0
Constapel-Majoor *f* 250, voor XXX	7500 : 0 : 0
Opper-Stuurman *f* 250, voor XXX	7500 : 0 : 0

's GRAVENHAGE.

Op-

'sGRAVENHAGE.

Opper-Schipper *f* 200, voor XXX	*f* 6000 : 0 : 0
Opper-Timmerman *f* 100, voor XXX	3000 : 0 : 0
De vaste Tractementen bedragen	*f* 280100 : 0 : 0

Het buitengewoonen Tractement van *f* 7000, voor een Lieutenant-Admiraal daar onder onder gereekend.

Behalven de bovenstaande Tractementen, aan werklyk dienst doende Officieren, zullen ook nog mogen begeeven worden:

Een rang als Vice-Admiraal, met Pensioen van	*f* 2800 : 0 : 0
Twee rangen als Schout by Nagt, met een Pensioen van ieder van *f* 1600,	3200 : 0 : 0
Zes rangen als Kapteins, met een Pensioen, ieder van *f* 800,	4800 : 0 : 0
Vyf rangen als Kaptein-Lieutenant, met een Pensioen ieder van *f* 600,	3000 : 0 : 0
Boven welke dan nog een Jaarlyksche somma van	6000 : 0 : 0

overblyft ter dispositie van het Committé de Marine, om daar uit te kunnen vinden Pensioenen of Subsidien voor, buiten hun schuld, in 's Lands dienst ongelukkig, of onbekwaam geworden persoonen, van allerley rang, of ook buitengewoone belooningen, of aanmoedigingen,

Aldus te zamen bedraagd	*f* 299900 : 0 : 0

Verscheiden oorzaaken, zoo aan de tegenwoordige omstandigheden des Vaderlands verbonden, als die ten allen tyde werken, hadden,

den, onder de Krygsmagt van den Staat, eene aanmerkelyke Desertie veroorzaakt. Veelen kreegen, eerlang, deswegen berouw, en betuigden hun verlangen, om onder hunne Vaandels terug te keeren. Dit ter kennisse der Nationaale Vergaderinge gekoomen zynde, wierdt dezelve te raade, een Algemeen Pardon voor de Deserteurs, onder zekere voorwaarden, te doen afkondigen; dit geschiedde by eene Publicatie van 25 deezer. 's GRAVENHAGE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen de geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Nademaal het Committé tot de algemeene Zaaken van het Bondgenootschap te Lande aan ons heeft te kennen gegeeven, dat veele Onder-Officieren en Gemeene Militairen, die hunne Vaandels verlaaten hebben, en uit 's Lands dienst zyn gedeserteerd, berouw en leedweezen over deeze misdaad betuigen, en daaglyks aanzoek doen, om zich wederom by hunne Compagnien te mogen vervoegen, waar van zy door vreeze voor straf worden terug gehouden.

Zoo is 't, dat Wy, een blyk willende geeven tot Clementie en Vergiffenis geneegen te zyn, hebben goedgevonden een algemeen en volstrekt Pardon te verleenen, gelyk Wy het zelve verleenen by deeze, aan alle Onder-Officieren en Gemeene Militairen, tot de Troupen van den Staat behoorende, die zich zedert den 26 Mey 1795 tot den dag der Afkondiging en Bekendmaaking deezer hebben schuldig gemaakt aan de misdaad van Desertie,

'S GRAVENHAGE.

Pardon aan Deserteurs.

al ware die misdaad ook met eenige verzwaarende omstandigheden, bepaaldelyk tot de Desertie behoorende, doch geene anderen, verzeld geweest, daar onder begreepen die geenen, welke wegens de misdaad van Desertie na voorsz. tyd gepleegd, reeds zyn gesententieerd, of thans nog worden gedetineerd, mits nogthans de Onder-Officieren en Gemeene Militairen, zich, uiterlyk binnen twee maanden na Publicatie deezes, aangeeven en bekend maaken aan de Kapteinen of commandeerende Officieren, waar onder zy laatst gediend hebben, zoo dezelve na de Reorganisatie van 's Lands Armée zyn gedeserteerd; doch indien dezelve voor die Reorganisatie hunne Vaandels verlaaten hebben, als dan naar de tegenswoordige Corpsen, waar onder hunne voorige Battaillons zyn ondergestooken, terug keeren, en aldaar den tyd, waar toe zy zich verbonden hebben, blyven uitdienen; of wel, naar goedvinden van den Commandeerenden Officier hunne Paspoorten bekoomen; met dien verstande nogthans, dat in alle gevallen de Onder Officieren niet wederom in derzelver voorige qualiteit zullen mogen geplaatst, maar aan hun Paspoort zal moeten gegeeven worden; zullende die geenen, welke zich reeds op 's Lands Vloot bevinden, gehouden blyven, om den tyd, welken zy zich in den dienst te Lande verbonden hadden, ook op de Vloot uit te dienen; terwyl nogthans de Termyn van hun engagement zal worden gehouden geheel geëindigd te zyn, wanneer 's Lands Schepen vroeger en voor de expiratie van voorsz. Termyn mogten worden buiten dienst gesteld. Wordende het eindelyk aan zoodaanige gesententieerde Deserteurs, welke zich nog in 's Lands onderscheidene Provoosten of andere Plaatsen in hechtenis bevinden, 't zy dat derzelver Procedures nog niet zyn geëindigd, 't zy dat reeds gevonnisd zynde, uit krachte van dien

in

in de gevangenis zyn opgeslooten, volkomen vry gelaaten, om in plaatse van naar hunne respective Battaillons waar toe zy behoord hebben terug keeren, zich vrywillig in 's Lands Zeedienst te engageeren; blyvende echter van dit Generaal Pardon uitgeslooten alle de geenen, welke zich gevoegd hebben by de Verzamelingen van Uitgeweeken Militairen, bevoorens in dienst van deeze Republiek zynde geweest, die in den jaare 1795 en vervolgens, te Osnabrugge en elders hebben plaats gehad, daar onder dienst genomen, of zich op eenigerhande wyze daar toe verbonden; wordende de Hoogstgeconstitueerde Magten der respective Gewesten, ten ernstigsten, en op haare verantwoordelykheid gerecommandeerd te zorgen, dat tegens het Clandestin inkomen der evengemelde Persoonen binnen deeze Republiek op het naauwkeurigste worde gevigileerd.

'S GRAVENHAGE. *Pardon aan Deserteurs.*

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, ontbieden en verzoeken Wy de Hoogstgeconstitueerde Magten in de byzondere Gewesten, dit ons Generaal Pardon van stonden aan te publiceeren en affigeeren, in alle Plaatsen daar men gewoon is zoodanige Publicatien en affictien te doen; lasten en beveelen voorts allen en een iegelyk, die het zoude mogen aangaan, zich naar den inhoud van dien te reguleeren, en dit ons Pardon te doen voorleezen aan de Onder-Officieren en Gemeene Militairen, die thans ter zaake van Desertie in hechtenis zyn, en dezelven, voor zoo veel zy den Zeedienst niet verkiezen, vervolgens op de gebruikelyke wyze te doen ontslaan en wederom naar de Compagnien, waar toe zy behoord hebben, te doen vertrekken: want wy zulks ten dienste van den Lande bevonden hebben alzoo te behooren.

Aldus gedaan ter bovengemelde Vergadering, in

'sGRAVENHAGE, in den Haage, den 25 April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(Was geparapheert)

J. COUPERUS, Vt.

(Onderstond)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(Was geteekend)

D. VAN LAER.

Ondanks deeze gunstbetooning aan vroegere wegloopers uit hunnen dienst, was het noodig, dat, ter verhoedinge, zoo veel mogelyk, van deeze misdaad, en van aanmerkelyke nadeelen voor den Lande, gepaste middelen beraamd, en, onder voegzaame strafbedreigingen, de dienende manschappen van misdaad en trouwloosheid wierden terug gehouden. Daar toe was de Publikatie, van den zelfden 25 deezer, ingericht.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, aan alle de geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Vermits het Committé tot de algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande aan ons heeft vertoond, dat de straffen, welke op de misdaad van Desertie, en eenige verzwaarende omstandigheden van dien, voor zoo ver den tyd van Vrede betreft, by de Publicatie van de voormaalige Staaten Generaal, in dato 26 Mey 1795, zyn gestatueerd, tegenswoordig niet kunnen worden uitgevoerd, en het ook noodig is, dat de straffen op die misdaad, en deszelfs verschillende verzwaa-

zwaarende omstandigheden, insgelyks voor den tyd 's GRAVENHAGE.
van Oorlog duidelyker bepaald en vastgesteld worden; als mede dat, gelyk de misdaad van desertie onder het Volk van Oorlog te Lande tot groot nadeel van 's Lands Militairen dienst, en dus ook van het algemeen welzyn verstrekt; en die misdaad ook te schandelyker en strafbaarer is in een vry Gemeenebest, waar in niemand tot 's Lands Militairen dienst kan worden gedwongen, maar elk Militair zich daar toe volkomen vrywillig verbonden heeft, het dan ook ten hoogsten noodzaalyk is, dat dezelve door rechtvaardige, maar teffens gestrenge straffen, krachtdadig worden beteugeld.

Publikatie tegen Desertie.

Zoo is het, dat wy hebben goedgevonden, op het stuk van Desertie der Militairen, te statueeren:

Art. 1. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die na het eindigen van zyn verlof, afwezig blyft van zyn Corps, langer dan den tyd van zes weeken, in tyd van Vrede, of van veertien dagen in tyd van Oorlog, ook voor een Deserteur gehouden, en als zoodanig gestraft zal worden, ten ware hy voldoende redenen van zyne afwezigheid kon bybrengen.

2. Dat almede aan de misdaad van Desertie schuldig zal zyn, een Onder-Officier, of gemeen Militair, die zonder een behoorlyk Paspoort bekomen te hebben, in eene andere Compagnie, of in 's Lands Zeedienst zich zal engageeren.

3. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die in een tyd, wanneer de Staat met eenige Mogendheid in Oorlog is, uit het Leger, uit een Campement, uit een Cantonnement, of ook op marsch zynde, of uit een Vesting aan de Grenzen, daar het Tooneel van den Oorlog is, deserteert, met de Kogel zal worden gestraft, dat er de dood na volgt.

4. Dat insgelyks met de Kogel zal worden gestraft, een Militair, zonder onderscheid van rang, die uit eene belegerde Stad, of belegerde Vesting deserteert.

5. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tyd van Oorlog deserteert, en wiens desertie

 ge-

'S GRAVENHAGE.

gepaard gaat met overloopen tot den Vyand, of met ontvreemding van eens anders goed, of een Cavallerist zynde, met zyn Compagnies, of met zyn Cameraads Paard, zal gestraft worden met de Koorde, dat er de dood na volgt

Publikatie tegen Desertie.

6 Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die deserteert uit een Leger of van een Corps, het welk cantonneert, campeert of op marsch is, ter hulpe van een Bondgenoot van dit Gemeenebest, op dezelfde wyze zal gestraft worden, als of hy in een tyd van daadelyken Oorlog ware gedeserteerd.

7. Dat een Officier, die in tyd van Oorlog, uit een Guarnizoen, Campement of Cantonnement, binnen 's Lands, en van het Tooneel des Oorlogs verwyderd, deserteert, zal worden gecasseerd van zyne Militaire Charge, in dienst van deezen Staat bekleed; voorts verklaard eerloos en infaam, en wyders gebannen uit dit Gemeenebest, zonder ooit daar wederom in te mogen komen, op pœne van zwaarer straf.

8. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die, in tyd van Oorlog, uit een Guarnizoen, Campement of Cantonnement, binnen 's Lands, en van het Tooneel des Oorlogs verwyderd, deserteert, zal worden verklaard eerloos en infaam, en dienvolgende onwaardig om het Land ooit als Militair te dienen; voorts zal worden geconfineerd om met zyner handen arbeid de kost te winnen, en zulks voor den tyd van zes jaaren, en daar na gebannen uit dit Gemeenebest, zonder ooit daar wederom in te komen, op pœne van zwaarer straf.

9. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tyd van Vrede deserteert, doch wiens desertie gepaard gaat met geweld, of met ontvreemding van eens anders Goed, of een Cavallerist zynde, met zyn Compagnies, of met zyn Cameraads Paard, met een geesseling zal worden gestraft, en vervolgens geconfineerd om met zyner handen werk de kost te winnen, geduurende zoodanigen tyd, als de Richter naar omstandigheden van zaaken zal oordeelen te behooren.

10 Dat een Officier, die in een tyd van Vrede deserteert, zonder dat zyne desertie met verzwaarende omstandigheden gepaard gaat, zal worden gecasseerd van zyne Militaire Charge in dienst van deezen Staat bekleed: voorts verklaard eerloos en infaam, en dienvolgende inhabiel om het Land ooit wederom te kunnen dienen.

'S GRAVENHAGE. *Publikatie tegen Desertie.*

11. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die in tyd van Vrede deserteert, zonder dat dezelve desertie met verzwaarende omstandigheden gepaard gaat, zal worden verklaard eerloos, infaam en onwaardig te zyn, om het Land ooit als Militair te kunnen dienen, en voorts voor den tyd van drie jaaren zal worden geconfineerd, om met zyner handen arbeid de kost te winnen.

12. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die in tyd van Vrede deserteert, en eenige zyner Compagnie's Goederen, behalven het geene hy ter dier tyd aan heeft, medeneemt, in voorgemelder voege zal worden eerloos, infaam en onwaardig verklaard, en geconfineerd voor den tyd van vier jaaren.

13. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die in tyd van Vrede deserteert, geduurende hy de Wacht heeft, in voegen vermeld, zal worden eerloos, infaam en onwaardig verklaard, en geconfineerd voor den tyd van zes jaaren.

14. Dat een gemeen Militair, die in Vredenstyd van zyn Post of Schildwacht deserteert, in voorgemelder voege eerloos, infaam en onwaardig zal worden verklaard, en geconfineerd voor den tyd van agt jaaren.

15. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die met Geweer en Wapenen deserteert, in alle de gevallen hier vooren bepaald, twee jaaren langer zal worden geconfineerd.

16. Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die met gelaaden Geweer deserteert, in alle de gevallen hier vooren bepaald, zes jaaren langer zal worden geconfineerd.

'S GRAVENHAGE.

Publikatie tegen Desertie.

17. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die in tyd van Vrede deserteert, zonder dat zyne desertie met eenige verzwaarende omstandigheid is gepaard, en die zich binnen den tyd van drie weeken na zyne desertie vrywillig in arrest begeeft, zal worden gestraft met zoodanige straf, als de commandeerende Officier van het Guarnizoen, naar maate der omstandigheden, zal oordeelen te behooren; mits een Officier in zoodanig geval niet zwaarer zal worden gestraft, dan met eene detentie ten zynen koste, by den geweldigen Provoost, voor den tyd van drie maanden; en een Onder-Officier of gemeen Militair niet zwaarer, dan met vyftig Klinkslagen voor het front van de Parade; doch dat geene vrywillige terugkomst zal baaten, indien de tyd van drie weeken in de desertie verloopen is, of ook niet, ingeval de desertie met eenige de minste verzwaarends omstandigheid is gepaard geweest.

18. Dat een Officier, die, na het eindigen van zyn Verlof, afwezig blyft, en in tyd van Vrede, binnen zes weeken na de expiratie van zyn Verlof, of in tyd van Oorlog, binnen veertien dagen na het eindigen van zyn Verlof, in zyn Guarnizoen of by zyn Corps is terug gekeerd, zal worden gestraft met zoodanige straf, als de commandeerende Officier van het Guarnizoen, of van het Corps, naar omstandigheden van zaaken, zal goedvinden; mits de straf niet excedeere eene detentie by den geweldigen Provoost ten kosten van den delinquant voor den tyd van zes maanden; doch zal een Officier, die andermaal boven verlof absent blyft, na behoorlyk onderzoek van zaaken, met cassatie worden gestraft.

19 Dat een Onder-Officier of gemeen Militair, die boven Verlof afwezig blyft, en in tyd van Vrede, binnen zes weeken, of in tyd van Oorlog, binnen veertien dagen in zyn Guarnizoen of by zyn Corps terug komt, zal worden gestraft, met zoodanige straf, als de commandeeren-

rende Officier van het Guarnizoen of van het Corps, naarmaate der omstandigheden, zal goedvinden; mits die straf niet zwaarer zy, dan die van vyftig Klinkslagen, voor het front van de Parade, en het wegzenden met een briefje van ontslag uit 's Lands Militairen dienst.

'S GRAVENHAGE.

Publikatie tegen Desertie.

20. Dat een Militair, zonder onderscheid van rang, die een ander tot de misdaad van desertie verleidt, of aanraadt, of Complot tot desertie met een of meer Militairen maakt, met de Kogel zal worden gestraft, dat er de dood na volgt; al ware het, dat de verleiding, of het complot, geene de minste uitwerking had gehad, en zonder onderscheid van tyden, van Oorlog of van Vrede.

21. Dat een Officier, die in tyd van Vrede dadelyk gepoogd heeft, om te deserteeren, doch in de uitvoering der misdaad is verhinderd geworden, zal worden gecasseerd van zyne Militaire Charge, in dienst van deezen Staat bekleed; en inhabiel zal worden verklaard, om het Land wederom als Militair te kunnen dienen; en in tyd van Oorlog boven dien zal worden verklaard, eerloos en infaam.

22. Dat een Onder-Officier, of gemeen Militair, die in tyd van Vrede daadelyk gepoogd heeft te deserteeren, doch in de uitvoering dier misdaad is verhinderd geworden, zal gestraft worden met vyftig Klinkslagen voor het front van de Parade, en daar na met een Briefje van ontslag uit 's Lands Militairen dienst zal worden weggezonden; en in tyd van Oorlog insgelyks met vyftig Klinkslagen zal worden gestraft, en vervolgens verklaard, een schelm te zyn, en als zoodanig zonder Briefje van ontslag te worden weggejaagd.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, ontbieden en verzoeken wy de hoogstgeconstitueerde Magten in de byzondere Gewesten, deeze onze Publicatie van stonden aan alom te doen verkondigen, publiceeren en affigeeren in alle Plaatsen, daar zulks no-

'S GRAVENHAGE. dig wezen zal, en men gewoon is publicatie en affixie te doen.

Lasten en beveelen voorts allen en een iegelyk, dien het zoude mogen aangaan, zich naar den inhoude van dien te reguleeren; want wy bevonden hebben zulks ten dienste van den Lande alzoo te behooren.

Publikatie tegen Desertie.

Aldus gedaan en gearresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 25 April 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(*Was geparapheerd,*)

J. COUPERUS, Vt.

(*Onder stond,*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend,*)

D. VAN LAER.

Niet gering waren de voordeelen, zoo voor den Koophandel in 't algemeen, als voor de Fabrieken in 't byzonnder, nu al etlyke jaaren geleeden, ontstaande uit de werkzaamheden van dat vak der Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen te Haarlem, 't welk by den naam van *Oeconomischen Tak* bekend was. Tot nog toe hadt dit Departement der Maatschappye met het Lands Bestuur in geene byzondere betrekking gestaan; tot dat, naa een uitvoerig Vertoog der Bestuurderen, het nut betoogende, van tyd tot tyd, den Lande aangebragt, de Nationaale Vergadering besloot, aan den Oeconomischen Tak een afzonderlyk bestaan te geeven, en denzelven

te

te erkennen als de *Nation ale Nederlandsche Huishoudelyke Maatschappy*, en tevens eenige schikkingen beraamde, om haare werkzaamheden aan te moedigen en verder uit te breiden. 't Was in gevolge van deeze en andere maatregelen, dat de Nationaale Vergadering, aan 't einde deezer Maand, eene *Proklamatie* afkondigde, waarby het geheele Volk van Nederland wierdt uitgenodigd, aangespoord en vermaand, om op de meest geschikte, en aan elken Burger voegende wyze, ter bevorderinge van de oogmerken en werkzaamheden dier Maatschappye te willen medewerken. 's GRAVENHAGE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, aan het Volk van Nederland.

Medeburgers! Terwyl wy op Ulieder gewigtigste Staatsbelangen by aanhoudendheid onze aandacht vestigden, en, omtrent het vaststellen van een Ontwerp van Constitutie voor de Bataafsche Republiek, onafgebroken werkzaam waren, hebben wy geenszins de bronnen van Ulieder welvaart uit het oog verlooren. Neen, Burgers! de bloei van den Nationaalen Koophandel, van den Vaderlandschen Akkerbouw, van de Nederlandsche Fabrieken en Handwerken, met één woord, van alles wat Uwlieder welzyn konde bevorderen, ging ons steeds ter harte. Hebben gebiedende omstandigheden ons zomtyds verhinderd, voor als nog, al dat goede daar te stellen dat wy hartelyk wenschten, ja zelfs voor een tyd genoodzaakt zoodanige maatregulen te neemen, welke de vryheid van den handel eenigzins scheenen te belemmeren, nimmer waren eenigen van Uwlieder belangen ons onverschillig.

Wy

'sGRAVENHAGE.

Proklamatie wegens den Oeconom. Tak.

Wy zagen dus altyd met het grootste genoegen alle zoodanige pogingen, welke in het werk gesteld wierden, om het welzyn van de Bataafsche Natie te bevorderen. In het byzonder oordeelden wy, aan onze Medeburgeren openlyk onze goedkeuring te moeten betuigen omtrent den aart, inrichting en het loffelyk oogmerk van die Maatschappy, welke onder den naam van den *Oeconomischen Tak der Hollandsche Maatschappy der Weetenschappen, te Haarlem opgericht*, reeds zedert zoo veel jaaren het Vaderland aanmerkelyke diensten had gedaan, en nog een onbereekenbaar grooter voordeel aangebragt zoude hebben, byaldien de grootsche ontwerpen en uitzichten dier Maatschappy, door eene algemeene en yverige medewerking onzer Landgenooten, behoorlyk ondersteund waren geweest.

Toen zich die Maatschappy in de maand Juny des voorleeden jaars tot onze Vergadering keerde, en aan dezelve een Adres inleverde, waarby zy verslag deed van haare werkzaamheden, en van het nut, het welk zy den Lande had aangebragt, en had kunnen aanbrengen, met verzoek van goedkeuring van onze Vergadering op haare dus verre aangewende pogingen, en met aanbod om aan ons mede te deelen alle die nuttige en belangryke berichten, welke aan haar geduurende haar aanwezen waren toegezonden; tevens kennis gevende, dat zy, ingevalle dit aanbod door ons wierdt aangenomen, eenige haarer Leden benoemd had, om alle zoodanige opgaven te doen, welke wy van haar zouden verlangen: toen, Medeburgers! vonden wy dit voorstel zoo nuttig en van zoo veel belang, dat wy daadlyk eene personeele Commissie uit ons midden benoemden, ten einde te onderzoeken, op welke eene wyze wy onze pogingen het best zouden kunnen aanwenden om de Natie al het genot van het voortduurend nut van die Maatschappy te

ver-

verzekeren, en aan deeze onze bescherming te verleenen.

En het was, ingevolge van dit besluit, dat wy, op den 10 November laatstleeden, na het allezins gunstig Rapport van onze evengenoemde Commissie te hebben gehoord, by Decreet verklaarden:

'S GRAVENHAGE.

Proklamatie wegens den Oeconom. Tak.

„ Dat de Oeconomische Tak der Hollandsche
„ Maatschappy, te Haarlem, zich van haare op-
„ richting af aan altyd verdienstelyk aan het Va-
„ derland en aan de Nederlandsche Natie ge-
„ maakt had.

„ Dat wy denzelven Oeconomischen Tak er-
„ kenden als de *Nationaale Nederlandsche Huis-*
„ *houdelyke Maatschappy!*

„ Dat het ons byzonder aangenaam zoude zyn,
„ dat alle weldenkende Vaderlanders, zoo wel
„ binnen de Republiek, als in de Coloniën, de
„ loffelyke poogingen dier Maatschappy, door
„ in dezelve deel te neemen, naar vermogen
„ zouden onderschraagen.

„ Dat wy met genoegen aannamen het aan-
„ bod, door die Maatschappy aan ons gedaan,
„ om uit haar midden eenige Leden te com-
„ mitteeren, om met het tydelyk Gouverne-
„ ment te correspondeeren, en aan hetzelve
„ de kundigheden en informatien, welke de
„ Maatschappy bezit, mede te deelen; ten wel-
„ ken einde wy eene personeele Commissie uit
„ onze Vergadering benoemden, om met die
„ voornoemde Gecommitteerden eene geregel-
„ de Correspondentie te houden.

„ Dat wy die Maatschappy onder onze by-
„ zondere bescherming namen, en verklaarden
„ de heilzaame poogingen, door haar in het
„ vervolg, tot bevordering van het heil en den
„ welvaart van het Volk van Nederland aante-
„ wenden, te willen ondersteunen."

Hierby lieten wy het niet berusten, maar, op een nader Rapport van onze meergemelde per-

'sGRAVENHAGE.

Proklamatie wegens den Oeconom. Tak.

persooneele Commisſie, den 25 February deezes jaars uitgebragt, en overeenkomſtig met het by hetzelve Rapport door die Commisſie voorgeſtelde, vonden wy goed te decreteeren, dat wy, zoo om het vermogen, als om het aanzien der Nationaale Huishoudelyke Maatſchappy te vermeerderen en te bevorderen, met genoegen zouden zien dat de Leden en Ministers van onze Vergadering, voor zoo verre dezelve niet reeds daadlyk Leden van die Maatſchappy waren, dat Lidmaatſchap zouden aanneemen; ook decreteerden wy ter zelver tyd dat wy, gebruik maakende van de verkreegen kennisſe en kundigheden van deeze Maatſchappy, in zaaken tot de eigenlyke *Oeconomie* betrekkelyk, haar bericht en advis zouden vraagen en inneemen.

En, Medeburgers! het is ingevolge het beſluit, door ons ten zelfden dage genomen, dat wy, na Ulieden een korte ſchets gegeeven te hebben, van alles wat wy zelve ten nutte van die Maatſchappy reeds gedaan hebben, en van het belang en vertrouwen dat wy in haar ſtellen, Ulieden insgelyks aanmoedigen, en by den welvaart van het dierbaar Vaderland verzoeken en vermaanen, om in deeze belangryke zaak, ook uwe poogingen met de onze te vereenigen, en met ons medetewerken tot bevordering van den bloei van deeze zoo nuttige ſtichting. Zonder Uwlieder medewerking kan dezelve nooit dat toppunt van grootheid en uitgebreide nuttigheid verkrygen, waarvoor zy vatbaar is. Het Gouvernement moge haar de aanhoudendſte en treffendſte blyken geeven, zoo van het vertrouwen dat hetzelve in haar ſtelt, als van het nut dat hetzelve van haare werkzaamheden verwacht: het is onbetwistbaar dat dit nut meer en meer algemeen kan en moet worden, wanneer de verkreegen kundigheden van *veelen*, zich in haaren

ſchoot,

schoot, als in een gemeen middenpunt, verzamelen en vereenigen. De vermeerdering dus van haare Leden, en daar door veroorzaakte uitbreiding van haare Departementen en Correspondentie, zal haaren weldaadigen invloed overal op den Bataafschen grond werkzaam doen zyn, en, met haaren luister, die van het Vaderland doen toeneemen.

'sGRAVENHAGE.

Proklamatie wegens den Oeconom. Tak.

En, daar men thans, aan alle oorden van dit Gemeenebest, uit overtuiging van de noodzaaklykheid van het herstel van den Nationaalen Koophandel en Zeevaart, Landbouw, Handwerken en Fabrieken, en alles wat hiertoe betrekking heeft, byzondere Commissien of Corporatien tot bereiking van dit heilzaam doelwit aangesteld en opgericht heeft, door sommige van welke aan ons reeds zeer nuttige en belangryke voorstellen zyn gedaan; zoo noodigen wy alle diergelyke nu opgerichte, of nog optterichten Commissien en Corporatien, om in deezen, ons en de geheele Natie behulpzaam te willen zyn: terwyl wy dezelve verzoeken en exhorteeren, met de Nationaale Huishoudelyke Maatschappy eene goede Correspondentie te houden, en zoo veel mogelyk met haar éénstemmig en communicatif te willen medewerken. Hierdoor zal die Maatschappy, wier oogmerk, van haare oprichting af, altyd geweest is om den welvaart van geheel Nederland voor te staan, meer en meer in staat gesteld worden, om niet slechts het voordeel van *één* Gewest, of *ééne* Stad, maar het *algemeen belang* van de *geheele Republiek* te kunnen bevorderen, en arbeidzaamheid en welvaart overal te kunnen doen bloeijen en toeneemen.

Bataaven! wy zyn overtuigd dat ons dierbaar Vaderland, hoe geschokt, hoe zeer in aanzien en vermogen verminderd, nog in zich zelven en in de Bataafsche naarstigheid en industrie de middelen bezit om weder eenmaal

het

'S GRAVENHAGE.

Proklamatie wegens den Oeconom. Tak.

het vrye hoofd met nieuwen luister op te heffen. Wy verwachten van Uwlieder deugd, van Uwlieder Vaderlandsliefde, en van Uwlieder eensgezinde poogingen, de mooglykheid, ja de zekerheid der vervulling van onze wenſchen.

Dat dan alle rechtgeäarte Nederlanders zich verëenigen; dat elk onzer overtuigd zy van de duure verpligting, om alles wat goed, wat nuttig, wat eerlyk is voor te ſtaan, en naar zyne vermogens te bevoorderen, en dat wy allen met ſpreekende bewyzen toonen, één doel te hebben, *den roem* naamlyk, *en het welzyn van het Bataaſſche Volk*.

En zal deeze alömme worden gepubliceerd en geäffigeerd, waar men gewoon is Publicatien en Affixien te doen: ontbiedende en verzoekende wy de Hoogstgeconſtitueerde Magten in de onderſcheiden Gewesten, de nodige orders te ſtellen, dat aan deeze onze intentie behoorlyk voldaan worde.

Aldus gedaan en geärreſteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage den 28 April 1797. *Het derde Jaar der Bataaſſche Vryheid.*

(*Was geparapheerd*)

JAN COUPERUS, Vt.

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend,*)

D. VAN LAER.

Dè boven geplaatſte Stukken, de Deſertie betreffende, ſloegen op den Dienst te Lande. Intusſchen gelyk reeds vroeger, beſmette ook nog heden dat zelfde kwaad de Zeedienst. Zoo wel om eene proeve te nee-

neemen, of de trouwloozen, die zich van dat kwaad hadden schuldig gemaakt, konden terug gebragt werden, als in het toekomende die misdaad te verhoeden, deedt de Nationaale Vergadering eene Publikatie afgaan, op 29 deezer, waar by den terugkeerenden, onder zekere bepaalingen, vergiffenis aangebooden, en hun, die zich in 't vervolg schuldig zouden maaken, straffe wierdt gedreigd. 's GRAVENHAAGE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Nademaal wy met de leevendigste droefheid en verontwaardiging zyn ontwaar geworden, dat de Desertie van 's Lands Schepen van Oorlog dagelyks toeneemt, en dat veele ontaarte Ingezeetenen zich zoo verre verlaagen, dat zy, in deezen tyd van Oorlog tegen den vyand onzer Republiek, Schepelingen, die met eenen *heiligen eed*, hunnen arm aan het Vaderland hebben toegewyd, aanzetten, om dien eed te breeken, of hun in het pleegen van ontrouw behulpzaam zyn: nademaal het dus schynt beweezen te zyn, dat de zachtere strafwetten, welke wy gehoopt hadden dat ter voorkoming of beteugeling van desertie zouden voldoen, dat heilzaam doel niet kunnen bereiken; en dat ook de poogingen, welke byna van het eerste oogenblik der Omwenteling af, door de Vertegenwoordigers der Natie aangewend zyn, om, zoo veel doenlyk, het lot van het Bootsvolk te verbeteren, niet hebben gehad die uitwerking, welke men daar van met regt te gemoete zag, zoo is het, dat wy ons, onzes ondanks, genoodzaakt zien tot strengere maatregelen over te gaan. En echter strydt deeze gestrengheid zoo zeer tegen onze grondbeginselen, tegen onze ge-

'*s* GRA-VENHAGE. ziedheid, en tegen onze verlangens, dat wy op het zelfde oogenblik, waar op wy aan den opzettelyken en hardnekkigen boosdoener de wraak der Wet in alle haare kracht moeten aankondigen, te gelyk nog ééne poging willen doen, om den verleider door belofte van vergiffenis terug te roepen, en door de vernietiging zoo veel mogelyk van alle onteerende gevolgen van vorige misdryven de gelykheid te herstellen, de slaapende eerzucht op te wekken, en den afgedwaalden en terugkeerenden zoo wel, als hem, die tot dus verre getrouw gebleeven was, door nieuwe weldaaden, naauwer aan het Vaderland en aan zynen pligt te verbinden. Wy moeten en willen, in den naam der Natie, in denzelfden adem, dood en vergiffenis aankondigen; en wy zullen zorg draagen, dat onze belofte en bedreigingen beiden, met eene heilige naauwgezetheid en onwrikbaare standvastigheid worden vervuld en ter uitvoer gebragt.

Publ. rakende Desertie uit 's Lands Zee-dienst.

Door die redenen dan gedrongen, en met deeze gevoelens bezield, hebben wy, na hier op vooraf te hebben ingenomen de consideratien en het advis van het Committé tot de zaaken van de Marine, goedgevonden te ordonneeren en te statueeren, gelyk wy ordonneeren en statueeren by deeze:

Art. 1. Dat van nu af aan buiten werking zal worden gesteld alle Sententie of dispositie, waar by Matroozen of Soldaaten, op 's Lands Schepen van Oorlog dienende, om welke misdaad zulks ook zoude mogen wezen, gecondemneerd waren, om den Lande voor niet te dienen; ten dien effecte, dat van dato deezes hunne Gagien wederom ten hunnen behoeve zullen beginnen te loopen, en zy volkomen op denzelfden voet met andere Manschappen zullen worden behandeld, en door niemand, wie hy ook zoude mogen zyn, om hunne te voren begaane, en nu uitgewischte misdaa-

daaden, met eenig verwyt bejegend, veel min van 's Gaa- eenig genot, dat aan hunne Kameraaden gegund wordt, uitgeslooten zullen mogen worden. GE.

2. Dat alle Soldaaten uit de Land-Armée, die te voren van hunne Compagnien gedeserteerd, achterhaald, en gecondemneerd waren, om den Lande eenigen tyd ter Zee te dienen; mitsgaders allen, die uit hoofde van eenige Sententie of ten gevolge van andere dispositien op 's Lands Vloot geplaatst zyn, voor zoo verre zy zich nog aan boord van één van 's Lands Schepen bevinden, van nu af aan in zoo verre van de gevolgen dier Sententie of dispositie zullen worden ontheven, dat zy zullen werden geconsidereerd als vrywillig in dienst te zyn gekomen, en hunne behandeling aan boord volkomen gelyk zal zyn met die van de overige Equipagie, en zy met dezelve volkomen dezelfde blyken van vertrouwen, en dezelfde voorrechten genieten zullen, zoo lang zy zich dezelven niet door ontrouw of ander strafbaar gedrag op nieuw onwaardig maaken.

Publ. rakende Desertie uit 's Lands Zee-dienst.

3. Dat alle Onder-Officieren en Gemeenen, Matroozen en Soldaaten, die, het zy voor of na de jongste Omwenteling van één van 's Lands Schepen van Oorlog gedeserteerd zyn, en zich voor den eersten Juny aanstaande, weder vrywillig begeeven aan boord van hunne Schepen, of zich, om weder derwaarts gebragt te worden, aan één der Comptoiren van hoofdelyke betaaling aanbieden, om aldaar hunnen tyd uit te dienen, vry zullen blyven van alle straf, welke zy anderzints door hunne desertie zouden hebben verdiend, en eene zoo volkomene kwytschelding van deeze misdaad zullen genieten, als of dezelve nimmer wezе begaan geweest.

4. Dat in het vervolg gedurende deezen Oorlog een iegelyk, die zich in 's Lands Zeedienst geëngageerd hebbende, en geplaatst zynde op een Schip of Vaartuig, dat tot den effectiven dienst ter Zee geschikt is, van daar deserteert, of voor een

'sGRAVENHAGE.

Publ. rakende Desertie uit 's Lands Zeedienst.

een bepaalden tyd verlof bekomen hebbende, na verloop van dien tyd achter blyft, en binnen drie weeken, na dat hy zich aan boord begeeven heeft, of na dat zyn verlof geeindigd is, zich niet weder aan boord begeeft, wanneer hy achterhaald wordt, en geene wettige redenen van verschooning zal kunnen opgeeven, zal worden gebragt aan boord van zyn Schip, of van zoodanig Schip, als de Commandant der Rheede zal goedvinden: dat daar na terstond over hem door denzelfden Commandant zal worden benoemd een Krygsraad, welke zoo spoedig mogelyk zyn proces zal opmaaken, zonder aan den gewoonen form van procedeeren stiptelyk gehouden te zyn; en zoo dra de desertie overtuigend beweezen is, hem zal veroordeelen om met de koorde gestraft te worden, dat er de dood na volgt; dat deeze Sententie niet zal ter approbratie gezonden worden aan het Committé tot de zaaken van de Marine, maar alleen naderhand ter kennisse van het zelve gebragt: en dat dezelve, terstond na dat zy geweezen is, gepronuncieerd, en binnen 24 uuren daar na ter Executie gelegd zal worden, aan boord van het Schip, waar de gesententieerde gedetineerd zal zyn.

5. Dat een iegelyk, die, zich in 's Lands Zeedienst geengageerd hebbende, aan dat engagement ontrouw wordt, voor dat hy zich aan boord van zyn Schip bevindt; mitsgaders een iegelyk, die van een Wacht- of Kostschip deserteert of achter blyft, wanneer hy achterhaald wordt, met eene gestrenge Scheepsstraf zal worden afgestraft.

6. Dat een iegelyk, die overtuigd wordt, één of meer manschappen die zich in 's Lands Zeedienst hebben geengageerd, tot desertie verleid te hebben, of daar in behulpzaam te zyn geweest, of opzettelyk verborgen te hebben, het zy dan dat zoodanige Deserteurs achterhaald worden of niet, gehouden zal zyn tot eene drievoudige vergoeding van alle schade, welke het Land door die de-

deserttie geleden heeft, en wel speciaal tot eene drievoudige vergoeding van de præmie en handgelden; en daarenboven onderworpen aan zodanige straffen, als de omstandigheden, die het feit vergezellen, zullen komen te vorderen.

Voorts gelasten wy het Committé tot de zaaken van de Marine, den Advocaat-Fiscaal Generaal, substituut Fiscaals, mitsgaders alle Officieren in dienst van den Staat ter Zee, den inhoud van deeze onze Publicatie te achtervolgen, procedeerende en doende procedeeren tegen de Contraventeurs van dezelve, zonder eenige oogluiking, dissimulatie of verdrag; want wy zulks ten dienste van den Lande bevonden hebben alzoo te behooren.

's GRAVENHAGE. *Publ. rakende Desertie uit 's Lands Zeedienst.*

En op dat niemand zoude kunnen voorwenden van deeze onze Publicatie onkundig te zyn, ontbieden en verzoeken wy de Hoogstgeconstitueerde Magten der onderscheiden Gewesten, en alle andere Officieren en Justicieren van dezelve Landen, deeze onze Publicatie van stonden aan alomme te doen Publiceeren en Affigeeren, daar zulks nodig zyn zal, en men gewoon is zoodanige Publicatie en Affixie te doen.

Aldus gedaan ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 29 April 1797, *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(*Was geparapheert*)

J. A. DE MIST, Vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

D. VAN LAER.

Secretaris.

'sGRAVENHAGE. By een Publicatie van het Provinciaal Bestuur van Holland van 6 deezer, wierdt in deeze Provincie afgeschaft het Regt van *Issuë*, *Exuë*, *Pondgeld* of *Decimatie*, anders *Uittogtgeld* genoemd, zynde eene belasting, welke plagt betaald te worden, wanneer iemand, een geboren of inwoonende Burger van eene Stad zynde, met der woon na elders vertrok; of van Erfenissen of Legaaten, die van lieden, in eene Stad woonende, vervielen op Burgers of Inwooneren van andere plaatsen; wordende by voorgemelde Publicatie gestatueerd: „ Dat dit Recht, „ het welk men op sommige plaatsen, ingevolge zeker verkregen of toegeeigend „ Recht, pleeg te doen betaalen, van binnen die plaats gevallen Erffenissen, alvorens men dezelve aan de Erfgenamen, „ buiten die plaatsen woonende, afgaf, binnen dit Gewest niet meer zal mogen geheven of betaald worden, van of door Inwooners van het zelve onderling, en dat „ men het zelve even min zal mogen vorderen van persoonen, buiten dit Gewest „ woonachtig; indien de Geconstitueerde Magten van dat Gewest of Plaats. daar die „ Erfgenaam woonachtig is, aanbieden, zulks „ wederkeerig te doen; doch ingevalle die „ Geconstitueerde Magt dit mogt komen te „ weigeren, zulks als dan, even als van „ ouds, tusschen die bepaalde plaats zal blyven stand houden."

HAAR-

HAARLEM.

Eene belangryke Vraag, hier naa te ver- HAARLEM.
melden, hadden Directeuren van wylen des Heeren TEYLERS Nalaatenschap en Leden van het Godgeleerd Genootschap uitgeschreeven. In het ontvangen van Antwoorden niet ongelukkig geslaagd zynde, gaven dezelve op den 8 en 25 deezer daar van berigt.

De Directeuren van TEYLER'S Fundatie en de Leden des Godgeleerden Genootschaps dier Stigtinge, hebben, in hunne jongste Vergadering, ter beoordeelinge van de ingekomene Verhandelingen, op de Vraag: *Mag en behoort het Burgerlyk Bestuur eenigen Invloed uitteoefenen op zaaken van den Godsdienst? — Zo ja, van welk een aart en uitgestrektheid behoort die Invloed te zyn?* den Gouden Eerprys toegekend aan de Verhandeling, ter Zinspreuke voerende:

Non tali auxilio, nec defensoribus istis
Numen eget —

By de opening des Billets bleek de Schryver te weezen, de Burger *B. van Rees* te Leyden.

Onder een aantal ingediende Antwoorden vonden zy 'er *drie*, boven andere, waardig om, nevens de bekroonde Verhandelinge, ter Drukpersse gelegd te worden.

Eerst, de Verhandeling, met de Zinspreuk: Ἀλλὰ πόλις &c. *Eer schynt my een Stad gesticht te kunnen worden zonder Grondvesting, of gesticht zynde staande te kunnen blyven, dan een Staat zonder den Dienst der Goden; deeze is de band van alle Zamenleeving en de grondslag der Wetten.* PLUTARCHUS.

HAAR-LEM.

Ten *tweede*, een Antwoord met het Onderschrift: *De Godzaligheid is tot alle dingen nut.* PAULUS.

En ten *derden*, ten Spreuke voerende: *Myn Koningryk is niet van deeze wereld.* JESUS. — De eerste zinsnede deezer Verhandelinge is, „ Zo immer de gepastheid eener Vraag, haare „ overeenkomst met de omstandigheden van „ den dag, blykbaar was, dan is het voorze„ ker die geene waarop gy Antwoord ver„ langt."

Directeuren hebben besloten om aan de Schryvers deezer Verhandelingen ieder een Zilveren Medailje, van gelyke groote en denzelfden stempel als de Gouden, te schenken, indien zy, voor den eersten Mey naastkomende, zich openbaaren; zynde de verzegelde Biljets zo lange bewaard, terwyl men die der overige, naar gewoonte, verbrand heeft.

Directeuren van TEYLER'S Nalaatenschap en de Leden van het *Geleerd Genootschap*, hebben het genoegen om te mogen bekend maaken, dat de Verhandelingen, waardig gekeurd om nevens die, aan welke de Gouden Eerprys is toegeweezen, gedrukt te worden, en aan welker Schryveren, by de ontdekking hunner naamen, een Zilveren Eerpenning is toegezegd, geschreeven zyn door de volgende verdienstlyke mannen.

De *eerste*, met de Zinspreuk uit PLUTARCHUS: 'Αλλὰ &c door *Gerrit Hesselink, A. L. M. Philos. Doct.*, *Lid van de Hollandsche Maatschappy der Weetenschappen te Haarlem, Hoogleeraar in de Godgeleerdheid en Wysbegeerte by de Doopsgezinden, vergaderende by den Toren en het Lam te Amsterdam.*

De *tweede*, met het Onderschrift: *De Godzaligheid is tot alle dingen nut.* PAULUS, heeft ten Schryver den Burger *Rhynvis Feith.*

En de *derde*, met de Spreuk: *Myn Koningryk*

is

is niet van deeze waereld. JESUS, is opgesteld HAARLEM.
door *Cornelius Rogge*, *Leeraar der Remonstrantschgezinde Christenen te Leyden.*

AMSTELDAM.

Een goed oogmerk bedoelde de maatregel, by den Raad der Gemeente deezer Stad genomen, waarby dezelve aan de geälimenteerden het houden van Honden verboodt, en andere Ingezetenen, die dezelve vermaakshalven Honden hielden, met eene belasting bezwaarde.

PUBLICATIE.

De Raad der Gemeente van Amsterdam, overwegende, dat het getal van Honden, by de Ingezetenen deezer Stad en Jurisdictie aangehouden wordende, van tyd tot tyd, aangegroeid, en derwyze is toegenomen, dat het voedsel, 't welk deeze Dieren verslinden, tot onderhoud van verscheidene noodlydenden zoude kunnen verstrekken; dat, zelfs Persoonen en Huisgezinnen, by de Stad, of byzondere Gezindheden, bedeeld, hoe zeer zulks hen door Armbezorgers uitdruklyk verboden zy, niettemin gewoon zyn Honden te houden, en alzo het Brood, hun, door hunne Medeburgers, somwylen uit bespaarde Penningen, toegereikt, voor hun zelven en hunne Kinderen, ten behoeve van die Dieren, te misbruiken.

Overwegende wyders, dat, met het getal der Honden, ook ontegenzeglyk het gevaar der *Honds-Dolheid* moet toeneemen; dat het weinig en slecht voedsel, 't welk deeze Dieren veelal moeten zoeken, wegens de armoede of

AMSTELDAM.

Publ. tot eene belasting op de Honden.

achtloosheid van derzelver Bezitters, de goede Burgery nog te meer blootstelt aan de verschriklyke *Dolle-Hondsbeet*, en aan de ontzettende vreeze voor derzelver akelige gevolgen; dat ook, ten bewyze daarvan, uit de Stads-Apotheek, in de drie laatste Jaaren, een zoo groot getal Biltsche Dranken tegen de *Dolle-Hondsbeet* zyn begeerd en afgeleverd, dat de kostbaarheid eener anderzins heilzaame inrichtinge, om altyd eenen genoegzaamen voorraad deezer Dranken gereed te houden, hierdoor niet weinig wordt bezwaard.

Overwegende eindlyk, dat het de pligt is van het openbaar Bestuur, te zorgen voor de gezondheid zyner Medeburgers, in zoodanige ysslyke gevaaren te voorzien, en zorglyke misbruiken, zoo veel doenlyk, tegen te gaan, immers, in plaats van tot schade, te doen strekken ten voordeele van Armen en Behoeftigen:

ZOO IS HET, dat de Raad voornoemd, de aanleiding geevende oorzaaken, tot de voor Mensch en Dier zoo gevaarlyke *Hands-Dolheid*, zoo verre in zyn vermogen is, willende wegneemen, en tevens verhinderen, dat het Brood der Armen niet worde besteed tot vermeerdering van hetzelve schroomwekkend gevaar, neen maar, integendeel, ook uit het aankweeken der Honden, eene nieuwe bron willende openen, om te voorzien in den nood van een openbaar Gesticht, hetwelk, daar het ter opkweeking van de Jeugd van allerlei Gezindheden strekt, van Jaar tot Jaar grootere sommen behoeft, en mitsdien Stads Kasse hoe langer hoe meer bezwaart, ja gantschlyk dreigt te verteeren, heeft noodig geoordeeld te statueeren, gelyk deselve statueert by deezen:

Art. I. Dat geene Geälimenteerden, 't zy van de Stad, of van eenige Gezindheid, zullen vermoogen Honden te onderhouden, op ver-

verbeurte, voor den geenen, die, na den eersten Mey deezes Jaars, wordt bevonden hiermede strydig te handelen; van allen onderstand, hoe genaamd, voor den tyd van één Jaar: wordende de respective Armbezorgers by deezen gelast, allen onderstand, aan de zodanige hunner Bedeelden, terstond intetrekken.

AMSTELDAM. *Publ. tot eene belasting op de Honden.*

Art. II. Dat alle Honden, zo binnen de Stad, als de Jurisdictie van dezelve, zullen moeten weezen voorzien met een halsband, waaraan een zeker kenmerk van Stadswege, (en waarin Jaarlyks een verschil, 't zy in stof of gedaante, zal plaats hebben,) is vastgemaakt, terwyl van alle Honden, welke dit kenmerk ontbeeren, na den eersten Augustus aanstaanden, de publieke Straaten, door Persoonen, ten dien einde aangesteld, zullen worden gezuiverd.

Art. III. Dat ieder Ingezeten, die één of meer Honden aanhoudt, verpligt zal zyn, aan de Persoonen, daartoe van Stadswege gequalificeerd, die zich na den 1sten Mey zullen begeeven aan de huizen, om rondschryvinge te doen van het getal der Honden, by een iegelyk aangehouden wordende, optegeeven, en een Billet te ondertekenen van zodanig getal, als hy onderhoudt; als mede of het zyn *Huis-*, dan wel *Jagt-* of *Stal-Honden*, en of dezelven ook tot eenigen Dienst of Werk worden gebezigd: al het welk zal moeten worden opgegeven conform de waarheid, op pœne van voor iederen Hond, die verzwegen, of onder eene verkeerde Classe mogte gesteld zyn, te verbeuren de somma van één honderd Guldens, ten voordeele één derde voor den Aanbrenger, wiens naam, des begeerende, zal worden geheim gehouden, en twee derden voor het Aalmoessseniers Weeshuis deezer Stad.

Art. IV. Dat een iegelyk, die, schoon één of meerder Honden onderhoudende, by deeze rond-

AMSTELDAM.

Publ. tot eene belasting op de Honden.

rondschryvinge mogte zyn overgeslagen, zich in de maand Juny zal moeten vervoegen ten Comptoire voor deeze belasting op te richten, gehouden wordende ter plaatse nader te adverteeren, om aangave te doen van het getal zyner Honden, op pœne en ten voordeele als boven.

Art. V. Dat aan een ieder, by het onderteekenen zyner verklaring, zal worden afgegeven voor iederen Hond een zoodanig kenmerk, als waarmede, volgens Art. II, de halsbanden van alle Honden moeten weezen voorzien; zullende de geenen, die bevonden mogten worden een onëcht of nagemaakt kenmerk daartoe gebruikt te hebben, vervallen in de dubbele boete van Art. III, ten voordeele als boven.

Art. VI. Dat insgelyks ten zelfden tyde zal worden afgegeven een Billet, houdende het getal der Honden, en de begrooting der belastinge, door een ieder deswegens, ten voordeele van het Aalmoesseniers Weeshuis boven gemeld, te betaalen; naamlyk:

Van één Huishond, tot vermaak gehouden wordende, 2 Guldens.

Van twee Huishonden, voor ieder twee en één halve Guldens.

Van drie Huishonden, voor ieder drie Guldens.

Van vier Huishonden, voor ieder vier Guldens.

En zoo voortgaande by opklimming

En zal één Jagt- of Stal-Hond voor twee Huis-Honden worden gerekend.

Doch voor zulke Honden, die by Bleekers, of andere Persoonen, tot Dienst- of Fabriekwerk, worden onderhouden, zal alleen één Gulden voor iederen Hond behoeven betaald te worden; zullende deeze belasting moeten worden voldaan van den eersten September tot den laatsten December, op pœne van verdubbeling, aan het Comptoir hier boven gemeld.

Art.

Art. VII. Dat de geenen, die uit het handelen van Honden hunne kostwinninge hebben, zullen gerekend worden zes Honden gestadig te onderhouden, en daar voor betaalen dertig Stuivers voor iederen Hond, ten zy dezelven kunnen verklaaren, nimmer zes Honden te gelyk tot hunnen laate te hebben, wanneer zy met de opgegevéne vermindering zullen kunnen volstaan; doch bevonden wordende, in deeze niet naar waarheid zich te hebben aangegeven, zullen zy vervallen zyn in eene boete van vyftig Guldens, ten profyte als boven.

AMSTELDAM. *Publ. tot eene belasting op de Honden.*

Art. VIII. En, op dat de goede Burgery, in die Maanden, wanneer het verschriklyk gevaar der Honds-Dolheid meest te vreezen is, de gevolgen dier kwaal minst te duchten hebbe, inhæreert en ampliëert de Raad deszelfs Publicatie van den 4den Augustus laatstleden; mitsdien een iegelyk, binnen deeze Stad en derzelver Jurisdictie, verbiedende, om, in de Maanden Augustus en September, zyne Honden, langs de Straaten of Wegen, te laaten loopen, zonder dezelven aan een band of lyst vast te houden; qualificeerende de Raad een iegelyk, en speciaal de daartoe gestelde Persoonen, welke, geduurende dien tyd, eenige Honden zullen ontmoeten, niet vastgehouden aan zodanigen Band of Lyst, dezelve Honden daadlyk dood te slaan, en vervolgens te brengen of te doen brengen aan het Comptoir als boven, alwaar van Stadswege, voor ieder alzo doodgeslagen Hond, zal worden betaald elf Stuivers, terwyl de Eigenaar van denzelven Hond zal vervallen zyn in de boete van één honderd Guldens, ten profyte als boven.

Gearresteerd den 20 en gepubliceerd den 21sten April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

HENDR. ZIELKENS, Vt.

Ter Ordonnantie van voorn. Raad,

F. J. PELLETIER.

FRIES.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

LEEU-WAR-DEN. In het begin deezer Maand, of wat vroeger, wierdt by het Provinciaal Bestuur van Friesland, door het Hof van Justitie van dat Gewest, een Adres ingeleverd, betreffende eene Wet in 's Lands Ordonnantie op den Echtbreuk of het Overspel, waarby op die misdaad eene boete van veertienhonderd Guldens, of, in gevalle van onvermogen om die somme te kunnen betaalen, de Geesselpaal is gesteld; tragtende het Hof, in deszelfs Adres, het wederregtelyke, het onbestaanbaare, het onvoegzaame en wreede dier Wet aan te toonen.

Aan het PROVINTIAAL BESTUUR
van FRIESLAND.

MEDEBURGERS!

In een Maatschappy van vrye Burgers kan men niet te yverig en werkzaam zyn, om alle barbaarsche Gebruiken en Wetten afteschaffen, en om alle haatlyke vooroordeelen te doen afleggen.

Dit, Medeburgers! hebt gy inzonderheid getoond, toen gy eene Wet vernietigdet, waarby de bepaaling te naauw, te streng, en volmaakt nutloos was, met betrekking tot de graaden van Affiniteit en Zwagerschap, zo als dezelve voor-

kwam

kwam in 's Lands Ordonnantie, eerste Hoofd- LEEU-
stuk, Tit. 1. Art. 4. WAR-
De vrye Friezen hebben U deswegens den ver- DEN.
dienden lof toegezwaaid, en niets verlangen zy *Adres*
vuuriger, dan dat Gy bestendig voortvaart, met *van 't*
op deeze en dergelyke wyze, hun waare heil *Hof aan*
te bevorderen. *het Prov.*
Uw taak is in deezen nog niet ten einde ge- *Bestuur.*
bragt! neen, Burgers! 'er bestaat voor 't minst nog eene Wet, by welker uitvoering de onrechtvaardigheid en barbaarschheid hand aan hand gaan, en die volmaakt inloopt tegen de tegenwoordige order van zaaken, om dat zy strydig is met de weezenlyke Rechten van den Mensch.

Het Hof van Justitie acht zig verpligt, Ul. deeze Wet onder den aandagt te moeten brengen, en 'er een spoedig besluit om te verzoeken, vermits anders de treurige gelegenheid thans daar is, dat deeze Wet nieuwe Slagtoffers zou moeten maaken.

De Wet alhier bedoeld, is die, welke gevonden word in 's Lands Ordonnantie, tweede Boek, Tit. 11. Art. 3. waarby gezegd word, *dat de geene, die Overspel of Egtbreuk begaat, duizend Goud-Guldens tot een boete zal betaalen, of anders, deeze boete niet kunnende voldoen, in het openbaar gegeesseld worden.*

Het onredelyke, het onrechtvaardige en barbaarsche van deeze Wet ontdekt zig al daadlyk by den eersten oogopslag.

Immers, overal waar de Rechten van den Mensch gelden, en het gezond verstand uitspraak doet, kan men het Huuwlyk niet hooger, of niet anders aanmerken, dan als een Burgerlyk Contract, waarvan de verbreeking niet strenger kan gestraft worden, dan de verbreeking van andere Burgerlyke Contracten.

De beleedigde Party moet hier zekerlyk het onbetwistbaar recht behouden, om de schade, door de verbreeking van het Huuwlykscontract hem

LEEUWARDEN. *Adres van 't Hof aan het Prov. Bestuur.*

hem toegevoegd, op de beleedigende Party wettiglyk te mogen verhaalen; — maar het zy verre, dat de Maatschappy of de Wetgeever het recht zou hebben, om de beleedigde Party, uit hoofde van deeze Contractverbreeking, boven zyne schade en zielsmart, nog grooter smarten toetevoegen, en hem van zyn eigendom en vryheid te berooven.

En zulks echter heeft plaats, wanneer men gemelde Wet over den Egtbreuk in werking laat, en, naar derzelver Voorschriften, de Ongelukkige, nog ongelukkiger maakt.

Hoe smartlyk moet het den Egtgenoot vallen, die zyn Wederhelft gaarne den begaanen misstap zou willen vergeeven; die zig welgemeend wil verzoenen, om dat hy de overtreding of Egtbreuk toeschryft, of aan menschlyke zwakheid, of aan onwederstandlyke verleiding, of wel aan redenen en oorzaaken, waaraan hy zig zelve schuldig kent, en zo als 'er in het Huuwlyk, by meenigte kunnen plaats vinden, — hoe smartlyk, zeggen Wy, moet het hem vallen, wanneer deeze vergiffenisschenking, wanneer deeze hartlykverlangde verzoening, hem geweigerd, hem belet en verbooden word, — wanneer hy, of veertien honderd Guldens moet opbrengen, of anders het Voorwerp van zyn innigst mededoogen, het Voorwerp zyner grootmoedige barmhartigheid, en tederbevreedigde liefde, onder Beulshanden, openlyk op het Schavot, aan de voor altoos onteerende Geesselpaal moet beschouwen?

Volgens wat recht kan de Maatschappy een haarer Leden dus wreedlyk straffen? — Wie kan hem het *vergeeven* en *verzoenen* ontzeggen, wanneer *hy alleen* beleedigd is geworden? en dat met eene Party, waaraan hy ten allernaauwsten verbonden is? waarmede zyn huislyk geluk staan of vallen moet? Volgens wat recht kan men hem daarenboven nog een zo gevoeligen

slag

slag in zyn beurs toebrengen, of zyn ziel op de ergste wyze martelen?

Het ontaarte Bygeloof, dat Kind van den Afgrond, heeft dergelyk een gewoonte ingevoerd! Thans, 't is waar, kan het geen Ketters meer doen verbranden; maar het geesselt echter dezulken nog, die het Huuwlyk, waarvan het weleer een Sacrament maakte, schenden durft! — Want op wat grond noemt men anders de Egtbreuk Overspel? — op welke gronden anders dan op die van een onberedeneerd en bloeddorstig Bygeloof?

LEEUWARDEN.

Adres van 't Hof aan het Prov. Bestuur.

Hoe zeer ook is, by deeze Wet, alle gelykheid, alle evenredigheid uit het oog verlooren! Den Ryken, die geld in overvloed heeft, kan hier zyn lust volmaaktlyk boeten! — een hand vol goud wischt alle zyne overtredingen uit! — zyn geld staat hier gelyk met de zogenaamde kerklyke Aflaaten; het verzekert hem bevryding van straf voor toekomende zonden, die hy te gerüster kan pleegen, om dat de Wet zelve hem tot een Waarborg verstrekt.

Maar de Arme, — de altoos rampzalige Arme, die een zelfde misdaad als de Ryken pleegt, word hier ten Schavotte gedoemd! word hier aan eeuwige schande en verachting overgegeeven! — en waarom? — om dat hy niet ryk is! — om dat hy geen geld heeft!

Burgers! is dit volgens de Rechten van den Mensch? — Zeggen deeze niet met ronde woorden: dat de Wet voor allen gelyk moet zyn? — Is dit overéénkomstig met de tegenwoordige orde van zaaken? — Vordert deeze niet, dat de ryke godloosheid niet strafloos zegeviere, terwyl de behoeftige dwaaling strenglyk gestraft word?

Maar, Burgers! dit is de eenigste Ongelykheid, de eenigste Onëvenredigheid niet.

De Vrouwen worden beschouwd als eene zwakke kunne; zy worden, — ten besten ge-

LEEUWARDEN. *Adres van 't Hof aan het Prov. Bestuur.*

nomen, — uit dien hoofde versteeken van verscheiden Voorrechten en Rechten, die Wy Mannen genieten, ten minsten ons aanmatigen! — en, by zulk een gemis, by zulk een vernedering, is de gemelde Wet ongelyk harder en strenger ten haaren opzigten, dan wel ten opzigten van de Mannen.

Immers zyn de Vrouwen van een iederer, zwakker en veel aandoenlyker gestel dan de Mannen? deeze Wet echter neemt dit niet in aanmerking, maar geesselt Mannen en Vrouwen, zonder op het groot onderscheid tusschen de verschillende kunnen in deezen te letten.

Een Man, die zogenaamd Overspel pleegt, heeft slegts deeze daad te ontkennen, en hy is buiten het bereik der Wet! — maar een Vrouw brengt, ongelukkig, de overvloedige bewyzen van haare overtreedinge met zig: haar toestand, haar vrugt, — en meer is 'er niet noodig, om haar volgens deeze Wet tot een openbaare geesseling te doemen! — waarvan een enkele en eenvoudige leugen den Manlyken Zondaar vrypleit.

Een Vrouw is, over 't algemeen genomen, op verre na in die geleegenheid van geldwinning niet als een Man: zy is, in eenige opzigten, zelfs versteeken van volkomen bestuuring over haare penningen; zy is, zo uit hoofde van haar zwakker gestel, als de belasting van een kind, de kosten van het kraambed, enz. behoeftiger dan een Man, — en niettegenstaande dit alles, vordert de Wet ook van haar de veertien honderd Gulden tot boete! — of, — zy word gegeesseld!

En ingevallen de veertien honderd Gulden al uit den gemeenschaplyken boedel van Man en Vrouw gevonden worden, — is dan de opgemelde Wet niet nog ten hoogsten onrechtvaardig? is zy dan evenredig, is zy dan gelyk, zo wel voor de Party, die beleedigd heeft, als die

be-

beleedigd is? — In geenen deele; want wanneer in dit geval een Vrouw overtreed, dan is het voorgaands de Man, die het grootste aandeel in de betaaling der boete draagt, schoon hem veeleer eene Schavergoeding toekwam. LEEUWARDEN.

Dit zyn de nadeelen, de onrechtvaardigheden en barbaarschheden, welken door deeze Wet wegens het zogenaamde Overspel worden daargesteld. — De voordeelen, die dezelve aan de Maatschappy te wege zou brengen, zyn louter ingebeelde zaaken. *Adres van 't Hof aan het Prov. Bestuur.*

Dat het Egtverbreeken er door voorkomen zou worden, is eene valsche stelling. De Egtbreuk geschied door dit middel slegts te heimlyker, en daarom te greetiger en vuuriger, naar maate dezelve te gestrenger verbooden is! — De beleedigde Party zelve, — wanneer men de Menschlyke zwakheid in ogenschouw neemt, — word, door deeze Wet, tot zwygen, tot geheimhouding aangezet; want klaagt en bewyst de beleedigde Party, dan word er, of eene verderflyke greep in zyn beurs gedaan; — of zyn Wederhelft, — met wie hy, voor de Vierschaar van 't vry algemeen vooroordeel, — in de eer en schande deelt, — word ten Schavotte gesleept. — Hoe ontaart, hoe barbaarsch moet ook een Egtgenoot niet zyn, die de weleer beminde van zyn Hart, (die moogIyk uit loutere zwakheid zondigt,) dus aan de vreeslyke gestrengheid van deeze onmenschlyke Wet durft overgeeven!

Dat de goede zeden er door bevorderd zouden worden, is even onwaar! — Men zie elders, waar deeze Wet geen stand grypt! men zie, by voorbeeld, de Provintie Holland, en men zal weldra gewaar worden, dat dergelyk eene onmaatige gestrengheid niets toebrengt tot verbetering of handhaving der Burgerlyke zeeden.

LEEU-WAR-DEN.

Adres van 't Hof aan het Prov. Besluur.

Wy zwygen, Burgers Representanten! van de onmenschlyke Kindermoord, waartoe deeze Wet eene gantsch niet geringe aanleiding geeft: — ten minsten is het, in onze oogen, tot deeze gruweldaad, spoorslag genoeg, wanneer eene zwakke, bevreesde en wanhoopige Moeder, voor de schande der Waereld; voor de ongunst van haar Man, voor eene boete van veertien honderd Gulden of eene openbaare Geesseling vreest. — Republikeinen! — wat is onze pligt? — moeten wy de aanleidingen tot overtreedingen vermenigvuldigen? — of betaamt het ons dezelven opteruimen?

Het is om deeze en nog meer andere redenen, dat het Hof van Justitie van Friesland Ul. onder den aandagt brengt, — of het, ter meerdere handhaaving der heilige Rechten van den Mensch; ter volkoomener beantwoording aan de tegenwoordige order van zaaken, en ter spoediger volmaaking van het Maatschaplyk geluk, niet nuttig en noodzaaklyk ware, dat de Wet, wegens het Overspel of Egtbreuk, te vinden in 's Lands Ordonnantie, het 2 Boek, Tit. 11, worde vernietigd en buiten werking gesteld — en dat Gylieden op de Echtschennis zodaanige andere straffen bepaald als gy in uwe wysheid zult noodig oordeelen, om die Zeedeloosheid te beteugelen, en die teffens meer overeenkomstig en geëvenredigt zyn met de Rechten van den Mensch en Burger — hier meede vermeenen wy ons van een onzer heiligste en duurste verpligtingen gekweeten te hebben, en verblyven na Uwl. in Gode heilige protectie te hebben aanbevoolen,

Uwlieder Medeburgers,

De Raad 's Hofs, enz.

Het

Het Besluit der Nationaale Vergaderinge, waar by de Kerk van den Staat gescheiden wierdt verklaard, en diensvolgens verschei den voorregten, welke het Hervormde Kerkgenootschap tot hiertoe, by uitsluiting van andere, hadt genooten, wierden ingetrokken, vervulde de gemoederen der Leden der Classis van Leeuwarden met angstige vreeze, dat zulk een Besluit voor het gemelde Kerkgenootschap zeer nadeelige gevolgen konde hebben. Die Classis wierdt hierom te raade, een rondgaanden Brief aan alle te Gemeenten af te zenden, waarby dezelve wierden uitgenodigd tot het neemen van maatregelen, volgens haare gedagten ter verhoedinge van het gevreesde kwaad berekend. LEEUWARDEN.

Aan de GEMEENTEN *der* HERVORMDE KERK *in* FRIESLAND.

Genade en vrede zy den Broederen en allen, die met Ons in Onze Godsdienstige Vergaderingen den naam van onzen Heere Jezus Christus aanroepen.

Wy zyn aan den eenen kant de grootste dankbaarheid verschuldigd aan de goede hand Gods, die Ons tot hiertoe bewaart by de vrye oefening van onzen dierbaren en duurgekogten gezuiverden Godsdienst; doch aan den anderen kant, wyl thans de Staat van de Kerk gescheiden is, is 'er reden van vreeze, dat zulks nadeelige gevolgen voor Ons Kerkgenootschap zal hebben, ten zy 'er in afhanginge van Gods genade en zegen tydiglyk behoorlyke middelen aan-

LEEUWARDEN.

Brief aan de Herv. Gemeenten in Friesland.

aangewend worden tot voorkooming van dezelve.

Onze Kerkregels en Ordeningen, waar naar het Kerkbestuur ingerigt was, zyn meerendeels hier door eeniger maate op losse schroeven gesteld, en hebben gedeeltelyk haaren klem verlooren, ten aanzien van dezulke, die de Goede Orde haaten of verachten.

Onze band van vereeniging, waar door het Hervormd Christendom hier te Lande één lichaam uitmaakte, en voor malkanders belangen zorgde, is merkelyk verslapt, en in gevaar om geheel los te geraaken, ten zy die wederom toegehaald worde door nieuwe verbintenissen en verstandhouding met elkanderen.

Het is nodig hierom dat behoorlyke middelen aangewend worden, tot handhaving en verdeediging van onze belydenis, tot staaving van de goede Orde, en het Kerkbestuur, tot beveiliging van onze Rechten, daar op wy immers zoo veel aanspraak hebben, als eenige andere Geloofsgezindheid op de haaren, nademaal Wy in getal van Leden en Belyders de andere op de meeste Plaatzen zeer verre te boven gaan.

De Classen der Hervormde Kerk in deeze Provincie, hebben uit dien hoofde nodig en nuttig geoordeeld, om in navolging van, en overeenstemming met het geen in andere Provincien geschied, de Gemeenten en ieder derzelver door eene Missive deezen toestand der Kerke onder het oog te brengen, met ernstig verzoek en vriendelyke aanmaning, om opgeroepen zynde over deeze voorgedragene gewichtige zaaken en belangen van Ons Kerkgenootschap te oordeelen, en haare Stemmen uit te brengen, of het niet noodzaakelyk vereischt worde, dat 'er eene Kerkelyke Commissie, uit *zes* Predikanten en *zes* Ouderlingen bestaande, aangesteld worde, en dat iedere Gemeente iets toebrenge tot in standhouding van zulk eene Commissie, die op de best mo-

mogelyke wyze zorge, dat de vereeniging der respective Hervormde Gemeenten in deeze Provincie blyve, op denzelven voet, waar op dezelve tot dus verre geweest is, in zoo verre dezelve niet stryd met de tegenwoordige Order van Zaaken; met verdere last en magtgeeving aan dezelve om alles te doen, in naam der Friesche Kerkgemeenten van Onze belydenis, wat tot weezenlyk nut en heil van dezelve kan dienen, echter, in meer gewichtige zaaken, met overleg van de respective Classen, en des noods ook van de Gemeenten zelve, vooral ook om eene nauwe vereeniging te bewerken met de Broederen en Kerkgenootschappen in de andere Provincien, en daar toe met dezelve Correspondentie te houden, het zy door Missiven, het zy door Afgevaardigden, waar toe vriendelyke uitnoodigingen van daar gedaan worden, op dat alzoo het belang der Hervormde Kerk hier te Lande als eene gemeene zaak behandeld en gehandhaafd werde; *Eendracht* toch *maakt magt*.

LEEUWARDEN.

Brief aan de Herv. Gemeenten in Friesland.

Vindt dit voorstel der Classen goedkeuring by de Gemeenten, dan is wyders het verzoek, dat door dezelve haare Kerkeraaden, en door deeze de Classen gemagtigd worden om deeze zaak ter uitvoer te brengen, en dat daar van aanteekening in de Kerkeraads Handelingen gemaakt, en door alle de Leden des Kerkenraads in naam der Gemeente onderteekend worden.

Verre is het van daar, dat de Classen of Kerkleeraaren, hier meede strydig met hunne Leer en Belydenis, zaaden van onvergenoegdheid zouden willen strooijen, zy spooren daar en tegen ieder aan tot gehoorzaamheid en onderwerping aan die over hen gesteld zyn. Verre van daar dat zy zouden bedoelen den onderlingen vrede of verdraagzaamheid te stooren, die naar hunnen raad luisteren en zich gedraagen, zullen trachten vreede te houden met alle

LEEUWARDEN. *Brief aan de Herv. Gemeenten in Friesland.*

menschen zoo veel in hun is, en zullen zulken, die in Geloofsbegrippen en Belydenis van hun verschillen, poogen te overtreffen in bescheidenheid, vriendelykheid en liefdebetooning, ten einde zy die Onze Leere lasteren, beschaamd mogen worden, en de weg daar toe gebaand worde, dat de verscheidene Gezindheden der Christenen eerlang eene Kudde onder eenen Herder worden.

Het is de aanhoudende en vuurige Bede der Leeraaren, en van allen die het wel met Zion meenen, dat alle ongehoorzaamè bekeerd mogen worden tot de voorzichtigheid der Rechtvaardigen, en dat daar toe de dienst der Leeraaren, en alle aangewende poogingen gezegend worden, dat de Gemeenten vreede hebben, en wandelen in de vreeze des Heeren, en de vertroostingen des Heiligen Geestes! Jaa dat ook eerlang die heuchelyke tyden aanbreeken waar in naar 's Heeren Woord, de Heere één, en Zyn Naam één zullen zyn over de gantsche Aarde.

Aldus gedaan in Onze Clasſis Vergadering te Leeuwarden, den 25 April 1797.

Dierbaare Gemeenten,

Uwe heilwenschende en heilzoekende Leeraars, Leden der Clasſis van Leeuwarden.

In naam derzelve,

A. BRINK, *Praeses.*

G. VAN DEN BROEK, *Scriba.*

In

In het begin deezer Maand wierdt, met gepaste aanschryving aan de daar by belang hebbenden, het Regeerings-Reglement betreffende, openbaar gemaakt, om vervolgens in werking gebragt te worden.

VRYHEID, GELYKHEID,

PUBLICATIE.

De Burgers, uitmaakende de Municipaliteit van Leeuwarden, allen den geenen die deezen zullen zien ofte hooren leezen, Heil en Broederschap! doen te weeten:

Dat door de Gecommitteerden van de Burgery deezer Stad aan ons ter handen is gesteld, een Reglement voor de Regeeringe van Leeuwarden door hun lieden ontworpen, by de Burgery geexamineert, en met eenige Aanmerkingen verandert als meede door het Provinciaal Bestuur van Friesland geapprobeerd; met verzoek, om dat Reglement voorts in werkinge te brengen, en ten dien einde te doen publiceeren, waar aan niet kunnende in gebreeke blyven te voldoen, zoo als by deezen geschied, zynde dit Reglement zoodanig als hierna volgt:

REGLEMENT *voor de* RAAD *der* GEMEENTE *en* BURGERY *van* LEEUWARDEN.

EERSTE HOOFDSTUK.

Van de Stemgerechtigden.

Art. I. Stemgerechtigden zyn alle Burgers en Ingezeetenen, boven de 18 jaaren oud Hier onder begreepen Zoons by hunne Ouders, en Dienstknechten by hunne Meesters inwoonende, indien

LEEU-WAR-DEN. de Wapens dragen, of om wettige redenen vry gesteld zyn.

II. Als niet Stemgerechtigd worden uitgesloten:

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

a. Alle die om verkwisting of wangedrag onder Curateele staan.

b. Alle Banqueroutiers, alle, wiens Boedels insolvent zynde, eenig accoord met hunne Crediteuren hebben gemaakt, zonder door eene Rechterlyke daad weder hersteld te zyn; hier onder niet begreepen zodanige, welke door ongeluk en onvermydelyke rampen tot eenen agterlyken stand gebracht zyn, zullende zulks ter beoordeeling van deszelfs Grondvergadering staan.

c. Allen, welke uit hoofde van Rechterlyke Vonnissen of uitspraaken voor eerloos moeten gerekend worden.

d. Allen, welken op besluit van den Rechter gevangen zitten; allen, die door eenig Rechterlyk besluit onder vermoedens van misdaad gebracht zyn; en allen, tegens welke, op publieke authoriteit, eenige maatregelen van voorziening zyn genomen.

e. Allen, die in Wees-, Diakonie-, Armen- of Godshuizen *pro deo* worden onderhouden; en allen, welken in 't laatste afgeloopen jaar langer dan vier maanden, weeklyks, uit publieke Armekassen zyn bedeeld geworden. Hier onder niet begrepen de zodanige, welke door ongeluk en onvermydelyke rampen tot dien stand gebragt zyn, zullende zulks ter beoordeeling van deszelfs Grondvergadering staan.

f. Allen, welke de volgende Verklaaring weigeren te doen.

Ik verklaare vrywillig en op myn woord van eer, een voorstander van de Rechten van den Mensch en Burger; een vyand van het Stadhouderlyk, Aristocratisch, en eenhoofdig Bestier te zyn;

zyn; goed en bloed veil te hebben, om, op gronden van Vryheid en Gelykheid, het Volksgeluk te helpen bevestigen, en nimmer in eene verkiezing van Kiezers, Vertegenwoordigers of Ambtenaaren myne stem te zullen geeven aan Persoonen, die ik oordeele nog begunstigers of aankleevers van de zoogenaamde oude Constitutie te weezen, maar alleen zodanige zal verkiezen, welke ik in gemoede vertrouw voorstanders van de Rechten van den Mensch, en van 't waar geluk des Volks, en teffens de eerlykften, en kundigsten te zyn, zonder my om lief of leed door giften of gaaven daarin te laaten misleiden.

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Grondvergaderingen.

Art. I. Grondvergaderingen zyn de onderscheidene byeenkomsten van Stemgerechtigde Burgers.

II. Deeze Vergaderingen komen, zoo dikwyls zulks nodig is, by een, en hooren voorstellen of raadpleegen over het geen tot nut des Vaderlands in 't algemeen, en van deeze Stad in het byzonder kan strekken.

III. Ten dien einde is het noodzaakelyk, dat er eene geregelde order in plaats hebbe, en er een Voorzitter en Secretaris zyn.

IV. Deeze Voorzitter en Secretaris worden verkozen uit de Stemgerechtigde Burgers der Grondvergadering, onder den naam van Gecommitteerden der Burgery; welke ten minsten vyfentwintig jaaren oud moeten weezen, en ten minsten twee jaaren in de Stad of deszelfs Jurisdictie gewoond hebben; kunnende leezen en schryven.

V. Deeze Gecommitteerden zullen door gedrukte billetten, ten minsten vierentwintig uuren voor de byeenkomst der Grondvergadering, de Stemgerechtigde Burgers oproepen.

VI. Dit

LEEU-WAR-DEN.

VI. Dit billet zal van den volgenden inhoud zyn:

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

De Burger . . . . word op . . . . verzogt in de Grondvergadering, zynde . . . . . . om te hooren die voorstellen, of te overwegen die poincten, welke aldaar ter tafel zullen worden gebragt. Leeuwarden den

N. N. Gecommitteerden.

VII. Ieder Burger, in de Grondvergadering komende, zal dit billet aan een daar toe gesteld persoon, ten blyke van Lidmaatschap, moeten overgeeven.

VIII. Men zal daarom in elke Grondvergadering een Bode aanstellen, welke tevens lid van dezelve is, en welkers Tractement door de onderscheidene Gecommitteerden bepaald zal worden.

IX. Ieder Burger heeft het recht om zodanige voorstellen te doen als hy zal goedvinden.

X. Een of meerdere Burgers eenig voorstel hebbende, zal het zelve schriftelyk, aan de Gecommitteerden uit de onderscheidene Wyken, vierentwintig uuren voor derzelver Vergadering, worden voorgesteld, die als dan zullen overwegen, of men daar over de Grondvergaderingen zal by een roepen, of niet.

XI. Ten dien einde zal er een Lyst geformeerd worden van alle de Stemgerechtigden, welke een Nommer zullen trekken, die als dan, by zyne naam, op de Lyst zal worden aangeteekend.

XII. Ieder zal by het houden der Vergadering, zoo veel mogelyk, volgens zyn getrokken Nommer, moeten zitten.

XIII. De Grondvergaderingen, op voorstel der Gecommitteerdens, door den Raad der Gemeente wordende by een geroepen, worden de Stemgerechtigde Burgers ten ernstigsten aangemaand zich in dezelve te vervoegen, dog, niet tegenstaande, drie

drie aan een volgende Vergaderingen, niet compareert, zal zodanige voor één Jaar van zyn Stemrecht vervallen, indien geene wettige redenen van deszelfs absentie kan bybrengen, over welks wettigheid de Grondvergadering zal oordeelen. LEEUWARDEN. *Reg. Reglement voor Leeuwarden.*

XIV. Iemand zich, geduurende de Grondvergadering, door 't gebruik van sterke drank, of anders onbehoorlyk gedraagende, zal, door de Gecommitteerdens, gelast worden en verplicht zyn de Grondvergadering te verlaaten.

XV. Iemand zich onbehoorlyk, 't zy met brutaliteiten, beledigingen of bedreigingen, in dezelve gedragende, zal voor één Jaar van zyn Stemrecht vervallen worden verklaard, zullende in dergelyk geval zulks door de Vergadering worden gecideerd.

XVI De Gecommitteerdens zullen zorg dragen, dat, tot het houden der Grondvergaderingen, geschikte plaatzen, als mede, dat er de nodige schryfbehoeftens zyn, welke, benevens de onkosten der Vergadering, voor Stads rekening zullen wezen.

XVII. De Burgery van Leeuwarden verdeelt zich, voor als nog, in Grondvergaderingen, gelyk thans in Wyken of Espels verdeeld is.

DERDE HOOFDSTUK.

Van de Gecommitteerden der Gemeente van Leeuwarden.

Art. I. Gecommitteerden zyn die geene, weldoor hunne Medeburgers in de Grondvergaderingen worden benoemd.

II. Dezelve zullen de Grondvergaderingen regelen, en verders zodanig handelen, als in het voorige Hoofdstuk reeds bepaald is.

III. De Gecommitteerden uit de onderscheidene Wyken of Eepels, zullen alle maanden eens, of zoo dikwyls zulks nodig oordeelen, en wel de eer-

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

eerste maandag in ieder maand vergaderen, aldaar alle de voorstellen, welke hen, door hunne Medeburgers, uit de onderscheidene Wyken worden mede gegeeven, behandelen, dezelve beoordeelen, en by de eerstkomende Grondvergadering, zoo dezelve zaaken bevat van wezenlyk algemeen belang, mede ter beoordeeling, goed, of afkeuring hunner Medeburgers brengen.

IV Tot dien einde is het nodig, dat het voorstel zaaken bevat van wezentlyk algemeen belang, en door deszelfs voorsteller of voorstellers verteekend is.

V Indien een voorstel by de onderscheidene Wyken wordt goedgekeurd, zullen de Gecommitteerden daarvan, in de eerstkoomende Vergadering, behoorlyk schriftelyk geblyk moeten toonen; insgelyks zal zulks moeten geschieden, wanneer het zelve wordt afgekeurd.

VI. Zodanig voorstel by de meerderheid der Grondvergaderingen goedgekeurd zynde, zal de Vergadering van Gecommitteerden daarvan kennisse geeven aan den Raad der Gemeente, en, zoo het zelve Stads zaaken betreft, dezelve uit naam der Stemgerechtigde Burgeren verzoeken, daar van zodanig een gebruik te maaken, als de begeerte der Burgeren nodig en nuttig oordeelt: zoo evenwel de Raad der Gemeente eenige zwaarigheid over het gedaane verzoek maakte, zal dezelve zich, daaromtrent, aan de Gecommitteerden moeten vervoegen, welke zullen oordeelen, of men de Grondvergaderingen daar over weder zal oproepen, of by het reeds genomen besluit derzelve persisteeren, en, zoo het zelve zaaken bevat, welke zich verder dan het Bewind der Stad toelaaten, uitstrekken, zullen de Gecommitteerden, zich, namens de Stemgerechte Burgeren van Leeuwarden, daar behoorlyk vervoegen, aan wien het Bestier van dezelve is toevertrouwd.

VII. De Gecommitteerden door den Raad der Gemeente geraadpleegd wordende, zullen aan de-

zelve alle behulpzaamheid toebrengen; en, inge- LEEU-
val de stem der Burgery daarin wierde vereischt, WAR-
zullen de Gecommitteerden de Grondvergaderin- DEN.
gen doen beleggen, en het goed bedunken der-
zelve inneemen, waarvan dezelve ten spoedigsten *Reg.Re-*
aan den Raad der Gemeente zullen bericht geeven. *glement*
VIII. De Gecommitteerden zullen in alles, wat *voor*
het belang der Stad aangaat, naauwkeurig toe- *Leeu-*
verzigt houden, en boven al zorgen, dat niemand *warden.*
in zyn recht, of beroep willekeurig worde benadeeld; gelyk dezelve ook mede behulpzaam zullen zyn, dat het recht, de achtbaarheid en het gezach van den Raad der Gemeente ongeschonden bewaard blyve.

IX. Deeze Gecommitteerden zullen verplicht zyn van alle hunne voorkoomende zaaken, in de onderscheidene Grondvergaderingen, behoorlyk bericht te geeven.

X. Deeze Gecommitteerden zullen verders in alles zodanig moeten handelen en mede behulpzaam zyn, gelyk in de volgende Hoofdstukken bepaald word.

XI. De verkiezing deezer Gecommitteerden geschied de tweede Maandag in April, op de volgende wyze:

XII De twee Oudsten en de twee Jongsten in Jaaren, welke leezen en schryven kunnen, zetten zich, afzonderlyk van de overige Leden, aan een tafel.

XIII. Dezelve geeven aan elk der Stemgerechte Burgers een Stemcedul, op welkers hoek deszelfs getrokken Nommer staat aangeteekend, welke omslaande hoek verzegeld is.

XIV. Vervolgens schryven de Stemmers twee uit die Wyk Stemgerechte Burgers op deszelfs Cedul, en toevouwende, werpen het zelve in een daar toe gestelde gesloten Busse.

XV Alle de Stemcedullen ingekomen zynde, openen de Stemopneemers de Bus, leezen de naa-

men

LEEU- men der gestemden duidelyk voor, en tekenen dezelve accuraat aan.
WAR-
DEN. XVI Indien er een aanmerkelyke misslag door een der Stemmers mogte begaan zyn, zal deszelfs Nommer ontzegeld worden, en hy verpligt zyn dezelve te verbeteren; waarna de Stembriefjes verbrand of vernietigd zullen worden.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

XVII. De twee hoogste stemmen hebbende Burgers zullen van Gecommitteerden voor dat Jaar zyn, en zullen dezelve zich daar van niet mogen excuseeren zonder wettige redenen, welke ter beoordeeling dier Grondvergadering zullen zyn; en indien die Grondvergadering deszelfs redenen niet wettig genoeg mogt bevinden, en de genomineerde evenwel dien post bleef weigeren te aanvaarden, zal voor een Jaar van deszelfs Stemrecht vervallen. Indien de stemmen koomen te steeken zal het lot daaromtrent beslissen.

XVIII Aan dezelve zal een Geloofsbrief van den volgenden inhoud worden mede gegeeven:

De Grondvergadering No. . . . vergadert geweest zynde den . . . . ter verkiezing van twee Gecommitteerden, volgens het Reglement van den 30 Maart 1797. *heeft daartoe benoemd de Burgers . . . . verwagtende, dat dezelve den hun opgedragen post met alle naauwkeurig- en oprechtheid zullen waarneemen.* Leeuwarden *den*

N. N. Stemopneemers.

XIX. De Gecommitteerden zullen daarvan terstond kennis geeven aan den President van den Raad der Gemeente, en zullen in handen van dezelven afleggen deeze navolgende Verklaaring of Belofte:

Ik verklaare en betuige, dat ik nog door my zel

zelven noch door eenen anderen, eenig middel hoegenaamd, heb aangewend, om Gecommitteerde te worden. Dat ik opkome als een vry Man zonder afspraak of cabaleering met iemand gemaakt te hebben, en my, in den my opgedragen post, zodanig zal gedragen als een braaf en opregt Vaderlander betaamt; zonder my om lief of leed te laaten geleiden.

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

Dat Verklaare, dat beloove Ik.

XX. De Vergadering van Gecommitteerden uit de Gemeente van Leeuwarden zal jaarlyks, tot goedmaaking der onkosten, genieten, voor ieder Lid zes Ducatons, welke uit Stads Kasse zullen betaald werden

XXI. Indien door overlyden of anderzints een plaats in de Vergadering der Gecommitteerden kwam te vaceeren, zal zodanig eene Grondvergadering worden opgeroepen, en eenen anderen daartoe verkiezen, als boven gemeld is.

XXII. Vervolgens zal by eene jaarlyksche wederverkiezing, van ieder Grondvergadering, een Gecommitteerde moeten afgaan, welke voor dat Jaar niet weder verkiesbaar zal zyn; zullende by de meerderheid der Grondvergadering worden gedecideerd, wie van beiden zal moeten afgaan

XXIII. Het zal aan de Stemgerechtigde Burgers der onderscheidene Grondvergaderingen vry staan, een of beide hunner Gecommitteerden, indien dezelve volkomen overtuigd worden, tegen de door het Volk goedgekeurde en aangenomene Wetten, willekeurig gehandeld te hebben, of zyn plicht niet betrachtende, terug te roepen, en andere in deszelfs plaats of plaatzen te benoemen.

LEEU-WAR-DEN.

VIERDE HOOFDSTUK.

Van den Raad der Gemeente, en derzelver Werkzaamheden.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

Art. I. De Raad der Gemeente zal bestaan uit twaalf Leden, geadsisteerd door een Secretaris.

II. Hier toe zyn verkiesbaar alle Stemgerechte Burgers en Ingezetenen, welke vyfentig Jaaren oud zyn, kunnende leezen en schryven, en ten minsten de laatste drie agtereenvolgende Jaaren binnen deeze Stad of deszelfs Jurisdictie gewoond hebbende: edoch, die buiten deeze Republiek geboren is, zal ten minsten zes agtereenvolgende Jaaren binnen deeze Stad of deszelfs Jzrisdictie gewoond moeten hebben; sluitende echter dit artikel niet uit die Burgers, welke om hun Vaderlandsliefde vervolgd zynde, zich ter woning hier weder hebben nedergezet: gelyk ook niet die geene, welke tot het voortzetten hunner Studien of Affaires afweezig geweest zynde weder zyn terug gekeerd.

III Indien tot Leden van het Stadsbestuur gestemd worden 's Lands, Hofs, of Districts Ministers, Officianten of Suppoosten, eenige Lands of Stads Collecteurs, Stads Werklieden, Baazen of Leveranciers, zullen dezelve, wanneer zy verkiezen den hun opgedragen post te aanvaarden, vooraf hun Ambt, Bediening of Leverancie nederleggen; zullen dezelve geene Stads Leverancie, zonder publieke aanbesteeding, geduurende haare zitting, mogen aanneemen.

IV. Indien het mogt gebeuren, dat onder de tot den Raad der Gemeente verkoorene Burgers zich bevonden, Vader en Zoon, of Schoonzoon, Broeders of Zwagers, Oom en Neef, zal de meeste stemmen hebbende Burger moeten aanblyven, en zal voor den als dan uitvallenden, de eerste in stemmen opvolgende Burger in deszelfs plaats worden opgeroepen.

V. In-

V. Indien het verders mogte gebeuren, dat er een plaats in de Raad der Gemeente, door overlyden of anderzints kwam te vaceeren, zal door den Preſident van de Raad der Gemeente daar van aan de Gecommitteerden worden kennis gegeeven, welke dan binnen agt dagen den eerst in ſtemmen volgenden Burger zullen moeten oproepen, en denzelven als Lid van den Raad der Gemeente moeten aanſtellen; edoch, zoo dezelfs vacatuur in 't laatſte vierendeels jaars mogte voorvallen, zal zulks ter deciſie van de Gecommitteerden zyn. LEEUWARDEN. *Reg. Reglement voor Leeuwarden.*

VI. Ieder Lid van den Raad der Gemeente zal 's Jaars tot tractement genieten, eene ſomma van vier honderd guldens, zonder eenige emolumenten wyders, zullende alles anders, Stadswegen aan hunnen post verknogt, in de algemeene Stads kasſe worden geſtort.

VII. De Raad der Gemeente zal haare gewoone Rechtsoeffening naar de nog in ſtand zynde Wetten, zoo min kostbaar, en zoo ſpoedig mogelyk moeten uitoeffenen, en daartoe Vrydags, gelyk thans gebruikelyk is, vaste Vergadering houden.

VIII. De Raad der Gemeente zal het opperſte toeverzigt hebben op al het geen de rust, goede order, en veiligheid, van elk Ingezetenen kan aangaan, het bevorderen en in ſtand houden der publieke Schoolen, het opzicht over alle Stads Ambtenaaren, Werklieden en Leverancien, het beſtuur over de Stads Goederen en Inkomſten, en verders het opzicht over alle Corporatien, zoo als het tot nog toe gebruikelyk is geweest, ten zy eene verbetering met des belanghebbenden mogt nodig geoordeeld worden; als mede zorgen dat elk goed recht wedervaare.

IX. De Raad der Gemeente zal gebouden zyn alle Inſtructien voor de Ambtenaaren en Officianten, indien het nodig is, te veranderen, en overeenkomſtig de tydsomſtandigheden, met voorkennis

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

nis der Gecommitteerden, te schikken en te verbeteren.

X. Geene gratificatien, giften of beneficien, zullen, wanneer dezelve hooger als twintig guldens loopen, zonder toestemming der Gekommitteerden, door den Raad der Gemeente worden weggeschonken.

XI. Geene verandering, verbetering of verbouwing, buiten de gewoone onderhouding, eene somma van drie honderd guldens of meerder bedragende, zal, zonder toestemming der Gecommitteerden, mogen gemaakt worden.

XII. De Raad der Gemeente zal verplicht zyn, de Gecommitteerden, of eene Commissie uit dezelve, by de gewoone rekendagen der Rentemeesters te verzoeken, en dezelve mede verplicht zyn, de ontvang en uitgaaf der Stads inkomsten en uitgaaven naar te gaan, en dezelve conform bevindende, mede te vertekenen, en daarvan behoorlyk rapport te doen.

XIII. De Leden van den Raad der Gemeente zullen verplicht zyn, voor het aanvaarden hunner posten, in handen der Gecommitteerden af te leggen deeze navolgende Verklaaring, en Belofte:

1. *Of hy zich houd voor wettig verkooren door de Burgery van Leeuwarden, en derzelver Jurisdictie, tot Lid van den Raad der Gemeente?*
2. *Of hy verklaart, aan geen Vorst of buitenlandsche Magt verbonden te zyn?*
3. *Of hy erkent, verantwoordelyk te zyn voor de Burgery van Leeuwarden, en deszelfs Jurisdictie?*
4. *Of hy belooft, zoo veel in zyn vermogen is alle de Stads Zaaken met raad en daad te zullen helpen voorstaan en bevorderen, en daarin zodanig zal handelen, als hy ten beste van deszelfs Burgeren en ten meesten nutte des Vaderlands zal vermeenen te behooren?*

5. En

5. *En of hy aanneemt en belooft, het Reglement der Burgeren, gearresteerd den* 30 Maart 1797 *te zullen mánintineeren zodanig door hen is goedgekeurd of namaals verbeterd mogt worden?* LEEUWARDEN.

Dit verklaare en beloove Ik, *of* zoo waarlyk helpe my God Almachtig!

Reg Reglement voor Leeuwarden.

XIV. Daar de keuze eener gantsche Burgery een groot vertrouwen op iemand insluit, verwagt dezelve ook, dat niemand, op de duure verplichting aan Stad en Vaderland verschuldigd, zich van den opgedragen post van eer zal onttrekken, dan om de allergewichtigste redenen, welke ter beoordeeling zullen staan van de Gecommitteerden, en dezelve niet wettig bevonden wordende, en zulk een evenwel, onverhoopt, bleef weigeren den hem opgedragen post te aanvaarden, zal dezelve voor twee Jaaren van zyn Stemrecht verstooken zyn.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Verkiezing.

Art. I De verkiezing van Leden tot den Raad der Gemeente geschied altyd den derden Maandag in April.

II. Ten dien einde zullen de Grondvergaderingen worden byeen geroepen, gelyk in het tweede Hoofdstuk bepaald is.

III. De Burgers dus op het bepaalde uur vergadert zynde, zullen de Gecommitteerden de deuren sluiten, zullende niemand, dan om gewichtige redenen, welke ter decisie der Gecommitteerden zullen staan, mogen vertrekken.

IV. De Grondvergadering geregeld zynde, zal men overgaan ter verkiezing van twaalf Leden tot den Raad der Gemeente, op de volgende wyze:

a. De Gecommitteerden assuméeren by zich twee

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

der Stemgerechtigde Burgers, welke verstaanbaar leezen en schryven kunnen.

b. Dezelve geeven als dan aan elk der presente Leden een Stemcedul, op welkers hoek deszelfs Nommer staat aangeteekend, en welks hoek omslaande, verzegeld is.

c. De present zynde Burgers schryven de door hen gestemd wordende Persoonen op gemelde Stemcedul, en werpen het zelve in een daar toe gestelde geslootene Bus.

d. De Stemcedullen ingekomen zynde, word de Bus geopend, de naamen der gestemde door een der Stemopneemers duidelyk voorgeleezen, terwyl een der Gecommitteerden dezelve accuraat aanteekend, waar van een der geassumeerden een Contralyst moet houden.

e. Indien er eene aanmerkelyke misslag door een der Stemmers mogte begaan zyn, zal deszelfs Nommer ontzegeld worden, en hy verpligt zyn dezelve te verbeteren, waarna de stembriefjes verbrand of vernietigd zullen worden.

V. Geen stembriefjes zullen worden aangenomen, ten zy de stemmer present is, of om reden uit de Stad moest, ofte ziek is. Evenwel zullen door briefjes mogen stemmen, zonder zelfs present te zyn, alle Leden van eenig publiek Bewind, met derzelver Ministers en Suppoosten; als mede alle de Schutters op dien tyd de wagt hebbende, mits behoorlyk deszelfs stembriefje toevouwende, en in een adres of omslag zynde, waar op de naam des stemmers staat, zullende het Stemcedul zelve, zonder te openen, in de Busse worden geworpen.

VI. De stemming dus afgeloopen zynde, zal de stemlyst verzegeld worden, en door de geassumeerden, in handen der President van den Raad der Gemeente, worden bezorgd; zullende de Contralyst in bewaaring der geassumeerden blyven.

VII. De Gecommitteerden zullen, na het afloo-

loopen der onderscheide Grondvergaderingen, op het Huis der Gemeente byeenkoomen, aldaar alle de Lysten opmaaken, de twaalf meeste stemmen hebbende Burgers by zich verzoeken, als dan van de op hen gevallene keuze verwittigen, en geene redenen dezelve van de op hen gevallene keuze en vertrouwen der Burgery vryspreekende, daar van aan den Raad der Gemeente kennis geeven In dien de stemmen steeken, zal het lot beslisfen.

LANDWARDEN. *Reg Reglement voor Leeuwarden.*

VIII. De Raad der Gemeente zal den volgenden dag, door Notificatie, aan de Burgery de twaalf der meest stemmen hebbende Burgers tot dezelve te weete doen.

IX Indien iemand der Stemgerechtigden tegens een of meer der verkoorene Leden eenige bezwaaren of aanmerkingen had, zal dezelve zulks schriftelyk voor den eerstvolgenden Maandag aan de Gecommitteerden opgeeven, welken als dan daar over, naar bevinding van zaaken, zullen oordeelen, behoudens ieders recht, om daarin zodanig te handelen als hy zal goedvinden.

X. Geen bezwaaren tegens een der gestemde Persoonen inkoomende, zullen de Gecommitteerden dezelve aan stellen, gelyk vooren bepaald is.

Daar eene Constitutie voor het gantsche Bataafsche Volk, gegrond op de Een- en Onverdeelbaarheid der Republiek, en welkers eerste zuil, de Rechten van den Mensch en van den Burger, met hartelyk verlangen, door elk eerlyk denkend Vaderlander word verwagt, en dezelve waarschynlyk ook in de Stedelyke bestiering verandering zal te weeg brengen, heeft men niet nodig geoordeeld eenige nadere Artikelen voor de verkiezing te ontwerpen.

ZESDE HOOFDSTUK.

Van de Ambten.

Art. I. Alle de Ambten aan de Stad behoorende,

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

de, en onder deszelfs beheering ſtaande, zyn het eigendom van alle Stemgerechtigde Burgers.

II. Alle Stemgerechtigde Burgers, welke goed van leeven en wandel zyn, hebben dus aanſpraak op die voordeelen der Maatſchappy.

III. Elk Burger heeft dus het recht, om, by de vacatuure van eenig ambt of bediening, zich behoorlyk aan den Raad der Gemeente, aan wien het opperſte toeverzigt over dezelve is aanbevoolen, ſchriftelyk te vervoegen; zullende by het vacant worden van eenig Ambt of Bediening door aanplakking aan het Huis der Gemeente, de nodige publiciteit, tot elks naricht, worden gegeeven, en zal de Raad der Gemeete verplicht zyn alle ingezondene Requesten aan de Gecommitteerden te overhandigen.

IV. Ten dien einde zal door de Gecommitteerden eene Lyst der Sollicitanten, veertien dagen na de vacatuure van een ambt of bediening, worden geformeerd, welken bovenal zullen moeten zorgen, dat er geene op die Lyst worden geplaatst, welke geen zedelyk goed leeven leidt, in geene Grondvergaderingen verſchynt, of, in ſtaat zynde, zich de wapenen onttrekt.

V. Vervolgens zullen de Gecommitteerden de Lyst der Sollicitanten moeten bezorgen aan den Raad der Gemeente, welke uit dezelve, het zy by looting, het zy by hoofdelyke ſtemming, de verkiezing der vacant zynde post moeten doen.

VI. Ter finaale beſchikking van den Raad der Gemeente, zonder goedkeuring der Gecommitteerden, zullen ſtaan, alle Ambten en Bedieningen, waar aan eenige voorafgaande Studie of beoeffening vereischt wordt, als Stads Doctor, Chirurgyn of Vroedmeeſter, Apothecar en Vroedvrouwen, Rector of Conrector, en Preceptoren der Latynſche Schoolen, Stads Architect en Stads Schooldienaaren.

VII. Door den Raad der Gemeente zal, tot vervulling van den Post van Secretaris, eene Nomi-

minatie van drie daar toe geschikte en bekwaame Persoonen worden geformeerd, en zullen de Grondvergaderingen uit gemelde Nominatie, by meerderheid van stemmen, één uit dezelve verkiezen, na veertien dagen voor de stemming behoorlyk door Notificatie daar van kennisse gekreegen te hebben.

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

VIII. Geene Leden van den Raad der Gemeente zullen vermogen eenig ambt of bediening, Stads wegen, geduurende hunne Zitting, aan te neemen.

IX. Ook zal door den Raad der Gemeente geene vermeerdering of vermindering der Tractementen in eenige Ambten of Bedieningen mogen geschieden, zonder voorkennis en toestemming der Gecommitteerden.

X. Ieder zal verplicht zyn deszelfs Ambt of Bediening zelve waar te neemen, ten zy door ouderdom, ziekte, of eenige geduurende deszelfs post bekleeding bekomene gebreeken, daar toe in de onmogelykheid gebracht wierd.

XI. In het toekoomende zal niemand, wiens Ambt of Bediening, met deszelfs emolumenten 200 guldens of daar boven bedraagt, twee Bedieningen mogen bekleeden.

XII. Iemand een Ambt of Bediening hebbende, zal het zelve niet vermogen te transporteeren, of overdragen.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Finantien.

Daar geene welgeregelde Burger-Maatschappy bestaan kan, zonder eene goede bestuuring in deszelfs ontvang en uitgaven te houden, en het elk Lid der Maatschappy ten hoogsten aan gelegen is, hoedanig de lasten, ter instandhouding van dezelve, geheeven worden; zoo stelt de Burgery van Leeuwarden by dit Plan als zeeker:

 Art. I.

LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

Art. I. Dat geene nieuwe belastingen zullen mogen geheeven worden, zonder bewilliging van de meerderheid der Stemgerechtigde Burgers.

II. Dat, zoo dikwyls de Raad der Gemeente zulks nodig oordeelt van de onderscheide Rentmeesters, of Ontvangers der Stads Goederen, rekening van hunnen ontvang en uitgaaf zullen vorderen, en verplicht zyn daarvan opening te geeven.

III. Dat de Raad der Gemeente van de by kas zynde penningen altoos ten voordeele van de Stad het nodig gebruik zal kunnen maaken.

IV. De Administratie van 't Boelgoeds-Comptoir zal provisioneel aan eene Commissie uit den Raad der Gemeente worden toevertrouwd, op denzelven voet als thans gebruikelyk, tot zoo lange er door den Raad voornoemd, met overleg der Gecommitteerden, nadere schikkingen zullen zyn beraamd.

V. De Bank van Leening zal mede ten profyte der Stad worden geadministreerd, onder opzicht van eene Commissie uit den Raad der Gemeente.

VI. De beide bovenstaande Commissien zullen zoo dikwyls zulks door den Raad der Gemeente geeischt wordt, opening en verantwoording van het hun toevertrouwd opzicht geeven.

De Burgery van Leeuwarden behoud aan zich het recht, om in dit Reglement zodanige veranderingen en verbeteringen te maaken, als zy zal nodig en nuttig oordeelen, en zal wyders dit Reglement, in lien by het daarstellen eener algemeene Constitutie voor de Bataafsche Republiek, veranderd moest worden, het zelve niet applicabel zyn, maar na dezelve worden ingericht en verbeterd.

Verders word aan den Raad der Gemeente, Gecommitteerden en Grondvergaderingen overgelaaten, om zodanige huishoudelyke Reglementen onder zich te formeeren, als zy zullen goedvinden, mits niet aanloopende tegen in dit Reglement algemeen vastgestelde Wetten.

Aldus geconcipieerd en gearresteerd in de Vergadering van Gecommitteerden der Gemeente van Leeuwarden, den 30 Maart 1797. LEEUWARDEN.

Reg. Reglement voor Leeuwarden.

L. WESTERVELD.
P. BOLTJES.
JAN VAN DER PLAATS.
J. ANKRINGA.
M. A. VAN DER WAL.
JOANN. TER HORST, Gz.
R. ROSEMA.
N. WENSEL.
D. J. PELDER.
H. VELTMAN.
O. J. VAN HOBBEMA.
P. F. DE VRIES.
J. FEENSTRA.
G. SCHMITZ.
L. SONTAG.
P. ROSINGA.
JOH. J. MEINSMA.
W. FOLKERSMA.
A. YPES.
P. H. VAN DER MEULEN.
HESSEL B. FEDDES.
J. SCHOONLINGEN.
LAMB. IDZARDI.

En zal verders dit Reglement worden gedrukt, en aan de Gecommitteerden der Burgery de benodigde Exemplaaren worden afgegeeven, om het zelve in de aanstaande Grondvergaderingen te communiceeren; zullende deeze Grondvergaderingen by eene nadere Publicatie, op de in dit Reglement vastgestelde tyden, worden byeen geroepen tot stemminge en verkiezinge van Gecommitteerden, als meede tot Leden van den Raad der Gemeente, op zoodanige wyze als in het Reglement word bepaald.

Aldus gedaan in de Vergadering van de Municipaliteit van Leeuwarden, den 3 April 1797.

J. C. KUTSCH, Vt.

Ter Ordonnantie van de Municipaliteit,

E. TER MAAT.

Eene

LEEUWARDEN.

Eene Volks-Societeit, onder de Zinspreuk, *Tot handhaving der Rechten van den Mensch*, ter deezer Stede vergaderende, hieldt zich, onder andere werkzaamheden, onledig met het naaspooren van de uitgaven, zedert den Jaare 1643 tot den Jaare 1793 ingeslooten, door de Friesche Staatsleden ten behoeve van het Huis van Oranje gedaan, alles volgens echte Aanteekeningen in de Resolutieboeken van Friesland, aan de Societeit, zoo als zy verzekerde, van goederhand verstrekt. De echtheid der opgave voor rekening der mededeelers laatende, hebben wy niet onvoegzaam geoordeeld, het Stuk hier te plaatzen.

Den vyf en twintigste November 1643, gecommitteerden tot de Vreedes-Onderhandelingen te Munster, om onder Eede van Secretesse aan te hooren de Ingrediënten tot de Instructie voor de Plenipotentiarissen naar Munster zullen dienen tot approbatie derzelver. — Ten

1sten. Consent in *één* Honderd Duizend Guldens tot de Equipagie den 1ste December 1643.

2den. Geconsenteerd in *tweemaal* Honderd Duizend Guldens voor de Equipagie der Ambassadeurs.

3den. Den agtste October 1647, naar Munster geaccordeerd *één* Honderd Duizend Guldens.

4den. Den derde Maart 1648, nog *één* Honderd Duizend Guldens. En

5den. Den dertiende July 1648, nog geconsenteerd in *vyftig* Duizend Guldens. Zoo dat het Vreedes-Congres tot Munster gekost heeft *vyfmaal* Honderd en Vyftig Duizend Guldens, en by Slot van de Rekening bleek, dat

er

er nog resteerende waar *vyf-en-dertig* Duizend Guldens. LEEUWARDEN.

Den een-en-twintigste Maart 1583, geconsenteerd in een Huwelyksgifte van *twintig* Duizend Guldens aan *Catharina van Oranje*, als mede een gelyke Som aan Vrouw *Brabantia*, geaccordeert den een en-twintigste Maart deszelfden Jaars. *Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje.*

Som 594000 : 0 : 0.

Den zestiende January 1607, Consent gegeven aan zyn genade Graaf *Ludwick van Nassau*, om een reis te doen naar Duitschland, en een offereering aan dezelve van *vyf* Duizend Guldens.

Den dertigste November 1610, aan Zyn Excellentie Prins *Maurits van Oranje*, een Erf-Rente van *vyf-en-twintig* Duizend Guldens Jaars, welke hy van 1610 tot 1625 toe getrokken heeft, als zynde toen Overleeden, dus *driemaal Honderd en Vyf-en-Zeeventig Duizend Guldens.*

Den dertiende Maart 1616, consent in een Huwelyksgifte van *twee-en-dertig Duizend Guldens* aan Prinsesse *Amelia van Oranje*, trouwende met de Hertog *van Tweebruggen.*

Den zevende July 1626, aan den Stadhouder *Ernst Casimier van Nassau*, Stadhouder dezer Provincie Friesland, den twintigsten en een-entwintigsten July 1627 een Present van *Vyftien Honderd Guldens.*

Den agtste Augustus aan denzelve *Ernst Casimier* een Present van *Vyftig Duizend Guldens.*

Den agtiende April 1634, aan het Hof van zyn genade de Graaf *Hendrik van Nassau*, om dat dezelve Impositie moest betaalen, daar voor Jaarlyks zoude genieten *Duizend Guldens.*

Som 464500 : 0 : 0.

Den

LEEU-WARDEN.

Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje.

Den zes-en-twintigste May 1636, aan de Prinsesse *Sophia Hedwick*, Gravinne Douariere *van Nassau*, geaccordeert een Pensioen van de Staaten Generaal van *vier Duizend Guldens Jaars*, by Friesland te betaalen, – is in het Resolutieboek genoteerd in het Jaar 1637 den twaalfde July.

Den een-en-twintigste January 1638, aan gemelde Prinsesse *Sophia Hedwick*, Gravinne Douariere *van Nassau* door Friesland, een Pensioen van *Vyf Duizend Guldens Jaarlyks* geschonken.

Den zeeventiende Maart 1639, geconsenteert in het Transporteeren van een Pensioen van *één Duizend Guldens Jaars*, gestaan hebbende op de Plaats Graaf *van Hanau*, op die van *Frederik Henderik Louis*.

Den vyftiende April 1641, geaccordeert tot de onkosten voor de Begravenisse van Graaf *Henderik Casimier van Nassau*, *Twaalf Duizend Guldens*.

Som 22000 : 0 : 0.

Den agtste Juny 1644, consent in het geeven van een *Pillegifte* van *één Duizend Guldens*, aan den jongen Prins *van Anhalt*, voor de Eer van het gevaderschap over dezelve, aan Haar Edele Mogende gedecerneerd.

Den agtiende Maart 1648, aan Domini *Viglius Cornely*, wegens de Nomreusheid van zyne Famielie een Jaarlyks Pensioen gegeven van *één Honderd en tien Gulden* getrokken tot 1657, wanneer hy in 's Hage Overleeden is, bedraagt te zamen *Negen Honderd en Negentig Guldens*

Den negende Maart 1649, consent voor hun Edele Mogende quota verleend een Pensioen van *Vier Duizend Guldens Jaars*, aan de Prinsesse *Amelia*, gebooren Gravinne *van Salms*, Douariere van Prins *Frederik Henderik van Oranje*.

Den

Den twee en - twintigste February 1650, aan Graaf *Willem Frederik van Nassau*, een Present van *Vyftig Duizend Guldens.* LEEUWARDEN.

Som 55990 : 0 : 0. *Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje.*

Den zeven - en - twintigsten September 165 overgedragen aan Prins *Willem Fredrik*, begiftigd met een Somma van *één Honderd Duizend Guldens.*

Den twintigsten February 1657, aanneeminge van het Gevaderschap van den jonggeborene Prins van *Nassau*, en een Present gedaan van *Vyftig Duizend Guldens*, als meede aan dezelve geaccordeert de Survivance van het Stadhouderschap, den vyf - en - twintigste July 1659.

Den agtiende May 1664, aan den bovengemelde Prins *van Nassau*, verĕerd een Somma van *Vyftig Duizend Guldens.*

Den twee-en-twintigste April 1665, een Ordonnantie geslagen tot *Zestien Duizend Guldens*, ter vervanging der onkosten van de begraavenis van zyn Vorstelyke genade *Willem Frederik van Nassau.*

Som 216000 : 0 : 0.

Den elfden February 1676, een Lyfpensioen van *Zestig Duizend Guldens*, ter betaling aan Obligatien op de Generaliteit, aan de Erfgenaamen van de Prinsesse Douariere *van Oranje*, tot een Lyfrente van dertig Jaaren, dus dertigmaal Zestig, is *een Millioen agtmaal Honderd Duizend Guldens.*

Den twaalfde April 1679, eene Missive van Dankzegging aan haar Doorlugtige Hoogheid *Albertina Agnes*, Prinsesse Douariere *van Nassau*, aan Hun Hoog Mog. tot Dankzegging van het Pensioen van *Vyf Duizend Guldens eens*, en ten

LEEUWARDEN. ten anderen voor de *Vyf Duizend Gulden* Pensioen aan haar *Jaars* gegeven.

Den zestiende July 1680, aan den Stadhouder *Hendrik Casimier*, *Zestig Duizend Guldens*, verschoten tegens de twintigste Penning.

Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje. Den vierde July 1685, een Lyfpensioen geaccordeert van *Vyftig Duizend Guldens*, aan de eerstgeborene Prins *van Nassau*, mitsgaders *Drie Honderd Ryksdaalders* voor de Kraamkamer, 't welk hy twee Jaaren heeft getrokken, dus *Honderd Duizend Guldens.*

Som 1970750 : 0 : 0.

Den agt-en-twintigsten February 1687 geaccordeert, om *Honderd en Vyftig Duizend Gulden* te Negotiëeren ten behoeve van Zyne Vorstelyke Doorluchtigheid den Heere Prinse Stadhouder, waar voor de Politique Tractementen, voor deszelfs intrest zal worden ingehouden.

Den derden April geaccordeerd aan den Stadhouder *Duizend Guldens Jaars* voor Reparatie, tot deszelfs Huis en Stalling.

Als mede op gemelde dato nog geaccordeerd tot het Negotiëeren van *Honderd Duizend Guldens*, voor bovengemelde Stadhouder, tegens zeven Procento, op dezelve Conditiën van inhouding der Tractementen voor de intrest.

Den vier-en-twintigsten September 1687, vernieuwing van de voorschreeven Lyfpensioen op den tweeden Prins van Nassau *Willem Friso*, na het Overlyden van den Eersten, die 1685 Gebooren was, dus insgelyks *Vyftig Duizend Guldens.*

Som 301000 : 0 : 0.

Den vyftienden Maart 1689 aan gemelde Prins Willem van *Nassau*, een Lyfpensioen van *Twaalf Dui-*

Duizend Guldens Jaars, hetzelve ter Generali-teit te valideeren, is 1711 Overleeden, dus van het Pensioen van *Vyftig Duizend Guldens twee Jaaren* getrokken *Honderd Duizend Guldens*, nog boven de *Vyftig Duizend Guldens* 1689 een Pensioen van *Twaalf Duizend Guldens*; maakt *twee en zestig Duizend Guldens*, dit een en twintig Jaaren getrokken hebbende, maakt te zaamen *een Millioen driemaal Honderd en drie Duizend Guldens.*

LEEU-WAR-DEN. *Uitgave ten behoeve van 't Huis, van Oranje.*

Den vyf-en-twintigste July 1690 Consent in een Jaarlyks Pensioen van *tien Duizend Guldens*, strekkende ter ondersteuning van eenige Fransche Dames, van qualiteit, om de Religie herwaards gevlugt.

Den zeven-en-twintigsten September 1690 eene Commissie afgevaardigt, om de Prinsesse *Amelia van Nassau* te Filiciteeren over haar Huwelyk met den Hertog van *Saxen Eysnach*, met een te offereeren een Lyfpensioen van *vyftien Honderd Guldens Jaars.*

Den zes-en-twintigsten Maart 1692 eene Commissie afgevaardigt om de Prinsesse *Amelia van Nassau* te Filiciteeren over het Huwelyk met den Hertog van *Saxen Eysnach*, en aan haar het Pensioen van *vyftien Honderd Guldens*, benevens een Goudbeurs van *Duizend Ryksdaalders*, te offereeren.

Som 1318500 : 0 : 0.

Den zes-en-twintigsten Maart 1692 aan een Zoon van de Vorst *van Eysnach* vereerd, een Lyfpensioen van *drie Honderd Ryksdaalders* Jaars.

Den zes-en-twintigsten September 1696 aan twee Fransche Gereformeerde Adelyke Juffrouwen *De Calmot*, geaccordeerd ieder een Jaarlyks Pensioen van *twee Honderd Guldens.*

Den veertienden Mey 1687, *Honderd en vyf-*

LEEUWARDEN. en-zeventig *Duizend Guldens*, onder Hiepotheek van het Eiland Ameland en andere Condieren, ten Resolutie gemeld.

Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje. Den zes-en-twintigsten November 1707, aan Haare Hoogheid *Amelia van Anhalt*, Douariere van *Nassau*, een Jaarlyks Pensioen van *Vyf Duizend Guldens* gegeven.

Den een-en-twintigsten February 1709, genegotieerd op Crediet van deeze Provincie, *Honderd Duizend Guldens*, ten behoeve van den Stadhouder, die voor de Intrest verbind zyn Hoofdtractement.

Som 281150 : 0 : 0.

Den agt-en-twintigsten December 1709, een present van *Honderd Duizend Guldens*, aan de Prinsesse, Gemalin van den Heere Stadhouder *Johan Willem Friese*, in een Obligatie tegens vier pro Cento voor deeze Provincie, het welke zy zes-en-vyftig Jaaren lang heeft getrokken, zo dat de Intrest van het Capitaal bedragen heeft, *tweemaal Honderd en vier-en-twintig Duizend Guldens*.

Den twaalfde February 1712, by Resolutie geaccordeerd tot de onkosten der Begravenisse van wylen Zyn Doorlugtige Hoogheid den Heere Erf-Stadhouder *Johan Willem Friese*, *Zestien Duizend Guldens*.

Geaccordeerd den derden Maart 1713, aan *M. Ravenstein*, Geboren *Heime*, een Lyfpensioen van *Honderd Guldens Jaars*.

Den vierden Maart 1713, een Lyfpensioen van *agt Duizend Guldens* Jaarlyks, op de Naam van de Vorstinne Douariere *van Anhalt* zal dit Jaar betaald worden aan zeven Prinsessen *van Nassau*, nagelatene Dogters van Prins *Hendrik Casimier*, glori. gedagtenis per Missive daartoe relatief.

Som 248100 : 0 : 0.

Den

Den een-en-twintigste Maart 1717, den Ontvanger *Wielinga* geauthoriseerd om aan den Heer Prins *van Saxen Eysnach* derzelver Pensioen te betaalen, van *drie Honderd Ryksdaalders*, zonder eenige korting.

LEEUWARDEN.

Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje.

Den dertiende July 1726, geaccordeerd aan de Prinsesse *van Nassau Diest*, nagelatene Dogters van Prins *Henarik Casimier van Nassau*, het bewuste pensioen van *Vyf Duizend Guldens* voor dit lopende Jaar 1726 en het volgende Jaar 1727, op alle zulke Termynen als in vorige Jaaren is betaald geworden.

Den vyfden September 1731, eene Commissie uit het Mindergetal en de Lands Secretaris, om Haare Hoogheid de Prinsesse Douariere *van Oranje Nassau*, in naam van Hun Edele Mogende te bedanken, voor al het geene gemelde haar Hoogheid in het bewind der publieke zaaken, en Regeering deezer Provincie gedaan en aangewend heeft, — dat Hunne Edele Mogende aanziende, de treffelyke diensten, en de betooninge van de hoogagting voor haare Hoogheids Persoon, en Merites aan hooggedagte Hoogheid offereeren, een gifte van *Vyf Duizend Guldens*, benevens een Jaarlyks Lyfrente van gelyke *Vyf Duizend Guldens.*

Som 22650 : 0 : 0.

Den tiende May 1734, voor de eere van Notificatie van den Heere Prinse *van Oranje*, over deszelfs Huwelyk met de Prinsesse *Anna*, oudste Dogter van *George*, den Koning van Engeland, betuigende het genoegen dat Hun Edel Mogende neemen in het voltrokken Huwelyk, — voorts gearresteerd, dat aan hoogstgedagte Vorstin tot een present zal worden gegeven, een Obligatie ten laste deezer Provincie Friesland, *Honderd Duizend Guldens*, tegens 4 pro

LEEUWARDEN. Cento, het welke zy vier-en-twintig Jaar heeft getrokken, zo dat de Intrest belopen heeft *Zes-en-Negentig Duizend Guldens.*

Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje. Den zes-en-twintigste April 1748, een Lyfpensioen van *Vyf Duizend Guldens Jaarlyks* voor den jongen Prins *Willem*, en hetzelve in een Gouden Doos aan de Gecommitteerden ter Generaliteit te zenden, welk pensioen hy getrokken heeft zes-en-veertig Jaaren lang, maakt een somma van *tweemaal Honderd en Dertig Duizend Guldens.*

Som 326000 : 0 : 0.

Den negentiende February 1760, aan Mevrouw *Carolina*, Prinsesse *van Oranje Natsau*, een Jaarlyks pensioen van *Vyf Duizend Guldens* geschonken ter gelegentheid van deszelfs Huwelyk met *Carel Christiaan*, Prins *van Nassau.*

Den agtiende Maart 1769, vastgesteld om aan den Edelman die de tyding zal brengen, van 't bevallen van Haare Hoogheid, een present te geven van *drie Honderd Ducaten* in Specie, beloopt *Vyftien Honderd en Vyf-en-Zeventig Guldens.*

Den vyfden July 1771, aan de Erfgenaamen van wylen *Anna van Nassau*, nog een half Jaar van het door haar getrokken Lyfpensioen geaccordeerd, dus *twee Duizend Guldens.*

Den derden September 1772, een Lyfpensioen van *Vyf Duizend Guldens*, voor den jongen Erf-Prins, het geen hy twee-en-twintig jaar heeft genoten, dus *één Honderd en Tien Duizend Guldens.*

Den vyftiende Maart 1779, aan de Kerk van Nyehaske *zes-en-dertig Guldens*, voor een Glas in dezelve, om met het Wapen van Hun Edele Mogende te pronken.

Som 118611 : 0 : 0.

Den

Den eerste Maart 1779, aan die van Lekkum *Tien Ducatons*, tot een Glas in dezelve als voren. LEEUWARDEN.

Den derden Maart 1780, aan de Kerk van Wartena *zes - en dertig Guldens* als voren.

In 1787, een Gouden Degen geschonken aan de Luitenant *P. Arders*, ter waarde van *Vyftien Honderd Guldens*. *Uitgave ten behoeve van 't Huis van Oranje.*

Den twintigste February 1789, van de Provincie Friesland ter Generaliteit geaccordeerd tot een Douceur voor de Minister Plenipotentiaris den Heer *van Rheede*, een somma van *drie Duizend Ducaten*.

1790, aan de Erf-Prins *van Oranje* Sessie verleend in de Raad van Staaten en een extra Generaals Tractement van *Tien Duizend Guldens*.

1791, aan de Prinsesse van Pruissen, trouwende met den Erf-Prins, een present van *Zes Duizend Ducaten* van deeze Provincie Friesland, en een Lyfpensioen van *Vyf Duizend Guldens Jaars* aan de Erf-Prins, tot zoo lange dezelve aan het Bewind kwam.

Som 108817 : 10 : 0.

1792, aan den Edelman die de tyding heeft gebragt van de Bevalling van de Gemalin van den Erf-Prins van een Zoon, een present van *Twee Honderd Ducaaten*.

Som 1050 : 0 : 0.

Uit deeze en voorgaande Transporten blykt, dat de geheele som bedraagt *Vyf Millioen Negenmaal Honderd en Negen-en-Negentig Duizend een Honderd en Agtien Guldens*.

Dat men, al vroeg naa de Omwenteling, ook in dit Gewest, op het Schoolweezen, 't welk met luider stemme om verbetering

LEEUWARDEN. riep, bedagt was, kan blyken uit den volgenden loflyken maatregel, door het Gerecht van Baarderadeel, eene der Friesche Grietenyen, beraamd.

GELYKHEID. VRYHEID.

PUBLICATIE.

Publ. rakende het Schoolweezen. Het Gerechte van Baarderadeel, den Inwoonneren van voornoemden deele Heil en Broederschap!

Alzoo wy door eenige Schoolhouders, zynde Ingezeetenen van dit District verzogt zyn, om de thans in gebruik zynde Schoolboekjes, tot onderwys der Jeugd, te doen wegneemen, en andere, zo van de Maatschappy *tot nut van 't Algemeen*, als van andere braave en kundige Mannen uitgegegeeven, in derzelver plaats te stellen: zoo hebben wy dit billyk verzoek in overweeging genomen, en overtuigd van de noodzaakelykheid eener betere inrichting van het publiek onderwys der Kinderen, besloten aan het zelve te voldoen op de navolgende gronden.

Dat het gemis dikwerf aan de nodigste kundigheeden by den eenvoudigen Burger moet toegeschreeven worden aan het gebrekkig onderwys, het welk hy in zyne Jeugd genooten heeft; dat nog even die zelfde gebreeken in het Schoolonderwys plaats hebben als voor 50 Jaaren; dat egter van de opvoeding en vorming der Zielsvermogens der Jeugd, het geluk van het opkomend geslagt afhangt en door het zedelyk welzyn van byzondere Leden der Maatschappy, alleen de toekoomende bloei van het lieve Vaderland kan en moet bevordert worden; dat het wezentlyk geluk der Menschen in een verlicht verstand en deugdzaam hart geleegen is; dat het laatste zonder het eerste nooit kan verkreegen worden; dat men de ver-

verlichting des verstands reeds vroeg in de Jeugdige Jaaren moet beginnen, dewyl de Kinderen dan het best geschikt zyn, om goede indrukzelen te ontfangen en te bewaaren; dat eindelyk na maate de Mensch, in zyn Jeugd meer zuivere begrippen van deugd en braafheid op een zedelyke wyze door verlichting en overtuiging worden ingeboezemd, dat hy naar die maate in zynen volgenden leeftyd ook een meer verstandig en braaf Burger zyn zal, die zyne waare belangens, vereenigd met die zyner Natuurgenooten, het beste zal kennen en behartigen; dat aan de bereiking van dat oogmerk zeer veel voor- of nadeel kan toebrengen, de Boekjes, die tot onderwys gebruikt worden.

Leeuwarden. Publ. rakende het Schoolweezen.

Die, welke thans nog in gebruik zyn, zyn te verheeven boven de vatbaarheid der Kinderen, en kunnen dus geenzints dienstig geacht worden, om hun tot denkende wezens en nuttige Leden der Maatschappy op te leiden; door dezelve word het geheugen belast met zaaken, die het Kinderlyk begrip verre te boven gaan, en zy tot bloote werktuigen gevormd; waar door zy, die in hunne Jeugd aan geen nadenken gewend zyn, ook in eenen ryperen Ouderdom slegts dat geene gelooven, dat anderen zeggen, zonder eenig onderzoek te kunnen aanwenden; dat, daarenboven veel dier Boekjes wanbegrippen in zig behelzen, die in de Jeugdiger Zielen der Kinderen ingeprent en naderhand met de grootste moeite verdreeven en dikwerf niet geheel kunnen uitgeroeid worden; dat eindelyk deeze Boekjes geenzints geschikt zyn, om het verstand der Kinderen op te scherpen, en met nuttige voor hun verstaanbaare, kundigheeden te verryken, of om in hunne harten zuivere beginzels van waare deugd in te planten, het welk alleen door de verlichting des verstands kan geschieden.

Het is dan om alle deeze redenen, dat wy, ten einde in allen opzigten zoo veel in ons vermogen is, het geluk onzer Medeburgeren te behartigen,

LEEUWARDEN.

Publ. rakende het Schoolwezen.

hebben nodig geoordeelt, om aan alle Schoolmeesters in dit Distrikt te verzoeken, en des noods te gebieden, zoo als wy doen by deezen, om binnen den tyd van vier weeken, na afkondiging deezes, geenen van de thans in gebruik zynde Schoolboekjes, zo groot als kleine, meer te gebruiken, terwyl wy hun tevens verpligten, om de navolgende Boekjes tot onderwys der Jeugd te bezigen: als

Het A, B, C, Boekje van *H. Wester*; het beste Kind van *Nieuwolt*; de eerste geschiedenissen van het beste Kind; het Kind Jesus; de twaalfjaarige Jesus; Trap der Jeugd van de Maatschappy *tot Nut van 't Algemeen*; Verhandeling over het Konstmatig Leezen, van dezelve; het nieuw vermaakelyk Spel en Leesboekje, door *J. van Bemmelen*; Bybelsche Historie Vraagen, tot gebruik van Catechisatien in Christelyke Huisgezinnen.

Intusschen kunnen wy niet nalaaten, de Schoolmeesters ten sterksten aan te spooren, om toch vooral het groote gewicht hunner Bediening gedurig voor oogen te houden, en alle hunne vermoogens aan te wenden, om hun pligt getrouw waar te neemen, om den inhoud deezer Boekjes regt onder het verstand der Kinderen te brengen, om in dezelve voorkoomende nuttige lessen zorgvuldig te gebruiken, ter bestiering der jonge harten, op dat eens die Ouders, die Kinderen aan hunne zorg, trouw en naarstigheid hebben aanbevoolen, zig over derzelver vorderingen kunnen verblyden, en steeds met eene zeegenende herinnering aan de bestiering van die Meesters, die dus hunne dierbaarste panden tot redelyke Menschen gevormd hebben, kunnen gedenken; zullende tevens die Kinderen, welker Ouders het wegens behoeftigheid niet past, hunne Kinders Schryf- en Leesbehoeftens te koopen, Gerechtsweege worden gegeeven; welke door de Schoolmeesters kun-

nen

nen worden gehaald, binnen den bepaalden tyd, ter Secretarie van Baarderadeel.

LEEUWARDEN. *Publ. rakende het Schoolweezen.*

Tevens kunnen wy niet voorby, de Leeraaten in ons Distrikt te vermaanen, om insgelyks in hunne Catechisatien zig van Boeken te bedienen, die meer na de vatbaarheid der Kinderen geschikt zyn en zuiverer denkbeelden van God en van den aan dat Hoogst Weezen verschuldigden Dienst in zig bevatten.

Eindelyk verzoeken wy nog op het vriendelykste den Leeraaren, van welke eene Gezindheid zy ook zyn, om, het zy gezamentlyk, het zy afzonderlyk, telkens binnen de vier weeken de Schoolen in hunne Dorpen te bezoeken, op een dag, die hun het beste voegt; doch zoo, dat de Schoolmeesters van hunne komst niets weeten, om dan te verneemen na het gedrag en de vorderingen der Leerlingen, en zig zelven hier van door proefneeming te overtuigen, en zoo het nuttig werk van het publiek onderwys te ondersteunen. Wy kunnen niet twyffelen, of allen, als Dienaaren van de Leer van Jesus (die zig ook den jonge Kinderen niet onttrok) zullen ook hier in het voorbeeld van hunnen grooten Meester wel willen volgen.

Wy verwachten dus dat Leeraaren en Schoolmeesters, ja allen, die het geluk hunner Medemenschen ter harte gaat, en prys stellen op verlichting, waarheid en deugd, deeze onze zoo welmeenende poging op alle mogelyke wyzen zullen ondersteunen, op dat wy zoo gezamentlyk ter verlichting en verbetering des Menschdoms werkzaam zyn.

En op dat niemand hier van onkundig zy, verzoeken wy den Leeraaren der onderscheidene Gezindheeden in dit Distrikt, deezen op den eerstkoomende Zondag, na het sluiten der openbaare Leerreedenen, hunne Gemeenten voor te leezen; welke na het eindigen der Godsdienst door de

LEEUWARDEN. Schoolmeester van den Leeraar moet worden gehaald, en tot een antiquiteit in hunne Schoolen bewaart blyven.

Publ. rakende het Schoolweezen. In verwachting dat zulks geschiedde, beveelen wy U in de bescherming Godes.

Die van den Gerechte van Baarderadeel.

(*Was geteekend*)

JACOB TJAARDA.

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

W. VAN JELGERHUIS.

Actum in de Regtkamer den 20 Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

OVERYSSEL.

ZWOLLE.

Zucht tot Vryheid en Onafhankelykheid ademde de volgende Misfive des Bestuurs van dit Gewest aan de Nationaale Vergaderinge.

ME-

MEDEBURGERS!

ZWOLLE.

Missive aan de Nation. Vergaderinge.

Wy ontvingen by het openen onzer tegenwoordige byeenkomst eene Missive van het Provinciaal bestuur van Holland, geschreven den 13 deezer, houdende dat zy zig verpligt vonden ons kennis te geeven, dat zy 's daags te vooren door een plegtige Commissie by Ulieden hadden doen verzoeken de intrekking van Ulieder Decreet van den 11 Maart laatstleeden, waar by was besloten, dat over het geformeerd wordende ontwerp van Constitutie de stemming Provincialiter en zonder overstemming zal geschieden.

Wy lazen de daar by gezonden aanspraak door de gemelde Commissie ter Uwer Vergadering gedaan met verbazing en bekommering, en hoe zeer wy tot nog toe den maatregel gevolgd hebben van Ulieder deliberatien door geene addressen te belemmeren, en zonder onderscheid of wy Ulieder Decreeten goed of afkeurden, het stilzwygen te bewaaren, tot dat wy het resultaat der raadpleegingen over een plan van Constitutie zouden hebben ontvangen, meenden wy thans onzen pligt jegens het Volk, dat ons zyne dierbaarste belangen tot hier toe heeft aanbevolen, te zullen schenden, indien wy niet eindelyk besloten dat stilzwygen te breeken, en Ulieden ook onze denkbeelden voor te draagen, met die bescheidene rondborstigheid, welke aan de vrye vertegenwoordigers van een vry Volk alleen kan passen; voor te draagen in de volle overtuiging van daar mede het gevoelen van het grootste zo wel als van het doorzigtigste gedeelte der geenen, die wy representeeren, uit te drukken en nimmer door dezelven gelogenstraft te zullen worden.

Weet dan, Burgers Representanten! dat wy het Reglement, waar op de Nationaale Vergadering is by een geroepen, altoos gehouden hebben en nog houden voor een plegtig contract door negen Sove-

ZWOL-LE.

Misfive aan de Nation. Vergadering e.

veraine en van elkander onafhanglyke Volken ingegaan, waar in geene van dezelve buiten toeftemming van de overigen eenige verandering vermag te maaken, en aan welks nakoming Gylieden zodanig verbonden zyt, dat een Decreet, welk daar tegen aanloopende bevonden wierde, voor nul en niëtig zoude moeten gehouden worden, en geenerhande verpligting op een der contracteerende Volken zoude kunnen leggen.

Weet ook dat wy het daar voor houden, dat het Volk van Overysfel wel by dat contract eene bepaalde magt voor eenen bepaalden tyd, om dat het dit ten algemeenen nutte des Vaderlands geraden oordeelde, aan Ulieden verleend, maar nog nimmer zyne Souverainiteit aan iemand heeft afgeftaan, en dat niemand, zoo lang het nog den naam van een vry Volk draagen mag, het zelve tot zodaanigen afftand zal kunnen dwingen.

Die regten eerbiedigende, zyn wy ook niet tot het ingaan van dat contract, dat is tot het invoeren van het Reglement op Ulieder Vergadering toegetreden, voor dat wy het zelve Reglement openlyk by een Publicatie van den 29 October 1795 aan den Volke hadden voorgelegd en deszelfs bewilliging daar toe ontvangen; en deeze bewilliging hebben wy niet gekreegen dan onder anderen met die referve: „ dat het onbelemmerd „ vermogen van het vrye Volk deezer Landfchap, om het aan het zelve voor te draa„ gen Ontwerp van Conftitutie voor zig goed „ of af te keuren, en de volkomen vryheid, om „ die te mogen aanneemen of verwerpen, onver„ anderlyk zoude blyven vastftaan."

Dit fondament vast houdende hebben onze Gecommitteerden ter Generaliteit aangedrongen en kragtdaadig medegewerkt, ten einde by Art. 108. van het zelve Reglement uitdrukkelyk wierde bepaald, dat het Ontwerp der Conftitutie naar de refpective Gewesten zoude verzonden worden, „ om in ieder van dezelven afzonderlyk door het

„ Volk

„ Volk te worden onderzogt en goed of afgekeurd;" en hier op gronden wy ons nog huiden, en niet zo zeer op Ulieder Decreet van den 11 Maart laatstleden, schoon wy daar in opregtelyk de cordaatheid van Uwe Vergadering eerbiedigen, die daar by aan denzelven artikel dien zin heeft toegekend, welke dezelve alleen konde begreepen worden te hebben en verstaan, „ dat in het goed of „ afkeuren van dat ontwerp de meerderheid der „ Gewesten de minderheid niet zal kunnen over„ stemmen."

ZWOLLE.

Missive aan de Nation. Vergaderinge.

Wy zullen ons geenzints inlaaten in eene wederlegging van de vergezogte inductien en uitleggingen, met welke men dit voorbehouden regt der Gewesten in de gemelde Aanspraak der Hollandsche Commisfie heeft pogen te ondermynen, wel overtuigd dat Gylieden ten vollen met ons in het begrip moet staan, dat de onafhanglykheid van een vry Volk niet door inductien of uitleggingen, maar blootelyk door eenen vrywilligen uitdruklyken en van alle dubbelzinnigheid ontheven afstand, aan het zelve benomen kan worden.

Gemaklyk zoude het ons vallen, de akelige tafereelen, welken in de gemelde Aanspraak als gevolgen van Ulieder vasthouden aan het gemelde Decreet van den 11 Maart worden opgehangen, om te keeren en Ulieden voor te houden, welken de eigenaartige gevolgen zouden moeten zyn van eene Constitutie, die door een of meer Gewesten aan de overigen wierd opgedrongen, en welke dus een aanzienlyk gedeelte der Natie als een Juk op hunne Schouders gelegt, en niet als een bolwerk ter bevestiging van Zyne Vryheid zoude beschouwen; doch wy bedoelen alleen tot Uwlieder verstand te spreeken, niet uwe hartstogten in beweeging te brengen of uw boezem met schrik en vrees, die alle bedaarde raadpleeging verhinderen, te vervullen, veel min door eene zamenvoeging van welluidende woorden en konstig afgemeeten perioden, de toejuichingen, de ongeoorloofde toejuichin-

ZWOLLE.

Missive aan de Nation. Vergaderinge.

chingen van de tribunes uwer Raadzaal te verwerven; het is de ſtem der reden alleen, die wy waardig oordeelen als Vertegenwoordigers van een vry volk te doen hooren, en wy vertrouwen dat Gylieden U ook door geene andere ſtem van het vasthouden aan uw Decreet van den 11 Maart zult laaten vervoeren.

Wanneer wy ons Gewest met zommigen der anderen, zoo ten aanzien van volkrykheid als van vermogen vergelyken, gevoelen wy onze minderheid en onze zwakheid; wy gevoelen en erkennen die tevens; maar nooit hebben wy begreepen dat eene geringer bevolking en minder Rykdommen eenigen grond konden aan de hand geeven om aan eenig Gewest, ja aan het geringſte ook van allen daarom deszelfs vry- en onafhanglykheid te betwisten; de meerderheid, welke de doorgaande inhoud van de aanſpraak der Hollandſche Commisſie aan haare Provincie boven de andere Gewesten met zo weinig bewimpeling ſchynt toe te kennen, moest ons derhalven met aandoeningen vervullen, welker natuur wy het overtollig agten te beſchryven

Zy konden niet nalaaten ons met ſchrik te doen ſtil ſtaan by het denkbeeld, wat er van de overige Gewesten worden zoude, indien die Provincie ooit de Conſtitutioneele magt mogt verkrygen, om aan dezelve al den invloed van haare meerderheid te doen gevoelen; en zy moest ons tevens aanzetten om eens eindelyk tegen zoodaanig een denkwyze onze ſtem te verheffen, en te toonen, dat een beſcheiden ſtilzwygen, dat de handelwyze van zulke Gewesten, die Uwe Vergadering (welke aan geene byzondere Provincie verantwoordelyk is) ook door geenen Provincialen invloed hebben zoeken te influenceeren, en waar het Volk zelf vertrouwende op de waakzaamheid van hunne Repreſentanten, tot nog een diep ſtilzwygen heeft in agt genomen, geenzints zo moet opgevat worden, als of de oogen van derzelver Beſtierderen geſlooten

wa-

waren, en als of dezelven zig als schaapen ter slagt- *Zwolle.*
bank zouden laaten henen leiden; wy erkennen onze minderheid; wy erkennen dat Hollands behoud voor ons van grooter belang is dan het onze voor dat Gewest; dog dit erkennen wy alleen, en het kan ook alleen waar zyn, wanneer de politieke betrekkingen van deeze Republiek ten aanzien van andere Natien in aanmerking komen; zoo dra het op de vryheid aankomt, staat alles gelyk; de bewooner van het geringste dorp heeft daarop het zelfde regt als die van de grootste steden; en hy, die zig op die vryheid een meerder regt boven zyne Medeburgeren zoude willen aanmatigen, zoude met regt verdagt worden van de beginzelen der Vorsten ingezogen te hebben, die zig zelven niet vry agten, dan naar maate zy alles wat hen omringt onder hunnen wil kunnen doen buigen.

Missive aan de Nation. Vergaderinge.

Nog eens: wy erkennen onze minderheid; wy gevoelen dat wy tegen in- of buitenlands geweld minder zouden bestand zyn dan veelen onzer Bondgenooten; dog men kan ons overheerschen, maar men zal ons zoo lang wy vry mogen genoemd worden niet dwingen; en wy verklaaren voor Ulieden en voor het oog der gantsche Natie, dat wy, zoo lang wy de Stoelen bekleeden, op welken het vertrouwen des Overysselschen Volks ons geplaatst heeft, nimmer dat vertrouwen zullen verraden, dat wy het verdrag der Gewesten in het Reglement op Ulieder Vergadering vervat getrouw van onzen kant zullen nakomen, en niet toelaaten dat het door anderen worde geschonden, en dat wy (ten zy dit Volk het zelf mogte gebieden) nimmer eenige oproeping van het zelve ter beoordeeling van een Plan van Constitutie doen zullen dan overeenkomstig aan den 108 artikel van het meergemelde Reglement en Ulieder Decreet van den 11 Maart, het welke wy verklaaren

ZWOLLE. ren, den eenigen zin, die daar aan kan of mag gegeeven worden, te bevatten.

Wy eindigen met den wensch, Medeburgers! dat eene ſtandvastigheid, die zig door geenen invloed van buiten laat vervoeren, ſteeds uwe Raadpleegingen moge bezielen, en dat dezelven allen eindelyk mogen uitloopen op het beſtendig heil des Nederlandſchen Volks!

Hier mede enz.

NIEUWE NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

MAY. MDCCXCVII.

GELDERLAND.

NYMEGEN.

Meer dan eens namen wy iets over uit de Handelingen van Gelderfche Kwartiersvergaderingen, niet flegts om het beraadflaagde of om de genoomene befluiten, maar ook om de Oudheidkundige Aanmerkingen des doorkundigen ftellers van die Handelingen, daar nevens gevoegd. In dat geval bevinden wij ons thans van nieuws, ter gelegenheid van een gefchil tusfchen het Kwartier van Arnhem en de Stad Wageningen, over de heffing van den vyftigften penning in het diftrict van Lakemond. De Volksvertegenwoordigers van het genoemde Kwartier, de redenen, welke die van Wageningen meen-

 den

NYME-GEN.

den voor hunne zaak te pleiten, vernomen en in overleg hebbende gebragt, zonden berigt van dat alles aan de Kwartiersvergaderinge, die thans te Nymegen wierdt gehouden, met verzoek dat alles in ernstige en rype overweeging mogt genomen worden. De volgende Missive der Volksvertegenwoordigers van 't Kwartier van Nymegen aan die van Arnhem diende daar op ten antwoorde.

Wy hebben op zyn tyd ontfangen, en in deeze onze eerste Vergadering doen verleezen Ulieder Missive, geschreven te Arnhem den 22 April laatstleden, tot bylage hebbende een affchrift van een aan Ulieden ingezonden belang der Stad Wageningen, waar by dezelve zich bezwaard oordeelt over de heffing van den 50 Penning in het distrikt van Lakemond, en houdende teffens Ulieder vriendnabuurlyk verzoek om de gronden en motiven, daar in vervat, in ernstige en rype overweeging te neemen, en inmiddels de zaak te laaten *in statu quo*, terwyl Gylieden in dat vertrouwen verseerdet, dat wy, daar door nader van het recht der Stad Wageningen op het distrikt van Lakemond overtuigd, van onze gesoveerde sustenue wel zullen willen afzien, en daar door meedewerken tot conservatie van de zoo hoog noodige harmonie tusschen de twee Kwartieren.

Het voorschreeve belang met de daarby gevoegde copielyke brief van *Willem van Cleve*, Hertog van Gelre, en van de approbatoire Landelyke Resolutie, beide van den Jaare 1539, by ons naar behooren overwogen zynde, zy het ons, Medeburgers, vergund by deezen aan Ulieden voor te draagen, dat het ons uit alle omstandigheeden klaar is voorgekoomen, dat het begrip van den Raad der Stad Wageningen omtrent deeze geheele zaak

zaak niet zoodanig is, als naar onze gedachten eigenlyk zoude behooren.

NYMEGEN.

Daar het eene incontestable waarheid is, dat Lakemond van alle oude tyden af is geweest een Buurtschap van het Dorp (a) Randwyk in Over Betuwe, en zedert de concessie tot een Scheependom aan Wageningen altoos is aangemerkt als een gedeelte van het Kwartier van Nymegen; in zoo verre, dat dezelve met de geweezene (b) Heerlykheden niet alleen in de Amptslasten van Over-Betuwe, maar ook in alle ordinaire en extraordinaire middelen van Financie en Schattingen aangeslagen is geweest, en als noch word aangeslagen.

Missive van Vetteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.

Zoo dat, offchoon deeze Buurtschap is toegevoegd aan het Richter-Ampt van Wageningen, en tot een gedeelte van het Schependom van die Stad gemaakt, dezelve echter niet heeft opgehouden te zyn en te blyven een lid en deel van Over-Betuwe, Kwartiere van Nymegen, op gelyke wyze als andere Dorpen en Buurtschappen, die tot Heerlykheden en (c) Schependommen door de Voorvorsten zyn gecreëerd geworden.

Der-

(a) *Onder de Lyst van* die Mergentaalen van Over-Betuwen durch die Buermeisters A°. 1497 beeydt *vindt men*

Gent mit die Buirschappen	927 *mergen.*
Heteren mit Reafener Broeck en 't Weerbroeck	813
Randick mit der Buirschap	775
In een lyst der Mergentalen, geformeerd in den jaare 1493 *leest men*	
Randick mit der Buirschap	877

(b) *By de verdeeling van de Amptslasten werdt* Lakemond *onder de Heerlykheden uitgetrokken met* 425 *Mergen.*

(c) *Zoo heeft Graaf* Otto de III, *wanneer hy de magt om Stadsvryheden te verleenen in den* jaa-

NYMEGEN.

Missive van Verteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.

Dergeftalt, dat deeze Buurtfchap door de overgifte van Hertog *Willem den Tweeden* van dien naam, en de opgevolgde Landelyke approbatie, in den jaare 1539 wel is veranderd van landrechtelyke jurisdictie, maar niet van resfort, en door die Unie met Wageningen enkelyk onderhevig is gemaakt aan de rechten en coftumen van Wageningen, zonder aan die van de Over-Betuwe, de Dykrechten nochtans uitgezonderd, meer onderworpen te zyn.

Wy hebben by onze Misfive van den 19 April jongstleden dit een en ander aan den Raad van Wageningen in het breede vermeld, en oordeelen dienvolgens het onnodig op nieuw in een fpecifiek detail te treeden ter beantwoording der ftellingen, by hun belang gemaakt, alzoo derzelver fuftenue met geen fchyn van reden daar by is gedemonftreerd.

Wy zullen echter de voornaamfte gronden, daar toe by gebragt, ter toetze brengen, en vinden als een eerfte argument aangehaald, „dat de Stad „Wageningen, vermits Lakemond door Hertog „*Willem* was geconcedeerd om te ftrekken 1°. tot „*mehrer veftenisse der Stad.* 2°. *tot fterckunge* „*der Waecken;* voorts dat de Ingezeetenen van „Lakemond zouden jouisfeeren van dezelfde Pri„vilegien en Vryheid, gelyk andere Burgers der „Stad, en daar tegens wederom *beswernis helpch* „*dragen*, daar door niet alleen het recht ver„kregen heeft van hooge, laage en middelbaare „ju-

jaare 1232 *of* 1253 *by een Privilegie van Keizer* Fredrik, *en Koning* Hendrik, *met toeftemming des* Ryks, *verkregen hadt*, Stedelyke *Vryheid of* jus Civitatenfe *verleend aan* Gent *en in Over-Betuwe, met toevoeging van de Buurfchap* Erlecom *tot een Scheependom. En al vroeger is met goedkeuring des Keizers, als Overleenheer, de Buurfchap* Lienden *als een Scheependom gebragt onder het Stedeken* Batenburg.

„ jurisdictie, maar ook om zoo wel over Lake- NYMEGEN.
„ monds Inwooners en derzelver Bezittingen, als
„ over de Ingezeetenen van hunne Stad, tot be-
„ vestiging van deszelfs Financien, personeele en *Missive*
„ reëele belastingen te heffen." *van Verteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.*

Dan hier omtrent verzoeken wy te reflecteeren, dat wy geenzints aan Wageningen betwisten de hooge, laage en middelbaare jurisdictie, zoo en invoegen die, met uitsluiting der jurisdictie ten Dykrechten, door meergemelden Hertog *Willem* aan die Stad is geconcedeerd; maar dat, offschoon Wageningen by die overgifte (*d*) verkregen heeft het recht van landrechtelyke jurisdictie, in geenen deelen daar uit volgt, dat die Stad eenig recht bekoomen heeft tot 's Lands hoog- en gerechtigheden, waar onder het indiceeren en trekken van schattingen, die de Ingezeetenen aan de Landsfurstelyke Hoogheid, moeten opbrengen en betaalen, behoort.

Vermits de *Domeinen* van den Vorst van den Lande, en de *Regalia Majora* niet op gelyken voet en wyze moeten worden gedertimeerd, en er geen groot onderscheid is tusschen de Vorstelyke magt over de Domeinen, en derzelver magt omtrent de *Regalia Majora*, daar de Vorsten het uiterste aan Steden en zelfs aan particulieren mogten overgeeven, maar de laatsgenoemde niet konden worden geconcedeerd, om dat dezelve, als onvervreemdbaare en onafscheidelyke merken en teekenen van 's Lands hoogheid, behooren tot de *jura Majestatis*:

En dat boven dien, na de constitutie van de Provincie in dien tyd, zoodanig recht niet konde worden gegeeven, daar het inwilligen van altoosduurende belastingen, en het heffen van schattingen, onder gezegden Hertog *Willem* van Cleve noch

(*d*) *Plaatzen*, accessorie *bygevoegd, worden na de incorporatie gemeenlyk gereguleerd na de statuten en gewoonten van het principaale lichaam.*

NYMEGEN. noch (*e*) onbekend was, en mitsdien de woorden van *bestvernis helpen dragen* te verstaan zyn van *Servitia*, *Angariae*; *Parangariae*, welke Burgers van zommige Steden aan hunne Vorsten verschuldigd waren, of wel van byzondere *Stedelyke* Lasten.

Missive van Verteg. van *'t Kwartier Nymegen dan die van Arnhem.*

De tweede positie, tot welkers onderzoek wy overgaan, bestaat hier inne, „ dat het Kwartier „ van Nymegen die *souverainiteit*, welke men „ moet bezitten om in eenen onbeperkten zin „ schattingen, 't zy reëele, 't zy personeele, te „ heffen, ten tyde, op welke de incorporatie van „ Lakemond plaats hadt, nimmer aan zich heeft „ gereserveerd of behouden; en voor welke *ge-* „ *prætendeerde souverainiteit* van het Kwartier „ van Nymegen daarenboven geen schyn of be- „ wys was bygebragt "

Edoch Gylieden, Meedeburgers, begrypt ligtelyk; dat het Kwartier van Nymegen nooit heeft beweerd eene souverainiteit over Lakemond te hebben; maar wel, dat Lakemond in het territoir, of liever district, van het Kwartier van Nymegen gelegen is, en onder het souverain gezag en territoriaale magt van de alinge Landschap behoort: doch tevens, dat, zoo lange de gemeenschap van het Financieele tusschen de Kwartieren niet wederom is ingevoerd, en de Conventien over de Subdivisie, tusschen de Kwartieren gemaakt, blyven subsisteeren, de respective Kwartieren in het stuk van Financien blyven verdeeld, en als gesepareerde *Corpora*, voor zoo veel de heffing der geldmiddelen betreft, ieder in den haare, den Souverain uitmaaken, en bevoegd zyn tot standhouding haarer Financien zoodanige middelen te arresteeren, en in train te brengen, als geschikter wyze geintroduceerd kunnen en mogen wor-

(*e*) *De Vorsten leefden uit hunne eigene goederen en Inkomsten van Tollen, Thienden, Heergewaarden enz.*

worden, mitsgaders het heffen der imposten te reguleeren, zoo en invoegen, als met de constitutie van dezelve overeenkoomt.

Missive van Verbetering van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem. Wy zyn intusschen niet weinig gesurpreneerd over de uitdrukkingen by eene derde stelling, welke bevat, „ dat het eene *aperte onwaarheid* is, 't „ geen het Kwartier van Nymegen *durft* poseeren, de schattingen en andere middelen van „ Financie over Lakemond altyd te hebben „ geheven, als hebbende de imposten op de „ alienatiën en collateraale successien niet voor „ den jaare 1721, en dus allereerst 182 jaaren „ na de inlyving van de Buurtschap Lakemond „ tot een Schependom, beginnen te profiteeren „ uit kracht van aankoop voor eene som van „ 1000 guldens, uit te keeren aan de Geldersche Academie boven de 1800 guldens, welke „ het Kwartier van Nymegen ieder jaar gewoon „ was tot onderhond van dat nuttig *instituut* te „ betaalen."

Wy zullen die ongemesureerde expressien tot conservatie van goede intelligentie liefst voorby gaan, daar het aan Ulieden wel zal bekend zyn, immers daar het eene aperte waarheid is:

Dat, wanneer na den afstand van het Furstendom Gelre en Graafschap Zutphen door gemelden Hertog *Willem* van Cleve aan Keizer *Carel* den V. by het vermaard Verdrag, voor Venlo den 12 September 1543 gesloten, in den Jaare 1547, en dus geene 182 jaaren, maar enkelyk 8 jaaren, na de inlyving van Lakemond tot een Schependom van Wageningen, eene Petitie of Bede tot 's Lands dienst van vyf-en-zeventig duizend guldens over dit Gewest was uitgeslagen, dezelve eerst over de vier Kwartieren gesmaldeeld is: en dat de (*f*) Over-

(*f*) *Op Over-Betuwe wierdt de voorschreve som*

NYMEGEN.

Missive van Verteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.

Over-Betuwe in de Subdivisie met drie duizend agthonderd zes-en-negentig guldens, en in de onderverdeelinge tusschen de Dorpen met de Buurtschappen het Dorp *Randwyck met Lacmont* is uitgetrokken geweest op één honderd zeventig guldens; voorts dat Wageningen, afgezonderd van de Buurtschap Lakemond, als onder het Kwartier van Nymegen resorterende, en aldaar aangeslagen, in de smaldeeling onder het Kwartier van Veluwe met drie honderd zes-en-tagtig guldens gebragt is; Zynde op gelyke wyze by volgende omslagen van Beden onder den laatsten Hertog *Philippus* de II, Koning van Spanje, de Subdivisien tusschen de vier Kwartieren gecontinueerd.

Ulieden is verder bekend, Medeburgers! dat de kostbaare en langduurige Oorlog tegens den genoemden laatsten Hertog het opstellen van altoos duurende belastingen wel haast noodzaaklyk maakte; by de introductie van welke schattingen de Buurtschap Lakemond altoos in de *Middelen*, en in de *Defecten* onder het Kwartier van Nymegen,

* *som verdeeld over de Kerspelen en Heerlykheden, als volgt,*

Harwen .	f442:17:10¼	*Andelst*	f 97: 3: 1½
Aert . .	170:—: 5¾	*Setten* .	121: 8:11⅓
Gent . .	315:15: 2½	*Homoet* .	48:11: 6¾
Dornenburgh	48:11: 6¾	*Elst* .	546:10: 2¼
Angeren .	194: 6: 3¼	*Elden* .	182: 3: 4½
Bemmel .	194: 6: 3¼	*Driel* .	194: 6: 3¼
Doornick met		*Heteren* .	170:—: 5¾
Ressen .	97: 3: 1½	Randwyk	
Lent . .	121: 8:11⅓	met Lac-	
Osterholt .	145:14: 8½	mont .	170:—: 5¾
Ewyk met		*Pannerden*	242:17:10¼
Lounen .	145:14: 8½	*In Doornik*	24: 5: 9¼
Herselt .	242:17:10¼	*Himmen* .	34:—: 1½
Valborgh .	145:14: 8½		

gen, Ampte Over-Betuwe, bevonden wordt gecontribueerd te hebben.

En hoewel wy niet anders vertrouwen, of Gylieden, wanneer de retroacta worden nagezien, zullet dit alles meede dus bevinden, hebben wy echter daar te boven vermeend hier noch ten overvloede te moeten byvoegen, dat reeds in den jaare 1663, 1664 en 1667 tegens gebrekhaftige Ingezetenen van Lakemond in het betaalen zoo van den impost op de alienatien en collaterale successien, als van Verpondinge en Klein Zegel executien zyn gedecerneerd:

NYMEGEN. *Missive van Verteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.*

Dat meede in den jaare 1712 de Collecteur van den impost op de alienatien, hypothecatien en collaterale successien over Lakemond is gelast de onwillige en gebrekige Debiteuren aldaar, in conformité van 's Kwartiers Ordonnantie op dit Middel, paratelyk op hunne personen, goederen, effecten en obligatien, waar die in deezen Kwartiere te vinden mogten zyn, te executeeren.

En dat, wanneer het Kwartier goedgevonden hadt een familie-geld in te willigen, te betalen in Classen, in den jaare 1694 op verzoek van die van Wageningen tot eenige vermindering van het *tantum* voor die van Lakemond is gecondescendeerd.

Behalven dat Lakemond in de Amptslasten van Over-Betuwe, en in de aanslagen in de consumtive Middelen met de overige gewezene Heerlykheden, en Kerspelen respective contribueert.

Wy kunnen dus niet begrypen, hoe die van Wageningen by hun belang kunnen poseren, „ dat Lakemond zedert de inlyving tot een „ Schependom, als een nieuw aangekomen ge„ deelte van Wageningen, is overgebragt onder „ het Kwartierlyk ressort van Veluwe, en dies„ wegen de Ingezetenen deezer Buurtschap ver„ pligt zyn geworden te participeren in alle las„ ten, die toenmaals reeds door Veluwe gehe-

 „ ven

NYMEGEN. „ ven waren, en naderhand opgekomen zyn, en „ in het reëele en personeele niet verder onder„ worpen aan het Ampt Over-Betuwe."

Missive van Verteg. van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.

Wy twyfelen dan niet, of Gylieden, dit een en ander in consideratie neemende, zult met ons moeten convenieeren, hoe nietig zeker accoort tusschen Leden uit de Ordinaire Gedeputeerden deezes Kwartiers en uit het Kwartier van Veluwe in den jaare 1722, rakende de suppletie van het Subsidie aan de Academie te Harderwyk, tegens het genot van den impost op de alienatien en collaterale succesſien over Lakemond wordt bygebragt: en waarom wy het ook onnodig achten, Ulieden met alle circumstantien, die omtrent het subsideeren der Academie te Harderwyk door het Kwartier van Nymegen, welke het herstel dier Academie voor *inutiel* verklaarde, en het subsidieren van dezelve by aanhoudendheid verweigerde, hebben plaats gehad, en welke de eigenlyke staat deezes geschils niet concerneeren, op te houden; terwyl wy alleenlyk met betrekking tot het geallegeerde genot door het Kwartier van Veluwe, van impost wegens het collateraal en alienatien voor den jaare 1721 hier byvoegen, dat de Gedeputeerden van het Kwartier van Nymegen van dien tyd, niet zonder de uiterste surprise ontwaar geworden zynde, dat nu en dan (g) geten-

(g) *Wanneer eene Publicatie van de Ordinaris Gedeputeerde, aangaande de Collecte van den* 80, 40, 30 *en* 20 *penning, in dato* 17 *Febr.* 1713 *te Lakemond was afgetrokken, en daar tegens eene Contra-Publicatie aangeplakt op de naam van de Gedeputeerden des Kwartiers van Veluwe, hebben de Gedeputeerden deezes Kwartiers een Bode afgezonden om by provisie de voorschreve Contra-Publicatie af te neemen, en herwaards te brengen, en by het Kwartier verzocht re-*

tenteerd geworden was om die van Lakemond te obligeeren tot het dragen en contribueeren aan het Kwartier van Veluwe, den Collecteur, die teffens Collecteur van dien impost over de Stad Wageningen was, ten ftrengften hebben gelast die omfangene penningen, voor zoo verre dezelve noch onder hem mogten berusten, aan den Ontfanger van dat Middel te demanueeren, en het noch verfchuldigde te innen; daar niemand bevoegd of berechtigd kan zyn, binnen Lakemond eenige lasten of impofitien te ftellen dan het Kwartier van Nymegen, alzoo weinig als het Kwartier van Nymegen bevoegd en berechtigd zoude wezen, lasten en impofitien te doen ftellen over diftricten van het Kwartier van Veluwe.

Nym. G. N. 2

Misfive van Verteg van 't Kwartier Nymegen aan die van Arnhem.

Billyk vertrouwen wy derhalven, dat Gylieden, al nu beter geïnformeerd zynde, volgens derzelver befcheidenheid wel zult gelieven te begrypen, dat het onnodig is ons te verzoeken, de zaak te laten *in statu quo*, offchoon wy anderzins van onze zyde gaarne alles willen contribueeren, wat tot onderhouding van eene mutuele vriendnabuurlyke harmonie, en verdere aankweeking van dien kan verftrekken, waar van wy meermaalen door woorden en daaden preuves gegeeven hebben, en, de zaaken daar na gefchapen zynde, in het vervolg verder willen geeven.

Medeburgers,

Wy beveelen Ul, na toewenfching van Heil en

refolutie ten aanzien het apprehendeeren van zoodanig perfoon, die diergelyke Publicatien binnen dit Kwartier *wederom mogten koomen af te trekken, of feitelykheden te beftaan.* Q. R. 16 Juny 1713.

NYMEGEN. en aanbieding van Broederschap, in GODES heilige protectie.

Geschreven te Nymegen den 9 Mai 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Ulieder goede Vrienden,

De Volks-Vertegenwoordigers des Kwartiers van Nymegen.

Ter ordonnantie van dezelve.

Ook het volgende verslag van het voorgevallene in de Geldersche Kwartiervergaderinge, op den 13 en 19 deezer, vertrouwen wy dat veelen onzer Leezeren niet onaangenaam zyn zal.

Op ingekomene Remonstrantie van Gecommitteerdens uit de Dorpen van Tusschen-Maas en Waal, houdende, dat voor de revolutie de Regeering van Tusschen-Maas en Waal hadt bestaan uit Amptman en Richter, mitsgaders Jonkers, waar van de Amptman teffens Dykgraaf, en eenige Jonkers Heemraden waren, terwyl de Politie aan den Amptman was gedemandeerd geweest, en dezelve met de Jonkers en Gecommitteerdens uit de Steden Nymegen en Thiel over het Financieele van het Ampt de beschikking hadt gehad; en daar by teffens exhibeerende een Concept-Plan of Reglement tot Regeering of het Bestuur van Tusschen-Maas en Waal, zullende bestaan uit twee Collegien; het eene, aan wien het Amptsbestier van *Politie* en *Financie*, mitsgaders (*h*) *Dyken*, *Wegen*, *Wal-*

(*h*) *De jurisdictie van den Dykstoel, en de Dykschouwen van tusschen Maas en Waal over den*

Wallen en (*l*) *Watergangen* zal toevertrouwd zyn, en het andere Collegie het recht zal hebben NYMEGEN.

den Furstelyken Bandyk, welke in ieder Ampt den Hoofddyk is, waar meede de Ampten het eerst zyn besloten geworden, strekken zich uit tot binnen het Dorp Mook, *en dus zelfs op den Cloefschen bodem. Mogelyk om dat* Mook *behoort onder het Ampt Goch, 't welk by den Furst van Cleve in Pandschap wordt gehouden van dit Gewest, en om dat de Dykrechten, en de jurisdictie van de Dykstoelen, niet werden gelimiteerd door de jurisdictie ten Landrechten. Op gelyke wyze voert de Dykstoel van Over-Betuwe de schouw over den Dyk te* Holthuizen, *Cloefsch territoir, onder het Ampt Huessen, met jurisdictie ten Dykrechten.*

(*l*) *De Weteringen en Wallen in Tusschen-Maas en Waal behooren, gedeeltelyk, onder eene* gecombineerde *Schouw van het* Ryk van Nymegen *en van* Tusschen-Maas en Waal.

In den jaare 1321 *gaf* Reinald *de II, Zoon des Grave Reinalds van Gelre, aan die van Tusschen-Maas en Waal een Landbrief, en vergunde daar by, op begeerte van die van het Ryk en van Tusschen-Maas en Waal, het* bedyken *der Landeryen, het leiden van* twee Weteringen, *het leggen van* Zydwinden *in dezelve, en in elke Zydwinde een* Sluis, *onder bepaalingen, daar by vermeld.*

Deeze vergunning geschiede met oogmerk om de particuliere Schouwen aan eenen *Dykgraaf en Heemraaden te brengen door het geheele Ryk, en het geheele Tusschen-Maas en Waal, en om door zulken aangestelden Dykstoel het graven der noodige* Weteringen, *en algemeene* Watergangen *door zoo veele byzondere districten, die ieder een verschillend interesse daar by hadden, te perfecteeren.*

Ca-

NYMEGEN. ben over zaaken van *Justitie*, zoo civil, als crimineel, met verzoek van approbatie en fanctie;

Carel *van Egmond, Hertog van Gelre, gaf in den jaare* 1530 *aan die van het Ryk van Nymegen, en aan Tusschen-Maas en Waal, en wel aan ieder afzonderlyk, eenen nieuwen Landbrief. By die Landbrieven wierdt bepaald, dat de Dykgraaf van Tusschen-Maas en Waal met Heemraaden de Schouwen zoude voeren over de zoogenoemde* oude *Wetering, loopende, volgens de situatie van den jaare* 1321, *van het Dorp* Beuningen, *in het Ryk tot beneden in Tusschen-Maas en Waal byna in eene rechte linie uit in de Maas door de* Graaffelyke (*by verbastering* Griffelingsche) *Sluis, terwyl die zelve Wetering by het Puiflyke Schutlaken, lings af, langs het Dorp* Altforst *in de Maas liep, en al noch loopt, door de* Blaauwe *Sluis.*

En dat de Dykgraaf des Ryks met Heemraaden zoude schouwen de tweede of nieuwe *Wetering.*

Tusschen deeze Dykstoelen, met de Rykfche Dorpen Beuningen, Ewyk, Winsfen *en de Boven-Dorpen van Tusschen Maas en Waal, sampt* Horsfen *ter eene, en de Beneden-Dorpen ter andere zyde, is in den jaare* 1653, *na dat reeds in den jaare* 1631 *over de wyze van waterloozing, en het onderhoud der Wallen en Sluizen* enz. *by den Hove Provinciaal decisie was ergaan, een ampel accoort geformeerd, waar by, uit kracht van 's Hoves sententie van den* 19 *Mai* 16 9 *goedgevonden wierdt eene nieuwe Sluis, de tegenwoordige* Griffelingsche *of* Rykfche *Sluis, gelyk die nu legt, te maaken, en aan* Maas-Bommel *tot eene particuliere waterloozing te geeven de oude* Graeffelyke *of* Griffelingsche *Sluis, mits dit Dorp dezelve op haare kosten behoorlyk zoude onderhouden, en eenen Dam tot afscheiding in de Wetering maaken.*

De

tie; is goedgevonden aan 's Landschaps tafel te openen, dat het Kwartier van Nymegen van advys was, dat dit Requeat cum annexis behoorde te worden gesteld in handen van Ampts-Regeering van Tusschen-Maas en Waal, ten fine van Bericht ten naasten. NYMEGEN.

Op Requeste van den Dykstoel des Ampts Tusschen-Maas en Waal, verzoekende om de daar by geallegeerde redenen, vermits „ de (*k*) Ze-

De Dorpen Leeuwen *en* Puiflyk *bleven in de gemeene* oude *Wetering haar waterloozen; maar by 's Hoves sententie van den* 29 *Juny* 1666 *eene eigene en particuliere waterloozing door eene byzondere Wetering en Sluis, aan Puiflyk en Leeuwen geaccordeerd zynde, is dezelve op gemeene kosten der geïnteresseerde Dorpen gegraven en in den jaare* 1668 *geperfecteerd: waar door Maas-Bommel in den jaare* 1653, *en vervolgens Puiflyk en Leeuwen in den jaare* 1668, *van het overige gedeelte des Polders zyn gesepareerd.*

Wamel, Dreumel *en* Alphen, *lager gelegen zynde, hebben met deeze* oude *Wetering nooit iets gemeens gehad, houdende haare eigene Weteringen, Watergangen, Wallen en Sluisen.*

De tweede Wetering, by den brief van den jaare 1321 *bedoeld, uitwaterende te Appeltern, is onder den naam van* nieuwe *Wetering bekend; doch de Wetering of watergang, die van de* Teersche *Sluis af tot in de nieuwe Wetering loopt, is van later tyd, als gegraven en die Teersche Sluis gebouwd zynde uit kracht van een solemneel Convenant van den jaare* 1487, *in orginali op den huize Duckenburg berustende.*

(*k*) *Het gebruik der* Zeven Geevers *schynt in de Dykrechten geintroduceerd te zyn, om dat zy, als respective onder- en boven-gedykslaagdens gepræsumeerd worden best te weeten, of te moeten weeten, welke Herbrengers en goederen tot den Dyk van haaren naasten Buurman gehooren.*

NYMEGEN. „ *Zeven Gevers* tot het beleiden der stille waar„ heid, en tot het præpareeren haarer Dykgave „ maar genieten mogen *zes* weeken na de (*l*) „ comparitie, en als dan den verlooren Dyk, „ ten overstaan van Dykgraaf en Heemraaden „ moeten geeven en heeren, ten waare zy ten „ zelven dage daar meede nog niet gevat wa„ ren, als wanneer haar by Dykgraaf en Heem„ raaden nog *zes* weeken daarenboven zullen „ mogen worden vergost, mits datze op den „ laatsten dag van dien haare Dykgave *peremp*„ *toirlyk* ten overstaan, als boven zullen heb„ ben te doen," auctorisatie van de Landschap *ex plenitudine potestatis*, om deezen *peremptoiren* termyn, by *tit.* 9. *art.* 2. van het Dykrecht der (*m*) vier Dykstoelen des Nymeegschen Kwar-

(*l*) *De Zeven Geevers zyn niet gewoon goederen in den Dyk te geeven, zonder alvoorens de Eigenaars voor hun te ontbieden, en te hooren, of zy iets tot hunne bevryding, of tot aanwyzing van pligtiger goederen hebben by te brengen, om zich in het heeren en geeven daar na te kunnen gedraagen.*

(*m*) *Daar onder wordt begrepen al 't geene in oude tyden tot de Ampten heeft behoort; om dat de Dorpen, die naderhand* Heerlykheden *geworden zyn, altyd zyn gebleven deelen van dezelve Ampten, en, naderhand geereëerd zynde tot Heerlykheden, wel van jurisdictie, maar niet van ressort veranderd zyn, en waar uit profluëert, dat het* Recht van particuliere en afzonderlyk Schouwen *in Heerlykheden, de Landeryen aldaar niet bevrydt van Dykgaven in de Ampten, waar in zoodanige Heerlykheden gelegen zyn, voorvallende zelfs niet, schoon eenige Heerlykheden hadden afzonderlyke Dyken buiten den Bandyk, en het recht van Schouwen daar over, alzoo het* recht van Schouwen *niet moet geconfundeerd worden met*

Kwartiers vastgesteld, in het singulier geval van NYME-
een verlaten en ongeheerd Vak Dyks onder GEN.
Maas-Bommel, ten Requeste vermeld, te mogen prolongeeren, is goedgevonden aan 's Landschaps tafel te openen, dat het Kwartier van ad-

met het recht van Dykgave. *Vermits de* Dykschouwen *in haaren eigen aart, natuur en oogmerk niet verder kunnen gaan als over de Dyken, en daar toe beperkt zyn, daar de* Dykgaven *in tegendeel na haaren aart, oogmerk en einde gaan buiten de Dyken over de Erven.*

Tot bewys, dat de Dykstoelen van de Ampten recht hebben met haare Dykgave te mogen overspringen in andere Schouwen, kan blyken uit eene Dykgave in den jaare 1603 *te Lent, waar in niet alleen eenige erven binnen den Bandyk, te Geni gelegen, gegeeven zyn, maar ook erven daar buiten in de Erlecom aan de andere zyde van de Waal. Want offchoon zoodanige goederen zyn gelegen buiten de jurisdictie van den Ampts Richter, behooren dezelve echter onder de jurisdictie van des Ampts-Dykstoelen, om dat de jurisdictie ten Landrechten met de jurisdictie ten Dykrechten niets gemeens heeft.*

Men vindt nochtans, dat de Dykstoel van Neder-Betuwe ten opzichte van een Dykgave te Echteld gevallen, en in den Dyk gegeeven hebbende eenige goederen onder de Dykschouwe van Tzendoorn gelegen, op klagte van Joost Pieck, Heer van Tzendoorn, aan Carel *van Egmond, Hertog van Gelre gedaan, is gesteld in ongelyk door twee daar toe gecommitteerde Vorstelyke Raaden en de Heemraaden van de vier Dykstoelen respective des Nymeegschen Kwartiers, tot reden deezer klaaringe of uitspraak gegeeven hebbende, dat een Dykschouw in des anderens jurisdictie of Schouwe niet kan of mag eenige goederen ingeeven, of jurisdictionaale magt pleegen.*

NYMEGEN. advys was, dat de verzochte auctorisatie, onverkort het Dykrecht, zonder consequentie voor het vervolg *in hoc singulari casu* zoude behooren te worden verleend.

Op het geproponeerde ter Vergadering, en in achting genomen zynde, dat ter gelegenheid van eene extraördinaire Landschaps vergadering in July 1795 in consideratie was gekomen, dat by het tractaat van vrede tusschen de Fransche Republiek en de Bataafsche was bedongen, dat de Fransche Republiek aan de Bataafsche zal afstaan zoodanig gedeelte van Landen, als in oppervlakte zullen overeen koomen met die Landen, welke de Bataafsche aan de Fransche Republiek heeft afgestaan; mitsgaders dat by het tractaat van vrede tusschen de Fransche Republiek en den Koning van Pruisschen bedongen is, dat de Landen van hoogstgemelde, leggende aan den linker oever des Rhyns, van alle beslissende beschikking zyn uitgezonderd geworden tot de algemeene vrede tusschen de Fransche Republiek en het Duitsche Ryk; en dat toenmaals goedgevonden is geweest de Gecommitteerdens uit dit Gewest ter Vergadering van Hun Hoog Mogende aan te schryven de zaaken daar heenen te helpen dirigeeren, dat 'er by het Fransche Gouvernement de ernstigste instantien werden gedaan, ten einde by een generaale vrede aan de Bataafsche Republiek mogen werden gecedeerd het Land van Ravestein met Megen, de Stad en Ampt Hussen met den (*n*) Tol

(*n*) *Deeze Tol, even onder Huissen, boven het Malburgsche Veer, is in de voorige eeuw verlegd geweest te Emmerik; doch na de doorsnyding te Pannerden de Neder-Rhyn meer water bekoomen hebbende, is dezelve wederom geplaatst aan den Lund-aan, en teffens te Emmerik verbleven, waar door alnu, in plaats van één,* twee *Tollen geheven worden.*

Tol aldaar geheven wordende, het Dorp (*o*) Hulhuizen, den 's Gravenwaerd en (*p*) Lobith met de (*q*) Duffelt, de (*r*) Lymers met den (*s*) Cleefschen Waard. NYMEGEN.

Is goedgevonden, aan 's Landschaps tafel de twee andere Kwartieren in bedenking te geeven, daar

(*o*) Hulhuizen *is gelegen* in, *en oudtyds gequotiseerd geweest* onder *de Over-Betuwe, volgens Zetcedullen van* 1473, *en zelfs van* 1557.

(*p*) *Naa den dood van Hertog* Arnold *is het Huis en Tol te* Lobith *door den Hertog* Carel *van Burgundiën, die dit Vorstendom en Graafschap hadt geoccupeerd, aan den Vorst* Johan *van Cleve overgegeeven, met den last, daar inne geradiceerd, waar onder behoorde het privilegie van Tolvryheid door de Voorzaaten van Hertog* Arnold *aan de Geldersche Steden vergund.*

(*q*) *De* Duffelt *is oorspronglyk Geldersch terri toir, zynde door Hertog* Arnold *aan den Vorst* Johan *van Cleve verpand voor* 6000 *Rynsche guldens, welke Pandschap na het overlyden van Hertog* Arnold *aan den Vorst van Cleve in den jaare* 1473 *is geconfirmeerd door* Carel, *Hertog van Burgundiën, ter zelver tyd Possesseur van het Hertogdom Gelre.*

(*r*) *Buiten tegenspraak is de* Lymers *met* Sevenaar, *zoo wel als de Stad en het Ampt* Goch, *door Verpanding aan den Vorst van Cleve gekomen in de trouble tyden van Hertog* Arnold.

(*s*) *Behoorende onder de* Lymers. *De* Steenwaerd *en bygelegene zyn na den jaare* 1532 *betrokken meede onder de Lymers; doch volgens verpagtcedullen van de Visscheryen in den Rhyn van den Vorst van Cleve van den jaare* 1424, *en transporten voor den Richter van Over-Betuwe van de jaaren* 1410 *tot* 1530 *blykt, dat dezelve gerekend wierden gelegen te zyn onder de Kerspelen Aart en Herwen.*

NYMEGEN. daar de waarschynlykheid van eene algemeene Vrede zich in het verschiet begint op te doen; of niet hier van aan de Nationaale Vergadering, repræsenteerende het Volk van Nederland, behoorde te worden kennis gegeeven, ten einde, alzoo de genoemde districten tusschen de Landen van deeze Republiek, specialyk van dit Gewest, zyn gesitueerd, waar toe ook eenige van dezelve voormaals hebben gehoord, en door verpanding van het zelve zyn gesepareerd geworden, daar op zoodanige reflectie te neemen, als het gemeene welzyn en belang deezer Republiek is vereischende, en hooggemelde Vergadering in haare wysheid zal oordeelen en vermeenen te behooren.

Verandering van tyden en omstandigheden maakte eene nieuwe Ordonnantie op het Passagegeld zoo goed als noodzaaklyk. Ter Kwartiervergaderinge in deeze Stad wierdt eene Ordonnantie, van den volgenden inhoud, vastgesteld, op den 24 deezer.

ORDONNANTIE

OP HET

PASSAGEGELD.

De Volks-Vertegenwoordigers des Kwartiers van Nymegen, in aanmerking hebbende genomen, dat in de voorige Ordonnantie op dit Middel eenige duisterheden, en ook excmtien, die met de tegenwoordige ordre van zaaken niet stroken, voorkoomen, hebben goedgevonden van nieuws te arresteeren eene Ordonnantie op het Passagegeld, invoegen als volgt:

Art. 1. Het voorschreve Veer- en Passagegeld zal door den Pagter gevorderd, en aan hem

hem moeten betaald worden door alle Passanten, met Scheepen of Schuiten de Rivier op- of afvaarende, of met eenige, geene eigene Voitures, 't zy Karossen, Wagens, Chaisen of Karren doorpasseerende of afrydende van geordonneerde en vaste plaatzen, te weeten van Nymegen de Rivier op naa Emmerick by ieder persoon een en een halve stuiver, te Land naa Cleef met de ordinaire Tourwagen drie stuivers; naa Venlo met een Wagen zes stuivers; naa Mook twee stuivers; naa de Graaf met de ordinaire Tourkar een stuiver; de Rivier de Waal over op Arnhem met de ordinaire Schuit, Kar of Wagen een stuiver; op Thiel te Land drie stuivers; op Utrecht zes stuivers, en de Rivier af op Thiel een en een halve stuiver als van ouds; met de Rotterdamsche Postwagen van Nymegen op Cuilenburg vyf stuivers; van Thiel op Utrecht en Arnhem vier stuivers; op Buuren, Cuilenburg, Wyk te Duirstede, Rhenen, Wageningen en op Bommel te landwaard twee stuivers, en met een Schuit de Rivier af op Bommel een stuiver, en op den Bosch een en een halve stuiver; van Bommel te water op Pouderoyen, Heusden en Hedel om verder te gaan een stuiver, te land op den Bosch en Heusden twee stuivers; op Utrecht vier stuivers; op Gorcum twee stuivers, en verders aldus naar advenant van de eene Stad of van zoodane Dorp of Plaats op de andere, daar ordinair de Wagens afryden; zullende de Koetziers voor op eenige afgehuurde Koetzen, Kalessen of diergelyke Rytuigen zittende, en Postillons voor op de Paarden, in 't geheel van dit Veer- en Passagegeld vry en exemt weezen.

NYMEGEN. *Ordonnantie op het Passagegeld.*

Gelyk ook van het voorschreve Passagegeld exemt weezen zullen, eerstelyk alle 's Lands Militairen van allerley Rang, Wapening, en

NYME-GEN.

Dienst, *die op Patent of op order naa eenige plaatzen trekken.*

Ordonnantie op het Paisfagè-geld.

Ten anderen, kleine Kinderen op de schoot zittende en geen ordinaire plaats beslaande.

Ten derden, zoodane Persoonen, welke om haar armoede in de Steden een briefje van vrydom van Vragt, by de Magistraten verleend, mogten komen te vertoonen.

Ten vierden, alle de geene, die met eigen Voer- of Rytuigen (waar onder de Wagens of Voitures van Huisliede.), die haar Land Heer nu of dan komen uithalen en t'huis brengen, zyn begrepen) reizen, mits nogtans dat zoo wel de Wagens, Koetzen, Chaisen of Voitures, als het Paard of Paarden daar toe gebruikt wordende, den Voerder alle te zaamen in eigendom competeeren, immers daar voor geen Huur of Vragt komt te betaalen, mitsgaders alle Persoonen, die om haar Goed te verpagten of te bezien, elders afryden, mits blyvende in 't zelve Comptoir.

Ten vyfden, alle Eigenaars van Huur-Chaisen en andere Rytuigen, wanneer zelfs daar meede ryden, en niemand anders buiten haar Huisgezin op hebben, ten minsten dat, als eenige andere Persoonen mogten op hebben, daar van geen Vragtloon komen te ontfangen; En ingeval de Pagter of Collecteur dienaangaande eenige suspicie mogt hebben, zoo zal zoodane Eigenaar op zyn gezinnen tot erkentenisse van de Ordinaris Gedeputeerden zich met Eede moeten expurgeeren.

Ten zesden, dat de Wagens en Karren, met Pakgoederen beladen, wel zullen vry zyn, dog een of meer Persoonen, behalven den Voerman, daar op zynde, zullen die ieder hoofd voor hoofd moeten betaalen.

Ten zevenden, zullen van dit Veer- en Passage geld vry zyn alle ordinaire Veeren over de Rivieren.

En

En laatstelyk alle Huislieden en andere op de ordinaris Marktdagen met de Marktschepen, Wagens, Karren of andere Voitures af- en aanvaarende om haare Waaren en Koopmanschappen in de Steden deezes Kwartiers te veilen en te venten. Edoch Passagiers op eenige Steden of Plaatzen in of opneemende, zullen die betaalen moeten.

Nymegen. Ordonnantie op het Passagegeld.

III. De Passagiers met de Rotterdamsche of Utrechtsche Postwagen van Nymegen over Thiel rydende, zullen te Thiel van Passagegeld vry zyn. Edog die met gezegde Wagens van Rotterdam of Utrecht hunne reize over Thiel verder vervorderen, zullen te Thiel moeten betaalen.

IV. De Pagter of Collecteur zal verpligt en gehouden zyn, om het Passage-geld te kunnen invorderen, zich op het Veer of plaatze, daar de Scheepen of Schuiten, Wagens of Rytuigen afvaaren of afryden, te laaten vinden, op dat de reizende lieden niet mogen worden opgehouden.

V. Geen Schippers, Schuitevoerders, Wagen- of Karlieden zullen vermogen af te vaaren of ryden, immers in de Steden niet buiten de Stads Poorten, 't zy met een ordinaire of afgehuurde Vragt, voor en aleer het passage geld volgens de Ordonnantie zal betaald zyn, op pœne van vyftig goudguldens.

VI. En nadien eenige Schippers of Voerlieden, om deezen Impost te eludeeren, de reizende lieden wel zouden mogen wyzen buiten der Steden Poorten, om dezelve aldaar op te neemen en wederom te laaten afgaan, alvoorens dat dezelve gekomen zyn aan de Steden of Plaatzen daar zy naa toe ryden, is wel expresselyk gestatueerd, dat geen Schippers of Voerlieden eenige Passagiers onder wegen zullen mogen in- of opnemen, ten zy aan hun Schippers of Voerlieden vooraf door dezelve betaald zy het verschuldig-

 de

NYMEGEN. *Ordonnantie op het Passagegeld.*

de Passagegeld, gereekend van de Plaats, waar van het Rytuig of Schip is afgevaaren of gereden, het welk zy dan ook by hun Retour, of immers binnen vierentwintig uuren daar naa, zullen restitueeren aan den Pagter of Collecteur, daar zy afgevaaren of afgereden zyn, op pœne en correctie in den voorgaanden artikel vermeld.

VII. De Schippers en Voerlieden zullen moeten voor hunne Knegts, of die zy hunne Schepen, Schuiten, Wagens enz toevertrouwen en laaten voeren, mitsgaders de Pagter of Collecteur voor hunne Bediendens instaan, en in cas van contraventie tegens deeze Ordonnantie gehouden zyn de boetens by dezelve geincurreerd, te voldoen.

VIII. En zullen alle Chaisen en Karren, te Huur gaande, achter op het Schild moeten wezen gemerkt met het Wapen van 't Kwartier of Stad, alwaar te huis hooren, ende geteekend met een kennelyk merk van den Eigenaar, zulks het zelve openlyk kan worden gezien, op pœne van vyfentwintig guldens.

IX. De Pagter of Collecteur van dit Passagegeld zal daar van geen Remissien vermogen te geeven of kwytscheldinge te doen, directelyk of indirectelyk in eenigerhande manieren, op pœne van vyftig guldens te verbeuren, zoo wel by den Pagter of Collecteur, als tot lasten van den geenen, aan wien bevonden zal worden Remissie te wezen verleend.

X. En op dat deeze Ordonnantie in alle haare artikelen of gedeelten, ofte elk van dien, wel mag werden gepractiseerd, ende de Pagter of Collecteur noch het Gemeene Land in haare respective Gerechtigheden niet gefraudeerd noch verkort, zoo zullen de geenen, welke, door den Pagter of Collecteur behoorlyk aangesprooken zynde, bevonden zullen worden contrarie gedaan, ofte eenige ontrouwigheid dien aangaande gepleegd te hebben, daar over voor de eerste reize verbeu-

Beuren een boete van vyftig, en voor de tweede reize een boete van honderd goudguldens.

NYMEGEN.

XI. De Pagter of Collecteur zal zoodanige or dre mogen stellen van toe te zien ende te onderzoeken, dat hy in dit Middel niet werde gefraudeerd ofte verkort, als hy te raade zal worden, zonder dat hem door iemand, wie hy zy daarin eenig belet zal mogen gedaan worden, op eene boete van honderd Goudguldens, ende verders arbitraire correctie naar de maate van 't gedaane belet of gepleegde resistentie; alles boven de poenen en breuken in de Generaale Ordonnantie geëxpreseerd.

Ordonnantie op het Passagegeld.

XII. Wordende alle Commissarissen of Opzigters van Wagens, de Commissarissen of Opzigters van Schepen en Schuiten alhier en in de andere Steden deezes Kwartiers, en ten platten Lande alle Gerigts Bediendens geauctoriseert, niet alleen om de beboeting in conformité van deeze Ordonnantie te doen, maar zelfs (mits zoodaane Arresten doende, zoo als na Land en Stads-Rechten gebruikelyk is) op verzoek en pericule van den Pagter of Collecteur te mogen aanhouden, en sluiten de Wagens of Schuiten der geenen, die de Pagter of Collecteur zal vermeenen tegen deeze Ordonnantie te hebben gepecceert, ter tyd en wylen hy by den zoodanigen Contraventeur gecontenteerd, of in cas van verschil de boete zal hebben geconsigneerd, of voor dezelve Borge gesteld, tot tyd en wylen daar over zal zyn erkend door de Burgers Gedeputeerden ter Financie.

XIII. Ende inval in deezen iets mogte gecommitteerd en voorbygegaan zyn, ofte daar eenige duisterheid gevonden mogte worden, willen de Volksvertegenwoordigers van den Kwartiere de interpraetatie van dien aan zich, ende by absentie aan de Burgers Gedeputeerden, gereserveerd en voorbehouden hebben, omme daar inne te resolveeren en decideeren naa behooren.

NYMEGEN.

Ordonnantie op het Passagegeld.

XIV. Zo wie Pagter blyft van dit Middel, zal gehouden wezen alle twee Maanden een gerecht zesdepart van zynen uitgeloofden Pagt te betaalen aan de respective Ontvangers tot Nymegen, Thiel en Bommel, ieder in zyn District.

XV. En zal tegens de aanstaande Verpagtinge, tot Bommel meede verpagt worden het Passagegeld van Dalem, van alle Persoonen met Wagens en andere Voitures hooger aanrydende, het zy onder 't Passagegeld te Bommel ofte apart, zoo ende als de Burgers Gecommitteerdens op dezelve Verpagtinge zullen goedvinden.

Het laatste Stuk, 't welk, onder de Handelingen der meergenoemde Kwartiersvergaderinge van Nymegen opmerking verdient, is eene Instructie voor de Richters in dit Kwartier, die nu wel by manier van Concept of Ontwerp ingebragt, doch vervolgens wierdt vastgesteld.

Art. I. De Richter zal gehouden zyn, zyne vaste woonstede te houden binnen zyn aanbevolen Ambt, ten ware om erheffelyke redenen ter erkentenisse van de Landschap, of by deszelfs absentie van het Provinciaal Collegie; het zelve Ambt getrouwlyk zal bewaaren, een ieder des begeerende regt en vonnisse te laaten geschieden en wedervaaren, zo en als naar *Stad*-recht behoord, die bepaalingen deezer Provincie binnen zyn toevertrouwd Ambt te verdeedigen, de stroomen en wegen binnen het zelve naar zyn vermogen te beveiligen.

II. Indien iemand de hoogheid, ofte gerechtigheid des Volks van Gelderland eenige hindernisse deede, of tegens dezelve iets mogte onderneemen, zal hy hier van aan het Provinciaal Collegie van Politie, Finantie en algemeen Welzyn dadelyke ken-

kennis geeven, om daar in na behooren te handelen. NYMEGEN.

III. Ook zal de Richter naarstig toeverzigt dragen dat niemand, wie hy ook zyn moge, eenige gemeentens, straaten, steegen, of gemeene gravens afheinde, of afgrave, en indien zulks moge gedaan zyn, zal hy dezelve doen nederwerpen en inruimen, en insgelyks hier van het voornoemde Collegie verwittigen, waar en by wie gedaan. *Instructie voor den Richter.*

IV. Dat hy alle middelzanden in de Rivieren onder zyne Jurisdictie opkoomende wel en ernstelyk waarneemen en toezigt op dezelve zal houden, en die zanden, zo dra men die bekomen en bloot zien kan, gerigtlyk doen bevaaren, en besteeken tot behoef van deeze Provincie, en zich daarin zodaanig te gedragen, dat 's Landschaps gerechtigheid niet verzuimd noch verkort word, maakende van alzulke bevaaring behoorlyke certificatie, onder zyn Zegel en handteekening oirconde Scheepenen of Gerichts-Lieden, welke certificatie hy Richter zonder verzuim en terstond aan het Provinciaal Collegie zal inzenden om aldaar bewaard, en ten profyte van den Lande daarmede gehandeld te worden; voorts ten deezen in 's algemeen zig te gedraagen naar het waterregt van deeze Provincie

V Dat hy geene doodslagers, of andere euveldaders uit een ander district het zy gevonnist of voortvlugtig in zyn Ambt zal toleereren, dan die daartoe van de Landschap of Provinciaal Collegie permissie verzogt en bekomen hebben, maar zal die moeten apprehendeeren, en te regt stellen, en zal daarvan zonder verwyl aan het Collegie voornoemd behoorlyke kennis geeven.

VI. Voorts regte Gerigtdagen, en behoorlyke Schouwen houden op steegen, straaten enz. voor zo ver hem dit aanbevoolen is.

VII. Alle die breuzen, groot en klein, die in zyn Ambt zullen vallen, terwyl hy Richter weezen

NYMEGEN.

Instructie voor den Richter.

zen zal, naarstiglyk invorderen, zonder aanzien ofte verschooning van iemand, wie hy ook zyn moge, of op eenigerhande wyze, op pœne van daar voor te worden geœrrigeerd naar goeddunken van den Hove van Justitie deezer Provincie, naar gelegenheid der zaake, en van op hem alle de nadeelen hier door veroorzaakt te verhaalen, daar by gebouden zal zyn, terstond wel en naarstiglyk naar de euveldaaden, die ter zyner kennis zullen koomen, gerigtelyk te inquireeren, en de informatien naar ordre regtens, en locaale styl doen uitvaardigen, en de ingewonne informatien wel opregtelyk doen relateeren, en by de Scheepenen laaten bezegelen, zonder eenigzints daar in te dissimuleeren en te veinzen.

VIII. Zal ook gehouden wezen, zyn uiterste diligentie te doen, om aan te tasten en te apprehendeeren alle openbaare Delinquanten, en Kwaaddoenders, Moordenaars, Brandstigters, Straatrovers, Doodslagers, Kneveláars, Verkragters, en Ontvoerders van Vrouwen, Valsche Munters, Wederwraakers van Justitie, Dieven, en anderen, die uit hoofde van 's Landschaps Placaaten, voor zoo verre die door deeze ordre van zaaken niet zyn ingetrokken, niet behooren te worden getolereerd, die hy verneemen zal onder zyne Jurisdictie zich op te houden, en aangetast zynde daarop en tegens te procedeeren zonder eenige dissimulatie, of iemand daar in te verschoonen; en zoo verre hy die Delinquanten niet kan apprehendeeren, zal hy derzelver goederen beide haaflyk en erflyk onder zyn Ampt gelegen, terstond arresteeren, en by goeden Inventaris onder zich neemen, om als dan op die goederen naar rechten te procedeeren.

IX. Maar zal de Richter niemand met gevangenis mogen bezwaaren dan over zaake by de Wet bepaald, en niemand strenger mogen behandelen dan nodig is, om zich van zyn persoon te moeten

ten verzekeren, op pœne van daar over gecorrigeerd te zullen worden.

Nymegen.

Instructie voor den Richter.

X. En zal met de te rechtstelling van den gevangenen, ten eersten mogelyk, een aanvang maaken, zonder die langer dan 14 dagen, of tot den eersten rechtdag daarna, op kosten deezer Provincie te houden, ten waare dit anders by die van de Wet of door het Hof van Justitie worde verordent en bevoolen, waar van hy zich eene schriftelyke Verklaarinh zal laaten geeven, en die by zyne reekening overleggen.

XI. Zal den Richter niemand aan den lyve doen richten, zonder daar van aan het Hof van Justitie behoorlyke kennis te hebben gegeeven, en de Resolutie van het zelve daarop zal hebben ontfangen, voor zoo verre zulks in de respective Steden of Ampten gebruikelyk is.

XII. Zal de Richter tien stuivers daags voor sluitinge, bewaaring en verpleging van ieder gevangene mogen in reekening brengen; doch zullen die geene, welke mogten worden ontslagen, hunne eigen kosten moeten betaalen, ten waare zy uit armoede de kosten niet konden voldoen, of die gevangenen by sententie kost en schadeloos waaren ontslaagen, waar van hy in zyne reekening behoorlyke mentie zal hebben te maaken.

XIII. De Richter zal verdagt zyn in alle compositien, en advysen van breuken, zoo veel in hem is, te letten, dat de penningen der compositien vry tot des Landschaps profyt koomen, en dat alle kosten en uitschotten van Justitie daar en boven betaald worden.

XIV. Zal ook gehouden zyn, over zaaken, die wel composibel zyn, doch over welke door den Richter alleen geen afdragt mag gemaakt worden, het goedvinden van het Provinciaal Collegie te verzoeken, en toe te zien, dat dezelve voor niet minder, dan het gewysde vonnis, of Landrecht bepaalt, worden afgemaakt, ten waare de breukhaftigen of misdadigers voordvlugtig of zoo arm

waa-

NYMEGEN. waaren, dat men op deselve de geregte breuke niet zouda kunnen verhaalen.

Instructie voor den Richter. XV. Veel minder zal hy aangaande crimineele hooge breuken, daar Lyf of Lid aan verbeurd is, of andere crimineele straffe toe staat, kunnen scheiden, zonder speciaal consent van het welgemelde Collegie, aan welk Collegie als meede aan het Hof van Justitie hy behoorlyke obedientie en eere zal bewyzen.

XVI. Item zal de Richter niet vermogen eenige verbreukte goederen te verkoopen, dan in 't openbaar by de keers of by mynen, en by voorgaandre ordres van 't Provinciaal Collegie, ten ware hem zulks anders by 't Collegie was toegestaan.

XVII. Insgelyks zal de Richter schuldig zyn, alle jaar daar toe gelast zynde, rekening en bewys te doen aan het Provinciaal Collegie, en dat ten kosten van de Landschap, maakende in zyne rekening by goede en behoorlyke distinctie melding ende verklaaring van alle breuken, groot en klein, hoedanig die mogen zyn, geene uitgezonderd, die ieder jaare verschynen zullen, het zy dat die gescheiden zyn of niet, of dat ze alnog aan het Gericht hangen, of niet, met bescheidenlyke verklaaring en goed onderscheid der zaaken, en waar uit die breuken, compositien en afdragten gevallen zyn, op dat het Provinciaal Collegie behoorlyke kennis drage hoe de zaaken staan, om by het zelve Collegie daaromtrent te doen vorderen 's Landschaps Hoog en Geregtigheid naar behooren.

XVIII. Ook zal de Richter op zyne reekening overbrengen een gerigtelyk attest der Gerigtsbanken of ander behoorlyk bewys van de misdaden of breuken, die binnen den tyd zyner reekening by haar weten zyn gevallen, en van geene kleine breuken afdragt laaten maaken, minder dan de vonnissen uitwyzen zullen, ten ware die breuken by den breukhaftigen goedwillig, en zonder senten-

tentie af te wagten, conform de Lysten by de Landſchap den 2 July 1625 beraamd, worden gepreſenteerd, dewelken de Richter zal mogen aanneemen, in rekening verantwoorden, en aangaande de ongeweezene kleine breuken, na dat die breukhaftige volgens *Stad*- Recht verpligt zyn, ten ware in zaaken, waarin volkomen bewys ontbrak, of dat die breukhaftige zo arm ware, dat men die breuken op hem geheel niet zonde kunnen verhaalen, waarvan hy in zyne rekening behoorlyk bewys zal moeten inbrengen. NYMEGEN. *Instructie voor den Richter.*

XIX. En zal ook gehouden zyn vollen ontvang te maaken van alle breuken, in zynen Ambte gevallen, des zal hem geleden, en in uitgaaf zyner rekening gepasſeerd worden al zulke portie en deel, als hem volgens zyn Commisſie toegelaaten en geaccordeerd is.

XX. Ook zal de Richter niets hoegenaamd van eenige gevallen breuken mogen verbergen, of tot zyn byzonder voordeel genieten of behouden, of toelaaten, dat genomen worde by iemand, waardoor die breuke verkleind mogte worden, op poene van arbitraire correctie, en inval zyn Huisvrouw, Schryver, Dienaar of andere buiten zyn weeten iets ter zaake voorſchreeve ontfangen hadden, en dat hy zulks komt te verneemen, zullen die daar voor met het dubbeld tot 's Landſchaps profyte gecorrigeerd worden, het welk by Richter in ontfangse zyner rekeing zal moeten brengen.

XXI. Ook zal hy niet mogen agterhouden, maar in den ontfangst zyner rekening brengen deeze navolgende verwallen en profyten, zoo wel als alle anderen, te weeten:

Dat uit gratie vergund worde, dat eenige misdaadigers in ſecreete plaatzen, en niet in het openbaar, geëxecuteerd worden, het geen hy egter niet dan met conſent van de Landſchap, of van 't Provinciaal Collegie zal mogen toelaaten, van al het geene by eenige misdadigers bevonden mogt

wor-

NYMEGEN. worden, ten tyde van haare apprehensie, het zy goud, zilver, juweelen, of alle welke andere goederen.

Instructie voor den Richter. Van alle gevonden en onbeheerde goederen, als insgelyks van aangedreeve goederen in of uit de Rivieren, en van andere zaaken, daaden of misbruiken, van wat natuur die zyn mogen, welken hy als Richter, of zynen Dienaars in ontvang zal brengen zonder iets te verbergen, of agter te houden noch te gedogen, dat daar van iets by de zynen genoten of ontvangen worde, zonder dat hy zal vermogen van eenige zaaken of daaden, breuken te neemen, waarop die van ouds niet gesteld zyn, voorbehoudens aan den Richter het gewoonlyk loon van vervallen, en andere profyten, die als salaris geconsidereerd moeten worden.

XXII. En inval de Richter hier tegen mogte handelen, en het Provinciaal Collegie, of iemand van het zelve of andere voornoemd daar van berigt doende, zal hy boven gebeurlyke correctie ook gehouden zyn de kosten te betaalen, die in die zaaken mogten zyn gevallen.

XXIII. Ook zal de Richter hem niet onderwinden te vergeeven eenige posten, ofte ambten, dan van welken hem de begeeving wettiglyk is opgedragen, hebbende niet te min goede toeverzigt, dat dezelven naar behooren, en volgens den inhoud van een ieders Commissien en instructie worden bediend.

XXIV. Ook zal hy toezien, dat de posten van Dyk-Præsident, voor zoo verre dezelve in zyn aanbevoolen ambt plaats mogten hebben, by goede treffelyke, bekwaame en beregtigde persoonen naar Land- en Dykregten genoegzaam geërfd en gegoed bediend worden.

XXV. Ook zal de Richter gehouden zyn, den Land-Rentmeester generaal en particuliere Rentmeesters der Domeinen deezer Provincie in het vorderen der pagten en andere schulden, die men

aan-

aan de Domeinen schuldig is, alle hulp en bystand van regten te verleenen, de kwaade betaalers volgens *Stad*-regt tot betaaling in regten te noodzaaken, zonder eenige oogluiking of aanzien van persoon, maar daarin zodanig te handelen, dat alle schade voor de Domeinen deezer Landschap worden gepraevenieerd, en zonder daarvoor ten lasten deezer Provincie te genieten. NYMEGEN. *Instructie voor de Richters.*

XXVI Wanneer den Richter Ambtshalven verpligt zal zyn zig buiten zyn Ambt te begeeven, of dat hy beschreeven wordt buiten 't zelve te koomen, zal hy daarvoor elke dag wegens vacatie negen guldens en wegens verteering en transport genieten acht guldens.

XXVII. Zal ook geenerley dienst, hoe ook genaamd, van de Ingezeetenen mogen vorderen, dan de zodanige, welke ten algemeene nutte van den Lande, of op speciaale last der Landschap of van het Provinciaal Collegie zullen moeten worden gepræsteerd.

XXVIII. En zal de Richter hem, als een goed Richter schuldig is, gedragen en naar inhoud zyner Commissie en deeze zyne instructie, of andere die hem namaals door de Landschap, of van harent wegen gegeeven zoude mogen worden, en het geen hem op zyne Rekening tot dienst van den Lande naar reden en vereisch van zaaken en tydsgelegenheid geordonneerd zal worden, hem te reguleeren.

EED.

Ik beloove ende zweere, dat ik de Provincie van Gelderland een goed en getrouw Richter van ... waar toe ik gecommitteerd ben, volgens myne Commissie en Instructie, waar van my lectuur gegeeven is, en waar van my Copie zal worden ter hand gesteld, zyn zal, deezen mynen post wel en opregtelyk zal bedienen, de Rechten, Hoogheid en Geregtigheid deezer

NYMEGEN.

Instructie voor de Richters.

Landschap naar al myn vermoogen zal bewaaren, zonder dezelve daarin op eenigerhande maniere te laaten verkorten; de verkortingen en inbreuken, zoo gebeuren mogten directelyk zal overbrengen aan het Provinciaal Collegie van Politie, Financie en algemeen Welzyn te Arnhem, om daar tegens de noodige voorziening te doen; dat ik alle keuren en breuken, die in myn aanbevolen Ambt vallen zullen, ten meesten profyte van 's Landschaps Domeinen zal invorderen; dat ik een ieder, zonder aanzien van persoon, van zaaken, ter myner kennis behoorende, zal doen regt, vonnissen en bescheid volgens de Edicten en Statuten van den Lande; dat ik van alle de exploicten myner officie ten allen tyde, als ik hier toe zal verzocht worden, zal doen goede en wettige rekening aan het Provinciaal Collegie voornoemd, en myne restanten, die ik schuldig zal blyven, betaalen daar behooren zal; en zal ook in alles agtervolgen alle de Placaaten, zoo wel van de Munte, als andere van de Landschap gepubliceerd en alnog te publiceeren; dat ik ook Weduwen en Weezen na rechten zal helpen, en niemand onder dekzel van myn officie calangeeren, verdrukken, beschatten, of eenig geweld tegens recht, redenen, en gewoonte van den Lande doen, zonder in eenige der voorschreve pointen te simuleeren, om goed of geld, om vriendschap, of maagschap, om haat of nyd, of om welke andere redenen ook:

Voords verklaare, beloove en zweer ik voor wettig te houden alleen zoodanige regeeringsform, welke gegrond is op de Oppermagt des geheelen Volks: dien volgens houde ik voor onwettig, en daar meede strydende alle erflyke ambten en waardigheeden.

Voords beloove en zweere ik gehouw en getrouw te zullen zyn aan het Volk en aan de Wet (en, my in myn Ambt trouw en eerlyk volgens myn plicht en instructie te zullen gedragen.)

Zoo waarlyk helpe my God Almachtig.

HOL

H O L L A N D.

's GRAVENHAGE.

Eenig misverstand omtrent de Publikatie van 5 January des jongstvoorgaanden jaars, raakende het Transito of doorvoer van Contrabande Goederen door deeze Republiek, deedt de Nationaale Vergadering, op den 12 deezer, het Besluit neemen, om, ter verhoedinge van dat kwaad, de volgende Alteratie en Ampliatie te doen afkondigen. 's GRAVENHAGE.

De Nationaale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, allen den geenen die deezen zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Nadien tot onze kennisse is gekoomen, dat door een kwalyk verstaan onzer Publicatie van den 5 January deezes Jaars, den invoer van Goederen, welke te Lande of langs de Rivieren binnen deeze Republiek gebragt worden, om transito te verzenden, als nog tegen onze intentie aan verscheide belemmeringen onderhevig is; en het belang van den Lande vordert, dat daar tegen ten spoedigste voorzieninge worde gedaan.

Zoo is 't, dat wy, om alle mogelyke twyffelingen en dubiëteiten weg te neemen en het transito nog meerder te favoriseeren, hebben goedgevonden te decreteeren:

Art. I. Dat de vier eerste art. van voorsz Publicatie niet behoeven nageleeft te worden by het invoeren van Contrabande Goederen die van de Landzyde, het zy te Lande het zy langs de Rivieren, binnen deeze Republiek gebragt worden, en dat mitsdien die artikelen in zoo verre, zoo veel nodig, zyn ingetrokken.

'S GRAVENHAGE.

Publ. omtrent de Transito.

Dan; dat daarentegen de Voerlieden en Schippers, welke Contrabande Goederen van de Landzyde invoeren, om transito verzonden te worden, zullen gehouden weezen, by zich te hebben eene, door hun eigenhandig onderteekende, Verklaaring, inhoudende de quantiteit, qualiteit, waarde en merken van de Contrabande Goederen, die zy op hunne Wagens of Karren, of in hunne Schepen hebben gelaaden. Dat zy, op het Territoir van deeze Republiek gekomen zynde, die Verklaaring zullen moeten vertoonen aan alle Officieren en Bedienden van de Convoyen en Licenten, welke requireeren dezelve te zien. En voorts aan het eerste Comptoir, daar zy aankoomen, die Verklaaring overgeeven.

II. Dat de driedubbelde waarde waar voor, volgens art. 9. van voorsz. Publicatie, Cautie moet gesteld worden, bestaat, in driemaal de waarde van de Goederen.

III. Dat voortaan van alle Yzer- en Staalwerk, als meede van Koffymoolens, van de Landzyde ingevoerd wordende, voor transito rechten zal worden betaald drie perCt. van de volle waarde.

IV. Dat van vrye transito Goederen, welke van de Landzyde ingevoerd worden, by het inkomen, voor en in plaats van Cautie zal worden betaald de inkoomende en uitgaande rechten; met dien verstande nogthans, dat zo haast, in Conformité van art. 11. der voorsz. Publicatie, zal zyn beweezen, dat die Goederen wezentlyk in de daad zyn uitgevoerd, gerestitueert zal worden het geene te veel betaald is.

V. Dat de gerequireerde Cautie moet gesteld worden door den Koopman of Commissionair, welke de Goederen het eerste ontvangt.

VI. Dat deeze Cautie niet zal behoeven te bestaan in eene consignatie van Penningen of Goederen; zullende egter de Officieren van de Convoyen en Licenten geregtigt zyn, om des noods te vorderen eene verklaaring van soliditeit van den

Cau-

Cautionaris door het plaatzelyk Bestuur van zyne woonplaats af te geeven. 's GRAVENHAGE.

VII. Dat onze Publicatie van den 5 January 1797, voor zoo verre hier mede komt te stryden, word gealtereert; maar voor het overige blyft in volle kragt en waarde. *Publ. omtrent de Transito.*

VIII. Eindelyk: dat voortaan van alle Contrabande Goederen, die van de Landzyde, het zy te Lande, het zy langs de Rivieren binnen deeze Republiek gebragt worden om na elders te vervoeren, voor transito rechten zal worden betaald twee perCt. van de volle waarde. Wordende het Placaat en Lyste van den 31 July 1725, in zoo verre gealtereerd en verandert.

Wyders lasten en beveelen wy het Committé tot de zaaken van de Marine; mitsgaders den Advocaat - Fiscaal Generaal, Substituut - Fiscaals, Commisen Generaal, en alle andere Officieren van de Convoyen en Licenten, zich stiptelyk hier na te reguleeren.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie zoude kunnen pretendeeren, zo ontbieden en verzoeken wy de Hoogstgeconstitueerde Magten in de respective Gewesten, deeze onze Publicatie van stonden aan te doen Publiceeren en Affigeeren ter plaatze daar men gewoon is zodanige Publicatie en Affixie te doen.

Aldus gedaan en gearresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 12 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(*Was geparapheerd*,)

J. B. BICKER, Vt.

(*Onder stond*,)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*,)

D. VAN LAER.

Secretaris.

HAARLEM.

HAARLEM. Van wegen de Hollandsche Maatschappy der Weetenschappen binnen deeze Stad wierdt, in 't midden der Maand, het volgende Programma in 't licht gegeeven.

BERICHT *van de* HOLLANDSCHE MAATSCHAPPY *der* WETENSCHAPPEN *te* HAARLEM.

De Maatschappy op geene van haare uitgeschreevene Vraagen, voor dit Jaar, zodanige Andwoorden ontfangen hebbende welke na den prys kunnen dingen, heeft deswegens haare gewoonlyke Jaarlyksche Algemeene Vergadering, op den 21 Mey, niet gehouden: maar heeft in eene Maandelyksche Vergadering besloten, den tyd der Prysvraagen, die vóór 1 November 1796 moesten beandwoord zyn, te verlangen tot 1 November 1798, ten einde aan die geenen, die door de tydsomstandigheden verhinderd mogen zyn deeze Vraagen te beandwoorden, daartoe op nieuw gelegenheid te geeven.

De Maatschappy herinnert, dat zy, volgens haare Programma's van voorige Jaaren, Andwoorden verwacht, voor 1 *November* 1797, op de volgende Vraagen:

I. Dewyl de laatere ontdekkingen in de Scheikunde naauwkeuriger hebben leeren kennen, uit welke beginzelen of bestanddeelen de Planten bestaan, en zy dus aanleiding kunnen geeven, om met veel waarschynlykheid te beoordeelen, welke soort van stoffen het meest geschikt zyn, om onvruchtbaare gronden, waarin deeze of geene ter voeding der Planten vereischte deelen ontbreeken, vruchtbaarder te maaken; zo vraagt de Maatschappy:

Een

Een beredeneerd vertoog over de beste en voordeeligste wyze van onvruchtbaare Duin of Zandgronden ter voortteeling van voedende Plantgewassen bekwaam te maaken, afgeleid uit het geen de Scheikunde thans omtrent de bestanddeelen der Planten leert, en uit het geen zo door de Scheikundige, als door andere waarneemingen, omtrent de oorzaaken der onvruchtbaarheid van zodanige gronden bekend is, of blykbaar aangetoond kan worden. HAARLEM. *Progr. der Holl. Maatschappy.*

II. Vermits men op veele plaatzen buiten 's Lands dergelyke schraale Zandgronden, als die van onze Duinen, heeft begonnen te bebouwen, en ten nutte aan te leggen, en vermits het ter bevordering van het nuttig gebruik, het geen men thans van onze Duinen tracht te maaken, zeer dienstig zoude kunnen zyn te weeten, hoe men by de verschillende beproevingen van dergelyke Zandgronden elders geslaagd is, zoo vraagt de Maatschappy:

Een beknopt verslag van de verschillende proefneemingen, zo veelen men kan naspooren, op dergelyke gronden elders genomen, en van den voor- of nadeeligen uitslag van dezelven, opgemaakt uit echte berichten, die daar van voorhanden zyn of kunnen verkreegen worden, en zodanig ingericht, dat de welgelukte proefneemingen met genoegzaame naauwkeurigheid beschreven zyn, om ten richtsnoer te kunnen verstrekken, en dat men uit de mislukte beoordeelen kan, welke beproevingen op schraale Duin of Zandgronden met geene hoop van een voordeeligen uitslag kunnen ondernomen worden.

III. *Welken zyn de onderscheiden Rassen van Schaapen, die in de Vereenigde Nederlanden gevonden worden, en de verschillende wyzen van bezorging van dezelven? — Men verlangt hier by te weesen, derzelver gewoone grootte en zwaarte, de afmeetingen en zwaarte van den romp, en van de leden, de gewoone langte, fynheid, en het gewicht der wol; het getal der jongen, welke zy*

 jaar-

HAARLEM. *jaarlyks werpen; en of het grooter aantal der wervel beenderen, door* DAUBENTON *in zommigen meer dan in anderen waargenomen, aan eenig byzonder ras eigen zy, dan alleen voor eene speeling der Natuur moet gehouden worden? Als meede of 'er onder de verschillende rassen nog een oorspronglyk aan dit land eigen gevonden worde?*

Progr. der Holl. Maatschappy.

IV. *De nuttigheid der* Ventilators *op onze Oorlog-, Oostindische en andere Schepen, ter bewaaring van de gezondheid, en ter herstelling der zieken der zeevarende lieden, op de meest voldoende wyze te betoogen, en tevens proefondervindelyk te doen zien, welke soort van Ventilators daartoe het geschiktste en minst kostbaare, en wat wyze van dezelve te gebruiken de beste zy?*

V. Daar, volgens de bekende gronden der Waterloopkunde, de snelheid der Rivieren vermeerderen moet, naar maate (schoon niet in dezelfde reden) van de vermeerderde hoeveelheid waters, die zy afvoeren, het geene wyders eene uitschuuring van den bodem, wanneer die daartoe geschikt is, ten gevolge heeft, en langs dien weg te weeg brengt, dat deeze vermeerderde hoeveelheid van water niet te min gééne, of flechts weinig meerdere waters hoogte op de Rivier veroorzaakt, gelyk zulks door verscheide voorbeelden van *vereenigde* Rivieren in Italien, die over een zandig bedde stroomen, bevestigd wordt: daar egter sommige Rivieren in ons Land, en wel voornaamlyk de Neder-Rhyn het tegendeel schynt te bevestigen, voor zoo verre deeze tak, sedert, met het begin deezer Eeuw, de toevoer van water aan denzelven, zo wel by hooge als laage Rivier, zeer aanmerkelyk vermeerderd wierd, eerder verondiept, dan dieper geworden is, en de aanpaalende Dyken, ten minsten voor de sedert 1771 gemaakte verbetering omtrent de verdeeling van het opperwater tusschen de verscheide Rivier-Takken, niet zelden in gevaar gebragt heeft, zoo wordt gevraagd:

Wel-

Welke is of zyn de redenen, waarom bepaaldelyk in laatstgemelde Rivier-Tak de uitkomst niet beantwoordt, maar veel eer strydt met den bovenaan gehaalden, op reden en ondervinding steunenden grondregel der Waterloopkunde? en byaldien deeze reden of redenen niet slechts onderstellender wyze, maar met zekerheid aangeweezen kunnen worden, zyn wy, of eenigen van haar van dien aart, dat zy door gepaste middelen te keer gegaan kunnen worden? en zo ja, welke zyn die middelen? HAARLEM. Progr. der Holl. Maatschappy.

VI. Daar het onbetwistbaar zeker is, dat de beoeffening van sommige vakken der Natuurkunde eene zeer uitgestrekte nuttigheid heeft, zo voor het huishoudlyk leeven in 't algemeen, als voor eiken beoeffenaar in 't byzonder, en het dus te wenschen ware, dat 'er, ten minsten in de voornaame Steden, geschikte inrichtingen plaats hadden, waarby elk Burger, die zulks verlangde, in deeze wetenschap konde onderwezen worden, zo belooft de Maatschappy haaren gewoonen Eerprys aan den geenen, *die*, naar derzelver oordeel, *het geschiktste plan zal hebben ingeleeverd tot zodanig onderwys in de meest nuttige deelen der Natuurkunde, door het welk ook de min geoeffende en min gegoede Burgers geleegenheid zouden hebben daar van eenige kundigheid te verkrygen?*

VII. *Wat leeren de laatere ontdekkingen in de Scheikunde, omtrent den* Aart der Gisting, *en welke voordeelen zouden zommige Trafiquen hier uit kunnen trekken, by welke gistende stoffen gebezigd worden?*

De prys voor het best gekeurde Andwoord, op elk van deeze Vraagen, is een Gouden Medaille, of dertig Ducaaten, ter keuze van den Schryver.

De Andwoorden moeten geschreven zyn in 't Nederduitsch, Fransch, Latyn, of Hoogduitsch (doch met geene Hoogduitsche letter), en met een gezegeld billet, des Schryvers naam behel-

HAARLEM. zende, voor 1 November dezes jaars, gezonden worden aan M. VAN MARUM, Secretaris deezer Maatschappy.

De Heer VAN MARUM, om meer dan ééne reden, onder de landgenooten, en ook buitenslands, met roem bekend van wegen zyne uitgebreide kundigheden in het vak der Natuurkunde, hadt zints eenigen tyd zyn vernuft gespitst op een middel ter verhoedinge, immers ter verminderinge van de nadeelen, die dikmaals door Brand veroorzaakt worden. De uitvinding van een eenvoudige en onkostbaare Spuit was daarvan het weldaadig gevolg. Eene proeve, met het Werktuig genomen, agten wy wel der moeite waardig, ter kennisse van onze Leezeren te brengen. Onder de dagteekening van 14 deezer wierdt uit deeze Stad het volgende berigt.

In de voorleedene week, den 8 en 11 deezer, heeft Dr. *van Marum* hier twee proefneemingen gedaan, om te toonen, dat men door eene kleine Spuit, die door één Man kan gedraagen worden, en met weinig water, een fellen brand kan blusschen, wanneer dit wel wordt aangewend. Op het Harmen-Jansens-veld aan deeze Stad, was voor rekening van *Teylers* Stichting, en met voorkennis van het Stadsbestuur, eene hut opgeslagen van droog hout, 24 voet lang, 20 breed en 14 hoog, aan de Z. O. zyde met 2 deuren, en aan de Z. W. zyde met 2 openingen, als vensterraamen voorzien. Op de hut was een spant van 3 Gebinten, met gordels en een nok verbonden, 27 voet hoog boven den grond. Om ze te feller te doen branden, was zy van boven open, en, om door

door den tocht der lucht den brand te sterker HAARLEM.
aan te zetten, stond zy een halven voet boven
den grond. Ook was zy van binnen beteerd,
en met dik beteerde rietmatten ter hoogte van
10 voet, bekleed, en onder aan met krullen
aangevuld. De Proefneemingen geschiedden in
tegenwoordigheid van Directeuren van *Teylers*
Stichting en veele honderd aanschouwers. By
de eerste proeve woei een styve koelte. De
krullen, van rondom aangestoken, zetten de
beteerde rieten ras in volle vlam. De brand
werd door den fellen wind zoo sterk aangeblazen, dat 'er geen bluschen aan scheen te
zyn: want de binnenzyde der hut stond ook
rondom in vlam. De hut dus in ligte laaie
vlam staande, liet de Doctor een kleine Brandspuit voor eene der deuren in werking brengen.
Zich zoo naby als de hitte zulks toeliet voor
dezelve stellende, leidde hy den waterstraal
eerst op de Noord-Oostzyde, dicht by de
deur, en, de vlam daar gebluscht zynde, vervolgens langs de andere zyden voort. Eer de
bak der Spuit, welke drie Emmers water houdt,
ledig was, waren drie zyden gebluscht. Met
eene dergelyke Spuit, voor eene der gemelde
openingen geplaatst, bluschte men ook zeer
ras de vierde zyde, 't welk men echter ook
met de eerste Spuit had kunnen doen. Met
omtrent 5 Emmers water was deeze felle brand
gebluscht, wordende 'er slechts in de reeten
nog eenig vuur gezien, dat ook door dezelve
Spuiten ras uitgemaakt werd. De tweede Proefneeming gelukte even zoo volkomen. De reeten gestopt, het hout op nieuw beteerd, en
de Hut weder met dik beteerde Rietmatten bekleed, en van onder ryklyk met krullen voorzien zynde, werd dezelve, aan alle zyden te
gelyk aangestoken, zo dat zy spoedig in volle
vlam stond. De vlam sloeg zelfs eenige voeten
hoog boven den nok uit. Toen de Hut ruim

4 mi-

HAARLEM. 4 minuuten gebrand had, begon Docter *van Marum* de blusching op gelyke wyze als de eerstemaal, en nu maar met ééne Spuit. Eerst werden de N. O. en de N. W. zyden door de deur en daarna de Z. O. zyde door eene der openingen, en eindelyk weder dan de deur de Z. W. zyde bespooten, en gebluscht. Laatstlyk deed hy de Spuit in de Hut zelve stellen, om het weinig vuur, dat in de reeten nog overig was, insgelyks uit te maaken. In 3 minuuten, en met slechts 3 Emmers water, uit de sloot geschept, was deeze hevige brand gebluscht, behalve de geringe smeuling in de reeten, die niet noemenswaardig was. Na den brand was aan de binnenzyde der Hut geen duim breed hout te vinden, dat niet meer of min, en op de meeste plaatsen zelfs een quart duim diep, ingebrand was; waarvan een ieder zich nog kan gaan overtuigen, dewyl de Hut ten dien einde tot den 17 deezer zal staan blyven. Deeze Proefneemingen, tot roem van den gemelden Docter *van Marum*, ten genoegen der Aanschouweren, volmaakt wel gelukt zynde, hebben gediend, niet alleen, om het groot nut der kleine draagbaare Handbrandspuiten te toonen, om de twyfeling der geenen, die meenden, dat zy in een fellen brand van geen nut zouden zyn, weg te neemen, en het houden en gebruik derzelver in de Buurten aan te pryzen: maar ook, om te doen opmerken, hoe nutteloos het zy naar eenig ander bluschmiddel of bluschvocht om te zien, daar deeze Proeven geleerd hebben, dat men door eene zeer geringe hoeveelheid water een fellen brand bluschen kan, wanneer het wel wordt aangewend.

AMSTELDAM.

Twee Publikatien, in den afloop der jongstvoorgaande Maand afgekondigd, zyn voor de Bur-

Burgers en Inwooneers van deeze Stad, als mede voor reizende Vreemdelingen, van te veel belangs, dan dat wy niet, zoo veel in ons is, dezelve der vergeetelheid zouden ontrukken. De eerste Publikatie behelsde eenige byzondere schikkingen, het Veer tusschen deeze Stad en het Dorp Buikfloot, heen en weder, in 't algemeen betreffende. AMSTELDAM.

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

De Raad der Gemeente van Amsterdam, in overweging genomen hebbende zekere Voordragt, door de Municipaliteit der Dorpe Buikfloot, tot verbetering der Keuren, raakende het Veer van deeze Stad op Buikfloot, vice versa, heeft vermeend, ten dien einde, en ter ampliatie der Keuren gemelde Veer specteerende, te moeten arresteeren en statueeren, gelyk dezelve statueert by deeze:

Art. 1. Dat, van nu voortaan, by laag water, als de groote Schuiten niet kunnen vaaren, tot gemak der Passagiers, de Schippers zullen gehouden zyn, tegens de gewoone Vracht, met hunne kleine Schuiten, tot aan het Dorp Buikfloot te vaaren, en van daar, even als met de groote Schuiten, Stadwaards af te vaaren.

Art. 2. Dat by hoog water, wanneer het water boven Peil is, en dus de Buikflooter-Schutsluis niet kan schutten, zoodra 'er ten minsten *vyf-en-twintig Melkboeren* by elkanderen zyn, een Schuit, ten hunnen behoeven, zal moeten worden aangelegd, om daadlyk met dezelve af te vaaren, zonder dat dezelven een Schuit zullen behoeven af te huuren; doch zullen zy verpligt zyn, boven de ordinaire Vracht

van

AMSTELDAM.

Keure rakende het Veer op Buikfloot.

van twee en een halve Stuivers, voor hun Perfoon, één Stuiver Vracht voor ieder Vat of Emmer met Melk te betaalen; en zullen de Melkboeren, by hunne terugkomst, de ledige Emmers en Vaten vrachtvry mede kunnen voeren; mits zorgende, dat dezelven de Pasfagiers niet belemmeren.

Art. 3. Dat insgelyks, by hoog water, de Schippers van de Koefchuit, als de Jaag-weg onderftaat, gehouden zullen zyn, om met hunne Schuiten aan te leggen te Buikfloot, aan de Buitenbrug, en aldaar het Vee en Rytuig, 't welk moet worden overgebragt, intefcheepen en naar deeze Stad over te voeren; insgelyks het Vee en Rytuig, van deeze Stad, tot de voorfchreven Buitenbrug, over te voeren en aldaar te ontfcheepen; en zullen de Vrachten, Tollen en Gabellen bepaald blyven als naar gewoonte.

Art. 4. Dat vervolgens, in plaatfe van *half vier uuren* des namiddags, alle middagen ten *half één uure*, een vaste Schuit van Buikfloot op deeze Stad zal afvaaren; zullende deeze verfchikking echter niet eerder aanvang neemen, dan één maand na het publiceeren deezes, ten einde een ieder der daar by belanghebbenden, in tyds, hiervan kunne zyn onderricht.

Art. 5. Dat het voortaan aan den Schipper der zoogenaamde Kleêren-Schuit zal vergund zyn, ter bewaaring van zyne inhebbende Koopmans-Goederen, zyne Schuit met Luiken te dekken, zullende echter met die Schuit geene andere Goederen mogen worden vervoerd, dan voor zoo verre dezelve voor Buikflooter Inwooners directelyk zyn gedestineerd; zullende mede geene andere Pasfagiers hoegenaamd met deeze Schuit mogen worden overgevoerd, dan dezulken, welke tot Buikfloot woonachtig, en aldaar gezeten zyn: en zal, by overtreding hier-

hiervan, door den Schipper van gemelde Schuit worden verbeurd drie Guldens, voor ieder Pakje of Pasſagier, welke door hem (buiten de hier vooren bepaalde,) worden ingenomen of vervoerd.

AMSTELDAM.

Keure rakende het Veer op Buiksloot.

Art. 6 Ingevalle van geſchil tusſchen Pasſagiers en Schippers te Buiksloot, of by disputen over de gevorderde Vracht van Goederen aldaar, zullen, ter beſlisſing daarvan, verzocht en gequalificeerd worden de Preſident der Municipaliteit der Dorpe Buiksloot, of zoodanig Perſoon, als dezelve daartoe geſchikt oordeelt, zoo als dezelve ten einde voorn. verzocht en gequalificeerd worden by deeze, met expresſe last aan de Schippers, om zich in geval van verſchil, te Buiksloot, by gemelden Preſident, of den hiertoe geauthoriſeerden Perſoon, te vervoegen, en zich aan deszelfs uitſpraak te onderwerpen.

Art. 7. Zullen de Schippers gehouden zyn deeze Publicatie, in hunne Schuit, op eene zichtbaare plaats, aan te plakken of voor te hangen, alsmede alle de Keuren, welke eenige betrekking op het Buiksllooter Veer hebben, altoos in hunne Schuit by der hand te houden, volgens Art. 45 der Ordonnantie, in dato 29 January 1779, ten einde dezelve door een ieder der Pasſagiers, des begeerende, kunnen worden geleezen, of zullen verbeuren drie Guldens, telken reize, wanneer mogt bevonden worden dat deeze Publicatie en de overige Keuren, in maniere als vooren, niet by der hand zyn.

Wordende verders alle voorgaande Keuren, welke hiermede niet ſtrydig zyn, gehouden van volle kracht en waarde, en als of dezelven in deeze waren geinſereerd.

Geärreſteerd den 27 en gepubliceerd den 28 April 1797, *het derde Jaar der Bataafſche Vryheid.*

JOAN WILHm. SMITT, Vt.

Ter Ordonnantie van voornoemden Raad,

G. BRENDER à BRANDIS.

De

AMSTELDAM.

De andere Publikatie, van de zelfde dagteekeninge, het zelfde Veer raakende, hadt bepaaldlyk ten doel, eene schikking op den overvoer van Reizigers tusschen deeze Stad en het Tolhuis aan de overzyde van het Ye. Zy was van deezen inhoud.

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

Den Raad der Gemeente van Amsterdam te vooren gekomen zynde, dat, van tyd tot tyd, verschillen ontstaan tusschen Overlieden en Schippers van 't Buikslooter Veer, ter eener, en Overlieden en Gildebroeders van het Roei- en Styger-Schuitenvoerers-Gild, ter andere zyde, omtrend het recht, om Passagiers, van deeze Stad, over het Ye, en wel aan het Tolhuis, met Roei-Schuiten, over te vaaren; heeft de Raad voornoemd vermeend, door deszelfs Committés, te moeten doen onderzoeken, aan wien van beide partyen dit recht wettig is competeerende; en op welkers rapport het den Raad voornoemd gebleken is, dat, althans aan het Buikslooter-Veer dit recht nooit is toegekend, en de Keuren, omtrend het uitsluitend recht der Schuitenvoerers, zeer duister zyn:

Zoo is het, ter vermyding van alle verdere disputen voor het vervolg, en om hierin, eens voor al, eene vaste bepaaling te maaken, ten einde de Passagiers, door eene willekeurige handelwyze, van de eene of andere zyde, niet langer aan eenige belemmering in hunne reize worden blootgesteld, dat de Raad voornoemd heeft goedgevonden en verstaan, by wyze van Ampliatie op de Keuren, beide Gilden specteerende, te statuëeren, gelyk dezelve statuëert by deeze, dat zodanige Passagiers, welke verkiezen, tusschen-

tyds,

AMSTELDAM. *Andere Keure op het Buikslooter Veer.*

tyds, en binnen den bepaalden tyd van het vertrek der Buikslooter-Schuiten, zich met een Roei-Schuit over het Ye, naar het Tolhuis, te laaten overvaaren, gehouden zullen zyn zich voortaan te bedienen van zodanige Roei-Schuiten, welke, ten dien einde, expresselyk, tot gerief der Passagiers, aan de Nieuwe en Oude Stads-Herbergen, voorhanden moeten zyn.

Dat zodra zich één of meerder Passagiers ten dien einde aanmelden, de Schuitenvoerers gehouden zullen zyn zodanigen Passagier of Passagiers, daadlyk en zonder tydverzuim, ten dienste te staan, en wel tegens de navolgende Vrachtloonen, als:

Voor één of twee Passagiers, 5½ Stuiver de Persoon;

Voor drie tot zes Persoonen, 4 Stuiv. ieder Persoon;

En boven de zes Passagiers, 3 Stuiv. ieder Persoon;

Onder welke Vrachtloonen de Passage-Gelden begrepen zyn.

Dat 't daarentegen aan de Buikslooter-Schippers niet geöorloofd zal zyn (behalven by besloten water, en wanneer door laag water de gewoone Zeil-Schuiten verhinderd worden op haare bepaalde uuren aftevaaren en haare reis voorttezetten.) eenig gebruik te maaken van hunne Ys-Schuiten, om Passagiers van deeze Stad, over het Ye, aan het Tolhuis, overtevaaren.

Blyvende aan dezelven echter onverminderd het recht, om, met hunne Ys-Schuiten, Passagiers, van het Tolhuis herwaards, overtevoeren, zonder dat de Schuitenvoerers zich hoegenaamd daartegens zullen mogen verzetten.

En zullen de Gildebroeders van het Buikslooter-Veer gehouden zyn te zorgen, dat altoos zodanige hunner Ys-Schuiten aan het Tolhuis by der hand zyn, en geene Passagiers aldaar

AMSTELDAM. aan eenig oponthoud blootgesteld worden: alles in conformiteit der voorgaande Keuren, ten dien einde geëmaneerd.

Andere Keure op het Buikslooter Veer. Op pœne van, by nalatigheid, aan den eenen of anderen kant, telken reize te verbeuren twaalf Guldens, waarvan één vierdepart ten profyte van den Aanbrenger, en de overige drie vierdeparten ten profyte van het Aalmoessenjers-Weeshuis deezer Stad; blyvende wyders alle andere Keuren, beide Gilden specteerende, en welke met deeze niet zyn strydende, in volle kracht en waarde, en wordende dezelven gehouden als in deeze geïnhæreerd.

Gearresteerd den 27sten en gepubliceerd den 28sten April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

JOAN WILHM. SMITT, Vt.

Ter Ordonnantie van voorn. Raad,

G. BRENDER à BRANDIS.

Met den koophandel de beoeffening van kunsten, weetenschappen en letterkunde te paaren, strekt eenen Handelstad tot eere, haarer Burgeren tot sieraad en nut. Als zodanig onderscheidt zich thans deeze Stad, meer dan in voorgaande dagen. Getuige daar van zy, onder andere, het Dicht- en Letteroeffenend Genootschap, alhier opgericht, 't welk in 't einde deezer Maand het volgende Programma ter algemeene kennisse bragt.

Het *Amsteldamsch Dicht- en Letteroeffenend Genootschap* heeft, op den 9 May 1797, deszelfs Jaarlyksche Vergadering, alhier, in den *Handboog-Doelen* gehouden. De Voorzitter G. *Bren-*

Brender à Brandis opende dezelve, met eenige, door *Jacob Hafner* vertaalde, Proeven uit de *Mahabharat* en de *Ramaijon*, twee Sanscritsche Heldendichten; benevens eene Dichterlyke Beschouwing van de Hollandsche Volkplanting *Sadraspatnam*, na dat dezelve in den Jaare 1781, door de Engelschen verwoest was: Betoogende tevens, dat de Nederlandsche Natie thans beter in de gelegenheid is, om Indiaansche Dichtstukken, regtstreeks uit het *Sanscritsch* vertaald, in het licht te geeven, dan de Engelsche. AMSTELDAM. *Progr. van het Amsterdamsch Dichtk. Genootschap.*

Vervolgends werd aan gemelde Vergadering bericht, dat de ingekomene Dichtstukken op *de Eendragt* onvoldoende waren geoordeeld om 'er eenen Prys aan toe te kennen; wordende daartoe opgegeven:

Tot Prysstoffen voor Dichtstukken:

1. *De Mode*, Hekeldicht; om te beantwoorden vóór den eersten van Wintermaand 1797.

2. *De Eendragt*; om te beantwoorden vóór den eersten van Wintermaand 1798.

Tot Theöretische Prysstoffen:

1. *Welke zyn de vereischten in het beschryvend Gedicht? En in hoe verre hebben onze Nederlandsche Dichters, door hunne Stroomzangen, Land- en Hofdichten, enz. aan die vereischten voldaan? En hoe veel voordeel hebben zy, by uitzondering van andere Natien, uit de eigenaartige gesteldheid van ons Vaderland getrokken?* Om te beantwoorden vóór den eersten van Sprokkelmaand 1798.

2. *In hoe verre is het hedendaagsch naarvolgen en vertaalen der Uitlandsche Dichters aan de Vaderlandsche Dichtkunde nuttig of schadelyk? En op welke wyze is het eerste te bevorderen, en het laatste te vermyden?* Te beantwoorden vóór den 1 February 1799.

De beste en aan het oogmerk voldoende Dichtstukken, of Verhandelingen, op ieder dezer

AMSTELDAM. Stoffen ingeleverd, zal het Genootschap met deszelfs Gouden Eerpenning van 30 Ducaaten bekroonen, en de naastbykoomenden en mede goedgekeurden, met eene Zilveren Medaille van gelyke grootte. Alle de Stukken moeten; vóór, of op, den bepaalden tyd, gezonden worden aan *G. Brender à Brandis*, Secretaris te Amsterdam.

Geschillen over het Leerstellige van den Godsdienst, tusschen leden van een zelfde Kerkgenootschap ontstaan, veroorzaaken, veelal, bitteren haat, en sleepen, van Christelyke Verdraagzaamheid en liefde, de jammerzaligste gevolgen mede. Voorbeelden by het douzyn vertoont daar van de Kerkelyke Geschiedenis. Het voorgevallene onder het talryk Luthersch Kerkgenootschap vermeerdert dat getal met één, en dat wel niet van de minst gerugtmaakende soort Overduistere, en, naar de meening van lieden, die in den twist niet waren betrokken, niet zeer belangryke onderwerpen, waren, omtrent den jaare 1790, hevige geschillen in die Gemeente gereezen, die, ten langen laatste, tot die hoogte liepen, dat een goed aantal Leden, aan het hoofd hebbende Leeraars, hun toegedaan, op grond hunner verklaaringe, met de andersdenkenden geene Kerkelyke gemeenschap te kunnen houden, zich van dezelve afzonderden, met oogmerk om op zich zelve, naar hunne wyze van denken, in een daar toe geschikt Kerkgebouw, den openbaaren Eerdienst te verrigten. In 't vermoeden, dat de overigen van de Augsburgsche Geloofsbelydenis waren afgeweeken, en als zodanig de Leere der Vade-

de-

deren hadden verlaaten, namen zy den naam van *Herstelde Luthersche Gemeente* aan. Wat er, zedert, in die Gemeente zy voorgevallen, zoo ten aanzien van eene te bouwene Kerk, als van zaaken, het bestuur betreffende, vinden wy vermeld in het volgende Verbaal, 't welk wy der mededeelinge niet onwaardig geoordeeld hebben. AMSTELDAM.

De Herstelde Luthersche Gemeente, in het jaar 1791 te Amsteldam opgericht, wierd tot in het laatst van het Jaar 1793 bestuurd, door eenige Leden uit dezelve, onder den naam van Directeuren, welke ten Richtsnoer hadden eene zekere Acte, by de Oprichting deezer Gemeente onder de benaaming van *Plan van Afzondering* enz. ontworpen, en door de Deelneemers op den 25 February 1791 en volgende dagen geteekend.

By alle de eerste verrichtingen van Directeuren, als daar zyn: het ontwerpen en arresteeren eener Kerkelyke Ordonnantie, het zorgen voor provisioneele plaatsen tot het houden van openbaare Godsdientoeffening, het beroepen van twee Predikanten, en 't geen verder de eerste werkzaamheden betrof, heerschte er zo tusschen de Directeuren onderling, als tusschen de Directeuren en de Leden der Gemeente en in de Gemeente zelve, eene voorbeeldelooze liefde, eensgezindheid, rust en tranquiliteit, waar door de bloei der Gemeente niet weinig bevorderd wierd. Dan, naauwlyks was de grond tot een Kerkgebouw gekogt, of de band van vrede, eensgezindheid en liefde, wierd allerjammerlykst uit elkanderen gereeten, en onherstelbaar verbrooken. Er moest nu eene Kerk gebouwd worden, en dit was genoeg, om de haatelyke tweedragt ten zetel te voeren. De geduchte dag, waarop dit monster in de Vergadering verscheen, was den 2 February 1792. Deeze Vergadering

AMSTELDAM.

begon met een streelend vergenoegen; maar ze eindigde met vernielende bitterheid. Men wenschte elkanderen geluk, met den aankoop van eenen Kerkgrond; maar men raakte weldra in hevige debatten, over den Opbouw zelve.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

Er waren er, die voorgaven, een wenk van Burgemeesteren te hebben ontvangen, om den Stads Architect over de Architectuur deezer Kerk te gebruiken; deeze was daar over reeds ondergehouden; doch had zich des door volhandigheid onttrokken, maar tevens beloofd, het opzicht over den Opbouw wel te willen hebben, wanneer de Vergadering het Gebouw wilden aanbesteeden aan de Timmer- en Metzelbaazen *J. Smit* en *H. H. Helmers en Zoon*, die by voor eerlyke Lieden kende; weshalven zy als noodzaakelyk voorstelden, deezen weg van Aanbesteeding inteslaan, ten einde Burgemeesteren niet te onvriend te maaken. Eenige Leden der Directie wierden door dit opgehangen schrikbeeld weggesleept, doch anderen, aan deezen wenk geen geloof geevende, meenden, eene zodaanige wyze van Aanbesteeding voor de Gemeente niet te kunnen verantwoorden; de Debatten liepen daar over vry hoog, doch moesten de laatsten voor de eersten door overstemming zwichten. De Kerk wierd volgens een gemaakt bestek, waarin buiten den President en zyn Compagnon, niemand der Leden eenige inzage gehad hadden, aan de twee voornoemde Baazen aanbesteedt voor *f* 104500, ondanks er door een Lid deezer Gemeente, eene veel fraaijer Teekening voor een Kerkgebouw van circa *f* 20000 minder wierd aangebooden.

De Opbouw der Kerke wierd daarop begonnen, en met yver voortgezet, terwyl het bestek zelve den Leden der Directie door den President, op niets beduldende uitvluchten, wierd onthouden, zo dat niemand in staat was, om te oordeelen, of aan het zelve voldaan wierd. Endelyk kwam het bestek, met zeer veel moeite, uit handen van

den

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

den President, toen de muuren reeds verre uit den grond waren. Eenige Leden der Directie, het bestek nu in handen hebbende, hadden eenig Lood en Yzerwerk gewoogen, en gaven daar van bericht aan de Vergadering, dat zy lappen Lood hadden gewoogen, welke circa 32 perCt., en hardeloods oogen, welke ruim 70 perCt. minder waren bevonden als het bestek bepaalde, en verscheiden Yzerwerk na advenant; doch deeze en eenige meenigte andere klagten, van tyd tot tyd in de Vergadering gebragt, hadden geen ander gevolg, dan dat zulke Leden der Vergadering aan de verguizing niet slegts van hunne Mededirecteuren, de meerderheid uitmaakende, maar zelfs van de werkbaazen wierden bloot gesteld, en men moest daarom op het denkbeeld vallen, dat er onder de Directeuren gevonden wierden, welke met de Werkbaazen in byzondere verstandhouding stonden

Eindelyk wierd de Kerk voltooid, en de minderheid der Directeuren drongen er op aan, dat, voor en aleer de laatste Termyn betaald wierd, het Gebouw zelve door neutraale Baazen eerst moest geexamineerd worden; dan ook dit wierd verydeld. Men gaf *quasi*, door eene Resolutie, by de gewoone Meerderheid genoomen, aan elk Lid der Directie de vryheid, om het Gebouw door zyne eigene Baazen te laaten examineeren; doch de tyd, die men daartoe gaf, was van het oogenblik der Resolutie af, Donderdags avonds laat, tot 's Maandags ogtends ten 8 uuren. En daar het eene volslaagene *physique* onmogelykheid was, het Gebouw in zulken korten tyd te kunnen laaten examineeren, zoo wierd dit gebrek vervuld, door den Stads Architect, die zonder Examinatie, een Declaratoir gaf, dat het Gebouw zeer voldoende was vervaardigd voor een aangenoomen werk. Doch een zeer bouwkundig Lid der Gemeente, die den geheelen Opbouw had gade geslagen, gaf een tegengesteld Declaratoir uit, waar-

AM-STEL-DAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

in hy beweerde, dat aan het bestek in geenen deele voldaan was.

De minderheid van Directeuren, benevens veele Leden der Gemeente, welke mede ooggetuigen waren geweest van den slegten Opbouw der Kerke, hoopten nu, dat de Gemeente welhaast in staat gesteld zoude worden, om, volgens haar voorbehouden Recht in de meergemelde Acte van Afzondering, den eersten Kerkenraad aantestellen, als wanneer zy als dan van de Directeuren by hun aftreeden, behoorlyke rekening en verantwoording van hunne gehoudene Administratie verwachtte, by welke gelegenheid de visitatie van het Kerkgebouw nog zoude te pas komen. Dan ook dit mislukte. De meerderheid van Directeuren vond goed, zich zelven, tegen de Protestatien der minderheid, tot Kerkenraads Leden aantestellen, en ter aanvulling der Collegien, naar willekeur, en tegen de Acte van Afzondering voornoemd, eenige Leden uit de Gemeente nevens haar te plaatsen, en haare, *quasi*, rekening en verantwoording te doen, aan vier Leden der Gemeente, die ze, strydig met alle wetten, tot Opzieners der Gemeente had aangesteld.

Een groot gedeelte der Gemeente was over dit gedrag zeer te onvrede, en poogde deeze handelwyze tegen te gaan, gelyk zich ook tot dat einde op den 3 October 1793 vier Leden voor de Vergadering van Directeuren sisteerden; doch men wilde hen niet hooren, als niet schriftelyk gequalificeerd zynde, en toen men bemerkte dat de Gemeente tot eene schriftelyke qualificatie overging, wist men niet alleen het toenmaalig Hoofd der Justitie te beweegen, om het laaten teekenen van eene Acte van qualificatie te verbieden, maar men liet zelfs eene afkondiging van den Predikstoel, doen, met 't gezag van den Hoofdschout bekleed, betreffende eene dreigende waarschouwing aan de Gemeente, om zich zorgvuldig van het teekenen van eenige Acte van qualificatie te ont-

onthouden; daarenboven, om van alle kanten gedekt te zyn, had die zelve meerderheid van Directeuren reeds op den voorgemelden 3 October 1793 een schriftelyk en met haare naamen onderteekend voorstel gedaan, van eene zogenaamde Ampliatie op de Kerkelyke Ordonnantie, behelzende, dat elk Lid, die tot den Kerkendienst geroepen wierd, by het aanvaarden van zyn Ampt, moest verklaaren, en met zyne handteekening schriftelyk bekrachtigen, dat hy ten allen tyden alle opgeroeping van Mans Ledemaaten verfoeit en verwerpt; waardoor dus, voor altoos, de deur tot redres voor de Gemeente gesslooten wierd.

AMSTELDAM. *Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.*

't Belang der Gemeente vorderde, dat tegens deeze wederrechtelyke demarches betaamelyke Mesures genoomen wierden, en dit gaf aanleiding tot groote, langwylige en kostbaare Procedures, welke alle ten gevolge hadden, een *Nihil*, een *Nihil hic*, een *admitteeren van geproponeerde Exceptie van non Qualificatie*, en wat dies meer is. De pretenselyk fungeerende Kerkenraad wilde daaruit afleiden, als of zy door zodanige rechterlyke uitspraaken waaren wettig verklaard, maar de Gecommitteerden der Gemeente waaren van gedachte, dat geen Rechtbank in deeze vrye en geheel onafhangelyke Kerkelyke Societeit, tegen den wil der Leden, deeze Societeit uitmaakende, eenig decisief vonnis doen kan; weshalven zy met voorkennis van den President van den Raad der Gemeente, en van den Maire deezer Stad, alle Mans Ledemaaten der Gemeente, by publieke Advertentien opriepen tegen Zondag den 7 Augustus 1796 in het Logement het Wapen van Hamburg, ten einde door de meerderheid te beslissen, of de aanstelling van den pretenselyk fungeerenden Kerkenraad, voor wettig te houden zy dan niet. De Comparitie had op den bepaalden dag plaats, en de Leden verscheenen in zeer grooten getalle, en alle op slegts twee, na verklaarden voor Notaris en Getuigen, deeze aanstelling met alle gevolgen

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

van dien voor onwettig, en begeerden, dat de Persoonen, denzelven thans composeerende, daadelyk van hunne posten werden ontslagen, en vervangen door een getal van zestien Leden, welke als een tusschenbestuur tot aan eenen door de Gemeente zelve aantestellenen eersten wettigen Kerkenraad, het bestuur der Kerke op zich zouden neemen; waarop zestien Leden uit hun midden wierden benoemd, die deezen post daadelyk op zich namen, en door het teekenen eener gearresteerde Instructie zich daaraan verbonden.

Deeze Gecommitteerden tot het tusschenbestuur lieten daarop, ingevolge hunne Instructie, des anderen daags, door een Notaris en Getuigen alles in de Kerkekamers, als mede de Kamers zelve verzegelen, en de pretenselyk gefungeerd hebbende Leden, door eene Insinuatie oproepen tegen den volgenden dag ter Inventariseering en overgifte van alles, 't geen aan de Kerk en Gemeente toebehoort; dan, in plaats van hierin wel te slaagen, wierd hen door den Maire aangezegd, alles te laaten *in statu quo*, tot dat partyen zouden gehoord zyn; terwyl de pretenselyk gefungeerd hebbende Leden, zich veroorloofden, alle Zegels te verbreeken, en zich op nieuws in het bewind vast te zetten.

De Gecommitteerden tot het tusschenbestuur vervoegden zich toen by 't Hof om Mandament, doch obtineerden wederom *Nihil*, en *Nihil hic*.

De Gecommitteerden wierden als toen geraaden, om nog eens eene laatste pooging te doen, om te beproeven, of de pretenselyk fungeerende Kerkenraad thans meer dan te vooren tot eene minnelyke schikking zoude inclineeren. Zy lieten zich daartoe op nieuws voor Notaris en Getuigen schriftelyk qualificeeren, en vervolgens den pretenselyk fungeerenden Kerkenraad daartoe door eene Notarieele Insinuatie uitnoodigen; dan, ook dit had de gewenschte uitwerking niet. Men had eene Commissie benoemd om te onderzoeken, of

er

er in die Infinuatie ook iets gevonden wierd, 't welk ftrydig met de eere der Vergadering was. De Commisfie bragt een declinatoir rapport uit, 't welk door de Vergadering wierd geamplecteerd, en wyders gerefolveerd, het zelve door den druk publiek te maaken, gelyk dan ook gefchieden.

De Gecommitteerden tot het tusfchenbeftuur, zich benevens hunne Committenten door dit Rapport zeer gehoond vindende, oordeelden, het van hunnen pligt te zyn, zich daartegen te verantwoorden, en annonceerden dit door de Couranten; deeze verantwoording met de nodige Bylaagen tot bewys van hunne geftaafde waarheden opgefteld zynde, riepen zy hunne Committenten op tegen Donderdag den 5 January deezes Jaars, ten einde dezelven verflag te doen van het voornoemd Rapport, en de daartegen opgeftelde verantwoording. De Leden kwamen by elkander, en er wierd gerefolveerd, om daadelyk in alle ftilte, zich naar de Confiftoriekamer der Kerke te begeeven, de vergaderde Leden van den pretenfelyk fungeerenden Kerkenraad van hunnen post te ontflaan, en de Gecommitteerden tot het tusfchen beftuur te introduceeren. Van dit oogmerk wierd toen terftond fchriftelyk kennis gegeeven aan den Maire, aan den Procureur der Gemeente, en aan den Prefident van het Committé van Algemeene Waakzaamheid, welke alle dit voor Notificatie aannamen, volgende inzonderheid de laatfte er by: *Burgers, Gylieden hebt er het volkomenfte recht toe*, *enz.* De vergaderde Leden begaven zich daarop in alle ftilte naar de Confiftoriekamer der Kerke, met Notaris en Getuigen aan hun Hoofd, ontfloegen de pretenfelyk vergaderde Perfoonen, en introduceerden de Leden van het tusfchenbeftuur, in eene voorbeeldelooze orde en bedaardheid. Dan naauwlyks waren de ontflagene Perfoonen vertrokken, en de Gecommitteerden tot het tusfchenbeftuur gezeeten, en hunne Vergadering geopend, of er verfcheenen in de ka-

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herftelde Lutherfche Gemeente.

AM-STEL-DAM.

kamer de Maire, de Procureur der Gemeente en de Commandant van de gewaapende Burgermagt, met eenige der ontslaagene Persoonen, tetwyl eenige Dienaars der Justitie zich aan de deur bevonden.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

De Maire en de Procureur der Gemeente, op verzoek van den President der Vergadering gezeeten zynde, wierd het verrichte van de Gemeente door den Maire voor onwettig verklaard, terwyl de Procureur der Gemeente zeide, dat men zich tegens de hoogste Rechtbanken van ons Vaderland verzet had, voor welke deeze Kerkenraad voor wettig verklaard was. De President der Vergadering ontkende deeze wettige verklaaring voor eenigen Rechtbank ten sterksten, maar dat slegts de vonnissen waren gevallen: *Nihil*, *Nihil hic*, *en dat de door Party geproponeerde Exceptie van Nonqualificatie was geadmitteerd geworden*, zonder dat er in de Merites der zaake zelve getreeden was. Waarop de Procureur der Gemeente visie van het geslagen vonnis verzogt; en dit in het Prothocol der Kerke geleezen hebbende, en dus van de waarheid, van 't geen de voornoemde President gezegd had, overtuigd, deed hy den voorslag, om het onderling geschil te doen beslissen, door eene Arbitragie van neutraale en kundige Rechtsgeleerden, en dat men daartoe een Compromis teekende, willende hy aan het daarstellen van een zodanig Compromie zeer gaarne de hand leenen, en dat middelerwyle de gesungeerd hebbende Kerkenraad weder zoude zitting neemen, zonder nogthans zich als wettig te mogen confidereeren, 't geen, na een langduurig gesprek, wederzyds wierd aangenomen. En waarop de Maire, de Procureur der Gemeente en de Commandant van de gewapende Burgermagt weder aftraden, 't geen kort daarna door Gecommitteerden tot het tusschenbestuur gevolgd wierd

Eenigen tyd daarna wierd er ten huize van den Procureur der Gemeente eene Conferentie gehouden, tusschen wederzyds geslagene Commissien

met

met haare Advocaaten geadsisteerd, ten einde het Compromis in orde te brengen en te teekenen. Dan, eer de Poincten daartoe wierden opgegeeven, verklaarde de Advocaat van den pretenselyk fungeerenden Kerkenraad, den aart des geschils voor geene Arbitragie vatbaar, als meede voor zeer langwylig en kostbaar, weshalven hy oordeelde beter te zyn, dat Partyen overgingen tot het teekenen van eene Acte van Transactie, waartoe hy een Concept produceerde Dit voorstel overgenomen zynde, is eindelyk van wederzyden daartoe beslooten, en deeze Acte van Transactie door van beide zyden Gequalificeerden ten overstaan van den Notaris *C. W. Decker*, in dato den 10 Maart deezes Jaars geteekend, en daarop den 16 derzelver Maand, by 't Hof de willige Condemnatie verleend.

AMSTELDAM. *Berigt rakende de Herstelde Lutherse Gemeente.*

Na dat deeze Transactie tot stand gebragt was, heeft zich ter voldoening aan dezelve eene gecombineerde Commissie onledig gehouden, en Stembilletten rondgezonden aan de huizen der Mans Ledemaaten, behelzende de vraage? *Of zy met hunne eigene vrye keuze in de wyze van aanstelling van het Kerkelyk Bestuur zodanig als het zelve tegenwoordig bestaat, geneegen zyn te berusten, Ja dan Neen?* Van de uitgebragte Billetten wierden er 658 terug ontvangen, waarna de gecombineerde Commissie dezelven heeft geopend, en derzelver stemmen opgenomen, wanneer by de uitkomst bleek, dat de gedaane vraag, door 503 stemmen is beantwoord met *Neen*, en door 129 stemmen met *Ja*, terwyl 26 Billen gereekend wierden buiten stemming gebleeven te zyn.

Er wierden vervolgens door dezelve gecombineerde Commissie wederom Stembilletten rondgezonden, ter verkiezing van agt Ouderlingen en agt Diakonen, van welke Billetten er 614 zyn terug gekomen, en de stemmen opgenomen zynde, is by de uitkomst gebleeken, dat met eene meerder-

heid

AMSTELDAM. heid van ruim drie-vierde ftemmen, uit het tusfchenbeftuur zeven tot Ouderlingen en zes tot Diakonen, benevens uit de Gemeente een tot Ouderling en twee tot Diakonen zyn verkooren: zynde als volgt:

Berigt rakende de Herftelde Luthersche Gemeente.

Tot OUDERLINGEN.	Tot DIAKONEN.
Hendrik Pens.	*Hendrik Hoofd.*
Jan Hibben Ros.	*Samuel Helwig.*
Joh. Henr. Gevels.	*Joh. Hend. Ch. Uhlenbroek.*
Joh. Fredrik van Kuch.	*Matth. Matthyzen.*
Hend. Lod. Hiedfieck.	*Adolf Wolff.*
Joh. Phil. Hildebrand.	*Albert Stockman.*
Jacob Christiaanse Jisfen.	*Fredrik Prekel.*
Casparus Wiedemeyer.	*Jobst Hend. Thiele,*

welke alle, daartoe uitgenodigd, deeze Posten in de vreeze des Heeren hebben op zich genomen, en op Palmzondag avond den 9 April door de Predikanten *Hamelau* en *Reuter*, naar Kerkenordening zyn ingezegend; hebbende zich de Predikant *Scholten* des onttrokken.

Dingsdag den 11 derzelver Maand gefchiedde de Overgifte van alles; 't geen de Kerke behoord, door en ten overftaan van de Notarisfen *C. W. Decker* en *J. C. Wagner*, benevens Getuigen; waar van door den Notaris *Decker* voornoemd een behoorlyk acquit en decharge, volgends den inhoud der Acte van Transactie, is opgemaakt en van wederzyde geteekend.

B Y-

BYLAGE A.

AMSTELDAM.

TRANSACTIE EN OVEREENKOMST,

Geslooten tusschen de Leden, den tegenwoordigen Kerkenraad der Herstelde Luthersche Gemeente composeerende, ter eenre, en de Gecommitteerden van een groot aantal Leden deezer Gemeente, ter andere zyde.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

Geminuteerd met een Zegel van 12 Stuivers.

Copie. Op een Zegel van 6 Stuivers.

Op den tienden Maart, des Jaars 1797, compareerden voor my Mr. *Cornelis Willem Decker*, Notaris te *Amsterdam*, by den Hove van *Holland* geadmitteerd.

De Heeren *Gerrit Bramer*, *Cornelis Gerardus van den Bergh*, *Casper Daniel de Wilde* en *Johannes Pieters*, in qualiteit als door de groote generaale Kerkelyke Vergadering der Herstelde Luthersche Gemeente, alhier ter Steede, by derzelver Resolutie van den 27 February deezes Jaars, onder anderen ten deezen gequalificeerd, blykens Extract uit de Notulen der voorschreevene Vergadering, door *J. C. Krause*, als Secretaris onderteekend, en my Notaris origineel vertoond, ter eenre, en: de Heeren *Johannes Henricus Gevels*, *Joan Philip Hildebrand* en *Diderich Wilhelm Rithmeyer*, in qualiteit als door de Vergadering der Gecommitteerden, van een aantal Ledemaaten van de voormeelde Gemeente, by Resolutie van den 22 February deezes Jaars, ten deezen gecommitteerd, mede blykens Extract uit de Notulen der zelve Vergadering, door *H. L. Heidsieck*, als Præses en *Laurens Johannes Hoebel*,

AMSTELDAM. *bé*, als Scriba onderteekend, en my Notaris mede origineel vertoond, ter andere zyde.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

Woonende de wederzydsche Comparanten binnen deeze Stad, te kennen geevende: dat niet lange na de oprichting van de voormelde Gemeente, waar van zy wederzydsche Comparanten en derzelver Committenten Ledemaaten zyn, in dezelve Gemeente diverse disputen en onaangenaamheden zyn gereezen, inzonderheid met opzicht tot de wyze van aanstelling van het Kerkelyk Bestuur, welke tot onderscheidene Procedures aanleiding hebben gegeeven, terwyl de minnelyke onderhandelingen tot bylegging en vereffening der gereezene onëenigheden in het werk gesteld, in geenen deelen het alzints nodig en gewenscht effect, tot heden hebben mogen erlangen.

Dat alzoo tot grievend leedweezen van alle weldenkende Ledenmaaten der Gemeente, de gereezene differenten zodanig zyn toegenoomen, dat, wanneer in tyds daar in niet krachtdaadig wierd voorzien, de gevolgen daar van onbereekerbaar zyn, en den daadelyken ondergang der Gemeente veroorzaaken kunnen.

Dat de wederzydsche Comparanten en derzelver Committenten, aan de eene zyde, al het voorzeide in ernstige overweeging genoomen hebbende, en aan den andere kant wars zynde van alle de onaangenaamheden, die door de voorzeide differenten, sedert eenen geruimen tyd, in de voorschreeve Gemeente hebben plaats gehad, door intercessie van Neutraale kundige Mannen te raade zyn geworden, om met opoffering van hunne wederzydsche contraire sustenuën met elkanderen qq. zodaanige maatregelen te beraamen, en daadelyk effect te doen forteeren, als waar door (gelyk zy wederzydsche Comparanten en derzelver Committenten wenschen en vertrouwen:) aan alle de zweevende differenten in de Gemeente, een einde zal worden gemaakt, en eenmaal weder her-

steld de Christelyke liefde en eenigheid, alles tot behoud der Gemeente, en tot uitbreiding van de zuivere leere des Geloofs, door de gezamenlyke Ledemaaten erkend, beleeden en gehandhaafd.

Dat zy wederzydsche Comparanten daarop zo voor zich, als in naame, en ingevolge daar toe bekomen wederzydsche authorisatie en qualificatie, en aldus onder en met uitdrukkelyke toestemming en goedkeuring hunner wederzydsche Committenten en qualificanten, met elkanderen *qualitate qua*, zyn getransigeerd, geaccordeerd en overeengekomen, gelyk zy met elkanderen qq. transigeeren, accordeeren en overeenkomen by deezen, op de navolgende wyze, te weeten:

AMSTELDAM. *Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.*

Ten eersten: Dat eene openlyke oproeping van alle de Mans Ledenmaaten der voorschreevene Gemeente, ten spoedigsten en wel uiterlyk binnen veertien dagen, na dato van het tekenen en passeeren deezer Acte, plaats zal hebben, by openlyke afkondiging van den Predikstoel, en wyders by rondzending van gedrukte Stem-Billetten, aan alle de Mans Ledemaaten der Gemeente, om door ieder met zyn naam te worden onderteekend, inhoudende een declaratoir: Of zy met hunne eigene vrye keuze, in de wyze van aanstelling van het Kerkelyk Bestuur, zodanig als het zelve tegenwoordig bestaat, geneegen zyn te berusten: *Ja* dan *Neen?* En by welke Billetten voorts ieder, die verkiezen mogt zyne stem by monde uit te brengen, verzogt word, op eenen zekeren, door de natemeldene Commissie, te bepaalen tyd, ten dien einde zich te vervoegen by de natemeldene Commissie, ter plaatse daar by te melden, om alzo aan dezelve by monde zich te declareeren: of zy met hunne eigene vrye keuze, in de wyze van aanstelling van het Kerkbestuur, zodanig als het zelve tegenwoordig bestaat, genegen zyn te berusten, *Ja* dan *Neen.*

Dat, zo wanneer aldus mogte bevonden worden, dat de meerderheid der voorschreevene Le-

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

denmaaten volkomen genegen is, om in de wyze van aanstelling van het tegenwoordig Bestuur van den Kerkenraad te berusten, ook daadelyk aan dezelve als zodanig door de Committenten van de Comparanten ter andere zyde, zal moeten worden overgelaaten alle direĉtie en administratie, zonder daar tegen iets te mogen doen of te ondernemen, direct of indirect. Gelyk ook, daar en tegen, zo wanneer het zal komen te blyken, dat de meerderheid der voorschreevene Ledemaaten niet te vrede is *met*, noch verkiest te berusten *in* de wyze van aanstelling van het tegenwoordig Bestuur van den Kerkenraad, de Leden, denzelven Kerkenraad composeerende, aan de stem der meerderheid, in deezen zig zullen moeten onderwerpen; over en weder onder renunciatie, nu voor als dan, van alle uitvlugten, middelen en prectyken, hier mede strydig.

Ten tweeden. Dat zo wanneer ter benoeming en verkiezing van eenen Kerkenraad, welke in de plaats van den tegenwoordigen Kerkenraad, als zodaanig zal fungeeren, en aan den zelven succedeeren, zal moeten worden overgegaan, de Leden, den tegenwoordigen Kerkenraad composeerende, tot den tyd der Installatie van den nieuwen Kerkenraad toe, in derzelver posten zullen blyven fungeeren, zonder door iemand in de uitoeffening daar van te worden belet of eenigzints verhinderd.

Ten Derden. Dat de voorschreevene te doene oproeping of oproepingen geheel en alléén zal of zullen worden overgelaaten aan, en alzoo geschieden door daartoe Gecommitteerden van den tegenwoordigen Kerkenraad en eene Commissie van Gecommitteerden der Ledemaaten, uitmaakende de Vergadering door de Comparanten ter andere zyde, ten deezen gerepræsenteerd, ten einde alle exceptive questien, welke aan de zyde der Ledemaaten, ofte door eenigen derzelven zouden mogen worden gemoveerd, voor te komen, of uit

den

den weg te ruimen, met authorisatie en qualificatie, om gezamentlyk te dirigeeren en uit te voeren al het geen eenigzints tot de voorschreevene oproeping of oproepingen zal zyn relatief, en omme, daarin en omtrent, in alle vriendelykheid elkanderen als Ledemaaten van eene zelfde Gemeente te adsisteeren; zullende aan die wederzydsche Commissien, te zamen uitmaakende eene generaale Commissie, ten gebruike worden gegeeven een der vertrekken van de Kerk der voorschreevene Gemeente, die daartoe bekwaam en geschikt zal worden geoordeeld; En zal aan dezelve Commissie ter bereiking van het gemelde oogmerk, binnen agt dagen na dato deezes, moeten worden gegeeven eene exacte Naamlyst van alle de Mans Ledemaaten der Gemeente, als mede alle zodanige elucidatie, als ten voorzeiden einden eenigzints zal vereischt worden, en wederzydsch afgekeerd al het geen tot flooring der rust en orde de minste aanleiding zoude kunnen geeven.

AMSTELDAM. *Berigt rakende de Hersteelde Luthersche Gemeente.*

Ten Vierden. Dat, zo dra gemelde oproeping en verkiezing van Leden voor den boven gedachten Kerkenraad zal zyn geschied, de Leden, den tegenwoordigen Kerkenraad uitmaakende, daadelyk na derzelver Installatie door dezelven zullen worden vervangen, en voorts door de eersten aan de laatsten geëxtradeerd alle Boeken, Brieven, Effecten, Papieren, Sleutels enz., de Kerk en Gemeente concerneerende, volgens eene specificque Lyst, daar van door de Principaalen van de Comparanten ter eenre, of derzelver order hebbende, te produceeren. benevens het saldo der Cassa Rekening, *welke Rekening aan geenerhande debatten, relatief de directie en verrichtingen door de directie, en vervolgens door den Kerkenraad, omtrent zaaken, eenigzints in questie geweest zynde, van de oprichting der Gemeente of en zedert gehouden en gevoerd, onderhevig zal zyn; van welke debatten, als meede van het vorderen van herrekening, erreur en recollement nu voor als*

AMSTELDAM.

dan door de Comparanten ter andere zyde, wel expresselyk by deezen gerenuncieerd word, zonder eenige Reserve.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

En zal aan den tegenwoordigen Kerkenraad door derzelver Succesfeuren (waartoe dezelven, voor zoo veel des noods, nu voor als dan, worden gelast en gequalificeerd by deezen) by het overneemen van het aangehaalde saldo van Rekening, Boeken, Effecten, Papieren enz., daadelyk moeten worden gegeeven *een volledig acquit en finaale decharge, waarby dezelve speciaalyk van alle malversatie in derzelver inyoegen voorschreeven gehoudene Directie zal worden vrygekend en geindemneerd*, als naar Rechten.

Ten Vyfden. Is bedongen: Dat gedachte Succesfeuren voor en in Naam der Gemeente al mede zullen ratificeeren en gestand doen, *de Negotiatie van gelden, ten beloope eener somma van f* 22,100 Guldens, welke de voornoemde Kerkenraad, zoo door het agterblyven der betaalingen van het geen uit den boedel van wylen *J. Bouwman* aan de Gemeente nog is verschuldigd, *als anderzints*, genoodzaakt is geweest te doen, en waar voor behoorlyke schuldbekentenisfen zyn gepasfeerd, aan welkers teneur of inhoud ten deezen word gerefereerd.

Dat wyders nog tot betaaling van verdere debourfementen door den Ketkenraad van het Collegie van Djakonen tegen Pand ter minne van 19 stuks Obligatien, genegotieerd is, *eene somma van* 10500 Guldens, waar voor quitantien zyn gegeeven.

En dat eindelyk by calculatie aan ingekomene en nog onbetaalde en niet ingekomene Rekeningen zal moeten worden betaald circa 3400 Guldens, *en dus in alles circa* 36000 Guldens; welke door gemelde Succesfeuren dienvolgens promptelyk gerestitueerd en voldaan zullen moeten worden, zoo als de Comparanten ter andere zyde qq. zulks aanneemen by deezen, onder renunciatie van

al-

alle uitvlugten, middelen en practyken daar mee- de ſtrydig.

Ten Zesden. Dat voorts, in alle gevallen, het zy de Gemeente in den tegenwoordigen Kerkenraad zal blyven berusten, of dat zy tot eene nieuwe verkiezing zal overgegaan zyn, zal dezelve Kerkenraad moeten overgaan, om met concurrentie en onder approbatie der Gemeente in de thans exteerende Kerkelyke Ordonnantie zoodanige alteratien en ampliatien te maaken, als met het belang der Gemeente en den aart der omſtandigheden het meest overéénkomſtig en beſtaanbaar zullen zyn, zo als de Comparanten ter eenre aan dezelven en voor als dan zulks compleet overlaaten, zonder de allerminſte Reſerve.

AMSTELDAM. *Berigt rakende de Herſtelde Lutherſche Gemeente.*

Met welke voorenſtaande Poincten van Tranſactie en accoord de wederzydſche Comparanten in hunne voorſchreevene qualiteiten en relatien verklaaren genoegen te neemen, en die over en weder by deezen te accepteeren, zonder eenige de minſte voorbehouding of reſerve, direct of indirect, met belofte om elkanderen over en weder van alle namaaning op- en aanſpraak deswegens te zullen helpen afhouden en bevryden, onder wel uitdrukkelyke afſtand van relief, en alle andere middelen van Rechten of practyken, welke den inhoud en effecte deezer eenigzints zouden kunnen of mogen illuſoir of krachteloos maaken; Verbindende voor de geſtandhouding dē Perſoonen en Goederen van die geenen, welke zy ten deezen repræſenteeren, als naar Rechten.

Conſenteerende en overgeevende, omme zich wederzydsch in den inhoude en naarkoming deezes, by den Hove van Holland, vrywillig te doen en te laaten condemneeren.

Conſtitueerende ten dien einde onwederroepelyk, zodanige twee Procureurs, voor welgemelden Hove poſtuleerende, als aan welken de Groſſe deezer zal worden vertoond, en zulks zo om de voorſchreevene Condemnatie te verzoeken, als

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

daarin te consenteeren respective, onder belofte van approbatie en verband als boven.

Aldus gepasseerd binnen Amsteldam, in præsentie van *Pieter Caarelsen* en *Jan Sibles*, als Getuigen.

(*Was geteekend*)

C. W. DECKER. *Notaris.*

B Y L A G E B.

Willige Condemnatie van den Hove.

Op heden compareerden voor den Hove van Holland, *Jan François van Eck* en *Herman van Heezel* als Procureurs van *Gerrit Bramer*, *Cornelis Gerardus van den Bergh*, *Casper Daniel de Wilde* en *Johannes Pieters*, in qualiteit als door de groote generaale Kerkelyke Vergadering der Herstelde Luthersche Gemeente te *Amsterdam*, by derzelver Resolutie van den 27 February deezes Jaars onder anderen tot het aangaan der natemeldene Acte gequalificeerd, blykens Extract uit de Notulen van voorschreeve Vergadering door *J. C. Krause*, als Secretaris onderteekend en aan de natenoemene Notaris Mr. *Cornelis Willem Decker* origineel vertoond, ter eenre: en *Johannes Henricus Gevels*, *Joan Philip Hildebrand* en *Diederik Wilhelm Rehtmeyer*, in qualiteit als door de Vergadering der Gecommitteerdens van een aantal Ledemaaten van de voormelde Gemeente by Resolutie van den 22 February deezes Jaars, tot het aangaan der natemeldene Acte gecommitteerd, mede blykens Extract uit de Notulen derzelve Vergadering door *H. L. Heidsieck* als Præses en *Laurens Johannes Hoebé* als Secretaris onderteekend, en aan gemelde en hier natenoemen No-

Nota'is *Decker* mede origineel vertoond, ter andere zyde. Allen woonende binnen de Stad *Amsterdam*, Requiranten en Gerequireerdens en exhibeerden den Hove zekere Acte van Transactie, door hun Requiranten en Gerequireerdens den 10 Maart 1797 voor den Notaris Mr. *Cornelis Willem Decker* en getuigen te *Amsterdam* voornoemd verleeden en gepasseerd. Verzoekende daarop over en weder Condemnatie ende consenteerende daarinne respective, ingevolge de generaale Procuratie hun lieden by de voorschreevene Acte verleend: gehoord, welke verzoeken en consenten, mitsgaders gezien ende geexamineerd hebbende de voorschreeve Acte van Transactie.

AMSTELDAM.

Berigt rakende de Herstelde Luthersche Gemeente.

Heeft het voorschreeve Hof dienvolgends de voornoemde Requiranten en Gerequireerden *hinc inde* gecondemneerd en condemneerd dezelven by deezen in den inhouden en nakoomen van de voorschreeve Acte van Transactie.

Gedaan in den Haage, den 16 Maart 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid*, voor de Burgers *Jan Everard Reuvens* en *Willem Convert*, Raadslieden als Commissarissen ter audientie van de Rolle gecommitteerd.

(*Lager stond*)

In kennisse van My,

(*Was geteekend*)

H. A. KREET.

ROTTERDAM.

Zorge te draagen, dat zwangere Vrouwen, in het uur der vervullinge van haaren dragt, van gepaste hulp kunnen verzekerd

 zyn,

ROTTERDAM.

zyn, behoort onder de hoofdpligten des Burgerlyken Bestuurs. In dat gevoelen stónden ook Bailluw, Scheepenen en Mannen van Schieland, wanneer zy, een Besluit, by hun genoomen, in de volgende Publikatie ter algemeene kennisse bragten.

VRYHEID, GELYKHEID, BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

Alzoo aan Bailluw, Scheepenen en Mannen van den Hove en Hooge Vierschaare van Schieland ter kennisse zy gekomen; dat Chirurgyns, in denzelven Lande woonachtig, thans de Vroedkunde beoeffenen, zonder daar toe te zyn geëxamineerd, of Admissie te hebben bekomen, en zulks zeer ten nadeele verstrekt van de daartoe geadmitteerde Vroedvrouwen, waar van noodwendig het gevolg zoude zyn, dat door vermindering van derzelver inkomsten het moeilyk zoude worden, om in 't vervolg bekwaame voorwerpen voor deeze posten te vinden, ten merkelyken nadeele, vooral van den minvermoogenden Burger, dewelke het bekostigen van eenen Vroedmeester niet kunnende dragen, daar door van de noodige hulpe niet zelden zoude verstooken worden, behalven dat de Vroedkunde, door daar toe ongequalificeerde persoonen beoeffend wordende, de Vrouwen der goede Ingezeetenen, met gevaar van haar leeven, en dat van haar teder kroost, in de handen van onkundigen zoude kunnen vervallen:

Zoo is 't, dat Bailluw, Scheepenen en Mannen voornoemt, daarin willende voorzien, hebben

goed-

goedgevonden te ordonneeren en statueeren, gelyk zy ordonneeren en statueeren by deezen, dat van nu voortaan, geene Chirurgyns of andere persoonen, in Schieland woonachtig, of die zich aldaar zoude willen nederzetten, als Vroedmeesters zullen mogen fungeeren, ten zy dezelve alvoorens door behoorlyke getuigschriften doen blyken, dat zy onder het opzicht van gequalificeerde Vroedkundigen, deeze konst reeds hebben geleerd en beoeffend. en daar en boven, ten overstaan van den Doctor en Chirurgyn van Schieland, door eenen, door Bailluw, Scheepenen en Mannen, daartoe benoemden Vroedmeester, zullen zyn geëxamineerd, en na getuigenisse van bekwaamheid, admissie hebben bekomen; zullende een ieder, contrarie deezes handelende, telkens verbeuren 24 Guldens, te appliceeren, ten behoeven van den Bailluw, den Armen en den Aanbrenger, elk een derdepart; terwyl tevens ook op deeze Vroedmeesters van applicatie is, het 41 artikel van de Keuren en Ordonnantien van Schieland, betrekkelyk de Vroedvrouwen gestatueerd; blyvende het niet te min, aan de respective Municipaliteiten, in den Lande van Schieland, alwaar zoodanige Vroedmeesters zich zullen willen nederzetten, of welks Ingezeetenen van elders, tot hulp hunner Vrouwen, Vroedmeesters verkiezen te ontbieden, onverlet, om betrekkelyk het bestaan der Vroedvrouwen, zodanige schikkingen te maaken, als zy ten algemeenen nutte noodig zullen oordeelen.

ROTTERDAM.

Publ. rakende Vroedmeesters.

Aldus gedaan en gearresteerd den 2 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid*, present den Bailluw en alle de Scheepenen en Mannen, dempto de Man *Cornelis Cool*, en ten zelve dage, ter puye van het Huis der Gemeente der Stad Rotterdam gepubliceerd, present de Burgers *Christiaen Beyerman*, Bailluw, *Gerardus Gysbertus ten Haaff* en *Teunis Vonk*, Mz. Scheepenen;

ROT-TER-DAM.

Cornelis van Cappellen en *Willem Ockhuysen*, Mannen.

In kennisse van My,

(*fungeerende als Secretaris*)

P. KATZWEYLER.

Verschriklyk was de oproer, van een vernielenden Brand gevolgd, omtrent het midden der jongstverloopene maand Maart, te Smirna ontstaan. Een aanzienlyk Huis van Koophandel binnen deeze Stad ontving deswegen een echt berigt, 't welk wy hier wel wilden overneemen.

EXTRACT MISSIVE *uit* SMIRNA, *in dato* 17 *Maart* 1797.

Sedert veertien dagen arriveerde hier een party Koordedansers; die voorleden Zondag, volgens gewoonte, derzelver exercitien willende verrigten, daarin verhinderd werden door dat eenige Xantiotten en Corfiotten begeerden toekykers te zyn, zonder er voor te betaalen. De Janitzaaren van de Keizerlyke en Venetiaansche Consuls wilden hun zulks beletten, wyl zy by den ingang gesteld waren, om de deur te bewaaken; de Keizerlyke schoot een pistool af, om de samengerotte meenigte te verschrikken en uit den ander te dryven; waarop daadelyk een aantal dier bloeddorstigen verzamelde, en op de Janitzaaren begonnen te schieten, waar door de Venetiaansche Janitzaar dood ter aarde gestrekt wierd. Alle de in de ingeslootene plaats vergaderde toezienders waaren in 't uiterste gevaar, hun leeven door de alom rondvliegende kogels te verliezen. Was er by

by ongeluk ergens een voornaam Turk, als de Zoon der Mollah, die er ook tegenwoordig was, gedood geworden, dan zou er geen Christen ziel in 't leeven zyn gebleeven. Men was gedwongen over de muuren, die de plaats omringen, te vlugten. ROTTERDAM.

De Janitzaaren van *Ottas Bir*, of het 51 Regiment, eischten uitdruklyk, dat men hun den moordenaar zou overleveren en prys geeven; hier op bleeven zy aanhouden; hun ultimatum was den 15 deezer, wanneer zy in cas van weigering een Han van de Cadi zouden vragen, om zich te wreeken op alle en een iegelyk der Ongeloovigen. De Venetiaansche en de Russische Consul verontschuldigden zich, met te zeggen, dat hy hun niet toebehoorde. Op den derden dag, 's middags, hadden zich de Janitzaaren vergaderd, en gaven de Consuls nog één uur beraad. Toen ook niet aan hunnen eisch voldaan wordende, en zy reeds by duizenden voor het Venetiaansch en Keizerlyk Hôtel samengerot zynde, hadden eenige Xantiotten en Corfiotten of Sclavoners de roekeloosheid gehad op hun te schieten, daar eenigen in den Chan der Sciotten wilden indringen, om aldaar vuur aan te leggen. Toen spaarden zy geen mensch; Grieken en Franken, en wie hen maar te gemoet kwam, werden neêrgehouwen; de lighamen lagen verstrooid op de straaten: het vuur werd op drie of vier plaatsen te gelyk aangelegd: de huizen der Heeren *Maltass*, *Giovanelli*, *Curtovich*, *Giraud* en *Lea* werden een prooy der vlammen; men konde niets als het leven, en zelfs dit ter naauwernood, redden; een ieder vlugte naar de schepen, daar intusschen een harde zuidewind de vlam aanblies, en dezelve gestadig verder verspreidde: het geschreeuw der rebellen, het gekerm der arme verlatene Kinders en Moeders, de vreeze van buiten 's huis te gaan om zich te redden, eene algemeene wanorde, en de verwagting van onvoorziene

ge-

ROTTERDAM.

gebeurtenissen, leverden een tooneel op, dat onder de allerysselykften te tellen is.

Alle Franken huizen, (uitgezonderd dat van *Wilkinson*, *Dragalizza*, *Barker* en *Ross*) het *Kenario Mahala* of nieuwe Straat, tot aan Doctor *Auner* toe, en de geheele reeks tot aan *Fuzola* is een roof der vlammen geworden. *Escalon* heeft alle zyne Brandvrye Magazynen, met alles wat hy daarin had, verlooren. Die van *Franel* en *Heyis* zyn opengebrooken. De Sclavoners en Xantiotten met snaphaanen (*trombons*) gewaapend, dwongen met geweld af, het geen de Brand gespaard had. Aan redding en bluschmiddelen was niet te denken, wyl een ieder voor de zwaarden der Turken en de snaphaanen van het janhagel bevreesd was.

De brand heeft van Woensdag morgen ten 9 uuren tot donderdag 's morgens ten 6 uuren geduurd, en men rekend, dat byna drie duizend huizen verbrand zyn; meer dan 300 menschen zyn vermoord, en 1500 à 2000 door de vlamme omgekomen; de schade is onnoemlyk; er zyn Fransche en Engelsche Kooplieden, die van 100,000 tot 200,000 verlies hebben; de doodschrik zit op ieders lippen, duizenden van menschen zyn geruineert. Ik ben met gevaar myns levens gevlugt aan boord van Kaptein *Sjerk Joekers*, voerende het Deensch Schip *Klein Azia*, zoo als ik ga en sta, meer dan honderd ongelukkige voorwerpen bevinden zich met my daarop. Alle de schepen zyn opgepropt met vlugtende zielen; en kleine vaartuigen, beladen met slachtoffers dezer gruwelyke misdaaden, leggen agter aan de schepen vastgebonden.

Er is een Courier afgezonden na *Cara Osman Oglow*, om hem te verzoeken, zich ten eersten alhier in persoon te willen begeeven, om de goede orde en de algemeene rust te herstellen, en ons leven te willen beschermen. Tot op dit moment

ment is deeze Courier nog niet terug gekomen, en men begint te gelooven, dat hy zich niet naar herwaard zal begeeven, voor en aleer hy een expresse order van de Porte daar toe zal bekomen hebben. ROTTERDAM.

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Belastingen te heffen, die, terwyl zy naar de vervulling van 's Lands behoeften zyn berekend, den Burger en Ingezeten niet bovenmaate drukken, mag wel onder de moeilykste deelen van het Staatsbestuur betrokken werden. Impositien, op Goederen en Koopwaaren, van elders binnen dit Gewest ingevoerd, dienden, tot nog toe, onder andere, ten middel om 's Lands Kas van noodige penningen te voorzien; middel, evenwel, 't welk, om verscheiden redenen, thans ontoereikende wierdt bevonden. Een ander, ten bedoelden oogmerke beter toereikende, moest dan dat middel vervangen. Daar toe kwam men op den inval, om, met afschaffing van, indien niet alle, althans de voornaamste Impositien, de nodige penningen te vinden uit eene jaarlyksche belasting, op de Inkomsten of Gewinnen van ieder Huisgezin, naar evenredigheid te vinden. Zonder voor als nog de zaak vast te stellen, bragt het Provinciaal Bestuur, langs den weg eener *Proklamatie*, dit Ontwerp ter kennisse van het Volk, met verzoek om het zelve te beoordeelen, en de aanmerkingen daar op mede te deelen.

PRO-

LEEUWARDEN.

Procl. rakende een Plan van Belastingen.

PROCLAMATIE.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, aan het Volk van Friesland!

MEDEBURGERS!

Gaven Wy by onze Publicatie van den 28 April laatstleeden, ter provisioneele continuatie van de loopende Lasten, te kennen, dat Wy meermalen bedagt geweest waren, eene verandering omtrent de belastingen en Impositien te kunnen invoeren, — dan dat Wy tot nog toe geen toereikend Stelzel, op het welk met grond konde gereekend worden, en dat aan de noodzakelyke vereischtens beantwoorde, gevonden hadden; Wy verzekerden Ul. toen ook plegtig, dat Wy met de meest mogelyke oplettenheid zouden blyven werkzaam zyn, om in deezen de nuttig bevondene verbeteringen en veranderingen in te kunnen voeren.

Gewisselyk ook moet het groot en eenig doel van getrouwe en eerlyke Bestuurders zyn, om het Volk, wiens belangens aan hun ter behartiging zyn toevertrouwd, zoo gelukkig mogelyk te maaken; — hetzelve van drukkende en onëvenredige Lasten te ontheffen, zoo veel den toestand van het gemeene Vaderland toelaat; — zodanige maatregelen te nemen, als welke geschikt zyn om Revolutien door nuttige verbeteringen te doen opvolgen, en alzoo in zegeninge te doen blyven; — de belangzugtige overtreedingen en ondeugden tegen te gaan, en getrouwheid, eerlykheid en belanglooze Vaderlandsliefde aan te kweeken; — de Wet voor allen gelyk te doen zyn, en den woeker de gelegenheid te beneemen, om zich ten koste van het algemeen welzyn te bevoordeelen; — die barbaarsche instellingen te doen ophouden, volgens welke de bedryvers van gelyke misdaden de

de eenen *met geld* kunnen afkopen, het geen de anderen, (uit onvermogen) *met het Lyf* moeten boeten, voor misdaaden tegens de publieke welvaart.

LEEUWAARDEN.

Het is daar en tegen maar al te kennelyk, Medeburgers! hoe veele fchandelyke misbruiken in de tegenswoordige heffing des Impofitien in dit Gewest plaats hebben, misbruiken en fraudes, die van dag tot dag fchynen te vermeenigvuldigen, na maate de misdaad meer en meer gelegenheid gevonden heeft om het waakzaam oog van de Opzieners over 's Lands Gerechtigheden te ontduiken, — of door andere wegen en middelen, Goederen en Waaren, onbezwaard in de Provintie te voeren, die even duur verkogt worden, al waare er den Impost van betaald; door welke handelingen niet alleen 's Lands kas onberekenbaare nadeelen moet lyden, maar de Ingezetenen daar te boven met lasten worden bezwaard, die enkel en alleen komen in de beurfen van in fchelmery ervarene Woekeraars! — Echter ontbreekt het niet aan een genoegzaam getal beamten van allerleyen aard, om op de richtige invordering van de Impofitien en Middelen toe te zien: eene aanzienlyke Som der Penningen, welke uit die middelen worden opgebragt, moet befteed worden voor Tractementen en verdere uitgaaven, om er de inkomften van te verzekeren. —

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

Het is waar, dat elk Ingezeten het zyne, na maate van verteering uit noodzaakelykheid, en tot vermaak of gemak, ongevoelig in de Imposten en Middelen van Confumtie bydraagt.

Maar, het is ook eene fmertelyke waarheid, dat een gedeelte van dien opbrengst in fchraapzugtige handen vervalt, — dat een gedeelte daar van ftrekt om de ondeugd aan te kweeken, en dat eerlyke Kooplieden, die 's Lands Gerechtigheden niet willen benadeelen, als het ware, gekromd moeten gaan onder een juk, dat

LEEUWARDEN. dat anderen onbeschaamd weeten af te schudden.

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

Zo lange een Stelzel van Belastingen, het welk de vrye vervoering der Goederen van het eene gedeelte der Republiek naar het andere stremd en bezwaard, in weezen is, zullen ook natuurlyk de Commercie, Fabrieken en Handwerken kwynen; — of ten minsten niet die voortgangen kunnen maken, welke eene onbelemmerde Circulatie van Waaren alleen kan doen gebooren worden, en een bezwaar op de buitenlandsche Werkstoffen, te gelyk met eene gemakkelyke Uitvoer van onze eigene Producten, kan verzeekeren. Elk Gewest staat op zich zelven, als een afzonderlyk Land: men wil het uitsluitend voordeel van *zyne* Provintie benartigen; — en daarom word het algemeen belang, de begunstiging namelyk van de bronnen van bestaan en welvaart van het Gemeenebest, verwaarloo d. — Wanneer dus de Bataafsche Republiek zal *één* en *onverdeelbaar* zyn, zo wel met betrekking tot haare inwendige gesteltenis, de bevordering van den bloei en welvaart haarer Fabrieken, Trafieken, Handwerken, Landbouw en Scheepvaart, — als ten aanzien van haar Bestuur; — dan ook zullen alle die schutsboomen zyn opgeheeven, en de Nederlander, onverschillig in welk Oord van het Vaderland woonagtig, zal zwarigheden van zelve zien verdwynen, die in een *Fœderatif*, of op het denkbeeld van afzonderlyk belang der Provintien steunend, Staatswezen, onoplosbaar schynen.

Dit gedeelte van de Bataafsche Republiek, door zyne eigenaartige ligging van zelve geschikt om alle de voordeelen van eenen vryen handel te genieten, — zal als dan zich niet meer belemmerd bevinden door Instellingen en Wetten, die jaloersche Nabuuren in het zelfde Vaderland begunstigen: het zal zich zelven eenen weg gebaand

baand zien; om ook Pakhuizen op te vullen met Waaren, welke thans uit eene tweede of derde hand schaars op haaren grond worden gebragt, en even maar toereikend zyn voor zynen nooddruft.

LEEUWARDEN.

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

Dit alles, Medeburgers! heeft ons genoopt, om bedagt te zyn op een Ontwerp, het welk in de plaats van zoo veele strydigheden zoude kunnen worden ingevoerd, terwyl het teffens evenredig, zeker, en zo min mogelyk bezwaarend voor de Ingezeetenen zoude moeten zyn: want, aan hoe veele zwarigheden het tegenswoordig Stelzel der Impositien, hier boven afgeschetst, ook onderhevig zy, hetzelve brengt niet te min eene aanzienlyke Som aan tot styving van 's Lands Finantien; en de omstandigheden kunnen niet toelaaten, voor als nog verminderingen in te voeren, zal Friesland getrouw zyn aan de plichten, die hetzelve aan Nederland verbinden; zal hetzelve met dezelfde vrymoedigheid het hoofd kunnen opsteeken, zo als het zulks in het verloopen Jaar heeft mogen doen.

Veertig Millioenen zyn door de Nationale Vergadering bereekend om de noodwendigheden goed te doen, die het belang van dit Gemeenebest vereischen: waar van de afbetaling nog volgens de *Quota* zal moeten geschieden; zo dat byna *vier Millioenen* alleen dit Jaar ten laste van Friesland komen.

Elk uwer bezint dus, dat Wy wel verandering mogen invoeren, maar geene verligting in den opbrengst kunnen daarstellen: die alleen zal kunnen komen door de vestiging van eene algemeene Vreede, — waartoe de vooruitzigten nochtans van dag tot dag gunstiger worden.

Wy hebben evenwel, Medeburgers! Uwl. een bewys willen geeven, dat Wy onze verzeekering, van Werkzaam te zyn tot uitvinding van verandering in het dragen der gewoone lasten, ter goeder trouwe gedaan hebben.

LEEUWARDEN.

Preek rakende een Plan van Belastinge.

Eene Commissie, tot dat einde uit onzer midden benoemd, heeft ons een Plan voorgedragen, door welkers invoering zy oordeelde dat alle Impositien en Middelen zouden kunnen worden opgeheven, en eene evenredige Quotisatie op de Inkomsten ingevoerd, waardoor eene gelyke of grootere Som Penningen in 's Lands Cas zoude komen, dan die, welke de gewoone middelen en Impositien hebben opgebragt, — op eene zekerder, evenrediger en minder drukkende wyze.

Hetzelve Plan overwogen en daarin eenige verbeteringen gemaakt hebbende, is by ons waardig gekeurd om aan Ul. ter beoordeeling te worden voorgesteld, zo als Wy by deezen zullen doen.

Vooraf willen wy U nog eerst eene optelling doen van de Impositien en Middelen, welke by de invoering van dat Plan zouden worden afgeschaft.

Zy zyn: den Impost op de Lakens en Krameryen; de Havenspeciën; den Impost op de Azyn makeryen; op de Zoete-waren, Vrugten, Speceryën; op de Zeep en vette Waaren; op de Zeepziederyen; op de Zoete Wynen, de verhoging der Wynen en Uitheemsche Bieren; op de Coffy en Thee; op de Tabak; op de Uitlandsche Brandewyn en gedisteleerde Wateren; op de Inlandsche gebrande Wynen en Distelatiën; op het Zout; op het Gemaal, zo Inlandsch als Buitenlandsch; op de Gortmakeryen; op de Pelmolens; op de uitvoer van Gort; op de Stokeryen; op het Beestiaal; op de Turf en het Brandhout; en eindelyk het Hoofd- of Familie-geld.

Alle deze Lasten en de tot invordering van dezelve benodigde Beampten, zouden in eens kunnen worden afgeschaft, wanneer het volgend Ontwerp uwe goedkeuring mogt wegdragen.

NIEUW

NIEUW PLAN *van belasting voor het* FRIESCHE VOLK, *door welkers Introductie de tegenwoordig plaats hebbende* IMPOSITIEN *worden vernietigd.*

LEEUWARDEN.

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

"Art. I. *Deeze Belasting zal geheeven worden van de Inkomsten of Gewinnen, welke een iegelyk in een Jaar maakt.*

II. *Er zullen 38 Classen zyn, verdeeld als volgt:*

Classen.	*Inkom., Gewinn. &c.*	*¾ der Inkom. en Gewinnen.*	*Fournissement.*
1	200		15 : 0 : 0
2	250		20 : 0 : 0
3	300		25 : 0 : 0
4	350		30 : 0 : 0
5	400		35 : 0 : 0
6	450		40 : 0 : 0
7	500		45 : 0 : 0
8	700	525	52 : 10 : 0
9	800	600	60 : 0 : 0
10	900	675	67 : 10 : 0
11	1000	750	75 : 0 : 0
12	1100	825	82 : 10 : 0
13	1200	900	90 : 0 : 0
14	1300	975	97 : 10 : 0
15	1400	1050	105 : 0 : 0
16	1500	1125	112 : 10 : 0
17	1600	1200	120 : 0 : 0
18	1700	1275	127 : 10 : 0
19	1800	1350	135 : 0 : 0
20	1900	1425	142 : 10 : 0
21	2000	1500	150 : 0 : 0
22	2200	1650	165 : 0 : 0
23	2400	1800	180 : 0 : 0
24	2600	1950	195 : 0 : 0
25	2800	2100	210 : 0 : 0

LEEUWARDEN.

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

Classen.	*Inkom., Gewinn. &c.*		*Fournissement.*
26	3000	2250	225 : 0 : 0
27	3400	2550	255 : 0 : 0
28	3800	2850	285 : 0 : 0
29	4200	3150	315 : 0 : 0
30	4600	3450	345 : 0 : 0
31	5000	3750	375 : 0 : 0
32	5600	4200	420 : 0 : 0
33	6200	4800	465 : 0 : 0
34	6800	5100	510 : 0 : 0
35	7400	5550	555 : 0 : 0
36	8000	6000	600 : 0 : 0
37	9000	6750	675 : 0 : 0
38	10,000	7500	750 : 0 : 0.

III. *De Huisgezinnen, in de zeven eerste Classen begreepen, zullen voor de by hun in huis zynde Kinderen, voor de Zoons beneden de twaalf, en Dogters beneden de veertien Jaaren oud, kunnen korten, in maniere als volgt:*

A. *De eerste Classe, voor elk dier Kinderen* een tiende *gedeelte van het geheele Fournissement.*

B. *De tweede Classe,* een twaalfde *gedeelte voor elk Kind.*

C. *De derde Classe,* een veertiende *gedeelte voor elk Kind.*

D. *De vierde Classe,* een zestiende *gedeelte voor elk Kind.*

E. *De vyfde Classe,* een agttiende *gedeelte voor elk Kind.*

F. *De zesde Classe,* een twintigste *gedeelte voor elk Kind.*

G. *De zevende Classe,* een vyf-en-twintigste *gedeelte voor elk Kind.*

IV. *Die boven de zeven eerste Classen komen, zullen van ¼ gedeelte van hunne Inkomsten, Gewinnen en Verdiensten contribuëeren: welk ¼ gedeelte de Som zal uitmaken, waarvan het Fournis-*

se-

sement overeenkomstig de gestelde Classificatie in Art. 2, zal moeten geschieden; blyvende dus het overige ⅓ gedeelte onbezwaard. LEEUWARDEN.

V. *Vrygezels, welkers Inkomsten en Gewinnen niet zoo hoog zyn, dat zy onder de Classen zyn begreepen, zullen contribueeren op den voet zo als in de Classen is bepaald, te weeten van ⅔ gedeelten van hunne verdienst of inkomst, den* tienden *Penning.* *Procl. rakende een Plan van Belastinge.*

VI. *De Dienstbooden, die 30 Guldens en daar boven, tot 50 Guldens incluis, verdienen, zullen van elke Gulden een halve Stuiver Jaarlyks contribueeren; en die boven de 50 Guldens Jaarlyks verdienen, zullen van elke Gulden een Stuiver aan den Lande opbrengen.*

VII. *De voorschreeven Quotisatie zal op omschryving van de respective Gerechten, in Termynen nader te bepaalen, worden betaald, aan den geenen, welke van wegens de Gerechten daar toe zullen worden gequalificeerd.*

VIII. *Voor de Omschryving en Ontvang der Penningen, zal 2 Gulden pro Cento worden betaald.*

IX. *Dat de bereekening van een ieders Inkomsten, Gewinnen en Verdiensten, zal geschieden na beste geweeten, over een geheel Jaar, aanvang neemende met den dag, dat de Quotisatie zal weezen gearresteerd, en loopende tot aan dien zelfden datum van het eerstvolgend Jaar.*

Zullende die Ingezeetenen, dewelke bezwaarlyk de bereekening kunnen doen, verpligt zyn in gemoede de Quotisatie te maken volgens hunne bevoorens genoten gewinnen en tegenswoordig bestaan.

X. *Dat het aan elk Ingezeeten vry zal staan om zig zelven, ingevolge de gestelde Classificatie, te quotiseeren; mits daaromtrent ter goeder trouwe en met de meeste accuratesse te werk gaande.*

LEEUWARDEN.

Precl. rakende een Plan van Belastinge.

XI. *Dat ten dien einde de Gerechten, binnen zekeren korten tyd na het arresteeren en afkondigen van het voorsz. Plan, aan elk Ingezeeten (die niet uit ArmerKassen bedeeld werd) zullen doen rondbrengen een gedrukt Billet, waarin een ieder verpligt zal zyn in te vullen in welke Classe hy zich zelve in gemoede vermeend te moeten quotiseeren.*

XII. *Dat het gemelde Billet binnen zekeren tyd, namens de Gerechten wederom zal worden afgehaald, en alsdan ingevuld en ondertekend door elk Ingezeeten) zal moeten terug gegeeven worden.*

(Alles op zekere pœne, nader tegens de nalatigen te bepaalen.)

XIII. *Dat elk Ingezeeten getrouwelyk, ingevolge de Classen, waarin hy zig opgegeven heeft, binnen de bepaalde Termynen het verschuldigde in deeze Heffing zal fourneeren.*

(Meede op nader te bepalene Pœnen.)

XIV. *Dat, om zo te zorgen dat elk zich in dezen na behooren kwyte, eene Commissie uit de respective Gerechten met toevoeging van twee of drie eerlyke en getrouwe Burgers, elk in den haren zal worden aangesteld, en belast, om de ingekomene Billetten, onder in agthouding van Secretesse, te examineeren.*

XV. *Dat in het Billet, waarby zich de Ingezetenen zullen moeten Classificeeren, zal moeten geinsereerd zyn, eene Periode, inhoudende:* Dat deeze hunne Opgave gesteld is ter goeder trouw en naar hun best geweeten; *met verklaring, van, des gerequireerd, zulks met plegtigen Eede te willen bevestigen.*

XVI. *Dat de opgedagte Commissie, by de opening der Billetten vermeenende met recht te mogen vermoeden, dat de opgave niet getrouwelyk is gedaan, de zodaanigen dadelyk voor zich zal moeten ontbieden.*

XVII.

XVII. *Dat zy van hun, op wien zy vermoeden gegronde suspicie te moogen hebben, zullen moeten vragen, accuraate aantooning van de deugdelykheid der gedaane Opgaave.* LEEC-WAR-DEN.

XVIII. *Dat de Commisfie, bevindende dat daar omtrent kwade trouw plaats heeft, zodanige Ingezeetenen zal kunnen stellen onder die Clasfe, waar onder zy naar beste geweeten zal vermeenen dezelve te moeten Clasfficeeren.* *Procl. rakende een Plan van Belastinge.*

XIX. *Dat echter de alzo nader geclasfificeerde Ingezeeten, vermeenende, daar meede bezwaard te zyn, zich zullen kunnen addresfeeren, en daar over doleeren, by eene Commisfie uit het Provinciaal Bestuur ten dien einde te qualificeeren.*

XX. *Dat deeze laatste Commisfie, na verhoor van den geenen die zich bezwaard rekend, mitsgaders na ingenomen te hebben het bericht van de Commisfie, welke de eerste opgave heeft geëxamineerd, finaal zal beslisfen.*

XXI. *Dat van de ingekomene Opgaven in elk District of Stad, een naauwkeurig Register of Cohier zal worden opgemaakt, en daar van binnen een bepaalde tyd een affchrift moeten gezonden worden aan 's Lands Rekenkamer ter revisie, of alles is gesteld en verricht overeenkomstig de bepaalingen in de Ordonnantie van Heffing gesteld.*

XXII. *Dat de Commisfie tot de Finantien hare Remarques op eenigen Post maakende, dezelve ter spoedige oplosfing of verbetering zal zenden aan de Commisfie in elke Stad of District, tot Ontvangst der aangave gesteld; en dat zulks binnen eenen bepaalden tyd zal moeten gezuiverd zyn.*

XXIII. *Dat de inverdering der Quotisatie-Penningen zal geschieden van de Zeven eerste Clasfen, om de zes weeken, telkens het een agtste van het geheele Fournisfement; en van de overige Clasfen, om de drie Maanden, telkens het vierde gedeelte van het geheele Fournisfement.*

LEEU-WAR-DEN. XXIV. *Dat de Gerechten zullen aanstellen ten hunnen pericul, eenen Ontvanger en de noodige Collecteurs, tot de invordering der Penningen op de gestelde Termynen.*

Prooi. verakende een Plan von Belastinge. XXV. *Dat alle vierendeel Jaars, voor het verloop van de Maand, die op de invordering der hoogste Classen volgt; de Gelden zullen moeten overgebragt worden in 's Lands Comptoiren.*

XXVI. *Dat van de Resten, Cedullen zullen geformeerd, en met dezelve zal gehandeld worden even zo als zulks thans ten aanzien van die der Specien geschied.*

XXVII. *Dat het Fournissement voor de Dienstbooden en Vrygezels, die niet in de Classen begreepen zyn, zal geschieden om het half Jaar; en dat de geenen, by welke de Dienstbooden woonen, voor de betaalinge van het halfjaarig Fournissement zullen aanspraakelyk zyn.*

XXVIII. *Omtrent Weduwen of Huisgezinnen dewelke door versterf van de geenen, die voornamentlyk voor derzelver bestaan moesten zorgen, binnen het Jaar aanmerkelyk nadeel lyden, zal eenen regel worden gesteld tot verlichting of geheele exemptie in deeze Quotisatie.*

Wanneer het opgemeld of diergelyk Plan van belastingen word in werking gebragt, zullen daar door niet alleen de posten van Opzigters en Cherchers, maar van Commisen, generaale Collecteurs, en verdere in de tegenswoordige middelen geëmploieerende Ambtenaaren, vervallen.

Wy hebben billyk geoordeeld, dezelve, in dat geval, eenige gratificatie, of dedommagement toe te leggen: by voorbeeld, voor de Commisen en generaale Collecteurs elk f 250 in eens, zonder wyders; aan de oude Opzigters, die geheel buiten dienst worden gesteld, elk f 100 jaarlyks; en verders aan jongeren, die nog in staat zyn hun Brood te winnen, en welke zich in hun post wel hebben gekweeten, elk f 100 zonder wyders.

Ziet

LEEUWARDEN.

Procl. rakende een Plan van Belastinge.

Ziet daar, Medeburgers! een fchets van eene belasting aan Uwlieder oordeel voorgedraagen, dewelke, wanneer dezelve aan Onze gisfingen beantwoord, niet minder in 's Lands Kas zal kunnen opleeveren, dan de hier vooren gefpecificeerde Impofitien en Middelen, tot hier toe geheeven; en dewelke Wy vertrouwen over het algemeen evenrediger, min drukkender, niet aan die menigvuldige fraudes onderhevig te zullen zyn, die, ondanks het toeverzigt en de ftrenge wetten op het Stuk der Middelen, hebben plaats gehad.

Wy zullen geene bereekening maaken, van de voordeelen, welke de Ingezeetenen in het algemeen, en elke Huishouding in het byzonder, met de affchaffing van Impofitien mogen verwagten. Elk die weet, dat de Waaren een zesde of vyfde gedeelte van de waarde zyn bezwaard; dat de Commercie is geftremd en aan de befchikking van anderen overgelaaten, zo lange het Stelzel van de tegenswoordige Belastingen aanwezig is, zal zich gewisfelyk mogen vleyen dat de Goederen en Waren aanmerkelyk zullen moeten daalen, wanneer die groote bezwaaren zyn opgeheeven; en men zal op dien grond kunnen bereekenen, dat eene in de plaats geftelde Quotifatie, op lange na zoo drukkend niet zal zyn, vooral voor Huishoudingen, die uit eenige Perfoonen beftaan, en dus veel confumeeren tot leevensonderhoud. De minst vermogenden zullen er, onzes eragtens, veel by profiteeren: het bezwaar der Kinderen zal hun door de korting worden verzagt.

De Gelykheid in het dragen van Lasten zoo veel mogelyk te bevorderen, is Ons doelwit in deezen.

Wy hoopen, dat zodaanig heilzaam oogmerk zal kunnen bereikt worden, en dat de goede trouw en braafheid der Ingezeetenen daar voor meer ten waarborge zullen ftrekken, dan tallooze Ambtenaaren en omflagtige voorzieningen bevoorens hebben kunnen doen.

LEEUWARDEN.

Procl: rakende een Plan van Bezettinge.

Het in deezen vermeld Plan, Medeburgers! word aan Ulieden ter overweeging en beoordeeling voorgedraagen, geduurende den tyd van drie weeken na afkondiging deezes: beoordeel en onderzoek het zelve met bedaardheid, belangeloos voor uw zelven, maar met in ooghouding van het algemeen belang en het heil der Maatschappy. Vind Gylieden er bedenkingen op, ontdekt Gy er zwarigheden tegen, komen U verbeteringen voor, geef dezelve aan Ons binnen dien tyd op: Wy zullen met alle omzigtigheid en onpartydigheid dezelve overweegen, en daar van zodanig gebruik maaken, als de gegrondheid en het gewigt derzelve in onze oogen verdienen.

Heil en Broederschap!

Aldus gedaan op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 19 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Het Provinciaal Bestuur van Friesland,

A. A. BACKER, Vt.

Ter Ordonnantie van het zelve,

CORN. GODSCHALK.

By een Besluit van 21 April jongstleden, hadt het Provinciaal Bestuur den maatregel beraamd, volgens welken van de geweezene Staatsleden, Raaden des Hofs en anderen, die in den jaare 1787 in het bewind waren, eene schadevergoeding van *f* 700,000 zou worden gevorderd, ten behoeve, onder andere, van de zulken, die by de Omwenteling van dat jaar hadden ge-

geleeden. De daar by belang hebbenden, door Landien eisch, zich in hunne regten beleedigd agtende, en bovendien denzelven met regt en billykheid onbestaanbaar keurende, wierden gezamentlyk te raade, daar tegen eene *Deductie* in te leveren, van den volgenden inhoud. LAND-WAARDEN.

MEDEBURGERS!

Indien ooit eene Regeering zig beyverd heeft, om, aan hunne Medeingezetenen, te beloovea het volle genot dier Rechten en Vryheeden, welke de menschen, en in het afgetrokkene, en als Leden eener Burgerlyke Maatschappy beschouwd, toekomen; zoo zyn het voorzeker die geene, welke, zedert de Staatsomwenteling van 1795, de Provincie van Friesland, onder verschillende benamingen, bestierd hebben

En, naar maate die beloften in sterker bewoordingen vervat zyn, naar mate dezelve meer duidelyk, als de Souveraine en onveranderlyke wil van het Volk zelve, zyn voorgedragen; naar even die zelfde mate word ook ontegenspreeklyker het Recht van elk Ingezeten, om die Burgerlyke Vryheid, op zyne byzondere omstandigheden toegepast, voor zig te reclameeren, welke elk Ingezeeten genieten moet, zal het Volk zelve gezegd kunnen worden, waarlyk vry te zyn, en zullen de zoo plechtig geproclameerde Rechten van den Mensch en Burger, niet in ydele klanken, maar in daadzaaken bestaan.

En het is op dezen grond, dat de Ondergeschrevene, welke vermeenen, dat die Rechten ten hunnen opzigte niet alleen miskend, maar zelfs regtstreeks tegengegaan worden, zig ten volle bevoegd rekenen, om hier over gepaste vertogen te doen,

LEEUWARDEN.

Deductie van oude Staatsleden.

doen, by die geene, aan welke het maintien dier Rechten thans is aanbevoolen.

Zy bedoelden Ulieder Decreet van den 21 April dezes Jaars 1797, luidende volgens het Dagblad aldus:

„ *Dat van de geweezene Staatsleden, Raaden „ 's Hofs enz., welke in den Jaare 1787 in „ Bewind waren, zal geverderd worden 700,000 „ Guldens; dat Zevenendertig hunner zullen ge„ roepen worden voor eene (te benoemene) Com„ missie, en van hun afgevorderd de gemelde „ somma in twee Termynen, het eerste voor den eer„ sten Juny en het tweede voor den eersten Augus„ tus 1797 op te brengen, behoudens het recht, om „ met de overige Medeplichtigen onderling eene „ regeling te maken, mits dat die regeling eerst „ moet gelegd worden ter approbatie of revisie „ der straks te benoemene Commissie; als mede, „ dat van de onwilligen, zoo veele hunner goe„ deren zullen verkogt worden, als tot de scha„ devergoeding zal vereischt worden. En zyn „ tot deeze Commissie benoemd, de Burgers* Mie„ dema, Keuning, Fokeles, Visser *en* Hobbema, „ *met last en authorisatie, om deeze gewigtige „ zaak ten spoedigsten te effectueeren, door 37 „ der geweezene Staatsleden enz. hoofd voor hoofd „ voor zig te ontbieden, en genoemde somma van „ hun te requireeren.*"

Welk Decreet, eerst door de Citatie aan de Ondergeteekende geëxploicteerd, en het voorleggen der bewuste Acte van verbintenis: en nu, na de weigering der deducenten om te tekenen; door de Sommatien, op den 23 May geschied, is begonnen uitgevoerd te worden.

De Burgerlyke Vryheid (en dit zal niemand tegenspreeken) is voornamelyk gelegen in de veiligheid van Persoonen en Goederen, dat is, dat geene Persoonen kunnen worden gestraft, dat geene Goederen kunnen worden ontnomen, dan wegens daa-

daaden die Acte die de Wet verbied, en volgens formaliteiten by de Wet bepaald. Indien derhalven de Ondergeschreevenen kunnen aantoonen, dat Ulieder gemelde Decreet met deeze beginselen strydt, vertrouwen zy, dat Gylieden geene zwaarigheid zult maaken, het zelve buiten effect te stellen, en van dit oogenblik af ook alle deszelfs gevolgen te doen ophouden.

LEEUWARDEN. *Deductie van oude Staatsleden.*

Tot bereiking van dit oogmerk, zal men zig enkel bepaalen, tot een naauwkeurig en allereenvoudigst betoog van de twee navolgende stellingen.

1°. Dat de voorige Regenten en Raaden in den Hove geenzints verpligt zyn, tot het vergoeden van eenige schaade, aan die geene, welke door de troubles van 1787 eenig verlies geleeden, of personeele onaangenaamheeden ondervonden hebben.

2°. Zoo al eens eene zodanige verplichting konde plaats hebben, dat dan nog de form, naar welke die Schadevergoeding gevraagd wordt, ten eenemaal wederrechtelyk is.

Voor eerst zegt men: de gewezen Regenten en Raaden in den Hove zyn tot geene Schadevergoeding verplicht.

De verplichting tot Schadevergoeding brengt in de eerste plaats meede, dat er schade is toegebragt; en vervolgens, dat die schade *wederrechtelyk* is toegebragt.

Een Rechter, die een Gedaagden wegens eene gewoone misdaad straft, brengt hem zeker schade toe, doch *naar Rechte*, en hier denkt niemand om Schadevergoeding.

Deeze komt alleen dan te pas, wanneer aan iemand *tegens Rechte* schade is toegebragt.

Gevolgelyk moet die geen, die Schadevergoeding vraagt, bewyzen, dat die schade hem wederrechtelyk is toegebragt, door die geen, van wien hy die Schadevergoeding vordert.

Dit bewys niet zynde bygebragt, zoude zulks op zig zelve reeds voldoende zyn, om den eisch, in

LEEU-WARDEN.

Deductie van oude Staats-leden.

in dezen gedaan wordende, geheel en al te ontzeggen.

Doch de Ondergeschreevenen, volkomen vertrouwende op de rechtvaardigheid hunner zaake, gaan hier een stap verder, en zullen, hoe zeer ook ongehouden, zelve gaan bewyzen, dat zy aan niemand *wederrechtelyk* eenige schade hebben toegebragt.

Wat is iemand wederrechtelyk schade toebrengen? Immers! iemand schade toebrengen tegens die Rechten, die in kracht zyn, ten tyde, dat de schade word geleden.

Zoo derhalven de vorige Regenten, na de onlusten van 1787, niemand tegens de Rechten van dien tyd schade hebben aangedaan, is hunne zaak, by elken onpartydigen beoordeelaar, voldongen.

Het komt hier niet in aanmerking, op welke principes die Wetten zelve berusteden; of ze met de thans anders begreepene Souverainiteit des Volks al of niet strookten; het is genoeg, dat ze toen in vigeur waren; het is genoeg, dat de Staats-Leden tot derzelver maintien by hunne Procuratien als Volmachten gelast, en by plechtigen Eede verbonden waren. Het zoude de ongerymdheid zelve zyn, de later aangenomene principes op vroegere tyden te willen doen terug werken; en derhalven behoeft dit geen betoog.

Maar, wat is nu na de Revolutie van 1787 geschied? of liever, wat is er geschied na de Troubles van 1787? want, als men eigentlyk spreeken wil, heeft er geene Revolutie plaats, daar en de form van Regeering, en de Persoonen van de Regenten, dezelfde blyven.

De openbaare rust en veiligheid is bewaard gebleven; plunderingen en andere ongeregeldheden, die in dien tyd, in sommige Gewesten, hier en daar hebben plaats gehad, zyn in Friesland, door de waakzaamheid der Justitie, belet.

Men zal naauwlyks een eenig voorbeeld van

po-

politieke Dispositien, met voorbygaan der ordinaris Justitie, ten nadeele van een eenig Ingezeeten, kunnen bybrengen. LEEUWARDEN.

Er zyn geene nieuwe Verklaaringen afgevorderd, geene nieuwe Wetten, ten bezwaare van iemand, ingevoerd geworden. *Deductie van oude Staatsleden.*

Maar de Wetten, die zedert onheugelyke tyden subsisteerden, en naar welke nog gevonnist word, zyn uitgevoerd geworden.

Deeze Wetten haaren loop laatende, zyn de Staaten getrouw gebleeven aan hunnen Eed, waarby ze zig verbonden hadden, om *'t Hof te zullen laaten by de administratie van de Justitie.*

Die Wetten uitvoerende, zyn de Raaden in den Hove gebleeven, 't geen ze zyn moeten, Uitvoerders der Wetten, en hebben zig niet tot Wetgeevers verheven.

Beide overtuigd, dat de vereeniging der Wetgeevende en Rechterlyke Macht, wel dra, het verlies van alle Burgerlyke Vryheid zoude na zig sleepen, heeft ieder dier als toen Geconstitueerde Machten, zich tot deszelfs eigen Departement zorgvuldig bepaald.

De Titel in 's Lands Ordonnantie: *Van Oproer*, was in volle werking, en het principe, „ dat in „ sommige gevallen de opstand de heiligste van „ alle plichten is," had toen nog niet de Administratie der Crimineele Justitie tot een zoo moeilyk Ambt verheven, dat, om het zelve waar te neemen, een zoo fijn oordeel van onderscheiding nodig was, als door de onvolkomenheid van het menschelyk verstand maar zelden bereikt wordt.

Die Titel *Van Oproer* is ook nog in werking, zoo als uit het geen, na de beweegingen, te Collum in deezen Jaare 1797 hebbende plaats gehad, is voorgevallen, ten volle gebleeken is.

En, even zoo zeer, als de Raad van Justitie, thans zullende beoordeelen, wat oproer is, zig regelt naar de orde van zaaken, nu plaats hebbende;

LEEUWARDEN. de; zoo moest ook de in 1787 vigeerende Constitutie uitwyzen, wie toen als Oproermaakers behoorden gestraft te worden.

Deductie van oude Staatsleden. Dus is de schade, by veele Lieden in 1787 en vervolgens geleden, niet wederrechtelyk, maar volgens de Rechten van dien tyd, ondergaan; en zy, die toen schade geleden hebben, moeten zulks wyten, niet aan de Staaten, of Raaden in den Hove; maar, aan de ongelykvormigheid van hunne daaden met de Constitutie en vastgestelde Wetten van dien tyd.

Ja zelfs, met hoe veel weerzin de Staaten van Friesland de Crimineele Wetten, tegen zoo veele Lieden, hebben zien werken, is uit hun gedrag van den tyd af te neemen.

Gedachtig aan het zeggen van een Oud Rechtsgeleerde: „ Dat in Burgerlyke oneenigheeden, op „ verre na, niet alles, wat tegen de vastgestelde „ form van Regeering ondernomen wordt, juist „ geschiedt, met een boos opzet, om de Repu„ bliek te onder te brengen," hebben zy een Placaat van Amnestie gegeeven, waar by de gestrengheid der Wetten van een groot aantal hunner Medeburgeren is afgewend, en 't Hof in staat gesteld, om eens, aan zoo veele strafoeffeningen, een einde te zien

En, indien de kwaadwilligheid of het vooroordeel, in dat Placaat van Amnestie, eene *wreede barmhartigheid* meent te ontdekken, door enkel het oog te wenden naar hen, die daar by worden uitgeslooten: zoo zal, in tegendeel, een ieder, die de Amnestie in derzelver verband met 's Lands bezwooren Constitutie en de vigeerende Wetten beschouwt, in dezelve, zoo veele Brieven van Pardon en Abolitie ontdekken, als er Persoonen zyn, die door dezelve van alle Crimineele te recht stellingen bevryd worden; terwyl omtrent die geene, die daar by worden uitgeslooten, geene nieuwe Wetten gemaakt, maar alleen de oude Wetten in vigeur gelaaten worden.

Ein-

Eindelyk, om Ulieder aandacht niet met te veel zaaken op te houden, zal men nu nog maar, met één voorbeeld, ophelderen, de wettigheid van de Sustenue der Ondergeschreevene, dat hunne daaden niet, naar laatere Wetten of laater aangenoomene principes, kunnen beoordeelt worden. LEEUWARDEN. *Deductie van oude Staatsleden.*

Het is te vermoeden, dat by de Constitutie voor 't Volk van Nederland wel eenige Principes zullen worden aangenomen, welke tot hier toe niet in gebruik zyn, by voorbeeld, de volledige afscheiding van Kerk en Staat, in een veel ruimer zin, dan dezelve, tot kort na de Revolutie, heeft plaats gehad.

Zou het nu billyk zyn, dat de Representanten des Volks van Friesland in 1798 tot schadevergoeding wierden opgeroepen, om dat dezelve in 1795 iets gedaan hadden, 't geen met dat nieu principe niet strookte?

En zullen dan de Regenten van 1787 tot Schadevergoeding worden genoodzaakt, om dat ze toen niet wisten, wat in 1795 omtrent de Souverainiteit des Volks zou worden bepaald; om dat ze niet wisten, welke daaden dan niet meer voor oproerig zouden gehouden worden?

Laat hier het derde artikel van de Rechten van den Mensch en Burger antwoorden: „Doe niet „aan een ander, 't geen gy niet wilt, dat aan „u geschiede;" en laat eens eindelyk de beoeffening van die uitmuntende les de Burgerlyke Maatschappy, aan het waare geluk van derzelver Leden, dienstbaar maaken.

En hier mede dan betoogd zynde, dat de Oude Regenten en Raaden in den Hove tot geene Schadevergoeding gehouden zyn, gaat men tot het tweede Stuk over; om, namentlyk, aan te toonen: dat, byaldien er al om zoodanig eene Schadevergoeding kon gedacht worden, dan nog de form, volgens welke dezelve geëischt wordt, geheel en al wederrechtelyk zyn zoude.

LEEUWARDEN.

Deductie van oude Staatsleden.

De Rechten van den Mensch bestaan in de veiligheid van ons leven, onze vryheid, eigendom, en de rechten door verdragen verkreegen; en het behoort onder de aanzienlyke voordeelen der Burgerlyke Maatschappy, dat wy, omtrent één dier rechten beledigd zynde, niet ons zelven rechten, maar daar toe de hulp van den Rechter inroepen, die, na een bedaard onderzoek der zaake, na beide parthyen gehoord te hebben, een eenzydig oordeel vellen moet.

Meent dus de eene *mensch*, dat de ander hem schaade heeft toegebragt, zoo tracht hy zelve die schade vergoed te krygen. Maar, oordeelt de eene *Burger* van den anderen *Burger* schade geleden te hebben, zoo roept hy hem voor den bevoegden Rechter, aan wiens uitspraak beide gerekend worden hunne zaak verbleeven te hebben, door dien ze Leeden van ééne Burger Maatschappy geworden zyn.

Maar in ons geval, zyn zy, die schade vergoed willen hebben, en zy, van wie die vergoeding gevorderd wordt, Leden van ééne Burger-Maatschappy; dus moeten de eerstgemelde immers de laatstgemelde voor hunnen bevoegden Rechter aanspreeken.

En deeze uitoeffening van Civile Justitie moet aan 't Hof gelaaren worden, ingevolge de Instructie voor de Provisioneele Representanten des Frieschen Volks.

Het is op deeze voorwaarde ('t zy met bescheidenheid gezegd) het is op deeze voorwaarde, en op geene andere, dat Gylieden, als derzelver Opvolgers, het Volk van Friesland bestuurt; en, zoo dra dit point wordt uit het oog verlooren, houdt ook de Opdragt van Volksvertegenwoordiging op, door het Committé Revolutionair geschied.

Is dus de zaak, waar van wy spreeken, uit haaren eigen aart, een object van de ordinaris Justitie, en niet van politiek onderzoek, zy kan ook, in

in de tweede plaats, by geen politiek onderzoek worden afgedaan.

Immers, hier komen zoo veele verschillende en moeilyke questien voor, dat dezelve de naauwkeurigheid van een Rechterlyk onderzoek volstrekt noodzakelyk maaken, als daar zyn:

LIEUWARDEN.

Dedoctie van oude Staatsleden.

1°. Is er schade geleden, en welke?

2°. Is die schade wederrechtelyk geleden?

3°. Wie zyn ze, die Schadevergoeding eisschen? en wat eisschen zy?

4°. Van wie wordt het gezocht, bepaaldelyk van welke persoonen, en op wat grond?

5°. Blykt het, dat die Persoonen de schade hebben toegebragt?

6°. Is die schade door hen toegebragt, met een doleus opzet, of door zoodanig eene grove onwetenheid, die genoegzamen grond tot zoo eene actie van schade oplevert?

Wat het eerste Poinct betreft: „Is er schade „ geleden, en welke?"

Dat er schade geleden is, stemt men toe, maar waar uit blykt, dat die schade juist zeven tonnen Gouds bedraagt, niet meer of niet minder? of is dit uit de opgaave der eisschers zelve blykbaar? en hoe worden deeze dan partyen en getuigen tevens?

Ten Tweeden: Is die schade wederrechtelyk geleden?

Wy hebben hier boven het tegendeel bewezen, maar, zoo men al eens van de kragt dier bewyzen nog niet ten volle overtuigd mogt zyn, zal men zelfs dan niet moeten toestemmen, dat hier veel vóór kan worden bygebragt?

Of zal het eene *Gelykheid* van Rechten zyn, dat in het zelfde Land, daar aan de ergste booswigten hunne defensie volledig word overgelaten, daar aan iemand, die, na Vader en Moeder vermoord te hebben, zulks halstarrig blyft ontken-

LANDS WAARDEN. *Deductie van oude Staatsleden.*

nen, op 's Lands kosten een Advocaat wordt toegevoegd; dat daar Lieden, die ter goeder naam en faam staan, en gezegd worden in hun Officie iemand te hebben benadeeld, zelfs niet eens geboord, nog veel minder tot het bewyzen hunner onschuld, zullen worden toegelaaten?

Ten Derden: Wie zyn ze, die Schadevergoeding eisschen?

Zyn er niet veele onder die geene, die na 1787 schade geleden hebben, die van geene Vergoeding spreeken? zyn er hier niet onder, die beter dan de overige omtrent hunne Maatschappelyke Rechten gerekend moeten worden verlicht te zyn? willen dan deeze Lieden niet hebben, 't geen hun toekomt? of begrypen zy, dat hunne daaden, hoe overeenkomstig ook met hunne eigen politieke beginzels, egter met de orde van zaaken in 1787 weinig strookten?

Verder, zyn er ook, onder die geene, die veel van Schadevergoeding spreeken, niet de zodanige, die door de troubles van 1787 geene schade geleeden hebben, dog die begreepen, dat de verwarring van dien tyd hun de beste gelegenheid aan de hand gaf, om de berooidheid hunner boedels te bedekken, en naderhand, als ongelukkige slagtoffers van hunne Vaderlandsliefde, op den wettigen eigendom van anderen aanspraak te maken?

Ten Vierden: Van welke Persoonen, en op wat grond, wordt het geeischt?

Waar is de Actie tegens die 37 Persoonen, tegens welke de Citatie is uitgegaan? en, toen naderhand die Citatie tegens sommige derzelve is opgeheven, hebben toen de Versoekers aan hun recht, ten opzigte van die geene, gerenuntieerd?

Ten Vyfden: Blykt het, dat die Persoonen de schade hebben toegebragt?

Zommige van hun zyn in het Jaar 1787 niet eens Volmachten ten Landsdage geweest.

Eén zelfs heeft, tot in den Jaare 1790 toe, een Comptabel Ampt bekleed.

Een ander heeft, uit hoofde eener Commissie, niet op 't Landshuis mogen verschynen.

Wederom een ander is, maanden achter een, uit de Provincie afwezig geweest; en deeze alle hebben gevolgelyk, als toen, geene deliberatien van de Staaten kunnen bywoonen.

Drie van de geciteerde Raaden in den Hove hebben over geene zaaken, de troubles van 1787 betreffende, mede gezeten, uit hoofde van verwantschap met den een of ander der Gedaagden.

En, zoo zy, die er dan overblyven, niet even als sommige der bovengenoemde Persoonen, van de onmogelykheid, dat zy schuldig zyn, kunnen doen blyken, zullen zy dan voor schuldig gehouden worden, alleen, om dat zy kunnen schuldig zyn?

En genomen eens, dat zy schuldig zyn, zyn zy dan alleen schuldig?

Als een Collegie iemand benadeelt heeft, houdt men dan het gantsche Collegie voor schuldig, of die geene alleen, die er in gestemd hebben?

In het eerste geval, waarom zyn dan de Ondergeschreevene alleen geciteerd?

In het laatste geval, waar geblykt dan van de Advyzen, die zy op 't Landshuis, of in den Raad hebben uitgebragt? of is dit maar by giesing opgemaakt?

Ten Zesden: Heeft, in het geen door hen gedaan is, een doleus opzet, of grove onweetenheid plaats?

De Volmachten ten Landsdage waren Gelastigden door de Stemgeregtigde Ingezeetenen, en wel zodanige Gelastigden, die des noods tot het op zig neemen van dien last konden genoodzaakt worden; zy moesten hunnen last uitvoeren ter goeder trouw, en waaren voor een doleus opzet, of zeer grove onkunde, aansprakelyk.

Maar, zoo zy nu eens iemand schade hadden toegebragt, zonder doleus opzet, zonder eene

LEEUWARDEN. Deductie van oude Staatsleden.

LEEUWARDEN.

zeer groove dwaaling, doch, die met nog grooter kunde, met een nog fcherper doorzigt, had kunnen verhoed worden, en zy hadden dit ter goeder trouw gedaan, zal er dan een Actie van fchade tegens hen geinstitueerd worden? Waar wil dit heen?

Deductie van oude Staatsleden.

Wanneer dan eens eene Sententie van 't Hof in groot Revys wordt gereformeerd, om dat er blykt in de toepassing van 't een of ander rechtsprincipe erreur begaan te zyn, zal dan de Succumbant ter eerster instantie Schadevergoeding van 't Hof eisfchen, om dat hy niet al aanstonds getriumpheerd heeft?

Of zal hy ook verkiezen, eenige Raaden er uit te kippen, die hy gist dat tegens hem gestemd hebben, en die dan, ieder *in solidum*, willen gecondemneerd hebben?

De Ondergefchreevene meenen genoeg gezegd te hebben, tot betoog, dat deeze zaak veel te netelig is, om anders, dan na behoorlyk Rechterlyk onderzoek, te worden getermineerd.

Ja maar, zegt men, een Rechterlyk onderzoek is te langwylig; hen die fchade geleden hebben, tot de ordinaris Justitie te verwyzen, is het zelfde, als hun af te wyzen.

Maar, men zal immers toegeeven, dat van de wettigheid der pretensie blyken moet; en zoo hier van blykt, waarom zou dan voor hen geen Justitie te krygen zyn?

Het is waar, de Rechter is met geen gemoedelyke overtuiging te vreede, maar ziet op legaal bewys.

En, daar dit principe wordt uit het oog verloren, daar is geen Burgerlyke Vryheid meer, met welke het altoosduurend gevaar, van onfchuldig gedoemd te worden, geenzints strooken kan.

De Wetgeever bepaalt, welk foort van bewyzen in Rechte eenen genoegzaamen trap van zekerheid opleveren.

De

LEEUWARDEN. *Deductie van oude Staatsleden.*

De Rechter ziet slegts, of die bewyzen al of niet voor handen zyn.

Zoo handelt de Wetgeever naar ryp beraad, en in koelen bloede, zonder te weeten, wie by zyne bepaaling winnen, wie daar by verliezen zal.

Zoo vraagt de Rechter, niet aan zig zelve, maar aan de onpartydige uitspraak der Wet, wien hy vryspreeken, wien hy doemen moet.

Daar dit legaal bewys, deeze gewoone Rechtspleeging naauwkeurig bewaard wordt, daar kan de Burgerlyke Vryheid bloeijen; het is deeze gestrenge administratie der Justitie, die zelfs het beste hulpmiddel, tegen de hevigste beroeringen van een Gemeenebest, aan de hand geeft.

In tegendeel, daar de zaaken aan den dagelykschen Rechter onttrokken worden; daar politieke dispositien het meest in zwang raaken; daar een ieder, die volgens strengheid van rechten zyne oogmerken niet bereiken kan, by de laatstgemelde heul zoekt; daar is wel dra geen schyn of schaduw van Burgerlyke Vryheid meer aanwezig; daar verliest de Burgerlyke Maatschappy alle haare Voorrechten; en wordt in eene zaamenwooning misvormd, boven welke de staat der natuur verre te verkiezen is.

Uit al het gezegde, meenen de Ondergeteekende, dat overtuigend blyken moet:

Dat in dezen geene verpligting tot Schadevergoeding van hunne zyde plaats heeft, en, by aldien hier omtrent nog eenige twyffel mogt overblyven, dat dan nog die Schadevergoeding van hen, door gewoone middelen Rechtens, zal moeten worden gevorderd, en aan hen daar tegens hunne volledige defensie worden overgelaaten.

Zoodanig een onpartydig Rechterlyk onderzoek is alleen bestaanbaar met de veiligheid van Persoonen en Goederen, hen door het Committé Revolutionair, op den 19 February 1795, plechtig beloofd.

LEEUWARDEN.

Deductie van oude Staatsleden.

Aan dit Rechterlyk onderzoek durven zy zig gerust onderwerpen.

Zedert lang gewoon, de zwaarste verliezen te lyden, en, door de gevolgen der Revolutie, van dat geen beroofd zynde, dat onder de vorige Constitutie voor wettigen eigendom gehouden wierd; hebben zy zig reeds meerder opofferingen, dan hunne gewezen Mederegenten in de andere Gewesten van Nederland, moeten laaten welgevallen.

Zedert lang gewoon, de voorwerpen te zyn van de hevigste aantygingen, hebben zy zig, tot nog toe, door niemand, hoe ook genaamd, op eene wettige wyze beschuldigd gezien.

En, wat of ook ten dien opzichte, in de zaak, waar over thans gehandeld is, mooge voorvallen; zoo zullen de Ondergeteekende, in de aangenaame bewustheid, van naar hunnen Eed en Plicht gehandeld, en het nut hunner Medeburgeren, zoo veel in hun was, gezocht te hebben, zig door de gerustheid van hun geweeten genoegzaam gesterkt voelen, om den uitslag deezer zaak, zoo wel als de overige lotgevallen huns levens, met gelaatenheid af te wachten.

(*Was geteekend*)

U. van Burmania.
M. van Scheltinga.
D. B. van Haersma, voor zig zelve, en als gelastigde van den Oud-Raadsheer *J. L. D. van Haersma.*
P. A. Bergsma.
H. B. van Sminia.
C. van Scheltinga.
W. A. P. van Sloterdyk.
H. L. van Haersma.
D. J. A. van Sytzama.
S. Basseleur.
W. H. T. Camstra thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg.
E. S. G J. van Burmania Rengers.
T M. Lycklama a Nyeholt.
F. J. J. van Eysinga.
R. L. van Andringa de Kempenaer.

L.

LEEU-WAR-DEN.

L. A. Æ. Rengers.	*Eco de Wendt.*
M. van Scheltinga.	*A. Muller.*
Eiso de Wendt.	*Syds Schaaf*
R. van Lynden.	*Aldert Taykes.*
J. A. Willinge.	*Herm. Cannegieter.*
W. H. van Hambroick.	

Het Provinciaal Bestuur, deeze Deductie gesteld hebbende in handen eener daar toe benoemde Commisfie, nam het uitgebragte Rapport aan als het zyne, en veranderde het zelve in een Besluit; agtervolgens het hier op volgende

EXTRACT *uit de* DECRETEN *van het* PROVINCIAAL BESTUUR *van* FRIESLAND.

De Commisfie tot regeling en invordering der Schadevergoeding, heeft, ter voldoening aan het Decreet van 27 May laatstleden, haar Rapport, confideratien en advis uitgebragt op een Request en Deductie voor *Ulbo van Burmania cum soc.*, tendeerende tot het doen intrekken en buiten effect te stellen van het Decreet van den 21 April deezes jaars, betrekkelyk de personeele Schadevergoeding.

Waar op gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaan, de Commisfie voor haare genomene moeite te bedanken; het Request voor *Ulbo van Burmania cum soc.* bovengedagt uit te geeven met het appointement: *in deezen kan niet worden getreeden*; en voorts het Rapport van de Commisfie te doen drukken en aan het openbaar ter kennis te brengen.

Aldus gedecreteerd op het Landschapshuis binnen

LEEU-WAR-DEN. nen Leeuwarden, den 1 Juny 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeerd met voorsz. Register.

In kennisse van my Secretaris,

CORN. GODSCHALK.

RAPPORT *van de Commissie tot* SCHADEVERGOEDING, *uit het* PROVINCIAAL BESTUUR *van* FRIESLAND; *op eene* DEDUCTIE *van wegens eenige geweezene Leden enz. van het voorig* BESTUUR, *ter Vergadering van het* PROVINCIAAL BESTUUR *van* FRIESLAND *ingeleverd.*

MEDEBURGERS!

Uwe Commissie, door Ulieden ter hand gesteld zynde een Request, geteekend door *Pieter Wierdsma*, uit orde van 27 der geciteerde en gesommeerde Leeden van de oude Staats-Regeeringe, geweezen Raaden 's Hofs van Friesland en geadjungeerde Rechters, waarin te kennen geeven, aan zich zelven, aan het Provinciaal Bestuur, en aan de Nakomelingschap verschuldigd te zyn, hunne onschuld ter verplichtinge tot Schadevergoedinge te moeten aantoonen; ten welken einde eene bygaande Deductie, door hun allen geteekend, der Vergaderinge is toegezonden; welke meede uwe Commissie ten narigt en om rapport is gerenvoyeerd, behelzende het verzoek der Requestranten, dat de redenen en argumenten, in gemelde Deductie voorkoomende, door het Provinciaal Bestuur

ftuur in ferieufe deliberatien genomen worden, en dat, naar zulks, het Decreet van den 21 April laatstleden met de gevolgen van dien worde in getrokken en buiten effect gefteld, en geduurende de deliberatien over dat gewigtig ftuk (*zoo door Rapport haar genaamd word*) de ondernomene executie van het gemelde Decreet mag blyven in *ftatu*.

LEEUWARDEN. *en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.*

Wy hebben, Medeburgers! fchoon dit een zeer wydloopig en fijn beredeneerd Stuk is, niet geaarzeld deezen uwen last, naar ons vermogen, te volbrengen: de gronden waarop gemelde perfoonen hunne verontfchuldigingen in deeze Deductie bouwen, *zyn:* dat, indien ooit eene Regeeringe zich beyverd heeft hunne Meede Ingezeetenen het volle genot der Rechten en Vryheden, welke de Menfchen, *en* in het afgetrokkene, *en* als Leden eener Burgerlyke Maatfchappy befchouwd toekomen, *te belooven*, het voorzeker die is, welke zedert de Staatsomwentelingen van 1795 de Provincie Friesland, onder verfchillende benaamingen beftierd heeft; „ *zullen nu* (zeggen zy) *de* „ *zoo plechtig geproclameerde Rechten van den* „ *Mensch en Burger niet in ydele klanken, maar* „ *in daadzaaken beftaan, naar maate die be-* „ *loften in fterker bewoordingen vervat zyn,* „ *en duidelyk als de fouvereine en onveranderly-* „ *ke wil van het Volk zelve zyn voorgedragen,* „ *naar die maate heeft ook ontegenfpreekelyk ie-* „ *der Ingezeten het Recht, die Burgerlyke Vry-* „ *heid op zyne byzondere omftandigheden toe te* „ *passen, en voor zich te reclameeren; anders zou-* „ *de het Volk niet gezegd kunnen worden waarlyk* „ *vry te zyn.*" Op deezen grond beklaagen zich de Requestranten, dat de Rechten van den Mensch en Burger ten hunnen opzichte niet alleen miskend, maar regtftreeks worden tegengegaan; rekenende zich uit dien hoofde ten vollen bevoegd gepaste Vertoogen te doen by den geenen, welken het maintien dier beloofde Rechten is aanbevoolen. Wy kunnen, Medeburgers! die verklaarin-

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

ringe, als met eene gezonde uitlegkunde instemmende, den Supplianten zeer wel toestaan: maar meenen teffens, dat de toepasfinge, door haar hier uit getrokken, zeer verre buiten het spoor afdwaald, wanneer zy verder beweeren, dat het Decreet van den 21 April reeds gemeld, regelregt stryd met de beginzelen, niet alleen der *rechtvaardigheid*, maar vooral ook der *Burgerlyke Vryheid*, bestaande voornamelyk in de veiligheid van persoonen en goederen, welke wel expresselyk door het Committé Revolutionair, op den 19 February 1795, plegtig aan hun is beloofd; zoo leiden ze daar uit af, dat, nog hunne persoonen gestraft, nog hunne Goederen tot Schaadevergoedinge, wegens de gevolgen van het gebeurde in 1787, kunnen gereclameerd worden; dus zyn de Supplianten van oordeel, dat indien in staat zyn aan te toonen het Decreet van den 21 April laatstleden met deeze *belofte*, en *beginzelen* der Burgerlyke Vryheid, op de geproclameerde Rechten van den Mensch en Burger gegrond, strydig te zyn, het Provinciaal Bestuur dan geene zwarigheid zal maaken, dat Decreet in alle zyne werkzaamheden en gevolgen, ogenblikkelyk te doen ophouden en buiten effect stellen; ter bereikinge van dit hun oogmerk, bedienen zy zich van twee stellingen te betoogen, zynde, *voor eerst*, dat door hun aan die geenen, welke door de troubles van 1787 eenig verlies geleden, of personeele onaangenaamheeden ondervonden hebben, geene voldoening behoort te geschieden, en *ten tweeden*, dat, indien al zodaanige verpligtinge op hun konde gelegd worden, dan echter de form op welke die Schaadevergoedinge thans gevraagd word, ten eenemaal door hun *wederrechtelyk* word beschouwd.

Dat de geweezen Regenten en Raaden in den Hove, tot geene Schaadevergoedinge verpligt zyn, word in deeze Deductie zeer omslagtig en breedvoerig beweerd; steunende voornamelyk op twee stellingen, de eerste: „dat niemand door hun eenig „ per-

„ perfoneel nadeel, ftrydig met de toen plaats hebbende Wetten, is toegebragt; en ten tweeden, dat, indien zulks al konde worden aangetoond, het dan nog by mogelykheid aan hun niet konde toegefchreeven worden, dewyl zy lieden zich, in het maintien der Wetten toen fubfifteerende, overeenkomftig hunnen plicht hadden gedragen; zynde zulks ook dan nog niet te wyten aan de destyds fungeerende Staaten ofte Raaden in den Hove, maar moet worden toegefchreeven aan de *ongelykvormigheid* van de daaden der geenen welke fchaade geleeden hebben *met de Conftitutie en vastgeftelde Wetten van dien tyd;*" waaruit ten gevolge kan en moet afgeleid worden, dat de Patriotten, welke fchaade geleeden hebben, juist daarvan zelfs en de eenigfte oorzaaken zyn geweest.

LEEUWARDEN.

Rapport en Befluit op de Deductie der oude Staatsleden.

Dat de Requestranten, met hunne Complices, in die qualiteit, welke toen bekleeden, niemand eenig perfoneel fchaade hebben toegebragt, kan uwe Commisfie, Medeburgers! de Supplianten niet toeftemmen: dewyl zy vermeend overtuigende bewyzen van het tegendeel te kunnen aantoonen; ook meent zy in ftaat te zyn Ulieden te kunnen berigten, dat niet alle daaden der Supplianten ingerigt zyn geworden overeenkomftig de toenmaals exfteerende Wetten. Immers heeft men destyds het Verbond der Unie van Utrecht, als een Wet, waarop men zich dikwyls beriep, befchouwd, en deeze Wet is door de Staaten van Friesland menigmaal en in onderfcheidene deelen overtreeden: zelfs is het 8fte artikel nimmer door Frieslands Regenten geëxecuteerd, beftaande in de monfteringe en opteekeninge van de tusfchen de 18 en 60 jaaren oud zynde Burgeren; sommige der Friefche Placaaten zyn tegen het 13 artikel ftrydende, waarin Religie zugt verboden word uit te oeffenen; ook zyn de 18de, 24 en 25fte artikelen van die Wet genoegzaam beftendig overtreeden. Was ook in dien tyd niet het Reglement

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

ment Reformatoir, in den Jaare 1748 door *Willem den Vierden* geëmaneerd, eene Wet, welke door ieder Staatslid in Friesland wierde bezwooren, met onderwerpinge der ysfelykste straffen, welke in het 59 artikel bepaald worden? en egter is deeze Wet, dit Reglement Reformatoir, door de Staaten van Friesland onwederspreekelyk op Art. 1, 2, 11, 12, 17, 18, 22, 28 36, 46, 56, en boven alle anderen art. 60, misbruikt en overtreden. Was niet de wettiging, permitteeringe en aansporinge der Wapengenootschappen, by Resolutie van den 9 December 1783, eene Wet, welke de Regenten verplicht waren te bekrachtigen en in stand te houden? en kan dus wel anders de disfolveeringe ofte verniedinge dier Vrycorpsen, ook byzonder het annulleeren en disfolveeren van derzelver Gecommitteerden, zoo als willekeurig en wederrechtelyk, by Publicatie van den 25 September 1786, gebeurd is, dan eene schendinge, verkrachtinge en overtreedinge der Wetten worden beschouwd? Is er ook een mensch in gantsch Friesland, die zyn zintuigen en gezond oordeel machtig is te gebruiken, welke zal kunnen gelooven, dat de Publicatie op dien zelfden datum gearresteerd, ter *verschuwinge om geene Nieuwspapieren te leezen* en *verbod de Regeeringe nog te pryzen nog te* laaken, en dus publiek geheel stom te moeten zyn, gegrond is op de Constitutie en Wetten, dien tyd subsisteerende? Gewisselyk niemand.

Kan men het als eene *handhavinge der Wetten* beschouwen, dat men op den 29 September 1786 last gegeeven heeft aan de Friesche Gecommitteerden in den Haage, meede te delibereeren over de Missive van den Koning van Pruissen, geschreeven te Berlyn den tweeden dier maand, welke den 19 dito ter Vergadering van Hun Hoog Mogende was ingekomen? zoo ook de vraag tot antwoord aan de Staaten van Holland, ter inlichtinge hunner Missive, geschreeven den eersten November

vember 1785, en eisch van de terugroepinge derzelve; de rescriptie aan de Staaten van Holland, Utrecht en Gelderland gedaan; de last aan Dockum, om de electie wegens hunne Stad aan *Willem den Vyfden* over te laaten? Was het strookende met de destyds subsisteerende Wetten, de Curatoren van 's Lands Hooge School te Franeker te authoriseeren, om geene Studenten of Professoren diet Academie toe te laaten eenige Exercitiegezelschappen by te woonen? Was het niet geheel willekeurig van het Collegie, vier Professoren te Franeker, wegens hunne patriottische denkwyze, te dimitteeren? het welk echter door de Staatnn wierde goedgekeurd. Wat anders, dan willekeurig, was de last aan de Gecommitteerden ter Generaliteit, „ geene betaalinge toe te staan „ aan de nieuw aangeworvene Recruten door den „ Rhyngraaf *van Salm*, om dat daar onder ge„ vonden wierden, welke *patriottische denkbeel„ den* koesterden?" Was het volgens de toen subsisteerende Wetten, in de weigeringe te continueeren tot het uitloopen der Schepen naar Brest, waartoe men, uit kracht der Alliantie met eenen nabuurigen Bondgenoot, verplicht was? Was het wettig, en de begeere des Volks, orde te geeven, om troupen marschvaardig te houden, ter beteugelinge der *Patriotten* in Utrecht; als meede, het verbod ter invoeringe van Ammunitie te continueeren, by poene van 100 gouden Friesche Ryders, boven de confiscatie te verbeuren, of arbitraire correctie? En een Corps Artilleristen, in voorzorg tegens de Patriotten, op te ontbieden, kan immers niemand, welke één greintje Vaderlandsliefde bezit, *wettig* keuren? Eene last aan de Gecommitteerden ter Generaliteit, om de Staaten van Utrecht, te Amersfoort vergadert, voor de *alleen wettige Souverain van dat Gewest* te erkennen, en de *zich qualificeerende* (zoo als dezelve destyds met veragtinge genaamd wierden, doch wy zeggen *meer gewettigde* Staaten) te Utrecht ver-

LEEUWARDEN. *Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.*

LEEUWARDEN. vergadert, te helpen weeren? Hoe wettig was de last aan de Gecommitteerden ter Generaliteit, om het verzoek van *Willem den Vyfden* en pretense Staaten van Amersfoort te accepteeren, om de door Holland verzogte mediatie van Frankryk af te wyzen; om de klagte van *Thulemeyer*, Envoyé des Konings van Pruisfen, te appuieeren, en by derzelver eisch van den 21 July 1787 te persisteeren? ook nog deszelfs voorstel, ter mediatie van Pruisfen, te accepteeren? Waar was eene Wet, om eene Resolutie te neemen, het exerceeren met kanon van de Exercitiegenootschappen te verbieden, en naderhand dezelve geheel te annulleeren, en by Publicatie hunne Geweeren in te vorderen, met nadere bepaalinge, dezelve aan de Ammunitiemeester op te brengen? Was, eindelyk, (dewyl *alle* wederrechtelyke daaden aan te stippen ons onmogelyk, en Ulieden verveelende zoude zyn) het ook wettig, dat op den 11 September 1787 eene geheime last aan *l'Ammoraal Joachim Johan Rengers*, op voorstel eener Commissie van Defensie, bestaande uit Gecommitteerden van het Mindergetal, Commissarien uit de Gedeputeerden en uit de Raaden 's Hofs van Friesland, op den eersten dier maand ter Staatsvergaderinge voorgedraagen, is gegeeven, om militaire Troupen in Friesland te brengen, het zy *Staatsche*, het zy *uitheemsche!* waaromme hy zich naar Nymegen, by haare Koninglyke Hoogheid Mevrouwe de Princesse *Frederica Sophia Wilhelmina*, heeft begeeven, en naar Utrecht by zyne Doorluchtige Hoogheid *Willem den Vyfden*, als meede naar Kleef by den *Hertog van Brunswyk*, als Chef van de naar Holland marcheerende Pruissische Troupen; en met rapport terug gekomen is, dat de Regimenten Infantery van *Waldeck* en *Suiljard*, benevens een Detachement Cavallery van *Pous*, reeds op aanmarsch naar Friesland waren, dewelke ook dadelyk hier zyn binnen gerukt. Ziet daar, Medeburgers! een staaltje der werkzaam.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

zaamheden van de toenmaalige Regeeringe, welke **LEEUWARDEN.**
zich beroemd *hunne daaden naar de Constitutie en subsisteerende Wetten van dien tyd ingericht te hebben!* Wy hebben reeds gezegd in staat te zyn aan te toonen, dat ook de roem der Requestranten, „ *van nimmer iemand schaade te hebben toegebragt*," in deezen ydel is: om Ulieden hiervan te overtuigen, zullen wy ook uit de bewyzen, welke daar van voor handen zyn, een staaltje vertooonen. Wat dunkt U, Medeburgers! was het ook *schade toebrengen* aan de Burgers *C. L. van Beyma*, *A. J. C. de Beere*, *P. Breugeman*, *H. A. H. van Knyff*, *E. F. van Aylva*, *J. Roorda*, *A. van Boelens*, *R. van Kieffens*, *B. Feenstra*, *H. J. Attema* en *W. Hoogenbrugh*, toen men ter Staatsvergaderinge, op voorstel door het Kwartier van Zevenwouden, decreteerde, den 14 Augustus 1787, hunne Protesten, welke zy tegens de conclusien der meerderheid, met verbreekinge der destyds plaats hebbende Wetten, tot onderdrukkinge en overheersching des Volks, waren ingegeeven en geinsereerd; (want eene Wet, van geene schriftelyke Protesten in de Notulen te mogen doen aanteekenen, hadde ten dien tyde plaats,) deeze Protesten, zeggen wy, te stellen in handen van den Procureur Generaal, met last genoemde persoonen te actioneeren en crimineel te vervolgen? Was het ook *schade toebrengen*, toen zy door vervolginge genoodzaakt wierden het Land te ruimen; toen men verder hunne goederen confisqueërde en verkogte? Was het ook *schade toebrengen*, toen men, op het præadvis van Gecommitteerden uit het Mindergetal, Gedeputeerden en Raadens 's Hofs van Friesland, concludeerde, over de boedels van gesuspendeerde en gedetineerde Regenten der Stad Franeker Sequesters aan te stellen, en anderen, met hun gelyk in daaden staande, echter *vry te*

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

 spree-

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

spreeken? dus geheel willekeurig. Wat was het anders, dan *schade toebrengen*, toen men, door overheersching, de Fraterniteiten in Friesland reeds had gedissolveerd, ook nog derzelver goederen inventariseerde en ten profyte des Lands reclameerde, om daar van door de Gedeputeerden zoo veele men goed vond eigendunkelyk te verkoopen? Was het ook *schaade toebrengen*, of willekeurig door overheersching gehandeld, zonder consent der eigenaars het Fraterniteitshuis tot eene eigendom des Lands te verklaaren, schoon de inkoop restitueerende? Wat was het anders, dan *schaade toebrengen*, consent te geeven ter Generaliteit tot suspensie der Officiers, welke betoond hadden het *patriotismе* toegedaan te zyn? Was het geen personeel *schaade toebrengen*, zoo veele eerlyke, braave Vaderlandlievende Burgeren, van hunne huisgezinnen, door vervolginge, te verdryven; moetende door overheerschinge, of buiten 's Lands omzwerven, of in gevangenissen opgeslooten zyn, waar van veelen zeer wreedaardige en allerwillekeurigste Sententien hebben moeten ondergaan; en veele vluchtende de confisqueeringe hunner goederen? Ook hebben drie Predikanten, op beschuldiging van ongeoorloofde correspondentie, de deporteeringe uit hunne posten moeten ondergaan; schoon hun de aantyginge nimmer is beweezen, (zynde de Burgers *E. Alta* van Bozum, *B. A. Snoek* van Oosterwierum en *D. van der Schaaf*, van Minderscha, welke laatste boven dien door het Hof buiten 's Lands is gebannen.) Zouden wy alle de particuliere schaadens, door de toenmaalige Regeeringe en Hof van Justitie veroorzaakt, aanhaalen, wy zouden misschien een geheel boekdeel moeten beschryven: waarom wy ons thans, met dit staakje op te leveren, vergenoegen.

Wy meenen echter, ter verdere inlichtinge, nog

iets

iets te moeten zeggen van *algemeene schaadens*, door de Regeeringe, voor de Revolutie in 1795, toegebragt: waar toe wy bybrengen, het verleenen van een douceur aan militaire persoonen, door de Staaten van Friesland uitgedeeld, en wel aan ieder Ritmeester der Cavallerie en Kaptein der Infanterie en Artillerie, welke betoond hadden *geene Patriotten* te zyn, zes guldens voor een paard, en verders na advenant; en aan den Lieutenant-Colonel *Ardesch* boven dien een fraay gewerkte degen met gouden gevest; de approbatie der Gecommitteerden ter Generaliteit, wegens het consenteeren tot eene petitie van 200000 guldens, ter betalinge aan militairen, welke door de Patriotten en Regeeringe van Holland destyds waren gesuspendeert; veele andere Petitien, waarvan de betaalingen alleen strekten ter vernietiginge en te onderbrenginge van het Patriottisme, zyn meede door Frieslands Regenten geconsenteerd; vooral naar de toetreedinge in den oorlog met den Prins van Oranje tegen de Fransche Repukliek, waar door onwederspreekelyke groote, zeer groote schaadens aan den Lande zyn toegebragt. Wy zullen, kortheidshalven, van alle de douceurs, pensioenen, huwelyksgiften, kraamkosten enz., aan het huis van Oranje onnuttelyk uit 's Lands kasse verspild, mitsgaders de daarby geldverspillende declaratien voor reiskosten, thans niet spreeken: wy achten genoeg gezegd te hebben ter overtuiginge, dat door de Requestranten *en* personeel, *en* algemeen *schaaden zyn veroorzaakt en toegebragt*; zouden wy ze allen ten toon spreiden, welken wy opgespoord hebben? Meedeburgers! gy zoudt moeten betuigen, haare naam is legio!

LEEUWARDEN. *Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.*

Nu is ons nog overig, om uwen last, volgens plicht, te volbrengen, op het tweede gedeelte der Deductie onze aanmerkingen te rapporteeren. Hier

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

zeggen de Deducenten: „ indien al schaadevergoedinge *gevraagd* word, (ofte eigenlyk drukkenze zich uit, zoo daarom *konde gedagt worden*,) dan nog is de form, volgens welke de zelve nu geeischt wordt, *geheel en al wederrechtelyk*;" geevende te kennen, dat, indien men hun schuldig konde verklaaren, zy dan moesten gedagvaard worden voor eenen welgeregelden ordinairen Rechtbank, zonder eenig politiek onderzoek: want (zeggen zy) in eene welingerichte Maatschappy kan geen Burger, wanneer door een ander Burger beledigt, ofte schaade toegebragt is, zyn eigen Rechter zyn. Dit is wel het recht der natuur, maar in het geheel kan zulks onder een beschaafd, en ter Maatschappy geregeld Volk, geen plaatze hebben, moetende altoos de beledigde den belediger voor den bevoegden Rechter dier Maatschappy aanspreeken; en dit is (zoo als zy aantoonen) in dit Gewest alleen gedemandeert aan het Hof ofte den Raad van Justitie Provinciaal; dus wederrechtelyk en onrechtvaardig, dat de Suppliauten in deezen volgens een politiek onderzoek worden behandeld. Dit heeft, wy bekennen het, oppervlakkig een groote schyn van waarheid. Deeze onderscheidene poincten, welke zy verders als zoo veele verschillende en moeijelyke questien voorstellen, worden ieder op zich zelve zoo fijn beredeneerd, dat zy ten slotte zeggen, „ *genoegzaam* „ betoogd te hebben, dat deeze zaak veel te ge„ wigtig of te netelig is, dan dat dezelve anders, „ als naar behoorlyk rechterlyk onderzoek *kan*, „ *mag*, ofte *moet* worden getermineerd. Alwaar „ geen legaal bewys, naar rechterlyk onderzoek „ van de begaane misdaad, wordt aangetoond, „ (zeggen zy), daar kan geene straffe uitgeoef„ fend worden, dan met het altoosduurend ge„ vaar, van onschuldig gedoemd te worden: waar „ dit principe uit het oog verlooren wordt, daar

„ voe-

„ (voeren zy aan) is geen meer burgerlyke Vry- „ heid; dan verliest de Maatschappy alle haare „ Voorrechten, en wordt slegts in eene tezamen- „ wooning misvormd, boven welke de staat der „ natuur verre te verkiezen is." Uwe Commissie, Mèdeburgers! erkent, dat in het bygebragte door de Deducenten, veele in het afgetrokkene en op zich zelf beschouwde waarheden zyn opgeslo ten. Zy erkent, dat waarschynlyk de opsteller dier Deductie niet onervaaren is in gewoone Rechtsgedingen, en middelen ter in standhoudinge der goede orde in wel geregelde Burgermaatschappyen; zy schryft hem meer geleerdheid toe, dan iemand, welke nooit meer onderweezen is dan in zwynen te dryven, schaapen te hoeden, koeyen te weiden, of paarden te bestieren; zy vind het opstel zoo fijn ingericht, dat het niemand behoeft te verwonderen, of was ook *Salomons Wysheid* daarin geraadpleegd; echter vindt de Commissie met dat al daarin ook grove misvattingen, waarschynelyk veroorzaakt door eene te ver overgedreevene drift tot eigenbelang, een euvel waar meede veele menschen, 't zy wat dom ofte geleerd, besmet zyn. Het is gewis eene misvattinge, dat de Requestranten de eisch en invorderinge tot *schadevergoedinge*, aanmerken als een particulier verschil tusschen de geenen die schaade geleeden hebben, en die dezelve hebben veroorzaakt; die de schaade hebben geleeden, beklaagen zich immers maar alleen aan de wettig aangestelde hoogste Geconstitueerde Macht in dit Gewest, en dat nog op uitnoodiging dier Macht? Deeze vind, naar onderzoek, de klachte *billyk*: zy spoord de oorzaak op, en bevind, dat de Regeeringe van dien tyd, de schaade, welke geleeden is, door *willekeurige Wetten en vervolgingen* heeft veroorzaakt; dat het Hof van Justitie, aan ongelukkigen, wreede en eigendunkelyke vonnissen heeft geveld; dus de schuldige veroorzakers dier toe-

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

LEEUWARDEN. *Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.*

gebragte schaade ontdekt zynde, en zich verplicht achtende de ongelukkige slachtoffers voor betoonde Vaderlandsliefde, schaadeloos te stellen, spreekt zy de *bewerkers daarvan* aan; vraagt hun gezamentlyk juist die somma af, welke de zoo even genoemde ongelukkigen competeerd; en dat niet *willekeurig*, zoo veel elk maar eischt, neen, maar naar eene rechtvaardige, onpartydige, en zoo na mogelyk juiste tauxatie. Dit is dus geen rechtsgeding tusschen *Burger* en *Burger* ofte tusschen lyder en overweldiger; maar het is eene *rechtvaardige eisch*, door de hoogst Geconstitueerde Macht van het voorig Bestuur wordende ingevorderd, wegens de in hunne qualiteit gepleegde euveldaaden: niet als *particuliere Burgers*, welke hunne Meedeburgers personeel beleedigt hebben, worden zy hier beschouwd, (zoo als de Requestranten, in dien te rechte kunnen gesteld worden, hier te voorschyn willen treeden); neen, maar als *Regeeringsleeden*, welke door plichtverzuim het volksrecht, dat door hun moesten verdedigt en beschermd worden, hebben onderdrukt en vertrapt, en die hunne Mederegenten welke dat recht des Volks, volgens eed en plicht, wilden maintineeren, door vervolginge daarin hebben belet, dus schuldig aan Natieschennis, is het eene questie tusschen hun en het Volk, waar voor de hoogst Geconstitueerde Macht te voorschyn treed. Wil men de wettigheid hiervan nog meer betwisten, dan zeggen wy: een groot gedeelte van het best weldenkendste Volk, buiten die geenen welke schadevergoedinge verzoeken, dringt daarop by de hoogst Geconstitueerde Macht aan; zy verwacht zulks van het Provinciaal Bestuur, en zoude gewis, by nalatigheid in deezen, het zelve met plichtverzuim beschuldigen: maar de Suppliänten beroepen zich, zoo als reeds al is aangehaald, „ dat het Com„ mitté Revolutionair hun op den 19 February „ 1795 plegtig beloofd heeft, veiligheid voor hun-

„ ne

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

„ ne perfoonen en goederen, en beklagen zich, „ dat deeze handelwyze van het Provinciaal Be- „ ftuur daar tegen inloopt, om dat men hun met „ die geene, welke fchaadevergoedinge vraagen, „ niet voor het Hof ofte den Raad van Juftitie „ te regte fteld:" wy antwoorden hierop, Medeburgers! dat, offchoon door gemelde Committé Revolutionair dit is beloofd, zulks het recht aan de hoogst Geconftitueerde Macht niet beneemt, om rechtvaardig te zyn, door eene billyke fchadeloosftellinge aan de flachtoffers van betoonde Vaderlandsliefde te bezorgen, en wel uit de beurfen der geenen, welken zulks hebben bewerkt; anders zoude het immers volftrekt onrechtvaardig zyn! dit ftryd niet met die belofte: geen particulier word vryheid verleend, iemand hunner, *nog* in perfoon, *nog* in goederen aan te randen; dit word alleen aan de wettig aangeftelde hoogst Geconftitueerde Macht overgelaaten, voor welken de Suppliantén verantwoordelyk zyn, volgens den eisch en uitfpraak van dat zelfde Committé Revolutionair, zeggende tot de vóór de Revolutie in functie zynde Landbeftierders, „ wy ontzetten U „ wel van uwe posten, maar ontheffen U niet „ van uwe verantwoordelykheid." De handelwyze, welke het Provinciaal Beftuur met de Requestranten en verdere oude Regenten, Raaden 's Hofs en geadjungeerde Rechters houd, levert, volgens het oordeel der Commisfie, geene reden van klagte op, wyl het op billykheid en rechtvaardigheid gegrond is. Wy vinden in dit geval geen befchuldigend gemoed, fchoon wy ons het derde artikel der Rechten van den Mensch en Burger herinneren, waarop wy in de Deductie geweezen worden, luidende: „ *doet niet aan eenen* „ *anderen, het geen gy niet wilt dat aan U ge-* „ *fchiede!*" Recht moeten wy willen dat aan ons gefchiede, indien wy eerlyk zyn; recht moeten

LEEU-WARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

wy ook aan anderen doen, zullen wy eerlyk blyven. Op het aangevoerde der Deducenten, waaruit het geblykt, dat de van hun gevorderde eisch juist 700000 guldens bedraagt, en daaruit afleggende gevolg, dat dan de schaadevergoedinge vraagenden teffens Eischers en Getuigen zyn, dient tot antwoord: dat dit beide zyn het Provinciaal Bestuur: en op de vraag, of die somma, schoon er zyn welke van de door hun opgegeene somma ter schaadevergoeding afstand hebben gedaan, dat het echter even hoog kan blyven, betuigen wy dit te beschouwen van zeer gering belang te zyn, niet bewust zynde, dat dit meer dan door twee persoonen is gedaan, welke beide slechts eene kleine somma hebben gevraagd, en misschien door intrigue daartoe zyn gepersuadeerd; dog de Supplianten kunnen gerust zyn, dat de Commissie niet meer geld zal invorderen dan tot de Schadevergoedinge benodigd is. Indien het Provinciaal Bestuur der Supplianten verzoek inwilligde, met hun van de Schadevergoedinge te eximeeren, en dus, volgens de stellinge der Deducenten, *rechtvaardig* handelde, zouden wy van advise zyn, dat ze zeer onrechtvaardig handelde met hun, welke op billyke gronden Schadevergoedinge verzoeken, en met zeer veel recht al lange mogten verwachten; ofte indien men dan resolveerde, zulks uit 's Lands cassa hun te bezorgen, dat men dan zeer onrechtvaardig zoude handelen met het gantsche Volk van Friesland. Wy zyn dus van consideratien en advis, dat het verzoek behoord te worden afgeweezen met appoinctement: *in deezen kan niet worden getreden*, om dat de aangevoerde redenen van genoegzaame kracht ontbloot zyn. Wy kunnen, Meedeburgers! niet wel nalaaten, onze verwonderinge, op nog ééne periode in de Deductie voorkoomende, aan Ulieden te kennen te geeven: zy is, dat de Requestranten de onbeschaamdheid hebben,

ben, van eene *gelykheid* en *juiste overeenkomst* te veronderstellen; tusschen het gedrag der Patriotten in 1787 en het Kollumsche Optoer in February deezes jaars 1797. Dit verschil is immers zoo groot, dat elk, wie slegts een greintje oordeel bezit, zulks met een opslag van het oog kan beschouwen. De dwaasheid van deeze vergelykinge, moet (onzes bedunkens) den Steller, wanneer eenigzints nadenkt, met schaamte en griévinge in het aangezicht spatten; wy zullen ons derhalven omtrent de gevolgtrekkingen, daaruit afgeleid, ook niet uitlaaten: zeggende alleen maar ten slotte, dat de Wetten, welke uwe Commissie tot Schadevergoedinge heeft kunnen opspooren, deeze zyn: „*Schadevergoedinge moet worden voldaan door den geenen die dezelve veroorzaakt heeft, ofte door zyne erfgenaamen.*" De veroorzaakers van schaaden zyn lastgeevers, toelaaters, raadgeevers en toestemmers: ieder der schuldigen moet, met eene zeekere somma geboet worden, naar meerder ofte minder meedewerkinge tot lastgeeving, toelaating, raadgeeving en toestemming, en naar dat ieder in staat bevonden word te kunnen boeten, mits dat de schaade veroorzaakt is door oproer, religieoorlog, regeeringsoorlog, ofte staatsomwentelinge: De straffe ten deezen opzichte geldboeten zynde, moet, of door de Justitie, by weege van proces, van de onwilligen, hy zy buiten of binnen banden, ingevordert worden, of door een Commissie Revolutionair, zonder form van proces, of door een Commissie tot onderzoek, van de Regeeringe daartoe aangesteld.

LEEUWARDEN.

Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.

Particulieren hebben het recht van aanspraak ook op de schaade veroorzaakers, en deezen hebben dan ook het recht van defensie en exceptie.

De hoogst Geconstitueerde Macht moet, wanneer de schaade niet wel gesteld is, dezelve tauxeeren,

LEEUWARDEN. *Rapport en Besluit op de Deductie der oude Staatsleden.*

en uit hun naam, van de veroorzakers der schade, invorderen, zonder eenige form van proces. Wanneer het tantum bepaald is, word die somma door een Commissie Revolutionair geëischt by citatie; en by weigeringe, door parate executie ingevordert, met de kosten van dien. Zie daar, Medeburgers! onze considerazien, bericht en præadvis, ten rapporte op het Request en bygaande Deductie van *Ulbo van Burmania*, cum sociis.

Hoopende hiermeede aan uwen last en intentie voldaan te hebben, schoon niet alles is gezegd het geen daarop konde worden aangemerkt; naar toewensch van Heil, zyn wy, uwe beveelen gehoorzaamende Medeburgers, de Commissie tot regelinge en invorderinge van Schadevergoedinge voor particulieren.

(*Was geteekend*)

A. A. BAKKER.
W. A. VISSER.
D. FOKELES.
E. MIEDEMA.

Leeuwarden, den 31 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

STAD

STAD EN LANDE.

GRONINGEN.

Gaarne, zoo dikmaals zich de gelegenheid aanbiedt, doen wy hulde aan de werkzaamheden des waardigen Kerkleeraars *H. D. Guyot*, door het vermelden van den uitslag zyner pogingen, ten behoeve van een medelydenswaardig gedeelte des menschdoms, de Doof Stommen, aangewend. Zie hier een berigt, wegens het jaarlyksch onderzoek omtrent de Kweekelingen van het Instituut, door hem opgericht. Men schreef van hier onder de dagteekening van 4 deezer. GRONINGEN

Heden namiddag ten twee uuren, hadden wy het genoegen, dat de *Doof-* en *Stomgeboorenen*, die op het Instituut alhier onderweezen worden, voor de zeevendemaal de openbaare proef hunner uitsteekende vorderingen afleiden, onder een grooten toevloed van menschen; die de goede gedagten wegens de belangrykheid deezer Instelling herwaard had uitgelokt. De Institateur *H. D. Guyot*, opende deeze aandoenlyke plechtigheid met een zeer gepaste aanspraak, waarin hy handelde over de algemeene oorspronklyke taal des menschdoms, de taal der teekenen, die ook de taal der

GRONINGEN Doven en Stommen is. Hierop werden de Schriften der Kweekelingen vertoond, en zy rekenden eenige sommen, die hun werden opgegeeven, waarop de de Instituteur en de overige Onderwyzers hun verscheiden vragen en volzinnen voordicteerden, welke de Leerlingen gedeeltelyk opschreeven, gedeeltelyk uitspraaken en beantwoorden, terwyl alle het door teekens overlaazen, toonende hier door, dat zy den zin derzelver wel begreepen hadden. Nu liet men tot verwondering der toehoorders eenige leerlingen op het gezigt van een ander spreeken, waarop dezelve zoo gevat waren, dat, toen men een ander woord opschreef dan men uitgesprooken had, en zeide dat men het opgeschreevene gezegd had; de Kweekelingen dit woord dat uitgesprooken was, ook uitspraaken, zeggende dat hun Leermeester het opgeschreevene woord niet had uitgesprooken; dit verbaasde de toehoorders zeer, en niet minder dat eenige der vergevorderden met elkanderen een duidelyk en verstaanbaar gesprek, enkel op het gezigt van de trekken des monds hielden. De Leerlingen bragten vervolgens verkeerde opgaven te regt, ondervraagden en dicteerden elkanderen, terwyl de eene het verkeerd geschreevene van den ander verbeterde; en hun nog vragen over verscheiden onderwerpen gedaan werden. Hier op lazen zy de Courant en gaven den inhoud derzelver door teekens te kennen; zy leiden verscheiden woorden uit, en schreeven geheele zinnen, die hun door een enkel teeken werden voorgedicteerd, met groote naauwkeurigheid op, ook hierin toonende dat hunne vermogens vry ontwikkeld waren en ieder zyn eigen gang in het opstellen hield, waarin hunne vaardigheid uitblonk; eindelyk bewezen allen, door het vertoonen van hun onderscheiden werk, hunne bedrevenheid in de Ambachten en Handwer-

ken

ken die zy oeffenen; en er werden aan allen Premien en aan sommige extra Premien, voor blyken van naarstigheid, zedigheid en oplettendheid uitgedeeld. Hier op bedankte de Instituteur de Directeuren en Contribueerende Leden, voor hunne zorge en ondersteuning, beveelende het Instituut verder in derzelver bezorging en menschlievendheid aan; en deeze aanbeveeling zal niet zonder kracht zyn: wie toch, die dit alles zag en hoorde, voelde geen gemengde aandoening van blydschap en dankbaarheid? Wie die dit leest zegent niet in zyn hart de edele poogingen van den waardigen Instituteur, en de menschlievende deelneeming der menschen, door welke dit alles tot stand kwam? en ieder, wiens omstandigheden ten minsten het toelaaten, jaarlyks vyf Gulden vyf stuivers, het welk de gewoone toelage is, tot ondersteuning van zyn ongelukkige Natuurgenooten te besteeden, ieder zal zich verplicht rekenen, het zyne aan zulk een weldadige inrichting toetebrengen en deel te krygen aan dat goede, het welk dezelve sticht, aan het geluk van ongelukkigen, de dankbaarheid der Kweekelingen, en de bewustheid van dit alles mede verrigt te hebben. Zy die zich verplicht vinden, om het ongeluk der *Doof-* en *Stomgeboorene Nederlanders* te verzagten, en ieder word hier toe verzogt, kunnen zich by den Rentmeester van het Instituut *D. Hesselink*, te Groningen, en in de overige Departementen by derzelver Directeuren aangeeven.

GRONINGEN.

Nog word by deezen bekend gemaakt, dat op gisteren den 3 May, door de zaamgeroepene contribueerende Leden, na aanhooring van het jaarlyks verslag en nazien der rekening, het welk alles gedrukt word, en aan alle Leden in de Departementen verzonden zal worden, in plaats van den afgaanden Directeur *L. T. van Hasselt*,

GRO-NINGEN *fchi*, wederom is ingekozen de Oud-Directeur *P. de Gavere*, Raad in het Provinciaal Hof van Justitie van Stad en Lande, welke de twee eerstkoomende jaaren den post van Secretaris zal waarneemen, in plaats van den Directeur *J. R. van Eerde*, die als Secretaris afgaat.

NIEU-

NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN,

JUNY.

MDCCXCVII.

HOLLAND.

'sGRAVENHAGE.

Eene Commissie, tot het vervaardigen van een Ontwerp van Constitutie, voor het Bataafsche Volk, reeds in den voorleeden jaare benoemd, en sints dien tyd daar aan werkzaam, hadt haare taak volvoerd, en de vrugt haarer werkzaamheden ter Nationaale Vergaderinge staatelyk ingeleverd. Thans was 't de zaak dier Vergaderinge, het Ontwerp stukswyze te beoordeelen, het geen de goedkeuring der Leden wegdroeg, goaf aan te neemen, of elders de noodig geoordeelde veranderingen of verbeteringen daar te stellen. Een werk, voorwaar, daar de Vergadering uit een groot aantal Leden bestondt, van

'S GRAVENHAGE.

van langen adem, en waar aan, uit hoofde der zomtyds wyd uit een loopende begrippen, veel tyds besteed wierdt. Eindelyk wierdt men het in zoo verre eens, dat het Ontwerp ter drukpersse gelegd, en ter kennisse van het Volk gebragt wierdt, met uitnodiging aan het zelve, niet om in het zelve eenige veranderingen te maaken, maar om by meerderheid van stemmen, met een eenvoudig *Ja* of *Neen*, het zelve *aan te neemen* of te *verwerpen*. Hoewel dus de Stemme des Volks het lot des Reglements moest beslissen, voor zoo veel het egter, gelyk de uitkomst leerde, door verre de grootste Meerderheid wierdt goedgekeurd, hebben wy dienstig geoordeeld, nevens de voorafgaande *Proclamatie* der Nationaale Vergaderinge, gedagteekend 2 deezer, het Ontwerp der Constitutie hier in te lasschen.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

PROCLAMATIE.

De NATIONAALE VERGADERING, *representeerende het Volk van* NEDERLAND, *aan het zelve* VOLK.

BATAVEN!

Zoudt gy nog kunnen twyfelen, dat de Zon der Vryheid in uw midden is opgegaan? zoudt gy nog kunnen twyfelen, dat gy u in den

den kring der vrye Volken hebt gerangschikt? ziet hier een ontwerp van Constitutie, op uwen last door ons ontworpen dat aan uwe overweging, aan uwe beslissing, wordt voorgesteld! beurt dan met fierheid het hoofd om hoog, en zegt tegen zo veele Volken, die u omringen: „ Gy „ ongelukkigen! die moet gehoorzamen aan den „ wil uwer Bestuurders; wy zullen voordaan „ naar onze eigen Wetten leeven; wy zyn „ vry!"

's GRA- VENHA- GE.

Ontwerp van Constitutie.

Hoe allerbelangrykst is derhalven het tydvak, dat wy beleeven? konden onze Voorvaderen uit de stille grafkuilen der ruste opzien; konden onze Voorvaderen, die om de Vryheid reeds voor meer dan twee Eeuwen met het magtig Spanje geworsteld hebben, die sints onafgebroken, in zoo veele afwisselende omstandigheden van voor- en tegenspoed, op haar bleeven staaroogen, konden de duizende Vaderlandsche Helden, die voor de Vryheid gestorven zyn, wier Assche in onzen grond bewaard wordt, ons bezig zien aan het groote werk, om ons aan ons zelven eene Constitutie te geeven! ô hoe zouden de vreûgde toonen der Voorvaderen, die dit tydvak gehoopt, maar niet beleefd hebben, zich veréénigen met het gejuich der gelukkiger Nakomelingen, die eindelyk de gewenschte vruchten staan te plukken van al hun poogen; die eindelyk de Grondwetten zullen vaststellen, waar op zy zich zelven, door hunne Vertegenwoordigers, zullen bestuuren!

Hier zwyge de onverstandige aankleever van het voorige Staatsbestuur. Welke hevige Volkstwisten tot heden ons geschokt hebben; 't is nu geen stryd meer over een Aristocratische Staatsregeering met, of zonder Stadhouder; 't is nu geen stryd meer tusschen heerschzugtige Grooten, die malkander den roof betwisten, dien zy op de rechten der Burgeren gemaakt hebben; maar het geldt hier het algemeene Volksbelang;

ALGEMEENE VERGADERING. Ontwerp van Constitutie.

de zaak van allen, het geldt hier de daadelyke uitoeffening dier Rechten, die den Mensch zyn aangebooren. Eeuwige Rechten! die Tyrannen miskennen; maar die onder den invloed der gouden Vryheid genoten worden.

Het is hier te doen, om dat groote Volksverdrag met den anderen aantegaan, en voor het Altaar der Vryheid te bezweeren, dat de ééne Burger met den anderen gerechtigd is te sluiten: een Volksverdrag! dat den eenigen wettigen grondslag geeft aan al wat regeering is, in welks grootheid zich alle nietige Partyschappen verliezen, daar de Vryheid zonder onderscheid allen omarmt, die haar liefhebben, die haar hulde en trouwe zweeren, die geen slaaven en afhangelingen moedwillig blyven willen, maar die zich zullen betoonen een vry Vaderland waardig te zyn, en de Rechten, dien zy als Menschen van den oneindigen God ontvangen hebben, wenschen te genieten en uit te oeffenen.

Of zoude het in tegendeel kunnen geacht worden, voor de Bataafsche Natie wenschlyker te zyn, geen zodanig Volksverdrag aan te gaan, geene Constitutie te bezitten?

Dat zy, die in verwarring en onrust hun heil zouden mogen zoeken, zich Bataven noemen; zy zyn het niet. Dat zy, die het wankelend Tusschenbestuur zouden mogen wenschen te doen voortduuren, zich vrienden noemen van hun Vaderland; ook deeze zyn het niet. Hoe! zullen het vrienden zyn van hun Vaderland, die inwendig allen Bestuur slegts op losse schroeven zien rusten, die gemor en ontevredenheid by den dag zien aangroeien, die by gebrek aan éénpaarige Grondregels, tegenstrydigheid op tegenstrydigheid zien stapelen, die hier de Vryheid zien eerbiedigen, en ginds het geweld en de oude misbruiken zien voortduuren: zullen het vrienden zyn van het Vaderland, die dezen ramp-

za-

zaligen ftaat wenfchen te verlengen; die niet vuurig hoopen, om denzelven, hoe eer zoo beter, met een vast en geregeld Beftuur verwisfeld te zien; waar in de kragt der Regeering alle deeze onaffcheidbaare onheilen van een altyd in zich zelven los en wankelend Tusfchenbeftuur zal doen verdwynen en ophouden, waar by ieder met rust en kalmte de vruchten van zyne Nyverheid zal mogen genieten, en hem dat genot beftendig zal verzekerd worden? Zullen het vrienden zyn van het Vaderland, die het Bataaffche Volk wel eer onder de aanvoering van een *de Ruyter*, den glorieryken handhaaver der vrye Zee; den vuist, die Engelands Oorlogsvlooten vernielde, en *Chatham* heeft in vuur gezet! wel eer, onder het Staatsbeftuur van een *de Wit*, dat Volk, dat den magtigften der *Lodewyken* dwong ftil te ftaan op zyne gloriebaan, dat den Sleutel in zyn hand droeg, die de *Zond* ontfloot, dat *Europa* verbaasde, en door haar ontzien wierdt! Zullen het vrienden zyn van het Vaderland, die kunnen dulden, dat datzelfde Bataaffche Volk langer blyve in de diepte van vernedering, waar in het thands gezonken ligt? Neen zeker! de vrienden van 't Vaderland reikhalzen naar eene Conftitutie, die op goede Republikeinfche gronden met wysheid is gevestigd; op dat de Bataven, hunnen ouden rang onder de Volken herneemende, hunne Broeders, de vry gewordene Franfchen, den Broederkus met dankbaarheid aanbieden voor de Vryheid, die zy van hunne hand ontvingen; op dat de Bataaven, ook hun hoofd met krygsloof vercierd hebbende, hunne belangen zien gelden, by het bepaalen van den voet, op welken *Europa* de Vreede zal gefchonken worden.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Conftitutie.

Dit alles moeten de heilryke gevolgen zyn, Medeburgers! van eene goede Conftitutie. Dit was het, dat gy buiten twyfel beoogd hebt, toen gy ons last gaaft, U een Ontwerp daar

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

van voor te draagen. Verre van ons, dat wy in den lof van het Ontwerp, dat wy U thands aanbieden, zouden uitweiden. Verre van ons, dat wy voor uw kiesch oor ons eigen werk zouden roemen en verheffen. Neen zeker; wy laaten het in zyn waarde en onwaarde, en geeven het U ter beſliſſing, zoo als het is. Ons was de taak opgelegd tot ontwerpen; het is nu uwe zaak geworden te overwegen, te beſliſſen over onzen arbeid. Wy geeven U de uitkomst van onze lange, van onze moeilyke en verdrietige Raadpleegingen; 't is nu uwe zaak geworden, ons werk te toetzen aan uw waarachtig belang, aan de beginzelen, waar op eene goede Conſtitutie moet gebouwd zyn, en aan het algemeen Volksheil. 't Is nu uwe zaak geworden, na een ongeſtoord onderzoek, in uwe Oppermagt te beſliſſen, of gy ons Ontwerp aanneemt of verwerpt. De natuur der zaak gedoogt niet, bedenkingen op byzondere poincten te ontvangen. Het Reglement, waar naar wy hebben moeten werken, laat ons niet toe te denken, dat gy iets anders U hebt voorbehouden, dan eene bloote goedkeuring of verwerping. Geene veranderingen kunnen dus in dit Ontwerp gemaakt worden; maar een duidelyk *Ja* of *Neen*, eene ronde verklaaring van goedkeuring of verwerping zal het lot van dit Ontwerp, in zyn geheel genomen, moeten beſliſſen. Inmiddels kunt gy met de volkomenſte vryheid uwe Raadplegingen en beoordeelingen van ons werk voortzetten; deelt malkander daar over uwe gedagten meede, zo rond, zoo openlyk, als Gy zult goedvinden.

De dag van den 8 Augustus is by ons bepaald, om deeze zaak af te doen. En het is op dien dag, op Dingsdag den 8 Augustus aanſtaande, dat wy alle Stemgerechte Burgers oproepen, om elk, in zyne Grondvergadering, zyne beſliſſende ſtem uit te brengen. 't Is op

dien

dien dag, dat het getal der stemmen, zo *voor* als *tegen* het Ontwerp in de Grondvergaderingen uitgebragt, door de hoogst Geconstitueerde Magt in elk Gewest zullen ingezameld, en binnen veertien dagen daar na ons worden toegezonden.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

Medeburgers! dat wys beraad, dat kloekzinnigheid, uwe Raadpleegingen bestuuren; dat onstuimige driften aan onbreekbaare ketenen geboeid blyven, en eene bedaarde beschouwing van het geen U, na alles in de weegschaal van het onzydig oordeel gewoogen te hebben, te kiezen staat, uwe keuze bepaale! gy beleeft een tydvak, dat in de Historie der Volken zal aangeteekend worden.

Het raadpleegen over eene Constitutie is het gewigtigst werk, dat ooit door een Volk kan ondernomen worden. Gy zult dat gewigt voelen; en waarom zouden wy U onze hoop verbergen? Gy zult U in deeze overweeging zodaanig gedraagen, dat Tydgenooten en Nakomelingen van de Bataven zullen getuigen: „ Zy „ waren waardig, na zo lange en zoo duu„ re worstelingen, naar hunne eigen wetten te „ leeven; zy waren waardig vry te zyn."

Aldus gedaan en gearresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 2 Juny 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(*Was geparapheert*)

G. W. VAN MARLE, Vt.

(*Onderstond*)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(*Was geteekend*)

C. BYLEVELD.

'sGRA-VENHAGE.

ONTWERP *van* CONSTITUTIE *voor het* BATAAFSCHE VOLK.

Ontwerp van Constitutie. Het Bataafsche Volk verklaart, de volgende beginzelen der Rechten en Pligten van den Mensch en Burger te erkennen en aanteneemen als den grondslag, waar op het zelve zyne Constitutie vestigt.

Art. I. Alle Menschen zyn, als Menschen, aan elkanderen gelyk, en hebben, als de zodanigen, ook gelyke Rechten.

II. Het voornaam oogmerk der Burgerlyke Maatschappy, is de verzekering en beveiliging van *Gelykheid*, *Vryheid*, *Persoon* en *Eigendom*.

III. De Mensch staat in de Maatschappy van zyne natuurlyke Rechten niets meer af, dan volstrekt noodzaakelyk is, ter bereiking van het hoofddoel der burgerlyke maatschappy.

IV. Gelykheid in den Burgerstaat bestaat hier in: dat alle de leden der maatschappy, als de zodanigen, zonder eenig onderscheid, aanspraak hebben op dezelfde Rechten, en gehouden zyn aan dezelfde verpligtingen; dat de Wetten, het zy dezelve beschermen, het zy dezelve straffen, eenerlei zyn voor allen en een ieder, en dat hier omtrent aan niemand, uit hoofde van geboorte of bezitting, eenig voorrecht kan toegekend worden.

V. De Natuurlyke Vryheid bestaat in het vermogen van den Mensch, om over zich zelven en zyne eigen daaden, naar zyn goedvinden, te beschikken, voor zoo verre zulks de Rechten van een ander niet benadeelt.

VI. De Vryheid in den Burgerstaat bestaat in het vermogen van den Burger, om over zich zelven en zyne eigen daaden, naar zyn goedvinden, te beschikken, voor zoo verre zulks met den uitgedrukten wil der maatschappy, dat is de Wet, niet strydig is: onder die daaden behoort

hoort mede de openbaaring van zyne gedachten en gevoelens by monde en geschrifte, of door middel van de Drukpers.

VII. Het Recht van Eigendom is het vermogen, om naar welgevallen te kunnen beschikken over zyne wettige bezittingen, inkomsten en de vruchten van zynen vlyt en arbeid.

VIII. De Oppermagt berust by het geheele Volk, en is één, ondeelbaar en onvervreemdbaar. Geen gedeelte van het Volk kan zich de Magt van het geheele Volk aanmatigen.

IX. De Oppermagt is het vermogen, om Wetten te maaken en te doen uitvoeren.

X. De Wet is de openlyke afgekondigde Verklaaring van den wil des Volks. Hy, die zich daar tegen verzet, of dezelve, openlyk of bedektelyk, overtreedt, beledigt de maatschappy en is strafbaar. Hy, die de wet door list of slinksche streeken verydelt, ondermynt het algemeen belang, en maakt zich den naam van een braaf man, en de achting zyner Medeburgeren onwaardig.

XI. Geen Lid der Maatschappy kan aangehouden worden of in hechtenis genomen worden, dan ingevallen door de Wet bepaald, en naar de wyze, door dezelve voorgeschreeven. Niemand kan veroordeeld worden, zonder te vooren behoorlyk opgeroepen te zyn, en alle middelen van verdeediging, by de Wet bepaald, gehad te hebben.

XII. De Wetten kunnen alleen daaden en handelingen gebieden of verbieden, doch nimmer gedachten en gevoelens.

XIII. De gezamentlyke Leden der burgerlyke Maatschappy, voor zich een samenstel van constitutioneele grondwetten vastgesteld hebbende, en by aanhoudendheid niet werkzaam kunnende zyn, om de toepassing derzelver te bepaalen, en de algemeene belangen en orde der Maatschappy te handhaaven, verkiezen daar toe, en tot het maaken

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

'sGRAVENHAGE.

ken der wetten, Vertegenwoordigers, die ten allen tyde aan het gantsche Volk verantwoording schuldig zyn.

Ontwerp van Constitutie.

XIV. Buiten deeze Vertegenwoordigers of de wettig aangestelde uitvoerende magten, mag niemand zich eenig openbaar gezag aanmaatigen noch uitoeffenen.

XV. Het staat aan een iegelyk persoonlyk vry, om voorstellen of verzoeken aan alle vastgeel de Magten te doen.

XVI. De Ambten en Bedieningen in de Burgermaatschappy zyn geene Eigendommen, niet erflyk, noch vervreemdbaar, noch byzondere voorrechten van hun, die dezelve bekleeden; het zyn lastgeevingen, van wegen de maatschappy aan leden van dezelve opgedraagen.

XVII. Alle Magt, door het Volk aan zyne Vertegenwoordigers toevertrouwd, is slegts by volmagt en geleend, en de uitoeffening daar van voor eenen bepaalden tyd, niet als een Recht, dat hun toekomt, maar als een pligt, hun opgelegd, en derzelver gezag houdt op, wanneer het Volk zyne magt herneemt.

XVIII. De Maatschappy, eerbiedigende de erkentenis van het bestaan van een Opperweezen, en den heilzaamen invloed hier van op deugd en goede zeden, handhaaft de vryheid van een ieder, om God naar de overtuiging van zyn hart te dienen, en verleent aan allen, ten deezen opzigte, zekerheid en bescherming.

XIX. De eenvouwigste zedelyke grondregel van pligtsbetrachting jegens eenen anderen is, zulk een handelwyze omtrent denzelven te houden, als men billyk begeeren zoude, dat hy, in gelyke omstandigheden, omtrent ons zelven hieldt.

XX. Zonder huislyke deugden kan niemand een goed Burger zyn.

XXI. Tot het vestigen van een maatschappelyk Verdrag, wordt de algemeene toestemming, althans die der meerderheid van alle de leden der Maat-

zulks noodig is, eene nieuwe verdeeling, overeenkomstig het hier boven bepaalde.

's GRAVENHAGE.

Maatschappy, door de Stemgerechtigden uit te brengen, gevorderd.

Ontwerp van Constitutie.

XXII. Vreemdelingen, die de weldaaden der Vryheid vreedzaam wenschen te genieten, ontvangt de Maatschappy in haaren schoot, en hunne persoonen en bezittingen worden door haare wetten beveiligd en beschermd: Zy, die kunsten of handwerken invoeren of aankweeken, worden in het byzonder daar toe aangemoedigd.

XXIII. De Maatschappy maakt instellingen, waar door haare werkzaame of onvermoogende leden arbeid of onderstand vinden; maar lediggangers hebben geen aanspraak op onderstand.

XXIV. De Maatschappy heeft het recht, haare Constitutie te veranderen en te verbeteren.

T I T U L I.

Van de Oppermacht des Bataafschen Volks.

Art. 1. Het Bataafsche Volk is één en ondeelbaar.

2. De Oppermagt berust by het geheele Bataafsche Volk.

3. Het Bataafsche Volk verkiest Vertegenwoordigers of Representanten ter uitoeffening zyner oppermagt, en tot bestuur der algemeene belangen, naar het voorschrift der Constitutie.

4. Tot het doen van verkiezingen wordt het Volk gedeeld in Grondvergaderingen, Districten, Ringen en Kwartieren.

5. Een District bevat een getal van, zo na mogelyk, vyftien duizend Zielen.

6. Twee naastgelegen Districten maaken éénen Ring, twee naastgeleegen Ringen één Kwartier uit.

7. Naar de toe- of afneemende bevolking in de respective Districten, Ringen en Kwartieren, bepaalt het Wetgeevend Lichaam, zoo dikwyls

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

TITUL II.

Van het Stemrecht, benevens de Grond- en Kiezersvergaderingen.

EERSTE AFDEELING.

Van het Stemrecht.

8. Tot het uitoeffenen van het Stemrecht zyn bevoegd:

a. Die binnen de Bataafsche Republiek geboren zyn, persoonlyk in dezelve, geduurende de twee laatste jaaren, hunne vaste woonplaats gehouden en den vollen ouderdom van tweeentwintig jaaren bereikt hebben, of getrouwd zyn: ten aanzien van de leden der gewaapende Burgermagt, zal de ouderdom van twintig jaaren voldoende zyn, wanneer zy, geduurende den tyd van één jaar, onafgebrooken de wapenen gedraagen hebben.

b. Vreemdelingen, die persoonlyk hunne vaste woonplaats binnen de Republiek, geduurende de laatste zes jaaren, onafgebroken hebben gehouden.

c. Een Vreemdeling, die met eene Bataafsche Vrouw getrouwd is, kan volstaan, wanneer hy, geduurende de drie laatste jaaren, binnen de Republiek zyne vaste woonplaats gehad heeft.

d. Die zes jaaren, na de invoering der Constitutie, den gemelden vereischten ouderdom komen te bereiken, moeten, alvoorens in het Stemregister in te tekenen, de nederduitsche taal kunnen leezen en schryven.

9. Van het Stemrecht zyn uitgeslooten:

a. Die zich met er woon buiten 's Lands hebben begeeven; doch terug keerende, kunnen zy, na wederom twee jaaren hier te Lande gewoond te hebben, op nieuw in het

het Register der Stemgerechtigden worden aangeschreeven — *'s Gravenhage.*

b. Die om verkwisting, wangedrag, of gebrek aan verstandelyke vermogens, onder curateele staan.

c. Bankbreukigen, mitsgaders die geenen, welker boedel insolvent verklaard is. en allen, die het beneficie van cessie hebben geobtineerd, zoo lange zy hunne crediteuren derzelver achterweezen niet ten vollen zullen hebben voldaan. — *Ontwerp van Constitutie.*

d. Die door een rechterlyk decreet in staat van beschuldiging gesteld zyn; mitsgaders die, welken in rechten voor eerloos worden gehouden.

e. Allen, die in eed of bediening zyn van eenige vreemde Mogentheid, de gewoone Leeneed uitgezonderd; of die van zodanige Mogentheid eenig pensioen of gagie genieten.

f. Alle Leden van eenige buitenlandsche Corporatien, tot welker Lidmaatschap, het zy onderscheiding van geboorte, het zy de aflegging van eenige zogenaamde Godsdienstige gelofte, vereischt worde.

g. Allen, die in Wees-, Diaconie-, Armhuizen of andere Gestichten, als behoeftigen, onderhouden worden.

h. Allen, die in het laatstverloopen jaar, tot den dag der oproeping te rekenen, uit de Armenkasse eenige bedeeling hebben genoten.

i. Allen, die overtuigd worden, voor geld of geldswaarde, één of meer stemmen bekomen of verkogt te hebben.

10. Een ieder, die de vereischten tot het Stemrecht bezit, is gehouden, in een daar toe by het plaatselyk Bestuur zyner wooninge aangelegd Register zyn naam ie te schryven, of te laaten inschry-

'S GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

schryven, binnen drie maanden, na dat de Constitutie door het Bataafsche Volk is vastgesteld, en by Publicatie de Burgers tot het inteekenen in het Stemregister zyn opgeroepen.

11. Zy, die de vereischten tot het Stemrecht hebbende, zulks binnen gestelden tyd niet gedaan hebben, zonder wettige reden van verhindering te kunnen bybrengen, noch ook binnen drie maanden, na dat hunne verhindering zal zyn opgehouden, zullen daadelyk van het publiek Ambt, Bediening of Pensioen, het welk zy mogten hebben of genieten, zyn vervallen.

12. Ook wordt aan niemand, die de vereischten tot het Stemrecht hebbende, in het Stemregister niet is ingeschreeven, een publiek Ambt of Bediening opgedraagen.

13. Een ieder Stemgerechtigde is gehouden, by het inschryven in het Stemregister, in handen van het plaatslyk Bestuur zyner wooninge afteleggen de volgende belofte:

„ Ik belove vrywillig trouwe aan het Bataafsche Volk, en dat ik in alle myne verrichtingen, als Stemgerechtigd Burger, alle de voorschriften van de Constitutie getrouwelyk zal opvolgen. Voords beloove Ik, dat, wanneer Ik, als Stemgerechtigde, iemand tot Kiezer, of wel in myne betrekking als Stemgerechtigde of Kiezer, iemand tot eenig publiek Ambt of Bediening moet benoemen, ik niet zal benoemen zulk eenen, denwelken ik in gemoede houde te zyn een voorstander of aankleever van eenig Stadhouderlyk Bestuur.

„ Dit belove ik op myne Burgertrouw."

Deeze Belofte, voor zoo verre betreft de te doene benoeming, zal plaats hebben, tot dat er twee jaaren, na den algemeenen Vreede van den

Staat

Staat met deszelfs tegenwoordigen Vyand, zullen zyn verloopen. *'s Gravenhage.*

14. Hy, die in het Stemregt er inschryft of zich laat inschryven, erkent daar door, van alle andere Volksbetrekkingen af te zien, en tot geene andere dan de Bataafsche Natie te behooren. *Ontwerp van Constitutie.*

TWEEDE AFDEELING.

Van de Grondvergaderingen.

15. Ieder District zal worden onderscheiden in gedeelten, welke elk in het algemeen bestaan zullen uit vyf honderd Zielen, waar uit dan Stemgerechtigden zullen worden opgeroepen, en éëne Grondvergadering uitmaaken.

16. Voor elke vyf honderd Zielen zal gewoonlyk een Kiezer verkoozen worden; doch in eene Gemeente, waarin boven de vyf honderd tallen een overschietend van meer dan twee honderd en vyftig, schoon beneden de vyf honderd Zielen bevonden wordt, zal voor dat overschot nog een Kiezer benoemd worden.

17. Ook zal voor eene Gemeente, geen vyf honderd Zielen, doch echter meerder dan twee honderd en vyftig bevattende, insgelyks een Kiezer benoemd worden.

18. In eene Gemeente, waarin boven de vyf honderd tallen een overschietend getal is van niet meer dan twee honderd en vyftig Zielen, zal door het plaatslyk Bestuur dat overschot over de Grondvergaderingen verdeeld worden.

19. Wanneer eene Gemeente niet meer dan twee honderd en vyftig Zielen bevat, zullen haare Stemgerechtigden met die van eene andere nabygelegen Gemeente veréénigd worden.

20. Wanneer in eene Gemeente, verscheiden vyf honderd tallen bevattende, zodanige omstandigheden plaats hebben, dat eene Grondvergadering over vyf honderd Zielen geen genoegzaam getal

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

tal van gequalificeerde Stemgerechtigden zoude opleveren, zal het Plaatslyk Bestuur, onder goedkeuring van het Wetgeevend Ligchaam, de Stemgerechtigden over een grooter getal Zielen tot eene Grondvergadering mogen veréénigen, des nogthands, dat de Grondvergaderingen nooit bestaan over meer dan twee duizend twee honderd en vyftig, en dat over elke vyf honderd Zielen altyd één Kiezer benoemd werde.

21. Het plaatslyk Bestuur van elke Gemeente maakt in tyds de vereischte schikking op al het bovengemelste, en geeft daar van, uiterlyk veertien dagen voor de stemming, kennis aan het Departementaal Bestuur, ter beoordeeling, of de schikking met het voorschrift der Constitutie overeenkome, of aan het Wetgeevend Ligchaam in het geval, by het voorig artikel bepaald; doch in allen gevalle zullen de éénmaal gemaakte schikkingen, zoo omtrent de plaatzing der Stemgerechtigden in de onderscheiden Grondvergaderingen, als der Grondvergaderingen by derzelver Districten, niet, dan met goedkeuring van de Wetgeevende Magt, veranderd worden.

22. Het Bestuur van de Plaats, alwaar de byéénkomst der Grondvergaderingen bepaald is, zal ook de onderhoorige Stemgerechtigden, ingevolge het Register, ten minsten agt dagen te vooren, op de daar toe geschikte plaats of plaatzen, by gedrukte Billetten, oproepen.

23. Niemand zal gewapend, of met eenig uniform, of teeken van eenig Ambt, Bediening of Waardigheid in de Grondvergadering mogen verschynen.

24. In de Grondvergaderingen zal geen voorstel mogen geschieden, veel min geraadpleegd worden over eenige andere zaaken, dan die by de Acte van Constitutie uitdrukkelyk aan dezelve zyn bevoolen, en waartoe zy, ingevolge die Acte, zyn byééngeroepen.

25. In elke Grondvergadering zal provisioneel de

de oudste in jaaren voorzitten, en de jongste het Ambt van Secretaris waarneemen, waar van zy zich nogthands om redenen, door de Vergadering voldoende geoordeeld, zullen kunnen verschoonen en als dan worden opgevolgd door den naastvolgenden in jaaren.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

26. Tot het onderzoek, wie de oudste en de jongste zyn, zal in ieder Grondvergadering door het plaatslyk Bestuur een Stemgerechtigde, tot die Grondvergadering behoorende, worden verkoozen; welke daadelyk, na dat dit onderzoek zal zyn afgeloopen, zal hebben gedefungeerd.

27. De vergaderde Stemgerechtigden zullen zich, zoo dra de werkzaamheden beginnen, op daar toe gestelde zitplaatzen, zoo veel mogelyk, nederzetten.

28. Men zal by meerderheid en mondelinge stemming vier Stemopneemers, en uit dezelven éénen tot President en éénen tot Secretaris verkiezen.

29. Zo haast de President en Secretaris benoemd zullen zyn, zal men niemand, onder welk voorwendsel ook, in de Vergadering toelaaten: ook zal niemand der aanweezenden dezelve mogen verlaaten, dan na dat de President verklaard heeft, dat het werk, waar toe de Grondvergadering byéén gekomen is, afgedaan is.

30. In elke Grondvergadering zullen door den Secretaris de naamen der opgeroepen Stemgerechtigden geleezen, de agtergebleeven aangeteekend, en het getal der aanweezigen opgemaakt worden.

31. Ieder Stemgerechtigde zal zyn stem in eigen persoon uitbrengen ter plaatze, welke voor de Stemgerechtigden van hunne vaste woonplaats zal bepaald zyn: zullende de Guarnisoenen niet voor de woonplaatzen der Militairen gereeken worden, ten zy dezelve tevens hunne vaste woonplaats zyn.

32. Stem-

's GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

32. Stemgerechtigde Militairen zullen, om hun Stemrecht uit te oeffenen, derzelver posten niet verlaaten, noch zich uit hunne Guarnisoenen naar derzelver vaste woonplaats mogen begeeven.

33. Ieder zal een nommer trekken, waar van de Secretaris eene Lyst maaken en één der Stemopnemers eene Contralyst zal houden, om agter elks nummer den naam des trekkers aan te teekenen.

34. De Stemopneemers zullen niet alleen niemand, of rechtstreeks, of van ter zyde, aan de Stemgerechtigden mogen aanbeveelen, maar ook verpligt zyn, omtrent de stemming de stiptste geheimhouding in acht te neemen.

35. De President zal aan de Stemgerechtigden de vereischten van een Kiezer voorleezen, of door den Secretaris doen voorleezen; vervolgends zal by alle de Stemgerechtigden hoofd voor hoofd, ieder naar zyn nommer, oproepen.

36 De Stemopneemers zullen het eerst hunne stem uitbrengen, zonder deswegens onder elkander eenige raadpleegingen te mogen houden.

37. De Secretaris zal in tegenwoordigheid van den Stemmer, het nommer, dat dezelve getrokken heeft, op den hoek van een briefjen aanteekenen, dien hoek toevouwen en behoorlyk verzegelen.

38. Hierom zal elk onder het oog van de Stemopneemers eenvouwig den Persoon, dien hy stemt, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of zoodanige andere aanduiding, als hem kenbaar maakt, op het gezegde briefjen schryven, en dat zelf toevouwen.

39 Elk Stemgerechtigde zal zyn eigen briefjen steeken in eene daar toe bestemde Buse, die behoorlyk geslooten is, en waar van de Sleutel, geduurende de stemming, by één der oudste Stemge-

gerechtigden, mids geen Stemopneemer zynde, zal moeten bewaard worden. 's GRAVENHAGE.

40. Die niet kan leezen of fchryven, zal den Perfoon, dien hy wil ftemmen, aan den Secretaris, en hem, die de Contralyst houdt, moeten opgeeven, met uitdrukking van deszelfs naam en toenaam, of zodaanige aanduiding, als hem kenbaar maakt; zullende de Secretaris zulks voor hem op het Stembriefjen moeten fchryven, aan hem, die de Contralyst houdt, vertoonen, en vervolgends door den Stemmer zelve in de Busfe doen fteeken. *Ontwerp van Constitutie.*

41. De Prefident zal, na het inkomen van alle de Briefjens, de Busfe openen, dezelve één voor één daar uitneemen, en aan hem, die tot het opleezen der geftemde Perfoonen benoemd is, ter hand ftellen.

42. Deeze zal gehouden zyn den naam, op ieder briefjen gefchreven, duidelyk aan den Secretaris, en hem, die de Contralyst houdt, te vertoonen, welke beide, ieder op zyn Stemlyst, de naamen zullen aanteekenen.

43. Ingevalle by het opleezen van eenig Briefjen bleek, dat iemand in de aanduiding van den Perfoon een aanmerkelyken misflag hadt begaan, zal het Nommer door den Prefident ontzegeld, en hy op nieuw opgeroepen worden, om zich nader te verklaaren

44. Die de volftrekte meerderheid van Stemmen, dat is, ten minften ééne meer dan de helft van alle de Stemmen heeft, zal terftond Kiezer zyn.

45. Indien echter, ten zynen opzigte, in de Grondvergadering eenig verfchil ontftaat, zal de meerderheid der Leden uitfpraak doen, naar deweike men gehouden zal zyn zich te gedragen: blyven het niet te min aan hem, die oordeelen mogt verongelykt te zyn, vry en onverlet, zich te beklaagen by het Gerechtshof, waar onder hy behoort; zullende de geenen, die van onwettige han-

's GRAVENHAGE. delwyze in deezen overtuigd worden, daar voor by dat Hof verantwoordelyk zyn, en met suspensie, of ook wel, naar bevinding van zaaken, met verlies van hen Stemrecht worden gestraft.

Ontwerp van Constitutie. 46. Wanneer niemand de voorschreeven volstrekte meerderheid heeft, zullen de drie, welke de meeste Stemmen hebben, op nieuws worden voorgeleezen, ten einde daar uit één gekoozen worde.

47. By de tweede Stemming geene volstrekte meerderheid plaats hebbende, zullen de twee, die de meeste stemmen hebben, tot eene derde stemming worden voorgedraagen.

48. Wanneer in de gevallen, by de voorenstaande 46ste en 47ste Artikelen vermeld, uit hoofde van gelykheid van stemmen, het niet daadelyk uitgemaakt is, wie de drie of wie de twee zyn, die tot eene tweede of derde stemming op nieuw moeten voorgedraagen worden, zal zulks tusschen hen, die gelyke stemmen hebben, door het lot beslist worden.

49. Wanneer by de derde stemming zich geene meerderheid voor één van beiden verklaart, zal insgelyks het lot beslissen.

50. By elke herstemming zal men, alvoorens tot eene tweede of andere stemming over te gaan, de voorige Stembriefjens in een omslag verzegelen.

51. Men zal aan den benoemden Kiezer, staande dezelfde Vergadering, en daadelyk na het afloopen der verkiezing, een Geloofsbrief geeven van den volgenden inhoud:

„ De Grondvergadering van heeft
„ benoemd tot Kiezer den Burger
„ om zich te begeeven naar tot het
„ verkiezen van een
„ Actum den ."

52. Deeze Geloofsbrief moet door vier Leden, waar

waar onder ten minsten twee Stemopneemers, geteekend worden. *'s Gravenhage.*

53. Na dat de keuze gedaan is, en de Geloofsbrieven zyn uitgegeeven, zullen de Stembriefjens terstond verbrand worden.

Ontwerp van Constitutie.

54. De Grondvergaderingen, tot het benoemen van Kiezers, worden door de geheele Republiek opgeroepen tegen den derden Dingsdag der maand April.

55. Een Burger, geduurende drie agter een volgende Grondvergaderingen, zamengeroepen ter verkiezing van Leden tot eenig publiek Bestuur, wegblyvende, zal de reden van zyn wegblyven onderzogt en beoordeeld worden door het Gerecht, waar onder hy behoort.

56. De publieke Aanklaager zal, binnen den tyd van veertien dagen na de byéénkomst der derde Grondvergadering, waar uit, invoegen by het voorig artikel vermeld, de Stemgerechtigde afwezig gebleeven is, zodanigen Stemgerechtigden vóor het voorschreven Gerecht oproepen, om reden van zyn afblyven te geeven en derzelver rechtmatigheid te doen beoordeelen.

57. Indien hy geene redenen van zyn agterblyven geeft, of de gegeeven redenen onvoldoende geoordeeld zyn, wordt hy niet alleen, geduurende den tyd van drie jaaren, van zyn Stemrecht ontzet, maar ook daarteboven aangemerkt als iemand, die de belangen des Vaderlands niet in acht neemt.

58. Dien ten gevolge zal aan denzelven, geduurende dien tyd, geen Ambt opgedraagen worden, en byaldien hy een Ambt mogte bekleeden of eenige bediening waarneemen, voor dewelke hy uit een publieke Kas wordt beloond, wordt hy dadelyk van dat ambt of voorzeide belooning verstooken.

59. Indien deeze Burger nogthands mogte vermeenen bezwaard te zyn by het decreet van het Gerechte ter zyner plaats, waar by de redenen,

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

om welke hy niet in de Grondvergadering verscheenen is, onvoldoende verklaard zyn, heeft hy de vryheid, om van dit genomen decreet, binnen den tyd van één maand, na dat hem het zelve zal zyn ter hand gesteld, aan het departementaal Gerechtshof te appelleeren: en zal het zelve Hof, na verhoor van partyen, de plano binnen den tyd van zes weeken, daar omtrent disponeeren.

DERDE AFDEELING.

Van de Kiezers en derzelver Werkzaamheden.

60. Kiezers moeten zyn Stemgerechtigden, die den ouderdom van dertig jaaren bereikt hebben.

61. Daar en boven,

a. Eigenaars of Vruchtgebruikers van eenig vast goed, binnen de Republiek gelegen en onbezwaard, of ten deele bezwaard zynde, voor zo verre vry, dat het, na aftrek van intrest en lasten, ten minsten een jaarlyks inkoomen geeve van twintig gulden, qualificeerende in deezen de eigendommen van de Vrouw den Man;

b. Of Huurders van eenig vast goed, meede binnen de Republiek gelegen, jaarlyks in huur doende, in eene Gemeente.

Van vyfentwintig honderd Inwooners, en daar beneden	*f* 30:0:0
Van vyfentwintig honderd tot vyf duizend	50:0:0
Van vyf tot vyftien duizend	75:0:0
Van vyftien tot vyfendertig duizend	100:0:0
Van vyfendertig tot vyftig duizend	150:0:0
Boven de vyftig duizend	200:0:0

62. Ook kan tot Kiezer gestemd worden een Zoon,

Zoon, die by zyne Moeder, Weduw zynde, inwoont, indien zy de vereischte goederen in eigendom, tocht of huur bezit. 's GRAVENHAGE.

63. Kiezers moeten de nederduitsche taal kunnen leezen en schryven.

64. Niemand zal Kiezer kunnen worden, dan die by de Grondvergadering in persoon tegenwoordig is. *Ontwerp van Constitutie.*

65. Zo veel mogelyk, in het midden van ieder District, wordt door het Departementaal Bestuur een bekwaame plaats tot de byéénkomst der Kiezers van het District aangeweezen, en de Hoofdplaats van het District genoemd.

66. Zoo veel mogelyk, in het midden van ieder Ring, wordt de Hoofdplaats van den Ring, en, zo veel mogelyk, in het midden van ieder Kwartier, de Hoofdplaats van het Kwartier bepaald tot de byéénkomst der Kiezers van zodanigen Ring of Kwartier.

67. Het plaatslyk Bestuur der Hoofdplaats van eenig District, Ring of Kwartier, draagt zorg, dat er een geschikt gebouw, de noodige plaats of plaatzen, tot de byéénkomsten der Kiezers, in gereedheid gebragt, en van het noodige voorzien worden.

68 Het voorschreven plaatslyk Bestuur benoemt twee Gecommitteerden, en, voor zoo verre de plaatslyke gelegenheid zulks toelaat, éénen Secretaris, om, ten tyde der byéénkomst van de Kiezers, dezelven te ontvangen en toe te zien, dat alles, volgends de gemaakte bepaalingen, geschiedde.

69. Het voorschreeven plaatslyk Bestuur doet een Register houden, in het welk de Geloofsbrieven en derzelver legalisatie geregistreerd, en de naamen der afwezig gebleeven Kiezers aangeteekend worden.

70. De aangestelde Kiezer zal den volgenden dag, na zyne benoeming, 's middags ten twaalf uuren, zich ter bepaalder plaatze moeten bevinden:

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

den: Indien zulks echter, wegens onoverkomelyke omstandigheden, naar het oordeel van het Departementaal Bestuur, ondoenyk was, zal de byéénkomst zoo veel laater plaats hebben, als noodig zal bevonden worden, mits dat de Kiezers in één en het zelfde Departement, op denzelfden dag en het zelfde uur, vergaderen.

71. Zo dra het uur, tot de byéénkomst bepaald, daar is, wordt de Vergadering door de benoemde Leden van het plaatslyk Bestuur geopend, en zullen de naamen der afweezende Kiezers aangeteekend worden, welke echter tot de verkiezing zullen worden toegelaaten, zoo lang de deuren niet gesloten zyn.

72. Die in het geheel uitblyft, verliest zyn Stemrecht, ten zy hy aan het Departementaal Gerechtshof wettige redenen kan bybrengen, of voor dat zelfde Hof onder solemneelen eede verklaaren, dat hy uitgebleeven is om redenen, welke hy in gemoede oordeelt, voldingende te zyn, en in allen deele te kunnen bestaan met de verpligting, waar aan hy zich als Burger onderwerpt, volgends welk een iegelyk, die wettig tot Kiezer gestemd is, ook daadelyk dien post moet waarneemen.

73. Geen Kiezer zal gewaapend, of met eenig uniform, of teeken van ambt, bediening of waardigheid, in de Kiezersvergadering mogen verschynen.

74. In de Kiezersvergaderingen mogen geene voorstellen gedaan, veel min geraadpleegd worden over eenige andere zaaken, dan waar toe zy wettig zyn byeengeroepen.

75. De Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur zullen de Geloofsbrieven examineeren, en dezelve wettig bevonden hebbende, aan de Kiezers, hoofd voor hoofd, de volgende verklaaring afvraagen:

„ Ik

„ Ik beloove tot te zullen 's Gra-
„ stemmen één, naar myn beste weeten, venha-
„ eerlyk en kundig man, die de vereisch- ge.
„ ten tot dien post, by de Wet bepaald,
„ bezit; dat het heil des Vaderlands in de- *Ont-*
„ zen myn eenigst doel zal zyn; en dat ik, *werp van*
„ om geenerhande andere beweegredenen, *Consti-*
„ iets zal doen of laaten, maar den pligt, *tutie.*
„ die my als Kiezer is opgelegd, zodanig
„ betrachten, dat ik my daaromtrent voor
„ den alweetenden God meen te kunnen
„ verantwoorden."

Tot dat er twee jaaren na den algemeenen Vreede van den Staat met deszelfs tegenwoordigen vyand zullen zyn verloopen, zullen de Kiezers daar boven in handen van de Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur afleggen de navolgende belofte:

„ Ik belove, dat ik tot niet
„ zal benoemen zulk eenen, welken ik in
„ goeden gemoede houde te zyn een voor-
„ stander of aankleever van eenig Stadhou-
„ derlyk bestuur."

76. Dezelfde Commissie zal aan de vergad r- de Kiezers de vereischten van een , zo als die by de Consti utie bepaald zyn, voorleezen.

77. De verkiezing van een Voorzitter en van een Secretaris zal mondeling en by meerderheid van stemmen geschieden.

78. Zo dra de Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur aan de bovengestelde artikelen voldaan hebben, zal de verkoozen Voorzitter de Vergadering constitueeren, en de Commissie doen vertrekken; waar na dan terstond de deuren zullen geslooten en voor geene nakoomende Kiezers geopend worden.

 79. Zo

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

79. Zo dra de deuren geslooten en de werkzaamheden begonnen zyn, zal niemand eenige mondelinge of schriftelyke berichten, onder welk voorwendsel ook, mogen ontvangen, en de Vergadering niet uit elkander gaan, voor dat de verkiezing is afgeloopen.

80. De Verkiezingen moeten geschieden door geteekende, in de Vergadering zelve te schryven, briefjens, en by eene volstrekte meerderheid, en in alle gevallen, daar de stemmen steken, zal het lot beslissen.

81. De leden van één en dezelfde Kiezersvergadering zullen zich onderling niet mogen verkiezen.

82. Zo dra de verkiezing geschied is, zal daar van Acta gemaakt worden, welke Acte, door de onderteekening van den President, Secretaris en twee Kiezers gelegaliseerd zynde, verzegeld aan het plaatslyk Bestuur zal gezonden worden in deezer voegen:

„ Op den heeft de Kiezersvergade-
„ ring van het District tot
„ benoemd den Burger ."

83. De Kiezersvergadering zendt ook eene Acte van verkiezing, op de by het voorig artikel bepaalde wyze gelegaliseerd, aan den verkozenen.

84. Behoudens nadere bepaalingen, die de Constitutie maakt, zal het plaatslyk Bestuur van de gevallen keuze aan zodanig Collegie, waar toe de nieuwgekozene behoort, kennis geeven.

85. Zo dra het werk der verkiezing geheel is afgeloopen, worden de stembriefjens verbrand, en wordt de Kiezersvergadering gescheiden.

86. Het Departementaal Bestuur draagt zorg, dat de Kiezers, die tot het doen van eenige keu-

keuzen buiten hunne woonplaats worden geroepen, behoorlyke vergoeding erlangen van de door dezelven noodzaakelyk gemaakte reiskosten.

's GRAVENHAGE.

TITUL III.

Ontwerp van Constitutie.

Van de Wetgeevende Magt.

EERSTE AFDEELING.

Van het Wetgeevend Ligchaam in het gemeen.

87. De Wetgeevende Magt wordt uitgeoeffend door het Wetgeevend Ligchaam.

88. Het Wetgeevend Ligchaam bestaat uit twee Kamers, waar van de ééne genaamd wordt *de groote Kamer*, de andere *de Kamer der Oudsten*, welke ieder afzonderlyk zullen vergaderen.

89. Het Wetgeevend Ligchaam zal noch de uitvoerende, noch de rechterlyke Magt zich zelf aanmatigen, of door gemagtigden doen uitoeffenen.

90. Het Wetgeevend Ligchaam vertegenwoordigt het geheele Bataafsche Volk, en geene Leden van het zelve vertegenwoordigen, immer afzonderlyk, of dat gedeelte, waaruit zy verkozen zyn, of eenig ander gedeelte des volks, hoegenaamd. De Leden ontvangen of volgen geene lastbrieven of beveelen, van wien het ook zyn moge, en kunnen door geene byzondere gedeelten der Republiek in het waarneemen van hunnen post belemmerd worden, maar zyn alleenlyk aan die bepaalingen onderworpen, welke door de Constitutie zyn voorgeschreeven.

91. De Leden van het Wetgeevend Ligchaam genieten ieder een jaarlyks Tractement van drie duizend gulden, onder korting van tien gulden daags, ten voordeele van den Lande, wegens iedere absentie, welke buiten schriftelyke toestem-

'S GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

stemming van de Kamer, waar toe de afweezige behoort, heeft plaats gehad.

92. Zy ontvangen voor transport en reisgeld te samen twee guldens voor ieder uur afstands, het welk zy van en naar hunne vaste woonplaats moeten afleggen, by hunne eerste zittingneeming en eindelyke aftreeding, als meede zo dikwyls het Wetgeevend Ligchaam langer dan drie weeken op reçes scheidt.

93. Het Wetgeevend Ligchaam vergadert zo langs en zo dikwyls, als het zulks noodig oordeelt; dan het kan, door een wettig besluit, voor zekeren vasten tyd scheiden, welk reçes echter nooit langer kan zyn, dan van drie maanden.

94. Elk der Leden van het Wetgeevend Ligchaam zal, by het aanvaarden van zynen post, zich door eene openlyke en plegtige verklaaring tot de waarneeming van den zelven verbinden, door in handen van den President der Kamer, waar toe hy behoort, de volgende belofte afteleggen:

„ Ik verbinde my plegtig, om mynen post,
„ als Lid van de Groote Kamer (Kamer der
„ Oudsten) naar al myn vermogen, getrouw en
„ yverig waar te neemen, en ten dien einde
„ my in alles stiptelyk te gedragen naar het
„ voorschrift der Acte van Constitutie, voor het
„ Bataafsche Volk den gearresteerd."

Na het voorleezen van deeze verklaaring, zal de President tot het nieuwe Lid zeggen:

„ Indien gy bereid zyt, deeze plegtige belof-
„ te af te leggen, zult gy onder herinnering
„ van de groote pligten, tot welker vervulling
„ gy U verbinden en, onder bezef van de ge-

„ wig-

„ wigtige verantwoordelykheid, waar aan gy U
„ onderwerpen zult, my nazeggen:

„ Hier toe verbinde ik my als een man
„ eer en trouw."

's Gravenhage. Ontwerp van Constitutie.

TWEEDE AFDEELING.

Van de vereischten voor de Leden der beide Kamers.

95. Tot Leden van het Wetgeevend Ligchaam zyn niet verkiesbaar:

a. Leden van eenig Gerichtshof of deszelfs Ministers.
b. Kerkelyke Leeraars.
c. Hoogleeraars in eenigerhande Weetenschappen.
d. Zulken, aan wien op publiek gezag eenig onderwys is toevertrouwd.
e. Militairen, zoo van de Zee- als Landmagt.

96. Tot Leden van de Groote Kamer zyn verkiesbaar, die in zich vereénigen de navolgende vereischten:

a. Dat zy zyn Stemgerechtigde Burgers.
b. Dat zy den ouderdom van dertig jaaren ten vollen bereikt hebben.
c. Dat zy binnen deeze Republiek gebooren zyn, en geduurende de laatste tien jaaren gewoond hebben, of, zo elders gebooren, sedert de laatste vyftien jaaren hunne vaste woonplaats binnen de Republiek gehad hebben.
d. Dat zy geduurende de laatste vyf jaaren, hunne vaste woonplaats gehad hebben in het Departement, waar in zy verkoozen zyn.

97. Tot

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

97. Tot Leden van de Kamer der Oudsten zyn verkiesbaar, die in zich veréénigen de navolgende vereischten:

a. Dat zy zyn Stemgerechtigde Burgers.

b. Dat zy den ouderdom van veertig jaaren ten vollen bereikt hebben.

c. Dat zy binnen deeze Republiek geboren zyn, en gedurende de laatste vyftien jaaren gewoond hebben, of, zo zy elders gebooren zyn, sedert de laatste vyfentwintig jaaren hunne vaste woonplaats binnen deeze Republiek gehad hebben.

d. Dat zy, gedurende de laatste vyf jaaren, hunne vaste woonplaats gehad hebben in het Departement, waar in de Ring of het Kwartier, dat de verkiezing doet, geheel of gedeeltelyk geleegen is.

e. Dat zy in één der volgende Kameren of Collegien zitting hebben of gehad hebben, of Ministers van dezelve zyn of geweest zyn; naamlyk:

In de Groote Kamer.

In de Nationaale Finantie of Rekenkamer.

In eenig departementaal Bestuur, of in het Bestuur van eenige Burgergemeente.

Dat zy geweest zyn Leden of Ministers van eenig Gerechtshof, Secretarissen van Staat, Advocaaten-Fiscaal of Procureurs-Generaal.

Dat zy buiten 's Lands, van wege deeze Republiek, den post van Ambassadeur of Minister bekleed, en hunne verantwoording gedaan hebben.

Of eindelyk, dat zy Leden geweest zyn van den Staatsraad, en sedert twee jaaren daar in geene zitting gehad hebben.

Dit vyfde of laatste vereischte wordt niet gevorderd, dan na verloop van zes jaaren, na dat de Constitutie in werking zal

zyn

zyn gebragt. En voor zo verre daar by gewag gemaakt wordt van het bekleeden van posten, welke ook voor de jongste Staatsomwenteling bekend waren, zal men die, na dezelve omwenteling, moeten bekomen hebben.

's Gravenhage. Ontwerp van Constitusie.

98. Iemand van wegen de Republiek, of eenig gedeelte van dezelve, eenig publiek ambt of bediening waarneemende, zal, geduurende den tyd, dat hy Lid van het Wetgeevend Ligchaam mogt zyn, gehouden worden, van het zelve afstand gedaan te hebben; en zal inmiddels een ander in deszelfs plaats worden benoemd door die geenen, ter welker dispositie zodaanig ambt of bediening staat.

99. Zy, die belast zyn met den ontvangst van 's Lands Penningen, zullen in het Wetgeevend Ligchaam geene zitting mogen neemen, ten waare zy, binnen veertien dagen na hunne verkiezing, volkomen afstand doen van hunnen post, met aanbod, om op de eerste aanvrage hunner aanstellers, van hunne gehouden directie en administratie, rekening en verantwoording te doen.

100. Wanneer iemand der Leden van het Wetgeevend Ligchaam zyn Stemrecht mogt verliezen, zal hy ophouden Lid van het zelve te zyn.

101. Het getal der Leden van elke Kamer van het Wetgeevend Ligchaam is geëvenredigd aan de bevolking der geheele Republiek; in diervoege, dat, wegens elken Ring, bevattende, zo na mogelyk, dertig duizend Inwooners, één Lid tot de Groote Kamer, en wegens elk Kwartier, bevattende, zo na mogelyk, zestig duizend Inwooners, één Lid tot de Kamer der Oudsten verkoozen wordt.

102. De Leden van elke Kamer worden afzonderlyk door Kiezers verkozen.

DER.

's GRAVENHAGE.

DERDE AFDEELING.

Van de Verkiezing der Leden voor de Groote Kamer.

Ontwerp van Constitutie.

103. Tot de verkiezing van elk Lid in de Groote Kamer zyn werkzaam de Kiezers van twee Districten, te samen eenen Ring uitmaakende.

104. In ieder District wordt eene Nominatie gemaakt van twee Burgers, tot de keuze van één Lid voor de Groote Kamer.

105. De Kiezers van ieder District, te samen gekomen zynde, en ten overstaan van Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur, zich geconstitueerd hebbende, zoo als in art. 70. en volgende bepaald is, verdeelen zich, by looting, in twee gelyke Smaldeelen, ieder bestaande uit vyftien Kiezers, of uit zodanig getal, als, zo na mogelyk, de helft uitmaakt van de te samen vergaderde Kiezers.

106. Elk Smaldeel der Kiezers begeeft zich in een afzonderlyk vertrek, en kiest aldaar eenen President en Secretaris.

107. Elk Smaldeel der Kiezers benoemt eenen Burger tot bovengemelde Nominatie.

108 De Kiezers mogen niet benoemen iemand uit hun Smaldeel; maar wel uit het ander Smaldeel der Kiezers van hun District.

109 De benoeming geschiedt op zodanige wyze, als art. 80. bepaald is.

110. Elk Smaldeel geeft, zoo dra de benoeming by het zelve geschied is, schriftelyke kennis aan de Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur, dat de benoeming geschied is, zonder echter den benoemden persoon zelven op te geeven.

111. Zoo dra de benoeming by beide de Smaldeelen der Kiezers volbragt is, geeven de Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur aan beide de

Smal-

Smaldeelen daar van kennis, ten einde zy in één vertrek zouden te famenkoomen.

'sGRAVENHAGE.

112. De Kiezers geeven aan elkander kennis van den Burger, die by elk Smaldeel benoemd is.

113. Indien één en dezelfde Burger by beide de Smaldeelen benoemd is, wordt er door alle de te famen gekomen Kiezers een tweede Burger benoemd.

Ontwerp van Constitutie.

114. In dit geval benoemen de Kiezers eenen Burger buiten hun.

115. In allen gevalle worden de beide benoemde Burgers geplaatst op een tweetal, terwyl het lot den rang beflist.

116. Uit alle de te famen vergaderde Kiezers, welker vergadering, volgends art. 105 geconftitueerd is, worden negen Kiezers uitgeloot, om zich naar de Ringsvergadering te begeeven.

117. Indien één der Burgeren, of beide Burgers, welke op het tweetal geplaatst zyn, tot de Kiezers van dit Diftrict behoort of behooren, deelt of deelen dezelve niet in de looting, om zich naar de Ringsvergadering te begeeven.

118. De afgeloote Kiezers zullen de negen uitgelootenen tot de Ringsvergadering, door geen byzonderen last, in hunne keus bepaalen.

119. Voor de negen Kiezers, welke tot de Ringsvergadering zyn uitgeloot, wordt de volgende Geloofs- en Lastbrief in gereedheid gebragt:

,, De Kiezers uit vyftien duizend Inwooners
,, der Bataaffche Republiek, behoorende tot de
,, Diftrictvergadering van hebben
,, tot de keuze van een Lid van de Groote Ka-
,, mer van het Wetgeevend Ligchaam genomi-
,, neerd de Burgers
,, en zyn voords hunne Meedekiezers, de Bur-
,, gers uitgeloot, om zich te
,, begeeven naar ten einde,
,, over-

'S GRAVENHAGE. „ overeenkomstig de Acte van Constitutie, een „ Lid tot de Groote Kamer te verkiezen."

„ Actum den "

Ontwerp van Constitutie. 120. Deeze Geloofs- en Lastbrief wordt door vier van de niet uitgelootе Kiezers geteekend; vervolgends door Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur gelegaliseerd en aan de uitgelootе Kiezers meede gegeeven.

121. De uitgelootе Kiezers uit beide de Districten, welke eenen Ring uitmaaken, komen den eerstvolgenden dag, des middags om twaalf uuren, in de Vergaderplaats van hunnen Ring te samen. Indien zulks echter, wegens onoverkomelyke omstandigheden, en naar het oordeel van het Departementaal Bestuur, ondoenlyk was, zal de byéénkomst zoo veel laater plaats hebben, als nodig zal bevonden worden.

122. De Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur, welke ook deeze Vergadering, volgends art. 71. en volgende, openen, doen den Geloofs- en Lastbrief leezen.

123. Indien onder de uitgelootе Kiezers zich iemand mogt bevinden, welke op één der beide tweetallen geplaatst was, zal dezelve de Vergadering verlaaten en de verkiezing niet bywoonen.

124. Indien blyken mogt, dat één of meer der uitgelootе Kiezers niet tegenwoordig was, wordt daar van aanteekening gehouden door de Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur, om er ten spoedigsten aan den Staatsraad kennis van te geeven.

125. Wanneer het bepaalde uur daar is, worden de deuren gesllooten en de Vergadering wordt voor voltallig gehouden, zonder dat naar de afweezenden gewagt wordt.

126. Vervolgends zullen de Gecommitteerden uit

uit het plaatslyk Bestuur alle de tegenwoordig zynde Kiezers, hoofd voor hoofd, afneemen de navolgende verklaaring: 's GRAVENHAGE.

„ Ik verklaare en beloove, dat ik, uit de genomineerde Burgers, tot Lid van de Groote Kamer van het Wetgeevend Ligchaam den geenen verkiezen zal, welken ik daartoe best geschikt oordeele, zonder my hierin door de keuze van het Distrikt, waaruit ik ben afgevaardigd, of door eenigen last of aanzoek te laaten binden of bestuuren." *Ontwerp van Constitutie.*

127 Ten overstaan der Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur wordt één der Kiezers tot President en één tot Secretaris benoemd, waarna de Gecommitteerden de Vergadering verlaaten.

128. De te samen gekomen Kiezers zullen vervolgends de Burgers, op de beide tweetallen geplaatst, te samen voegen, en uit alle dezelven by geteekende en besloten briefjens, éénen tot Lid van de Groote Kamer stemmen.

129. Zo dra iemand de volstrekte meerderheid van stemmen heeft, is dezelve verkozen.

130. Indien by de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft, geschiedt er eene tweede stemming over de drie, welke de meeste stemmen hebben.

131. Indien by de tweede stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft, geschiedt er eene derde stemming over de twee, welke de meeste stemmen hebben.

132. Die als dan de meeste stemmen heeft, is verkozen.

133. Indien als dan de stemmen steken, en in alle zodanige gevallen, zal het lot beslissen.

134. Zo dra de verkiezing volbragt is, worden de Gecommitteerden uit het plaatslyk Be-

Ontwerp van Constitutie.

stuur vernogt, wederom in de Vergadering te komen.

135. Ten overstaan van Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur, wordt de Geloofsbrief voor den verkozenen gereed gemaakt, door vier Kiezers onderteekend, door de Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur gelegaliseerd, en aan den verkozenen toegezonden, en worden vervolgends de Stembriefjens verbrand.

136. De Geloofsbrief is van den volgenden inhoud:

„ De Kiezers uit dertig duizend Inwooners der
„ Bataafsche Republiek, behoorende tot den ring
„ van hebben tot Lid van de Groote
„ Kamer van het Wetgeevend Ligchaam verko-
„ zen den Burger waar van
„ deeze strekt tot bewys."

„ Actum den

VIERDE AFDEELING.

Van de verkiezing der Leden voor de Kamer der Oudsten.

137. Tot verkiezing van elk Lid voor de Kamer der Oudsten zyn werkzaam de Kiezers van vier Districten, te samen één Kwartier uitmaakende.

138. In ieder District wordt eene Nominatie gemaakt van twee Burgers, tot de keuze van één Lid voor de Kamer der Oudsten.

139. Het maaken deezer Nominatie geschiedt op dezelfde wyze, als hier boven art. 105. en volgende bepaald is, omtrent de Nominatie voor de Groote Kamer.

140. Na het maaken deezer Nominatie, worden er uit alle de te samen vergaderde Kiezers negen uitgeloot, om zich naar de Kwartiersvergadering te

te begeeven, zonder dat zodanige Kiezer of Kiezers, welke op de Nominatie geplaatst mogten zyn, in deeze looting deelen.

's Graavenhage. Ontwerp van Constitutie.

141. De afgelooten Kiezers zullen de negen uitgelooten Kiezers tot de Kwartiersvergadering, door geen byzonderen last, in hunne keuze bepaalen.

142. Voor de negen Kiezers, welke tot de Kwartiersvergadering zyn uitgeloot, wordt de volgende Geloofs- en Lastbrief in gereedheid gebragt.

„ De Kiezers uit vyftien duizend Inwooners
„ der Bataafsche Republiek, behoorende tot de
„ Districtvergadering van hebben,
„ tot de keuze van een Lid voor de Kamer der
„ Oudsten van het Wetgeevend Ligchaam, ge-
„ nomineerd de Burgers en zyn voords
„ hunne Medekiezers, de Burgers
„ uitgeloot, om zich te begeeven naar
„ ten einde overeenkomstig de Acte van Constitutie,
„ één Lid tot de Kamer der Oudsten te verkiezen."
„ Actum den

143. Omtrent de onderteekening en afgifte van den Geloofs- en Lastbrief, heeft het zelfde plaats, als hier boven art. 120. bepaald is.

144. De uitgelooten Kiezers uit de vier Districten, welke één Kwartier uitmaaken, komen den eerstvolgenden dag, 's middags ten twaalf uuren, in de Hoofdplaats van hun Kwartier te famen: indien zulks echter, wegens onoverkomelyke omstandigheden, naar het oordeel van het departementaal Bestuur, ondoenlyk was, zal de byéénkomst zoo veel laater plaats hebben, als noodig zal bevonden worden.

145. De verklaaring, welke van de uitgelote Kiezers uit de vier Districten, hoofd voor hoofd, wordt afgenomen, is van deezen inhoud:

„ Ik verklaar en belove, dat ik uit de genomi-
„ neerde Burgers, tot Lid van de Kamer der

 „ Oud-

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

„ Oudsten van het Wetgeevend Ligchaam, den
„ geenen verkiezen zal, welken ik daar toe best
„ geschikt oordeele, zonder my hier in door de
„ keuze van het District, waar uit ik ben afge-
„ vaardigd, of door eenigen last of aanzoek te
„ laaten binden of bestuuren."

146. De uitgelote Kiezers zullen vervolgends de Burgers, op de vier tweetallen geplaatst, samenvoegen, en uit alle dezelven, by geteekende en beslooten briefjens, éénen tot Lid van de Kamer der Oudsten stemmen.

147. Zo dra iemand de volstrekte meerderheid der Stemmen heeft, is dezelve verkozen.

148. Indien by de eerste stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft, geschiedt er eene tweede stemming uit die, welke uit de voorgestelde nominatie zyn gestemd.

149. Indien by de tweede stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft, geschiedt er eene derde stemming over de drie, welke de meeste stemmen hebben.

150. Indien by de derde stemming niemand de volstrekte meerderheid heeft, geschiedt er eene vierde stemming over de twee, welke de meeste stemmen hebben.

151. Die dan de meeste stemmen heeft, is verkozen.

152. Indien als dan de stemmen steeken, en in alle zodanige gevallen, zal het lot beslissen.

153. Het vervaardigen en onderteekenen van den Geloofsbrief geschiedt, ten aanzien der Kwartiersvergadering, op dezelfde wyze, als art. 135, omtrent de Ringsvergadering bepaald is; en worden vervolgends ook de stembriefjens verbrand.

154. De Geloofsbrief is van den volgenden inhoud:

„ De Kiezers uit zestig duizend Inwooners der
„ Bataafsche Republiek, behoorende tot het Kwar-
„ tier van hebben tot Lid voor de
„ Kamer der Oudsten van het Wetgeevend Lig-
„ chaam

,, chaam verkozen den Burger waar 's GRA-
,, van deeze ftrekt tot bewys." VENHA-
,, Actum den GE.

VYFDE AFDEELING.

Ontwerp van Constitutie.

Over de beide Kamers.

155. Zoo dra de verkiezing van een Lid voor de Groote Kamer, of Kamer der Oudften volbragt is, geeft het plaatslyk Beftuur daar van, van wegen de Kiezers, aan den verkozenen kennis, met toezending van den Geloofsbrief.

156. Ook geeft het plaatstlyk Beftuur van de gedaane keuze, van wegen de Kiezers, kennis aan den Staatsraad, welke daar van kennis geeft aan de Kamer, waar toe de verkozene behoort.

157. De verkozene tot Leden van het Wetgeevend Ligchaam zenden hunnen Geloofsbrief, binnen veertien dagen na de gedane keuze, aan de Kamer, waar in zy verkozen zyn.

158. Elke Kamer van het Wetgeevend Ligchaam beflist afzonderlyk, binnen veertien dagen, na den ontvangst van den Geloofsbrief, over de wettigheid der verkiezing, en over de bevoegdheid der geenen, die tot haare Leden verkozen zyn; en geeft ten fpoedigften van haar befluit kennis aan de geenen, welken zulks aangaat.

159. Indien dezelfde perfoon, in meer dan één Ring of Kwartier, tot Lid in één der beide Kameren van het Wetgeevend Ligchaam verkozen wierdt, zal de Kamer, welke zulks aangaat, door het lot doen beflisfen, uit welken Ring of Kwartier zodanig perfoon zal gerekend worden verkozen te zyn; en in gevalle bevonden werdt, dat dezelfde perfoon tot Lid van de Groote Kamer en tevens van de Kamer der Oudften verkozen was, zal aan de gedaane verkiezing voor de Kamer der Oudften de voorkeuze worden gegeven, en voor de Groote Kamer een ander Lid moeten benoemd worden.

'sGRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

160. Indien, het zy in de verkiezing, het zy in den verkozenen eenig gebrek bevonden wordt, het geen hem, volgends de Constitutie, onbevoegd maakt, zitting te nemen; of, indien denzelve om andere redenen geene zitting neemt, geeft de Kamer, waar toe hy behoort, daar van kennis aan den Staatsraad, welke zorgt, dat, zo dra zulks zonder benadeeling van het recht van beklag over de beöordeeling der Kamer, waar van in de volgende *Articulen* gesproken wordt, geschieden kan, eene nieuwe verkiezing plaats hebbe.

161. Indien de Kamer, waar toe de verkozene behoort, noch in de form der verkiezing, noch in den persoon, die verkozen is, iets vindt, strydig tegen de Constitutie, zal de verkozene toegelaten worden, om op den bestemden tyd zitting te nemen.

162. Indien de Kamer, waar toe de verkozene behoort, geöordeeld heeft, denzelven te moeten toelaten, en eenig Ingezeten reden van beklag tegen de wettigheid der gedane keuze meent te hebben, zal het denzelven vry staan, de redenen van dit beklag, met de daar toe betrekkelyke bewyzen, te brengen ter kennisse van het Hoog Nationaal Gerechtshof, en te verzoeken, dat dezelve keuze worde vernietigd; mids dit verzoek geschiede binnen den tyd van drie weeken na dezelve beöordeeling. En zal het Hof, na verhoor van den verkozen, binnen den tyd van zes weeken, na dat hetzelve verzoek zal zyn geschied, overéénkomstig het voorschrift der Constitutie, in dezelve zaak moeten disponeeren, het zy door de gedane keuze te vernietigen, het zy door het gedane verzoek te wyzen van de hand: doch zo lang het Hof de keuze niet vernietigd heeft, zal de verkozene zitting houden.

163. Indien de Kamer, waar toe de verkozene behoort, geöordeeld heeft, den verkozenen

niet

niet te moeten toelaten, en de verkozene, of ook de genen, die de keuze gedaan, of mede gedaan hebben, redenen mogten hebben, waarom zy vermeenen, dat de keuze wettig zoude gedaan zyn, en van kragt behoore te blyven, staat het dezelven vry, die redenen, met de daar toe betrekkelyke bewyzen, te brengen ter kennis van het Hoog Nationaal Gerechtshof, en te verzoeken, dat die keuze worde bevestigd, mids dit verzoek geschiede binnen gelyken tyd, als boven. 's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

In dit geval zal het Hof terstond van het gedaan verzoek kennis geven aan den Staatsraad, midsgaders aan de Kamer, welke de beöordeeling gedaan heeft, en te gelyk van dezelve verzoeken opgave der redenen van derzelver beöordeeling: de Kamer zal gehouden zijn, binnen veertien dagen, na de bekomen kennis, of, indien dezelve mogt gescheiden zyn, binnen veertien dagen na haare eerste byéénkomst, aan dat verzoek te voldoen: En zal vervolgends het Hof, binnen vier weeken, na het bekomen dier redenen, overëenkomstig het voorschrift der Constitutie, in dezelve zaak moeten disponeeren, het zy door de gedane keuze te bevestigen en te verklaaren dat dezelve van kragt behoort te blyven, het zy door het gedane verzoek te wyzen van de hand.

164. In allen gevalle blyft aan den publieken Aanklager vry en onverlet, het institueeren van zodanige actie, als hy zoude vermeenen, hem, wegens overtreding van de voorzieningen, in de Constitutie begrepen, te competeeren.

165. Zo dra het Hoog Nationaal Gerechtshof over de' ingebragte bezwaaren tegen de toelating of afwyzing eens verkozenen uitspraak gedaan heeft, geeft hetzelve daar van onverwyld kennis aan de Kamer, waar toe de verkozene behoort, en aan den Staatsraad.

'sGRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

166. Indien by de uitspraak van het Hof, tegen het begrip der Kamer, de keuze bevestigd is, zal de Kamer, waar toe de verkozene behoort, denzelven daadlyk toelaten: daar tegen zal, wanneer by de uitspraak van het Hof de keuze vernietigd is, in het geval, dat de verkozene bereids zitting genomen heeft, dezelve de Kamer, waar in hy verkozen is, daadlyk verlaten; en zorgt in dat geval de Staatsraad, dat onverwyld eene nieuwe verkiezing plaats hebbe.

167. Hy, die door de stem des volks tot lid van het Wetgevend Lichaam geroepen wordt, zal, geduurende de drie eerste jaaren na het invoeren van de Constitutie, zich van die keuze niet mogen onttrekken, dan om wettige redenen. De beöordeeling dier redenen, en de beslissing, of dezelve wettig zyn dan niet, staat aan die Kamer, waar in hy tot Lid geroepen is.

168. Hy, die zodanige wettige redenen vermeent te hebben, zal verpligt zyn, dezelve, binnen den tyd van veertien dagen, na dat hy kennis van zyne verkiezing zal bekomen hebben, aan die Kamer, waar in hy tot Lid is geroepen, voor te dragen; de Kamer zal, uiterlyk veertien dagen daar na, omtrent derzelver wettigheid of onwettigheid, uitspraak doen; en zal het besluit, die uitspraak behelzende, de redenen moeten inhouden, welke de Kamer tot dezelve bewogen hebben.

169. Indien de redenen van verschooning door de Kamer voldoende zyn geöordeeld, wordt de gekozene vry gekend, en *constitutioneel* eene nieuwe keuze gedaan.

170. Indien de redenen onvoldoende verklaard zyn, zal de Kamer den gekozenen aanschryven, om, overëenkomstig zyne verpligting, den post, waar toe hy verkozen is, te aanvaarden.

171. Wanneer de gekozene, het zy dat hy gee-

geene redenen van verschooning heeft byge- 's GRAbragt, het zy dat de bygebragte redenen van VENHAverschooning onvoldoende geöordeeld zyn, hal- GE. starrig blyft weigeren, den post te aanvaarden, wordt 'er eene nieuwe keuze gedaan, en hy, *Ont-* die 's Volks dienst niet wil op zich nemen, *werp van* wordt, op aanschryving der Kamer, in welke *Consti-* hy tot Lid verkozen was, door den Staatsraad *tutie.* by openbare afkondiging den Volke bekend gemaakt, als één, die zich den Vaderlande onttrekt; deszelfs stemrecht wordt in al zyn kragt voor altyd vernietigd, en hy onbevoegd verklaard, om het ambt of beneficie, het welk hy mogt bezitten, te blyven behouden, of in het vervolg eenig ambt of beneficie te bekomen.

172. Voor dat de vierde verkiezing van Leden in het Wetgevend Lichaam door de Natie geschiedt, zal het Wetgevend Lichaam beslissen, of het belang van het Vaderland vordert, dat deze zelve bepaalingen, omtrent het al of niet mogen bedanken voor het Lidmaatschap in de Wetgevende Vergadering, behooren vastgesteld te blyven.

173. Jaarlyks gaat een derde deel der Leden van de beide Kamers af.

174. De Leden, welke by de jaarlyksche verandering nieuw verkozen zyn, nemen zitting binnen de eerste veertien dagen na hunne verkiezing, en zo de Vergadering niet by elkander mogt zyn, als dan op den eersten dag der na dien tyd volgende Vergadering.

175. Niemand der afgaande Leden is wederom verkiesbaar, als Lid van een der beide Kameren, dan na verloop van twee jaaren.

176. De jaarlyksche verkiezing van nieuwe Leden in de beide Kamers geschiedt door Kiezers uit die Ringen en Kwartieren, in welke de afgaande verkozen waren.

177. Om de orde in het jaarlyks veranderen

'sGRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

der Leden te regelen, worden de Districten eens vooral genummerd van 1. tot 126., en voords gerangschikt in twee-en-dertig Kwartieren, aan elk van welke Kwartieren een letter wordt gegeeven, lopende van A. tot Z. en wyders van AA. tot GG.

178. Het eerste nummer of District begint aan het noordeinde van de Republiek, en vervolgt met vier Districten, of één Kwartier telkens, rechts of oostlijk om, in een cirkel, tot dat het laatste nummer eindigt in het middenpunt.

179. De nummers der Districten en letters der Kwartieren zullen, zonder aanmerking van de grenzen der Departementen, over de geheele Republiek doorlopen, zullende No. 1, 2, 3 en 4. het Kwartier A, No. 5, 6, 7 en 8, het Kwartier B. uitmaaken, en zo vervolgends. 'Er zal, zo veel moogiyk, gezorgd worden, dat de Districten, Ringen en Kwartieren uit niet meer dan twee Departementen samengesteld zyn.

180. Het derde deel van ieder Kamer gaat jaarlyks op de volgende wyze af:

a. By de eerste afwisseling in de Kamer der Oudsten gaan die Leden af, welke in de Kwartieren A. tot L. zyn verkozen, en worden uit dezelve wederom anderen in de plaats der aftredende aangesteld. Uit de Groote Kamer gaan, by de eerste afwisseling, de Leden af, welke in de twee eerste nummers van ieder Kwartier van A. tot V. zyn verkozen, en worden uit dezelve wederom anderen in derzelver plaats aangesteld.

b. By het tweede jaar, of by de tweede afwisseling gaan uit de Kamer der Oudsten af die Leden, welke in de Kwartieren M. tot V. zyn verkozen, en zo voords in de derde en volgende afwisselingen.

In

In de Groote Kamer gaan in het tweede jaar, of by de tweede afwisseling, af die Leden, welke in de twee eerste Nummers der Kwartieren W. tot GG, en in de twee laatste nummer van A tot K. zyn verkozen, en zo voords naar de letters van elk Kwartier, by overspringing der nummers, in welke de laatst voorige reize de verkiezing op den tour geschied is.

c. Het Kwartier GG., maar éénen Ring of twee Districten hebbende, heeft hetzelve Kwartier ook maar ééne tourbeurt van verkiezing tot een Lid der Groote Kamer, tegen de twee verkiezingen der andere Kwartieren, welke vier Districten bevatten.

d. Indien de Kamer der Oudsten uit tweeëndertig Leden bestaat, het zy bestendig, of by afwisseling, dan wordt het Kwartier GG., als de tourbeurt aan hetzelve komt, voor een geheel Kwartier gerekend; doch, wanneer de Kamer uit slegts één-en-dertig Leden zal bestaan, zal om de andere tour aan dit Kwartier de verkiezing van één Lid in de Kamer der Oudsten komen; en zullen de verkiezingen in de tusschen vallende jaaren door de naastgelegen Kwartieren uit dit halve Kwartier mogen geschieden.

181. Ter voorkoming van alle verwarringen, maakt de Staatsraad alle jaaren, telkens één maand voor den tyd der te doene verkiezingen, openlyk bekend, welke Ringen en Kwartieren de keuze moeten doen, en zulks volgends een door denzelven te maaken en aan het Wetgevend Lichaam ter approbatie over te leveren rooster: en zorgt voords de Staatsraad, dat aan zodanige zwaarigheden, als zich, omtrent de byéénkomst der Kiezers tot het

'S GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

het doen eener keuze, zouden mogen opdoen, zo veel mogelyk, worde te gemoet gekomen

182. De Grondvergaderingen, in welke tot de jaarlyksche Verkiezing van nieuwe Leden voor het Wetgevend Lichaam Kiezers moeten benoemd worden, komen byéén op den derden dingsdag van de maand April.

183. De Staatsraad draagt zorg, dat de vereischte oproepingen, en de daar toe behoorende verkiezingen, volvoerd worden.

184. Wanneer in één der beide Kameren een plaats open valt, zal de vervulling niet geschieden voor dien tyd, dat de jaarlyksche afwisseling de Grondvergaderingen byéénroept.

185. Die ter vervulling eener buitengewoone vacature verkozen wordt, vervult slegts den tyd, geduurende welken zyn Voorganger nog hadt moeten fungeeren.

186. Indien zy, welker plaatzen zyn opengevallen, by de eerstvolgende jaarlyksche veranderingen hadden moeten afgaan, wordt deze buitengewone verkiezing gehouden, als vervangende de gewoone, en dan geschiedt in zodanigen Ring of Kwartier, op den gewoonen tyd, geene nadere verkiezing.

Doch indien zy, welker plaatzen zyn opengevallen, nog één jaar, of langer, hadden moeten aanblyven, vervullen de buitengewoon verkozenen alleen den tyd, geduurende welken hunne voorgangers nog hadden moeten fungeeren.

Wanneer in één der beide Kameren het getal der opengevallen plaatzen meer mogt bedragen dan een zesde van het geheel getal, zullen de openstaande plaatzen binnen twee maanden vervuld worden.

In zodanig geval geeft de Kamer, waar in die vacatures plaats hebben, daar van kennis aan den Staatsraad, welke, zonder verwyl, doet oproepen de Grondvergaderingen der Ringen

gen of Kwartieren, waarin, tot vervulling der opengevallen plaatzen, eene nieuwe verkiezing geschieden moet.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

187. Geene der beide Kameren kan over eenige zaken raadplegen, indien niet de meerderheid der voltallige Kamer tegenwoordig is.

188. Het Reglement van Orde voor de beide Kamers zal, overëenkomstig de magt, die aan elke Kamer over haare Leden hier na by art. 200. is toegekend, mede voorziening inhouden, dat zo wel in ordinaire als extraordinaire Vergaderingen de meerderheid der voltallige Kamer tegenwoordig zy.

189. Zo dra het vereischte getal van Leden in elke Kamer aanwezig is, en zitting genomen heeft, geven de beide Kamers daar van aan elkanderen kennis.

190. De Groote Kamer en de Kamer der Oudsten hebben ieder een afzonderlyke Vergaderzaal, en komen nooit in dezelfde Vergaderzaal te samen.

191. Ieder Kamer kiest uit haar midden, by volstrekte meerderheid, eenen Président, welke dien post geduurende één maand waarneemt.

192. Ieder Kamer kiest insgelyks uit haar midden, by volstrekte meerderheid, éénen of meer Secretarisfen, voor den tyd van één maand.

193. De afgaande Président en Secretaris zyn tot dezelfde posten niet wederom verkiesbaar, dan na verloop van twee maanden; zodanig nogthands, dat, byaldien het Wetgevend Lichaam, volgends art. 93., op reçes mogt scheiden, de als dan fungeerende Président en Secretaris nog veertien dagen van de volgende zitting derzelver posten zullen waarnemen.

194. Ten dien einde zullen de beide Présidenten en Secretarisfen, in gevalle van reçes, de gewoone Residentieplaats niet vermogen te verlaten, maar, zonder eenige de minste auctoriteit uit te oefenen, de Adresfen, welke in den

tus

's GRAVENHAGE. tusschentyd inkomen, dat het Wetgevend Lichaam niet byéén is, ontvangen, en gesamenlyk overleggen, en, by meerderheid van stemmen, beslissen, of 'er eene buitengewoone beschryving van het Wetgevend Lichaam noodig zy. In gevalle de stemmen hieromtrent steken, zal de President voor het doen der beschryving concludeeren.

Ontwerp van Constitutie.

195. Voornoemde President en Secretarissen vergaderen daaglyks op éénen, door hun te bepaalen tyd en plaats, ter ontvangst van de Adressen, welke in dien tusschentyd zullen inkomen. Het Presidium zal by hen worden waargenomen door den tegenwoordig zynde President, en, ingeval de beide Presidenten tegenwoordig zyn, door den genen van hun, die de oudste in jaaren is; en zal van elke Kamer niet meer dan één Secretaris deze Vergadering vermogen by te woonen.

196. Aan de in de Residentieplaats van het Wetgevend Lichaam, geduurende het reçes van hetzelve, verblyvende twee Presidenten en twee Secretarissen wordt toegelegd een daggeld van zeven gulden, voor elken dag, die verlopen zal tusschen den dag van het scheiden en weder byéénkomen van het Wetgevend Lichaam.

197. Ieder Kamer stelt éénen Agent aan, welke de boodschappen van de éénе Kamer aan de andere, als mede aan den Staatsraad overbrengt, den Secretaris in het houden van Notulen behulpzaam, en overéénkomstig zodanige Instructie, als elke Kamer voor haaren Agent maakt, werkzaam is.

198. Ieder Kamer heeft de aanstelling en afzetting van Kamerbewaarders, Boden en andere Brambten, welken zy tot haaren byzonderen dienst noodig heeft.

199. Ieder Kamer heeft het recht van bevel tot handhaaving der goede orde in het gebouw, waar in zy vergadert.

200.

200. Ieder Kamer heeft het bedwang over haare eigen leden, om te waaken tegen alle ongeregelde gedragingen in de vergadering, en kan daar toe zodanig Reglement van orde maaken, en zodanige middelen ter executie van het zelve aanwenden, als dezelve zal vinden te behooren. 's GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

201. Geen Lid van het Wetgeevend Ligchaam kan, over het geen hy in zynen post gesproken of geadviseerd heeft, in rechten betrokken worden.

Geen Rechtbank zal ooit een zodanige aanklagt aanneemen, of daar aan eenigen voordgang verleenen.

202. Geen Lid van het Wetgeevend Ligchaam is tot Lid van de Uitvoerende of Rechterlyke Magt, of tot eenig ambt, hoegenaamd, verkiesbaar. By de eerste oprigting echter van den Staatsraad zullen de Leden van het Wetgeevend Ligchaam tot Leden van dezelve verkoozen kunnen worden.

203. Het Wetgeevend Ligchaam, of één der beide Kameren afzonderlyk, of eene Commissie uit dezelve, woont nimmer eenige openbaare feesten of plegtigheden by.

204. Het Wetgeevend Ligchaam, of één der beide Kameren, kan wel eenig gedaan voorstel in handen stellen van eene Commissie, uit haar midden benoemd, om daarop te dienen van consideratien en advis; maar nimmer wordt eenige Commissie benoemd, om het gezag, aan het Wetgeevend Ligchaam, of één der Kameren toevertrouwd, daadelyk uit te oeffenen; noch om het Wetgeevend Ligchaam, het zy binnen, het zy buiten de Residentieplaats, te vertegenwoordigen.

205. De beide Kamers houden haare zittingen in dezelfde Residentieplaats.

206. Geen der twee Kameren kan buiten beider toestemming haare zittingen langer dan voor drie dagen verschuiven.

Deeze bepaaling sluit niet uit de magt, wel-

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

welke in de volgende artikelen aan de Kamer der Oudsten verleend wordt.

207. De plaats der zittingen van het Wetgeevend Ligchaam kan niet veranderd worden, dan in geval van de hoogste noodzaaklykheid.

208. Indien de Groote Kamer, van zodanige noodzaaklykheid tot verplaatzing van het Wetgeevend Ligchaam niet overtuigd zynde, deswegens geen voorstel doet, zal het aan de Kamer der Oudsten alleen staan, de zittingen van het Wetgeevend Ligchaam naar eene andere plaats over te brengen; welk besluit nogthands niet zal mogen genomen worden, dan met twee derden van alle de Leden, dewelke als dan die Kamer uitmaaken.

209. Het besluit, om de zittingen te verplaatzen, behelst eene bepaaling van de plaats en van den dag, waar op het Wetgeevend Ligchaam zyne raadpleegingen zal voortzetten.

210. Dit besluit is onherroepelyk.

211. Indien het besluit tot verplaatzing door de Kamer der Oudsten zonder vooraf gaand voorstel van de Groote Kamer, genomen is, zal de Kamer der Oudsten verpligt zyn, zo dra het Wetgeevend Ligchaam vergaderd is ter plaatze, alwaar het zelve is overgebragt, de redenen van het besluit en de naamen der Leden, die daar voor gestemd hebben, aan de Groote Kamer op te geeven.

212. Alle raadpleegingen of handelingen van één van beide of van beide de Kamers, welke mogten plaats hebben in den tusschentyd, tusschen het neemen van het voorschreven besluit en de byeenkomst van het Wetgeevend Ligchaam op de nieuw bestemde plaats, zyn kragteloos en van onwaarde.

213. Zo dra de Kamer der Oudsten het besluit tot het verplaatzen der zitting genomen heeft, geeft zy daar van kennis aan de Groote Kamer en aan den Staatsraad, en gelyktydig gaat de Kamer der Oudsten uit een.

214. De

214. De kennisgeeving van het besluit van de Kamer der Oudsten, tot het verplaatsen der zittingen, doet de Groote Kamer oogenblikkelyk uit een gaan, en strekt tevens, om dezelve tot de byeenkomst op de nieuw bestemde plaats en dag te beschryven.

'S GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

215. De Staatsraad draagt zorg, dat alles in gereedheid gebragt worde, om het Wetgeevend Ligchaam op de nieuw bestemde plaats te ontvangen, en dat het meergemelde besluit van de Kamer der Oudsten, in alle opzigten, nagekomen en ter uitvoer gebragt worde.

216. De Leden van den Staatsraad, welke zich verzetten tegen het volvoeren van zodanig besluit, of de uitvoering daar van vertraagen, zyn schuldig aan aanslag tegen de veiligheid van den Staat.

217. Alle de Leden van het Wetgeevend Ligchaam zyn verpligt, volgends het besluit van de Kamer der Oudsten, op den bestemden tyd en plaats tegenwoordig te zyn.

218. Indien er Leden van het Wetgeevend Ligchaam op den bestemden tyd en plaats niet tegenwoordig zyn, en geene redenen hunner afwezigheid op den dag, tegen welken de byeenkomst van het Wetgeevend Ligchaam bepaald is, aan den Staatsraad hebben ingezonden, vaardigt de Staatsraad terstond de noodige bevelen uit tot verkiezing van nieuwe Leden in de plaatzen der afwezigen, die als dan gehouden worden voor vervallen van hunne posten; doch, zo de afwezigen redenen van verschooning hebben ingezonden, zendt de Staatsraad die aan de Kamer der Oudsten, en gedraagt zich overeenkomstig derzelver oordeel.

219. Indien de afwezige Leden van het Wetgeevend Ligchaam geene, of door de Kamer der Oudsten onvoldoende geoordeelde redenen van verschooning hebben ingezonden, wordt de zaak, ten opzigte van de zodanigen, door den Staatsraad gesteld in handen van den Procureur-Nationaal, ten einde tegen die geenen, welken bevonden mog-

's GRAVENHAGE.

ten worden, ter kwaader trouwe moedwillig afwezig te zyn gebleven, by het Hoog Nationaal Gerechtshof te procedeeren, als schuldig aan aanslag tegen de veiligheid van den Staat.

Ontwerp van Constitutie.

220. Aan dezelve misdaad zyn ook schuldig allen, die zich in zodanig geval tegen de oproeping der Grondvergaderingen, en tegen de verkiezing van nieuwe Leden, in plaats der afwezig geblevenen, verzetten.

221. Gedurende vier weeken na den dag, waarop de byeenkomst van het Wetgeevend Ligchaam in de nieuwe Residentieplaats bepaald is, zal ieder Kamer kunnen raadplegen, schoon de meerderheid der volledige Kamer niet tegenwoordig is.

ZESDE AFDEELING.

Van de Zittingen en Form van Raadpleeging van het Wetgeevend Ligchaam.

222. Ieder Kamer van het Wetgeevend Ligchaam houdt haare Zittingen in het openbaar, en doet haare Notulen in druk uitgeeven.

223. Het staat aan elke Kamer, de noodige schikkingen te maaken, omtrent het getal der plaatzen voor de toehoorers, en omtrent de orde, welke aldaar moet in acht genomen worden.

224. De toehoorers zullen op geenerhande wyze zich in de raadpleegingen mengen, noch door woorden, tekens of gebaarden, hunne goed- of afkeuring te kennen geeven; maar alle stilte en zedigheid in acht neemen.

225. De Leden van het Wetgeevend Ligchaam zullen zich op de toehoorers niet beroepen.

226. Elke Kamer is verpligt by het Reglement van Orde, het welk zy voor zich in het byzonder maakt, en by eene rigtige agtervolging van het zelve, zorg te draagen, dat het bepaalde in de twee volgende artikelen stiptelyk in acht ge-

no-

nomen worde; en zal daar toe gebruik maken van de magt, by art. 200 aan haar verleend.

227. De President van ieder Kamer kan dezelve in een Generaal Committé formeeren, en is verpligt dit te doen, wanneer een zesde der tegenwoordig zynde Leden zulks begeert.

228. Tot een Generaal Committé worden geene toehoorers toegelaaten.

229. In een Generaal Committé wordt wel geraadpleegd en besloten over voorgestelde zaaken, maar geen besluit tot het vaststellen eener Wet genomen.

230. In alle zaaken, waaromtrend geene uitzondering is gemaakt, wordt by de meerderheid der tegenwoordig zynde Leden, in elke Kamer, de conclusie opgemaakt.

231 In de overweeging van eenig voorstel wordt by de beide Kamers de volgende form in acht genomen.

Eer eenig voorstel in een besluit veranderd wordt, geschieden er drie leezingen van het zelve, en wel op drie onderscheiden dagen.

De tusschenstand tusschen de eerste en tweede, en tusschen de tweede en derde leezing, is telkens ten minsten van drie dagen.

232. Het doen van voorstellen behoort alleen, en by uitsluiting, aan de Groote Kamer.

233. Elk Lid, of Commissie van de Groote Kamer, het welk eenig voorstel doet, of welk eenig rapport uitbrengt, moet daar by voordragen het ontwerp van de Wet, of van het besluit, waar toe het voorstel of rapport strekt.

234. De Groote Kamer kan, na de eerste of tweede leezing van eenig voorstel, de raadpleeging daar over tot eenen bepaalden of onbepaalden tyd verschuiven, of het zelve verwerpen.

In het eerste geval verklaart de Kamer: „het „voorstel in advis te houden tot;"

In het tweede geval, „het voorstel voor als „nog in advis te houden;"

In het derde geval: „het voorstel te verwerpen."

's Gravenhage.

Ontwerp van Constitutie.

 235. Een

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

235. Een gedaan voorstel, wanneer geene vyf Leden eene tweede lezing van hetzelve eischen, wordt gehouden voor verworpen; doch vyf of meer Leden eene tweede lezing eischende, wordt daar toe de dag bepaald, uiterlyk binnen agt dagen, na het doen van het voorstel.

236. In alle gevallen, waarin na de eerste lezing het voorstel niet verworpen, noch de raadpleging daar over verschoven wordt, wordt de dag tot eene tweede lezing bepaald.

Na de tweede lezing, geene verwerping of verschuiving van het voorstel plaats hebbende, wordt de dag tot eene derde lezing bepaald.

237. Wanneer een Lid op het voorgesteld ontwerp eenige verbetering heeft voorteslaan, zal hy gehouden zyn, zulks, of na de eerste, of na de tweede lezing, te doen; zullende na de derde de raadplegingen aanstonds beginnen.

238. De Groote Kamer zal, tot elke Wet of Resolutie, een afzonderlyk voorstel doen, en geen twee of meer Wetten of Resolutien in hetzelfde voorstel samenvoegen.

239. De Groote Kamer zal, des goedvindende, voor het nemen van een besluit, de consideratien en het advis kunnen vraagen van de Uitvoerende Magt, en van het Hoog Nationaal Gerechtshof.

Het formulier, waar by dat advis gevraagd wordt, zal aldus zyn:

„ De Groote Kamer verlangt op dit voorstel te „ vernemen de consideratien en het advis van . . . ."

Het formulier, waar mede het advis ingezonden wordt, is aldus:

„ De Staatsraad, of het Hoog Nationaal Ge„ rechtshof, ter voldoeninge aan het verlangen „ der Groote Kamer, doet aan dezelve toeko„ men zyne consideratien en advis op het voor„ stel . . . ."

240. Wanneer de Groote Kamer het voorstel in een besluit verandert, doet zy hetzelve, met re-

redenen bekleed, aan de Kamer der Oudsten overbrengen. 's GRAVENHAGE.

241. Wanneer de Groote Kamer, het advis gevraagd hebbende van den Staatsraad, of Hoog Nationaal Gerechtshof, daarop een besluit neemt, zal zy, met hetzelve, ook het advis aan de Kamer der Oudsten zenden. *Ontwerp van Constitutie.*

242. Aan het hoofd van ieder besluit der Groote Kamer moeten aangeteekend zyn de dagen der zittingen, waarop de drie onderscheiden lezingen gedaan zyn.

243. In gevallen, waarin een onverwyld besluit noodzaaklyk is, zal de Groote Kamer niet gehouden zyn aan den gewoonen form van drie lezingen op drie onderscheiden dagen.

244. De noodzaaklykheid van een onverwyld besluit moet vooraf door eene afzonderlyke verklaaring van de Groote Kamer erkend zyn, eer dezelve overgaat tot de raadplegingen over het onderwerp zelf.

245. Tot het erkennen van die noodzaaklykheid wordt vereischt de volstrekte meerderheid van het volledig getal der Kamer.

246. Indien de voorschreven noodzaaklykheid erkend is, zal de raadpleging over het onderwerp zelf den eerstvolgenden dag voordgang kunnen hebben.

247. Indien de by art. 245. voorgeschreven meerderheid oordeelt, dat de nood zo dringend is, dat de raadpleging tot den volgenden dag niet kan worden uitgesteld, zal op denzelfden dag de raadpleging mogen voordgaan; doch zullen de naamen der Leden, welke hier op voor of tegen geädviseerd hebben, in het Kamerregister worden aangetekend.

248. De verklaaring der noodzaaklykheid van een onverwyld besluit moet de redenen van die noodzaaklykheid behelzen, en aan het hoofd van het besluit gesteld worden.

Indien de nood zo dringend geöordeeld is, dat

'sGRAVENHAGE. dat de raadpleging op denzelfden dag moest voordgaan, zal daar van insgelyks uitdrukkelyk melding gemaakt worden.

249. Wanneer de Groote Kamer, ingevalle der noodzaaklykheid van een onverwyld besluit, goedvindt, het advis van den Staatsraad te vraagen, is dezelve verpligt, dit binnen twaalf uuren, na den ontvangst van het voorstel, in te zenden.

Ontwerp van Constitutie.

250. De Kamer der Oudsten doet geenerhande voorstellen.

251. Het staat aan de Kamer der Oudsten, de voorstellen van de Groote Kamer al of niet te bekragtigen. In gevalle van niet bekragtiging, zendt zy het besluit aan de Groote Kamer terug, met opgave der redenen, waarom zy hetzelve niet bekragtigd heeft, dezelve opgave besluitende met dit door den President en Secretaris onderteekend formulier:

„ De Kamer der Oudsten, na drie gedane „ lezingen op den . . . . . . den . . . . . en „ den . . . . over het bovenstaand besluit „ van de Groote Kamer geraadpleegd hebbende, maakt zwaarigheid, hetzelve te bekragtigen".

252. Zo dra een besluit van de Groote Kamer aan de Kamer der Oudsten is overgebragt, doet de President de inleiding lezen.

253. Indien het uit het hoofd van het besluit niet blykt, dat de voorgeschreven form van raadplegen in drie lezingen by de Groote Kamer in acht genomen is, noch aan het hoofd van hetzelve geplaatst is eene verklaaring omtrent de noodzaaklykheid van een onverwyld besluit, en daar by gevoegd eene opgave der redenen, welke de Groote Kamer tot het verklaaren der noodzaaklykheid van een onverwyld besluit bewogen hebben, weigert de Kamer der Oudsten haare bekragtiging, zonder den inhoud van het besluit in overweging te nemen.

254. In

254. In het geval, by het voorig Artikel be- 's Gaarpaald, wordt het besluit van de Groote Kamer VENHAAterug gezonden, met dit, door den President GE. en Secretaris van de Kamer der Oudsten, ondertekend formulier:

Ontwerp van Constitutie.

„ De Constitutie verbiedt dit besluit in over„ weging te nemen".

255. Indien de inleiding van het besluit behelst eene verklaaring van de Groote Kamer, omtrent de noodzaaklykheid van een onverwyld besluit, raadpleegt de Kamer der Oudsten eerst over het al of niet bekragtigen van de gemelde verklaaring.

In deze raadpleging heeft, zo ten aanzien der gevorderde meerderheid, als ten aanzien van de aantekening der advisen in het Kamerregister, het zelfde plaats, als by art. 245, en 247, omtrent de Groote Kamer bepaald is.

256. Indien de Kamer der Oudsten de voorschreven verklaaring niet bekragtigt, raadpleegt dezelve niet over den inhoud van het besluit, maar zendt het aan de Groote Kamer terug, met eene opgave der redenen, waarom dezelve die verklaaring niet bekragtigd heeft; dezelve opgave besluitende met dit behoorlyk ondertekend formulier:

„ De Kamer der Oudsten kan de verklaaring „ der noodzaaklykheid van een onverwyld be„ sluit in dezen niet bekragtigen".

257. Indien de Kamer der Oudsten de gemelde noodzaaklykheid erkent, raadpleegt dezelve, of op den volgenden dag, of ten zelfden dage, over den inhoud van dit besluit; doch zullen, wanneer die raadplegingen ten zelfden dage gehouden worden, de naamen der Leden, welke voor of tegen het raadplegen op dien dag geädviseerd hebben, in het Kamerregister worden aangetekend.

258. Indien aan het hoofd van het besluit behoorlyk geplaatst zyn de dagtekeningen der drie on-

's GRAVENHAGE. onderscheiden lezingen van de Groote Kamer, hebben de drie lezingen by de Kamer der Oudsten plaats.

259. Na elke lezing wordt het voorstel zelf in overweging genomen.

Ontwerp van Constitutie. 260. De Groote Kamer kan zodanig besluit, als by het voorig *Articul* vermeld is, niet, dan na verloop van zes maanden, aan de Kamer der Oudsten wederom ter overweging voordragen.

Zy kan nogthands, ten allen tyde, aan de Kamer der Oudsten een besluit voordragen, *Articulen* behelzende, welke een gedeelte hebben uitgemaakt van een afgekeurd voorstel.

261. Indien de Kamer der Oudsten, over eenig besluit van de Groote Kamer raadplegende, de zaak zelve, by het besluit bedoeld, nuttig of noodig oordeelt, maar den maatregel, zo als dezelve is voorgesteld, niet kan goedkeuren, zendt de Kamer der Oudsten hetzelve aan de Groote Kamer terug, met opgave der redenen, waarom zy den maatregel, zo als dezelve is voorgesteld, niet heeft goedgekeurd; dezelve opgave besluitende met dit behoorlyk ondertekend formulier:

„ De Kamer der Oudsten kan het nevensgaande besluit, zo als hetzelve ligt, niet bekragtigen".

262. Indien de Kamer der Oudsten sommige gedeelten, of *Articulen* der Wet, goedkeurt, maar andere gedeelten, of *Articulen*, niet kan goedkeuren, zendt dezelve het besluit aan de Groote Kamer terug, met dit behoorlyk ondertekend formulier:

„ De Kamer der Oudsten kan het nevensgaande besluit, uit hoofde van het *Articul* . . . niet bekragtigen."

263. In beide de gevallen, in de twee naastvoorgaande *Articulen* bepaald, kan de Groote Kamer over dezelfde zaak, zo dra zy zulks goedvindt, een nader voorstel aan de Kamer der Oudsten ter overweging voordragen.

264. De

264. De bekragtiging van de Kamer der Oudften op een besluit, het welk, volgends den gewoonen form van raadpleging, genomen is, wordt te kennen gegeven, door onder hetzelve te ftellen dit behoorlyk ondertekend formulier: 'S GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

„ Na drie onderscheiden lezingen op den . . . „ den . . . en den . . by de Kamer der Oud„ ften bekragtigd."

265. De bekragtiging van een onverwyld genomen besluit wordt te kennen gegeven, door onder hetzelve te ftellen dit behoorlyk ondertekend formulier:

„ Na voorafgaande bekragtiging van de ver„ klaaring der noodzaaklykheid van een onver„ wyld besluit, by de Kamer der Oudften be„ kragtigd."

266. De Kamer der Oudften doet de bekragtigde besluiten afzonderlyk registreeren, en zendt dezelve, zo wel aan de Groote Kamer, als aan den Staateraad, op denzelfden dag, waar op de bekragtiging geschied is.

267. De besluiten van de Groote Kamer, door de Kamer der Oudften bekragtigd, hebben kragt van Wet.

268. Een Wet, welkè op eene verklaaring der noodzaaklykheid van een onverwyld besluit genomen is, heeft niet langer kragt, dan gedaurende den tyd van een jaar, in de Wet zelve uitgedrukt, en kan niet anders verlangd worden, dan door hetzelve, volgends den gewoonen form van raadplegen, nader in overweging te nemen.

269. Het Wetgevend Ligchaam verleent geene gratie dan na ingenomen advis van het Nationaal Gerechtshof.

270. Het ftaat aan het Wetgevend Ligchaam, de noodige Ambten, zo politieke als militaire, te creëren, de tractementen en voordeelen daar van te bepaalen, en penfioenen toeteleggen; doch nimmer zal het Wetgevend Ligchaam, of een

 der

'S GRAVENHAGE.

Ontwerpen Constitutie.

der beide Kameren, eenige militaire of politieke Ambten begeven, noch op de aanstelling daar toe eenigen invloed hebben, anders of verder dan by de Acte van Constitutie uitdrukkelyk bepaald is.

271. Het Wetgevend Ligchaam zal in het verleenen van pensioenen, zo aan politieke als militaire ambtenaaren, de gestrengste spaarzaamheid betrachten, en boven al zorgen, dat 's Lands penningen nimmer, ten behoeve van onwaardige voorwerpen, worden verspild.

272. Het Wetgevend Ligchaam zal zorgen, dat aan niemand eenig pensioen worde toegelegd, ten zy in hem de volgende vereischten vereenigd gevonden worden:

a. Dat hy, het zy in één, het zy in onderscheiden posten, geduurende den tyd van vyf-en-twintig jaaren, den Lande getrouwlyk gediend hebbe. Een vyf-en-twintig jaarige dienst zal niet gevorderd worden, wanneer hy reeds den ouderdom van vyf-en-zestig jaaren bereikt heeft;

b. Dat hy buiten zyn schuld niet langer in staat zy, dien post, welken hy bekleedt, waar te nemen;

c. Dat hy geene genoegzaame middelen van bestaan hebbe, en zulks uit zyne omstandigheden aan het Wetgevend Ligchaam op eene voldoende wyze blyke.

273. Het Wetgevend Ligchaam zal aan niemand eenig pensioen toeleggen, dan op verzoek van hem zelf, die zulks begeert, en na ingenomen advis van den Staatsraad en de Financiekamer.

274. Het Wetgevend Ligchaam zal aan niemand een hooger pensioen toeleggen, dan ten belope van twee derden van het tractement en vaste emolumenten, welke hy wegens zynen post jaarlyks genoot: het pensioen zal echter in geen geval meer dan twee duizend gulden 's jaars mogen bedragen.

275. Het

275. Het Wetgevend Ligchaam zal bevoegd zyn, om aan een iegelyk, aan wien in den dienst van den Lande een zodanig ongeluk is overgekomen, waar door hy buiten ſtaat is gebragt, den Lande verder van dienst te zyn, een penſioen toe te leggen, zonder dat de eerste en derde vereischten, by art. 272. vermeld, in den zodanigen gevonden worden. 's.GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

276. Ook zal het Wetgevend Ligchaam bevoegd zyn, om, in zeer byzondere gevallen, aan iemand, welke zich door een uitmuntende daad aan den Lande verdienstelyk heeft gemaakt, op voordragt van den Staatsraad, een geſchenk of penſioen, ter belooning van deszelfs byzonder verdienstelyk gedrag, toe te leggen, tot tyd en wylen de zodanige in eenig ambt of bediening is geſteld.

277. Ingevalle iemand, welke by gelegenheid van een uitmuntende daad ten dienste van den Lande is omgekomen, nalaat eene weduw of minderjaarig kind of kinderen, of beiden, en deze daar door van hunne middelen van beſtaan verſtoken zyn, zal het Wetgevend Ligchaam, op voordragt van den Staatsraad, aan zodanige weduw of minderjaarig kind of kinderen, of beiden, gedurende haaren weduwſtaat, of zyner of hunner minderjaarigheid, een penſioen kunnen toeleggen.

278. Wanneer een gepenſioneerde, tot den dienst van den Lande in eenig byzonder geval, geroepen zynde, zich zonder voldoende reden, (waar van de beoordeling zal ſtaan aan het Wetgevend Ligchaam) daar aan onttrekt, zal hy daadlyk van zyn penſioen zyn vervallen.

279. Het wordt aan het Wetgevend Ligchaam overgelaten, met betrekking tot gagementen van militaire perſonen, zo in den Land als in den Zeedienst, zodanige bepaalingen te maaken, die hetzelve zal vermeenen te behooren.

ZE-

'sGRAVENHAGE.

ZEVENDE AFDEELING.

Van de Rechtspleging over de Leden van het Wetgevend Ligchaam en anderen.

Ontwerp van Constitutie.

280. De Leden van het Wetgevend Ligchaam, van den Staatsraad, van de Nationale Financiekamer, van de Nationale Rekenkamer en de Secretarisfen van Staat, wanneer zy van eenig misdryf in de waarneming van hunnen post, of van eenige andere misdaad, hoe ook genaamd, beschuldigd worden, worden daar over te recht gesteld voor het Hoog Nationaal Gerechtshof.

281. Indien iemand der gemelde perfonen op heeter daad gevat mogte zyn, of de beschuldiging anders van dien aart ware, dat dezelve tot eene apprehensie gedisponeerd zoude zyn, worden dezelve perfonen niettemin van wegens het Hoog Nationaal Gerechtshof by provisie alleenlyk gesteld in civil arrest.

282. Het zy de beschuldiging van dien aart is, dat het Hof nodig acht, zich van den perfoon van den beschuldigden te verzekeren, of denzelven, na op heeter daad gevat te zyn, verder in verzekering te houden, het zy zodanige verzekering onnoodig worde geöordeeld; in geene gevallen worden tegen de voorschreven perfonen eenige procedures verder aangevangen, dan nadat de beschuldigde by Decreet van gemelden Hove in staat van beschuldiging gesteld is.

283. Geen zodanig Decreet kan genomen worden, dan op eene met reden bekleedde aanklagte van den Procureur-Nationaal, het zy dezelve eeniglyk *ex officio* doende, het zy door het Hoog Nationaal Gerechtshof daar toe gelast; en voords niet anders, dan na dat de beschuldigde daar tegens perfoonlyk in zyne verdediging gehoord is; zullende echter de Procureur-Nationaal niet gehouden zyn, in dien staat van za-

zaken, aan den beschuldigden van zyne preparatoire informatien copie te geven, maar alleenlyk van de door hem gedane aanklagte.

's GRAVENHAGE.

284. De Procureur-Nationaal dient van zodanige aanklagte ten allerspoedigsten: en is het Hof verpligt, daar op nauwkeuriglyk te letten, en voords, zo ras mogelyk, Decreet op dezelve aanklagte te nemen.

Ontwerp van Constitutie.

285. Tot het nemen van een Decreet, waar by de aangeklaagde in staat van beschuldiging gesteld wordt, zal 'et eenstemmigheid moeten zyn van ten minsten twee derden van het volle getal der leden.

286. Zo dra zulk een Decreet genomen is, wordt daar van door het Hof legale kennis gegeven aan het Collegie, waar van de aangeklaagde Lid, of waar aan hy onderhoorig is; gelyk mede in alle gevallen aan den Procureur-Nationaal.

287. De Procureur-Nationaal is verpligt, uiterlyk binnen veertien dagen na het ontvangen van zodanig Decreet, tegen den aangeklaagden vóor het Hoog Nationaal Gerechtshof zodanige actie te instituëeren, als hy zal vermeenen te behooren.

288. De aangeklaagde, by Decreet van het Hoog Nationaal Gerechtshof, in staat van beschuldiging gesteld zynde, is daar van het gevolg, dat hy by provisie in zyn post gesuspendeerd wordt.

289. Zo dra de aangeklaagde, by eene opgevolgde definitive sententie van het zelve Hof, is vry gesproken, hervat de vrygesprokene de waarneming van zynen post.

290. Indien geene twee derden van het volle getal der leden genoegzame gronden van aanklagte tegen den aangeklaagden vinden, wordt de aanklagte voor vervallen verklaard, en het arrest, indien hetzelve reeds plaats hadt, daadlyk opgeheven, met onverwylde kennisgeving daar

van

'sGRAVENHAGE. van aan het Collegie, waar van de aangeklaagde Lid, of waar aan hy onderhoorig is, en tevens aan den Procureur-Nationaal.

Ontwerp van Constitutie. 291. Geen Lid van het Wetgevend Ligchaam, of van den Staatsraad, kan door eenig personeel arrest, wegens civile zaken, worden belemmerd; ook kan een Secretaris van Staat, wegens zodanige zaken, niet worden gearresteerd buiten de residentieplaats van den Staatsraad.

292. De Leden van het Wetgevend Ligchaam en andere, in art. 280. vermeld, kunnen, wegens civile zaken, alleen in rechten worden vervolgd by den rechter hunner woonplaats, ofte den genen, welke, uit hoofde van den aart der zake, of anders, daar in is competent; zy zullen echter, uit hoofde van zodanige contracten of schulden, welke zy, geduurende den tyd hunner functie, mogten aangaan of maaken, in de residentieplaats van het Ligchaam of Collegie, waar toe zy behooren, by den ordinairen Rechter aldaar in rechten kunnen worden betrokken.

TITUL IV.

Van de Uitvoerende Magt.

293. De Uitvoerende Magt van de Republiek wordt toevertrouwd aan eenen Staatsraad, bestaande uit vyf Leden.

294. Tot Leden van den Staatsraad zyn alleen verkiesbaar, die in zich vereenigen de navolgende vereischten:

a. Dat zy zyn stemgerechtigde Burgers;

b. Dat zy den ouderdom van vyf-en-dertig jaaren vervuld hebben;

c. Dat zy binnen deze Republiek geboren zyn,

d. En dat zy hunne vaste woonplaats, geduurende de laatste twintig jaaren, binnen dezelve gehad hebben.

295. Uit

295. Uit een en het zelve Departement zullen geene twee Leden in den Staatsraad te gelyk zitting mogen hebben. *'s Gravenhage.*

296. Na de eerste aanstelling zyn de Leden van het Wetgevend Ligchaam tot den Staatsraad niet nominabel, dan nadat zy twee jaaren te vooren afgetreden zyn. *Ontwerp van Constitutie.*

279. De Leden van den Staatsraad zullen elkanderen niet bestaan in den vierden graad van maagschap inclusief, het zy door bloedverwantschap of huwlyk; ook zullen zodanige vermaagschapten elkanderen in den Staatsraad niet opvolgen, ten zy 'er een tusschenstand van twee jaaren verlopen zy.

298. Tot Lid van den Staatsraad kan niemand benoemd worden, die aan eenig Lid van de Kamer der Oudsten bestaat in de opklimmende of nederdalende linie, of van hetzelve een broeder is.

299. Al wie tot Lid van den Staatsraad verkozen wordt en eenigen post bekleedt, wordt gehouden van denzelven afstand gedaan te hebben, zo dra hy zitting neemt.

300. Tot verkiezing der Leden van den Staatsraad maakt de Kamer der Oudsten de Nominatie van een dubbeltal.

301. Ieder Lid van de Kamer der Oudsten zal, alvoorens over te gaan tot het maaken der voorschreven Nominatie, op de verklaaring, by den aanvang van zynen post gedaan, de belofte afleggen, voor de Kiezers art. 75. bepaald.

302. Ieder Lid van deze Kamer zal tot de voorschreven Nominatie twee Burgers opgeven, door het schryven van hunne naamen in een besloten briefjen, hetwelk hy met zyn naam heeft ondertekend.

303. De Briefjens worden met derzelver ondertekeningen openlyk opgelezen, en de naamen van alle de gestemden op een Lyst gebragt.

304. Zo

'S GRAVENHAGE. 304. Zo dra iemand, het zy by de eerste stemming, het zy by vervolg, de volstrekte meerderheid van stemmen heeft, wordt dezelve op het dubbeltal geplaatst.

Ontwerp van Constitutie. 305. Zoo lang er geene volstrekte meerderheid der stemmen is, heeft er telkens over de gestemden herstemming plaats, uitgezonderd alleen ten opzigte van hem, die de minste stemmen heeft, tot dat het vereischte dubbeltal door eene volstrekte meerderheid gemaakt is.

306. In alle gevallen, wanneer de stemmen steeken, zal het lot beslissen.

307. In het plaatzen der naamen op het dubbeltal zal de naam van den Burger, die het eerst de volstrekte meerderheid der stemmen heeft, op de lyst boven aan gesteld worden, en, in gevalle van gelyke stemmen, zal het lot daaromtrent beslissen.

308. Zo dra het dubbeltal gemaakt is, geeft de Kamer der Oudsten daar van kennis aan den Staatsraad, met toezending van eene door den President en Secretaris onderteekende Nominatie.

309. De Kiezers uit de Grondvergaderingen der geheele Republiek doen de keus uit het voorschreven dubbeltal.

310. De Staatsraad geeft van dit gemaakt dubbeltal aan het Volk kennis, by eene Proclamatie, welke alomme door de geheele Republiek wordt afgekondigd en waar by de Kiezers uit alle Grondvergaderingen opgeroepen worden, om, ingevolge het voorschrift der Constitutie, uit de twee genomineerden eenen tot Lid van den Staatsraad te verkiezen.

311. De Kiezers, uit de onderscheiden Districtvergaderingen te samen gekomen zynde, doen de Gecommitteerden uit het plaatslyk Bestuur aan dezelven de bovengemelde Proclamatie voorleezen.

312. Elk der Kiezers stelt in een geteekend Briefjen den naam van den Burger, welken hy uit het

het dubbeltal verkiest, en steekt vervolgends het zelve in een daar toe gestelde busse, overeenkomstig het bepaalde in de tweede en derde Afdeelingen van den tweeden Titel. *'s GRAVENHAGE.*

313. De Briefjens opgehaald zynde, worden de stemmen naauwkeurig aangeteekend, en vervolgends, zonder by de meerderheid eene keuze op te maaken, wordt van alle de uitgebragte stemmen aan den Staatsraad kennis gegeeven by een Stemlyst van den volgenden inhoud: *Ontwerp van Constitutie.*

„ De Kiezers uit vyftien duizend Inwooners der
„ Bataafsche Republiek, behoorende tot de Di-
„ strictsvergadering van hebben
„ uit het geproclameerd dubbeltal, tot de ver-
„ kiezing van een Lid van den Staatsraad hunne
„ stemmen in deezer voegen uitgebragt:
„ Voor den Burger stemmen
„ en voor den Burger stemmen
„ waar van deeze strekt tot bewys."

„ Actum den

314. De voorschreven Stemlyst wordt door vier Kiezers onderteekend, door de Gecommitteerden van het plaatslyk Bestuur gelegaliseerd, en door het plaatslyk Bestuur ten spoedigsten, immers binnen een week, op zyne verantwoordelykheid, aan den Staatsraad toegezonden.

315. De Staatsraad doet uit alle de stemlysten, welke, binnen veertien dagen na den dag der verkiezing, ingekomen zyn, de stemmen naauwkeurig aanteekenen, en maakt daar uit op, wie van de genomineerde Burgers de meeste stemmen heeft.

316. Die de meeste stemmen heeft, is verkozen.

317. De Staatsraad zendt aan de Kamer der Oudsten de ingekomen origineele stemlysten met de daaruit opgemaakte verkiezing ter revisie.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

318. De Kamer der Oudsten, de opgemaakte keus in orde bevindende, zendt dezelve aan den Staatsraad terug, ten einde den verkozenen tegen den bepaalden tyd, tot het aanvaarden van zynen post, te beschryven.

319. Vervolgends draagt de Staatsraad zorg, dat deze stemlysten behoorlyk geschikt, en, met de uiterste nauwkeurigheid nagezien zynde, door den druk gemeen gemaakt, en voor elk Bataafsch Burger verkrygbaar worden.

320. Indien de verkoozene geen zitting kan neemen, maakt de Kamer der Oudsten een nieuw dubbeltal, waaruit de Kiezers op nieuws eene verkiezing doen.

321. De gewoone jaarlyksche verkiezinge voor den Staatsraad geschiedt door de Kiezers, in hunne Districtsvergaderingen samen gekomen, 's daags na den derden Dingsdag in April.

322. Op den eersten Dingsdag in November legt de nieuwverkozene in den Staatsraad de plegtige belofte af, waar van hier na in art. 336. gesprooken wordt.

323. Jaarlyks gaat er één Lid af.

Ten aanzien van de geenen, welken by de oprigting van den Staatsraad Leden van denzelven zullen worden, zal door het lot beslist worden, wie van hun het eerste, het tweede jaar en zoo vervolgends, zal aftreden, welke looting drie weeken na de eerste byeenkomst van den Staatsraad plaats hebben zal.

324. Hy, die als Lid van den Staatsraad is afgetreden, is niet weer verkiesbaar, dan na verloop van zes jaaren.

325. Wanneer er binnen 's tyds een plaats in den Staatsraad openvalt, wordt er (uitgezonderd in het geval, art. 333 bepaald) eene buitengewoone verkiezing gedaan, en de nieuwverkoozene vervult den tyd, gedurende welken zyn voorganger nog hadt moeten fungeeren.

326. Tot zodanige buitengewoone verkiezing wordt

wordt de Kamer der Oudsten, indien dezelve niet 's Gra- by een is, ten spoedigsten door den Staatsraad beschreeven en de Kieser doen uit het daar toe gemaakt dubbeltal de verkiezing. VAN HA- GE.

327. Niemand zal zich aan de op hem gevallen keus tot Lid in den Staatsraad mogen onttrekken, dan om wettige redenen; de beoordeeling dier redenen, en de beslissing, of dezelve wettig zyn dan niet, staat alleen aan de Groote Kamer. *Ont-werp van Constitutie.*

328. Die zodanige wettige redenen vermeent te hebben, zal dezelve, binnen den tyd van veertien dagen, nadat hy kennis van zyne verkiezing bekomen zal hebben, aan de Groote Kamer moeten voordragen, en deeze zal, uiterlyk veertien dagen daar na, omtrent derzelver wettigheid of onwettigheid uitspraak moeten doen: het besluit, die uitspraak behelzende, zal de redenen moeten inhouden, welke de Kamer tot dezelve bewogen hebben.

329. De Groote Kamer brengt dit besluit ten spoedigsten ter kennis van de Kamer der Oudsten.

330. Indien de redenen van verschooning door de Groote Kamer voldoende zyn geoordeeld, wordt de gekozene vrygekend, en er wordt *Constitutioneel* eene nieuwe keuze gedaan.

331. Indien de redenen onvoldoende verklaard zyn, zal den gekoozenen door de Groote Kamer worden aangeschreeven, om, overeenkomstig zyne verpligting, den post, waar toe hy verkoozen is, te aanvaarden.

332. Wanneer de gekozene, het zy dat hy geene redenen van verschooning heeft bygebragt, het zy dat de bygebragte redenen van verschooning onvoldoende geoordeeld zyn, halstarrig blyft weigeren, den post te aanvaarden, wordt er eene nieuwe keuze gedaan, en hy, die 's volks dienst niet op zich wil neemen, wordt, by de oprigting van den Staatsraad, door het Wetgeevend Ligchaam, en in het vervolg, op aanschryving van het zel-

'sGRAVENHAGE. ve, door den Staatsraad, by openbaare afkondiging den volke bekend gemaakt, als een, die zich den Vaderlande onttrekt, deszelfs stemrecht in al zyn kragt wordt voor altyd vernietigd, en hy onbevoegd verklaard, om het ambt of benefi-cie, het welk hy mogt bezitten, te blyven behouden, of in het vervolg eenig ambt of benefi-cie te bekomen.

Ontwerp van Constitutie.

333. Indien het Lid, wiens plaats binnen 'styds is opengevallen, in de eerstvolgenee maand November moet afgaan, en indien de vacature plaats heeft, wanneer reeds eene nieuwe verkiezing tot de gewoone jaarlyksche verandering gedaan is, geschiedt er geene nadere verkiezing; maar in zodanig geval zal de nieuwverkozene daadelyk in functie treden, en eerst buitengewoon vervullen den tyd van zynen Voorganger, en vervolgends den gewoonen tyd, waar toe hy verkozen is.

334 Een Lid van den Staatsraad, in functie getreden zynde, zal wel zyn ontslag mogen verzoeken om goede redenen; dan de Groote Kamer zal dit ontslag niet verleenen, dan ná een' gestreng onderzoek, en na de bygebragte redenen zo voldoende en zo dringende bevonden te hebben, dat zy in gemoede vermeent, het verzoek niet te mogen weigeren.

335. Een Lid van den Staatsraad, van zynen post ontslagen zynde, zal deezelven echter blyven waarneemen, tot dat zyn opvolger zitting neemt, ten waare ziekte of andere onöverkomelyke beletzelen zulks ondoenlyk maakten.

De Groote Kamer zal ook deeze beletzelen beoordeelen.

336. De Leden van den Staatsraad zullen, by het aanvaarden van hunnen post, zich tot de getrouwe vervulling van alle de deelen hunner verpligting verbinden, door in de Vergadering van de Kamer der Oudsten en in handen van den President van dezelve Kamer afteleggen de navolgende plegtige belofte:

Ik

„ Ik verbinde my plegtig, om mynen post, als 's GRA-
„ Lid van den Staatsraad, naar al myn vermo- VENHA-
„ gen getrouw en yverig waar te neemen, en ten GE.
„ dien einde my stiptelyk in alles te gedragen,
„ overeenkomstig het voorschrift der Acte van *Ont-*
„ Constitutie, voor het Bataafsche Volk, den *werp van*
„ gearresteerd." *Consti-*
tutie.

Na het voorlezen van deeze Verklaaring, zal de President zeggen:

„ Indien gy bereid zyt, deeze plegtige verklaa-
„ ring afteleggen, zult gy, onder herinnering van
„ de groote pligten, tot welker vervulling gy U
„ verbinden en onder besef van de gewigtige ver-
„ antwoordelykheid, waar aan gy U onderwerpen
„ zult, my nazeggen:

„ Hier toe verbinde ik my als een man
„ van eer en trouw."

337. Ieder Lid zal by beurte President zyn geduurende een maand; zullende, by de eerste zitting van den Staatsraad, de presidiaale beurten voor de vyf eerstvolgende maanden door het lot bepaald worden.

338. De President van den Staatsraad zal zyn de bewaarder van het groot nationaal Zegel.

339. De Staatsraad heeft tot deszelfs adsistentie eenen Secretaris van Staat, welke byzonderlyk aan deezen Raad en deszelfs deliberatien verbonden is, zoo ten aanzien van binnenlandsche als van buitenlandsche zaaken.

340. Door deezen Secretaris doet de Staatsraad alle Wetten en Ordres aan het Bestuur in de onderscheiden Departementen, en door het zelve aan de byzondere Municipaliteiten in elk Departement, als mede, voor zoo verre die Wetten en Ordres van applicatie zyn in de Colonien, aan het Bestuur derzelven toezenden.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

341. Er zullen zyn, behalven deezen Secretaris, aan de de deliberatien van den Staatsraad byzonder verbonden, nog twee andere Secretarisfen van Staat, waar van de een tot de administratie der zaaken van de Zeemagt, en de ander tot die van de Landmagt meer directelyk bestemd zal zyn.

342. De Secretarisfen van Staat zullen allen op gelyken voet aan den Staatsraad onderworpen en verantwoordelyk zyn; derzelver Instructien zullen, voor dat zy aangesteld worden, door den Staatsraad ontworpen en door het Wetgeevend Ligchaam goedgekeurd worden.

343. Het Wetgeevend Ligchaam zal, op voordragt van den Staatsraad, bepaalen, of er eenige, en hoedaanige Commisfarisfen of Commisen, tot adfistentie, aan den Secretaris van de Zeemagt en van de Landmagt zullen worden toegevoegd, en derzelver werkzaamheeden by de daar toe vereischte Reglementen of Instructien bepaalen.

344. Van het oogenblik af, dat de Staatsraad zal zyn geconstitueerd, zullen de thans subsisteerende Committees tot de algemeene zaaken van het Bondgenootschap te Lande en van de Marine aan denzelven onderworpen en verantwoordelyk zyn.

Derzelver Leden, Ministers, en allen, die by dezelven geemployeerd zyn, zullen hunne functien blyven continueeren tot zodanigen tyd, als de Staatsraad bepaalen zal.

De Staatsraad zal moeten zorgen, dat, uiterlyk binnen den tyd van een jaar, na dat de Constitutie zal aangenomen zyn, die Committees ontbonden zyn.

Aan derzelver Leden, Ministers en verdere Ambtenaaren en Bedienden zullen, by die ontbinding, geene pensioenen worden toegelegd.

345 Het Wetgeevend Ligchaam zal, op gelyken voordragt van den Staatsraad, bepaalen, hoedaanige Ambtenaaren en Bedienden aan den Staatsraad

raad en aan de Secretarisfen van Staat toegevoegd en ondergefchikt zullen worden: de Inftructien voor zodaanige Ambtenaaren en Bedienden zullen door den Staatsraad, onder approbatie van het Wetgeevend Ligchaam, gemaakt worden.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

346. Alle uitgegeeven Ordres, Refolutien of Actes, mitsgaders alle Misfives van den Staatsraad, worden geparapheerd door den Prefident, of door den geenen, die by deszelfs abfentie, daar voor fungeert, en geteekend door den Staats-Secretaris, of, by deszelfs abfentie, door een ander daar toe gequalificeerd Minister.

347. De Staatsraad, zulks noodig oordeelende, is bevoegd, Vergaderingen te houden, waar by dezelve den Staatsfecretaris, die anderzints aan deszelfs deliberatien verbonden is, niet toelaat: in zodanige gevallen worden de befluiten in een byzonder register door een der Leden gefchreven, en allen tekenen dezelve.

348. De Staatsraad heeft de aan- en afftelling van de Secretarisfen van Staat; doch de aanftelling heeft geen effect, ten zy dezelve door de Kamer der Oudften goedgekeurd is.

De afftelling kan door den Staatsraad gefchieden, zonder voorkennis of goedkeuring van de gemelde Kamer der Oudften,

349. De Staatsraad heeft de directe aanftelling van zodanige Secretarisfen van Ambasfade, als dezelve noodig oordeelt, aan de buitenlandfche Ministers toetevoegen.

350. De bepaaling der Tractementen, Daggelden, Defroyementen en andere toelagen voor de buitenlandfche Minieters en voor de Secretarisfen van Ambasfade, ftaat aan het Wetgeevend Ligchaam.

351 Tot Secretaris van Staat kan niet worden aangefteld een Lid van den Staatsraad, noch ook iemand der afgegaane Leden uit denzelven, dan na verloop van vyf jaaren federt zyne aftreeding.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

352. Tot Secretaris van Staat kan niet aangesteld worden, die aan een der fungeerende Leden van den Staatsraad tot in den vierden graad inclusief vermaagdschap is door, bloedverwantschap of huwelyk.

353. De Staatsraad stelt niemand aan tot Secretaris van Staat, dan die den ouderdom van dertig jaaren bereikt heeft, binnen deeze Republiek gebooren is, en sedert de laatste vyftien jaaren zyne vaste woonplaats in dezelve heeft.

354. De Staatsraad draagt zorg, dat de Secretarissen van Staat, zonder zich eene afzonderlyke Vergadering te formeeren, hunnen post, een ieder in dat gedeelte van het Bestuur, waar in hy geplaatst is, getrouwelyk waarneemen, en dat zy zich stiptelyk gedragen, overeenkomstig het geen hun in het gemeen by de Constitutie, en bepaaldelyk by de Instructie, voor een ieder van hun te vervaardigen, is aanbevolen.

355. De Staatsraad zal in de Residentieplaats van het Wetgeevend Ligchaam mede zyne residentie houden.

356. Men zal in den Staatsraad by de meerderheid der tegenwoordig zynde Leden resolveeren en concludeeren; en zal van de present zynde Leden in het register aanteekening worden gehouden: geene Vergadering echter zal wettig zyn, waarin niet drie Leden tegenwoordig zyn.

Het Wetgeevend Ligchaam kan, in gevallen van een spoedigen dood of ziekte van meer dan twee Leden, of om dergelyke reden, tot de constitutioneele vervulling toe, hieromtrent andere bepaalingen maaken.

357. Ieder Lid is bevoegd, zyn advis, met redenen bekleed, in de Notulen te doen insereeren.

358. Er zullen geene Resolutien genomen, noch eenige ordres gearresteerd worden, dan in de gewone Vergaderingen, of in zodanige buitengewoone, waar toe het blykt, dat alle de Leden, welke zich in de Residentieplaats bevinden, geroepen zyn.

Het

Het bepaalde by dit artikel beneemt aan den Staatsraad de magt niet, om deszelfs President, of een of meer Gecommitteerden, het zy by een generaal Reglement van Orde, het zy by speciaale Resolutien, tot de uitoeffening van eenige daaden van gezag te qualificeeren.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

359. Niemand der Leden zal zich buiten de Residentieplaats mogen absenteeren, dan met uitdrukkelyke vergunning van den Staatsraad, waar van in het register aanteekening zal gehouden worden.

360. Zodanige vergunning tot absentie zal nooit aan meer dan één Lid ten zelven tyde verleend worden.

361. De Leden van den Staatsraad zullen geen deel nemen aan eenige raadplegingen, waar in zy voor hunne personen of familien, tot in den vierden graad van maagschap of zwagerschap inclusief, eenig byzonder belang hebben; maar zal zodanig Lid zich, geduurende de gemelde raadplegingen, van de Vergadering onthouden.

362. Niemand der Leden zal, directelyk of indirectelyk, eenig deel nemen of hebben in leverancien of aannemingen ten dienste van de Republiek, of van eenig gedeelte van het Publiek Bestuur in dezelve.

363. Niemand van hun zal ontvangen eenige giften, gaven of geschenken van eenige persoonen, Corporatien, Beambten, Geconstitueerde Magten, Vorsten, buitenlandsche Mogenheden, derzelver Ministers of Agenten, in eenigerhande manieren, directelyk of indirectelyk.

364. De Staatsraad zal de hand houden aan de stipte uitvoering van alle Wetten en Resolutien van het Wetgeevend Ligchaam, en toezien, dat hieromtrent, elk in zyne qualiteit, tot zyn pligt gehouden worde.

365. De Staatsraad doet de Wetten, binnen drie dagen na derzelver ontvangst, registreeren, zegelen, parapheeren, tekenen en in de Residentieplaats publiceeren.

'S GRAVENHAGE. Voords draagt dezelve zorg, dat de gemelde Wetten ter verdere publicatie en affixie, op de meest geschikte wyze, werwaards zulks behoort, verzonden worden.

Ontwerp van Constitutie. 366. De Staatsraad geeft aan de Wetten, met weglating van het hoofd en het onderschrift, zo verre zulks de form van raadpleging en bekragtiging der beide Kameren respectivelyk behelst, eene algemeene inrigting, overeenkomstig het volgend formulier:

„ De Staatsraad der Bataafsche Republiek
„ doet te weten: dat het Wetgevend Ligchaam
„ overwogen hebbende, dat enz.
(Fiat insertio van de motiven)
„ besloten en gestatueerd heeft:
(Fiat insertio van het dispositief.)
„ En, aangezien ten dezen in acht genomen
„ is het geen, door de Constitutie, tot het
„ voorstellen en bekragtigen eener Wet ver-
„ eischt wordt, zo gelast de Staatsraad, over-
„ eenkomstig dezelve Constitutie, in naam des
„ Bataafschen Volks, dat deze alomme, daar
„ zulks behoort, zal worden gepubliceerd en
„ geäffigeerd."

367. De Wetten, uit welker hoofd en onderschrift aan den Staatsraad niet blykt, dat het voorschrift der Constitutie daar by in acht genomen is, worden door den Staatsraad niet gepubliceerd, maar aan de Kamer der Oudsten, binnen tweemaal vier-en-twintig uuren, terug gezonden, met aanvoering der redenen, waarom de Staatsraad zich daar toe bezwaard vindt.

368. De Staatsraad draagt zorg, dat de Geconstitueërde Magten en Nationaale Ambtenaaren, tot welker toezigt of administratie de gepubliceerde Wetten, of de door het Wetgevend Ligchaam genomen Resolutien, bepaaldelyk behooren, ten spoedigsten dezelve ontvangen, ten einde daar door de uitvoering van dezelve des te beter bevorderd worde.

369. De

369 De Staatsraad is bevoegd, Ordonnantien te maaken en te doen publiceeren, om de uitvoering eener Wet te bevorderen, en de wyze van derzelver uitvoering te regelen, voor zo verre de wyze van uitvoering by de Wet zelve niet mogt bepaald zyn, mids daar van in de Ordonnantien melding maakende

'S GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie*.

370. Ingevalle het Wetgevend Ligchaam niet vergaderd is, zal het aan den Staatsraad vry staan, met voorkennis en bewilliging van de Presidenten en Secretarisfen der Kamers van het Wetgevend Ligchaam, furcheance te verleenen, tot dat het Wetgevend Ligchaam byeengekomen zal zyn.

Het zal echter aan het Wetgevend Ligchaam vryftaan, ten opzigte van byzondere onderwerpen, als van vrypasporten en dergelyke, den Staatsraad tot het verleenen van dispensatie van Wetten, by eene formeele Wet of Resolutie, te magtigen.

371. Ingevalle de Staatsraad oordeelt, dat de verzogte furcheance door hem behoort te worden verleend, geeft dezelve daar van aan de Presidenten en Secretarisfen der Kamers van het Wetgevend Ligchaam fchriftelyk kennis, en vraagt daar toe derzelver bewilliging, met toezending van het request, waar by de furcheance wordt verzogt, en opgave der redenen, waarom dezelve vermeent, de verzogte furcheance te moeten verleenen.

372. De voornoemde Presidenten en Secretarisfen delibereeren daar over in hunne Vergadering, en nemen hun befluit, binnen den tyd van uiterlyk drie dagen na het ontvangen der ftukken: (geduurende welke drie dagen de Staatsraad de zaak zal houden in ftate) des echter dat, indien de ftemmen ftaken, als dan de bewilliging zal worden verftaan te zyn gegeven, en de verzogte furcheance door den Staatsraad zal worden verleend.

373. Na

'sGRAVENHAGE. 373. Na het aflopen dier deliberatien geven voornoemde Presidenten en Secretarissen van het door hun genomen besluit terstond schriftelyk kennis aan den Staatsraad, met terugzending van het aan hun door den Staatsraad toegezonden request.

Ontwerp van Constitutie.

374. Overeenkomstig de bepaling der Wetten, draagt de Staatsraad zorg voor de binnen- en buitenlandsche veiligheid en rust der Republiek.

375. De Staatsraad heeft de beschikking over de Krygsmagt te water en lande, en bestuurt in tyd van Oorlog, derzelver operatien.

376. Het Wetgevend Ligchaam alleen bepaalt de sterkte, aanwerving, afdanking en besoldiging der Armée te lande, gelyk mede den aanbouw, het equipéeren der schepen en het afdanken van equipagie, doch de Staatsraad zorgt voor de uitvoering.

377. Ten aanzien der Armée te lande heeft 'er nimmer een langer consent plaats, dan voor een jaar: de Staatsraad moet de voorddunring of verandering jaarlyks aan het Wetgevend Ligchaam voordragen.

378. In geval de Republiek met vyandlykheden bedreigd of aangevallen wordt, is de Staatsraad verpligt, de magt, waar over hy beschikking heeft, tot bescherming der Republiek te gebruiken, en tevens het Wetgevend Ligchaam daar van kennis te geven, met voordragt tot zodanige vermeerdering van Krygsmagt, als dezelve oordeelt door de omstandigheden vereischt te worden.

379. De Staatsraad benoemt uit de Officieren, in dienst of soldy der Republiek zynde, de Bevelhebbers van de Vloot en van de Armée, of van eenig gedeelte van dezelve.

380. Dit bevel wordt slegts voor een bepaalden tyd opgedragen, en de last daar toe kan, zelfs geduurende dien tyd, weder ingetrokken worden.

381. Het

381. Het algemeen bevel over de Vloot en de Armée wordt nooit aan denzelfden persoon gegeven. 's GRAVENHAGE.

382. Nimmer zal de Staatsraad zelf het bevel over de Armée of Vloot voeren. *Ontwerp van Constitutie.*

Ook zal dezelve het niet geven aan een van deszelfs Leden, noch aan eenig afgetreden Lid, binnen de twee eerstvolgende jaaren, na des zelfs aftreding.

383. De Staatsraad zal in plaatzen, met guarnisoen van den Staat bezet, des noodig, de tydelyke Militaire Commandanten benoemen, en voords alle plaatslyke Militaire beämbten aanstellen.

384. 'Er zyn in vredestyd vaste guarnisoensplaatzen voor de Troupen van de Republiek.

De Staatsraad maakt daar toe het Plan, waar van de approbatie staat aan het Wetgevend Ligchaam.

385. In tyd van vrede doet de Staatsraad geen Troupen marcheeren, dan in geval van nood, door het Wetgevend Ligchaam erkend, of op verzoek van eenig administratief Bestuur in de Republiek, wanneer de publieke veiligheid gestoord of bedreigd mogt zyn.

Het Wetgevend Ligchaam kan het bepaalde in dit *Articul*, den dienst van den lande dit vereischende, voor een tyd opheffen.

386. De Staatsraad heeft, onder approbatie van de Kamer der Oudsten, de aanstelling van alle hooge Officieren in den dienst der Republiek, te water en te lande, bepaaldlyk van alle Officieren te water, boven den rang van Capitein, en te Lande, boven den rang van Colonel.

387. Ten aanzien van de benoeming der Officieren van minderen rang, zal de Staatsraad aan het Wetgevend Ligchaam voordragen den

voet

AGRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

voet, waar op de benoeming, ten meesten nutte van den dienst en van de gemeene zaak, naar zyne gedachten, zou behooren geregeld te worden, ten einde daaromtrent by eene uitdrukkelyke Wet de noodige schikkingen gemaakt worden.

388. De Staatsraad heeft het opzigt over alle fortificatien, magazynen, werven, tuighuizen en al het geen tot defensie van den Staat te water en te lande behoort, met alle daar toe betrekking hebbende ambtenaaren.

389. Dezelve heeft de begeving van alle zodanige Ambten, als in het voorig *Articul* vermeld zyn, doch is niet bevoegd eenigerhande Ambten te creëren, tractementen of pensioenen toe te leggen, of de toegelegde te veranderen.

390. De Staatsraad draagt ook zorg, dat de Militie van den Staat gehouden worde in goede Krygsdiscipline en subordinatie, en zal zich door alle dezelven, zo Officieren als Gemeenen, behoorlyk doen respecteeren; zullende door alle Wagten en Corpsen, niet alleen aan den Staatsraad *en corps*, maar ook aan deszelfs President, of eenige Commissie uit denzelven, overal en ten allen tyde, de hoogste militaire honneurs bewezen worden.

391. De Staatsraad draagt ook zorg, dat de Militie van den Staat, ingevolge derzelver verpligting, aan de geconstituëerde Magten de sterke hand biede, tot bewaaring van de inwendige veiligheid en rust, en tot handhaaving der goede orde, politie en justitie.

392. De Staatsraad is niet bevoegd, de gewapende Burgermagt, of eenig gedeelte van dezelve, buiten derzelver woonplaatzen te doen uittrekken, ten zy door eene uitdrukkelyke Wet daar toe gequalificeerd.

393. De Staatsraad gebruikt nimmer eenige gewapende Magt tegen de geconstituëerde Mag-

ten,

ten, dan op grond van eenig decreet van een der Gerechtshoven, daar toe competent.

'sGRAVENHAGE

394. Dezelve staat geen verblyf noch doortogt toe aan eenige vreemde Troupen op of over het grondgebied der Republiek, zonder vooraf gaande bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

Ontwerp van Constitutie.

395. De Staatsraad doet geene gewapende manschappen in de residentieplaats van het Wetgevend Ligchaam, of binnen den afstand van een uur naby de gemelde residentieplaats vertoeven, byeenkomen of doortrekken, dan op begeerte, of met bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

396. Dezelve doet ook geene gewapende manschappen uit de residentieplaats van het Wetgevend Ligchaam, of uit plaatzen, binnen den afstand van een uur van dezelve residentieplaats gelegen, uittrekken, dan op begeerte of met bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

397. Wanneer de Staatsraad eenige kennis bekomt van samenspanning of aanslag tegens de inwendige of uitwendige veiligheid, doet hy zulken, die daar van verdagt zyn, waar dezelve gevonden worden, arresteeren en ondervraagen; doch is verpligt, zich voords te gedragen overeenkomstig art. 673. in den *Titul der Rechterlyke Magt.*

398. De Staatsraad benoemt alle Ministers, welke van wegens deze Republiek aan andere Mogenheden worden afgezonden, en roept dezelven terug; doch de benoeming heeft geen effect, ten zy dezelve door de Kamer der Oudsten zy goedgekeurd.

De terugroeping kan door den Staatsraad geschieden, zonder voorkennis of goedkeuring van de gemelde Kamer der Oudsten.

399. De Staatsraad of deszelfs President, geeft gehoor aan alle Ministers van andere Mogenheden, binnen deze Republiek resideerende, gelyk ook aan alle byzondere Gemagtigden of

Agen-

'S GRAVENHAGE. Agenten van dezelve, en ontvangt alle openingen tot Negotiatien, welke aan deze Republiek gedaan worden.

Ontwerp van Constitutie. 400. De Staatsraad is alleen, en by uitsluiting, bevoegd en verpligt, alle correspondentie te houden met vreemde Mogenheden, derzelver Ministers by deze Republiek, en met de Ministers dezer Republiek buiten 's Lands residee-rende; alle openingen tot onderhandelingen te ontvangen; de noodige informatien in te nemen en alle diplomatische functien waar te nemen, zo ten aanzien van het aangaan van Tractaaten, als van de schikkingen tot oorlog en vrede.

401. Met betrekking tot onderhandelingen over vrede, het sluiten van Tractaaten met vreemde Mogenheden, het zy van vriendschap of commercie, en het aangaan van Alliantiën, zal de Staatsraad die onderhandelingen mogen voorbereiden, beginnen, ja zelfs sluiten: doch zullen dezelve geen verbindende kragt hebben, dan na de uitdrukkelyke goedkeuring en opgevolgde ratificatie van het Wetgevend Ligchaam.

402. Edoch, met betrekking tot het aangaan van een oorlog, zal de Staatsraad zich daar over in deliberatien of onderhandelingen wel mogen inlaten, maar daaromtrent geen finaal besluit nemen, en verpligt zyn, daar toe een formeel voorstel, met redenen bekleed, aan het Wetgevend Ligchaam te doen, het welk als dan daaromtrent zal beslissen.

403. En zal, ten aanzien van de onderwerpen, in dit en het voorgaand *Articul* vermeld, zo by de Groote Kamer, als by de Kamer der Oudsten, in Committé worden geraadpleegd.

404. Geenen der Leden der beide Kameren zullen van de deliberatien en besluiten, omtrent de hier voorengemelde onderwerpen iets hoegenaamd, zelfs niet aan hunne Medeleden, welke het Committé niet mogten hebben bygewoond, vermogen te kennen te geven, zo dra namelyk de

de President aan de Leden het stilzwygen zal hebben opgelegd; en wanneer des niettegenstaande het geheim wordt verraden, zal een der Kameren of beide den Procureur Nationaal gelasten, om, zo veel mogelyk, onderzoek te doen naar dat Lid of die Leden, welke het aan hun opgelegd stilzwygen schenden; zullende gemelde Procureur als dan tegen dezelve, op de constitutioneele wyze, zodanige actie institueeren als hy zal vermeenen te behooren.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

405. De Presidenten der beide Kameren zullen gehouden zyn, den Leden het houden van zodanige Committés aan te doen zeggen, op eene wyze, nader door een Reglement van orde te bepaalen.

406. De Staatsraad tekent of doet tekenen, in naam der Bataafsche Republiek, alle Tractaaten van vrede, bestand, alliantie, neutraliteit, koophandel en alle andere overeenkomsten met vreemde Mogenheden.

407. Voorlopige bedingen tot neutraliteit, of overeenkomsten tot een stilstand van wapenen, kan de Staatsraad aangaan en tekenen of doen tekenen.

408. Indien de dienst van den Lande zulks vordert, zal de Staatsraad wel kunnen verhinderen het vertrek of uitlopen van Schepen of Vaartuigen uit de respective havens of van de rheden dezer Republiek, voor eenen door denzelven te bepaalen tyd; doch zal geen embargo of beslag doen leggen op Schepen of goederen, aan Ingezetenen van eenige Mogenheid in het byzonder toebehoorende, dan met voorkennis en bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

409. De byzondere Leden van den Staatsraad zullen van alle Missives of kennisgevingen, den staat van den Lande, deszelfs belangen of betrekkingen betreffende, welke zy van de Ministers dezer Republiek, buiten 's Lands resideerende, ontvangen, aan den Staatsraad opening

'S GRAVENHAGE. geven, om op dezelve zodanig reguard te slaan als bevonden wordt te behooren.

Ontwerp van Constitutie. 410. De Staatsraad is bevoegd, ten allen tyde aan de Groote Kamer van het Wetgevend Ligchaam zodanige zaken ter overweging voor te dragen, als dezelve oordeelt ten dienste van den Lande te behooren; doch zodanige voordragten moeten vervat zyn in geschrifte, en slegts in het gemeen behelzen den voorslag van den bedoelden maatregel, maar geensins het geheel ontwerp der Wet.

411. De Staatsraad of deszelfs Leden, als de zodanigen, verschynen nimmer in de Wetgevende Vergadering.

412. De Staatsraad zendt alle jaaren tweemaals, eens in July, en eens in December, aan het Wetgevend Ligchaam een schriftelyk verslag van den staat der buiten- en binnenlandsche zaken, zodanig, dat het Wetgevend Ligchaam hetzelve, des goedvindende, kan doen drukken; midsgaders een geheim verslag, waar in zodanige mededeelbaare poincten verhandeld worden, welke voor den Wetgever van belang kunnen zyn, maar niet voor den druk geschikt. Aan het hoofd van dit deel des verslags moet duidelyk vermeld zyn, dat het geheim is.

413. De Staatsraad verleent paspoorten en soortgelyke Acten naar buiten 's Lands, en bedient zich, tot derzelver expeditie, van zodanigen Minister, als hy noodig oordeelt.

414. Elk der Leden van den Staatsraad geniet een jaarlyksch tractement van veertien duizend gulden.

415. De Staatsraad of deszelfs Leden zullen geene politieke Ambten mogen begeven aan Burgers, dezelven tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaande.

416. De Leden van den Staatsraad zyn elk voor zich in het byzonder verantwoordelyk, wegens zodanige bedryven of merkelyke verzuimen,

men, waar door zy, of ieder afzonderlyk, of gezamenlyk, of wel de meerderheid van hun tot daadlyk nadeel der veiligheid, vryheid, onafhanglykheid of welvaart van de Republiek, of van eenig deel van dezelve, of van eenige byzondere Ingezetenen handelen, of het voorschrift der Constitutie overtreden, of daar van af wyken; zullende zy, in zodanig geval, voor het Hoog Nationaal Gerechtshof te recht gesteld worden.

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

417. Wanneer drie of meer Leden van den Staatsraad, op gedane aanklagte, in de waarneming van hunnen post gesuspendeerd worden, zal de Groote Kamer een dubbeltal van de hier door ontbrekende Leden benoemen, waar uit de Kamer der Oudsten een keuze zal doen, om, geduurende de gemelde suspensie, de plaats der gesuspendeerden te vervullen; doch zal niemand der Leden van het Wetgevend Ligchaam hier toe nominabel zyn.

418. Wanneer alle de Leden van den Staatsraad gesuspendeerd mogten zyn, zal op gelyke wyze eene provisioneele vervulling geschieden, en zal de Uitvoerende Magt, tot dat deze vervulling geschied is, inmiddels worden uitgeoefend door vyf Leden uit de Kamer der Oudsten, door de Groote Kamer daar toe te benoemen.

419. De verantwoordelykheid der Leden van den Staatsraad blyft drie jaaren, na derzelver aftreding uit den Raad, voortdduuren, en, geduurende deze drie jaaren, zal zodanig Lid zich niet buiten de Republiek begeven, dan met bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

TITUL V.

Van de Financieele zaaken en het geen daar toe betrekkelyk is.

EERSTE AFDEELING.

Van de Financie in het gemeen.

420. Alle geldmiddelen van de Republiek, het zy dezelve bestaan in impositien of belastingen, het zy in bezittingen of domeinen, hoe ook genaamd, waar van de inkomsten, vóór het introduceeren der Constitutie, gekomen zyn ten profyte van de Kas der Generaliteit, midsgaders van de Kassen der onderscheiden Provintien, der drie Kwartieren van Gelderland, van het Landschap Drenthe en van Bataafsch Braband, respectivelyk; worden verklaard en van nu voordaan gehouden voor Nationaale inkomsten en bezittingen van het geheele Bataafsche Volk.

421. De schulden en verbindtenissen, vóór het introduceeren der Constitutie gecontracteerd en aangegaan, niet alleen door of van wegen de Generaliteit, maar ook van wegen de onderscheiden Provintien, de drie Kwartieren van Gelderland, het Landschap Drenthe en Bataafsch Braband, worden verklaard en gehouden voor Nationaale schulden en verbindtenissen van het geheele Bataafsche Volk.

422. De onderscheiden daar van afgegeven Rentenbrieven, Obligatien, Recepissen of andere acten van verbindtenis, zullen tegen Nationale Schuldbrieven verwisseld, en, voor zo verre de uiterlyke form betreft, zo veel mogelyk, op eenen eenpaarigen voet gebragt worden; met dien verstande, dat by deze verwisseling geene verandering, noch ten opzigte der hoofd-

som-

somme, noch van den intrest, welke, na aftrek der reëele lasten, op de hoofdsomme gelegd, getrokken wordt, noch ook van termynen van aflossing zal gemaakt worden; maar dat integendeel de eigenaars derzelven, ten dien opzigte, heiliglyk bewaard zullen worden by hetzelfde recht, hetwelk aan dezelven, ten tyde der verwisseling, daar uit zal competeeren; terwyl aan de Wetgevende Magt wel wordt overgelaten, om omtrent den precisen tyd, binnen welken, en omtrent de wyze, waar op de voorschreven verwisseling zal worden geëffectueerd, zodanige bepaalingen te maaken, als, ter vermyding van alle verwarring, en ter bevordering van de zekerheid der eigendommen van de byzondere Ingezetenen, zo wel als ter behartiging van het algemeen belang, best geschikt zullen bevonden worden; doch zal niettemin de Wetgevende Magt moeten zorgen, dat deze verwisseling, binnen het tweede jaar na de aanneming der Constitutie, aanvang neme, en, binnen het tiende jaar na dezelve aanneming, volbragt zy; voords, dat de eigenaars van meergemelde Schuldbrieven, geduurende den tyd der verwisseling, niet zullen verstoken blyven van het genot van intrest, noch van het bezit der Schuldbrieven ontzet worden, zonder daar tegen eenig nieuw bewys in handen te ontvangen: en dat, onder geen voorwendsel, eenige kosten of leges voor deze verwisseling, ten laste der eigenaars of houders dezer Schuldbrieven, zullen gebragt worden; zullende voor het overige door de Wetgevende Magt mede gezorgd worden, dat by dezelve Schuldbrieven worden gevoegd Coupons, tegen inwisseling van welken de intrest jaarlyks betaald zal worden.

423. De renten en intresten, welke van de voorgemelde Nationale schuld jaarlyks betaald moeten worden, zullen worden gevonden uit zodanige algemeene belastingen, als, overeenkomstig zekere hier na te melden bepaalingen, door de

's Gravenhage. Ontwerp van Constitutie.

'S GRAVENHAGE. Wetgevende Magt dezer Republiek jaarlyks zullen worden gedecreteerd en geheven: zullende, ten aanzien der betaaling van de renten en interessen, als mede der aflossing van capitaalen, welke zoude mogen geschieden, de Comptoiren van betaaling door de geheele Republiek zoo worden verdeeld als tot het meest gemak en voordeel der Ingezetenen zal bevonden worden geschikt te zyn.

Ontwerp van Constitutie.

424 Het montant, het welk jaarlyks, tot voldoening der renten en intressen vereischt wordt, zal nauwkeurig worden begroot, en hier toe de noodige somme uit de inkomsten jaarlyks worden afgezonderd met dat gevolg: dat de penningen, welke telken jaare zullen geprofiteerd worden door het versterven van lyfrenten en het te niet lopen van dertig-jaarige en andere temporaire renten, gebruikt zullen worden tot aflossing van capitaalen; waar van men jaarlyks publiek zal doen blyken.

425 In gevalle 'er nieuwe geldheffingen noodzakelyk mogten zyn, zal de Wetgevende Magt eene belasting decreteeren of aanwyzen, bepaaldlyk bestemd tot het fourneren der intressen, en ter aflossing van het alzo genegotieerde capitaal, zonder dat het provenuë van zodanige belasting tot eenig ander einde zal worden gebruikt.

426. De belastingen, tot betaaling der renten en intressen, en tot goedmaaking van alle Staats behoeften, zullen door de Wetgevende Magt op zulk eene wyze geregeld en geheven worden, dat dezelve geëvenredigd zyn aan elks relatief vermogen, en meest haare werking doen gevoelen, daar het meest vermogen is; en zullen tot dit einde, in het formeeren van het financiëel systhema, de volgende grondbeginsels in acht genomen worden:

a. Dat de belastingen op de onroerende goederen zullen blyven voordduuren, zo als

de-

dezelve daarop vóór den jaare 1792. reeds gelegen hebben; doch dat noch op onroerende goederen, noch op andere bezittingen der Ingezetenen nieuwe belastingen gelegd, of de daarop reeds liggende verzwaard zullen worden, dan alleen by wege van extraördinaire heffing, wanneer zulks, uit hoofde van buitengewoone Staatsbehoeften, mogt noodig zyn; en dat als dan deze extraördinaire heffing op de bezittingen zal moeten gepaard gaan met eene daar aan, zo veel mogelyk, evenredige extraördinaire heffing op zulke inkomsten, welke niet als afkomsten of voordbrengzelen van bezittingen, maar uit anderen hoofde genoten worden;

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

b. Dat zodanige extraördinaire heffing op de bezittingen niet geheven zal worden over eenig byzonder soort van bezittingen alleen, maar, zo veel mogelyk, over alle soort van bezittingen in het algemeen;

c. Dat in zodanige extraördinaire heffing de bezittingen der Ingezetenen over de geheele Republiek, naar derzelver oprechte waarde, aangeslagen zullen worden;

d. Dat, het zy 'er ter vervulling van buitengewoone behoeften, eene nieuwe belasting op bezittingen en inkomsten tevens, het zy 'er eene gewoone belasting op de inkomsten gelegd worde, in allen gevalle omtrent de wyze van heffing van dezelve, de beide volgende gronden in acht genomen zullen worden:

(1.) dat 'er, zo veel mogelyk, gezorgd worde, dat zich daaromtrent ieder oprechtelyk van zynen pligt moet kwyten; en

(2.) dat de Staat van ieders bezittingen en inkomsten, zo veel mogelyk, geheim zal blyven.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

e. Dat alle belastingen op het consumtive, indien en zo verre die plaats zullen hebben, zo, zullen worden ingerigt, dat dezelve geheven worden van dat gedeelte van elks verteering, het welk hy, na het genot van het volstrekt noodige, uit zyne inkomsten verkiest te bekostigen; En wel zodanig, dat, omtrent de belastingen op het consumtive, het relatief vermogen der Ingezetenen in de onderscheiden gedeelten der Republiek zal moeten worden in acht genomen, en dat hy, die het meest daar van verkiest te genieten, ook het meest in die lasten draagt;

f. Dat de middelen van eerste noodzakelykheid, welke niet belast zyn, nimmer belast zullen worden;

g. Dat zulke middelen van eerste noodzaaklykheid, welke belast zyn, zo dra de Wetgevende Magt bevinden zal, dat de opbrengst van andere belastingen zulks toelaat, en, zo veel dezelve zulks toelaat, van dien last zullen ontheven worden;

h. Dat voor middelen van eerste noodzaaklykheid gehouden worden aardäppelen, erwten, boonen, rogge, boekweit, gerst, zout, zeep, brandhout, turf en een geringe huishuur; welverstaande nogthands, dat, voor zo verre onder de opgenoemde specien eenige mogten zyn, welke tot mout gebragt worden, dezelven, uit hoofde dezer bepaling, niet vry zullen zyn van den impost, voor zo veel zy tot mout gebragt worden;

i. En dat geen hoofdgeld, elk Ingezeten, zonder onderscheid van vermogen, op gelyke wyze drukkend, ingevoerd zal worden; doch in tegendeel daar het zelve geheven wordt, voor zo verre het eenigsins tot een wezenlyk bezwaar strekt, zo

dra

dra de Wetgevende Magt bevinden zal, dat de opbrengst van andere belastingen zulks toelaat, en zo veel dezelve zulks toelaat, zal worden afgeschaft. 'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

427. De voorschreven bepaalingen zullen, als zynde de gronden der vereeniging van het geheele Bataafsche Volk tot een één ondeelbaar Volk, onveranderlyk kragt hebben en stand houden.

428. Het Wetgevend Ligchaam zal jaarlyks, zo dra de generaale petitie gearresteerd zal zyn, onderzoeken en, na ingenomen consideratien van de Financiekamer, beöordeelen, of de als dan plaats hebbende belastingen behooren op den voorigen voet gecontinuëerd, of verzwaard, of verligt te worden. En zal het voorstel tot continuatie, of verzwaaring, of verligting der belastingen, in de Groote Kamer ter deliberatie moeten gebragt worden, binnen één maand, na dat de generaale petitie by de Kamer der Oudsten gesanctioneerd zal zyn.

429. De Nationale Financiekamer zal, binnen één maand, na haare eerste zitting, aan het Wetgevend Ligchaam, ter goed- of afkeuring, voordragen vyf Burgers, het zy uit de Leden der Kamer, het zy buiten dezelve, zo veel mogelyk, bekend met de belangen der onderscheiden gedeelten der Republiek, om, overëenkomstig de hier vooren gemaakte bepaalingen, het stelsel van nieuwe belastingen te ontwerpen, en binnen het eerste jaar, na het invoeren der Constitutie, aan het Wetgevend Ligchaam ter beöordeeling voor te dragen.

430. Zo dra het ontwerp der nieuwe belastingen aan de Groote Kamer zal zyn overgegeven, zal dezelve daarop innemen de consideratien en het advis van de Financiekamer; welke binnen twee maanden, na dat dezelve het ontwerp ont-

'sGRAVENHAGE.

vangen zal hebben, daar op zal dienen van considératien en advis

Ontwerp van Constitutie.

431 Zo dra het stelsel van nieuwe belastingen in train gebragt en het Wetgevend Ligchaam door de Financiekamer onderrigt zal zyn, dat de nieuwe belastingen sufficient kunnen zyn tot goedmaaking der behoeften van den Staat, zal het Wetgevend Ligchaam alle voorige belastingen, welke in de respective Gewesten tot hier toe geheven, en, ingevolge de hier vooren gemaakte bepaalingen, niet gecontinueërd zyn, alomme doen cesseeren.

432. Het Wetgevend Ligchaam zal in train brengen het geärresteerde Reglement nopens de wyze van inrigting der Financien, welke plaats zal hebben voord na het introduceeren van de Constitutie, tot tyd en wylen, dat het Wetgevend Ligchaam een ander Plan van Financie, ingevolge den inhoud der Constitutie, zal hebben in werking gebragt.

TWEEDE AFDEELING.

Over de Petitiën.

433. De Staatsraad zal tegen de maand October van ieder jaar formeeren eene generaale Petitie, houdende opgave van al het geen hy oordeelt, dat voor het volgend jaar voor den dienst van den Lande zal vereischt worden, en van de penningen daar toe benodigd.

434. Deze Petitie zal moeten zyn behoorlyk gespecificeerd, en dus vooral moeten inhouden eene afzonderlyke begrooting van elken afzonderlyken post.

435 Deze Petitie zal, daarenboven, moeten zyn gemotiveerd.

436. Dewyl echter niet alle uitgaven kunnen worden voorzien of uitgedrukt, zal op die Petitie

tie een post voor onvoorziene of ongespecificeerde zaken gesteld worden

's Gravenhage.

437. De Staatsraad zal de generaale Petitie, binnen de eerste drie dagen van de maand Octo ber, moeten inzenden aan de Groote Kamer.

Ontwerp van Constitutie.

438. Deze zal aanstonds eene Commissie benoemen, om te examineeren, of de Petitie, volgends art. 434. en art. 435; genoegzaam is gespecificeerd en gemotiveerd.

439. Indien de Groote Kamer, na het ingekomen rapport van die Commissie, mogt oordeelen, dat de Petitie niet genoegzaam was gespecificeerd of gemotiveerd, zal zy aan den Staatsraad opgeven, van welke posten zy nadere specificatie of nadere motiven begeert.

440. De Staatsraad zal als dan aan die begeerte ten spoedigsten voldoen.

441. Zo dra de Staatsraad daar aan voldaan zal hebben, of ook, zo wanneer de Groote Kamer, na het rapport der Commissie, art. 438. vermeld, geoordeeld heeft, dat de Petitie, door den Staatsraad oorspronglyk ingezonden, genoegzaam gespecificeerd en gemotiveerd is, zal de Groote Kamer de Petitie zenden aan de Financiekamer.

442. Deze zal die Petitie, en wel elken post van dezelve, nauwkeurig moeten examineeren, en haare consideratien en advis over elken zodanigen post afzonderlyk, zo spoedig mogelyk, uiterlyk binnen één maand, aan de Groote Kamer toezenden.

443. Het Wetgevend Ligchaam zal als dan over die Petitie, voor het einde van het jaar, zodanig besluiten, als hetzelve zal vinden te behooren.

444. Indien, na het arresteeren van de generaale Petitie, bleek, dat er tot een bepaald einde, waar voor by die Petitie, of geene, of geene genoegzame gelden waren toegestaan, andere penningen noodig waren, zal de Staatsraad daar over

'sGRAVENHAGE. over moeten formeeren, en aan de Groote Kamer inzenden eene extraördinaire Petitie, gespecificeerd en gemotiveerd, als hier voor art. 434 en 435. gemeld.

Ontwerp van Constitutie. 445. In de deliberatien en besluiten daar over, zullen de Groote Kamer, de Financiekamer en beide de Kamers van het Wetgevend Ligchaam, ook volgen den voet, art. 438. en volgende, zo ver die op eene extraördinaire Petitie toepasselyk zyn, voorgeschreven.

446 De Staatsraad zal, in het formeeren van alle Petitien, de Financiekamer in haare consideratien en advisen, en het Wetgevend Ligchaam in deszelfs deliberatien en besluiten daar over, alle mogelyke bezuiniging en spaarzaamheid in acht nemen, welke met de belangen van den Lande bestaanbaar zullen bevonden worden.

447. Zy zullen zich ook steeds voorstellen, dat de uitgaven der Republiek, zo veel doenlyk, moeten worden verminderd, en, dat die, ten minsten in gewoone tyden, niet alleen de ordinaire inkomsten van den Lande niet moeten overtreffen, maar ook laager gesteld worden, dan die inkomsten bedragen; ten einde 'er dus jaarlyks een overschot zy, op dat daar door een fonds worde geformeerd, waar van in extraördinaire omstandigheden, ten dienste van den Lande, kan worden gebruik gemaakt.

448. De Staatsraad is bevoegd, om over den post van onvoorziene en ongespecificeerde zaken, art. 436. vermeld, te disponeeren, naar vereisch van omstandigheden.

449. En zal de Financiekamer verpligt zyn, op requisitie van den Staatsraad, mids deze daar by uitdrukke het speciäale einde, waar toe de gevorderde somme zal worden geëmployeerd, Ordonnantien op gemelden post te slaan, edoch niet verder, dan het montant van denzelven bedraagt.

450. En zal de Kamer in het rapport, door baar,

haar, volgends art. 492. aan de beide Kamers van het Wetgevend Ligchaam te geven, van die geslagen Ordonnantien, met speciaale vermelding van de einden, waar toe ze gestrekt hebben, nauwkeurig verslag doen.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

451. Het Wetgevend Ligchaam zal jaarlyks zekere somme bepaalen, waar over aan den Staatsraad, tot geheime uitgaven, de byzondere dispositie gegeven wordt.

452. De gemelde post tot geheime uitgaven zal niet gebragt worden op de generale Petitie, hier bovengemeld: en op dezen post zullen niet toepasselyk zyn de bepaalingen omtrent de posten, welke op de Petitie gebragt moeten worden.

453. De Leden van den Staatsraad zullen, by het einde van ieder jaar, plegtig verklaaren, op de belofte, by het aanvaarden van hunne posten gedaan, dat zy van de penningen, tot geheime uitgaven geschikt, geene betaalingen tot byzonder gebruik, maar alleenlyk ten dienste van den Lande, gedaan hebben.

454. Zodanig door alle de Leden getekend Declaratoir zal aan de beide Kamers van het Wetgevend Ligchaam toegezonden worden.

455. Het Wetgevend Ligchaam zal geene financiëele Wetten of Ordonnantien maaken, dan na ingenomen advis en consideratien van de Kamer van Financie.

DERDE AFDEELING.

Over de Nationale Financiekamer.

456. Het bestuur der geldmiddelen wordt toevertrouwd aan eene Nationale Financiekamer

457. Deze Kamer zal bestaan uit zeven Leden, één Thesaurier-generaal en één Secretaris.

458. Tot Leden van deze Kamer, Thesaurier-generaal en Secretaris kunnen alleen verko-

zen

'S GRAVENHAGE. zen worden Stemgerechtigde Burgers, die den ouderdom van dertig jaaren ten vollen bereikt hebben, en die binnen deze Republiek geboren, en, geduurende de laatste tien jaaren, woonachtig zyn geweest.

Ontwerp van Constitutie. 459. Uit één en hetzelve Departement zullen geen twee Leden in de Nationale Financiekamer te gelyk zitting mogen hebben.

460. De Leden, Thesaurier en Secretaris dezer Kamer zullen, by hunne aanstelling, aan elkanderen onderling, of aan de Leden der Nationale Rekenkamer of van den Staatsraad, en derzelver respective Ministers niet mogen bestaan tot in den derden graad van bloedverwandschap of zwagerschap ingesloten.

461. Van de zeven Leden der Kamer, welke de eerste keer zullen verkozen worden zullen, geduurende de eerste drie jaaren, twee jaarlyks, en in het vierde jaar één afgaan; zullende terstond, na derzelver installatie, door de Kamer der Oudsten by het lot beslist worden, wie van de Leden in elk der gemelde jaaren zullen aftreden.

462 De alzo afgaande Leden zullen aanstonds weder verkozen kunnen worden.

463. Ten aanzien der genen, die na de eerste verkiezing zullen worden benoemd, zal geene afwisseling plaats hebben.

464 De Thesaurier-generaal zal altyd worden aangesteld voor ses jaaren; zullende echter, na het uiteinde van dezelve, de afgaande Thesaurier weder kunnen verkozen worden

465 By elke vacature van een Lid, zal er eene Nominatie van drie persoonen, volgends eene Alphabetische orde, door de Kamer zelve gemaakt, en aan de Kamer der Oudsten gezonden worden, om daar uit door dezelve de keus te worden gedaan

466 Geduurende de vier eerste jaaren zal, by elke vacature, de nominatie van een dubbeltal

door

door den Staatsraad, als de Financiekamer in de- '*s* GRAVENHAGE.
zen vervangende, gemaakt worden

467. By de vacature van het ambt van Thesaurier-generaal, zal 'er eene nominatie van twee Burgers, door de Financiekamer, en medè eene nominatie van twee Burgers door de Rekenkamer gemaakt worden; welke beide, volgends eene Alphabetische orde, zullen ingerigt en aan de Kamer der Oudsten gezonden worden, om uit die beide nominatien de keus te doen. *Ontwerp van Constitutie.*

468. Het aan- en afstellen van den Secretaris staat alleen aan de Financiekamer.

469. De verdere bedienden derzelver, waar van het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratien van de Kamer, het getal zal bepaalen, worden door de Kamer mede aangesteld.

470. De Kamer heeft de beheering en directie over de goederen, bezittingen, rechten, revenuën en in het algemeen over alle de Financiën der Republiek. Zy zal echter geene van dezelve goederen, bezittingen of rechten vervreemden of bezwaaren, dan met bewilliging van het Wetgevend Ligchaam.

471. Zy zal zorgen, dat het voordeel van 's Lands Financiën door de geheele Republiek bevoorderd, en de Ordonnantien daar omtent alomme op een egaalen voet gehandhaafd en geöbserveerd worden.

472. Zy zal ordre stellen, dat de onderscheiden Ontvangers maandelyks eenen nauwkeurigen staat van derzelver kassen aan haar toezenden.

473. Zy zal vervangen de werkzaamheden der Raaden en Generaal-meesters van de munten, en het opzigt hebben over het geheele Muntwezen, het welk over de gantsche Republiek op eenen eenpaarigen voet zal gebragt worden.

474. Het Wetgevend Ligchaam zal de nadere bepaalingen maaken betrekkelyk den generaalen muntslag, en al het geene tot de algemeene voorzieningen hier omtrent behoort.

475. De

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

475. De Kamer zal het toezigt hebben, dat de inkomsten der Poteryen, zo verre dezelve tot hier toe kwamen tes profyte van eenige Provinciale, Kwartiers of Gewestlyke kasfen, aan de Nationale kas verantwoord worden.

476. Het Wetgevend Ligchaam zal de nadere bepaalingen en fchikkingen maaken, om het werk der Posteryen door de geheele Republiek op een generaalen voet te brengen: het zal de billyke fchadeloosftellingen toeleggen aan byzondere perfonen, en Stedelyke of andere Plaatslyke kasfen, welke door zodanige nieuwe inrigtingen eenig gemis zouden lyden: en het zal voords de algemeene voorzieningen, tot het werk der Posteryen behoorende, reguleeren.

477. De Kamer zal aan geene debiteuren eenige remisfien *van gratie* accordeeren; doch zo een debiteur eenige remisfien *van rechten* mogt vraagen, zal zy die remisfie, zo zy die in rechten gegrond oordeelt, accordeeren.

478. Ingeval één der debiteuren eene remisfie van *gratie* mogt willen verzoeken, en het Wetgevend Ligchaam niet vergaderd is, zal de Kamer zodanigen debiteur *furcheance* mogen verleenen, tot den agtften dag na de eerfte byëenkomst van het Wetgevend Ligchaam.

479. De befledingen van alle aannemingen en leverancien, ten behoeve der Republiek, zullen gefchieden door de Kamer of haare Gequalificeerden, uitgezonderd omtrent zodanige objecten; waar omtrent het Wetgevend Ligchaam zulks aan andere Collegien of Beämbten, by derzelver Inftructien of anderfins, mogt aanbevelen.

480. Zy zal zorgen, dat de aannemers en leveranciers ftiptelyk voldoen aan de voorwaarden van de befledingen, door haar of haare Gequalificeerden gedaan.

481. Geen van de Leden der Kamer, de Thefaurier-generaal of Secretaris zullen mogen deelen, direct of indirect, in eenige leverancien

of

óf aannemingen, ten behoeve van het gemeene Land, noch in eenige verpachtingen van eenige goederen, rechten of middelen van den Lande; ook zullen zy niet mogen koopen, of by andere titulen overnemen of beleenen Ordonnantien, ten laste der Republiek geslagen, of in zodanigen koop, overneming of beleeningen op eenigerlei wyze participeeren; en zal in den eed voor de Leden van de Kamer, den Thesaurier-generaal en Secretaris, deze verpligting uitdrukkelyk worden ingevoegd.

'S GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

482. De aanstelling van de Nationale Ontvangers en verdere financiëele Ambtenaaren staat aan de Kamer; doch zyn geene andere verkiesbaar, dan die de twee laatste jaaren zyn woonachtig geweest in dat Departement, binnen het welk zy hunne bediening zullen uitoefenen.

483. De aanstelling van de Nationale Ontvangers zal des niettemin onderworpen zyn aan de goedkeuring van de Kamer der Oudsten.

484. De Kamer zal zorgen, dat alle Ontvangers en Comptabelen cautie stellen, en de cautien, welke zy, volgends hunne Instructien, moeten stellen, niet alleen voor het aanvaarden hunner functien presteeren, maar ook, voor zo verre die Instructien eene personeele cautie zouden mogen vorderen, de justificatie daar van alle drie jaaren vernieuwen.

485. De Leden dezer Kamer zullen zich op geenerhande wyze, direct of indirect, in de voorschreven cautien inlaten.

486. De Kamer zal tot geene Ontvangers of andere beämbten aanstellen Burgers, welke aan de Leden van de Kamer tot in den derden graad van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan.

487. Zy zal aan de Ontvangers en Comptabelen laten de aanstelling van derzelver suppoosten en bedienden, voor welke de gemelde Ont-

Ontwerp van Constitutie.

vangers en Comptabelen ook geheel zullen moeten verantwoorden.

488. Zy heeft het recht, om de Ontvangers en Ambtenaars, zo dezelve zich aan eenig misdryf of strafbaar verzuim in hunnen post moggen schuldig maaken, te surcheeren, en in derzelver plaats inmiddels andere te surrogeeren; mids zy, binnen agt dagen daar aan volgende, de klagten hier over stellen in handen van den Fiscaal der Financie, hier na art. 503. vermeld.

489. De Fiscaal zal, binnen veertien dagen daar na, die klagten moeten institueëren voor het Nationaal Gerechts-hof, en zal de Procureur Nationaal zich, met betrekking tot die klagten, moeten voegen by gemelden Fiscaal, zonder echter daar voor te mogen declareeren.

490. Geene betaaling zal door eenigen Nationaalen Ontvanger mogen worden gedaan, dan op Ordonnantien van de Kamer, door twee Leden, benevens den Thesaurier, getekend en by de Nationale Rekenkamer geregistreerd, ten ware door het Wetgevend Ligchaam omtrent sommige posten eene uitdrukkelyke uitzondering gemaakt mogt zyn.

491. De Kamer zal geene Ordonnantien mogen slaan voor eenige gelden, uit eenig comptoir te betaalen, dan tot een zodanig bepaald einde, als waar toe het Wetgevend Ligchaam uitdrukkelyk penningen heeft ingewilligd, en dan nog nimmer hooger, dan voor het montant, daar voor door het Wetgevend Ligchaam bepaald.

492. Zy zal, by het eindigen van elke ses maanden, aan de beide Kamers van het Wetgevend Ligchaam eenen accuraaten staat van 's Lands Financien overgeven.

493. Zy zal daar by alle zodanige aanmerkingen voegen en alle zodanige veranderingen of

ver-

verbeteringen opgeven, als zy zal oordeelen, dat, ter bevoordering van 's Lands Financien en tot bezuiniging der uitgaven, kunnen strekken. 's GRAVENHAGE.

494. Zy zal, daar en boven, zo dikwerf zy oordeelt, dat daar toe maatregelen zouden kunnen genomen worden, dezelve aan het Wetgevend Ligchaam moeten voordragen. *Ontwerp van Constitutie.*

495. Zy zal ten allen tyde, zo zy oordeelt, dat tot dat einde eenige Ordres door den Staatsraad zouden behooren gesteld te worden, ook daar over aan denzelven den voorslag doen.

496. Zy zal ook verpligt zyn ten allen tyde, des gevorderd, aan elke Kamer van het Wetgevend Ligchaam, en aan den Staatsraad over alle onderwerpen, tot de Financie betrekkelyk, haare consideratien en advis, en de benoodigde informatie te geven, en wel met den meesten spoed en nauwkeurigheid.

497. De Kamer zal de judicature hebben over de *loquaturs* of *royementen*, door de Nationale Rekenkamer gemaakt, op en in de rekeningen van de Ontvangers en de verdere Rendanten; zo dezen daarin niet wilden berusten, voorbehoudens echter revisie, waar van de orde by het Wetgevend Ligchaam zal worden vastgesteld, met uitzondering van zodanige posten van minder belang of waarde, waaromtrent geene revisie zal behooren plaats te hebben, en met bepaaling van zulk eenen voet, als minst kostbaar is voor de genen, welke daarin betrokken zyn.

498. De Thesaurier-generaal zal by de deliberatien der Kamer eene adviserende stem hebben.

499. Hy zal speciaal toezigt hebben, dat de Financien van den Lande worden bevoorderd, en, zo veel doenlyk, verbeterd; dat de Ordonnantien gehandhaafd, de Ontvangers en alle verdere financiëele ambtenaaren tot hun pligt

's GRAVENHAAGE.

Ontwerp van Constitutie.

gehouden worden, in gevolge derzelver Instructien.

500. Hy zal verpligt zyn, om, zo ras hy het een of ander misbruik ontdekt, de Kamer daar van ten spoedigsten kennis te geven.

501. Hy zal inzonderheid moeten toezien, dat de Kamer, in het slaan van de Ordonnantien, volge het voorschrift, in art. 491. bepaald, en zal, zo echter de Kamer daar tegen mogt handelen, hier van aan het Wetgevend Ligchaam ten spoedigsten kennis geven, en ook daar van, zo ras doenlyk, de Nationale Rekenkamer adverteeren.

502. Hy zal, zo dikwyls hy oordeelt, dat door de Kamer ter verbetering van 's Lands Financie, of ter bezuiniging der uitgaven, maatregelen zouden kunnen genomen, of voordragten gedaan worden, dezelve ten spoedigsten aan de Kamer voorslaan.

503. Er zal, ten dienste der Nationale Financie, een algemeene publieke Aanklaager zyn, onder den titul van Fiscaal der Financie.

504. De aanstelling van dezen geschiedt door den Staatsraad, op goedkeuring van de Kamer der Oudsten, en wel voor zyn leven.

505. De Fiscaal zal, ten opzigte van alle financiëele zaken, waar over de rechtspleging hier na in de vyfde Afdeeling van dezen *Titul* bepaald wordt, het recht van den Lande waarnemen, of door zodanige Substituut fiscaals, als hem door het Wetgeveud Ligchaam mogten worden toegevoegd, doen waarnemen, en alle zodanige actiën moeten instituееren, als hy ambtshalven zal meenen te behooren.

506. Hy zal dit ook moeteu doen op Ordre van de Kamer.

507. Zo als ook op Ordre van den Staatsraad.

508. Hy zal aan den Staatsraad alle opening, betrekkelyk zynen post, geven, zo dikwyls hy daar

daar toe zal worden gerequireerd, en is verpligt, uit zich zelven zulks te doen van alle zodanige gewigtige en daar toe relative voorvallen, als hy zal oordeelen, dat ten dienste van den Lande aan den Staatsraad behooren bekend te zyn.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

509. Alle financiëele ambtenaaren en bedienden zullen van alle benadeelingen van 's Lands Finantiën, en van alle fraudes en contraventien der Nationale middelen, ter hunner kennis komende, zo wel aan den Fiscaal, als aan de Financiekamer direct moeten kennis geven.

510. Het Tractement van elk Lid der Financiekamer zal zyn vier duizend, en dat van den Thesaurier-generaal vyf duizend gulden jaarlyks.

511. Het Tractement en de emolumenten van den Secretaris en verdere bedienden van de Kamer, als mede van den Fiscaal, zullen, op voordragt van de Kamer, door het Wetgevend Ligchaam bepaald worden.

512. Het Wetgevend Ligchaam zal voor de Kamer, den Thesaurier generaal en den Fiscaal, formeeren eene Instructie, welke mede zal moeten behelzen de bepaalingen, hier vooren vastgesteld.

513. Tot beter opzigt omtrent de inning van de middelen te water, zal 'er worden aangesteld één Inspecteur-generaal, wiens post vervangen zal de werkzaamheden der ses te vooren geëxteerd hebbende Commisen-generaal, en aan wien zodanig getal van onderhoorigen zal worden toegevoegd, als bevonden zal worden te behooren, zullende de gemelde Inspecteur-generaal en deszelfs onderhoorigen niet participeeren in eenige calangien of boeten, noch eenige emolumenten genieten, maar op vaste tractementen fungeeren; welke tractementen, gelyk ook de Instructie of Instructien, tot dien post of posten behoorende, door het Wetgevend Ligchaam,

 na

's Gravenhage. na ingekomen consideratiën van de Kamer, bepaald zullen worden.

514. Het Wetgevend Ligchaam zal ook, op voordragt van de Financiekamer, bepaalen, welke Ontvangers en verdere financiëele ambtenaaren er zyn zullen, en daar voor de tractementen en emolumenten vastftellen.

Ontwerp van Constitutie.

515. Voor den Secretaris, en verdere ambtenaaren en bedienden, zal de Kamer de Inftructie formeeren, doch op approbatie van het Wetgevend Ligchaam.

VIERDE AFDEELING.

Over de Nationale Rekenkamer.

516. Er zal een Nationale Rekenkamer zyn.

517. Deze Kamer zal beftaan uit negen Leden en één Secretaris.

518. Tot Leden der Kamer en tot Secretaris kunnen alleen verkozen worden ftemgerechtigde Burgers, die den ouderdom van vyf-en-twintig jaaren ten vollen bereikt hebben, en die binnen deze Republiek geboren, en, geduurende de tien laatfte jaaren, woonachtig zyn.

519. Uit één en hetzelve Departement zullen geen twee Leden in de Nationale Rekenkamer te gelyk zitting mogen hebben.

520. De Leden en Secretaris dezer Kamer zullen, by hunne aanftelling, aan elkanderen onderling, of aan den Thefaurier-generaal, of aan de Leden der Financiekamer, of van den Staatsraad, en derzelver refpective Ministers, niet mogen beftaan tot in den derden graad van bloedverwantfchap of zwagerfchap ingefloten.

521. Van de negen Leden der Kamer, welke de eerfte keer zullen verkozen worden, zullen, geduurende de eerfte drie jaaren, jaarlyks drie afgaan; zullende, zo dra zy geïnftalleerd zullen zyn, door de Kamer der Oudften by het lot, be-

beflist worden, wie van de Leden, in elk der gemelde jaaren, zullen aftreden.

522. De alzo afgaande Leden zullen aanstonds weder verkozen kunnen worden.

523. Ten aanzien der genen, die na de eerste verkiezing zullen worden benoemd, zal geene afwisseling plaats hebben.

524. By elke vacature van een Lid zal 'er eene nominatie van drie persoonen, door de Kamer zelve, volgends eene Alphabetische orde, gemaakt en aan de Kamer der Oudsten gezonden geworden, om daar uit door dezelve de keus gedaan te worden.

525. By de eerste aanstelling en geduurende de drie eerste jaaren, zal by elke vacature de nominatie van een dubbeld getal ten gelyken einde gemaakt worden door den Staats-raad, als de Rekenkamer in dezen vervangende.

526. Het aan en [illegible]tellen van den Secretaris staat alleen aan de K[illegible]er.

527. De verdere bedienden, waar van het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratien van de Kamer, het getal zal bepaalen, worden door de Kamer mede aangesteld.

528. Deze Kamer zal examineeren en sluiten de Rekeningen van de Nationale Ontvangers en Comptabelen.

529. Zy zal mede examineeren en liquideeren alle declaratien, welke ten laste van den Lande worden ingegeven.

530. Zy zal, ten opzigte van die Rekeningen en declaratien, zorgen, dat de ordres van den Lande stiptelyk worden nagekomen.

531. Zy zal registreeren de Ordonnantien, door de Financiekamer, ten laste der Republiek, wordende geslagen; doch zal echter de registratie niet mogen doen, ten zy die Ordonnantien zyn ingerigt naar de form, daar voor bepaald.

532. Vooral zal zy geene Ordonnantien mogen

's Gravenhage.

Ontwerp van Constitutie.

'S GRA- VENHA- GE. gen registreeren, welke niet nauwkeurig overeenkomen met het vereischte in art. 491. betrekkelyk de Nationale Finaciekamer.

Ont- werp van Consti- tutie. 533. Het geen in art. 481., ten opzigte van de Leden en Secretaris van die Kamer, is vastgesteld, zal ook plaats hebben ten opzigte van de Leden en den Secretaris van de Rekenkamer.

534. De Rekenkamer oordeelende, dat, het zy door het Wetgevend Ligchaam, het zy door den Staatsraad, het zy door de Financiekamer, maatregelen, ter bevoordering van 'sLands Financien en bezuiniging der uitgaven, zouden kunnen genomen worden, zal zy die daar aan respectivelyk moeten voordragen.

535. Zy zal ook verpligt zyn, om ten allen tyde, des gevorderd, aan elke Kamer van het Wetgevend Ligchaam, aan den Staatsraad en Financiekamer, over alle onderwerpen, tot haaren post betrekkelyk, haare consideratien en advis en de benoodigde informatiën te geven, en wel met den meesten spoed en nauwkeurigheid.

536. Het tractement van elk Lid der Reken kamer zal zyn drie duizend gulden jaarlyks.

537. Het tractement en de emolumenten van den Secretaris en verdere bedienden van de Kamer zullen, op voordragt van de Kamer, door het Wetgevend Ligchaam worden vastgesteld.

538. Het Wetgevend Ligchaam zal voor deze Kamer formeeren eene Instructie; doch welke mede zal moeten inhouden de bepaalingen, hier vooren vastgesteld.

539. Hetzelve zal echter, ten aanzien van de art. 528. en 529., zodanige uitzondering kunnen maaken, als het, of uit hoofde van de kleine aangelegenheid van de rekeningen der Comptabelen, of uit hoofde van het gering beloop der declaratien, zal noodig oordeelen.

540. Voor den Secretaris en verdere bedien-

den der Kamer zal deze de Instructie formee- 's GRAVENHAGE.
ren, doch op approbatie van het Wetgevend
Ligchaam.

VYFDE AFDEELING.

Ontwerp van Constitutie.

Over de Rechtspleging op het stuk der Gemeene Middelen.

541. Er zal eene byzondere judicature plaats hebben omtrent de *Gemeene Middelen*, waar onder begrepen worden belastingen van allerlei soort, ook inkomende en uitgaande Rechten, en alle anderen, hoe ook genaamd.

542. Alle Actien *ter zake van verkorting der* Gemeene Lands Middelen, zo wel crimineele als civile, midsgaders *ter zake van feitelyke resistentie*, tegen 's Lands financieele bedienden in officio gepleegd, zullen, ter eerster instantie, moeten geinstitueerd worden voor een daar toe voor elk Departement, of wel voor meer Departementen te samen speciäal Gecommitteerd Gerechtshof, in maniere, als in het volgend art. is bepaald.

543. In gevalle 'er primario niet verder wordt geägeerd, dan tot geldboete, suspensie of verlating van neering, zal de zaak gebragt worden ter cognitie van de vyf jongst aangekomen Leden in ieder Departementaal Gerechtshof, welke in die betrekking zullen worden genoemd *Gecommitteerden ter Judicature van de zaken over 's Lands gemeene Middelen:* doch, voor zo verre er primario wordt geägeerd tot crimineele straffe, zal de zaak staan ter cognitie van het volle Collegie.

544. Deze Rechters zullen, by speciäale Commissie, tot het cognosceeren en oordeelen over alle actien en calangien, uit het stuk der gemeene Middelen resulteerende, aangesteld wor-

'sGRAVENHAGE. worden, en ook op die Commissie eene byzondere belofte moeten afleggen.

545. De actien en calangien, ter cognitie van deze Bank gedemandeerd, zullen kunnen worden geinstitueerd door de publieke beschuldigers by de Departementale Gerechtshoven of Subalterne Rechtbanken, onder welker jurisdictie het fait, waar uit de actie gesustineerd wordt, begaan is, of gesustineerd wordt, begaan te zyn; of door zodanige andere Persoonen, als daar toe door de wet geäuthoriseerd zyn.

Ontwerp van Constitutie.

546. Edoch zal de *Fiscaal van de Financie*, het eerst vigilerende, gerechtigd zyn, om zelve, by préventie, de calangie te doen, en de actie op zyn naam te institueeren.

547. Van de Sententien, door de hier vooren gemelde speciaale Rechtbanken gewezen, zal zo voor den Aanklaager, als voor den Beklaagden, de weg van provocatie openblyven, indien het gesustineerd bezwaar in geld of geldswaarde te boven gaat, ten opzigte van den Aanklaager, eene somma van vyf honderd gulden, en ten aanzien van den Beklaagden, eene somma van honderd gulden (de kosten van den processe daar niet onder begrepen) of ook bestaat in het adjudiceeren of ontzeggen van geëischte suspensie, verlating van neering of crimineele straffe; te weten van de Sententien door de vyf jongste Leden van het Departementaal Gerechtshof aan het volle Collegie; en van de Sententien ter eerster instantie by de Departementaale Gerechtshoven zelve gewezen aan het Hoog Nationaal Gerechtshof, en zal verder of anders geen appél in deze materie plaats hebben; gelyk ook geene revisie, dan ten aanzien der Sententien van het Hoog Nationaal Gerechtshof, wanneer de Beklaagde, in eene crimineele zaak by het Departementaal Gerechtshof vrygesproken

ken zynde, by het Hoog Nationaal Gerechts-hof is gecondemneerd. 's GRAVENHAGE.

548. Ingeval de publieke aanklaager zich by de Sententie, ter eerster instantie gewezen, bezwaard mogt vinden, en meende, ingevolge het bepaalde by het voorig Articul, bevoegd, en ter handhaaving van 's Lands belang verpligt te zyn, om van de gewezen Sententie te appelleeren, zal hy zulks ter kennisse brengen van de Nationale Financiekamer, ten einde tot het zelve appèl door de Kamer, des goedvindende, gequalificeerd te worden. *Ontwerp van Constitutie.*

549. Indien de publieke Aanklaager, zonder qualificatie der Kamer appelleerende, in appél succumbeert, zal hy de kosten, waar in hy by het Hoog Nationaal Gerechtshof gecondemneerd wordt, ten zynen byzonderen laste moeten dragen; doch, indien hy tot het appél gequalificeerd ware, zullen zodanige kosten komen ten laste van den Lande.

550. In allen gevalle, indien by Sententie, op het stuk der gemeene Middelen in appél gewezen, begrepen wordt, dat door den Rechter, ter eerster instantie, wel en te rechte is gevonnisd, zodanig, dat de Sententie ten nadeele van den publieken Aanklaager, ter eerster instantie gewezen, geene alteratie ondergaat, zal dezelve in de kosten van beide instantien worden gecondemneerd; doch indien de Sententie, ter eerster instantie gewezen, in appél eenige alteratie ondergaat, wordt de bepaaling omtrent de kosten overgelaten aan het oordeel van het Hoog Nationaal Gerechtshof.

551. Van de Sententie, by het Hoog Nationaal Gerechtshof gewezen, zal geen hooger beroep noch revisie plaats hebben; doch zal, in crimineele zaken, aan den Beklaagden middel van revisie worden vrygelaten, ingevalle de Sententie, by het Hoog Nationaal Gerechtshof gewezen, in zo verre tegenstrydig was met die

van

'sGRAVENHAGE. van het Departementaal Gerechtshof, dat de Beklaagde by het ééne Gerechtshof gecondemneerd en by het andere vrygesproken was.

Ontwerp van Constitutie.

552. Er zal door het Wetgevend Ligchaam eene byzondere manier van procedeeren op het stuk der gemeene Middelen worden geärresteerd, welke zodanig zal zyn ingerigt, als ter bevordering van eene goede, en ook vooral expedite administratie van Justitie zal bevonden worden te behooren.

TITUL VI.

Van de Departementen.

EERSTE AFDEELING.

Van de Verdeeling.

553. Het Grondgebied der Bataafsche Republiek bestaat uit *vyftien Departementen*, met naamen: het Departement van *Noord-* en *Zuiderzee*, van *het Y*, van *het Sparen*, van *de Delf*, van *de Merwede*, van *de Maas*, van *de Mark*, van *de Vecht*, van *de Waal*, van *den Ryn*, van *de Schelde*, van *den Ysfel*, van *de Rhees* en *Aa*, van *de Eems*, van *het Vlie* en *de Lauwers*.

554. Deze Departementen behelzen in zich de navolgende Districten der oude Landsverdeeling:

1. Het Departement van *de Noord- en Zuiderzee* bevat de Eilanden in de Noordzee, *Ter Schelling*, *Vlieland* en *Texel*; — de Eilanden in de Zuiderzee, *Wieringen*, *Urk* en *Marken*; — verder geheel *Westfriesland* en *Noordholland*, met alle *Heemraadschappen*, *bedykte Meeren* en de Dorpen *Schoorl*, *Harge* en *Kamp*, tot de jurisdictie van *Brederode* behoorende, midsga-

gaders het grootste gedeelte van *Kennemerland*, en een gedeelte van *Zuidholland* tot aan *Sparendam* toe, het Dorp *Velzen* en *de Zandpoort* daar onder begrepen. 's GRAVENHAGE.

2. Het Departement van *het T* bestaat uit *Amsteldam* met deszelfs *jurisdictie*. *Ontwerp van Constitutie.*

3. Het Departement van *het Sparen* heeft in zich het overig gedeelte van *Kennemerland*, als *Sparenwoude*, *Sparendam*, *Berkenrode*, *Heemstede*, *Bennebroek*, *Rietwyk* en *Rietwykeroort*, *Aalsmeer*, *Sloten*, *Sloterdyk*, *Osdorp* en *de Vrye Geer*, *Nieuwerkerk*, *Zuidschalkwyk* en *Vyfhuizen*, als mede *Houtryk* en *Polanen*. — *Brederode*; uitgenomen die Plaatzen, onder deszelfs jurisdictie gelegen, welke by het Departement van de Noord- en Zuiderzee behooren. — *Haarlem* met deszelfs *jurisdictie*; *Amstelland*, behalven dat gedeelte, het welk onder het Departement van de *Vecht* is gebragt; *Kronenburgs Loenen*. — Het *Watergraafschap Woerden*, geheel *Rhynland*, *Leyden* met deszelfs *jurisdictie*, als mede *Kudelstaart*, *Thamen*, *den Uithoorn*, *Stichts-Kudelstaart* en *Blokland*, wel eer onder *Utrecht* behoord hebbende.

4. Het Departement van *de Delf* behelst in zich *den Haag* en *jurisdictie*, *Delfland*, het Eiland *Rosenburg*, de *Stad* en *Poortery van Delft*, *Schieland*, *Schiedam*, *Vlaardingen* en *Vlaardingerambacht*, *Rotterdam*, *Gouda* en *Heerlykheden*; *Oudewater* met deszelfs *Omtrek*.

5. Het Departement van *de Merwede* bestaat uit *Schoonhoven* met de *Krimpenerwaard*; — *De Alblasserwaard*, *Langerak bezuiden de Lecq*, *Gorinchem met het Land van Arkel boven- en beneden de Zouwe*, *het Land van Altena*, *het Land van Heusden*,

Der-

'S GRAVENHAGE.

Dordrecht en Eiland, *de Zwyndrechtsche Waard*, *het Land van Ysselmonde*, *Putten over Maas*, *de Hoekſche Waard*, *het Land van Putten*, *het Land van Oostvoorne*.

Ontwerp van Constitutie.

6. Het Departement van *de Maas* heeft in zich *de Stad Grave* en *Lande van Kuyk*, Kwartieren *Maasland*, *Peelland*, *Kempenland* en *Oosterwyk*, de Stad *Bosch* met deszelfs Vrydom *Dungen* en *Orten*, als mede de Gelderſche Dorpen *Ooyen* en *Dieden*.

7. Het Departement van *de Mark* beſtaat uit de *Stad en den Lande van Bergen op den Zoom*, *Stad en Lande van Steenbergen*, *Willemſtad* en *Dinterloot*, *Stad en Lande van Breda*. *de Langſtraat*, *Geertruidenberg en omtrek*, *Zevenbergen*, *de Klundert* en *polders*, midsgaders *Hinkelenoort* aan de *Oosterſchelde*.

8. Het Departement van *de Vecht* bevat in zich de voormaalige Provincie *Utrecht*, uitgenomen *Langerak bezuiden de Lecq*, en *het Land van Hageſtein*, de Dorpen *Thamen*, *den Uithoorn*, *Stichts Kudelſtaart* en *Blokland*; — Voords behooren tot hetzelve de Dorpen *Scherpenzeel*; en *het Geldersch Veenendaal*, *het Gooyland*, *de Loosdrechten*, als mede *Waveren*, *Waverveen*, *Botshol* en *de Ruige Wilnis* onder Amſtelland; verder *Hollands Hermelen* en *Teckop*, *het Land van Yſſelſtein* met *Zuidpolsbroek*, *Jaarsveld*, *Cabauw* en *Zevender*.

9. Het Departement van *de Waal* bevat, met uitzondering van de Dorpen *Ooyen* en *Dieden*, het geheele Kwartier van *Nymegen*, de Heerlykheid van *de Mersch* daar onder begrepen, als mede *de Steden* en *Landen van Buuren*, *Culemborg*, *Vianen* en *Ameyden boven en beneden de Zouwe*,

het

het Land van Hagestein, *Leerdam*, *Schoonrewoerd*, *Acquoy*, *Asperen*, *Heukelom*, *Spyk* en *Loevestein*. 's GRAVENHAGE.

10. Het Departement van *den Ryn* bevat in zich de Kwartieren *Zutphen* en *Veluwe*, behalven de Dorpen *Scherpenzeel* en *het Geldersch Veenendaal*. *Ontwerp van Constitutie*.

11. Het Departement van *de Schelde* bestaat uit de gewezen Provincie *Zeeland*, te weten de Eilanden *Walcheren* en *St. Joosland*, *Zuid-* en *Oost-Beveland*, *Wolfaartsdyk*, *Noord-Beveland*, *Schouwen* en *Duiveland*, *Tholen* en *Philipsland*; (zynde *Hinkelenoort* by het Departement van *de Mark* gevoegd) benevens de Eilanden *Over-Flakké*, en *Goederede*, welke van de voormaalige Provincie *Holland* afgenomen zyn.

12. Het Departement van *den Ysel* behelst in zich de geheele gewezen provincie *Overyssel*, met byvoeging van dat gedeelte des Eilands *Schokland*, genaamd *Emmeloort*, het welk van het voormaalig Holland is afgenomen.

13. Het Departement van *de Rhees en Aa* bestaat uit het thands nog genoemd wordende *Landschap Drenthe* en het geheele Landschap *Westerwolde*, uitgenomen *de Oude Pekel A*.

14. Het Departement van *de Eems* bevat in zich de voormaalige Provincie *Groningen* met byvoeging der *Oude Pekel A*.

15. Het Departement van *het Vlie en de Lauwers* bestaat uit de geheele Provincie *Friesland*, met de Eilanden *Ameland* en *Schiermonnikoog*.

555. De Departementale Bestuuren zullen in de volgende Gemeenten hunne Vergadering houden:

Van

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

Van de *Noord-* en *Zuiderzee* te *Alkmaar.*
Van *het Y* te *Amsterdam.*
Van *het Sparen* te *Haarlem.*
Van *de Delf* te *Delft.*
Van *de Merwede* te *Dordrecht.*
Van *de Maas* in den *Bosch.*
Van *de Mark* te *Breda.*
Van *de Vecht* te *Utrecht.*
Van *de Waal* te *Nymegen.*
Van *den Ryn* te *Zutphen.*
Van *de Schelde* te *Middelburg.*
Van *den Yssel* te *Zwol.*
Van *de Rhees en Aa* te *Assen.*
Van *de Eems* te *Groningen.*
Van het *Vlie en de Lauwers* te *Leeuwaarden.*

556. Aan het Wetgevend Ligchaam wordt overgelaten, in de bovenstaande verdeeling zodanige kleine veranderingen te maaken, als het zelve, tot verbetering der grensscheidingen tusschen de Departementen onderling, in tyd en wylen zal noodig oordeelen.

557. Deze verdeeling zal in train worden gebragt, zo dra de invoering van het nieuw Financieel Systhema zulks zal toelaten; — edoch ten aanzien van het bepaalde, dat de Leden voor het Wetgevend Ligchaam eenen zekeren tyd in het Departement, waar in zy verkozen worden, zullen moeten gewoond hebben; dat in den Staatsraad, Nationale Financie- en Rekenkamer niet meer dan één Lid uit elk Departement te gelyk zal sessie hebben; als mede, dat de Nationale Ontvangers en Ambtenaars eenen zekeren tyd in het Departement, binnen het welk zy hunne bediening zullen uitoefenen, zullen moeten gewoond hebben, zal het daar voor gehouden worden, als of dezelve verdeeling te gelyk met de invoering der Constitutie in werking gebragt was.

TWEE-

TWEEDE AFDEELING.

'S GRAVENHAGE.

Van het Departementaal Bestuur.

Ontwerp van Constitutie.

558. In elk Departement bestaat een Departementaal Bestuur.

559. Het Departementaal Bestuur wordt door Kiezers verkozen. Tot de vereischten, welke de Stemgerechtigden, die de Kiezers benoemen, volgends art. 8. en volgende, moeten bezitten, en tot de vereischten, welke de Kiezers, volgends art. 60. en volgende, moeten bezitten, kunnen geene andere vereischten bygevoegd worden.

560. Het Wetgevend Ligchaam bepaalt, uit hoe veele Leden de respective Departementale Bestuuren zullen bestaan, overeenkomstig den aart der werkzaamheden in ieder Departement. Derzelver getal zal niet minder dan vyf, en niet meerder dan elf Leden in elk Departement mogen zyn.

561. De werkzaamheden der Kiezers, art. 559. vermeld, zullen door het Wetgevend Ligchaam, volgends de gronden der Constitutie, bepaald worden.

562. Tot Leden van het Departementaal Bestuur zyn niet verkiesbaar die Persoonen, welke by art. 95 in den *Titul van het Wetgevend Ligchaam* genoemd zyn.

563. Zy, die belast zyn met de inzameling van Departementale Lasten, zullen in het Departementaal Bestuur geene zitting mogen nemen, ten ware zy, binnen veertien dagen na hunne verkiezing, volkomen afstand doen van hunnen post, met aanbod, om, op de eerste aanvrage van hunne aanstellers, van hunne gehouden directie en administratie rekening en verantwoording te doen: Zullende dit *Articul* echter geene relatie hebben tot Comptabelen,

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

welke geene verantwoording schuldig zyn aan het Bestuur, waar in zy gekozen zyn.

564. Die, ten tyde der verkiezing, elkanderen, het zy door bloedverwantschap, het zy door zwagerschap, tot in derden graad ingesloten, bestaan, kunnen niet te gelyk Leden van het zelfde Departementaal Bestuur zyn.

565. In geval zodanige te gelyk verkozen worden, zal door het lot beslist worden, wie zitting zal nemen.

566. Tot Leden van het Departementaal Bestuur zyn alleen verkiesbaar Stemgerechtigde Burgers, die den onderdom van vyf-en-twintig jaaren ten vollen bereikt hebben, en binnen deze Republiek geboren zyn, of, zo zy elders geboren zyn, de laatste vyftien jaaren binnen dezelve hunne vaste woonplaats gehad hebben, en die, in beide dezelve gevallen, sedert de laatste ses jaaren, hunne vaste woonplaats gehad hebben binnen het Departement, alwaar de verkiezing geschiedt.

567. De verkiezing zal in ieder Departement geschieden, jaarlyks, op den laatsten Dingsdag van April.

568. Zo dra de verkiezing geschied is, zal daar van door het plaatslyk Bestuur aan het Departementaal worden kennis gegeven, het welk oordeelt over de wettigheid der verkiezing, en over de bevoegdheid der verkozen Leden. Het Departementaal Bestuur geeft ten spoedigsten kennis van deszelfs besluit aan de daar by belang hebbenden.

569. Indien het Departementaal Bestuur geoordeeld heeft, den verkozenen te moeten toelaten, en eenig Ingezeten, tot dat Departement behoorende, reden van beklag tegen de wettigheid der gedane keuze meent te hebben, zal het denzelven vrystaan, de redenen van dit beklag, met de daar toe betrekkelyke bewyzen, te bren-

brengen ter kennisse van het Gerechtshof van dat Departement, en te verzoeken, dat dezelve keuze worde vernietigd, mids dit verzoek geschiede binnen den tyd van agt dagen na dezelve beöordeeling. En zal het Hof, na verhoor van den verkozenen, binnen den tyd van vier weeken, na dat het zelve verzoek zal zyn geschied, overéénkomstig het voorschrift der Constitutie, in dezelve zaak moeten disponeeren, het zy door de gedane keuze te vernietigen, het zy door het gedaan verzoek te wyzen van de hand. Doch, zo lang het Hof de keuze niet vernietigd heeft, zal de verkozene zitting houden. 's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

570. Indien het Departementaal Bestuur geöordeeld heeft, den verkozenen niet te moeten toelaten, en de verkozene, of ook de genen, die de keuze gedaan of mede gedaan hebben, redenen mogten hebben, waarom zy vermeenen, dat de keuze wettig zoude gedaan zyn, en van kragt behoore te blyven, staat het dezelven vry, die redenen met de daar toe betrekkelyke bewyzen te brengen ter kennisse van het Gerechtshof van dat Departement, en te verzoeken, dat die keuze worde bevestigd, mids dit verzoek geschiede binnen gelyken tyd, als boven.

In dit geval zal het Hof terstond van het gedaan verzoek kennis geven aan het Departementaal Bestuur, waar toe de verkozene behoort, en het welk de beöordeeling gedaan heeft, en te gelyk van hetzelve verzoeken opgave der redenen van deszelfs beöordeeling; het Departementaal Bestuur zal gehouden zyn, binnen veertien dagen na de bekomen kennis, of, indien hetzelve mogt gescheiden zyn, binnen veertien dagen na deszelfs eerste byëenkomst, aan dat verzoek te voldoen.

En zal vervolgends het Hof binnen vier weeken, na het bekomen dier redenen, overéén-

'sGRAVENHAGE. komstig het voorschrift der Constitutie, in dezelve zaak moeten disponeeren, het zy door de gedane keuze te bevestigen, en te verklaaren, dat dezelve van kragt behoort te blyven, het zy door het gedaan verzoek te wyzen van de hand.

Ontwerp van Constitutie. 571. In allen gevalle blyft aan den publieken Aanklaager vry en onverlet, het institueëren van zodanige actie, als hy zoude vermeenen hem, wegens overtreding van de voorzieningen, in de Constitutie begrepen, te competeeren.

572. Zo dra het Departementaal Gerechthof, over de ingebragte bezwaaren tegen de toelating of anwyzing eens verkozenen, uitspraak gedaan heeft, geeft hetzelve daar van onverwyld kennis aan het Departementaal Bestuur, waar toe de verkozene behoort.

573. Indien by de uitspraak van het Hof, tegen het begrip van het Departementaal Bestuur, de keuze bevestigd is, zal het zelve Departementaal Bestuur den verkozenen daadlyk moeten toelaten: daar tegen zal, wanneer by de uitspraak van het Hof de keuze vernietigd is, in het geval, dat de verkozene bereids zitting genomen hadt, dezelve het Departemetaal Bestuur, waar in hy verkozen is, daadlyk verlaten; en zorgt in dat geval het Departementaal Bestuur, dat onverwyld eene nieuwe verkiezing plaats hebbe.

574. Hy, die, ingevolge het voorschrift der Acte van Constitutie, tot Lid van een Departementaal Bestuur geroepen wordt, zal, geduurende de drie eerste jaaren, na het invoeren van de Constitutie, zich van die keuze niet mogen onttrekken, dan om wettige redenen. De beöordeeling dier redenen, en de beslissing of dezelve wettig zyn dan niet, staat aan het Departementaal Bestuur, waar in hy tot Lid geroepen is.

575. Hy, die zodanige wettige redenen vermeent te hebben, zal verpligt zyn, dezelve bin-

binnen den tyd van veertien dagen, na dat hy 's Gouvernhageaan kennis van zyne verkiezing bekomen zal hebben, aan het Departementaal Bestuur, waar in hy tot Lid geroepen is, voor te dragen; hetzelve Bestuur zal, uiterlyk veertien dagen daar na, omtrent derzelver wettigheid of onwettigheid, uitspraak doen; en zal het besluit, die uitspraak behelzende, de redenen moeten inhouden, welke het Departementaal Bestuur tot dezelve bewogen hebben.

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

576. Indien de redenen van verschooning door het Departementaal Bestuur voldoende zyn geoordeeld, wordt de gekozene vrygekend, en *Constitutioneel* eene nieuwe keuze gedaan.

577. Indien de redenen onvoldoende verklaard zyn, is de verkozene bevoegd, zich by het Wetgevend Ligchaam te beklaagen, het welk als dan, na behoorlyk onderzoek, uitspraak zal doen; en zullen zich de beide partyen aan dezelve gedragen.

578. Wanneer de gekozene, het zy dat hy geene redenen van verschooning heeft bygebragt, het zy dat de bygebragte redenen van verschooning onvoldoende geoordeeld zyn, halstarrig blyft weigeren, den Post te aanvaarden, wordt 'er eene nieuwe keuze gedaan; en hy, die 's Volks dienst niet wil op zich nemen, wordt, op het te kennen geven van het Departementaal Bestuur, door den Staatsraad, by openbare afkondiging, den Volke bekend gemaakt, als één, die zich den Vaderlande onttrekt; deszelfs Stemrecht wordt in al zyn kragt voor altyd vernietigd, en hy onbevoegd verklaard, om het Ambt of Beneficie, het welk hy mogt bezitten, te blyven behouden, of in het vervolg eenig Ambt of Beneficie te bekomen.

579. Voor dat de vierde verkiezing van Leden in het Departementaal Bestuur door de Districtsvergadering geschiedt, zal het Wetgevend Ligchaam beslissen, of het belang van het Va-

'sGRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

derland vordere, dat deze zelfde bepaalingen, omtrent het al of niet mogen bedanken voor het Lidmaatschap in het Departementaal Bestuur, ook in het vervolg behooren vastgesteld te blyven.

580. De gekozen Leden zullen zitting nemen op den laatsten Dingsdag van Mei.

581. De Leden, tot het Departementaal Bestuur verkozen, zullen, alvoorens zitting te nemen, in handen van den President afleggen de navolgende verklaaring:

„ Ik verbinde my plegtig, om mynen Post, „ als Lid van dit Departementaal Bestuur, naar „ al myn vermogen, getrouw en yverig waar„ tenemen; en my in alles stiptelyk te gedra„ gen, overeenkomstig het voorschrift der Acte „ van Constitutie, voor het Bataafsche Volk „ den . . . . . geärresteerd."

By de eerste aanstelling zal deze verklaaring worden afgelegd, in handen van den geweest zynde President der Kiezersvergadering van dat District, in het welk het Departementaal Bestuur deszelfs zitting houdt.

582. Ieder Departementaal Bestuur verkiest zich by volstrekte meerderheid, uit het midden der Leden, een President, welke dien Post, geduurende één maand, waarneemt.

583. De afwisseling der Leden geschiedt jaarlyks by één derde gedeelte, of daar naast bykomend getal, zo dat alle drie jaaren de Leden dezer Vergadering zyn afgewisseld; en worden de twee eerste afwisselingen bepaald door het lot, daadlyk by de eerste sessie.

584. De Leden, die hunnen tyd hebben uitgediend, kunnen terstond weder gekozen worden, doch slegts ééne reize, zo dat dezelve nooit langer dan ses agter een volgende jaaren fun-

fungeeren. De afgetreden Leden zyn niet weder verkiesbaar, dan na verloop van twee jaaren, na dat zy afgetreden zyn.

's GRAVENHAGE.

585. In geval van vacaturen, worden de opengevallen plaatzen, op de gewoone wyze vervuld door het zelfde District, dat het voorig Lid benoemd hadt, doch niet dan op den gewoonen tyd der jaarlyksche verkiezingen.

Ontwerp van Constitutie.

586. Indien zy, welker plaatzen zyn opengevallen, nog langer hadden moeten fungeeren, vervullen de nieuwaankomende den tyd der zitting van hunne voorgangers; in welk geval deze verkiezing aan de nieuw-gekozenen, wanneer zy afgaan, toegerekend zal worden, als of dezelven voor volle drie jaaren waren aangesteld.

587. Wanneer het getal der openvallende plaatzen meer dan één sesde des geheels bedraagt, zullen dezelve binnen twee maanden vervuld moeten worden; in welk geval de tyd der zitting van minder dan één jaar aan den nieuw-gekozenen niet wordt toegerekend, maar zodanige buitengewoone verkiezing gehouden, als vervangende de gewoone, dewelke op den eerstkomenden vasten verkiezingstyd zoude hebben moeten geschieden.

588. De oproeping der Grondvergaderingen, ter benoeming van Kiezers, om Leden in een Departementaal Bestuur te verkiezen, geschiedt, op last van het zelve, door de bestuuren der plaatzen, alwaar de Grondvergaderingen daar toe moeten byéénkomen.

589. De Departementale Bestuuren hebben de aanstelling van de Ministers, Ambtenaaren en Bedienden, die zy tot uitvoering van de hun toebetrouwde Nationale Administratie noodig hebben. Het Wetgevend Ligchaam bepaalt, op voorstel van die Bestuuren, derzelver getal en Tractementen.

590. De Leden der Departementale Bestuuren heb-

'sGRAVENHAGE.

hebbeen een daggeld van zeven gulden; doch zullen deze daggelden aan hun niet worden gevalideerd voor die dagen, dat zy de Vergadering niet bywoonen: de dagen, dat zy heen en weder reizen, als mede die, waar op zy elders, op last der Vergadering, eenige Commisfie waarnemen, worden in hunne declaratien geleden.

Ontwerp van Constitutie.

591. De voorschreven tractementen en daggelden worden van drie tot drie maanden, op declaratie van het Departementaal Bestuur, door den President en Secretaris ondertekend; betaald door dien Nationalen Ontvanger, die door de Financiekamer daar toe zal worden aangewezen en geäuctoriseerd.

592. Ieder Departementaal Bestuur maakt, nopens den tyd en de wyze van het houden der Vergadering, met al het geen plaatslyk daar toe betrekking heeft, zodanige inrigtingen, als het zelve, naar de uitgebreidheid van het Departement, en van de werkzaamheden, aan deszelfs zorg aanbevolen, in der tyd noodzaaklyk oordeelt.

593. De Departementale Bestuuren waaken, dat de Wetten in hunne Departementen ter uitvoer worden gebragt, niets strydigs met dezelve ondernomen worde, en zien toe, dat de Nationale Ambten en Bedieningen, mitsgaders de Administratie der Nationale Goederen, naar behooren worden waargenomen.

594. Zy geven aan de Wetgevende en Uitvoerende Magten berigten en informatien over alle zaken, omtrent welke die van hun worden gevraagd.

595. Tot handhaaving der openbare rust binnen de Departementen, beschikt het Departementaal Bestuur over de naastbygelegen Guarnisoenen of Troupes van de Republiek, en geeft daar van terstond kennis aan den Staatsraad.

596. In alle andere buitengewoone gevallen, die eene directe voorziening vereischen, stellen

de

de Departementale Besturen daadlyk de noodige maatregelen te werk, en geven daar van terstond kennis aan de Uitvoerende Magt, om daar in verder te voorzien. *Gra-venha-ge.*

597. Het Departementaal Bestuur stelt buiten werking de besluiten van de Raaden der Gemeenten, binnen het Departement gelegen, voor zo verre dezelve strydig zyn met de Wetten. *Ontwerp van Constitutie.*

598. Het Departementaal Bestuur neemt kennis van bezwaaren, die tegen eenig Gemeentebestuur of ander ondergeschikt Collegie binnen derzelver Departement aan hetzelve worden ingebragt, en voorziet daar in, na verhoor van de beklaagden, onverminderd het recht van een ieder, om zyne grieven en bezwaaren te brengen voor het Gerechthof, ten dien opzigte competent, ten einde door de ordinaire wegen en middelen van Justitie daar van beteringe te erlangen.

599. Onder geen voorwendsel maakt het Departementaal Bestuur verandering in eenige Wet, noch brengt aan derzelver uitvoering vertraaging toe.

600. Wanneer een Departementaal Bestuur oordeelt, dat in ééne of andere Wet, of dat ook in eenige ordre der Uitvoerende Magt voor de Ingezetenen van derzelver Departement eenig bezwaar gelegen is, zal het deswegens aan het Wetgevend Ligchaam, of aan den Staatsraad, vertoogen mogen inleveren, doch intusschen de werking van zodanige Wet of Ordre niet opschorten.

601. Ieder Departementaal Bestuur maakt zodanige Statuten, Reglementen en Ordonnantien, als het zelve, tot de beschikking van Politie, Œconomie en Financie zyner Departementale huishouding, noodig oordeelt.

602. Deze Statuten, Reglementen en Ordonnantien mogen echter nooit strydig zyn met, noch inlopen tegen eenige algemeene Wetten,

's GRAVENHAGE. Ordres of Reglementen, die voor alle de gedeelten der Republiek verbindende zyn.

Ontwerp van Constitutie.

603. De kosten, benoodigd, om te voorzien in alle zodanige huishoudelyke behoeften binnen de Departementen, die niet door het Wetgevend Ligchaam als Nationaal verklaard zullen worden, en geene betrekking hebben tot het algemeen Nationaal belang, zullen moeten gevonden worden uit middelen en impositien, in ieder Departement, afzonderlyk te heffen.

604. De Departementale Bestuuren hebben de vryheid, om daar toe te mogen uitschryven en te doen heffen alle zodanige middelen en imposten, als zy in ieder Departement het geschiktst, en voor de Ingezetenen minst bezwaarend zullen oordeelen.

605. Deze uitschryving en heffing van imposten zal nooit mogen geschieden op eenige middelen van consumtie, die door de Wetgevende Vergadering, tot het vinden der penningen voor de Nationale behoeften, bepaald zyn, of in het vervolg bepaald mogten worden.

606. De doorvoer van alle goederen van het één Departement door het ander zal met geene belastingen mogen bezwaard worden.

607. Geen Departementaal Bestuur zal den uitvoer van eenige Goederen naar een ander Departent verbieden of belasten.

608. Geen Departementaal Bestuur zal den invoer van eenige Goederen uit een ander Departement mogen verbieden, noch door het stellen van prémien bevoorderen.

609. Geen Departementaal Bestuur zal de producten of waaren, in een ander Departement vallende of gemaakt, met eenige belasting hooger mogen bezwaaren, dan zulke producten of waaren in het Departement zelve, waar in zy gevoerd worden, gevallen of gemaakt zynde, aldaar belast zyn.

610. De

610. De jaarlyksche vaststelling dezer Departementale middelen voor het eerstvolgend jaar wordt te gelyk met den staat der Deparmentale Cassa, en eene summiere rekening van den gedanen ontvangst en uitgave van het laatst verlopen jaar, door den druk gebragt ter kennisse der Ingezetenen van elk Departement.

'sGRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

611. Tot vaststelling dezer gewone Departementale middelen voor elk volgend jaar, zal door het Departementaal Bestuur niet mogen worden besloten, als met eene meerderheid ten minsten van twee derden van het vol getal van deszelfs Leden.

612. Wanneer tot een of ander onvoorzien werk van aangelegenheid, of tot het ondernemen van eenige verbetering van belang binnen eenig Departement, eene grooter somma benoodigd zyn mogte, als uit de gewoone jaarlyksche Departementale middelen kan vallen, zal in zodanig Departement wel eenig nieuw middel mogen worden ingevoerd, doch echter niet anders, dan na dat daar toe vooraf door het Departementaal Bestuur, aan de Ingezetenen van dat Departement, ten minsten ses weeken te vooren, openbare kennis zal zyn gegeven, en daar toe opgeroepen Gecommitteerden uit ieder District.

613. Deze Gecommitteerden zullen in elk Departement in getal gelyk zyn aan het getal der Leden, die het Departementaal Bestuur uitmaaken, en door Kiezers uit de Stemgerechtigden van zulk Departement tot deze byzondere daad gekozen worden, in alles op dezelfde wyze als de Leden van het Bestuur gekozen zyn; en zullen de gekozenen, daar en boven, gegoed moeten zyn, als by art. 61. omtrent de Kiezers is vastgesteld.

614. Op den gestelden dag vervoegen zich deze Gecommitteerden ter plaatze, waar het Departementaal Bestuur vergadert, en leggen in handen

'sGRAVENHAGE

Ontwerp van Constitutie.

den van den tydelyken President de navolgende belofte af:

„ Ik belove, dat ik in het onderzoek der re„ denen van noodzaaklykheid der nieuw voor„ gestelde Departementale belasting, en in het „ goedkeuren of verwerpen van dezelve, my „ gedragen zal naar de inspraak van myn ge„ weten, en alleen het huishoudelyk belang „ van dit geheel Departement, en niet van het „ één of ander gedeelte van hetzelve zal voor „ oogen houden; dat ik daar by niets zal doen „ strydig met het belang van het geheele Ba„ taafsche Volk, noch met de Acte van Con„ stitutie."

615. Geen Departement zal immer vermogen, eenige Negotiatie van penningen te doen, waar door ooit of ooit een Departementale schuld zou kunnen geboren worden.

616. Dit sluit echter niet uit, dat tot einden, als by art. 612. gemeld, eenige penningen voor eenen zekeren tyd door zulk een Departement zouden mogen worden opgenomen, mids echter daartoe vooraf de toestemming van het Wetgevend Ligchaam gevraagd en bekomen hebbende, die zulks niet zal mogen toestaan, dan na eene genoegzame gerustftellende aanwyzing van het fonds of de fondsen binnen zodanig Departement, uit welke de jaarlyksche renten en aflossingen zullen kunnen gevonden worden.

617. Ingeval het Wetgevend Ligchaam zulk eene kortstondige opneming van penningen aan een of ander Departement toestaat, is hetzelve gehouden, jaarlyks en alle jaaren aan de Nationale Financiekamer te doen behoorlyke rekening en bewys, dat de beloofde renten en aflossingen des laatst afgelopen jaars door het zelve prompt zyn betaald.

618 De Ambtenaaren en Bedienden, tot deze huishoudlyke Departementale Administratien noo-

noodig, worden door het Departementaal Bestuur aangesteld, en uit de Departementale penningen gesalariëerd. 'sGRAVENHAGE.

619. Het Departementaal Bestuur heeft het oppertoezigt over alle Dyk- en Water-Collegien, Polders- of Kerspels-vergaderingen en Gemeentebestuuren binnen derzelver Departement, voor zo verre aangaat het behoorlyk onderhoud van alle Dyken, Waterwerken, Wegen, Bruggen en diergelyke, en draagt zorg, dat de goede orde en policie door ieder derzelve worde bewaard. *Ontwerp van Constitutie.*

620. Het onderhoud van Dyken, Wegen, Wateren, Bruggen en Sluizen, en al, wat van dien aart meer tot de huishouding van elk Departement betrekkelyk is, blyft tot lasten van die, waar toe hetzelve van ouds behoort.

621. De Departementale Bestuuren zyn bevoegd en verpligt, om in alle buitengewoone voorvallen binnen derzelver Departementen, in welke de hun verleende magt niet toereikende bevonden wordt, of waar toe hunne middelen en fondsen niet sufficient zyn, de noodige voorstellen en vertoogen aan het Wetgevend Ligchaam te doen.

622. Indien, vóór het invoeren van een algemeen civil en crimineel Wetboek voor de geheele Republiek, in eenig Departement een nieuwe Wet mogt noodig geöordeeld worden, zal het Departementaal Bestuur het ontwerp daar toe, met de redenen van noodzaaklykheid, aan het Wetgevend Ligchaam inzenden, en deszelfs sanctie daar op verzoeken.

623. De Uitvoerende Magt zal geene Commissarissen in de Departementen kunnen zenden, dan alleen om informatien te bekomen, en deze zullen zich, noch direct noch indirect, in de Departementale functien en werkzaamheden steken of mengen.

624. De Departementale Bestuuren zyn wegens

GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

gens hunne Administratie verantwoordelyk aan de Uitvoerende Magt.

625. Geen Leden derzelve kunnen, onder eenig voorwendsel, in persoon, voor de Uitvoerende Magt, tot het geven van verantwoording, worden opgeroepen.

626. Indien de Uitvoerende Magt oordeelt, dat een Departementaal Bestuur zich aan overtreding van de Constitutie of pligtverzuim heeft schuldig gemaakt, stelt dezelve de bezwaaren tegen hetzelve Bestuur in handen van den Procureur-Nationaal, om het Recht van den Lande waar te nemen.

627. Het Hoog Nationaal Gerechtshof is alleen bevoegd, in zulke gevallen te oordeelen en recht te spreken.

628. De Leden van een Departementaal Bestuur kunnen in hunne Ambtsbediening niet worden opgeschort: ook kan geen decreet van suspensie tegen dezelven genomen worden, dan na dat het Hoog Nationaal Gerechtshof vooraf zal hebben verklaard, dat 'er redenen van beschuldiging aanwezig zyn.

629. Tot dat de Departementale verdeeling der Republiek in werking zal gebragt worden, worden de magt en werkzaamheden, welke by deze Afdeeling aan de Departementale Besturen gegeven zyn, in de Gewesten, waar uit thands de Republiek bestaat, uitgeöefend door Gewestelyke Besturen. En zullen die gedeelten der Republiek, welke tot hier toe onder geene byzondere Provincien behoord hebben, met de Gewesten vereénigd worden in maniere, als volgt, en met dezelve respectivelyk één Gewest uitmaaken: als *Buuren*, *Culemborg*, *Leerdam*, *Schoonrewoerd*, *Acquoy*, *Vianen* en *Ameyden* met het *Quartier* van *Nymegen*; de *Willemstad* en *Dinteloord* met *Bataafsch Braband*; *Ysselstein* met *Utrecht*; *Ameland* en *Schiermonnikoog* met *Vriesland*; de *Pekel A*, voor zo

ver-

verre tot *Westerwolde* behoort, met *Stad en Lande*; en het verdere gedeelte van *Westerwolde* met *Drenthe*. 's GRAVENHAGE.

630. De Leden van dezelve Gewestelyke Bestuuren moeten dezelfde vereischten hebben, — worden op dezelfde wyze verkozen, — hebben dezelfde Rechten en liggen onder dezelfde verpligtingen, als hier boven, ten aanzien der Leden van de Departementale Besturen, bepaald is. *Ontwerp van Constitutie.*

631. Het Wetgevend Ligchaam bepaalt, binnen ses weeken, na deszelfs eerste zitting, het getal der Leden in elk derzelve Gewestelyke Bestuuren, en geeft van de gemaakte bepaalingen kennis aan den Staatsraad, welke als dan zorgt, dat de verkiezingen onverwyld geschieden, en dat, binnen veertien dagen na de verkiezing, de tegenwoordige Gewestelyke Bestuuren door de nieuwe vervangen worden.

DERDE AFDEELING.

Van het Gemeentebestuur.

632. Het Bestuur, het welk in ieder Plaats of Gemeente zyn zal, wordt genaamd *de Raad der Gemeente*.

633. De Leden van dit Bestuur worden door Stemgerechtigde Burgers of door Kiezers gekozen.

634. In Plaatzen, daar de bevolking kleiner is dan *twaalf honderd één-en-vyftig* Inwooners, zal de verkiezing, of door de Stemgerechtigden uit dezelve direct geschieden, of door Kiezers; en in Plaatzen van grooter bevolking, zal die door Kiezers moeten geschieden.

635. De Stemgerechtigden moeten de vereischten bezitten, welke by art. 8. en volgende, en de Kiezers die, welke by art. 60. en vol-

'sGRAVENHAGE. volgende, bepaald zyn. Geene andere vereischten kunnen daar by gevoegd worden.

636. Elke Plaats of Gemeente zal zodanig Reglement op de wyze van verkiezing, zo door Stemgerechtigden, als door Kiezers, midsgaders op het getal en de inrigting van den Raad der Gemeente, als aldaar zal gemaakt worden, ter sanctie aanbieden aan het Departementaal Bestuur.

Ontwerp van Constitutie.

637. Tot Leden van het Gemeentebestuur zyn niet verkiesbaar, die, art. 95. van den *Titul van het Wetgevend Ligchaam*, van het Lidmaatschap van het Wetgevend Ligchaam zyn uitgesloten.

638. Die, ten tyde der verkiezing, elkanderen, tot in den derden graad ingesloten, bestaan, het zy door bloedverwantschap, het zy door huwlyk, kunnen niet te gelyk Leden van dit Bestuur zyn, en, ingeval zodanigen te gelyk verkozen worden, zal het lot beslissen, wie zitting nemen zal.

639. Tot Leden van het Gemeentebestuur zyn verkiesbaar, die de navolgende vereischten in zich vereenigen.

1. Dat zy zyn Stemgerechtigde Burgers;
2. Dat zy den ouderdom van vyf en twintig jaaren bereikt hebben;
3. Dat zy, geduurende de laatste drie jaaren, in het Departement, en ten minste één jaar in de Gemeente, waar de verkiezing geschiedt, gewoond hebben.

640. Wanneer over de verkiezing verschil ontstaat, zal het Departementaal Bestuur beslissen.

641 Zy, die belast zyn met de insameling van lasten, ten behoeve der Gemeente, zullen in dat Bestuur geene zitting mogen nemen, ten wa-

ware zy, binnen veertien dagen na hunne verkiezing, volkomen afstand doen van hunnen Post, met aanbod, om, op de eerste aanvraage van hunne aanstellers, van hunne gehouden directie en administratie rekening en verantwoording te doen: zullende dit *Articul* echter geene relatie hebben tot Comptabelen, welke geene verantwoording schuldig zyn aan het Bestuur, waar in zy gekomen zyn.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

642. Hy, die, ingevolge het voorschrift der Acte van Constitutie, tot Lid van een Gemeentebestuur geroepen wordt, zal, geduurende de drie eerste jaaren na het invoeren van de Constitutie, zich van die keuze niet mogen onttrekken, dan om wettige redenen. De beoordeeling dier redenen, en de beslissing, of dezelve wettig zyn, dan niet, staat aan het Gemeentebestuur, waar in hy tot Lid geroepen is.

643. Hy, die zodanige wettige redenen vermeent te hebben, zal verpligt zyn, dezelve binnen den tyd van veertien dagen, na dat hy kennis van zyne verkiezing bekomen zal hebben, aan het Gemeentebestuur, waarin hy tot Lid geroepen is, voor te dragen; het zelve Bestuur zal, uiterlyk veertien dagen daar na, omtrent derzelver wettigheid of onwettigheid, uitspraak doen; en zal het besluit, die uitspraak behelzende, de redenen moeten inhouden, welke het Gemeentebestuur tot dezelve bewogen hebben.

644. Indien de redenen van verschooning door het Gemeentebestuur voldoende worden geoordeeld, wordt de gekozene vry gekend, en *Constitutioneel* eene nieuwe keuze gedaan.

645. Indien de redenen onvoldoende verklaard zyn, is de verkozene bevoegd, zich by het Departementaal Bestuur te beklaagen; het welk als dan, na behoorlyk onderzoek, uitspraak zal doen, en zullen zich de beide partyen aan dezelve gedragen.

646. Wanneer de gekozene, het zy, dat hy gee-

'S GRAVENHAGE. geene redenen van verschooning heeft bygebragt, het zy, dat de bygebragte redenen van verschooning onvoldoende geöordeeld zyn, halstarrig blyft weigeren, den post te aanvaarden, wordt 'er eene nieuwe keuze gedaan; en hy, die 's Volks dienst niet wil op zich nemen, wordt op het te kennen geven van het Gemeentebestuur door den Staatsraad, by openbare afkondiging, den Volke bekend gemaakt, als één, die zich den Vaderlande onttrekt, deszelfs Stemrecht wordt in al zyn kragt voor altyd vernietigd, en hy onbevoegd verklaard, om het Ambt of Beneficie, het welk hy mogt bezitten, te blyven behouden, of in het vervolg eenig Ambt of Beneficie te bekomen.

Ontwerp van Constitutie.

647. Voor dat de vierde verkiezing van Leden in het Gemeentebestuur, ingevolge het voorschrift der Acte van Constitutie, geschiedt, zal het Wetgevend Ligchaam beslissen, of het belang van het Vaderland vordert, dat deze zelfde bepalingen, omtrent het al of niet mogen bedanken voor het Lidmaatschap in het Gemeentebestuur, ook in het vervolg behooren vastgesteld te blyven.

648. De Leden van den Raad der Gemeente wisselen jaarlyks, zo na mogelyk, voor een derde gedeelte af, en wordt by de eerste zitting die afwisseling voor de twee eerste reizen door het lot bepaald.

649. 'Er zal nimmer eene vereeniging van plaatzen, een afzonderlyk Gemeentebestuur gehad hebbende, tot één Bestuur, noch ook eene afscheiding van een plaats van één of meer anderen, waar mede zy vereenigd was, ten einde zich onder een afzonderlyk Gemeentebestuur te stellen, kunnen geschieden, dan met voorkennis van het Departementaal Bestuur, en goedkeuring van het Wetgevend Ligchaam.

650. Zodanige vereeniging of afscheiding zal dan alleen kunnen toegestaan worden, wanneer de

de Stemgerechtigden van elke Plaats, ten dien einde expresselyk geconvoceerd en byëengekomen, te weten in het geval eener verëeniging, afzonderlyk, en in het geval van afscheiding, gesamenlyk in die verëeniging of afscheiding met eene meerderheid van twee derden bewilligen. *'s Gravenhage. Ontwerp van Constitutie.*

651. Het Gemeentebestuur maakt zodanige keuren en beschikkingen op de Policie en Finantie binnen deszelfs Jurisdictie, als het noodig acht, en geeft aan deszelfs jaarlyksche Rekeningen zodanige publicatie, als by het Reglement art. 693. vermeld, zal worden bepaald.

652. Het maakt en onderhoudt zodanige inrigtingen, gestichten en gebouwen, als het tot bevoordering van OEconomie en Koophandel, en in het algemeen tot plaatslyk gerief, noodig oordeelt.

653. Het Gemeentebestuur heeft de beheering over het vermelde in het voorig art., zo wel als over alle verdere Eigendommen der Gemeente; doch zal zich niet mogen aanmatigen de beschikking over zodanige Effecten of Kassen, welke niet aan de Gemeente, maar aan byzondere Corporatien in wettigen Eigendom toebehooren.

654. Geene plaatslyke nieuwe belastingen zallen mogen worden opgelegd, dan na dat daar over alvoorens door Gecommitteerden uit de Stemgerechtigden van de respective Gemeenten, daar toe byzonderlyk te benoemen, zal zyn gedelibereerd, en zulke belastingen door dezelve Gecommitteerden zyn goedgekeurd.

655. Alle nadere beschikkingen, aangaande het getal en de verdere bepaalingen omtrent deze Gecommitteerden, worden aan de Gemeente zelve overgelaten: met dien verstande nogthands, dat niemand tot dien post zal worden benoemd, ten zy dezelve ten minsten zodanig gegoed zy, als hier boven art. 61. omtrent de Kiezers is vastgesteld.

656. De doorvoer van alle Goederen van de

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

ééne Gemeente door de andere zal met geene belastingen mogen bezwaard worden.

657. Geen Gemeentebestuur zal den uitvoer van eenige Goederen naar eene andere Gemeente verbieden of belasten.

658. Geen Gemeentebestuur zal den invoer van eenige Goederen uit eene andere Gemeente mogen verbieden, noch door het stellen van prémien bevoorderen.

659. Geen Gemeentebestuur zal de producten of waaren, in eene andere Gemeente vallende of gemaakt, met eenige belasting hooger mogen bezwaaren, dan zulke producten of waaren in de Gemeente zelve, waarin zy gevoerd worden, gevallen of gemaakt zynde, aldaar belast zyn.

660. Het Gemeentebestuur zal op de voorzeide gronden zyn ingerigt, ingevolge het Reglement art. 633. vermeld.

661. De Leden van het plaatslyk Bestuur kunnen, onder geen voorwendsel, immer in persoon door de Departementale Bestuuren tot verantwoording worden opgeroepen, veel min gesuspendeerd of afgezet: zy kunnen alleen, wegens pligtverzuim in hunne bedieningen, te recht gesteld worden voor het Departementaal Gerechtshof.

662. Zo lange 'er geene Departementale Bestuuren zullen zyn daargesteld, zullen de Gemeentenbestuuren aan de Gewestelyke Bestuuren even zo onderworpen zyn, als zy by deze Afdeeling aan de Departementale Bestuuren onderworpen worden.

TI-

TITUL VII.

'S GRAVENHAGE.

Van de Rechterlyke Magt.

Ontwerp van Constitutie.

EERSTE AFDEELING.

Algemeene bepaalingen.

663. De Rechterlyke Magt kan alleen worden uitgeöefend door Rechters, welke by of ingevolge de Constitutie vastgesteld zyn, of zullen worden.

664. De Administratie van alle Policie of Magistratuur zal overal afgescheiden moeten zyn van het Rechterämbt. De Wetgevende Magt zal bepaalen, binnen welken tyd die scheiding zal moeten daargesteld zyn.

665. Geen Rechter kan worden afgezet, ten zy dat hy wegens begane misdaad door den wettigen Rechter veroordeeld zy: hy kan ook in zyn Ambt niet worden gesuspendeerd, ten zy dat hy in flagranti geäpprehendeerd of eene provisie van Justitie in cas crimineel tegen hem verleend zy.

666. De genen, die by het in werking brengen der Constitutie tot Leden van eenige Gerechtshoven zullen worden aangesteld, zyn tot geene andere dan Rechterlyke Ambtsbedieningen verkiesbaar, ten zy na verloop van twee Jaaren, sedert zy van het Rechterämbt afstand zullen hebben gedaan.

667. De Wedden, waar op de Raaden in de Gerechtshoven zyn aangesteld, mogen, geduurende derzelver functien, niet vermeerderd noch verminderd worden.

668. In geen Rechtbank zullen de Leden elkanderen onderling of ook de publieke Aanklaagers by dezelve den Leden mogen bestaan in de opklimmende of nederdaalende Linie, noch ook als

'S GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

als broeders, of als oom en neef, het zy door bloedverwantschap, het zy door huwlyk.

669. Alle Geconstitueërde Magten en Rechters moeten, des verzogt, de sterke hand leenen tot de uitvoering van alle bevelen, door het Hoog Nationaal Gerechtshof aan deszelfs Deurwaarders en andere Exploicteurs gegeven.

670. In elk Departement zullen de aldaar Geconstitueërde Magten en Rechters van desgelyke moeten doen, ten opzigte der bevelen van het Departementaal Gerechtshof, waar onder zy behooren.

671. Alle Rechters zyn gehouden, om, des verzogt, de Sententien en Vonnissen van elkanderen, welke in kragt van gewysde gegaan zyn, ter executie te helpen stellen, midsgaders over en weder de zogenaamde Letteren Requisitoriaal van den éénen aan den anderen te respecteeren; wanneer dienaangaande eenig geschil tusschen dezelve ontstaan mogt, staat de beslissing daar over, gelyk mede over alle Jurisdictie questien, wanneer partyen onder één en hetzelfde Departementaal Gerechtshof behooren, aan het Departementaal Gerechtshof, en anders aan het Hoog Nationaal Gerechtshof.

672. Niemand kan, tegen zynen wille, worden afgetrokken van den Rechter, welken de Constitutie of de Wet hem toekent.

673. Allen, die op politiek bevel gevangen zouden mogen zyn genomen, zullen, uiterlyk binnen vier-en-twintig daaraan volgende uuren, in handen van de plaatslyke Justitie moeten worden overgeleverd, om vervolgends by den competenten Rechter te worden geoordeeld: by gebreke van dien, zal de gevangenneming gehouden worden voor een aanslag op de vryheid en voor openbaar geweld.

Dit *Articul* kan door het Wetgevend Ligchaam niet worden opgeheven, ten zy wan-

wanneer de algemeene veiligheid hetzelve, in gevallen van *rebellie* of *invasie*, door het Wetgevend Ligchaam by een formeel Decreet erkend, zal vereischen, en dan nog niet anders, dan telkens voor den tyd van één maand.

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

674. In crimineele Zaken zal in de definitive Sententien en Vonnisfen, ten nadeele van een beschuldigden gewezen, de misdaad moeten worden uitgedrukt, op pœne van nulliteit.

675. Nimmer zal eenige Verbeurdverklaaring van Goederen plaats hebben.

676. 'Er zal alomme door de Republiek recht gedaan worden *in den naam ende van wegens het Bataafsche Volk.*

677. Alle Sententien en Vonnisfen moeten in het openbaar gepronuncieërd worden.

678. 'Er zal een crimineel en civil Wetboek, misdsgaders eene algemeene manier van procedeeren in crimineele en civile Zaken ontworpen worden: Het Wetgevend Ligchaam draagt zorg, dat het een en ander ten spoedigsten in gereedheid worde gebragt.

679. Tot een noodzaaklyke vereischte in dat Ontwerp staat vast, het ten éénenmaale affchaffen der Pynbank over de geheele Republiek.

TWEEDE AFDEELING.

Van het Hoog Nationaal Gerechtshof.

680. 'Er zal zyn een Hoog Nationaal Gerechtshof, bestaande uit negen Raaden, de President daar onder begrepen.

681. Indien het Hof de werkzaamheden, aan het zelve by de Constitutie opgedragen, van die uitgestrektheid mogt bevinden, dat het eene vermeerdering van Leden noodig oordeelde, zal hetzelve zulks aan het Wetgevend Ligchaam voordra-

's GRAVENHAGE. dragen, het welk in dat geval het getal der Raaden met twee zal kunnen vermeerderen.

Ontwerp van Constitutie.

682. De Raaden zullen zyn Inboorlingen van de Republiek, en, geduurende de laatste tien jaaren, hunne vaste woonplaats binnen dezelve moeten gehad hebben.

683. Niemand is tot Raad verkiesbaar, dan die als Stemgerechtigd op de publieke Registers bekend staat, den vollen ouderdom van dertig jaaren heeft bereikt, en in het vak der Rechtsgeleerdheid gegradueerd is.

684. By elke vacature maakt dit Hof zelf eene Nominatie van ses persoonen, volgends eene Alphabetische orde, en zendt dezelve aan de Kamer der Oudsten, die daar uit de keuze doet. Voor de eerste reize maakt de Groote Kamer, als het Hoog Nationaal Gerechtshof hieromtrent vervangende, de Nominatie van een dubbel getal, ten gelyken einde.

685. Het Presidium van het Hoog Nationaal Gerechtshof is permanent in één persoon, door de Kamer der Oudsten uit het midden der Leden, hetzelve Gerechtshof uitmaakende, te verkiezen; zullende voor de meerder werkzaamheden, aan den post van President verbonden, deszelfs jaarwedde één duizend gulden meerder, dan die der overige Leden, bedragen.

686. Elk Lid van dit Gerechtshof zal hebben een jaarwedde van vyf duizend gulden.

687. De President en Raaden van dit Hof zullen, onder geenerhand voorwendsel of benaaming, eenige kosten, ten hunnen behoeve, aan Partyen Litiganten berekenen, even min als aan den Lande, by gelegenheid van eenige door het Wetgevend Ligchaam van hun gerequireerde Advisen.

688. Dit Hof zal, by uitsluiting van alle andere Rechters, oordeelen:

a. Over de misdaad van hoog verraad, bestaan-

ſtaande in het verwekken van Oorlog tegen het Land, of het verleenen van daadlyke hulp aan deszelfs Vyanden;

's Gravenhage.

b. Over alle klagten, welke, met betrekking tot Ingezetenen van deze Republiek, door buitenlandſche Mogenheden gedaan zouden mogen worden, over infractie van gemaakte Tractaaten en Alliantien, of over andere daaden, welke door buitenlandſche Mogenheden geſustineerd zouden mogen worden, door iemand van dezelve Ingezetenen gepleegd te zyn tegen het recht der Volken;

Ontwerp van Conſtitutie.

c. Over alle zaken, waarin het Gemeenebest als Party is betrokken;

d. Over alle misdryven, door de Leden van het Wetgevend Ligchaam, van den Staatsraad, van de Nationale Financiekamer, van de Nationale Rekenkamer; midsgaders van de Leden van het Administratief Beſtuur der Oost- en West-Indiſche Bezittingen, benevens derzelver reſpective Ministers, en door de Secretarisſen van Staat, in de waarneming van hunnen post begaan; midsgaders over alle andere misdaaden, hoegenaamd, door dezelven, het zy voor, het zy na de aanvaarding van hunnen post, bedreven;

e. Over alle misdryven, door de Ministers van deze Republiek by buitenlandſche Mogenheden, of door de Secretarisſen van Ambasſade, midsgaders de Secretarisſen van alle Ministers by buitenlandſche Mogenheden, in de waarneming van hunnen post, begaan;

f. Over alle geſchillen, waaromtrent een Rechterlyke uitſpraak vallen moet, tusſchen zodanige Departementen onderling, welke niet onder het zelve Departementaal Gerechtshof resſorteeren;

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

g. Over alle Jurisdictie-questiën, wanneer Partyën niet ressorteeren onder hetzelfde Departementaal Gerechtshof;

h. Over alle quéstiën, betreffende buiten en pryzen ter Zee, welke zo door 's Lands Schepen van Oorlog, als door by particulieren ter Kaap uitgeruste, en met *Lettres de Marque* voorziene Vaartuigen, genomen zyn;

i. Over alle geschillen, tusschen Bevelhebbers, Rheders of andere Geïnteresseerden van of in particuliere Schepen, ter éénre, en tusschen die van 's Lands Schepen, ter andere zyde, gerezen;

k. Over Piraterie of Zeeröovery;

l. Over alle misdaaden, door de Nationale Ontvangers en verdere financiëele Ambtenaaren, in de waarneming van hunnen post, begaan;

m. Over alle misdaaden, door Leden, Ministers, Suppoosten of mindere bedienden van dit Gerechtshof begaan.

689. Dit Hof zal by préventie oordeelen:

a. Over alle overtredingen van de voorzieningen, in de Constitutie begrepen;

b. Over alle vervalsching van 's Lands Vivres, Munitie van Oorlog en andere Goederen;

c. Over vervalsching of namaaking van 's Lands of andere gangbare Munten;

d. Over Strandroof;

e. Over alle feitelyke resistentien aan de uitvoering der Ordres van den Staatsraad;

f. Over alle geweldaadigheden en feitelyke resistentien aan de respective Ontvangers, of mindere bedienden van de Nationale Financie, *in Officio* wedervaren;

g. Over muitery en oproer.

690. Dit

690. Dit Hof zal nimmer eenige judicature uitoefenen, in cas van hooger beroep, dan in de gevallen, by de Constitutie bepaald. 's GRAVENHAGE.

691. Dit Hof zal niemand by definitive Sententie in cas crimineel schuldig mogen verklaaren, dan by eenstemmigheid van ten minsten twee derde van het volle getal der Leden. *Ontwerp van Constitutie.*

692. 'Er zal Herziening of Revisie by dit Hof plaats hebben van Sententien, aldaar ter eerster instantie gewezen; uitgezonderd in crimineele zaken, wanneer de Eisch aan den publieken Aanklaager is ontzegd.

693. De Adjuncten-Revisseurs zullen door de Kamer der Oudsten benoemd worden uit de Departementale Gerechtshoven; het getal derzelven zal gelyk zyn aan dat der Leden, welke de Sententie, waar van de Revisie verzogt is, zullen hebben uitgebragt.

694. Het Wetgevend Ligchaam bepaalt de Orde op het stuk der Revisie. Het Hof ontwerpt ten dien einde een Reglement, die Orde bevattende, en doet hetzelve aan het Wetgevend Ligchaam toekomen.

695. Wanneer in materie van Gratie de consideratien en het advis van dezen Hove door het Wetgevend Ligchaam gevraagd worden, zendt het Hof, alvoorens daar van te dienen, de Requesten aan den Rechter, in de zaak competent, en gelast denzelven, om, met overzending van alle de Stukken, daar toe relatief, en het berigt van den publieken Aanklaager, het Hof, ten spoedigsten doenlyk, daar op van zyne consideratien en advis te dienen.

696. De Advisen der Leden van dezen Hove zullen in alle gevallen met redenen moeten bekleed zyn.

697. 'Er is by dit Hof een publieke Aanklaager, onder den titul van *Procureur-Nationaal.*

698. Het wordt geadsisteerd door éénen Griffier met de verdere noodige Bedienden.

699. De

'S GRAVENHAGE. 699. De Procureur-Nationaal en de Griffier zullen dezelfde vereischten moeten hebben, welke art 682. en art. 683., betrekkelyk den President en Raaden van dit Hof, vermeld zyn.

Ontwerp van Constitutie. 700. De Procureur-Nationaal wordt verkozen door de Kamer der Oudsten uit eene Nominatie van drie Persoonen, door dit Hof, volgends eene Alphabetische orde, uittebrengen.

701. Dit Hof heeft zelf de aanstelling van den Griffier en de verdere noodige beämbten.

702. De Procureur-Nationaal en de Griffier treden niet in functie, voor dat, ten opzigte van elk derzelven, de noodige Instructiën door het Wetgevend Ligchaam zullen geärresteerd zyn.

703. De ontwerpen van die Instructien, midsgaders van een Reglement op de Griffie, en derzelver Leges, moeten door dit Hof, ten spoedigsten doenlyk, geformeerd en aan het Wetgevend Ligchaam, ter beöordeeling en bekragtiging, overgeleverd worden.

704. Dit Hof ontwerpt mede een Reglement op het Salaris van de Practisyns, die voor het zelve postuleeren zullen, midsgaders van deszelfs Deurwaarders en verdere Exploicteurs, en zendt dit ontwerp, binnen den tyd van ses maanden, na dat het zelve zal zyn geconstituëerd, aan het Wetgevend Ligchaam ter beöordeeling en bekragtiging.

705. De President en de verdere Leden van dit Gerechtshof, midsgaders de Procureur-Nationaal en Griffier, doen ieder in handen van den President van de Kamer der Oudsten zodanige plegtige belofte, als by derzelver Instructien voor elk in zyn reguard zal bepaald worden.

706. Het Hoog Nationaal Gerechtshof vergadert niet in het Departement, daar het Wetgevend Ligchaam deszelfs gewoone residentie houdt.

707. Het staat aan het Wetgevend Ligchaam te bepaalen, naar welke manier van Procedeeren het Hoog Nationaal Gerechtshof zich in civile en cri-

crimineele zaken, tot dat deswegens een algemeene styl over de geheele Republiek zal zyn ingevoerd, provisioneel zal hebben te gedragen: 's GRAVENHAGE.

Doch, in de beslissing der zaken zelve, zal dit Gerechtshof, zo lang geen algemeen Wetboek zal zyn geärresteerd, zich moeten schikken naar de Rechten en Wetten, in de onderscheiden gedeelte der Republiek plaats hebbende, zo lang dezelve niet zyn afgeschaft of veranderd. *Ontwerp van Constitutie.*

DERDE AFDEELING.

Van de Departementale Gerechtshoven.

708. 'Er zullen zyn Departementale Gerechtshoven.

709. Dezelve zullen zodanig geörganiseerd, en zo veel in getal zyn, als, na het arresteeren van een Civil en Crimineel Wetboek, midsgaders eene gelyke manier van Procedeeren over de geheele Republiek door het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratien en advis van de respective Departementale Bestuuren, zal bepaald worden.

710. Tot dat de Organisatie der Departementale Gerechtshoven zal plaats hebben, zullen de thands in wezen zynde Gerechtshoven in hunne werkzaamheden continuëeren over de geheele uitgestrektheid der Districten en Landen, welke thands aan derzelver jurisdictie onderhoorig zyn, volgends de aldaar thands vigeerende Rechten en op den voet hunner Instructien, voor zo verre in dezelve Instructien door de Constitutie geene verandering is gemaakt, of door het Wetgevend Ligchaam daaromtrent niet anders zal gestatuëerd zyn.

711. In zodanige der thands nog subsisteerende Gewesten, alwaar Gerechtshoven ontbreken, zullen dezelve, tot dat de Organisatie der Departementale Gerechtshoven zal plaats hebben, door het Wetgevend Ligchaam geconstituëerd worden.

712. Geen

'S GRAVENHAGE. - *Ontwerp van Constitutie.*

712. Geen Departementaal Bestuur zal zich mogen onderwinden, om in de Instructiën van die Gerechtshoven, zonder toestemming van het Wetgevend Ligchaam, eenige verandering te maaken, maar gehouden zyn, het geen zy vermeenen megten tot meerder bevoordering van expeditie, en minder kostbaarheid der rechtsplegingen, te kunnen strekken, aan het Wetgevend Ligchaam ter beöordeeling over te zenden.

713. De tegenwoordige Leden en Ministers van de thands in wezen zynde Gerechtshoven, gelyk mede de publieke Aanklaagers by dezelven, worden by provisie, tot dat de in art. 709. vermelde Organisatie der Departementale Gerechtshoven zal plaats hebben, opgevolgd door de zodanigen, die door Kiezers, door de Stemgerechtigden, onder de Jurisdictie van elk dier Hoven behoorende, respectivelyk benoemd, zullen worden verkozen uit een dubbeltal, het welk ten dien einde door het Gewestelyk Bestuur, waar onder die Stemgerechtigden behooren, volgends eene Alphabetische Orde, zal moeten worden gemaakt.

Ten aanzien van het geoombineerd Gerechtshof over Holland en Zeeland, maakt het Hollands Bestuur een dubbeltal van zo veele Leden, als 'er van wegen dat Gewest in hetzelve Hof zitting hebben; Het zelfde doet het Zeeuwsch Bestuur, met betrekking tot de Leden, van wegen Zeeland in dat Hof zitting hebbende. Ter verkiezing van dat Lid, het welk, vermids de vernietiging van het permanent Président in dat Hof, door het bepaalde by art. 719., in de plaats van den Président zal moeten verkozen worden, alsmede van de Ministers en publieken Aanklaager by hetzelve Hof, wordt het dubbeltal gemaakt door het Bestuur van dat Gewest, het welk de benoeming van den thands fungeerenden Président, der Ministers en den publieken Aanklaager gedaan heeft.

714. De

714. De tegenwoordige Leden, Ministers en publieke Aanklaagers zyn niet te min daar in weder verkiesbaar, mids hebbende de vereischten, art. 718. Litt. *b.* en *d.* vermeld, en daarenboven vyf-en-twintig jaaren oud zynde. 's GENERHALVE. *Ontwerp van Constitutie.*

715. By elk der volgende Vacatures van Leden, Ministers en publieke Aanklaagers, zo in de tegenwoordige Hoven, als die nederhand, ingevolge art. 709., zullen worden geörganiseerd, wordt 'er eene Nominatie van drie persoonen, door elk Gerechtshof zelf geformeerd, om daar uit de verkiezing te worden gedaan, als vooren.

716 Gedurende het bestaan der tegenwoordige Gerechtshoven blyven de Tractementen en Emolumenten van de Leden, Ministers en publieke Aanklaagers op denzelven voet, als by de aanneming der Constitutie plaats heeft; en zullen die Tractementen en Emolumenten in zodanige nieuwe Gerechtshoven, als, ingevolge art. 711., zouden worden geconstitueerd, door het Wetgevend Ligchaam bepaald worden.

717. De President en Leden dier alzo volgends art. 709, geörganiseerde Departementale Gerechtshoven zullen, onder geenerhand voorwendsel of benaaming, eenige kosten ten hunnen behoeve aan de Partyen Litiganten berekenen, even min als aan den Lande, by gelegenheid van eenige door het Hoog Nationaal Gerechtshof van hun gerequireerde Advisen.

718. Tot Leden, publieke Aanklaagers en Ministers in de Departementale Gerechtshoven zyn lleen verkiesbaar:

a. Inboorlingen van de Republiek, die, gedurende de laatste ses jaaren, en zy, die elders geboren zyn, wanneer zy, gedurende de laatste tien jaaren vóór hunne aanstelling, hunne vaste woonplaats gehad hebben binnen het Rechtsgebied van dat Hof,

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

Hof, waar in of by zy worden aangesteld;

b. Die als Stemgeregtigden op de publieke Registers bekend staan:

c. Die den vollen ouderdom van agt en twintig jaaren hebben bereikt; en

d. Die in het vak der Rechtsgeleerdheid gegraduëerd zyn.

719. Zoo in de Departementale Gerechtshoven, als in die, welke subsisteeren tot dat de Organisatie der Departementale Gerechtshoven zal plaats hebben, zal ieder Lid op zyn beurt het Présidium, geduurende den tyd van ses maanden, waarnemen. De oudste in jaaren zal de eerste President zyn, en zo vervolgends. Indien nogthands een der Leden zelf om billyke reden verzoeken mogt op zyn beurt van het Voorzitterschap ontslagen te zyn, zal dit door de overige Leden aan hem mogen worden toegestaan.

720. De President en de verdere Leden, midsgaders de publieke Aanklaagers, Griffiers en Secretarissen zullen, ieder in hun reguard, voor de eerste reize in handen van den President van de Kamer der Oudsten, en by volgende Vacatures, in handen van den tydelyken President van elk Gerechtshof, of, by deszelfs absentie, in die van den Oudsten der Raaden, by eene plegtige verklaaring, moeten belooven en aannemen, dat zy zich in hunne functien, zonder aanzien van persoonen, getrouwlyk van hunnen pligt zullen kwyten, zonder daar van, om lief of leed, eenigsins aftewyken, en dat zy zich speciäalyk zullen gedragen naar hunne Instructiën, vóór zo verre daar in by de Constitutie, of naderhand by het Wetgevend Ligchaam, geene veranderingen zullen gemaakt zyn.

721. De publieke Aanklaagers zullen, daar en boven, by eene plegtige verklaaring, moeten belooven en aannemen, dat zy van alle de tot hun-

hunne kennis gekomen infractien tegen de Regeeringsform, in de Constitutie begrepen, en in het byzonder van de misdaad van hoog verraad, ten spoedigsten doenlyk, kennis zullen geven aan den Procureur-Nationaal, en met denzelven dienaangaande nauwkeurige correspondentie houden, zonder zich verder of anders met de vervolging van de misdaad van hoog verraad, als op speciäle aanschryving van het Hoog Nationaal Gerechtshof, te bemoeien. 's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

722. De publieke Aanklaagers blyven niettemin gehouden en verpligt, om, in materie van hoog verraad, op heeterdaad apprehensiën te doen, gelyk mede in geval 'er vreeze zoude mogen zyn, dat de schuldigen zich door de vlugt aan de vervolging der Justitie zouden trachten te onttrekken, mids in het laatstgemeld geval daar toe geauthoriseerd zynde door de Hoven, by welken zy den post van publieken Aanklaager waarnemen.

VIERDE AFDEELING.

Van de Rechtbanken in de Steden en ten Platten Lande.

723. 'Er zullen niet meer Rechtbanken, publieke Aanklaagers en Ministers zyn, dan tot eene goede Administratie van de Justitie, en tot gerief der Ingezetenen, noodig zal worden bevonden.

724. Elk Departementaal Bestuur is gehouden, om, met in achtneming van dezen hoofdgrond, en het geen verder by de algemeene bepaalingen, betrekkelyk de Justitie, vastgesteld is, binnen zekeren voortteschryven tyd te ontwerpen, midsgaders aan het Wetgevend Ligchaam, ter approbatie en bekragtiging, over te leveren een Plan van provisioneele Organisatie der Rechtbanken, onder hun Departement ressorteerende.

3. GRA-VENHAGE. — Ontwerp van Constitutie.

725. De Leden in dezelve Rechtbanken worden voor den tyd van drie jaaren benoemd, zodanig, dat een derde gedeelte der Leden jaarlyks zal moeten aftreden, en wel de twee eerste jaaren volgends loting, en vervolgends het langst aangebleven derde gedeelte; met overlating nogthands aan zulke Gemeenten, welke, uit hoofde van byzondere plaatslyke omstandigheden, zouden vermeenen een permanenten, Rechtbank noodig te hebben, om ten dien einde een verzoek aan het Wetgevend Ligchaam te doen, het welk, na daar op ingenomen te hebben de consideratien van het Hoog Nationaal Gerechtshof, zodanig zal disponeeren, als het zelve zal vermeenen te behooren.

726. De aftredende Leden zyn niet te min weder nominabel.

727. De Ministers in dezelve Rechtbanken worden gekozen voor een onbepaalden tyd.

728. De verkiezingen der Leden geschieden door Kiezers, daar toe door de Stemgerechtigde Burgers, welke onder de jurisdictie van zodanige Rechtbanken ressorteeren, te benoemen.

Ter verkiezing der Ministers formeert de Rechtbank, waar toe zy behooren zullen, een dubbeltal, waar uit de Kiezers, op de zo evengemelde wyze te benoemen, eene keuze doen.

729. De finaale Organisatie en bepaling van het getal derzelver Rechtbanken, midsgaders van het getal der Leden, waar uit dezelve zullen bestaan, zal, met voorbehouding van de hier voorgemelde gronden, door het Wetgevend Ligchaam geregeld worden, na daar op de consideratien van de Departementale Besturen, midsgaders van de Departementale Gerechtshoven, waaronder de Gerechten ressorteeren, te hebben ingenomen.

730. Aan de bepalingen, hier boven by de 725. 726. en 727. *Articulen* gemaakt, zal men, by de inrigting van het nieuw civil en crimineel Wetboek, niet verder of anders gebonden zyn,

dan geoordeeld zal worden, met het belangeener rigtige Administratie der Justitie over een te komen. *'s Gravenhage.*

731. De publieke Aanklaagers by de crimineele Vierschaaren worden van wegen de Stemgerechtigde In- en Opgezetenen, voor eenen onbepaalden tyd, door Kiezers, daar toe in de Grondvergaderingen benoemd, geëligeerd uit een dubbel getal, daar toe door de Vierschaar, by welke dezelve fungeeren zullen, uit te brengen. *Ontwerp van Constitutie.*

732. Tot Leden, publieke Aanklaagers en Ministers by dezelve Rechtbanken, zyn alleen verkiesbaar:

a. Inboorlingen van de Republiek, die, gedurende de laatste ses jaaren, en zy, die elders geboren zyn, wanneer zy, gedurende de laatste tien jaaren, binnen het Departement, onder het welk de Rechtbank behoort, hunne vaste woonplaats gehad hebben;
b. Die als Stemgerechtigden op de publieke Registers bekend staan; en
c. Den vollen ouderdom van vyf-en-twintig jaaren hebben bereikt.

733. Het Departementaal Gerechtshof, waar onder dezelve Rechtbanken behooren, draagt zorg, dat op de geschiktste en minst kostbare wyze, den Rechters in dezelve Rechtbanken gelegenheid gegeven worde, tot het afleggen eener plegtige verklaaring, waar by zy moeten beloven en aannemen, dat zy zich in hunne functien, zonder aanzien van persoonen, getrouwlyk van hunnen pligt zullen kwyten; en specialyk, dat zy zich zullen gedragen naar de tot dus verre onder hun ressort vigeerende Wetten en Ordonnantien, voor zo verre daar in by de Constitutie, of naderhand by het Wetgevend Ligchaam geene veranderingen zullen gemaakt zyn.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

734. Alwaar publieke Aanklaagers zyn, zullen dezelve eene gelyke verklaaring afleggen in handen van den President der Rechtbank of van de Vierschaar, waar toe zy behooren, en daar en boven plegtig moeten belooven, dat zy van alle de tot hunne kennis gekomen infractien tegens de Regeeringsform, in de Constitutie begrepen, en in het byzonder van de misdaad van hoog verraad, zo ras mogelyk, kennis zullen geven aan den Procureur-Nationaal, en dienaangaande met denzelven, midsgaders met den publieken Aanklaager by het Departementaal Gerechtshof, onder het welk zy ressorteeren, nauwkeurige Correspondentie zullen houden, zonder zich verder of anders met de vervolging der misdaad van hoog verraad, als op speciäale aanschryving van het Hoog Nationaal Gerechtshof, te bemoeien.

735. De publieke Aanklaagers by de subalterne Rechtbanken blyven niet te min gehouden en verpligt, in materie van hoog verraad, op heeter daad apprehensien te doen; zo wel van Inwoonderen als van Vreemden; en, ingeval 'er vreeze zoude mogen zyn, dat de schuldigen zich door de vlugt aan de vervolging der Justitie zouden trachten te onttrekken, alsdan dezelven, offschoon ook niet op heeter daad betrapt, in civile bewaaring te nemen.

VYFDE AFDEELING.

Van de Rechtspleging over het Volk van Oorlog.

736. Het Volk van Oorlog blyft, met betrekking tot alle *civile* zaken, alleen onderworpen aan den Burgerlyken Rechter.

737. Niet te min wordt aan het Wetgevend Ligchaam overgelaten, om, nopens het verleenen van kortingen op de tractementen en gagien van Militairen, en de wyze van procedeeren dienaangaande, zodaanige Reglementen te maaken, als het-

betzelve, ten meesten dienste van den Lande en 's Gemeenen Burger overeenkomstig de regelen van billykheid, zal oordeelen te behooren. *VERNHAGE.*

738. De cognitie over commune delicten, door het Volk van Oorlog te Lande, gelyk ook door het Volk van Oorlog te Water, buiten Scheepsboord gepleegd, blyft aanbevolen aan den burgerlyken Rechter der Plaats, alwaar de Misdaadigers guarnisoen houden, of op heeter daad betrapt zyn. *Ontwerp van Constitutie.*

739. Aan het Wetgevend Ligchaam wordt overgelaten, de noodige schikkingen en bepalingen te maaken, voor hoedanige Rechters en op hoedanige wyze de Militairen te Lande en te Water (zo ter eerster instantie, als in het hooger resfort) zullen worden te recht gesteld:

1. Wanneer dezelven begaan zuivere militaire misdaaden;
2. Wanneer een begane gemeene misdaad niet aan den lyve strafbaar is;
3. Wanneer een militair delict met een gemeen delict gepaard zal gaan;
4. Wanneer de Militairen onderling, of de een jegens den anderen commune delicten begaan:
5. Wanneer tusschen den Burgerlyken en Militairen Rechter verschil ontstaat over de natuur van het begaan delict;
6. Wanneer de Militairen te Velde of op Expeditie zyn, gelyk ook wanneer dezelven binnen Scheepsboord eenigerlei delicten begaan, zonder onderscheid van commune of militaire delicten.

740. Ook zal het Wetgevend Ligchaam beslissen, of, en in welke gevallen door den Militairen Rechter, met opzigt tot commune delicten, *by preventie* kan worden gevonnisd.

741. Eindelyk zorgt het Wetgevend Ligchaam, dat

'sGRAVENHAGE. dat de Committés tot de zaken van het Bondgenootschap te Lande en der Marine, by derzelver ontbinding, daadelyk worden vervangen, ten aanzien der Judicature over militaire persoonen, thands aan dezelve, zo in cas d'Appel, als anderssins competeerende, en zulks op zodanige wyze, als hetzelve, na ingenomen consideratien en advis van het Hoog Nationaal Gerechtshof, zal oordeelen te behooren.

Ontwerp van Constitutie.

TITUL VIII.

Van den Godsdienst, het publiek Onderwys en de zorg voor de Armen.

EERSTE AFDEELING.

Over den Godsdienst.

742. De Kerk is afgescheiden van den Staat, en 'er zyn geene Burgerlyke voor- of nadeelen aan de belydenis van eenigen Godsdienst gehecht.

743. Alle inrigtingen, ter bevoordering van Godsdienst, Deugd en goede Zeden, en alle Genootschappen, die hier toe strekken, staan onder gelyke bescherming der Wet

744 Geene betaalingen uit Kassen, het zy Nationale, het zy Departementale, het zy Plaatslyke, noch uit lasten, door de Burgery, als zodanig, gedragen wordende, zullen aan of ten behoeve van eenig Godsdienstig Genootschap of Genootschappen geschieden.

745. Alle bezittingen en inkomsten der onderscheiden Godsdienstige Genootschappen en Kerkgemeenten, die aan dezelve door vrywillige Dispositien, Donatien, Collecten, aankoop of opbouw sedert den jaare 1581. zyn eigen geworden, worden als derzelver wettige eigendom erkend

en voor altyd aan hunne vrye beschikking overgelaten. *'s Gravenhage.*

746. Alle Kerkgebouwen en Pastoryhuizen, welke vóór den jaare 1581. binnen deze Republiek aanwezig geweest zyn, met de Goederen en Fondsen, bestemd tot derzelver onderhoud, worden door de Natie erkend, te zyn Eigendommen van de gesamenlyke Ingezetenen en Bewoonderen van elke Stad, Dorp of Plaats, in welke dezelve gelegen zyn, zonder onderscheid van eenig Kerkgenootschap. *Ontwerp van Constitutie.*

747. Ten aanzien van het gebruik der Kerkgebouwen en Pastoryhuizen, welke, ingevolge het laatst voorgaand *Articul*, door de Natie erkend zyn, te wezen Eigendommen van de gesamenlyke Ingezetenen en Bewoonderen van elke Stad, Dorp of Plaats, maaken dezelve Ingezetenen onderling zodanige schikkingen, als met de rechtvaardigheid en billykheid overeenkomen.

748. De Geestelyke Goederen en Fondsen, niet behoorende tot die, welke in den 746sten *Articul* zyn genoemd, maar die sedert den jaare 1581. gebragt zyn onder Nationale, Provinciale of Kwartierlyke Administratiën, worden verklaard te zyn Nationaal, en zullen door het Wetgevend Ligchaam, vóór het einde van het derde jaar, na de aanneming der Constitutie, gebragt worden onder eene algemeene Nationale Administratie.

749. De Leeraaren der gewezen bevoorrechte Kerk, welke, by het aannemen der Constitutie, in vasten dienst zyn, genieten, zo lang zy daar in volharden, en door hun toedoen daar van niet ontzet worden, de hun bevoorens toegelegde tractementen, by wege van Pensioen.

Insgelyks zal het zogenaamd Kindergeld, zo en in dier voegen, als hetzelve onder het voorig Gouvernement aan de Leeraaren der gewezen bevoorrechte Kerk is geäccordeerd, blyven voordduuren.

750. Alle Emeriti, als mede de Weduwen

'S GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

van Leeraaren der gewezen bevoorrechte Kerk, welke, by het aannemen der Constitutie, Tractementen of Pensioenen trekken, benevens die Leeraaren, welke als dan in vasten dienst zyn, doch aan welken naderhand, om zwakheid van Ligchaam of Geest, door het Wetgevend Ligchaam, op hun verzoek, Pensioen zal worden toegelegd, gelyk ook de Weduwen van alle die Emeriti en Leeraaren, behouden insgelyks hun leven lang geduurende, by wege van Pensioen, de Tractementen of Pensioenen, die zy onder het voorig Gouvernement zouden genoten hebben.

751. Wanneer in de eene of andere Gemeente een Kerkgenootschap, tot de gewezen bevoorrechte Kerk behoorende, binnen den tyd van ses jaaren, na het aannemen der Constitutie, den Leeraar, by het zelve in vaste bediening zynde, door den dood of andersins, mogte verliezen, midsgaders door onvermogen voor als nog buiten staat mogte zyn, zich van eenen anderen Leeraar te voorzien, en zich, uit hoofde der afgelegenheid, met een naastbygelegen Kerkgenootschap, dezelve gevoelens toegedaan, niet gevoeglyk konde vereenigen, zal zodanig Genootschap zich mogen vervoegen aan het Wetgevend Ligchaam, ten einde, geduurende en tot aan het einde van gemelde ses jaaren, aan hetzelve, by wege van subsidie, toeteleggen het bedragen van het Tractement, het welk deszelfs voorige Leeraar, indien dezelve by dat Genootschap in dienst gebleven was, andersins zoude genoten hebben: en zal het Wetgevend Ligchaam daar op, naar bevind van zaken, gunstig mogen besluiten.

752. Het geen hier vooren, ten opzigte der Leeraaren van de gewezen bevoorrechte Kerk, welke, by het aannemen der Constitutie, in vasten dienst zyn en blyven zullen, bepaald is, zal mede plaats hebben omtrent zodanige, als dan in vaste bediening zynde Leeraaren van andere Kerkgemeenten, die aan het Wetgevend Ligchaam

zul-

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

zullen doen blyken, dat zy door het bepaalde by art. 744. of door de suppressie van eenige buitenlandsche Geestelyke Corporatien in hunne gewoone inkomsten benadeeld zyn, en zulks ten beloope van het gemis, het welk dezelve zullen aantoonen, daar door anderfins te zullen lyden.

753. Alle Kerkgenootschappen verrigten hunne gemeenschappelyke Godsdienstöefening binnen de daar toe bestemde Gebouwen, met ontsloten deuren.

754. Niemad zal met eenig teken van Kerklyke waardigheid of bediening, noch met de Ordenskled eren van eenig Godsdienstig Genootschap, buiten zyn Kerkgebouw, verschynen.

TWEEDE AFDEELING.

Van het publiek Onderwys.

755. Ter bevoordering van het Onderwys in zodanige kundigheden, welke voor den Vryen Burger onöntbeerlyk zyn, in kunsten en wetenschappen, midsgaders in alles, wat tot opheldering van het verstand, beschaaving van den smaak en veredeling van het hart dienen kan, zullen 'er zyn Grondscholen, Taalscholen, Academiën, en éénе Nationale Hooge School of Universiteit.

756. Er zullen door de geheele Republiek een genoegzaam aantal van Grondscholen zyn, waar in de Jeugd kan worden onderwezen in het lezen, schryven en rekenen, midsgaders in alle zulke verdere kundigheden, welke, plaatslyke omstandigheden in acht genomen zynde, de bestemming van den vryen Burger meest kunnen bevoorderen.

Elk Gemeente-bestuur zorgt, dat 'er ten dien einde de benoodige Schoolhuizen zyn.

757. De Raad der Gemeente stelt de noodige Onderwyzers aan; hy kiest daar toe de zodanigen,

'S GRAVENHAGE. gen, welke bekend ſtaan voor Lieden van een goed gedrag, en die van een behoorlyk getuigſchrift hunner bekwaamheden door de genen, aan welken het oppertoezigt over het Nationaal Onderwys is toevertrouwd, voorzien zyn.

Ontwerp van Constitutie. 758. In deze Scholen wordt geen onderwys gegeven in Leerſtellige Geloofsbegrippen van éénig byzonder Kerklyk Genootſchap; ook worden in dezelve geene boeken gebruikt, waar in dergelyke Leerſtellige begrippen gevonden worden.

759. De Schoolörde zal in alle Scholen, zo veel mogelyk, op gelyke wyze geregeld zyn, en zullen de Schoolboeken, overeenkomſtig de vatbaarheid der Jeugd, ter verkryging van de noodige kundigheden en vorming van het hart, ingerigt en gemakkelyk te verkrygen zyn.

760. In de Taalſcholen zullen overal, zo veel doenlyk, dezelfde inrigting, leerörde, boeken en claſſenverdeeling worden ingevoerd, en, zo mogelyk, het onderwys tot de leevende taalen en andere nuttige oefeningen worden uitgeſtrekt.

761. Er zullen zyn drie *Nationale Academien*, één te *Harderwyk*, één te *Groningen*, en één te *Breda*: op dezelve zal men aan de Jeugd gelegenheid geven, om zich in de meest noodige weetenſchappen te kunnen oefenen.

762. De *Nationale Hooge School* of *Univerſiteit* zal zyn te *Leyden*: op dezelve zal gelegenheid gegeven worden tot onderwys, zo veel mogelyk, in alle vakken van nuttige weetenſchappen. Deze Univerſiteit heeft alleen, en, by uitſluiting, het recht van te gradüeeren of promotien te verleenen, en zullen dezelve promotien geſchieden buiten eenige kosten ten laste van hun, aan welken dezelve zullen worden verleend.

763. Het algemeen opzigt over de Nationale Hooge School of Univerſiteit, Academien, Taal- en Grondſcholen, midsgaders de zorg over het Nationaal Onderwys in deszelfs geheelen omvang, zal worden toevertrouwd aan een Collegie,

gie, het welk genaamd zal worden: *het Opper-bestuur van het openlyk Onderwys.* STAATSREGELING.

764 Dit Collegie zal bestaan uit vyf Leden, dewelke zullen moeten zyn Stemgerechtigde Burgers, niet beneden de dertig jaaren oud, en be kend als Mannen van kunde, geleerdheid en verdiensten: zy zullen geene andere Ambten of Bedieningen, hoegenaamd, mogen bekleeden. *Ontwerp van Constitutie.*

765. Ieder der Leden van dit Collegie zal genieten een jaarlyks Tractement van drie duizend guldens.

766. Dit Collegie houdt deszelfs residentie ter plaatze, daar de Nationale Hooge School gevestigd is.

767. Zoo by de eerste oprigting van dit Collegie, als naderhand in geval van vacature in het zelve, draagt de Staatsraad aan de Kamer der Oudsten, ter goed- of afkeuring, voor de Persoonen, welke dezelve bewaam oordeelt, om in het zelve geplaatst te worden: de Kamer der Oudsten, die voordragt goedkeurende, worden de voorgedragenen door den Staatsraad aangesteld.

768 Dit Collegie wordt geadsisteerd door een Secretaris, by het Collegie zelf aan te stellen; deszelfs Tractement wordt, op voordragt van het Collegie, by het Wetgevend Ligchaam bepaald.

769. Er zal eene Instructie voor dat Collegie door de Wetgevende Magt bepaald worden.

770. Dit Collegie zal terstond, na deszelfs aanstelling, een Plan formeeren, volgends welk de Nationale Hooge School, de Nationale Academien, de Taal- en Grondschoolen zullen worden ingerigt, waar van de bekragtiging zal staan aan het Wetgevend Ligchaam. Het zelve zal ook te gelyk voordragen een ontwerp, volgends het welk de jurisdictie en discipline der Nationale Hooge School en verdere Academien zullen worden uitgeoefend.

771. De voordragt van Persoonen tot Hoogleeraaren van de Nationale Hooge School en verdere

'sGRAVENHAGE. dere Academien geschiedt door dit Collegie, en wordt bekragtigd door de Kamer der Oudsten.

DERDE AFDEELING.

Ontwerp van Constitutie.

Over de zorg voor de Armen.

772. De Staat beschouwt alle behoeftige Leden der Maatschappy, die buiten de mogelykheid zyn, om zich en hunne huisgezinnen het noodig levensonderhoud te verschaffen, als voorwerpen zyner byzondere zorg en oplettendheid, zonder aanzien van Godsdienst of Kerkgenootschap, waar toe zy zouden mogen behooren.

773. Het Wetgevend Ligchaam maakt zodanige inrigtingen, die geschikt zyn, aan de ééne zyde, om van de behoeftige Leden der Maatschappy een voor den Vaderlande nuttigen dienst te trekken, en, aan de andere zyde, om dezelven van het noodige te voorzien.

774 Het Wetgevend Ligchaam draagt inzonderheid zorg, dat, ten opzigte van alle zodanige inrigtingen, die ten voorzegden einde worden daargesteld, in het oog worde gehouden, dat het te gemoet komen der behoeftigen altyd, zo veel mogelyk, geschiede in eene billyke evenredigheid van derzelver waare behoeften.

775. Het Wetgevend Ligchaam zal, binnen ses maanden na deszelfs eerste zitting, overeenkomstig den inhoud der bovenstaande *Articulen*, een volledig Plan van een welgeregeld Armenbestuur over de geheele Republiek doen ontwerpen, en ten spoedigsten, immers binnen den tyd van één jaar daar na, arresteeren en in werking doen brengen.

TI-

TITUL IX.

'sGRAVENHAGE.

Over de gewapende Burgermagt.

EERSTE AFDEELING.

Ontwerp van Constitutie.

Over de gewapende Burgermagt in het algemeen.

776. Het voeren der Wapenen is het edelst voorrecht van een vry Burger, en eene gewapenbe Burgermagt de beste waarboorg voor de Vryheid en Onafhanglykheid van een Volk.

777. De gewapende Burgermagt maakt geen afzonderlyk Ligchaam uit in den Burgerstaat; het is dat gedeelte der Burgeren, het geen zich vrywillig heeft aangegeven of pligtmatig geroepen is, tot het doen eerbiedigen der Wetten, het beveiligen van persoonen en eigendommen, het tegengaan van oproer en geweld, en het beschermen van de Vryheid en Onafhanglykheid van het Vaderland.

778. De gewapende Burgermagt is ondergeschikt aan het Wetgevend Ligchaam, het geen deszelfs inrigting bepaalt, deszelfs bestuur regelt en voor deszelfs bestaan zorg draagt.

779. Geen gewapend Burgercorps kan opgerigt worden of bestaan, dan volgends de Wet.

780. De gewapende Burgermagt is gehoorzaamheid schuldig aan de bevelen der Geconstitueerde Magten, voor zo verre dezelve daar toe door de Wet geregtigd zyn.

781. Geene Burgers komen gewapenderhand samen, dan op zodanige wyze en in zodanige gevallen, als by de Wet bepaald zyn.

782. Gewapende Burgers, *als zodanigen*, mengen zich in geen onderzoek van Staatkundige onderwerpen, noch pleegen daar over raad. Nimmer doen Burgers eenig verzoek met de Wapenen in de hand.

783. Gehoorzaamheid aan de bevelen der genen,

'S GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie.

nen, die in den Wapendienst over hun gesteld zyn, *voor zo verre zy dien dienst betreffen*, is de eerste pligt van een gewapend Burger; geen voorafgaand onderzoek of beöordeeling mag de uitvoering derzelven vertraagen of verhinderen; de verantwoordelykheid blyft op hem, die de bevelen gegeven heeft.

TWEEDE AFDEELING.

Over de verpligting tot den Wapendienst en het gebruik der Burgermagt.

784. Ieder Burger, in staat de Wapenen te voeren, is verpligt, dezelve op te vatten, ten einde de Vryheid en Onafhanglykheid van zyn Vaderland tegen binnenlandsch geweld en buitenlandsche Vyanden te kunnen beschermen.

785. Daar nogthands niet alle Burgers gewapend, of gelyktydig ter verdediging des Vaderlands kunnen opgeroepen worden, maakt het Wetgevend Ligchaam hierom trent zodanige schikkingen, uitzonderingen en bepaalingen, als hetzelve, ter bevoordering der algemeene belangen en van den Nationalen Welvaart, meest dienstig zal oordeelen.

786. De Departementale en plaatslyke Geconstitueerde Magten bedienen zich van de gewapende Burgermagt tegen oproer en binnenlandsch geweld.

787. In cas van nood, roepen zy de hulp van nabuurige Burgercorpsen in, en doen daar toe als dan by het Departementaal of plaatslyk Bestuur, waar onder dezelve behooren, het vereischte aanzoek. Deze bystand mag niet geweigerd worden.

788. Tegen buitenlandsche vyanden worden geene gewapende Burgers aangevoerd, dan wanneer de nood van het Vaderland zulks volstrekt ver-

vereischt, en geen genoegzaam aantal Vrywilligers zich heeft aangegeven.

789. Het Wetgevend Ligchaam bepaalt, op voordragt van den Staatsraad, het tydstip van dezen nood, door te decreteeren, *dat het Vaderland in gevaar is*; en geeft hier van by Proclamatie kennis aan het Volk.

790. Geen gewapend Burger wordt genoodzaakt, tegen zynen wil, buiten de Grenzen der Bataafsche Republiek te trekken.

791. Het Wetgevend Ligchaam doet, zo spoedig mogelyk, het Reglement op de algemeene Burgerwapening herzien, en, conform de principes der Constitutie, veranderen.

792. Het Wetgevend Ligchaam doet zich ten spoedigsten een Ontwerp tot eene vrywillige Burgerwapening, meer bepaaldelyk ter verdediging der Republiek tegen buitenlandsche vyanden ingerigt, voordragen, en zal, binnen één jaar na deszelfs eerste zitting, daaromtrent finaal beslissen en een Reglement vaststellen.

793. Het Wetgevend Ligchaam moedigt deze vrywillige Burgerwapening, zo veel mogelyk, aan, en plant den lust tot den Wapenhandel langs alle geschikte wegen voord.

794. De Staat erkent en beloont de uitmuntende diensten, die door den gewapenden Burger, *als zodanig*, aan het Vaderland bewezen worden.

795. De Staatsraad maakt nimmer gebruik van de gewapende Burgermagt, of eenig gedeelte van dezelve, ten zy door eene uitdrukkelyke Wet hier toe gequalificeerd.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

TITUL X.

Over de Leenen en andere zoortgelyke oude Rechten.

796. Alle Leenroerige Goederen, midsgaders al-

Graavenhage. — *Ontwerpen Constitutie.*

alle ter Leen uitgegeven Rechten, voor zo vere deze laatste niet geheel mogten zyn vernietigd, het zy dan *Hoofdleenen* of *Agterleenen*, worden van den dag af der eerste zittingneeming van het Wetgevend Lighaam, in alle plaazen en Gewesten, alwaar de Leenpligt bevoorens niet reeds is afgeschaft, gehouden voor *allodiaal*, ten dien effecte, dat daar over op gelyke wyze kan gedisponeerd, midsgaders daar in gesuccedeerd zal worden, als omtrent alle andere Goederen vermag te geschieden.

797. Alle Heeren- en Hofdiensten, midsgaders alle andere soortgelyke servile verpligtingen, uit het Leenstelsel herkomstig, of op hetzelve gegrond, worden op het voorgemeld tydstip door de geheele Republiek gehouden voor vervallen en vernietigd.

798. Ten aanzien van alle zodanige *Hofhoorige* Rechten, welke meer overeenkomst hebben met Erfpagt, of ander soort van Erftogtelyken Eigendom, (*dominium utile*) zo als op sommige plaatzen in de Republiek door erfwinning, opvaart en dergelyken is verkregen, zal het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratien en advis van het Departementaal Bestuur, zodanige voorzieningen maaken, als ten nutte der wederzydsche belanghebbenden by hetzelve geoordeeld zal worden te behooren.

799. Insgelyks bestaat 'er geen Chyns- noch Thynsrecht meer, gegrond op Souverain of Heerlyk gezag aan de éêne, en op eene servile verpligting aan de andere zyde; zodanige Chynsen, Thynsen, Pensiën en andere dergelyke lasten, welke in sommige Gewesten thands geheven worden, worden vernietigd en afgeschaft.

800. Hier onder zyn niet begrepen zodanige Chynsen en Thynsen, welke uit een vrywillig Contract haaren oorsprong hebben, noch ook Erfpagten, Uitgangen, zogenaamde Beklemming. en andere soortgelyke Rechten.

801. De

801. De vernietiging van het Leenstelsel, art. 796. vermeld, is geensins toepasselyk op anterieure Contracten, handelingen, transactien en sententien, noch op aanhangige Procedures, noch op het recht tot vroeger verstorven Erfportiën; welverstaande, dat in alle de voorschreven en dergelyke gevallen, waar in het Leenrecht nog zoude behooren gevolgd te worden, geen verzoek tot verley noch prestatie van hulde of manschap, noch ook relief, wegens eenig bevoorens daar omtrent gepleegd verzuim, zal noodig zyn; voorbehoudens nogthands de verpligting tot betaaling van alle bevoorens reeds verschuldigde Heerengewaaden en Hofrechten.

'sGRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

802. De Eigenaars of Bezitters van Leenkamers, midsgaders alle de genen, welke van Leen- of Dienstpligten, Thynsen, Chynsen, Pensiën of andere dergelyke lasten, als by art. 796. 797. en 799. vervallen zyn verklaard, eenig pecuniëel voordeel genieten, zullen, by afkoop wegens het gemis derzelven, door die genen, welke deze lasten verschuldigd waren, behoorlyk moeten worden schadeloos gesteld.

803. Het Wetgevend Ligchaam zal, na ingenomen consideratien en advis der Departementale Besturen, bepaalen den voet en de wyze van afkoop; blyvende de afkoopen, welke reeds te vooren door de Hoogstgeconstitueerde Magten zyn bepaald, in volle kragt: dan, ten aanzien van den tyd en de noodzaaklykheid of verpligting van afkoop, zal het Wetgevend Ligchaam zich naar die generaale bepaalingen, ten dezen opzigte hier vooren gemaakt, moeten gedragen, en zorgen, dat de wyze en kosten van taxatie, zo der Hoofd- als Achterleenen, de manier van ontvang der afkoopen, de inrigting van zodanige Leenkamers, welke geoordeeld mogten worden nog te moeten blyven subsisteeren, en de bewaaring of overbrenging

'sGRAVENHAGE. der Chartres der vernietigde Leenkamers; op de billykste en minst kostbare wyze worden gereguleerd.

Ontwerp van Constitutie.

804. Na verloop van drie jaaren, na het aannemen der Constitutie, zullen geene Transporten of Hypothecatien van gewezen Leenen, noch eenige aanbedeelingen van dezelve by afscheiding validelyk geschieden, dan na dat gebleken zy, dat de vereischte afkoop volbragt is.

805. De vernietiging van het Leenstelsel, met de gevolgen en aankleeven van dien, strekt zich niet verder uit dan tot Goederen, binnen de Republiek gelegen, en van Leenkamers of Leenhoven, binnen dezelve releveerende: en zyn dus hier onder niet begrepen Goederen, welke, schoon binnen deze Republiek gelegen, releveeren van Leenhoven of Leenkamers, buiten dezelve gelegen; noch ook Leenen, buiten deze Republiek gesituëerd, schoon aan Leenhoven of Leenkamers, binnen dezelve onderhoorig; van welke laatstgemelde echter de Bezitters, dit verkiezende, op denzelfden voet, als, ten aanzien der binnenlandsche Leenen, is gestatuëerd, hunnen Leenpligt kunnen vrykoopen, mids zich binnen agt jaaren, na de aanneming der Constitutie, daar toe aanmeldende. Het Wetgevend Ligchaam zal, na verloop van gemelden tyd, over het al of niet prolongeeren van den voorschreven tyd van vrykooping, zodanig disponeeren, als hetzelve raadzaam zal oordeelen.

806. Alle eigenlyk gezegde Heerlyke Rechten en Tituls, waar door aan eenig byzonder persoon of Ligchaam zoude worden toegekend éénig gezag omtrent het bestuur der zaken in éénige Stad, Dorp of Plaats, of de aanstelling van deze of geene Ambtenaaren binnen dezelve, worden, voor zo verre dezelve nog niet met de

daad

daad mogten zyn afgeschaft, by de aanneming der Constitutie, voor altyd vernietigd. 'S GRAAVENHAAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

807. Ten opzigte van alle verdere Rechten, welke, by de uitgifte der Heerlykheden, aan de Heeren derzelven zyn afgestaan, of welke, voor zo verre van de uitgifte niet kwam te blyken, by dezelve Heeren of hunne Predecesseuren van onheuglyke tyden, mogten zyn bezeten en uitgeoefend, zal het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratien en advis van het Departementaal Bestuur, binnen agttien maanden na deszelfs eerste zitting, bepaalen, welke daar van zullen worden afgeschaft en vernietigd; en beslist het Wetgevend Ligchaam, ten aanzien van welke zodanige afgeschafte Heerlyke Rechten, aan derzelver Eigenaars of Bezitters, wegens het pecuniëel nadeel, het welk hun door de voorschreven afschaffing mogt worden toegebragt, eenige schadeloosstelling zal behooren gegeven te worden; en bepaalt in die gevallen daar van tevens den tyd en de wyze.

808. Ook bepaalt het Wetgevend Ligchaam, of, en zo ja, welke schadeloosstelling zal behooren plaats te hebben omtrent Ambtenaaren in gewezen Heerlykheden, welke, onder eenen *onereusen Titul* hunne posten hebbende verkregen, uit hoofde van de thands aangenomen beginzelen omtrent het Volksrecht tot de aanstelling van zodanige Ambtenaaren, van hunne posten verlaten zyn en blyven.

809. Alle Tienden, het zy groote of grove, het zy Smaltienden, of Novale- en Turftienden, Kryende- of Bloedtienden, Byën- of Ganzentienden, of onder welken anderen naam die ook zouden mogen bekend zyn, welke op eenen wettigen Titul geheven worden, zyn afkoopbaar, de Tiendschuldigen zulks verkiezende.

810. Deze afkoop geschiedt door byzondere

 per-

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

persoonen, en door een gantsch District, Dorp of Karspel gesamenlyk op dezelfde wyze.

811. Geene nieuwe of novale Tienden mogen worden ingevoerd op woeste of nieuw aangewonnen Landen, welke voortaan ter bebouwing zullen worden uitgegeven.

812. Het Wetgevend Ligchaam zal, binnen agttien maanden na deszelfs eerste zittingneming, overeenkomstig de regelen van rechtvaardigheid, bepaalen de somme, voor welke, en den voet, waar op de voorschreven afkoop zal kunnen geschieden, den tyd der opzeggingen, door de Tiendpligtigen te doen; de middelen van zekerheid voor de Verpondigen en andere lasten, waar voor de Tienden op sommige plaatzen zyn aangeslagen; en voor de Tractementen en andere bezwaaren, welke op andere plaatzen op de Tienden zyn geädsigneerd, midsgaders het geen verder in dezen te bepaalen zoude mogen zyn.

813. Alle *Nakoops*- en *Naastingsrechten*, onder welke naamen bekend, die gevolgen zyn van Heerlyke Rechten, worden, van het annemen der Constitutie af, vernietigd en afgeschaft.

814. Insgelyks wordt afgeschaft en vernietigd het recht van *Exuë*, met opzigt tot verhuizingen of verval van Erfenissen binnen de Republiek.

Het Wetgevend Ligchaam echter is bevoegd, om, by wege van retorsie, het recht van Exuë te behouden, of zelfs op nieuw in te voeren, ten opzigte van zodanige Landen of Plaatzen buiten de Republiek, waarin zodanig Recht, het zy in het algemeen, het zy tegen de Republiek in het byzonder, wordt uitgeöefend.

TI.

TITUL XI.

Over het recht tot de Jagt en Visschery.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

815. Ieder Burger heeft, met uitsluiting van alle anderen, het recht, om ten allen tyde op zyn eigen grond te mogen Jaagen, en niemand is bevoegd, hem in de uitoefening van dat recht te stooren.

816. Ieder Burger heeft insgelyks, met uitsluiting van alle anderen, het recht, om in het Water, hem in eigendom toekomende en binnen zyn grond gelegen, te mogen Visschen, zonder dat iemand hem daar in kan of mag verhinderen.

817. Dit recht van Jaagen of Visschen is zo onafscheidelyk van den Eigendom van den Grond of van het Water, dat het zelve door den Eigenaar wel voor eenen bepaalden tyd kan verhuurd of verpagt, maar nimmer verkogt of voor altyd weggeschonken worden.

818. De Huurder, Pagter of Gebruiker van eenigen Grond of Water verkrygt door die huur of pagt het zelfde uitsluitend recht, om aldaar te mogen Jaagen of Visschen, zelfs met uitsluiting van den Eigenaar, ten ware deze zich het zelve, het zy geheel, het zy gedeeltelyk, uitdrukkelyk voorbehouden hebbe.

819. Het recht van de Jagt op gronden, of van Visschery in Wateren, welke of aan de Natie, of aan eenige Gemeente of Corporatie behooren, competeert respectivelyk, of aan de Natie, en dus aan de Burgers gesamenlyk, of aan ieder Lid van zodanige Gemeente of Corporatie. Dit recht is onafscheidbaar van die gronden en derzelver voordbrengzelen, of van die Wateren; en kan dus, wanneer het belang of voordeel van de Natie, of van zodanige Gemeente of Corporatie dit medebrengt, wel voor een bepaalden tyd verhuurd of verpagt, maar

'sGRAVENHAGE. nimmer voor altyd afgestaan of verkogt worden.

820. Zy, die tot hier toe in de possessie geweest zyn van het recht, om te mogen Jaagen of Visschen, en dit recht *titulo oneroso* wettig verkregen hebben, zullen, by wyze van afkoop, of op eenige andere wyze, wegens het gemis van dit recht, behoorlyk moeten worden schadeloos gesteld; staande, in geval van verschil, de beslissing aan het Departementaal Gerechtshof, onder het welk die gronden of wateren gelegen zyn.

Ontwerp van Constitutie.

821. Het Wetgevend Ligchaam heeft ten allen tyde het recht, om, wegens de Jagt op, de Visschery in Gronden of Wateren, aan de Natie toebehoorende, zodanige Reglementen te maaken, welke tot conservatie, zo van de publieke veiligheid en eigendom, als van het Wild, en inzonderheid van de Visch, dienstig zyn.

822. Wanneer op eenige plaatzen het Wild zo sterk mogt vermeerderen, dat daar door de Landbouw, of de Eigenaars der naastliggende gronden merkelyk benadeeld wierden, zal het Wetgevend Ligchaam daar tegen de noodige voorziening in het werk stellen.

TITUL XII.

Beschikkingen over onderscheiden Zaken.

823. Het Wetgevend Ligchaam strekt zyne zorgen uit tot alles, wat in het algemeen de Gezondheid van de Ingezeten kan bevoorderen, en ruimt, zo veel mogelyk, uit den weg al wat daar aan eenig nadeel kan toebrengen.

824. Het zelve houdt ten dien einde een waakend oog op alles, wat daaromtrent van de Policie, zo wel in byzondere als in algemeene schikkingen, afhangt.

825. In-

's Gen. VERHANDELINGE.

825. Inzonderheid beraamt het Wetgevend Ligchaam de noodige maatregelen, om in alle Departementen het onderwys in de Heel- en Verloskunde voor minvermogenden gemaklyk en ligt verkrygbaar te maaken.

Ontwerp van Constitutie.

826. Het Wetgevend Ligchaam draagt zorg, dat jaarlyks, het zy door de Medicynsche Faculteit van de Nationale Hooge School of Universiteit, of door eenig ander daar toe speciaal te benoemen Collegie, alle Genees- en Heelkundigen uitgenodigd worden; ten einde zy, door het bydragen hunner waarnemingen en ontdekkingen, tot meerder volmaaking der Genees- en Heelkunde, in dit Gemeenebest medewerken.

827. Het Wetgevend Ligchaam draagt zorg, dat de neering en het vertier in en van alle inlandsche voordbrengzelen, en ook inzonderheid van inlandsche Fabrieken en Trafieken, zo veel mogelyk, bevoorderd worden.

828. Al het benoodigde voor de Land- en Zeemagt, Godshuizen, midsgaders voor alle anderen, die van 's Lands wegen worden gekleed, of daar toe uit 's Lands of Stads Kassen eenige onderstenning bekomen; zal, zo veel mogelyk en by voorkeur, uit inlandsche voordbrengzelen moeten genomen worden.

829. Er zullen in de Republiek niet blyven bestaan eenige Gilden, Corporatiën of Broederschappen van Neeringen, Ambachten of Fabrieken.

830. Het Wetgevend Ligchaam zorgt, dat Octroyen, Privilegien en daar uit profluëerende Gildewetten, uiterlyk binnen agttien maanden na het aannemen der Constitutie, overëenkomstig de regelen van rechtvaardigheid, zo veel noodig, zullen vervangen worden door algemeene Wetten van Policie op zodanige Neeringen, Handteringen, Ambagten, Trafieken en Fabrie-

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

ken, welke tot derzelver bloei en instandhouding eenig toeverzigt vereischen.

831. De Geconstitueerde Magten maaken zodanige inrigtingen, als tot bereiking van dit oogmerk en tot uitbreiding van den bloei der Handwerken en Fabrieken, midsgaders ter bevoordering van de goede orde, het gemak en gerief der Ingezetenen kan strekken.

832. Het Wetgevend Ligchaam kan, ter aanmoediging der industrie, bevoordering der kunsten en wetenschappen, en ter belooning der Uitvinders van nieuwe ontdekkingen of voordbrengzelen, uitsluitende Voorrechten voor eenen bepaalden tyd vergunnen, of door premiën beloonen.

833. De uitsluitende Voorrechten, by art. 832. vermeld, zullen zich nimmer tot Plaatzen of Familiën, maar alleen tot Persoonen, mogen uitstrekken.

834. Alle Maaten en Gewigten zullen berekend en opgemaakt worden naar eene onveranderlyke grootheid, en door de geheele Republiek gelyk zyn.

835. De wyze, op welke die éénheid in de Maaten en Gewigten van het Bataafsch Gemeenebest zal gebragt worden, wordt door het Wetgevend Ligchaam, zo dra mogelyk, bepaald, immers binnen het eerste jaar van deszelfs zitting.

836. Zo dra 'er een genoegzaam aantal van één soort van Maaten of Gewigten in gereedheid zal gebragt zyn, zorgt het Wetgevend Ligchaam, dat de invoering van dit soort door de geheele Republiek gelyktydig en in ééns geschiede; en zal de geheele vernieuwing van alle de Maaten en Gewigten, invoegen voorschreven, binnen vyf jaaren na de vaststelling der Constitutie, tot volkomen beslag moeten gebragt zyn.

837. Het Wetgevend Ligchaam zorgt, dat

de

de bloei des Landbouws door de geheele Republiek, zo veel doenlyk, bevoorderd worde.

'S LANDS VERHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

838. Het zelve doet zich, ten dien einde, ten spoedigsten onderrigten van den staat des Landbouws, met al het geen daar toe betrekking heeft, en stelt alsdan zodanige wetten en inrigtingen vast, als, ter bevoordering van denzelven, en speciäl ter aanmoediging en bevoordering der Culture van de woeste gronden, het best zullen geschikt zyn.

839. Het Wetgevend Ligchaam is verpligt, bedagt te zyn op het maaken van alle zulke voorzieningen, wetten en inrigtingen, omtrent den Waterstaat, door de geheele Republiek, welke, tot conservatie der integriteit van het Grondgebied, en ter bevoordering van de algemeene veiligheid en belangen der Ingezetenen strekken kunnen.

840. Het vereischte, om een bepaalden tyd in de Republiek, of eenig Departement of Plaats gewoond te moeten hebben, om het Stemrecht te mogen uitoefenen, of Kiezer te zyn, of ook om eenigen publieken post te mogen bekleeden, zal niet gevorderd worden, ten aanzien van dezulken, die, om vervolging ter zake van het Patriotismus te ontwyken, in en sedert den jaare 1787. de Republiek, of Departementen, of Plaatzen verlaten hebben, en in dezelve, ten tyde van het aannemen der Constitutie, met 'er woon zyn terug gekeerd.

841. Geen Burger kan afstand doen van het Tractement of Daggeld, hem in zynen post toegelegd, het zy voor een gedeelte, het zy voor het geheel.

'sGRAVENHAGE.

TITUL XIII.

Van de Coloniën.

Ontwerp van Constitutie.

EERSTE AFDEELING.

Van de Coloniën en Bezittingen in America en op de Kust van Guinea.

842. De landbouwende en handeldryvende Coloniën in de West-Indien zyn zodanige Bezittingen van den Staat, welker bloei en welvaart op het nauwst verbonden zyn met de belangen van het Moederland; het welk uit dien hoofde verpligt is, de tederste zorg aan te wenden, om derzelver landbouw en handel op alle mogelyke wyze aan te moedigen, ten nadruklykften te beschermen, en door een wys bestuur en zagte wetten dienstbaar te maaken, zo wel aan het geluk der byzondere Ingezetenen van de Coloniën zelve, als aan de bevoordering van den luister en het vermogen van het Gemeenebest.

843. De betrekkingen, welke, overeenkomstig de voorgaande bepaaling, tusschen het Moederland en deszelfs Coloniën plaats hebben, zyn dus onmiddelyk en wederkeerig. Dezelve vloeien voord uit een stilzwygend Contract, waar by, *in de eerste plaats*, het Moederland den Eigendom of het gebruik van den, door hetzelve beschermden grond, tot het oefenen van den Landbouw of het dryven van den Handel, afstaat of vergunt, op voorwaarde, dat de Eigenaar of gebruiker zyne producten of ingeruilde koopmanschappen, onder behoorlyke bepaalingen, alleen in den schoot van het Moederland zal uitstorten; en waarby, *in de tweede plaats*, het Moederland aan iederen Eigenaar of Gebruiker de rustige en ongestoorde oefening van zynen Landbouw of Handel, tegen alle bin-

binnen- of buitenlandsch geweld verzekert, op voorwaarde, dat door de Eigenaars of Gebruikers voor deze bescherming wederkeerig een zeker gedeelte hunner gemaakte producten, of eene billyke belasting op hunnen Handel, aan het Moederland zal worden opgebragt.

'*s Gravenage. Ontwerp van Constitutie.*

844. Deze verklaaring der betrekkingen tusschen het Moederland en deszelfs Coloniën, zo als dezelve in het voorgaand *Articul* zyn uitgedrukt, moeten ten grondslag dienen van alle de bepaalingen, welke de Wetgevende Magt, omtrent de Coloniën, zo wel thands, als in vervolg van tyd, goed zoude mogen vinden te maaken.

845. De Ingezetenen in de Coloniën bezitten het recht, om de Leden van hun huishoudelyk Bestuur, tot uitoefening en bediening der Policie en Justitie, en tot administratie hunner huishoudelyke belangen, te verkiezen en aanteftellen; en zulks op zodanige wyze, als by het na te melden te ontwerpen Charter voor ieder der Coloniën nader zal worden bepaald, overëenkomstig de algemeene grondbeginsels, waar op dit recht aan de Ingezetenen van het Moederland door de Constitutie wordt toegekend.

846. Alle Coloniäale belastingen van wegens het Moederland zullen, by de invoering van het nieuw te ontwerpen Charter, in de respective Coloniën opgeheven zyn, uitgezonderd die, welke by art. 843. zyn gereserveerd; doch hier tegen zullen alle Coloniäale Ambtenaaren, welke tot het huishoudlyk bestuur behooren, en welker benoeming en aanstelling dienvolgends mede alleen aan de Colonisten toekomt, alleen besoldigd worden uit zodanige Kas, als deze door het onderling aan elkander opleggen van draaglyke lasten, tot goedmaaking hunner huishoudelyke onkosten en inrigtingen, zullen goedvinden te formeeren, en over welke Kas het

Moe-

'S GRAVENHAGE. Moederland zich generlei beschikking, ten zynen behoeve, zal mogen aanmatigen.

Ontwerp van Constitutie. 847. Agtervolgends de gronden in de bovenstaande *Articulen* vervat, zal 'er een generaal Charter, overëenkomstig de belofte, door de Staaten Generaal den 11 April 1795. bereids aan de Coloniën gedaan, voor ieder derzelver vervaardigd worden, door eene Commissie, welke de volgende Wetgevende Magt gehouden zal zyn, binnen ses weken na de byéénkomst haarer Vergadering, buiten haar, te benoemen; welke Commissie speciäal belast zal zyn, om den toestand van ieder der West-Indische Coloniën nauwkeuriglyk te onderzoeken, derzelver verschillende omstandigheden en betrekkingen tot dezen Staat duidelyk te ontwikkelen, en dienvolgends, overeenkomstig de boven opgegeven bepaalingen, het gemeld generaal Charter, binnen den tyd van agt maanden, voor ieder derzelver te ontwerpen, en aan de Wetgevende Magt voor te dragen, zo en in dier voege, als meest dienstig kan zyn, om het geluk, de arbeidzaamheid en den yver der Colonisten, op alle mogelyke wyzen, te bevoorderen en aan te moedigen, en om tevens aan het Moederland de gewenschte gevolgen van hunnen vlyt en arbeid te doen ondervinden.

848. Het generaal Charter, voor ieder der Coloniën door de Wetgevende Magt goedgekeurd zynde, zal vervolgends op zodanige regelmatige en voegzame wyze in werking gebragt worden, als de Wetgevende Magt meest nuttig en raadzaam zal oordeelen.

849. Er zal hier te Lande een afzonderlyk administratief Bestuur, uit eenige weinige persoonen bestaande, over alle de bovengemelde Coloniën en den West-Indischen Handel plaats hebben; welk Collegie direct ondergeschikt zal zyn aan de Uitvoerende Magt; zullende dezelve Uitvoerende Magt gehouden zyn, een Plan van

Or-

Organisatie voor hetzelve Collegie te ontwerpen, en aan het Wetgevend Ligchaam voortedragen, het welk daar omtrent zodanig zal besluiten, als hetzelve zal oordeelen te behooren. 's GRAVENHAGE.

850. Het Bestuur over de West-Indische Colonien en Bezittingen, zo als hetzelve thands bestaat, zal direct ondergeschikt zyn aan de Uitvoerende Magt, tot tyd en wylen het nieuw administratief Bestuur, in het naast voorgaand *Articul* vermeld, zal zyn geörganiseerd; welke Organisatie, binnen den tyd van agt maanden na het aannemen der Constitutie, zal moeten plaats hebben. *Ontwerp van Constitutie.*

TWEEDE AFDEELING.

Van den Oost-Indischen Handel, de Bezittingen en Etablissementen.

851. De eerstvolgende Wetgevende Vergadering zal, uiterlyk binnen ses weeken na haare byéénkomst, eene Commissie benoemen, om den tegenwoordigen Staat van den Oost-Indischen Handel, Bezittingen en Etablissementen nauwkeurig optenemen; derzelver politieke, commerciëele en financiëele relatien tot dezen Staat na te gaan; het belang, zo der Natie, als der Participanten en verdere Geïnteresseerden in de Oost-Indische Maatschappy, dienaangaande duidelyk te ontwikkelen; en een volledig Ontwerp deswegens aan het Wetgevend Ligchaam voortedragen: ten einde hetzelve daaromtrent zal kunnen besluiten, zo als hetzelve ten meesten nutte en oirbaar van den Lande, des noods, onder de behoorlyke schadeloosstelling of vereffening van de schulden der bovengenoemde Participanten en Geïnteresseerden, noodig zouden mogen oordeelen.

852. De bovengemelde Commissie zal gehouden zyn, binnen den tyd van agt maanden, des-

'S GRAVENHAGE. deszelfs werkzaamheden ten einde te brengen, en het door haar gemaakt Ontwerp, zo aangaande den Oost-Indischen Handel, als omtrent de Bezittingen en Onderhoorigen der tegenwoordige Geöctroyeerde Maatschappy, aan de Wetgevende Magt overleggen.

Ontwerp van Constitutie.

853. Het tegenwoordig Bestuur over den Oost-Indischen Handel, als mede over de Bezittingen en Etablissementen der bovengemelde Maatschappy, zo hier te Lande, als in de genoemde Bezittingen en Etablissementen zelve, zal insgelyks ondergeschikt zyn aan de uitvoerende Magt, en op den tegenwoordigen voet [met in achtneming van de meest mogelyke bezuiniging] blyven voordduuren, tot dat, agtervolgends de bovenstaande *Articulen*, dien aangaande door de Wetgevende Magt nadere schikkingen zullen zyn gemaakt.

TITUL XIV.

Over het maaken van Veranderingen in de Constitutie.

854. Niet eerder dan na verloop van vyf jaaren, na het aannemen der Constitutie, zal een Voorstel tot verandering in dezelve kunnen gedaan worden.

855. Dit Voorstel zal alleen mogen gedaan worden door het Wetgevend Ligchaam, in maniere hier na bepaald, of door vyf-en-twintig duizend Stemgerechtigde Burgers.

856. In beide gevallen zal het poinct of de poincten, omtrent welke die verandering begeerd wordt, bepaald moeten worden opgegeven, met de redenen der voorgestelde verandering, en eene bygevoegde opgave der verlangde verbetering van zodanig poinct of poincten.

857. In het eerste geval, by art. 855. vermeld, zal de aanleiding, tot het doen van het

het Voorstel, alleen uit de Kamer der Oudsten moeten voordkomen. 's GRAVENHAGE.

858. Indien een Lid van de Kamer der Oudsten voorslaat, om aan de Groote Kamer een Voordragt te doen, ten einde het Wetgevend Ligchaam een voorstel doe tot verandering van één of meer poincten in de Constitutie, zal die voorslag niet in overweging mogen genomen worden, dan na drie voorafgegane lezingen, tusschen ieder van welke een tyd van tien volle dagen zal verlopen. *Ontwerp van Constitutie.*

859. Wanneer, na de eerste lezing van dien voorslag, geen tien Leden van de Kamer der Oudsten eene tweede begeeren, wordt dezelve gehouden voor verworpen.

860. De dag, om deswegens te besluiten, zal zyn de tiende dag na de derde lezing.

861. Alle afwezende Leden zullen tegen dien dag worden opöntboden, om tegenwoordig te zyn by die raadplegingen, en zulks op de belofte, by het aanvaarden van hunnen post, aan de Natie gedaan.

862. Het besluit zal niet anders dan met eene volstrekte meerderheid van het volle getal der Leden, uit welke de Kamer der Oudsten bestaat, mogen genomen worden.

863. Indien de voorslag wordt verworpen, zal een gelyke voorslag over dezelfde zaak door geen Lid van de Kamer der Oudsten, binnen het eerstkomend jaar, weder mogen gedaan worden.

864. Indien de voorslag, in voegen voorschreven, wordt aangenomen, zendt de Kamer der Oudsten denzelven, ter goedkeuring, aan de Groote Kamer.

865. Aan het hoofd van dit besluit moeten aangetekend zyn de dagen der zittingen van de Kamer der Oudsten, op welke de drie lezingen gedaan zyn, midsgaders eene verklaring, dat het

'sGRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie. het besluit met de meerderheid der voltallige Kamer genomen is.

866. Indien uit het besluit niet blykt, dat de voorschreven form van raadplegen in drie lezingen in acht genomen, en de volstrekte meerderheid der voltallige Kamer der Oudsten daar in toegestemd heeft, als dan weigert de Groote Kamer harre bekragtiging, zonder den inhoud van het besluit in overweging te nemen.

867. In zulk een geval wordt het besluit van de Kamer der Oudsten terug gezonden, met dit door den President en Secretaris der Groote Kamer ondertekend formulier:

„ De Constitutie verbiedt, dit besluit in o-
„ verweging te nemen."

868. Indien de Groote Kamer, over het Voorstel van de Kamer der Oudsten raadplegende, de zaak zelve, by het besluit bedoeld, nuttig of noodig oordeelt. maar de wyze, zo als dezelve is voorgesteld, niet kan goedkeuren, zendt zy het aan de Kamer der Oudsten terug, met dit door den President en Secretaris ondertekend formulier:

„ De Groote Kamer kan het nevensgaand be-
„ sluit, zo als het ligt, niet bekragtigen."

869. Indien de Groote Kamer sommige *Articulen* goedkeurt, maar andere verwerpt, zendt dezelve het besluit van de Kamer der Oudsten weder terug, met dit als vooren ondertekend formulier:

„ De Groote Kamer kan het besluit, ten aan-
„ zien van art....., niet bekragtigen."

870. In dit geval zendt de Kamer der Oudsten, binnen drie dagen, het besluit, omtrent de

de overige *Articulen*, afzonderlyk, op nieuw in aan de Groote Kamer, op gelyke wyze, als boven art. 865. is voorgeschreven. *'s Gravenhage.*

871. De bekragtiging van de Groote Kamer op een besluit, het welk, volgends de voorgeschreven form, als boven art. 865. genoemd is, wordt te kennen gegeven, door onder hetzelve te stellen dit behoorlyk ondertekend formulier: *Ontwerp van Constitutie.*

„ Na drie onnerscheiden lezingen op den....
„ den ..... en den .... by de Groote Kamer
„ bekragtigd."

872. De Groote Kamer doet dit bekragtigd besluit registreeren, en zendt hetzelve, zo wel aan de Kamer der Oudsten, als aan den Staatsraad, binnen drie dagen na de bekragtiging.

873. Dit bekragtigd besluit wordt alsdan een Voorstel van het Wetgevend Ligchaam tot verandering in de Constitutie, en wordt hetzelve alsdan door den Staatsraad verzonden aan de Grondvergaderingen, op de wyze en ten einde, als hier na is voorgeschreven.

874. Wanneer de Groote Kamer, na drie lezingen, de Voordragt verwerpt, zal de Kamer der Oudsten een gelyke Voordragt over dezelve zaak, binnen het eerstkomend jaar, aan de Groote Kamer niet weder ter goedkeuring mogen inzenden.

875. Behalven ieder Lid in de Kamer der Oudsten, heeft ook elk Stemgerechtigd Burger recht, om ten allen tyde aan de Kamer der Oudsten een Voorslag te doen tot verbetering van één of ander poinct der Constitutie. De Kamer der Oudsten zal op denzelven zodanig reguard slaan, als zy, ten dienste van het geheele Volk, zal oordeelen te behooren.

876. Wanneer echter een getal van niet minder dan vyf-en-twintig duizend Stemgerechtigde

GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

Burgers van Nederland, by eigenhandige ondertekening van daar toe dienende Adressen, aan de Kamer der Oudsten een Voorstel doet, tot verandering in één of meer bepaalde poincten der Constitutie, in maniere, als by art. 855. en 856. is gezegd, alsdan staat zodanig Voorstel gelyk met dat van het Wetgevend Ligchaam, in art. 875. genoemd.

877. Dit geval heeft plaats, als vyf en twintig duizend Stemgerechtigde Burgers, binnen den tyd van ses agtereenvolgende maanden, of eerder, derzelver Adressen, tot hetzelve einde strekkende, aan de Kamer der Oudsten zullen hebben ingegeven.

878. De stemgerechtigheid der Ondertekenaars van die Adressen zal onder elk Adres moeten worden bevestigd door een Certificaat van den Raad der Gemeente van derzelver vaste woonplaats, zonder welk de Tekenaars van die Adressen niet mede zullen worden geteld; het afgeven van welke Certificaaten de Raad der Gemeente niet zal mogen weigeren.

879. De Kamer der Oudsten maakt uit alle de ingekomen Adressen het Voorstel op, zo als het zelve, ter goed- of afkeuring, aan het Volk moet worden voorgedragen.

880. De Kamer der Oudsten zendt dit Voorstel aan den Staatsraad, ten einde alle de Grondvergaderingen van de geheele Republiek, tegen eenen zekeren geschikten dag, uiterlyk binnen de twee eerstvolgende maanden, optegeroepen, om over dit Voorstel te oordeelen.

881. De Stemgerechtigden zullen hunne stemmen over de *al* of *niet* noodzaaklykheid der Revisie van elk voorgesteld poinct van verandering, afzonderlyk, by *ja* of *neen*, en, zonder eenige byvoeginp, uitbrengen.

882. De stemmen der Stemgerechtigden, voor of tegen deze noodzaaklykheid, zullen op ieder poinct, afzonderlyk, door de Stemopnemers in

de Grondvergaderingen nauwkeurig worden opgemaakt, de Lysten daar van voorgeleezen en door de drie oudste Stemgerechtigden, daar tegenwoordig, ondertekend, en dan binnen drie dagen gezonden, worden aan het Bestuur van het Departement, waar onder dezelve woonachtig zyn. 's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

883. Wanneer eenige der Grondvergaderingen in gebreke blyven, derzelver stemlyst op den bepaalden tyd intezenden, doet het Departementaal Bestuur onderzoek naar de redenen van dit agterblyven, en stelt ordre, dat door de gebrekigen als nog, binnen zekeren korten tyd, daar aan worde voldaan.

884. Het Departementaal Bestuur maakt een nauwkeurige Lyst van alle de Stemgerechtigden, die in de Grondvergaderingen, binnen dat Departement, voor of tegen de noodzaaklykheid der Revisie van elk poinct gestemd hebben: Het doet die Lyst ter zyner Secretarie registreeren, en zendt dezelve met de origineele Stemlysten der Grondvergaderingen, binnen de eerste veertien dagen, aan den Staatsraad.

885. De Staatsraad maakt uit de ingezonden Stemlysten uit de geheele Republiek, by de meerderheid der Stemgerechtigden, het besluit op, of het Volk de Revisie van het ter verandering voorgestelde poinct of poincten al of niet noodzaaklyk keurt.

886. Deze Stemlysten met het daar op gevallen besluit worden door den Staatsraad den Volke bekend gemaakt.

887. Indien het voorstel door het Volk verworpen wordt, mag hetzelve in de drie eerstkomende jaaren niet weder gedaan, noch aan het Volk, ter goed- of afkeuring, voorgehouden worden.

888. Indien het voorstel door het Volk wordt goedgekeurd, roept de Staatsraad hetzelve, tegens zekeren bepaalden dag, binnen de twee

'sGRAVENHAGE. eerstkomende maanden, in de Grondvergaderingen op, om Kiezers te benoemen, tot het maaken van Reviseuren van het voorgestelde poinct of poincten, van verandering in de Constitutie.

Ontwerp van Constitutie. 889. De Kiezers der Reviseuren moeten in alles dezelfde qualiteiten hebben, en op dezelfde wyze verkozen worden, als hier voor in de derde Afdeeling van den tweeden *Titul* is voorgeschreven.

890. Na dat ieder District eene Nominatie van twee Persoonen tot Reviseurs gemaakt heeft, en de negen Kiezers uitgeloot zyn, om zich naar de Kwartiersvergadering te begeven, ontvangen deze van hun District den volgenden behoorlyk getekenden Lastbrief:

„ De Kiezers uit vyftien duizend Inwooners „ der Bataafsche Republiek, behoorende tot de „ Districtvergadering van , hebben, „ tot de keuze van een Reviseur van het voorgestelde poinct of poincten van verandering in „ de Constitutie, genomineerd de Burgers , „ en zyn voords hunne Medekiezers de Burgers , uitgeloot, om zich te begeven „ naar , ten einde, overeenkomstig de „ Acte van Constitutie, een Lid tot Reviseur „ te verkiezen."

„ Actum den ."

891. De Geloofs- en Lastbrief wordt door vier der niet uitgeloten Kiezers ondertekend, gelyk in art. 120 vereischt is.

892. De uitgelote Kiezers der Districten, in de Kwartiersvergadering byeengekomen zynde, leggen, na dat hunne Lastbrieven door de Commissarissen in orde zyn bevonden, hoofd voor hoofd, de volgende verklaaring af:

„ Ik

„ Ik verklaar en belove, dat ik uit de geno- 's GRA-
„ mineerde Burgers tot Revifeurs den zodani- VENHA-
„ gen verkiezen zal, welken ik daar toe als GE.
„ het best gefchikt zal oordeelen; zonder my
„ hier in door de keuze van het Diftrict, waar *Ont-*
„ uit ik ben afgevaardigd, of door eenigen last *werpvan*
„ van hetzelve te laten binden of beftuuren." *Conſti-*
tutie.

893. De verkiezing der Revifeurs gefchiedt voords op dezelve wyze, als hier voor, art. 146 tot 152., omtrent de keuze der Leden voor de Kamer der Oudften, bepaald is.

894. De Revifeurs moeten dezelfde vereischten, om verkiesbaar te zyn, bezitten, als hier vooren art. 97. tot een Lid van de Kamer der Oudften gevorderd is.

895. De Revifeurs, als boven verkozen zynde, ontvangen elk van hun Kwartier den volgenden Geloofsbrief, door vier Leden der Kwartiersvergadering getekend.

„ De Kiezers uit zestig duizend Inwooners
„ der Bataaffche Republiek, behoorende tot
„ het Kwartier van , hebben, tot
„ Revifeur van het voorgeftelde poinct of
„ poincten van verandering in de Conftitutie,
„ verkozen den Burger , waar van
„ deze ftrekt tot bewys."

„ Actum den ."

896. Zo dra die keuze gefchied is, benoemen de voorfchreven Kiezers van elk Kwartier uit zich één Lid, om met een dergelyk uit het naastgelegen Kwartier eene uitloting te doen, uit de twee Revifeuren, in de beide Kwartieren verkozen.

897. Tot deze uitloting begeeft zich de Kiezer uit het Kwartier A. naar de Vergaderplaats

VOLKSVERHAASE. van het Kwartier B., en van C. naar D. en zo voorts van elk der eerste van twee Kwartieren naar het tweede.

Ontwerp van Constitutie. 898 De Kiezers, tot de uitloting benoemd, ontvangen van de Kwartiersvergadering een als gewoon getekenden Lastbrief, midsgaders den Geloofsbrief voor den in hun Kwartier benoemden Reviseur, welke laatste door hun, terstond na de uitloting, aan den Reviseur of deszelfs Plaatsvergangèr zal verzonden worden.

899. De uitloting van een Reviseur uit de beide verkozenen in twee naast elkander gelegen Kwartieren geschiedt door de beide gedeputeerde Kiezers, in tegenwoordigheid van Gedeputeerden uit het plaatslyk Bestuur, by besloten gelykformige briefjens, in welke de naamen der benoemde Reviseuren, afzonderlyk, gesteld zyn, en welke door hun in eene busse gedaan zynde, door een derde, het zy één der Commissarissen, of ander daar toe te kiezen persoon, worden uitgetrokken; wordende de eerst-uitgetrokken voor den fungeerenden Reviseur verklaard, doch desniettemin ook de tweede uitgetrokken, om te kunnen zien, of 'er ook eenig bedrog in de loting hadt plaats gehad.

900. Van de gedane keuze en uitloting geeft ook het plaatslyk Bestuur, binnen drie dagen, aan den Staatsraad behoorlyke kennis.

901. De Commissie uit het plaatslyk Bestuur geeft als dan een Certificaat, midsgaders een Duplicaat van hetzelve, ten blyke, dat de uitloting, volgends de Constitutie, geschied is, en wie daar by als Reviseur, en wie als Plaatsvervanger moet worden aangemerkt. De beide Kiezers voegen als dan dit Certificaat by den Geloofsbrief, welke zy aan den Reviseur en deszelfs Plaatsvervanger verzenden.

902. De verkozen Reviseurs zullen, binnen veertien dagen na derzelver aanstelling, door den Staatsraad, elk afzonderlyk, worden umge-

geschreeven, om, zich op eenen door hun bepaalden dag, binnen één maand na de aanschryving, binnen de Stad *Utrecht* te sisteeren, ter zodanige plaats, als de Staatsraad zal moeten in gereedheid doen brengen. 's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

gang. Dezelve worden aldaar ontvangen door drie Gecommitteerde Leden uit het Hoog Nationaal Gerechtshof, ten einde derzelver Geloofs- en Lastbrieven te examineeren, en, ingevalle van absentie van één of meer verkozene, over de wettigheid der gegeven redenen te oordeelen, of, in gevalle van verschil of bezwaar, zulks aan het Hof zelf te renvoyeeren.

904. Niemand zal zich van deze keuze tot de Vergadering der Revisanten mogen onttrekken, dan om zeer gewigtige redenen, staande ter beslissing van het Hoog Nationaal Gerechtshof, op denzelfden voet en dezelfde wyze, als omtrent de Leden van het Wetgevend Ligchaam, ingevalle van weigering, bepaald is.

905. De Revisanten doen voor het Hoog Nationaal Gerechtshof, by den aanvang hunner raadplegingen, hoofd voor hoofd, de navolgende belofte:

„ Ik belove, my, in de aan my aanbevolen
„ Revisie van het voorgestelde poinct, of poincten van verandering in de Constitutie, te
„ zullen gedragen, *als een getrouw Burger*, en
„ daar by zo te zullen adviseeren, als ik oordeel, meest te zullen strekken tot heil van
„ het Bataafsche Volk; dat ik de raadplegingen
„ daar over met allen spoed zal helpen voordzetten en ten einde brengen; en dat ik my
„ ook niet zal inlaten in eenige raadpleging
„ over andere poincten, dan alleen die aan my
„ ter Revisie zyn voorgesteld, en die daar uit
„ voordvloeien."

906. De Staatsraad zorgt, dat 'er een geäuthen-

'S GRAVENHAGE. thentifeerd affchrift van het ter verandering voorgeftelde poinct op poincten aan de Vergadering der Revifeuren, daadlyk by derzelver byéénkomst, worde ter hand gefteld.

Ontwerp van Conftitutie.

907. De Revifeuren kiezen, by meerderheid van ftemmen, van veertien tot veertien dagen, éénen hunner tot Voorzitter.

908. Zy mogen tot zich asfumeeren een gefchikt perfoon, om de functie als Secretaris hunner Vergadering waartenemen.

909. Zy zullen, zo wel als de door hun geäsfumeerde Secretaris, uit de Nationale Kas ontvangen voor elk uur afftand van derzelver vaste woonplaats tot de Stad *Utrecht*, voor de heen- en weerreize, twee gulden, en voor elken dag, dat zy tot deze revifie zullen vaceeren, tien gulden, zonder meer.

910. Zy zyn over hunne Advifen niet actionabel, en, geduurende hunne Sesfien, aan geene andere Rechtspleging onderworpen, dan de Leden van het Wetgevend Ligchaam.

911. Geduurende hunne Revifie, mag noch de Wetgevende, noch eenige Uitvoerende of andere Geconftitueerde Magt in de geheele Republiek, eenige Ordres of Befluiten aan dezelve geven of zenden: zy zyn ongehouden, die te agtervolgen.

912. Zy zenden hun befluit aan den Staatsraad, en gaan terftond daar na uit elkander, en worden dan van zelven gehouden ontflagen te zyn van hunne gedane belofte, en in hunne qualiteit te hebben gedefungeerd.

913. De Staatsraad zendt dit befluit, binnen fes weeken, weder aan de Grondvergaderingen, om derzelver goed- of afkeuring by *ja* of *neen* daar op te vernemen; alles in maniere, als hier boven *Articul* 881. gezegd is.

914. Indien de meerderheid der Stemgerechtigde Burgeren dit befluit verwerpt, zal 'er gee-

geene verandering in de Acte van Constitutie 's GRAplaats hebben. VENHAGE.

915. In de ses eerstkomende jaaren mag als dan geen Voorstel tot verandering van hetzelfde poinct of poincten aan het Volk gedaan worden.

Ontwerp van Constitutie.

916. Indien de meerderheid der Stemgerechtigden het besluit der Reviseuren aanneemt, wordt het eene Constitutiöneele Wet.

917. Indien de Reviseurs, by hunne gemaakte veranderingen, niet tevens den tyd en de wyze van invoering der onderscheiden poincten bepaald hebben, als dan geschiedt deze bepaaling door het Wetgevend Ligchaam.

918. Tot aan den tyd, dat de nieuwe Wet in werking zal gebragt worden, blyft alles, zo als zulks ten dezen opzigte te vooren by de Constitutie was bepaald.

Het Bataafsche Volk beveelt de getrouwe handhaaving dezer Constitutie aan het Wetgevend Ligchaam, Uitvoerende, Rechterlyke, midsgaders elle verdere Geconstitueerde Magten; en verklaart, dat alle inbreuk op dezelve is een aanslag op de veiligheid van den Staat.

Aldus gedaan en geärresteerd ter Nationale Vergadering, représenteerende het Volk van Nederland, in den Haag den 30sten Mei 1797, het derde jaar der Bataafsche Vryheid.

(Was geparapheerd)

G. W. VAN MARLE, vt.

(Onderstond)

Ter Ordonnantie van dezelve,

(Was getekend)

C. BYLEVELD.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

BYLAGE A.

CONCEPT-REGLEMENT nopens de wyze van inrigting der Financien, *welke plaats zal hebben, voorts na het introduceeren van de Constitutie, tot tyd en wyle, dat het Wetgevend Ligchaam een ander Plan van Financie, ingevolge den inhoud der Acte van Constitutie, zal hebben in werking gebragt.*

Art. 1. Alle geldmiddelen van de Republiek, het zy dezelven bestaan in Impositien, Belastingen of Domeinen, van welke natuur dezelven mogen zyn, zullen staan onder het Opperbestuur van de Financiekamer.

2. Dezelve Kamer zal vervangen de werkzaamheden van het Committé tot de algemeene zaken van het Bondgenootschap te Lande, zo ten aanzien van de zogenaamde Generaliteits Financiën, als ten respecte van de Lands Lottery, als mede die van het Committé tot de zaken van de Marine, voor zo verre de middelen te Water aangaat.

3. Deze Kamer zal ook in die Landen en Heerlykheden, welke voormaals aan den Vorst van Nassau of andere particulieren behoorden, en waar in geene Lasten, ten behoeve der Republiek, of van ééne der Provincien, geheven worden, de onmiddelyke beheering hebben omtrent alle nieuwe middelen van Financie, die over de geheele Republiek en dus ook in die Landen en Heerlykheden zullen ingevoerd worden. Dan het opzigt over de gewoone Lasten en Impositiën, in de Domeinen van den Vorst van Nassau tot nog toe geheven geweest, zal provisioneel gedemandeerd blyven aan het Collegie van Administratie over de Goederen van den Vorst van Nassau, onder het oppertoezigt echter van de Nationale Financiekamer.

4. Al-

's GRAVENHAGE. *Ontwerp van Constitutie.*

4. Alle Imposten en Belastingen, in alle deelen der Republiek subsisteerende, blyven op den zelfden voet; met dien verstande, dat in die deelen, in welke de Middelen extraördinair verhoogd zyn, om de lasten des Oorlogs te vinden, die verhoogde Middelen zullen worden gebragt op den voet, als die waren voor den jaare 1792; zullende dan nog het Wetgevend Ligchaam, na ingenomen consideratiën van de Financiekamer zorgen, dat met het begin van 1799. de hooger Belastingen, welke in onderscheiden Gewesten op sommige waaren en producten gelegd zyn, uit hoofde van invoer uit het ééne Gewest in het andere, zodanig worden veranderd, dat de Belastingen op de Producten en Waaren, uit het éëne in het andere Gewest gevoerd, niet hooger zyn, dan de belastingen met welke dezelve bezwaard zyn in dat Gewest, in welk dezelve zyn ingevoerd, gevallen of gemaakt: in het oog houdende, dat door de te maaken veranderingen geen atteinte worde toegebragt aan de overige gedeelten der Financiëele Ordonnantiën, of dat daar door geen al te aanmerkelyk deficit in 's Lands Inkomsten worde veroorzaakt.

5. Zo echter in sommige gedeelten door verbeterde Ordonnantiën de Middelen mogten geneficeerd zyn, zullen die Ordonnantien blyven stand houden.

6. Alle Ordonnantien, op den opheve der Middelen in de onderscheiden deelen der Republiek geëmaneerd, en dus ook op de manier van procedeeren en de wyze van perceptie daar omtrent, midsgaders de précautien tegen verkorting van 's Lands Middelen, blyven op denzelfden voet, ten ware de ondervinding leerde, dat de reeds gestelde precautien niet sufficient waren, om nieuwe practyken in het fraudeeren der Middelen tegen te gaan.

7. Van de continuatie, art. 4. en 6. vastgesteld,

'sGRAVENHAGE. — *Ontwerp van Constitutie.*

steld, zyn uitgezonderd de Middelen, hier na art. 32. opgenoemd, alsmede de daar op geëmaneerde Ordonnantien.

8. De Comptabelen door de geheele Republiek zyn, behoudens derzelver tegenwoordige ondergeschiktheid en verantwoordelykheid, onderworpen aan de Ordres van de Financiekamer.

9. Zy zullen, binnen agt dagen, na dat de Financiekamer haare werkzaamheden zal hebben begonnen, aan dezelve Kamer inzenden eene Memorie, behelzende eene summiere opgaaf van de posten van derzelver ontvang en uitgaaf, geformeerd volgends de Borderellen hunner gewoone Rekeningen, en berekend naar het montant van het geen die posten, geduurende tien jaaren, het éene jaar door het andere, hebben bedragen; met dien verstande, dat die Comptabelen, welke nog geen tien jaaren in functie zyn geweest, zullen kunnen volstaan, met die berekening te formeeren naar den tyd, dat zy in Administratie zyn geweest. En zullen de Comptabelen, daarenboven, verpligt zyn, om copie dier Memorien tevens in te leveren aan het Bestuur, in het Gewest geetablisseerd, onder welk zy respectivelyk behooren; welk Bestuur deszelfs reflectien (zo het die mogte hebben) binnen één maand ter Financiekamer zal moeten inzenden.

10. Zy zullen ten gelyken tyde inzenden eene opgave, voor hoe veel soms zy voor hunne goede en getrouwe directie hebben borge gesteld, en waar in die borgtogt bestaat.

11. Zy zullen, met het begin van elke maand, aan de Nationale Financiekamer inzenden een staat van hunne respective Comptoiren.

12. Zy zullen by continuatie blyven betaalen de Intresfen van de Capitaalen, ten laste van hunne respective Comptoiren genegotieerd, alsmede zodanige posten, tot welker betaaling zy te vooren, by generaale Resolutien of Ordonnan-

nantien, geslagen voor 1 January 1798., gequalificeerd zyn. 's GRAVENHAGE.

13. Zy zullen respecteeren en met betaaling agtervolgen de Ordonnantien, welke door de Financiekamer, ten laste van hunne respective Comptoiren, geslagen worden, mids die Ordonnantien zyn in die form, als by de Acte van Constitutie, art. 490., bepaald is. Ontwerp van Constitutie.

14. Zy zullen zich stiptelyk gedragen naar de Instructien en naar de Resolutien, op het stuk hunner bedieningen respectivelyk gearresteerd en genomen, voor zo verre dezelve door de nieuwe inrigting van zaken niet zyn geältereerd.

15. Zy zullen hunne Rekeningen, voor zo verre betreft derzelver ontvang en uitgave, gedaan op Ordonnantien der Financiekamer, midsgaders die, tot welke zy door generaale Resolutien zyn gequalificeerd, met en benevens de Acquiten, daar toe specteerende, jaarlyks inzenden ten Bureele van de Nationale Rekenkamer om te worden geexamineerd, afgehoord en gesloten.

16. De Financiekamer zal, zo dra dezelve zal zyn georganiseerd, in alle deelen van de Republiek doen opnemen den staat der Inkomsten van dezelve, als mede der Huislasten; en vervolgends, van den staat der zaken geïnformeerd zynde, dezelve brengen ter kennis van het Wetgevend Ligchaam.

17. Voor Huislasten zullen worden gehouden de kosten van de Politieke Administratie, van de Justitie, van het publiek Onderwys, als mede de Subsidiën en Remissiën, welke jaarlyks gewoonlyk moeten geäccordeerd worden wegens middelen, waar van niets te bekomen is.

18. De sommen, welke de Huislasten zullen bevonden worden te bedragen (onder welke mede gerekend zal worden een post van onvoorziene zaken, door het Wetgevend Ligchaam bepaald, naar de omstandigheden, welke in ieder

's GRAVENHAGE. der Gewest plaats hebben) zullen gesteld worden ter dispositie van het Bestuur, het welk in de Gewesten zal moeten geëtablisseerd worden tot den tyd, dat de nieuwe Departementen zullen zyn geörganiseerd.

Ontwerp van Constitutie. 19. De Rekening van uitgave der Huislasten zal door de respective Comptabelen gedaan worden aan de Bestuuren, in het voorig *Articul* vermeld, of aan hun, welken deze taak door dezelve zal zyn opgedragen.

20. Dezelve Bestuuren zullen, gesubordineerd aan de Financiekamer, toeverzigt hebben op de rigtige executie van 's Lands Ordonnantien en Placaaten, op het stuk der gemeene Middelen en Domeinen subsisteerende.

21. Zy zullen dien ten gevolge in die deelen der Republiek, in welke eenige Middelen verpagt worden, die verpagtingen ten overstaan van den Substituut Fiscaal, hier na art. 25. vermeld, effectueëren.

22. Zy zullen in die deelen der Republiek, in welke de Middelen gecollecteerd worden, de respective Bedienden, tot dat einde geëmployeerd wordende, tot hunnen pligt houden.

23. De Calange over verkortingen van 's Lands Middelen zal blyven gedemandeerd aan hun, welke dezelve in de onderscheiden deelen van de Republiek tot nog toe heeft gecompeteerd; en de judicature over dezelve zal blyven aan die Regtbanken, welke dezelve in de onderscheiden deelen der Republiek tot nog toe hebben uitgeoefend, of aan die, aan dewelke dezelve by de Acte van Constitutie zal worden toevertrouwd. — De Calange over verkortingen van de Middelen te water zal worden gedemandeerd aan de Substituut-Fiscaals, hier beneden art. 25. vermeld, en de judicature over dezelve zal competeeren aan de Gewestelyke Gerechtshoven, onder welke de respective Gedaagden gezeten zyn; vallende echter van de Vonnis-

nissen, by de Gerechtshoven gewezen, Appél's Gaat aan het Hoog Natiönaal Gerechtshof. VERHA-
En zullen ten dien einde in die Gewesten, GE.
welker uitgebreidheid en grooter Commercie
meer dan éénen Substituut-Fiscaal vereischen, *Ont*-
het benoodigd getal Substituut-Fiscaals door het *werpen*
Wetgevend Ligchaam worden aangesteld: wor- *Consti*-
dende dan nog de Judicature, zo over de ver- *tutie*.
korting van de middelen te Water, als over de andere Landsmiddelen in Overyssel, opgedragen aan dat Collegie, het welk aldaar de Rechtspleging over de gemeene Middelen uitöefent, voorbehoudens Appél aan het Hoog Natiönaal Gerechtshof; en zulks tot tyd en wylen, dat aldaar mede een Gerechtshof zal zyn geëtablisseerd; in welk geval mede in dat Gewest de Judicature over dit poinct, aan het aldaar intevoeren Gerechtshof, binnen Appél als vooren, zal worden overgebragt. En zullen geenerhande Vacantien den loop der Procedures, in cas van fraude en contraventie, mogen stremmen.

24. Van de Vonnissen, in cas van verkorting van 's Lands Middelen gewezen, het zy van Rechtbanken, welke ter eerste instantie by arrest hebben gewezen, het zy van dezulken, aan welke dezelve van eene laagere Rechtbank, by wege van appél, gebragt waren, valt op den voet, by de Acte van Constitutie bepaald, hooger beroep voor het Hoog Nationaal Gerechtshof.

25. In ieder deel der Republiek zal provisioneel worden aangesteld een Substituut-Fiscaal der Financie, woonachtig in dat gedeelte, by het welk hy wordt aangesteld, op een sortabel Tractement, door het Wetgevend Ligchaam te bepaalen, en geëvenredigd naar de meerder of minder duurte, in de onderscheiden deelen der Republiek plaats hebbende, en naar de werkzaamheden, aan dien post verknogt.

26. De Substituut-Fiscaals zullen in de Dis-

tric-

'sGRAVENHAGE. tricten, in welke zy zyn aangesteld, toezien, dat de opheve van de middelen, in gevolge de geëtablisseerde Ordonnantien, rigtig geschieden, en dat 'er behoorlyk worde gewaakt tegen verkorting van 's Lands Middelen.

Ontwerp van Constitutie.

27. Zy zullen niet alleen correspondentie houden met den Fiscaal van de Financie, maar ook in de respective Districten, onder hun Departement behoorende, ten einde geinformeerd te zyn nopens het geen, omtrent de perceptie der gemeene Middelen, plaats heeft.

28. Wanneer zy bevinden, dat die, aan welken de executie der Ordonnantien op de gemeene Middelen is aanbevolen, nalatig zyn in de betrachting van hunnen pligt, zo zullen zy daar van kennis geven aan den Fiscaal der Financie, ten einde dezelve tegens de nalatigen zodanig kan procedeeren, als hy zal oordeelen te behooren.

29. Zy zullen in die deelen der Republiek, in welke sommige Middelen verpagt worden, die verpagtingen bywoonen, van dezelven aantekening houden, en die aantekeningen, na den afloop der verpagtingen, aan de Financiekamer inzenden, en wyders toezien, dat die verpagtingen naar behooren geschieden.

30. Het Wetgevend Ligchaam zal de Instructie formeeren voor de Substituut-Fiscaals, met insertie van de voorenstaande 25. 26. 27. 28. en 29. *Articulen.*

31. Vermids de gewoone Middelen niet toereikende zyn, om de algemeene Lasten des Lands te vinden, zal het Wetgevend Ligchaam eene heffing van penningen doen, welke werken zal over de geheele Republiek, naar het betrekkelyk vermogen der respective deelen en der Ingezetenen.

32. Ten dien einde zal 'er geheven of ingevoerd worden:

1. Ee-

1. Eene perſoneele belasting, gebaſeerd op de huuren der huizen, door de bewooners derzelve te betaalen; *'sGRAVENHAGE.*
2. Het Collateraal op de ſaldo's der boedels, ingevolge eene nieuwe Ordonnantie, door het Wetgevend Ligchaam te formeeren; *Ontwerp van Conſtitutie.*
3. Een Natiönaal Zegel door alle de deelen der Republiek, insgelyks op eene Ordonnantie, als vooren te formeeren; en
4. Eene belasting op de zuivere Inkomsten der Ingezetenen:

Of ſlegts éénige van deze middelen, of wel andere daar boven, indien 's Lands behoeften zulks gedoogen of eiſchen.

33. Deze inrigting zal aanvang nemen op den eerſten January 1798, en eindigen ten tyde, wanneer door het Wetgevend Ligchaam eene andere en verbeterde voet der Nationale Financie, ingevolge de Acte van Conſtitutie, zal zyn ingevoerd.

(Onderſtond)

Accordeert met deszelfs origineel.

(Was getekend)

C. BYLEVELD.

'sGRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

BYLAGE A.

CONCEPT-INSTRUCTIE

Voor het hoog Nationaal Gerechtshof.

Art. 1. De Préſident en Raaden, in dezen Hove geördonneerd, zullen, by het aanvaarden van hun Ambt, zich reſpectivelyk by Eede moeten zuiveren, dat zy, voor het verkrygen van hetzelve, aan niemand iets hoegenaamd beloofd of gegeven hebben, midsgaders zich verbinden, in het vervolg ook niets daar voor te zulien beloven of geven.

2. Zullen ook, geduurende hunne natemeldene functie, geene giften of gaven van eenige Perſoonen, Collegien, Departementen of andere Corporatien, hoe ook genaamd, die zy weten eenig Proces of Rechtsvordering voor dezen Hove te hebben, of apparentelyk te zullen verkrygen, ontvangen of genieten mogen, zelfs niet van eenigerhande ſpyze of drank, die Koopbaar is; ook niet na de uiting van het Proces, en, zo verre zy eenige der verboden giften of gaven ontvangen zullen hebben van eenige Perſoonen en goede Vrienden, die zy namaals vernamen, eenig Proces voor dezen Hove te hebben, het welk zy, ten tyde van het ontvangen, niet hadden geweten, zullen zy gehouden wezen, den Hove daar van te verwittigen en de voorſchreven ontvangen giften of gaven, of de waarde van dien, zodanig ten behoeve van den Armen, of anderſins, te bekeeren, als hun door dezen Hove zal geordonneerd worden, en daar en boven niet mogen ſlaan over de viſitatie van de Proceſſen, concerneerende den genen, van wien zy de voorſchreven giften of gaven ontvangen hebben, zonder daar toe by den Préſident en andere Raaden geädmitteerd te zyn: en zullen de voorſchreven

Pre-

President en Raaden zich alle jaaren, den eersten Rechtdag na de Wintervacantie, gehouden zyn, tegens den anderen by Eede te zuiveren, dat zy zieg in al het geen voorschreven is, wel en vroomelyk hebben gekweten.

's GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

3. Zullen ook niet mogen hebben eenige Pensioenen of Gagiën, buiten het geen hun van wege de Natie is toegelegd; noch ook eenige andere Ambten of Officien mogen verkrygen of blyven bezitten, direct of indirect, respectivelyk op poene van privatie van hun Officie.

4. Zullen provisioneel hunne zitting hebben te *Utrecht*, of waar het anders, in vervolg van tyd, door de Wetgevende Magt, van wegens het Bataafsche Volk, zoude mogen zyn geordonneerd.

5. Zullen ten minsten viermaal 'sweeks vergaderen, uitgezonderd in de gereguleerde Vacantien; als namelyk in de Paasch- en Pinksterweek, van half July tot half Augustus, en van half December tot half January; echter zal het den tydelyken President vrystaan, den Raad zo dikwyls extraördinair te convoceeren als hy zal noodig oordeelen.

6. Het Hof bepaalt de wyze, waar op de Leden, die zonder redenen, by het Hof voor voldoende gehouden, van de Vergadering afwezig zullen gebleven zyn, gemulcteerd zullen worden.

7. Zy zullen, geduurende hunne functie, ongehouden zyn tot eenige personeele diensten van togten of wagten, het zy in de plaats van hun lieder residentie, het zy elders.

8. Zy zullen Recht en Justitie administreeren in alle zaken, die by de Acte van Constitutie aan de Judicature van het Hof zyn opgedragen, of in het vervolg door het Wetgevend Ligchaam opgedragen zouden mogen worden, de Justitie daar in doen gehoorzamen en de Sententiën ter executie doen stellen.

9. Zy zullen wegens alle misdaaden, ter hunner judicature staande, het zy uit hoofde van

'S GRAVENHAGE.

Ontwerp van Constitutie.

den Persoon, die daar mede beticht wordt, het zy uit hoofde van de natuur der misdaad zelve, aan de genen, welke daar toe verzoek zouden willen doen, en zich tevens by dezen Hove gevangen zouden willen stellen, mogen verleenen Mandament van Purge, uit kragte van het welk ter plaatze, daar de betichte Persoon woonachtig is, en het delict begaan zoude zyn, en wyders ter Puye van het Hof zullen worden gedagvaard alle de genen, die zich partyen tegens dezelven zouden willen maaken, ofte eenige denunciatie van Getuigen tegens dezelven zouden willen doen; houdende het zelve Mandament tevens authorisatie op twee Leden van den Raad, die het Hof daar toe committeeren zal, om de denunciatie te ontvangen en de Getuigen te hooren; welke twee Leden vervolgends gehouden zullen zyn, al hetzelve Secretelyk aan den Hove overtebrengen, om daar op, by denzelven Hove, ter purge of rejectie van dien, en punitie, geprocedeerd en eindelyk gedecideerd te worden naar recht; blyvende de Impetrant, hangende de voorschreven Procedures, in besloten hegtenis, ten ware dat anders by den Hove zoude mogen zyn geördonneerd.

10. Zullen ook, indien eenige Partyen, by den Procureur-Natiönaal voor dezen Hove in Rechten betrokken, begeerden, zich te submitteeren aan de arbitrage van dezen Hove, en de Procureur-Natiönaal bereid was, van 's gelyken te doen, daar in zodanig kunnen disponeeren, als bevonden zal worden, tegen de Natie en Justitie misbruikt te zyn: en, indien zy eenige boeten decreteeren, zullen die aan de Natiönale Kas behoorlyk worden verantwoord; doch zal over geene misdaaden eenige compositie, hoe ook genaamd, mogen worden toegelaten, ten ware daaromtrent door de Wetgevende Magt anders zoude mogen zyn geördonneerd.

11. Het Zegel tot de zaken van de Justie zal be-

berusten onder den tydelyken President, die gehouden zal zyn, daar mede, by advis van den Raade, te doen zegelen alle Mandamenten en Provisien van Justitie, die, door of van wege dezen Hove, zullen geëxpediëerd worden. 's GRAVENHAGE.

12. By noodzaaklyke absentie of indispositie van den President, zal het oudste Lid in rang het *Présidium ad interim* waarnemen. *Ontwerp van Constitutie.*

13. Over alle zaken, waaromtrent de consideratien en het advis van dit Hof, als *Consiliarius* van de opperste Magt, door het Wetgevend Ligchaam, of één der Kamers, hetzelve uitmaakende, zullen gerequireerd worden, zal het Hof, zo voltallig mogelyk, vergaderd, moeten delibereeten en gehouden zyn, daaromtrent, met postpositie van alle andere zaken, aan de gedane requisitie te voldoen, zonder zich andersfins, direct of indirect, met eenige zaken van Policie te mogen bemoeien.

14. De werkzaamheden, aan dezen Raad by de Acte van Constitutie opgedragen, zullen door den President onder de Leden zodanig verdeeld mogen worden, als hy ten meesten dienste en bevoordering der Justitie noodig zal oordeelen.

15. De Advisen der Leden zullen altyd met redenen moeten bekleed zyn.

16. Niemand der Leden zal zyn, of zyner Medeleden advisen, of andere geheimen van dit Hof, eigener auctoriteit, mogen openbaaren, op pœne van correctie, suspensie of zelfs verlating van zynen dienst, zodanig als het Hof, naar omstandigheden van zaken, zal oordeelen te behooren.

17. Alle Requesten, mids door een Advocaat of Procureur, by dit Hof geädmitteerd, ondertekend zynde, zullen gelezen worden in den Raad, en zal daar op vervolgends, het zy door denzelven Raad, het zy door die genen, welke by denzelven Raade daar toe uit hun midden gecommitteerd zullen worden, zodanig gedisponeerd

's GRAVENHAGE. Ontwerp van Constitutie

of provisie van Justitie geördonneerd worden, als bevonden zal worden te behooren.

18 Alle Exploicten zullen van wegens dit Hof in de Plaats van deszelfs residentie gedaan worden door eenen van deszelfs Deurwaarders, en, elders in de Republiek, door zodanige persoonen, als daar toe van dezen Hove Commissie zullen hebben ontvangen.

19. Op geene andere, dan met een behoorlyk Natiönaal Zegel voorziene stukken, zal by dit Hof reguard mogen worden genomen.

Aan de Wetgevende Mâgt wordt overgelaten, niet alleen de interpretatie en ampliatie dezer provisiöneele Instructie, maar ook in het algemeen de facukeit, om zodanige nadere of ook andere Instructie voor dit Hoog Nationaal Gerechtshof te arresteeren, als in het vervolg van tyd bevonden zoude mogen worden, ten meerderen nutte en dienste van het Bataafsche Volk te zullen kunnen strekken.

(Onderstond)

Accordeert met deszelfs Origineel.

(Was getekend)

C. BYLEVELD.

Nog eenige dagen verliepen 'er, zints de dagteekening der *Proclamatie*, eer het Ontwerp ter algemeene beoordeelinge wierdt voorgelegd. Intusschen deedt de Nationaale Vergadering eene tweede *Proclamatie* afkondigen, by welke de Grondvergaderingen wierden opgeroepen tot het benoemen van Kiezers, welke eene keuze moesten uitbrengen van Leden, welke de thans zittenden vervangen,

gen, en alzoo eene tweede Nationaale Vergadering moeten zamenstellen.

'sGRAVENHAGE.

De Nationaale Vergadering, Representeerende het Volk van Nederland, allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederschap!

Wanneer niet onze raadpleegingen in het openbaar gehouden waren, en alle onze Bataafsche Medeburgeren, die zich verledigd hebben den loop daar van te volgen, zelve konden beöordeelen, de onafgebroken poogingen, door ons in het werk gesteld, om het Ontwerp van Constitutie in gereedheid te hebben binnen den tyd daar toe by het Reglement voorgeschreven, zou het ons moeilyker vallen hen te overtuigen, dat omstandigheden, buiten ons bereik, en die by de opstellers van het voorsz. Reglement niet hebben kunnen worden voorzien, ons, tegen onzen wensch en wil, belet hebben, dit ontwerp vroeger ter kennis en beoordeeling des Nederlandschen Volks te kunnen brengen, als wy nu doen zullen, by eene Proclamatie, die binnen weinige dagen ten dien einde van onzent wegen staat te geschieden.

Dan, eene volkomen overtuiging van in deezen onzen pligt betracht, en geen tyd verzuimd te hebben om aan den ons gegeeven last, zoo veel en zoo spoedig als zulks van ons afhing, te voldoen, stelt ons gerust, dat de Bataafsche Natie eene vertraaging van eenige weinige weeken veel eerder aan ons ten goede zal houden, dan dat wy door overhaaste en minder voorzigtige beraadslagingen, een Plan van Constitutie aan dezelve zouden hebben aangeboden, dat, behalven de onvolmaaktheden, die het kenmerk zyn van alle menschelyke zamenstelsels, nog daar boven de blyken zou draagen van overyling en onnaauwkeurigheid.

'S GRAVENHAGE.

Proclamatie ter Oproepinge van de Grondvergaderingen.

Deeze vertraaging echter moet ten gevolge hebben, dat, hoe spoedig, en op welk eene wyze ook het Besluit des Nederlandschen Volks, op dit, eerlang aan hetzelve aan te bieden Ontwerp van Constitutie vallen moge, het nieuw Bestuur, dat, ten gevolge van eene aangenomene Constitutie, het tegenwoordig tusschen Bestuur zal moeten opvolgen, niet zal kunnen geörganiseerd en in werking gebragt worden voor den eersten September aanstaande, met welken dag onze zittingen zullen moeten geëindigd zyn.

En hier om is het, dat Wy, getrouw aan het voorschrift van den Lastbrief, aan ons door onze Medeburgeren gegeeven, by deezen oproepen het Volk van Nederland, op den eersten dag der agttiende maand na onze eerste byeenkomst, die zyn zal op Dingsdag den eersten Augustus 1797. aanstaande, een ieder in de Grondvergadering, waar toe hy behoort, ten einde alsdan te benoemen de Kiezers tot het doen van eene nieuwe keuze van Leden tot eene tweede Nationaale Vergadering, die de tegenwoordige zal moeten vervangen; terwyl wy den volgenden dag, die zyn zal den tweeden Augustus 1797., bepaalen, om op den zelven de keuze deezer Leden door de Kiezers te worden gedaan: alles op dezelfde wyze en ten einde als by het voornoemde Reglement is voorgeschreeven, het welk wy by deezen willen hebben gehouden voor herhaald en van woorde tot woorde alhier te zyn geinsereerd. En verzoeken en ontbieden Wy, nu voor als dan, de alzo nieuws gekoozen Leden deezer aanstaande tweede Nationaale Vergadering, om zich zoo spoedig mogelyk, en uiterlyk binnen drie weeken na den dag hunner verkiezinge, naar den Haage te willen begeeven, en derzelver Credentiaalen aan ons, of aan eene daar toe uit ons midden te verkiezen Commissie over te geeven, ten einde op den eersten September daaraanvolgende derzelver werkzaamheden te kunnen aanvaar-

vaarden, en ons in onze functien te vervangen. 's GRAVENHAGE.

Wy herhaalen hier de ernstige en plegtige vermaaning, ter gelegenheid der daarstelling deezer Nationaale Vergadering, aan onze Medeburgeren gedaan, en waar van zy het voortduurend gewigt met ons zullen bezeffen: ,, om doch zoodaanig ,, eene keuze van Kiezers uittebrengen, door ,, welke eerlyke, verstandige en Vaderlandlieven- ,, de Mannen in deeze aanstaande Nationaale ,, Vergadering worden geplaatst, ten einde het ,, geluk van Neêrlandsch Volk bevoorderd, en ,, door eene vaste Constitutie gevestigd mag ,, worden."

Proclamatie ter Oproepinge van de Grondvergaderingen.

En ten einde deeze behoorlyk ter kennis kome van allen die zulks aangaat, verzoeken en ontbieden Wy de Hoogstgeconstitueerde Magten der byzondere Gewesten, om deeze onze Proclamatie te doen publiceêren en affigeeren, waar men zulks te doen gewoon is, en voorts om de noodige ordres te stellen, dat zoo in derzelver Gewesten, als in zoodanige Landen en Plaatzen buiten dezelve, in welke de Volks-telling op hunne ordre geschied is, aan deeze onze intentie op de beste wyze worde voldaan.

Aldus gedaan en geärresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 9 Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid,

(Was geparapheerd)

G. W. VAN MARLE, vt.

(Onder stond)

Ter ordonnantie van bovengemelde Vergadering.

(Was Getekend)

C. BYLEVELD.

'S GRAVENHAGE. Eene Verbod der Staaten Generaal van 14 Augustus 1795, raakende den uitvoer van Geld en Geldfpeciën, hadt in den buitenlandfchen handel in Goud- en Zilverwerk merkelyke zwaarigheden en belemmeringen veroorzaakt. 't Was ter wegneeminge van dezelve, dat de Nationaale Vergadering omtrent een vryen uitvoer van nieuw gemaakt, dus genoemd, Goud- en Zilverfmids Kleinwerk, eenige fchikkingen beraamde, in eene Publikatie van 13 deezer.

De Nationaale Vergadering, Reprefenteerende het Volk van Nederland, Allen den geenen die deeze zullen zien of hooren leezen, Heil en Broederfchap! doet te weeten:

Dat alhoewel aan de eene zyde by het Placaat van de Staaten Generaal van den 14. Augustus 1795. verboden is, de ftrafbaare uitvoer van Geld en Geldfpecien en Muntmateriaal, en het verfmelten en veranderen van Standpenningen; en by onze Publicatie van den 4 November 1796. daar tegen nadere voorzieningen zyn gedaan: en daar by in het oog is gehouden de zoo onöntbeerlyke, als heilzaame circulatie en omloop van het Geld *binnens-lands*.

Echter aan den anderen kant ook behooren te worden weggenomen alle die zwaarigheden, welke dezelve voorzieningen hebben veroorzaakt aan den Handel of Commercie, door Ingezetenen deezer Landen naar buiten 's Lands gedreeven wordende, met nieuw gemaakt Goud- en Zilverfmits Kleinwerk.

ZOO IS HET, dat wy goedgevonden hebben te ftatueeren en te decreteeren.

Art. 1. Dat van nu voordaan, allerlei nieuwge-

gemaakt Goud- en Zilversmits Kleinwerk (Ta-fellepels en Vorken in deezen, voor kleinwerk gereekend) naar buiten 's Lands zal kunnen en mogen verzonden worden; edoch niet anders, dan voorzien zynde van een gewoon zoogenaamd buitenlandsch Pasport.

'S GRAVENHAGE.

Publ. omtrent den Uitvoer van Goud- en Zilverwerk.

2. Dat echter zoodanig Pasport aan de Ingezetenen ten opzichte van het voorsz. Goud- en Zilversmits Kleinwerk, gratis en ongezegeld zal worden verleend.

3. Dat de Verzenders gehouden zullen zyn, zoodanig Goud- of Zilversmits Kleinwerk, welke zy buiten 's Lands willen verzenden, te vertoonen aan de Municipaliteit van hunlieder Plaats, of wel aan deskundige Lieden, door dezelve Municipaliteit daar toe te committeeren en te qualificeeren, welke daar van, insgelyks gratis een Certificaat zullen moeten uitleveren; en dat het aldus vertoonde Kleinwerk in tegenwoordigheid van die Municipaliteit of Gecommitteerden, zal moeten gedaan worden in de daar toe gedestineerde Kist, Vat, Mand, Pak of Zak, en daar na, door die Municipaliteit of Gecommitteerden en door den Afzender moeten gezegeld en gemerkt worden.

4. Dat van nu voordaan al het voorsz. Goud- en Zilversmits Kleinwerk zal zyn geliberecrd en vrygesteld van de belasting van één ten honderd, op den uitvoer daar van bepaald in de Lysten van de Gemeene Middelen op de inkomende en uitgaande Goederen en Koopmanschappen, en Placaat op den ophef van de Convooyen en Licenten van H. H. Mog. van 31. July 1725.

5. Dat ook van nu voordaan, by het verzenden van het voorsz. Goud- en Zilversmits Kleinwerk, niet meer zal behoeven te worden gesteld eenige Cautie, of geëxhibeerd eenig Certificaat der Regeering van de Plaats der destinatie.

6. Dat het gestatueerde by Art. 4. van onze Publicatie van 4. November 1796. ten opzichte van

'S GRAVENHAGE. Publ. omtrent den Uitvoer van Goud- en Zilverwerk.

van de wyze van dusdanige verzending Landwaards van vreemde Muntſpeciën, of Gouden of Zilveren Baaren of Staaven, van dezelfde applicatie zal zyn op het meergenoemde Goud- en Zilverſmits Kleinwerk.

7. Dat eindelyk in het generaal het voorſz. Placaat van Hun Hoog Mog. van 31. July 1725. en van 14. Augustus 1795. en onze Publicatie van 4 November 1796. in zoo verre dezelven by deeze Publicatie niet worden veranderd, en ſpeciaal het 5. Art. van onze Publicatie van 4. November 1796. in derzelver volle kracht blyven.

En op dat niemand hier van eenige onkunde zoude kunnen voorwenden, ontbieden en verzoeken wy de hoogstgeconſtitueerde Magten in de reſpective Gewesten, en alle andere Justicieren en Officieren deezer Landen, dat zy deeze onze Publicatie van ſtonden aan doen afkondigen en aanplakken, ter plaatzen waar men zulks gewoon is: lastende en beveelende wy ons Committé tot de zaaken van de Marine, de Fiscaals, Commiſen Generaal en alle andere Officieren deezer Landen, deeze onze Publicatie en bevelen te achtervolgen, en te doen achtervolgen, procedeerende en doende procedeeren tegen de overtreeders van dien, zonder eenige gunst, inſchikkelykheid of verdrag. —

Aldus gedaan en geärresteerd ter bovengemelde Vergadering, in den Haage, den 13. Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafſche Vryheid.

(Was geparapheerd)

H. H. VITRINGA, vt.

(Onder ſtond)

Ter ordonnantie van dezelve.

(Was geteekend)

D. VAN LAER.

Ee-

Eene belasting op Huizen en Gebouwen, in het Gewest Holland onder den naam van *Verponding* bekend, is eene ryke bron van 's Lands Kas. Billyk, dat, in deezen geldbehoeftigen tyd, tegen het meer of min uitdroogen van die bron gezorgd wierdt. Daar toe diende eene Publikatie van het Provinciaal Bestuur van Holland, tegen het afbreeken van Verponding doende Huizen en Gebouwen, 't en zy voor de afgebrokenen nieuwe worden in de plaats gesteld. 's GRAVENHAGE.

Het Provintiaal Bestuur van Holland, allen hunnen Medeburgeren, Heil en Broederschap! doet te weeten:

Alzoo wy in ervaaringe zyn gekomen, dat, offschoon het in zommige Steden en Plaatsen binnen deeze Provintie aan de Ingezetenen niet is gepermitteerd, maar integendeel, om goede redenen, expresselyk verboden, om op eene allezins eigendunkelyke en willekeurige wyze, zonder speciaal consent van het Provintiaal Committé, als vervangende het Collegie van Gecommitteerde Raaden, bevoorens zoo in het Zuider- als in het Noorder-quartier geëxteerd hebbende, als van de respective Municipaliteiten, eenige Huizen, Molens, of andere in de Verponding contribuëerenee Gebouwen af te breeken en te amoveeren, zonder daar voor anderen in de plaats wederom te stellen; daar en tegens een diergelyk verbod op andere Plaatzen niet gevonden wordt, 't welk niet alleen strydt tegens die principes van Gelykheid, welke by ons aangenomen zyn, en waar op alle onze Medeburgers eene billyke aanspraak mogen maaken; maar waar van ook het gevolg is, dat de Ingezetenen op de laatstgemelde Plaatzen zich zoodanig eene eigendunkelyke amotie maar meer dan te veel veroorloven, alles in

præ-

's GRAVENHAGE.

præjuditie van de gemeene zaak en tot aamerkelyke ſchade van den Lande.

Publ. tegen het afbreken van Huizen, enz.

ZOO IS HET, dat wy daar in willende voorzien, en teffens dien aangaande eene generaale cynoſure willende daar ſtellen, goedgevonden hebben, te decreteeren, gelyk wy decreteeren by deeze, dat niemand, waar ter Plaatze ook, binnen dit Gewest, eenige Gebouwen, in de Verponding contribuëerende, zal vermogen af te breeken en te amoveeren, of te doen afbreeken en amoveeren, zonder ſpeciaale permisſie en conſent van het Provintiaal Committé van Holland, 't welk wy by deeze qualificeeren, om op de verzoeken, die aan hetzelve deswegens zouden mogen worden gedaan, na bekomen bericht van de reſpective Municipaliteiten der Steden en Plaatſen, alwaar zoodanig eene Amotie zoude moeten geſchieden, te disponeeren, zoo als het zelve naar bevind van zaken zal vermeenen te behooren; ten zy eenig en alleen in dat geval, waarin hy, die dezelve Amotie doet, daadelyk, immers binnen den tyd van een Jaar daarna, ter plaatſe, of op het Erf, alwaar het geämoveerde heeft gestaan, iets anders van gelyke waarde opbouwde, en daar voor in de plaats ſtelde, en waar voor door zoo iemand, ten genoegen van de Municipaliteit, genoegzaame zekerheid zal moeten worden gegeeven of cautie geſteld, voor en al eer hy met de voorſz Amotie zal mogen beginnen, of begonnen, zal mogen voortgaan, en des zulks alles op poene, dat die geen, welke zoodanig eene Amotie, zonder ſpeciaale permisſie en conſent van het Committé Provintiaal van Holland mogte hebben gedaan, niet alleen zal vervallen in eene boete van ƒ 300., maar ook boven dien daadelyk geconſtringeerd zal worden, voor het geamoveerde iets anders van gelyke of meerdere waarde in de plaats te ſtellen

Gelastende en beveelende alle Officieren en Justicieeren, exactelyk acht te geeven, dat deeze

on-

onze Publicatie behoorlyk worde nagekomen en achtervolgd. 's GRAVENHAGE.

Gedaan in den Haage, onder het klein Zegel van den Lande, den 23 Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

A. J. VERBEEK, vt.

Ter ordonnantie van dezelve.

C. SCHEFFER.

Eene Publikatie van het zelfde Provinciaal Bestuur, van 26 deezer, behelzende eenige schikkingen omtrent het Regt op de Waag, was van deezen inhoud.

Het Provintiaal Bestuur van Holland, allen den geenen, die deeze zullen zien, of hooren leezen: Heil en Broederschap! doet te weeten:

Dat wy hebben goedgevonden te resolveeren en te bepaalen, dat de Waagen in de zoogenaamde kleine Steden en op het platte Land, even en in diervoegen voordaan zullen worden gerespecteerd, als die der groote Steden, en dat mitsdien de Inwoonders van de zoogenaamde kleine Steden en het platte Land zullen worden ontheft van het bezwaar, om, na vertooning hunner Waag-cedullen, andermaal het recht op de Waag te moeten voldoen.

En, naardien hier door, aan de eene zyde, wel de gelykheid bevorderd, maar ook daar tegen aan 's Lands Finantie eenig nadeel zal worden toegebragt, en het niet meer dan billyk is, dat het zelve op de meest geschiktste, en minst onereuste wyze worde vergoed, door eene verhooging van sommige Articulen of anderszins; ZOO IS HET, dat wy, na rype deliberatie, en na al-

voo-

'sGRAVENHAGE. vooreens te hebben ingenomen het advis en de consideratien van het Provintiaal Committé, hebben goedgevonden te decreteeren en te statueeren, zoo als wy decreteeren en statueeren by deeze

Publ. omtrent het regt op de Waag. Dat de belasting op de Tabak van nu voordaan zal verhoogd worden met ééne stuiver op de honderd ponden, en mitsdien gebragt van drie tot op vier stuivers.

Dat de belasting op allerlei Suikeren ook van nu voordaan verhoogd zal worden met ééne stuiver op de honderd ponden, en dus gebragt worden van vier tot op vyf stuivers.

Dat de belasting op de Boter insgelyks met ééne stuiver op de honderd ponden verhoogd, en alzoo van drie tot op vier stuivers zal gebragt worden.

Dat, om de ongelykheid, die 'er tusschen de Verkoopers en de Koopers van Kaas als nog plaats heeft, weg te neemen, zy beide gelykelyk, even veel van de honderd ponden zullen betaalen, en dat mitsdien de Verkoopers zoo wel drie en een halve stuiver op de honderd ponden zullen betaalen, even zoo als de Koopers dat nu verpligt zyn; zoo dat de belasting op de honderd ponden Kaas van vyf tot zeven stuivers zal worden gebragt, waar door ten opzichte van deeze specie, zoo als omtrent alle de overige, die gelykheid betracht wordt, dat Kooper en Verkooper van het Waagrecht een ieder de helft betaalen, waar van alleen de Kaas uitgezonderd was.

En, naardien by het 6. Art. der Ordonnantie op de Waag van den 7. Augustus 1748., met de daar op gevolgde Resolutien, van tyd tot tyd genomen, een merklyk voorrecht aan de Waagen in de groote Steden boven die der kleine en van het platte Land hebben toegekend, en het de noodzaaklykheid mitsdien vordert, dat, ter wegneeming van deeze ongelykheid in de gem. Ordonnantie, de noodige veranderingen worden gemaakt,

zoo

zoo wordt van nu voordaan het laatste lid van het vyfde Artikel dier Ordonnantie, beginnende met de woorden: *zonder dat 'er eenige goederen enz.* met het geheele zesde by deeze vernietigd, en het eerste gedeelte van het vyfde, met het zevende Artikel aldus gecombineerd:

'sGRAVENHAGE.
Publ. omtrent het Regt op de Waag.

Art. 5. Dies zal men alle Goederen, de Waag subject zynde, mogen transporteeren in andere Steden, om den voorsz: Impost van de Waag betaald te worden, ter Plaatse daar die Goederen gewoogen zullen worden; doch zullen geen Collecteurs van deezen Impost binnen noch buiten de Steden mogen composeeren; en het geen daar verder volgt.

Echter zal het niet geoorloofd zyn, om in de kleine Steden, of ten platten Lande, alwaar nooit een Waag is opgericht, 'er een eopterichten, zonder daar toe de noodige permissie van het Provintiaal Bestuur te hebben bekomen.

Dat, naardien in de Resolutie van 23. Juny 1751, by de voormaalige Gecommitteerde Raaden genomen, bepaald is, dat Goederen, de Waag subject, komende van de eene Stad in de andere, niet mogen worden opgeslagen, voor en aleer getoond is, dat dezelve op een *Publieke geprivilegiëerde Stads Waag* zyn geweest, en het recht van de Waag daar van is betaald, zoo worden de woorden *Publieke geprivilegiëerde Stads Waag* by deeze veranderd in de woorden van *Publicke 's Lands Waag.*

Dat, zoo mede by de Resolutie van den 5. September 1754, ten aanzien van de geoctroyeerde Waag te Noordwyk, by de voormaalige Staaten genomen, getermineerd zynde,

„ Dat de Goederen, in die Waag gewoogen, „ in de Steden wel niet herwoogen behoeven te „ worden, doch dat het Waagrecht dieswegens „ in de Steden moet worden betaald, en daar

'sGRAVENHAGE. „ van een Billet gehaald," het geen met de door ons als nu geïntroduceerde Gelykheid niet overeenstemt, zoo wordt mitsdien dezelve Resolutie by deeze geheel vernietigd.

Publ. omtrent het Regt op de Waag. Dat vervolgens in de Resolutie van 3. February 1756, by de voormaalige Gecommitteerde Raaden genomen, voorzien en gezorgd zynde, dat ten platten Lande, ook op zoodanige plaatsen, alwaar het recht en gebruik van een publieke Waag niet gevonden wordt, het Waagrecht van de Boter ingevorderd en betaald wordt, even zoo wel, als op die plaatsen, alwaar publieke en geprivilegeerde Waagen exteeren, en op het einde dier Resolutie nog wordt bepaald, *dat de verpligting van de Ordonnantie — om van de Boter, die in de Steden gebragt wordt, schoon ten platten Lande op een geprivilegiëerde Waag gewoogen, andermaal het recht op de Waag te betaalen, in zyn geheel blyft.*

Zoo decreteeren Wy, dat deeze bepaling, als rustende op het nu vernietigd zesde Artikel der Ordonnantie, voor geäbrogeerd moet worden gehouden.

Doch, naardien in sommige van de zoogenaamde kleine Steden, niet minder, dan op het platte Land, een ongeregelde wyze van invordering en verantwoording van 's Lands recht plaats heeft, zoo zullen voordaan de Waagmeesters, door de respective Regeeringen ter plaatsen, alwaar eene Vacatuure voorvalt, of eene nieuwe Waag wordt opgericht, worden aangesteld, zoo nogthans, dat de alzoo aangestelde, ter bekoming van de noodige Instructie, en ter ap- of improbatie aan het Provintiaal Committé moet worden voorgedragen; zullende het Committé in 't laatste geval, verpligt en gehouden zyn, de redenen op te geeven, waarom zy die aanstelling improbeert.

En op dat niemand hier van eenige ignorantie pretendeere, zoo ontbieden en beveelen wy alle Officieren, Rechteren en Justicieren, omme de voorsz.

voorsz. Publicatie te achtervolgen en te doen achtervolgen, procedeerende en doende procedeeren, tegen de Fraudateurs en Overtreeders derzelve, zonder eenige gratie, faveur of dissimulatie.

Gedaan in den Haage, onder het klein Zegel van den Lande, den 26. Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

A. J. VERBEEK, vt.

Ter Ordonnantie van het Provintiaal Bestuur voornoemd.

C. SCHEFFER.

Aangaande den staat van Ontvangst en Uitgave der Provincie Holland over de Maanden January en February deezes Jaars, zoo als dezelve by de onderscheidene 's Lands Ontvangers is verântwoord, is de volgende opgave ons ter hand gekomen.

ONTVANGST.

Op den 1 Janary 1797. in Kas,	*f* 3,316,107: 4. 4
Van Oude Collective Middelen of 10e. 15e. 20e. 40e. en 80e. Penning.	235,577: 14: 9
—— Gecollecteerde gemeene Lands Middelen.	1,227,500: 18: 8½
—— de 100e. 2de 100e. en 200e. Penningen	75,606: 19: 9½
—— Verpondingen Ordinaris en Extraordin.	193,862: 8: 4½
—— Turf, Kolen en ontgrondingen.	59,974: 18: 6

Qq 2 Van

'S GRAVENHAGE. Staat der Kas in Holland, enz.

Van Veen-Ambachten.	4,500: 0: 0
—— Het Kleinzegel en tiende Verhoging.	93,291: 2: 0
—— de Munten na aftrek van het gezonde Goud en Zilver.	14,317: 12: 0
—— Ambtgelden.	550: 0: 0
Aan Provinciaale Recepisfen van 26 Mey 1796. tot betaling van Ordonnantien en Aflosfing van Amptgelden.	1,908,900: 0: 0
In de Negotiatien 17 July 1795. in contant en Beleenbank Geld.	57,546: 7: 0
—— Lotery 10 February 1796 in Idem.	49,409: 8: 10½
In de Geldheffing 30 Juny en 10. Augustus 1796 in Idem.	4,127,768: 4: 11
Anticipatie op de Geldheffing uit Recepisfen en Beleenbank Geld.	f 1,470,398: 6: 0
Wegens Intresfen van de Stad *Monnikendam*.	600: 0: 0
—— Restitutie van Intresfen by Conversie van Recepisfen.	436: 4: 0
	f 12,836,546: 17: 3½

UITGAAF.

Intresfen, Los- Lyf- en 30 Jarige Renten.	f 708,938: 9: 9½
—— op Coupons van de O. I. Comp.	73,390: 12: 0
—— Anticipatie penningen.	1,150: 0: 0
Renten aan de Steeden competeerende.	541: 10: 0
Rantsoen en Oortjes Gelden.	82,902: 4: 5

Vry-

Vrydom in plaats impositie en Restitutie. *f*	4,685:	6:	9	's Gravenhage.
Kwytscheldiug en Onkosten op de 100e, 2de 100e en 200e Penning.	4,410:	18:	9	*Staat der Kas in Holland, enz.*
Kwytscheldiug van Ordinaris Verponding.	2,881:	4:	6	
Recepissen 1794 en 1795 by de Gaarders gecollecteerd.	3,645:	15:	3	
Provinciale Recepissen, by idem	38,684:	4:	0	
Ingekomen en afgeschreven Beleenbankgeld.	1,852,494:	2:	6	
Amtgelden afgelost met Provinciale Recepissen.	1,596,500:	4:	3	
Onkosten, Negotiatie en restitutie van te veel gefourneerd, 11 Juny 1795.	9,245:	4:	0	
Fortificatien, Magazynen, Rivieren, Dyken en Zeeweeringen.	247,932:	4:	0	
Militaire Tractenten, Pensioenen en Oude Soldeyen.	204,465:	8:	6	
Militie in de Steeden en Turf en Kaarsfen.	3,390:	13:	0	
Onkosten Fransche Troupes wegens Vivres enz.	131,873:	7:	2½	
Idem wegens geconfisqueerde Neutrale Schepen.	37,660:	8:	6	
Betaling op het Tractaat van Alliantie met de Fransche Republiek.	294,774:	7:	0	
Betaling op de 60 Mill. voor de Landmacht.	1,374,233:	10:	0	
voor de Marine.	1,590,198:	14:	0	
voor Artill. Paarden.	2,756:	16:	0	
voor Graanen.	4,000:	0:	0	
voor Defroyementen.	83,422:	11:	0	
Aan het vyfde Departement van de O. I. C.	12,891:	12:	0	
Præmien voor ingevoerde Graanen.	131,657:	14:	0	

'S GRAVENHAGE.

Staat der Kas in Holland, enz.

Præmien voor de Yslandsche Visschery.	*f*	15,300:	0:	0
Subsidie aan den Hove van Holland.		16,000:	0:	0
——— aan 's Lands Universiteit.		1,772:	12:	0
——— aan Predikanten, Kerken en Scholen.		23,937:	1:	6
Tractementen enz. aan de Ontvangers en Onkosten Collective Middelen.		33,058:	14:	9
Pensioenen aan Tolbedienden en anderen.		5,275:	3:	0
Onkosten Staatsgevangen en Misen van Justitie.		4,308:	11:	0
Onderstand aan uitgeweeken geweest zynde Bataven.		430:	4:	0
Aan de Commissie tot de Burgerwapening.		787:	13:	0
Aan het Kooreameeters Gilde te *Amsterdam*.		1,614:	7:	10½
Onkosten van de Bureaux, 't Hof, Bodeloonen, enz.		24,346:	19:	0
Wegens Vacatien, Commissien als anders van 't Bestuur.		16,884:	8:	0
Diverse zaken, voorkomende op het Generaal Respect.		17,099:	18:	4
Op ultimo February 1797 by de respective Ontvangers in Kas.		4,176,923:	3:	10½
	f	12,836,546:	17:	3¼

HAARLEM.

Onlangs gaeden wy verslag van eene proeve, met eene Brandspuit genomen, door den kundigen en verdienstelyken Heer M. VAN MARUM uitgevonden. 's Mans vereniging ter

ter kennisse der Nationaale Vergaderinge gekomen zynde, en derzelver opmerking gewekt hebbende, hadt dezelve de goedheid, op verzoek dier Vergaderinge, het volgende berigt, raakende het gebruik van het nuttig werktuig, wel ter kennisse van het Algemeen te willen brengen. HAARLEM.

Met veel genoegen gezien hebbende uit het Decreet der Nationaale Vergadering, van den 30 Mai laatstleeden, waarvan dezelve my een extract heeft gelieven te zenden, dat de Nationaale Vergadering acht geslaagen heeft op de Proefneemingen, door my ter verbeetering van de inrichting tot het Brandbluschen genomen, en dat dezelve gedecreteerd heeft te verklaaren, dat het om van het door my gebruikte Werktuig de beste Vruchten te trekken, het de Vergadering aangenaam zyn zal, wanneer ik omtrent het gemelde Werktuig en myne genomene Proeven eenige nadere informatien en voorlichtingen, aan het Publiek, door den druk zal willen kenbaar maaken, tracht ik, thans, door het volgende, aan de intentie der Nationaale Vergadering te voldoen.

De goede uitslag myner Proefneemingen omtrent het Brandbluschen, op den 8 en 11 Mai alhier genomen, is geenzints toeteschryven aan eenige nieuwe vinding of byzonder maakzel van de draagbaare Brandspuit, maar alleen aan de wyze, waarop dezelve door my gebruikt is: want de Spuit bestaat, even als de gewoone Brandspuiten, uit een Koper Vat, waar in het water door een Pomp wordt ingeperst, en waar uit het door de daarin verdikte lucht word uitgedreeven. Ik heb derhalven alleen te melden, wat men, volgens myne ondervindingen, te doen hebbe om door een kleine of draagbaare Brandspuit een fellen Brand in den kortsten tyd te bluschen.

HAARLEM.

Berigt van Dr. van Marum, wegens een draagbaare Brandspuit.

Voorafgaande Proefneemingen omtrent het Brandblusschen, door my in January 1795 genomen, (waarvan een Verhaal te vinden is in de Letterbode van 23 en 30 January 1795), hebben my geleerd, dat, om by elken Brand de vlam te doen ophouden, het alleen noodig is de oppervlakte van het geen in Brand staat ter plaatse waar de vlam uit voorkomt, te bevochtigen, en zy hebben te gelyk geleerd dat slegts zo veel water, als hiertoe vereischt wordt, ook in elk geval genoegzaam is om de vlam uittemaaken; mits het bevochtigen van het geen in Brand staat, op eene geregelde wyze geschiede Ten dien einde behoort men in het Spuiten voornaamlyk hierop te letten, dat men den straal zodanig bestuure, dat de geheele oppervlakte van het geen in Brand staat, achtervolgens door het water bevochtigd en gebluscht worde, en wel op zodanig eene wyze, dat 'er tusschen beide geene brandende plaatsen overblyven; want zo men hier niet oplet, dan doet de hitte van de vlam, welke hier en daar blyft aanhouden, ras wegdampen het water waarmede het gebluschte hout nog bevochtigd is, en dit geraakt dan weder op nieuw in brand.

Uit deezen algemeenen regel, die de gemelde Proefneemingen geleerd en bevestigd hebben, is het nu ligtlyk afteleiden, wat men in elk geval te doen heeft, om door een kleine of draagbaare Brandspuit op het spoedigste den Brand te blusschen.

1. Wanneer de Brand zich nog tot een enkele Kamer bepaalt, dan zal men het best slaagen door dezelfde manier te volgen, waarvan de goede uitslag door de bekende Proefneemingen van 8 en 11 Mai gebleeken is, en welke in het bericht dier Proefneemingen reeds hoofdzaaklyk is opgegeeven. Men stelle namelyk de Spuit voor de Deur of voor een geopend of verbroken Raam van het Vertrek, en men bespuite eerst dat gedeel-

deelte, het geen het naast by de Deur of het Haak-Raam is, waarvoor de Spuit staat; en zo dra de vlam op die plaats, die door het water geraakt wordt, ophoudt (het geen men aanstonds ziet gebeuren) behoort men met den meesten spoed de naastgeleegene deelen te bespuiten, en op zodanige wyze den straal in het Vertrek voort te leiden, dat 'er geene in Brand staande Vakken, tusschen het geene gebluscht wordt, overblyven. Zo dra men den straal op deeze wyze zo verre in het Vertrek heeft rondgeleid, als by dien stand van de Spuit geschieden kan, dan brenge men de Spuit voor een ander Raam of Opening van het Vertrek, en men bespuite weder op gelyke wyze al het geen men daar met een straal bereiken kan. Op deeze wyze overwint men den Brand wel haast zoo verre, dat men de Spuit in het Vertrek kan draagen, zo dra dit doenlyk is, dan zal men in een oogenblik kunnen uitmaaken al wat nog brandende of smeulende is.

LEM. *Berigt van Dr. van Marum, wegens een draagbaare Brandspuit.*

In sommige gevallen kan men door den rook of damp verhinderd worden, zich in of zeer naby de deur van het in Brand staande Vertrek te stellen; in dit geval behoort men door het spoedig openen of verbreeken van de Vensterraamen aan den damp een uitgang te geeven. Hoe hooger de opening gemaakt worde, des te beter zal de damp 'er uitgaan: men zal dus wel doen met het boven gedeelte der Raamen te openen of aan stukken te slaan.

2. Wanneer de Brand zich niet meer bepaalt tot het Vertrek of de Plaats, waar dezelve ontstaan is, maar reeds tot het geen daar boven is, is doorgedrongen, behoort men met de draagbaare Spuit het blusschen aldaar te beginnen waar de Brand zyn oorsprong genomen heeft, en vervolgens tot het blusschen van hoogere gedeeltens van den Brand overtegaan. Elke Brand zal altoos het spoedigste gebluscht worden, wanneer

HAARLEM.

Berigt van Dr. van Marum, wegens een draagbaare Brandspuit.

men van onderen op begint: want anders wordt dikwyls, het geen boven aan een gebouw gebluscht is, door de vlammen die uit laagere gedeelten opryzen, op nieuw weder aangestooken. Een zodanige Spuit als door my gebruikt is, kan gemakkelyk de trappen opgedraagen, en overal naby den Brand gebragt worden: zy is deswegens, zo lang de Brand niet zo verre de overhand heeft, dat zulks onmooglyk is, een veel geschikter Werktuig dan de gewoone groote Brandspuit, om den Brand op eene geregelde wyze, en dus op 't zekerste en spoedigste te bluschen.

9. Wanneer de Brand zich ook zydelings verder verspreid heeft, dan de Plaats waarin zy ontstaan is, behoort men te beginnen, waar dezelve het hevigst is, en altoos in den fellen gloed rechtstreeks intespuiten, op zodanig eene wyze dat het water altoos dat geene bereike, waaruit de vlam voortkomt. Nimmer behoort men door de felheid van den Brand zich te laten afschrikken. Men herinnere zich myne eerste Proefneeming van den 8 Mai, waarby de Brand door alle Aanschouwers Onbluschbaar geoordeeld wierd, en welke echter in weinige Minuuten door 5 Emmers Water wierd overwonnen.

Men kan 'er zich volgens myne Proefneemingen op verlaaten, dat, om in alle gevallen den Brand te bluschen, het alleen noodig is op het geen in Brand staat zo veel water te brengen, dat deszelfs oppervlakte 'er door geraakt worde. Dit is alles wat 'er tot het Brandbluschen vereischt wordt, van welken aart de Brandstoffen ook zyn moge. Immers hebben myne Proefneemingen omtrent het bluschen van aangestoken Teertonnen, van Pikkransen in hoopen opeen gestapeld, van Byënkorven met een mengsel van Pik en Teer doortrokken, van aangestoken kookende Olie en diergelyken, doen zien, dat de felste brandende Stoffen zelven, met zeer weinig water kunnen gebluscht worden, wanneer naamelyk

lyk slechts de oppervlakte dier brandende Stoffen, zo verre daaruit de vlam voortkome, door het water kan geraakt worden.

HAARLEM. Berigt van Dr. van Marum, wegens een draagbaare Brandspuit.

Om alle misverstand aangaande myne meening voor te komen, acht ik het nodig hier by te voegen, dat ik door myne aanpryzing van kleine of draagbaare Brandspuiten, het gebruik der gewoone groote Brandspuiten geenzins geheel wil afraaden. Wanneer een gebouw van aanmerkelyke hoogte, zo verre door den brand is aangegreepen, dat het niet meer doenlyk is eene draagbaare Spuit naby den brand te brengen, dan zal men met meerder voordeel van de gewoone groote Brandspuiten gebruik kunnen maaken.

By het gebruik van groote Spuiten zal men ook gelukkiger kunnen slaagen, wanneer men in acht neemt, het geen myne Proefneemingen geleerd hebben, te weeten: 1. Dat geen Brand, van wat Brandstoffe dezelve ook zyn moge, onbluschbaar is, en dat men derhalven nooit moet laaten Branden het geen Brandt, en dat men dus nooit de Spuiten alleen ter beveiliging van de naast geleegene Gebouwen gebruike, gelyk uit het schadelyk vooroordeel van onbluschbaarheid van een hevigen Brand te dikwils gebeurd is. 2. Dat men beginnen moet met regtstreeks in den felsten gloed in te spuiten, en het water altoos het eerst moet trachten te brengen, ter plaatse daar de sterkste vlammen uit voortkomen, en dat men vervolgens, zo als boven gezegd is, geregeld tracht voort te gaan. 3. Dat men het bluschen altoos, zo veel mogelyk, van onderen op beginne.

Na dat myne Proefneemingen bewezen hebben, hoe zeer een kleine of draagbaare Brandspuit geschikt is om een zeer hevigen Brand in korten tyd te overwinnen, is het te wenschen, dat men algemeen op middelen zal bedacht zyn, om dezelve overal in de Steden by der hand te hebben, en daar van ook de Dorpen te voorzien, en dat de geringe Prys van zodanig eene Spuit, die slegts 12 Duca-

HAARLEM.

Berigt van Dr. van Marum, wegens een draagbaare Brandspuit.

staaten is. veele gegoede Lieden, en byzonderlyk ook de Eigenaars van Fabrieken, waarin Brandstoffen gebruikt worden, zal aanmoedigen, om ter beveiliging van hunne eigene bezittingen, en ten dienste van hunne nabuuren dergelyke draagbaare Brandspuiten in hunne Huizen of Fabrieken te plaatsen. In January 1795. heb ik reeds een Ontwerp voorgesteld, volgens 't welk men elke buurt tot zeer geringe kosten, en ten algemeenen nutte voor elk bewoonder, van zodanig eene Spuit zoude kunnen voorzien, (zie Letterbode van 6 February 1795); waarschynlyk zal men op zommige plaatsen daartoe nog wel gemakkelyker wegen kunnen inslaan, wanneer men hier voor zodanige penningen gebruike, die anderzints onnut besteed worden.

Zodanige Buurt-Brandspuiten behooren (gelyk men hier ter Steede reeds in eenige Buurten gedaan heeft) gesteld te worden in een Kasje aan de Straat, waarvan elk bewooner der Buurten een Sleutel heeft; op dat een iegelyk, zo dra 'er Brand in zyn Huis ontstaat, de Buurt-Brandspuit zonder eenig tydverzuim verkrygen kan.

Schoon zodanig eene draagbaare Spuit in de behandeling zo gemaklyk is, dat een iegelyk, die ze slegts éénmaal heeft zien gebruiken, dezelve bewerken of bestuuren kan, zal het echter nuttig zyn, dat elke Buurt-Brandspuit één of meermaalen 's jaars door de Wykmeesters of Vinders van de Buurt beproefd worde, en dat alle de Bewooners van de Buurt tot deeze beproeving genodigd worden, om de eenvoudige behandeling der Spuit te leeren kennen, en op dat dus elk te beeter in staat moge zyn, zo dra 'er Brand by hem of zyne buuren ontstaat, daarvan het beste gebruik te maaken.

Draagbaare Brandspuiten, die voor Buurt-Brandspuiten kunnen dienen, zullen waarschynlyk op verscheiden plaatsen kunnen verkregen worden, daar men zedert lang Hand-Brandspuiten van

ver-

verschillende gedaante gemaakt heeft. Myne Spuit is reeds in 1778 gemaakt, door den Burger *J. Paauw*, voorheen Physisch Instrumentmaker te Leyden. Dezelfde soort word thans hier gemaakt by den Brandspuitmaker *Overbeek*. Ligtlyk vindt men ook elders draagbaare Brandspuiten van verschillende gedaante, die even goed aan het oogmerk kunnen voldoen. Dezelve behooren deeze vereischtens te hebben: 1. Dat zy door één Man kunnen verdraagen en bewerkt worden. 2. Dat zy een aanhoudende straal geeven door een Spuitgat van ¼ duim middellyn. 3. Dat het water daar door kan gebracht worden ter hoogte, of op den afstand van 40 voeten, zoo als geschiedt door de Spuit, die door my gebruikt is. HAARLEM.

Haarlem, M. VAN MARUM.
den 10 Juny, 1797.

A M S T E L D A M.

Twee Publikatien, door den Raad der Gemeente deezer Stad, in de thans loopende Maand afgekondigd, vertoonden een nieuw bewys van deszelfs zorge voor de belangen des Koophandels, en alzoo voor den welvaart der Ingezeetenen. De eerste, van 14 deezer, behelst eene Amplitatie der Keure op het Lootsmansgild.

P U B L I C A T I E.

De Raad der Gemeente van Amsterdam, gehoord hebbende de klagten van het Lootsmans Gilde deezer Stede, heeft, na op dezelven ingenomen te hebben het advis van deszelfs Committé van Koophandel en Zeevaart, ter instandhou-

AMSTELDAM.

Ampl. der Keure op het Lootsmansgild.

houding van dit zoo nuttig ligchaam, en ter bevordering van de belangen van den Koophandel en Zeevaart, noodig geoordeeld, by wyze van ampliatie op de Keuren, ten behoeve van het gemelde Gild geëmaneerd, te ſtatueeren, gelyk dezelve ſtatueert by deezen:

Eerstlyk, dat, dewyl thans de onkosten, welken de Lootslieden voor hunne terugreize genoodzaakt zyn te maaken, aanmerklyk zwaarer zyn dan voorheen, en het loon, hetwelk zy voor het afloot ſen van kleine Schepen genieten, naar evenredigheid, te gering is, voortaan het loon van de kleine Schepen, diepgaande van 9 tot 14 voeten, evenveel in welken tyd van 't Jaar, en dus het geheele Jaar door, op den volgenden voet zal bepaald zyn, als:

Van 9 voet naar Texel	f 14:15. naar 't Vlie.	f 16: 5.
10	15:10.	18:15.
11	17:10.	20:10.
11½	20:—	23:—.
12	22:10.	26: 5.
12¼	25:—	29:—.
12½	27:10.	31:15.
12¾	30:—	34:15.
13	32:10.	37:10.
13¼	34:—	39:—
13½	36:—	41:—
13¾	38:—	43:—
14	40:—	45:—

Blyvende het loon der Schepen van 14 tot 16 voeten, en daar boven, zoowel voor winter als zomer-loon, bepaald, zoo als in de Keure van 3 January 1774 is vermeld.

Ten tweeden, dat de vreemde Schepen, welken geenen tweeden Loots of Tolk komen te gebruiken, waartoe zy by Keure van 27 January 1785 verpligt zyn, byaldien geen zeevaarend Perſoon,

AMSTELDAM.

soon, de Hollandsche Taal spreekende, zich aan hun Boord bevindt, gehouden zullen zyn de Lootsliedeu een somma van drie Guldens boven hun verdiend loon te betaalen.

Ampl. der Keure op het Lootsmans-gild.

Ten derden, dat voortaan de Schippers van alle Schepen, geen Koopmans Goederen inhebbende, maar alleen met Ballast beladen zynde, en dus geen Loots gebruikende, ten behoeve van het Lootsmans-Gild, gehouden zullen zyn te betaalen een gelyke somma van drie Guldens, en met een behoorlyk bewys moeten zyn voorzien, dat zy geen Koopmans Goederen in hun Schip hebben geladen; waartegen de Overlieden van het Lootsmans Gild aan den Schipper een bewys van de betaaling der voorschrevene drie Guldens zullen moeten afgeeven; welk bewys de Schippers in *Texel* of *'t Vlie*, waarheen zy verkiezen te vaaren, zullen moeten vertoonen.

Ten vierden, dat, wanneer een Schipper een Lootsman besteld heeft, hy Schipper, of iemand van zynentwegen, denzelven Lootsman, aan het Lootsmans-Comptoir, zal moeten afhaalen, en byaldien hy daarin, na verloop van twee uuren, na den door hem bepaalden tyd, nalaatig blyft, zal hy verpligt zyn twee Guldens, ten behoeve van het Lootsmans-Gild, te betaalen; waartegen ook de Lootsman, die besproken is, en zich niet op den bepaalden tyd of uur aan het Lootmans-Comptoir bevindt, zyn gantsche beurt zal moeten laaten voorbygaan, en zal als dan een ander, zonder tegenspraak, in deszelfs plaats gesteld worden.

Ten vyfden, dat by deezen de Keure van 31 January 1774. Titul 3, Art. 3, in zoo verre wordt geältereerd, dat in de maanden Maart, September en October, de Overlieden hun Comptoir met het luiden der Boomklok zullen mogen sluiten, en ingevolge van dien de Gildeknecht zich aldaar niet langer dan tot dien tyd zal behoeven te bevinden.

Ten

AM-STEL-DAM.

Ampl. der Keure op het Lootsmans-gild.

Ten zesden, dat aangezien de hardigheid en het nadeel, welken uit het, by Keure van 31 January 1774, Titul 5, Art. 15, aan den Equipagiemeester van de Admiraliteit, en Bewindhebberen van de Oost-Indische Compagnie, in der tyd, toegestaan recht, voor de overige Gildebroeders ontstaat, om naar welgevallen uit het ligchaam der Lootslieden, tot het aflootsen hunner Schepen naar *Texel* of *het Vlie*, te kunnen kiezen, en deeze keuze meestäl op één en denzelfden Persoon komt te vallen, — voortäan dusdanige bevoorrechte Loots of Lootsen, die door de Directie van de Marine, of van den Oost-Indischen Handel, zal of zullen verkozen worden, om 's Lands of de Oost-Indische Schepen aftelootsen, gehouden zal of zullen zyn, één derde van hunne verdiende Loots- en Dag-Gelden aan het Gild uit te keeren, om onder de andere Gildebroeders ponds ponds gewyze te worden verdeeld.

Ten zevenden, om voortekomen, dat geene Buiten-Lootsen zich, ten nadeele van het Lootsmans Gild deezer Stad, met Schippers, buiten het Lootsmans-Comptoir, engageeren, zullen dezelve Buiten-Lootsen verpligt zyn zich aan het Lootsmans Comptoir aan te geeven, om Schepen te mogen lootsen, wanneer de vaste Lootsen en Noodhulpen van de Wal zyn, en zich alsdan naar de Keuren en Ordonnantien van het Lootsmans Gild moeten gedraagen; en zal geen Schipper bevoegd zyn een Loots, buiten het Lootsmans-Comptoir, aan te neemen; alles op eene boete van drie Guldens, zoo door den Schipper als Lootsman, ten behoeve van het Gild, te verbeuren.

Ten agtsten, aangezien het Collegie van de Pilotage is vernietigd geworden, wordt by deezen het Committé van Koophandel en Zeevaart deezer Stad gequalificeerd en geauthoriseerd, om, met adsistentie van één, twee, of meer, Overlieden,

zodanige Jongelingen, welken reeds by Overlieden een mond-examen gedaan hebben, op nieuw een examen afteneemen, alvoorens zy by Gildebroederen het vaaren beginnen te leeren, en wanneer zy door dezelven geleerd zyn, en elk met een Overman een proefreize naar beide de stroomen van *Texel* en *het Vlie* hebben gedaan, alsdan die zelve Jongelingen, die, op getuigenis der Overlieden, bekwaam worden bevonden, tot Lootsman of Noodhulp aantestellen, en hun, ingevolge de Keure van 31 January 1774, Titul 1, Art. 5, het Loots-lootje, met een bewys van aanstelling, te overhandigen.

AMSTELDAM.

Ampl. der Keure op het Lootsmans-gild.

Wordende wyders gemelde Overlieden geäuthoriseerd, om, opdat ten allen tyde het getal der Noodhulpen compleet moge zyn, zodanige Leerlingen, als Zylieden in der tyd zullen hebben, te laaten leeren, om op bovengemelden voet tot het Noodhulpen te worden gepromoveerd.

Blyvende verders alle de Keuren, op het Lootsmans Gilde geëmaneerd, in derzelver volle kracht en waarde, voor zoo verre derzelver inhoud het hiermede gestatueerde niet is tegenspreekende.

Geärresteerd den 14den en Gepubliceerd den 16 Juny 1797, het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

W. VAN BARNEVELD, vt.

Ter Ordonnantie van voornoemden Raad

F. J. PELLETIER.

AMSTELDAM.

De andere Publikatie, van den 15 deezer, inhoudende nadere bepaalingen omtrent het aanteekenen van Goederen, welke aan Beurt- en Veerschepen ter vervoeringe na andere Plaatzen gebragt worden, was van den volgenden inhoud.

VRYHEID. GELYKHEID.
BROEDERSCHAP.

PUBLICATIE.

De Raad der Gemeente van Amsterdam, op voordragt van deszelfs Committé van Koophandel en Zeevaart, zoo veel mooglyk willende zorgen, dat die Goederen, welke aan Beurt- en Veerschepen deezer Stad ter inlaadinge en vervoeringe naar andere Steden en Plaatsen gebragt worden, op de Veeren behoorlyk worden aangetekend en ingeladen, heeft goedgevonden te bepaalen, zoo als hy bepaalt by deezen:

Eerstelyk, dat alle Beurt- of Veerschepen, zonder onderscheid van grootte, of waar hunne legplaatsen mogen zyn, voorzien zullen moeten worden van een Plankjen, op hetwelke duidlyk geschreeven staat: *Beurtman*, of *Beurtschip* op zoo, of zulk eene plaats, als waarop hy vaart, zodanig als dit reeds by de meeste Friesche Schepen, in het *Damrak* liggende, plaats heeft; zullende ieder Schipper zodanig Plankjen, op eene zichtbaare plaats, het zy aan de Kop van het Roer, het zy aan de Ankerstok, het zy aan het Wand, verpligt zyn op te hangen, of vast te maaken, op de verbeurte van zes Guldens, ten behoeve van het Groot Binnen- en Buitenlandsvaarers Gilde, voor zoo verre zodanige Veer- of Beurtschepen onder dit Gild behooren.

Ten

Ten tweeden, zullen zy geene Goederen over, of in, hunne Schepen mogen neemen; dan van welken aan hen een blyk getoond wordt, dat dezelven aangetekend zyn; en nadat zy, of hunne Knechts, daarteboven aan den brenger wel uitdrukkelyk gevraagd hebben, of die Goederen, die zy hen aanbieden, op die plaats wel en te recht worden aangegeeven, en zulks mede op eene boete van 6 Guldens; van welke boete zy echter ontheven zullen zyn, zodra zy zullen kunnen aantoonen, zulks gevraagd te hebben, en die Goederen door den brenger echter aan hen verkeerd zyn ter hand gesteld.

AMSTELDAM.

Keure op het aanteekenen van Goederen.

Ten derden, zullen, by groote drukte, wanneer 'er veele Goederen te gelyk aan het Veer gebragt worden, om te laaden, de brengers of bestellers derzelven zoo lang moeten wachten, tot ieder op zyne beurt geholpen is, en de Goederen gelaaden worden; en zulks niet verkiezende, dezelven (mits het geene ligte draagbaare Goederen zyn,) wel op de Styger mogen nederleggen, doch verpligt zyn daaraan een zichtbaar teken te doen; waardoor men duidelyk zal kunnen zien, naar welke plaats dezelven moeten gelaaden worden, en daarenboven van dit nederleggen op de Styger, kennis geeven aan den Schipper, met wiens Schip zulk Goed dien dag verzonden moet worden.

Ten vierden, zullen de Commissarissen, by het aantekenen der Goederen, aan de bestellers of brengers vraagen: of de Goederen, die zy brengen, ook ligte draagbaare Goederen zyn? en, dit zoo zynde, hen dan wel ernstig voorhouden en verbieden, om dezelve Goederen op de Styger te leggen; hen tevens recommandeerende, dezelve Goederen in 't Schip af te geeven, want dat anders de schade, of vermissing, niet zal vergoed worden, maar voor hunne rekening zyn.

Gelastende de Raad, eindelyk, by deezen,

AM-STEL-DAM.

aan alle Commisfarisfen van Veeren, of Aantekenaars van Goederen, aan dezelven gebragt wordende, om een afdruk van deeze Publicatie te plaatsen in hunne gewoone Commisfaris Huisjens, ten einde dezelve, zoo door hen, als door de Schippers, als mede door die Perfoonen, welke Goederen aan de Beurt- en Veerschepen brengen, geleezen zal kunnen worden, ten einde 'er zich naar te gedragen.

Geärresteerd den 15den en Gepubliceerd den 20sten Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

W. VAN BARNEVELD, vt.

Ter Ordonnantie van den Raad der Gemeente.

G. BRENDER à BRANDIS.

Eene derde Publikatie, van 26 deezer, behelsde eenige bepaalingen, zoo omtrent de Aanplakbiljetten aan de Huizen, die by Executie zullen verkogt worden, en het stellen van de naamen der Notarisfen, by welke de Veilconditien en bewyzen van Eigendom der Vrywillige Verkoopingen te zien zyn, als aangaande het Reglement op de Rantfoenen van alle vaste Goederen en Effekten, in openbaare Veilingen verkogt of opgehouden.

PUBLICATIE.

De Raad der Gemeente van Amsterdam, in overweging genomen hebbende eenige poincten, aan denzelven door Overlieden van het Ma-

Makelaars Gilde voorgedragen, zoo betreffende eenige te maakene verbeteringen, in de Aanplak Billetten, aan de Huizen, welken by Executie zullen worden verkocht, als met betrekking tot het ftellen van de Naamen der Notarisfen, by welken de Veil-Conditien en Bewyzen van Eigendom te zien zyn, op de Lysten der Vrywillige Verkoopingen; als mede aangaande het *Reglement van de Rantsoenen*, van alle Vaste Goederen en Effecten. in publieke Veilingen verkocht of opgehouden wordende: heeft, na ingenomen Advys van deszelfs *Committé van Koophandel en Zeevaart*, goedgevonden te bepaalen, zoo als dezelve bepaalt by deezen: AMSTELDAM. *Keure omtrent openbaare Verkoopingen.*

Eerstelyk: dat van nu voordaan aan alle Huizen, of Perceelen, welken by Executie zullen worden verkocht, in de aangeflagen Billetten zal moeten gevonden worden, welke Lands en Stads Lasten op zodanige Perceelen zyn liggende; en tevens hoe veel dezelven jaarlyks aan Huur doen: zullende, by een der Klerken ter Secretary, alle die Papieren ter visie moeten liggen, welken in ftaat zyn de noodige inlichting aan de Koopers te geeven. Zullende de Conchergie geene Huizen of Perceelen tot de Verkooping by Executie aanneemen, dan na dat de Aangeevers van gemelde Huizen, of Perceelen, de noodige inlichting, omtrend de voorgemelde Lasten en Huuren, zullen gegeven hebben.

Ten tweeden, dat op de Lysten der Vrywillige Verkoopingen, welken ter Secretary aangegeven en vervolgens gedrukt worden, mede van heden af, by elke Koop uitdruklyk zal gefteld moeten zyn de naam van den Notaris, by wien de Bewyzen van Eigendom, benevens de Veil-Conditien, van het ter Verkoop aangeflagen Perceel, of Effecten, te zien zyn; zullende de Klerken ter Secretary daar toe, door de Aangeevers van Vrywillige Verkoopingen, vooraf behoorlyk in ftaat moeten worden gefteld, en

 niet

AMSTELDAM.

niet verpligt zyn de Posten aan te neemen, indien de Naamen van de Notarissen, ten einde boven gemeld, daar niet by worden opgegeven.

Keure omtrent openbaare Verkoopingen.

Eindelyk, *ten Derden*: dat de Rantsoenen, voordaan, volgens het onderstaand Reglement, zullen betaald moeten worden.

1. Van alle Vaste Goederen, welken in Publieke Veilinge verkocht of opgehouden worden, van derzelver geheel beloop of montant ½ ten honderd; en wanneer de Perceelen verkocht worden, nog een vierdepart van het Rantsoen voor de Armen daarenboven.

2. Van alle Effecten, in Publieke Veilinge verkocht wordende: Van *f* 1000. tot 10pCt, of daar onder verkocht wordende *f* 1:10.

boven 10 tot 25 pCt.	2:10.
25 tot 50 pCt.	5:--.
50 tot 75 pCt.	7:10.
100 Ct.	15:--.

By het welke men in aanmerking zal moeten neemen, dat men van Effecten, wier Capitaal beloopt boven de *f* 1000. zal betaalen als van *f* 2000., en die van boven de *f* 2000., als of het Effecten waren van *f* 3000., en zoo vervolgens, wanneer het Capitaale Sommen meerder bedraagen.

De Effecten, welken *f* 500., of minder, in Capitaal beloopen, op zich zelven verkocht wordende, zullen de half Rantsoen betaalen; doch die boven de *f* 500., in Capitaalen bedraagen zullen aangemerkt worden als of zy *f* 1000. in Capitaal beliepen.

3. Wanneer Effecten publiek geveild, en in de Verkooping opgehouden worden, zal voor Rantsoen betaald worden, als volgt:

f 1000. Capt. tot 10 pCt. of daaronder *f*	1:—
boven 10 tot 20 pCt.	1:10.
20 tot 30 pCt.	2:—
30 tot 50 pCt.	3:—
50 tot 75 pCt.	4:—
75 tot 100 pCt.	6:—
100 pCt.	10:—

En

AMSTELDAM.

En zullen de Makelaars, in het laatstgemeld geval, verpligt zyn, om, op den eersten dag na de Verkooping, een schriftlyk Declaratoir, ter Secretary van deeze Stad, te bezorgen; inhoudende: welke Effecten, en tot wat Pryzen dezelven door hen den voorigen dag zyn opgehouden; zullende, by nalaatigheid van dien, voor elk Effect, dat niet op gemelde wyze ter Secretary wordt opgegeven, verbeuren eene boete van f 25. voor de Armen.

En wanneer bevonden mogte worden, dat de Makelaars de door hen opgehoudene Effecten, die zy als zodanig in hunne Declaratie hebben opgegeven, werklyk hadden verkocht, zullen de zoodanigen van hunne Posten als Makelaars daadlyk worden ontzet.

Gearresteerd den 26sten en Gepubliceerd den 28 Juny 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

J. KONYNENBURG, vt.

Ter Ordonnantie van den Raad der Gemeente.

G. BRENDER à BRANDIS.

UTRECHT.

UTRECHT.

In het einde der jongstvoorgaande, of in het begin der tegenwoordige Maand, zondt de Raad der Gemeente deezer Stad een Adres aan de Nationaale Vergadering, waar in dezelve te kennen gaf, met geen minder leedwezen dan verbazing, uit de De-

U- TRECHT. creeten der Vergadering, vernomen te hebben, dat niet alleen het recht van Graduëren en Promoveeren alleen aan de Nationale Universiteit te Leiden, met uitsluiting van alle overige Akademien, word toegekend, maar waar by ook de Akademie van *Utrecht*, zoo wel als die van *Franeker*, van de lyst der Bataafsche Hooge Scholen geheel wordt uitgeschrapt, en dus de Stad en Burgery van Utrecht, met een hamerslag, in gevaar geraakt van verstoken te worden van een voordeel, het welk dezelve, geduurende meer dan 160 jaren, onafgebroken genoten heeft, en het welk gemelde Raad beschouwt als een voornaam, zoo niet het voornaamste middel van den bloei en welvaart der Stad, en uit het gemis van welk dezelve niet anders dan een aanmerklyk verval en onnoemlyke schade voor de goede Burgery kan voorspellen. Besluitende gemelde Raad der Stad Utrecht deze voordragt met het volgend verzoek: „ Wy reclameren hier uwe rechtvaar-
„ digheid, Burgers Representanten! en die
„ van de geheele Natie, en smeeken van
„ dezelve met vertrouwen, dat, ingevalle
„ het al, uit hoofde van de reeds door u
„ genoomen Decreten, onmooglyk mogte
„ zyn, om de Akademie onzer Stad, als Ba-
„ taafsche Akademie te considereeren, en als
„ zoodanig uit de algemeene schatkist der
„ Natie met die faveurs te beneficeeren, als
„ aan de Akademien te Groningen, Harder-
„ wyk en Breda toegedagt zyn, of vervol-
„ gens toegedagt mogen worden; het echter

„ ulie-

„ ulieden behagen moge, by het ontwerp U-
„ der Staatsregeling aan de Natie voortedra- TRECHT
„ gen, om, ingevalle de Burgery dezer Stad
„ op den duur in staat en gezind mogt zyn,
„ om de kosten van hare Akademie zelve te
„ dragen, als dan ook dezelve Akademie te
„ conserveren by die Rechten, welke zy tot
„ hier ongestoord genoten heeft, en welke
„ tot haar bestaan als Universiteit onontbeer-
„ lyk zyn, en specialyk by het Recht, om
„ uit naam van den Souverein te kunnen
„ graduëren.

„ Eindlyk, en hiermede, Burgers Repre-
„ sentanten! zullen wy dezen onzen ernsti-
„ gen voordragt op eene eerbiedige wyze
„ besluiten, indien gylieden, en, op uwen
„ voordragt, de Bataafsche Natie ook deze
„ onze bede niet mogt kunnen goedvinden
„ gehoor te geven, zullen wy u geenzins
„ van onrechtvaardigheid verdenken, maar
„ met onderwerping aan uw verlicht oordeel
„ ons alleenlyk bedroeven, in die ongeluk-
„ kige situatie te verseeren, dat het heil van
„ het Vaderland gerekend word den afstand
„ van een dierbaar goed, hetwelk ons zoo
„ na aan het harte ligt, van ons te eisschen.
„ Wy zullen alsdan gaarne toonen, dat ook
„ by ons het welzyn van het geheele Volk
„ voor de hoogste wet gerekend word;
„ doch moeten niet te min in dit geval, in-
„ gevolge het zoo billyk en door ulieden
„ zelve geadopteerd principe, dat niemand
„ van zyn wettig eigendom, zelfs ter liefde
„ van het Vaderland, beroofd mag worden,

UTRECHT

„ zonder daar voor alvorens eene billyke en
„ geëvenredigde schadevergoeding te hebben
„ ontvangen, op het nadrukkelykst insteeren,
„ dat daar wy vermeenen dat het supprimeeren
„ van dezer Stads Universiteit
„ niet wel overeentebrengen is met de Rechten
„ van den Mensch en Burger, aan de
„ Burgery onzer Stad, voor het gemis harer
„ Universiteit een zoodanig dedommagement
„ door de Natie worde toegelegd, als in
„ redelykheid kan gerekend worden, genoegzaam
„ te zyn om het verlies daardoor
„ geleden te vergoeden, en dat daarvan in
„ het ontwerp der Staatsregeling door uwe
„ Vergadering binnen kort, zoo wy hopen
„ en vertrouwen, aan het Bataafsche Volk
„ aantebieden, de noodige mentie moge gemaakt
„ worden, op dat het meer en meer
„ aan geheel Nederland blyken moge, hoe
„ zeer de billykheid en onpartydigheid alle
„ uwe besluiten vercieren, en op dat daardoor
„ het Nederlandsche Volk worde aangespoord,
„ om de Staatsregeling, door uliever
„ Vergadering ontworpen, als een dierbaar
„ geschenk uit uwe Vaderlyke hand
„ met dankbaarheid te ontvangen."

FRIESLAND.

LEEUWARDEN.

Hoogloopende waren de geschillen, inzonderheid zints het midden der jongstvoorgaande Maand Maart, tusschen het Provin-

vinciaal Bestuur van dit Gewest en het Hof van Justitie ontstaan; geschillen, welke, allengskens, tot die hoogte klommen, dat zeven Leden des Hofs van hunne posten verlaaten wierden. Wie in deezen twist het regt en de waarheid op zyne zyne hadt, te beoordeelen, is onze zaak niet. Misschien mogt het ook hier heeten: *Iliacos intra muros peccatur et extra*. Met den afloop der jongstverloopene Maand May nam het voeren van het geschil een einde, met het Besluit des Provinciaalen Bestuurs ter afzettinge van sommige, en het aanstellen van nieuwe Raadsleden. Goed vertrouwen schynt, intusschen, het gemelde Bestuur op zyne zaak gesteld te hebben, daar het, by een Besluit van 30 May, te raade wierdt, de Stukken, het geschil met het Hof betreffende, door den druk gemeen en voor elk verkrygbaar te maaken, en vervolgens dezelve, gevolgd van eene Proklamatie aan het Volk van Friesland, aan de algemeene beoordeelinge te onderwerpen. Gelyk ons Plan gebiedt, met agterlaating van min gewigtige, aan algemeene belangryke Stukken, zoo veelen daar van ter onzer kennisse koomen, plaats te gunnen, hebben wy de *Verzameling van Authentique Stukken* (zoo luidt de Titel) *betrekkelyk het gebeurde tusschen het Provinciaal Bestuur van Friesland en den Raad van Justitie: en de redenen, waarom zeeven Leden van dezelve Raad zyn Gedemitteerd*, onzen Leezeren niet willen onthouden, by veele van welken wy vertrouwen, daar mede eenigen dank te zullen behaalen.

LEEUWARDEN.

No. I.

LEEUWARDEN.

No. I.

MEMORIE van de RAADEN van JUSTITIE.

VRYHEID. GELYKHEID. BROEDERSCHAP.

De RAAD *van* JUSTITIE *'s Hofs van Friesland, aan het* PROVINCIAAL BESTUUR *van het zelve Gewest.*

MEDE-BURGERS!

Gylieden hebt wel kunnen goedvinden by Decreet van den 2 Augustus 1796, te bepalen, dat de Tractementen der Raaden van Justitie, Ministers en Suppoosten daar toe behoorende, voortaan zullen betaald worden op Ordonnantien der Commisfien van Gedeputeerden en Finantien, maar geenzins verandering gemaakt in het verdere, zedert aloude tyden by den Hove uitgeoeffend Recht, tot het verleenen van Ordonnantien ter betaling van nog exterende *Emolumenten*, *Salarien*, *Expensen*, *en wat meer*, *betrekkelyk het Huishoudelyk Bestuur van den Hove*, *den Lande te laste koomt.* — Dit blykt nader uit een Decreet van den 17 October deszelven Jaars, over twee Ordonnantien by den Raad afgegeeven, de eene aan *D. Pars*, ter bekoming van een half Jaar Tractement als Chirurgus van het gedemolieerde Blokhuis, en de andere aan *Johannes Reinders cum soc.* voor het reinigen der Secreeten in het Gevangenhuis, tot welkers voldoening de Rentemeesters der Domeinen, op grond van 't Decreet in dato 2 Augustus voornoemd, difficulteerende, Gylieden verstaan hebt, dat de eerste op Ordonnantie der Commisfie, en de tweede, *als niet begreepen onder de Tractementen*, op Ordonnantie

tie van den Raad behoorde te worden gevalideerd. —

Nogthans moet de Raad tot zyn leedweezen in deezen, zo het schynt, tegenstribbeling ondergaan, met het *Salaris* voor de gezamentlyke Clercquen der Leden van den Raad, bestaande in twintig zilvere Ducatons's Jaarlyks aan ieder van dezelven, by Staats Resolutie van den Jaare 1774, toegelegd; wegens Copiä Gelden en Schryfloonen van Crimineele Procedures en andere paupere Stukken, bevorens op specificatie goedgedaan, waar toe om het jaar een Ordonnantie op den Griffier wierd verleend, die dan dit Salaris by Quartaalen, als 1 January, 1 April, 1 July en 1 October, tot *f* 15:15. aan de fungeerende Clercquen uitdeelde, en het overschot voor de manqueerende Clerquen vervolgens weeder aan den Lande verantwoordde. —

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Hier in is de grond gelegen, dat de Secretaris *P. Dyxstra*, thans (vermits *H. van der Haer* voor eenen geruimen tyd zyne demissie als Griffier bekwam) dien Post waarneemende, niet wel over den inhoud van het Decreet van den 2 Augustus 1796. onderricht, zich om deezer Clercquen *Verdiensten* voor dit Jaar 1mo October 1796 ingegaan, abusive per Request heeft geadresseert aan de Commissie van Gedeputeerden; waar van de Raad geinformeert zynde, gedagten Secretaris na het Collegie zond om de teruggave van genoemde Requeat te verzoeken, uit overtuiging dat ten onregte aldaar Ordonnantie wierd verzogt; voorts hier toe meermalen aanzoek hebbende laaten doen, zo by het Collegie als Rekenkamer, is zulks echter telkens vrugteloos geweest; het welk de Raad ten laatsten deed besluiten, om naar gewoonte Ordonnantie af te geeven, in vertrouwen dat die van het Collegie agterblyven, en deeze wel zoude aangenomen worden; dan ook dit was van

con-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

contrarie uitflag, alzo de Rekenkamer niet goedvond dezelve te doen registreeren, maar daar op weinige dagen daar na, eene by het Collegie geslagene Ordonnantie, tot een vierde Jaar 1mo January 1797 verscheenen, uitgaf, zonder dat het iets heeft kunnen baaten, dat, na het ter hand koomen deezer Ordonnantie, twee Leden der Raad by de Rekenmeesters insteerden tot het intrekken derzelve en daar tegen tot registreeren der andere, onder voorwendsel, dat zulks buiten voorkennis van het Provintiaal Bestuur niet konde geschieden en men zich dus aan het zelve moest adresseeren.

Hier koomt nog by een nader geval met eene door de Raad geslagene Ordonnantie voor beide de Grossanten, om *twintig zilvere Ducatons* wegens het affchryven van Crimineele Grossen, voor het half Jaar 1mo Maart 1797 verscheenen, waar over al meede by de Rekenkamer zwarigheid gemaakt en die Ordonnantie ook ongeregistreerd uitgegeeven is.

Eene handelwyze, juist geschikt, zo om den Raad al het nodig gezag over deszelfs Suppoosten en onderhorigen geheel te doen verliezen, als om dezelve gedurig in zyne werkzaamheden aangaande de Administratie der Judiciële zaaken te belemmeren of daar van af te leiden, zonder echter den Lande daar door eenen penning te bevoorrechten. —

Op wat grond deeze weigeringen rusten, is den Raad onbekend: maar voorzeeker is dit alles niet dienende tot aankweeking der zo noodzakelyke goede harmonie.

Het is dan om voorschreeven reedenen dat de Raad zich gedrongen vind, UL. de geavanceerde differenten, hoe ongaarne ook, voor te dragen, verlangende dat de Ordonnantie van de Commissie der Gedeputeerden, betrekkelyk der Clerquen Salarien, mag ingetrokken, en die van den Raad ten deezen fine, als mede die voor de

Gros-

Grossanten*, in de Rekenkamer geregistreerd Leeuwarden; voorts dat Gyl. middelen beraamt tot verhoeding van onaangenaamheden over dergelyke discrepancien, op zodanig eene wyze als tot mainctien van het Recht der. Raad van Justitie door Ul. convenabel zal worden geoordeelt en verstaan zult te behooren.

Waar meede wy Ul. beveelen in de bescherminge van God Almagtig, en verblyven,

Ul. Medeburgers!

Leeuwarden den 13 Maart 1797.

De Raad van Justitie 's Hofs van Friesland.

Ter Ordonnantie van den Hove,

P. DYXTRA.

WAARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

(In Margine stond:)

De Commissie tot de Finantien word verzogt, op deezen haar bericht en goedbedunken te zeggen. Actum in de Vergadering den 14 Maart 1797.

In kennisse van my Secretaris,

CORN. GODSCHALK.

No. 2.

DECREET *op eene* MEMORIE *van de* RAADEN *van* JUSTITIE, *over de Tractementen.*

De Commissie tot de Finantie heeft ter Vergadering uitgebragt, het verzogt Bericht en advis op eene Memorie van de Raaden van Justitie, gedagteekend den 13 Maart 1797, houdende

LEEUWARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov Best. en het Hof van Friesland.

de klagten over het niet accepteeren van zommige, by den voorf. Raad afgegeevene Ordonnantien, door het weigeren van die te registreeren in 's Lands Rekenkamer; mitsgaders verzoek, dat eene Ordonnantie, by de Commissie van Gedeputeerden afgegeeven, raakende de Salarien der Clerquen, mag ingetrokken, en die van den Raad ten dezen fine, als mede eene voor de Grossanten, in de Rekenkamer geregistreerd worden, en dat voorts deeze Vergadering middelen beraame tot verhoeding van onaangenaamheden over dergelyke discrepances. Welk Rapport is van deezen inhoud:

'*Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.*

Eene Memorie van den Raad van Justitie den 13 Maart 1797 aan Ul. gepresenteerd, en daar op gegeven appoinct, in onze handen gesteld zynde, ten einde dien aangaande te dienen van goedbedunken en bericht, — zoo hebben Wy de eer, daar aan door deezen te voldoen.

Na examinatie van deze Memorie, bevinden wy dat dezelve bevat klagten, over het niet accepteeren van zommige by den Raad van Justitie afgegeven Ordonnantien, door het weigeren van die te registreeren in 's Lands Rekenkamer; — verzoek tot intrekking van een Ordonnantie by de Commissie van Gedeputeerden afgegeven, rakende de Salarien der Clercquen; — en eindelyk instantien tot het doen registreeren van de ten Memorie opgegeven Ordonnantien; — alles tot voorkoming van onaangenaamheden, en zoo als tot mainctien van het recht van den Raad, het geschiktst zal worden geoordeeld.

De misvatting by den Raad van Justitie, of liever derzelver verkeerde uitlegging van Ul. Decreet van den 2 Augustus 1796. is alleen oorzaak van het ondervinden van een gesustineerd onrecht.

Im-

Immers, by dat Decreet hebt Gl. gewild, dat alle de Tractementen, van de Raden van Justitie, derzelver Ministers en Suppoosten, op Ordonnantie van de Commisse van Gedeputeerden zullen worden betaald.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Nu spreekt het van zelfs, dat al het geen, waaromtrent een vaste bepaling gemaakt, en jaarlyks altoos by de Ambtenaren op een reguliere wys getrokken word, onder wat benaming ook, daar onder begrepen is: en dus op Ordonnantie van de Commisse van Gedeputeerden moet voldaan worden; terwyl provisioneel alleen aan den Raad van Justitie is verbleven, het geven van Ordonnantie op zodanige stukken, die niet vast zyn, en waaromtrent op specificatie betaling gevraagd word.

Wat doet het toch af, hoe men een Tractement wil noemen? of men het *Douceur*, *Salaris* of *Verdiensten* wil heeten? — dit maakt geen onderscheid, zoo het altoos vast is.

By voorbeeld, het geen de Deurwaarders van den Raad van Justitie jaarlyks trekken, pleeg van oude tyden af, te heeten, een *Douceur* — en *niet Tractement*; waarom rekent de Raad ook niet onder zyne rechten, hier toe Ordonnantie te geven? zekerlyk daarom niet; om dat zulk een naam, by haar zelfs als kinderagtig moet worden beschouwd! terwyl het intusschen met alle soortgelyke namen alzoo gelegen is.

Wy achten niet nodig meer te zeggen, om Ul. te overtuigen, hoe verkeerd het is, het geene door de Raad van Justie wordt aangevoerd, tot maintenien van haar oud en in dezen gantsch verkeerd recht; als kunnende Ul. daar en tegen, uit het bygebragte, genoegzaam zien, hoe rechtmatig, en op de aard der zake gegrond, geweest is, het niet erkennen van de ten Memorie gemelde, by de Raad van Justitie afgegeven, Ordonnantien. —

Voorts kunnen wy onze verwondering niet

var-

LEEU-WAR-DEN. Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

verbergen, hoe dat de Raad van Justitie, — die zamen gesteld is uit Leden, van wien men niet anders verwagten kan, als moetende de tegenwoordige orde van zaken toegedaan wezen, — zoo veele instantie doet, tot behouding van het gantsch verkeerde, en aristocratisch recht, dat bevorens in vroegere tyden, toen de Leden van het zogenaamd *Hof* alle Edelen, of na bloedvrienden waren van de Leden van het Politicq bestuur, en het welk zy tevens mede uitoefenden, daar aan gegeven, of op een wederregtelyke wyze, daar aan gesleept is: — want hoe koomt het toch immer te pas, dat een Justitiëele Raad disponeeren kan, over 's Lands Penningen? daar dit alleen behoord aan die Regeering, die beschikking over het Politieque en Financie heeft.

Wie toch is verantwoordelyk voor 's Lands Penningen? alleen Gyl. of wel in uwer naam, uwe Commisfien; en niet de Raad van Justitie.

Dog wie zal ook aan de Raad van Justitie de dispositie over 's Lands Penningen toevertrouwen, indien het volgende in aanmerking genomen word, namentlyk; dat wegens de Onthoofding van Jan Binnes betaald is, aan den Scherpregter van Groningen en twee zyner knegten *f* 96. niet alleen, — maar daar en boven nog Ordonnantie heeft afgegeven ten voordeele van Hendrik Gialts, (dog die wy voor als nog geweigerd hebben te registreren, en waaromtrent wy Ul. welmeening door dezen vragen) die de executie aan gedachte Jan Binnes heeft uitgevoerd, ter Somma van *f* 52 : 10. en dus te zamen wegens deze Executie Ordonnantie verleend tot *f* 148 : 10. en dit wel enkel door inattentie; alzo men bedagt had moeten wezen, dat by het stryken van een Vonnis, tevens de Werktuigen by de hand hadden moeten zyn, om het zelve uit te voeren.

Eindelyk, om in eens alle tegenstribbelingen,

zo als de Raad het noemt, te doen ophouden, en deeze zaak te brengen, zo als ze wezen moet; proponeeren wy aan Ul., om by Decreet vast te stellen: dat alle de Betalingen, van wat natuur die zullen mogen wezen, en de Justitie betreffende zyn, op Ordonnantie en registratie van de Commissie van Gedeputeerden en Finan-cien, zullen moeten geschieden; en nogthans, dat de Advyzen welke op de specificatien door den Raad van Justitie van den Procureur Generaal worden gevraagd, by haar zullen geapprobeerd of gedisapprobeerd worden, het welk daar opgemeld, en daar na Ordonnantie verleend zal worden door de Gedeputeerden; kunnende hier omtrent als dan zodanige schikking gemaakt worden, die de uitvoering even spoedig maakt.— Terwyl de Rekeningen van Leveranciers, enz. ten dienste van den Raad, eerst by haar ter Examinatie behoren te worden ontvangen, en na de gedane goed- of afkeuring mede om Ordonnantie verzonden worden aan de Gedeputeerden. — Dat voorts het onderhoud der Cancellarie, enz. onder de Lands-besteding behoord begrepen te worden.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

En hier mede persisteeren wy voor bericht en goedbedunken, als mede van dat geen, dat wy verder gemeend hebben, daar by te moeten aanvoeren.

Actum in 's Lands Rekenkamer, den 16 Maart 1797.

Het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.

De Commissie tot de Financien,

C. C. POST.

Ter Ordonnantie van de Commissie,

R. BOSMA.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Waarop de Vergadering zich met het opgemelde Rapport heeft geconformeerd en gedecreteerd, by wege van Explicatie en Extensie van het Decreet van den 2 Augustus 1796, opzigtens de betaaling der Tractementen voor de Raaden, Ministers en Suppoosten: dat alle de betaalingen, de Justitie betreffende, van wat natuur die zouden mogen weezen, op Ordonnantie en Registratie der Commissien van Gedeputeerden en tot de Finantie zullen moeten geschieden; zo nogthans, dat de Advysen, welke op de specificatien door den Raad van Justitie van den Procureur Generaal worden gevraagd, by haar zullen geapprobeerd of gedisapprobeerd worden, het welk daarop gemeld, en daarna Ordonnantie verleend zal worden door de Commissie van Gedeputeerden; kunnende hier omtrent zodanige schikking gemaakt worden, die de uitvoering even spoedig maakt.

Dat de Rekeningen van Leverantien, enz. ten dienste van den Raad, eerst by haar ter Examinatie zullen worden ontvangen, en na gedaane goed- of afkeuring, mede om Ordonnantie verzonden aan de Commissie van Gedeputeerden.

Dat voorts het Onderhoud der Cancellarie, onder de Landsbesteeding word begreepen.

En zal Extract deezes worden gezonden aan den Raad van Justitie, tot naricht; en worden overgebragt aan de Commissien van Gedeputeerden en tot de Finantie, mitsgaders aan den Ontvanger Generaal en Rentmeester der Domeinen worden uitgegeeven, tot authorisatie en informatie respectivelyk.

Aldus enz. den 17 Maart 1797.

No. 8.

No. 3.

LEEUWARDEN.

MISSIVE *van de* RAADEN *van* JUSTITIE.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raad van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van het zelfde Gewest.

Mede-Burgers!

Met de uiterste verwondering lazen wy Ui Decreet van den 17 deezer, aan ons gezonden op eene wyze, die zelfs met eene uwer voorige Decrzeten strydig is, en inhoudende, dat alle Betalingen, de Justitie betreffende, op Ordonnantie en Registratie der Commissien van Gedeputeerden en tot Finantie zullen moeten geschieden enz. Nogthands deed ons de verder in dit Decreet voorkomende passagie, dat hier omtrent zoodanige schikkingen kunnen worden gemaakt, welken de uitvoering even spoedig maken, ten duidelykste en met verdriet bezeffen, hoe ligt men uwe opregtheid kan misbruiken om U over te haalen tot Besluiten, die, schoon met het beste oogmerk genomen, het algemeen belang, de zaak der waare Patriotten in de gevaarlykste waagschaal moeten stellen. Wy moeten Ul. daarom doen zien, dat dit uwlieder besluit, de uitoeffening der Justitie zal stremmen, ja volstrekt verhinderen. Alle dagen, zomtyds alle uuren, komen onderscheidene berichten by ons in, waar op zonder verzuim moet worden gedisponeerd en waar over de Perzoonen, die hier toe gebruikt zyn, oogenblikkelyk moeten worden voort geholpen. Dit niet alleen, maar hunne missien vorderen zomtyds eene volstrekte geheimhouding. Die geheimhouding zoo nodig, zal de Raad zeeker zyn, dat zyn besluit onverhindert, zonder eenige ruggespraak word ter uitvoer gebragt en zonder welke alle fermi-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

teit der Justitie verlooren is. Eene geheimhouding, dewelke de Leeden van den Raad daarom zoo duur hebben bezwooren. Of zoude men willen dat deeze geene plaats had? dat ieder die eenige pretensie had, de gronden en beweegredenen derzelver moest openleggen aan onkundigen in de handelingen des Raads en onërvaaren ten opzichte van het Justitiëele, en dat een ieder aldus het Recht zoude verraden? dit kan men niet willen. — Nog meer: welke inactiviteit moet niet daar door veroorzaakt worden, dat elk zal overtuigd zyn, dat zyne diensten worden beoordeeld door Lieden, welke dezelve niet kennen? 't kan voor de goede uitoeffening der Justitie, voor de algemeene Veiligheid, van het uiterste aanbelang zyn, dat 'er extra beloningen worden toegezegd, zonder dat de Raad op zoodanig tyden de gronden van zyn gedrag kan nog mag openbaaren. Hoe zal men dan dezen kunnen tauxeren? Hoe zal 'er eenig vertrouwen zyn, dat het gegeeven woord van den Raad in zoodanige gevallen zal stand grypen? Hoe zal aldus een Collegie, 't welk door Ul. 't welk door 't Friesche Volk met den respectabelen last is bekleed, om de veiligheid van Perzoonen en goederen te handhaaven, op deeze wyze zyne verpligtingen volbrengen?

Volgens Ul. Decreet, zullen ook de Leverancien enz. ten dienste des Raads by Gedeputeerden en 't Finantie Collegie worden naargezien en 't onderhoud van de Cancellarie onder de Lands bestedingen worden begreepen. Dus zullen dan de Rekeningen der Leveranciers worden beoordeeld door Lieden, welke die goederen niet ontvangen en daarom de waarde van dezelven niet kennen. En 't Politiek Bestuur zal by aanbesteeding en door overziening bepaalen, wat de Raad van Justitie benoodigd is, op dat de Justitie na behoren werde geadministreert!

Wy

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Wy moeten de waarheid zeggen. Het politiek Bestuur van Friesland, na zich de uitvoerende mgt te hebben onderworpen, maakt de Justitie afhangelyk van die uitvoerende magt, of stelt die tot een opperste Raad van Justitie over dien Raad, aan wien het eerst de uitoeffening des Rechts toevertrouwde, aan wien het Friesche Volk dit tot nog alleen heeft toegekend, en vereenigt dus alle Machten in zich alleen. Onder welke benaming zal men zulks brengen? welke oogmerken moet men hier by voor onderstellen, wanneer de hoogste Regtbank aan bepalingen word onderworpen, die verder gaan dan men eenig neder Gerechte kan opleggen Wyl., die ieder hunne byzonder Kas hebben! dit zy genoeg! de Raad miskent uwe bedoelingen niet. Hy erkent Ul. voor Patriotten, die met eene vuurige drift alles zo veel mogelyk tot 't Algemeen heil willen aanwenden; dan bedaard oordeel en wel overweegen is ten uitersten noodig, zal men in staat zyn om besluiten te neemen, die de algemeene vyanden van 's Volks heil beletten, om onzer aller goede bedoelingen, tot bederf der algemeene zaak te doen uitloopen; mogt gy tegen hunne verleidingen op uwe hoede zyn! Onder welken vriendschapschyn, onder welke naam of party ze U ook worden voorgesteld! dan verder ter zaake:

Terwyl het tot die hoogte is gekoomen, dat, zo Ul. Decreet stand houdt, by ons alle werkzaamheden zullen moeten ophouden, achten wy het van onzen heiligsten pligt, om alle Consideratien ter zyde te stellen en om U plegtig te declareeren, dat wy, zedert lange reeds de belemmeringen, welke men Ul. aan de Justitie heeft doen toebrengen, hebbende gedraagen, thands moeten spreeken zo als lieden van eer betaamd. Waarom wy by deezen verklaaren: dat Ul. Decreet, als het zelve niet ten spoedigsten word ingetrokken, den Raad zal en moet Disorgani-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

feeren; weshalven dezelve tegens het zelve protesteert als onwettig en teegen 's Volks belang aanloopende, ter uwer verantwoording laatende alle die gevolgen, welken hier uit moeten voortvloeijen; dat de Raad, tot nog niet onderzoekende welke de grond van Ul. Decreet heeft kunnen zyn, ter uwer verdeediging steld, hoe Gyl. het leven der Friezen hebt doen afhangen van Menschen, aan welken gy niet durft toevertrouwen de distributie van die Penningen, welke zy in hunne qualiteit benoodigd zyn.

Uit zugt voor 't algemeene heil, uit overtuiging dat 't enkel waarneemen van zyn Post thands niet voldoende is, maar dat ieder Patriot verder moet gaan, en alles doen als 't Algemeen belang gevaar loopt, eischen wij van u Lieden, om zonder verwyl dit uw Decreet in te trekken, en de Justitie haaren vryen loop te laaten, Ul. niets tot dezelve betrekkelyk reserveerende; dat Gyl. de Ordonnantien door ons in onze qualiteit geslaagen, zult doen respecteeren, blyven wy voor dezelven even verantwoordelyk als de andere uitvoerende Magten voor de haaren, en laaten over 't geene de vaste Tractementen betreft, voor zo verre Gyl. mogt persisteeren by Uwl. Besluiten hier toe Ordonnantien door 't Collegie te doen geeven, alleen om dat dit ons niet in onze werkzaamheeden verhindert.

Wy verwachten hier op met den hoogst mogelyken spoed bericht. Terwyl wy Ul. verzekeren, dat, zo men onverhoopt hier over anders mogt oordeelen, wy dit ons Protest, 't welk tevens de gronden behelst, waarom wy volstrekt belet zullen worden onze werkzaamheeden te vervolgen, aan het Friesche Volk bekend zullen maaken, tot onze decharge en op dat Nederland oordele over ons aller waare oogmerken. Protesteerende verder van onschadelykheid, over de verwyderingen, die hier uit moe-

ten

ten gebooren worden, die uwe en onze Vyanden hebben gewenscht. En dewyl wy thands moeten verkiezen, om, of onzen pligt te verzuimen, of het Recht des Volks ook tegen Ul. te maintineeren, iets 't welk by eerlyke Lieden geen twyffel toelaat, zoo verklaaren wy: dat wy ons niet naar U Decreet zullen gedraagen. Wy eindigen nog in die verwachting, dat Gyl. de onderscheidene overdreevene en te slappe maatregelen, die men Ul. naar schynbaare omstandigheeden wil doen neemen, nader zult beoordelen, en allen die hier toe oorzaak willen geeven zult aanzien met die verachting, of dat medelyden, 't welke laage Intriguanten, of onkundige dryvers verdienen.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Waar meede Wy Ul. in de bescherminge van God Almagtig beveelen en verblyven,

Ul. Meedeburgers,

Leeuwarden den 23 Maart 1797.

De Raad van Justitie 's Hofs van Friesland.

Ter Ordonnantie van den Hove

P. DYXTRA.

(In Margine stond:)

Zy gesteld in handen van de Commissie van Finantien, om te dienen van Advys. *Actum den* 23 *Maart* 1797.

In kennisse van My,

B. A. SNOEK, *Loco Secretarii.*

LEEUWARDEN. N°. 4.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Advis van de Commissie der Financien op eene Missive van de Raad van Justitie.

Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.

Eene Missive van de Raad van Justitie, gedagtekend Leeuwarden den 23 Maart 1797, met een daar op door Ul. gegeven Appoint. van dien zelven dato, in onze handen gesteld zynde, ten fine van advis; zoo hebben wy de eer daar aan door deezen te voldoen.

Wy zullen voor af de zaken, welke in deze Ul. Vergadering honende de Missive voor komen, kortlyk aanstippen; daar na dezelve eenigzints ontwikkelen; en eindelyk onze gedagten dien aangaande Ul mede delen.

Deze Missive behelsd *vooreerst*, eene Sustenue, als of Ul. Decreet van den 17 dezer de uitoeffening der Justitie zoude stremmen, ja volstrekt verhinderen, enz.

Ten *tweeden*, dat zoo dit Decreet stand houd, alle werkzaamheden van den Raad zullen moeten ophouden.

Ten *derden*, zoo dit Decreet niet spoedig word ingetrokken, het zelve den Raad zal en moet Disorganiseeren.

Ten *vierden*, Protestatie van den Raad, tegen gemeld Decreet, als onwettig en tegen 's Volks belang aanlopende, met overlating aan het Prov. Bestuur, der gevolgen, welke daar uit zullen voortvloeijen.

Ten *vyfden*, het als nog niet onderzoeken der gronden van gem. Decreet, namelyk om over een te brengen, hoe het leven der Friesen heeft kunnen gesteld worden in handen, of heeft doen afhangen van Menschen, aan welken de

de distributie der penn. welke in die qlt. benodigd hebben, niet toevertrouwd.

Ten *zesden*, eene eisch dat meergemeld Decreet zonder verwyl werde ingetrokken, en de Justitie haaren vryen loop werde gelaaten; als mede dat de Ordonnantien, door den Raad wordende geslagen, zullen worden gerespecteerd, als blyvende dezelve daar voor even verantwoordlyk als alle andere uitvoerende Magten voor de haaren.

Ten *zevenden*, eene bedreiging, dat, zoo onverhoopt gedagt Decreet niet word ingetrokken, het gedaan Protest aan het Volk van Vriesland zal worden bekend gemaakt; met protestatie van onschadelykheid over de verwyderingen, die daar uit mogten geboren worden.

En eindelyk ten *agtsten*, over het geheel, zoodanig een tauxeerend gedrag van Ul. even als of gy in het nemen van besluiten enkel als machinen moet worden aangemerkt.

Ziet hier den zaaklyken inhoud dezer Missive!

De Raad zegt dan ten 1sten: dat de uitoeffening van dit Decreet eene stremming zoude te weegbrengen in de Justitie. Ja dezelve geheel verhinderen. En hier toe voert hy deze reden aan: alle dagen, zomtyds alle uuren komen 'er onderscheiden berigten in, waarop zonder verzuim moet worden gedisponeerd, en waar over de Perzoonen, die hier toe gebruikt zyn, ogenbliklyk moeten worden voort geholpen, niet alleen, maar dat hunne Missien zomtyds eene volstrekte geheimhouding vorderen, enz.

Medeburgers! als wy zoo onkundig waaren in de uitoefening der Justitie, als de Raad van Justitie, zekerlyk uit eigen onkunde, meent te moeten vooronderstellen, dan zouden wy misschien aan zyne verwarde redenering mogelyk geloof kunnen slaan. Dan wy voor ons durven ons wel vermeten te zeggen, daar zoo veel van

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

van te weten, dat wy rondlyk declareeren, dat de uitwerking van Ul. Decreet, geen de minste stremming of hindernis kan te weeg brengen in de uitoefening der Justitie. Indien de Correspondentie wierde veranderd, dan zoude de zaak een geheel andere gedaante krygen; maar alles houd den vorigen loop, zelfs zoo ver, dat alle Specificatien aan den Raad eerst moeten worden ter hand gesteld, ten einde daar op het advis van den Procureur Generaal te vragen, en welk advis weder by de Raad moet worden geëxamineerd. Dus bestaat de eenige verandering, welke uit hoofde van Ul. Decreet gemaakt is, hier in: dat na het inkomen van dit advis, Ordonnantie tot betaling word verleend door Gedeputeerden, in plaats van door den Raad. Wat verandering maakt dit nu? kan de President van de Gedeputeerden daar toe niet even spoedig order geven, als de President van den Raad? hoe dikwyls zyn 'er klagten in gekomen door de Executeurs en anderen, dat van te voren zo veel geloop hadden, en om zo te spreeken van den os op den ezel gezonden wierden, eer dat hunne zaken in gereedheid konden krygen! en waaromtrent wy zorge zullen dragen, dat geen reden tot klagen gegeeven worde.

Kan nu dit inbreuk maken op de geheimhouding?

Alle dispositien blyven by den Raad zo als van te voren: of kan men uit een Specificatie wegens het overbrengen van een Gevangen; wegens het betaalen van Exploicten, als die verricht zyn; of wegens het voldoen van getuigenis-gelden, als de depositien zyn afgelegd; enz. of kan men daar uit, zeggen wy, de geheimen van den Raad ontwaren, of in zyne dispositien hinderlyk zyn, en dus het Recht verraden?

Hoe kan door het slaan van Ordonnantie by de

de Gedeputeerden, inactiviteit worden te weeg gebragt? of moet men vooronderstellen, dat alle de Rekeningen, niet zo goed by de Gedeputeerden toevertrouwd zyn, als by ons; daar dezelve en van te voren, en nu weder door onze handen gegaan zyn, en gaan moeten? dit durft de Raad, schoon door zyne Missive genoegzaam te kennen geeft dat alle eerbied voor de Representanten van een vry Volk met de voet treed, niet erkennen!

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Nimmer, Medeburgers! is het oogmerk van Ul. Decreet geweest, om aan den Procureur Generaal te ontnemen de magt, van zyne Correspondenten naar zyn oordeel te belonen! Neen, Gyl. wilt altoos bevorderlyk zyn tot de uitoefening van een goede Justitie, en wilt daarom de beschikking gaarne aan hem overlaten, van die Penningen, welke by hem, voor de Correspondentie worden ontvangen.

Maar nimmer kunt Gyl. met stilzwygen voorby gaan, of met goede oogen aanzien, dat de Raad van Justitie op eene willekeurige wyze met 'sLands Penningen, die door het zweet en bloed der goede Ingezetenen in 'sLands Schatkist worden opgebragt, zal omspringen, zo als onlangs gebleeken is, geschied te zyn, en zo als wy in ons vorig advis, op een Memorie van den Raad, aan Ul. hebben opengelegd: neen, dan zou het Volk, wiens belangen gy moet behartigen, met reden onvergenoegd op Ul. moeten zyn, en uw bestiering veragten.

Althans wy, die insgelyks Representanten van onze Committenten zyn, zullen daar voor waken.

Voorts is het met de Rekeningen der Leveranciers even als met alle andere, gelegen: door het slaan van Ordonnantien daarop door de Gedeputeerden, word de Raad niet bepaald, hoe veel pennen, hoe veel papier, enz. en van wat zoort, gebruiken wil, en tot zyn werkzaamheden in

of:

LEEUWARDEN.

officio nodig heeft; en daarom wat hinder ligt hier in? even zodanig is het ook gelegen met de reparatie en onderhouding van de Cancellarie.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best van het Hof van Friesland.

Alle argumenten wegens het voorsz bygebragt, door de Raad van Justitie, schaamen zich zelven, en verdienen daarom geen verdere wederlegging.

Ten 2den zegt de Raad, zo dit Decreet stand houd, dat dan alle zyne werkzaamheden zullen moeten ophouden enz.

Uit ons betoog omtrent zyn eerste sustenue, blykt het zonneklaar, dat deze zyne tweede stelling van allen grond ontbloot is; en om die reden agten wy het onnodig, nieuwe redenen ter ontsenuwing van dit gestelde by te brengen.

Vervolgens zegt de Raad, dat het van zynen heiligen pligt agt, alle Consideratien ter zyden te stellen, en nu moet declareren, dat zedert lange reeds de belemmeringen, welke Gyl. aan de Justitie hebt doen toebrengen, heeft gedragen, thands moeten spreeken zoo als Lieden van eer betaamd; en hier op volgt:

De 3de stelling, namentlyk dat, zoo dit Decreet niet spoedig word ingetrokken, het den zelven zal en moet disorganiseeren.

Wat hindernis hebt Gyl. aan den Raad, of wel aan de Justitie doen toebrengen?

Is Ul. Decreet van 2 Augustus 1796 daar van de oorzaak? zyn de gevolgen daar van, namelyk de betaling der Tractementen van de Raaden, Ministers en Suppoosten op Ordonnantie van de Gedeputeerden, hindernissen in de Justitie? dit kunnen wy niet begrypen! en zyn dit reden, waarom de Raad van Justitie zal en moet gedisorganiseerd worden? om dit te beoordeelen, is ons verstand te bekrompen, zo als wy met nederigheid belyden.

Wy kunnen dus in dezen alleen maar gissen!

Zou

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Zou de reden, waarom de Raad van Justitie daar door zal en moet gedisorganiseerd worden, ook gelegen zyn in het heerzugtig en aristocratisch hart van de Leden der zelve, zodanig, dat door tegenstreeving daaromtrent, het zelve zo verkeerd word, dat niet met dat genoegen de werkzaamheeden kan verrigten, als wanneer daar aan den ruimen teugel word gevierd!

Dan als Gyl in aanmerking neemt, ten *vierden*, dat de Raad protesteerd tegen Ul. Decreet van 17 dezer, als onwettig en tegen 's Volks belang aanloopende, met overlating aan Ul. de gevolgen, welke daar uit kunnen geboren worden, zal onze gissing dan wel, als zodanig kunnen beschouwd worden? zal men het dan niet als een stellige waarheid moeten aannemen?

Want hoe durfde anders deze Raad het bestaan, een zo wettig en op alle billykheid, en met de ware aard der zaak overeenkomend Decreet, dat niets anders ten doel heeft als 's Volks belangens te behartigen, te noemen, als tegen 's Volks belang aanlopende en daar tegen te protesteeren? wie toch heeft immer gehoord dat een ondergeschikt Collegie, tegen een Decreet, dat genomen is door de representeerende Souverain, protesteert! en dat nog wel op zulke droggronden. Heeft eenig Collegie, of particulier Ingezeten, eenig wettig en gegrond bezwaar, dat hy daar over eerbiedige, en met de waardigheid van Vertegenwoordigers van een geheel Volk, overeenkomende, vertogen doe! maar nooit komt eenig protest, en wel met een ingewikkelde bedreiging, te pas.

Vervolgens ten *vyfden*, de Raad wil, naar inhoud der Missive, voor als nog niet onderzoeken de gronden, waar op Ul. Decreet van 17 dezer rust, en welke ter uwer verdediging stelt enz.

Dus wil de Raad misschien dan vervolgens na gaan,

LEEUWARDEN.

gaan, hoe het over een te brengen zy, dat men aan de zulken, van wien het leeven der Friesen hebt doen afhangen, niet de distributie van zodanige Penningen toevertrouwd, welke in hunne qualiteiten van nooden hebben.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Maar volgd dit laatste uit het eerste? neen, ganschelyk niet! zelf Gyl. wanneer eenige gelden, door eene Commisfie uit Ul. midden uit 's Lands Casfe doet ontvangen, zyt verpligt daar af verantwoording te laten doen aan de Commisfie van Financien. Zou dan de Raad van Justitie, die geheel van Ul. afhangt, en wier Leden door Ul. aangesteld zyn en ook weder door Ul. uit hunne posten kunnen ontzet worden, van die verantwoording verschoond wezen?

Het tegengestelde is zeker: en om dat deze zaak op een gansch onkundige wyze beredeneerd word door den Raad, of opzettelyk uit zyn verband gescheurd word, zo agten wy niet nodig, hier toe iets meer by te brengen.

Ten *zesden:* de Raad is van mening, dat door Ul. Decreet, het belang van het algemeen gevaar loopt, en eischt daarom, dat het zelve weder ingetrokken worde, en aan de Justitie haaren vryen loop worde gelaten; en dat de Ordonnantien by de Raad wordende geslagen, zult doen respecteeren, enz.

Uit het geen hier voren gezegt hebben, blykt genoegzaam, dat het slaan van Ordonnantien, geen de minste stremming aan de Justitie kan te weeg brengen, en daarom daar toe geen de minste relatie heeft; ja, dat het zelfs hoogst noodzaaklyk was, dat dit zogenaamd recht aan den Raad werde ontnomen, als tegen de aard der zaake aanlopende; en om dat het belang van het algemeen zulks volstrekt vorderd. Weshalven ook genoegzeam bewezen is, dat de Ordonnantien van den Raad niet meer kunnen gerespecteerd worden: dan, zo het bygebragte niet volledig

mog-

mogte zyn, zo zullen wy ten overvloede onze stelling nader bevestigen.

LEEUWARDEN.

Een Specificatie van den Cipier *Melle Bouwkes*, by den Raad ingekomen zynde, vraagd daar op het advis van den Procureur Generaal; deze conform het verzoek adviseerende, verleend de Raad daar op Ordonnantie tot zodanig eene somma als waar op de Specificatie gesteld was. Deze Specificatie aan ons ter registratie gepresenteerd zynde, sprak het van zelve, dat wy die Ordonnantie niet konden respecteeren, om dat dezelve daar op verleend was tegen den inhoud van meer genoemd Decreet; weshalven dezelve stelden in handen van de Commisfie van Gedeputeerden, die, na dat de Ordonnantie van den Raad met ons overleg geroijeerd te hebben, deze Rekening in onze handen stelden ter liquidatie: maar hoe verbaasd stonden wy, by die liquidatie, dat deze Rekening na de stelling een honderd een en twintig guldens en tien stuivers te laag berekend was! hoe zigtbaar bleek het ons, dat het verleenen van Ordonnantien by de Raad van Justitie niet met de vereischte nauwkeurigheid geschiede? en hoe wierden wy toen volkomen overtuigd, dat de distributie van 's Lands Penningen aan dezelve niet is toevertrouwd!

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Ziet hier dan eene van de gronden, waar op Ul. Decreet onder anderen mede kan rusten, en waaromtrent de Raad nu wel kan bevryd zyn daaromtrent onderzoek na te doen.

Ten *zevenden*: verzekerd dan de Raad aan Ul. dat, zo onverhoopt dit Decreet niet word ingetrokken, zy hun gedaan Protest aan het Volk van Friesland zullen bekend maken; terwyl tevens protesteerd van onschadelykheid over de verwyderingen die daar uit mogten geboren worden. Wat betreft het eerste, namelyk de bekendmaking van het Protest aan het Volk van Friesland; dezen aangaande zal het te wenschen

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

zyn, dat de Raad zyn woord houde, ten einde als dan het weldenkend Volk zien kan uit wat beginzel deeze Raad werkzaam is, en hoe dat aankleven aan de Aristocratische denkbeelden, waar van elk Vaderlander een afgryzen heeft; hier door zal het Volk bevestigd worden, in dat misnoegen, het welk uit vorige handelingen van deze zelfde Raad tegen dezelve heeft opgevat; en dan zal van zelven aan deze Raad worden toegekend, oorzaak te zyn van zulke verwyderingen, welke uit dezen handel zullen geboren worden.

Eindelyk *ten Agtsten:* is deze Misfive van den Raad van Justitie zodanig ingerigt, dat dezelve Ul. in het nemen van Decreeten als Machinaal en als door laage Intriguanten en onkundige Dryvers wordende gedreven, beschouwd.

Hier word Gyl. en ook wy, die Leden van Ul. Vergadering zyn, openlyk geschandvlekt; hier word Ul. Vergadering, en dus het Volk van Friesland, op eene verregaande wyze gehoond: en dat door Amptenaaren, die door Ul. zelven, in hunne Posten zyn aangesteld.

En daarom zal het noodzaaklyk wezen, zo Gyl. uw, aan deze laster niet wilt schuldig kennen, dat Gy uw gezag, in naam van uwe Lastgevers, doet gelden.

Ziet daar de voornaamste zaken welke in deze Misfive voorkomen, eenigzints ontwikkeld en weerlegd.

Nu zal 'er nog overig zyn, dat wy onze gedagten dien aangaande aan Ul. mededeelen, en dit doende, zeggen wy:

Dat, vermits deze Misfive geene wezentlyke argumenten bevat, waar door Gyl. eenigzins in het denkbeeld zoude vallen, om verandering in het Decreet van den 17 dezer te maken, daar by wel degelyk zal behoren te worden geperfisteerd.

Dat, doordien deze Misfive op eene gantsch on-

LEEU-WARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

onëerbiedige wyze ingerigt, en zamen gesteld is met bewoordingen welke een waar Patriot nimmer onder de oogen van wettige Volksvertegenwoordigers zoude durven brengen, zo kan dezelve geen poinct van Ul. deliberatien uitmaken, en daarom moet worden geseponeerd.

Dat, daar de Raad van Justitie openlyk declareerd, Ul. Decreet niet te zullen obediëeren, en zulks reeds met de daad betoond heeft, door het slaan van vyf Ordonnantien na het ontvangen van Ul. Decreet, dus daar tegen voorziening zal moeten geschieden, uit oorzake anderzins alle nadelige gevolgen te wagten zyn; wyl nimmer een Land gelukkig zyn kan, daar de uitvoerende Collegien weigeren de beveelen van de hoogste mag: naa te komen, en hun daar na te gedragen.

Dan, Medeburgers! hier in willen wy niet liefst præädviseeren: wy vooronderstellen, dat Gy uwe waardigheid zult kennen, en hoe veel 'er aan gelegen is dat Gy uwe billyke beveelen doet respecteeren; door dien anders uw Regeering niets is dan een ydele vertoning, en dus geen andere uitwerking hebben kan dan de ondergang van ons Vaderland.

En daarom vertrouwen wy, dat Gy ook zodanige middelen zult weten by de hand te neemen, welke in dit geval, de geschikste zyn, om uw Decreet te doen gehoorzamen en Ul. de vereischte Satisfactie te bezorgen.

En hier mede vermeenen wy aan Ul. intentie te zullen hebben voldaan.

Actum in 's Lands Rekenkamer, dezen 29 Maart 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

WOPKE ROMMERTS.

Ter Ordonnantie van de Commissie,

R. BOSMA.

LEEUWARDEN.

No. 5.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Commissie tot de Finantien heeft, ingevolge en ter voldoening aan het Appoinctement Marginal, op eene Missive van de Raaden van Justitie, den 23 Maart 797. geleezen en ten zelven dage aan haar om consideratien en advis gerenvoieerd, relatie hebbende op het Decreet deezer Vergadering van den 17 der loopende maand, opzigtens de betaalingen de Justitie betreffende, uitgebragt haar Rapport en bedenkingen.

Waarop, na deliberatie, is Gedecreteerd: beide de voorsch. Stukken te stellen in handen eener personeele Commissie, ten einde dezelve te examineeren en der Vergadering zoo spoedig mogelyk te dienen van derzelver goedbedunken, hoedanig in deezen zoude behooren te worden gehandeld, aan de eene zyde overeenkomstig de waardigheid deezer Vergadering, en tevens om zoo veel mogelyk alle verwydering en nadeelige gevolgen voor te koomen.

Zynde tot de gedagte Commissie benoemd, zoo als Gecommitteerd worden by deezen: de Burgers, *van der Linden*, *Miedema*, *Tigchelaar*, *Hobbema*, en *Germans*, met verdere macht van assumtie uit deeze Vergadering.

Aan welke Commissie al meede is ter hand gesteld een Request en Specificatie van den Eersten 's Hofs Deurwaarder, waar omtrent de Commissie tot de Finantie de welmeening deezer Vergadering was verzoekende.

En zal Extract deezes aan den Burger *van der Linden*, als eerst benoemde, worden ter hand gesteld, benevens de vermelde stukken.

Al-

Aldus Gedecreteerd op het Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 29 Maart 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.* LEEUWARDEN.

Accordeert met Voorsch. Register.

In kennisse van my Secretaris

C. GODSCHALK.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

No. 6

MISSIVE *van de* RAADEN *van* JUSTITIE.

De Raad van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van het zelve Gewest.

Mede - Burgers!

Wy hadden geoordeeld om eenige dagen te moeten wachten, na uw besluit op onze Missive en Protest vau den 23 deezer aan Ul. toegezonden, over uw Decreet, waar by ons 't slaan van Ordonnantien enz. word ontzegd, in dat vertrouwen dat Gylieden, de gevaarlyke belemmeringen en de onvermydelyke verwyderingen die uit het zelve moeten voortvloeijen, inziende, het zonder verwyl buiten werking zoudt hebben gesteld. Dan dit is tot nog niet gebeurd! en wy ondervinden reeds die gevolgen waar van wy Ul. waarschouwden: onze pligt dringt ons dus, om met ter zyde stelling van alle bedenkingen, welken die ook zouden kunnen zyn, ons Protest aan 't Volk te moeten brengen en verders zoodaanige maatregelen te neemen, als 't wel waarneemen onzer post van ons vereischt. Wy zullen uw besluit uiterlyk tot aanstaande Maandag morgen inwachten, en verzoeken Ul. nogmaals, daar wy niet anders

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

kunnen en mogen handelen, om, naa onze gronden wel te hebben overwoogen dien ſtap te doen, waar toe wy U hebben aangemaand, als waar door de goede orde zoo niet de goede zaak zelve alleen kan worden bewaard.

Heil en Vriendſchap!

Leeuwarden den 30 Maart 1797.

De Raaden 's Hofs van Juſtitie van Friesland.

Ter Ordonnantie van den Hove,

P. DYXTRA.

No. 7.

Rapport van eene Perſonele Commiſſie, op de Stukken van den Raad van Juſtitie en Præadvis over de Miſſive van de Raaden van Juſtitie van den 23 Maart 1797.

Uwe Commiſſie ingezien en overwoogen hebbende, de Miſſive van de Raaden der Juſtitie, van dato den 23 Maart deezer Jaars, aan deze Vergadering, en dezelve met ernst overwoogen hebbende, merkt daar op aan, dat de bezwaaren (tegen deeze Vergadering daar in vervat,) in te algemeene bewoordingen zyn geſteld, en zonder dat de vereischte reedenen vóór dezelve daar in zyn bygebragt, waarom uwe Commiſſie zig niet in ſtaat oordeeld om daar op, op goede gronden met vereischte nauwkeurigheid te kunnen oordeelen, en finaal Præadviſeeren. Waarom uwe Commiſſie het voor haar ter gegronde Beöordeeling onontbeerlyk vind; dat deeze Miſſive van de Raaden van Juſtitie wederom worde geſteld in handen van die zelfde Raad, om de daar in vervatte Bezwaaren te-

tegen uwe Vergadering *bepaaldelyk op te geeven, met de redenen voor dezelve*, en dat deeze teruggaaf van die Misfive met dien last gefchiede door deeze Vergadering, is het tegenwoordig Advis uwer Commisfie, mits zulks gefchiede, in bewoordingen, meer overeenkoomende met de waardigheid deezer Vergadering, als voorfchreeven Misfive.

Aldus geöordeeld deezen 31 Maart 1797, *het 3de Jaar der Bataaffche Vryheid*.

Y. F. TIGCHELAAR. H. *van der* LINDE. CLAAS J. HOBBEMA. J. GEERMANS. Zynde den Burger MIEDEMA Abzent.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het gefchil tusfchen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

No. 8.

Nader Rapport van de Burgers EERDMANS, c. f.

Mede-Burgers! Bestuurders van dit Gewest!

De Ondergeteekenden op gisteren door Ul. gelast en Gecommitteerd zynde, om voor te draagen eenige poincten, welke tot een grondflag zoude kunnen dienen, waar op een Commisfie uit Ul. in Conferentie konden treeden, met de Raaden van Justitie, om de zaak in quæstie, naamentlyk het flaan van Ordonnantien, zo mogelyk uit den weg te ruimen; zoo hebben dezelve gemeend op deze wyze aan dien last te moeten voldoen.

1. Dat die Commisfie in de *eerste plaats* aan de Raad moet voorhouden, derzelver Misfive van den 23 Maart 1797. en daar door aantoonen, hoe onëerbiedig dezelve zich daar ingedraagt, omtrend de hoogste Macht van dit Gewest, namentlyk, door opentlyk te verklaaren dat zy aan

LEEUWARDEN. aan Ul. Decreet niet zullen Obedieeren, en dus als Overtreeders der Wet moeten worden beschouwd.

Stukken zaakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

2. Dat alle de argumenten daar in voorkomende, van allen grond ontbloot zyn: want dat door Ul. Decreet, met geen mogelykheid de Justitie kan verhindert, of teegen gewerkt worden, uit oorzaak nimmer het slaan van Ordonnantien te pas koomt, als dan wanneer de Exploicten verrigt, de getuigenissen afgelegt, en dus de zaaken ten principalen afgedaan zyn: terwyl ook aan den Proc. Genl. verblyft de dispositie der Correspondentie Penningen. Dat ook door dat Decreet geene hoegenaamde inbreuk werd gemaakt op de geheimhouding meer dan te vooren, wyl als toen ook alle Ordonnantien, die by den Raad pleegen afgegeeven te worden, by de Reekenkamer moesten Geregestreerd worden: (ten zy men nu ondersteld dat de Gedeputeerden daar van een misbruik kunnen maaken) schoon het buiten dat volstrekt onmogelyk is, uit een Reekening weegens een Exploict, of weegens het geeven van Getuigenis als die verrigt zyn, een geheim te ontdekken. Dat over zulks de Raad niet in zyne werkzaamheden word verhindert; aan de Justitie een vryen loop worde gelaaten, en gevolgelyk daar door niet zal behoeven Gedisorganiseerd te worden. Voorts dat door het slaan van Ordonnantien, door de Gedeputeerden op de Reekeningen der Leveranciers, de Raad niet bepaald word welke, en wat zoort van zaaken Ordonneeren en gebruiken wil, om in Officio geëmploieerd te worden, en dus wat het weezen der zaak betreft, alles het zelfde blyft; uit welk een en ander van zelven volgd, dat deeze verandering in geen een opzichte eenig nadeelig uitwerksel hebben kan, en alzo geen nadeel aan het algemeen kan toebrengen.

3. En dat daarom alle de gevolgen van zelven tot

tot nadeel van den Raad moeten uitloopen, door dien geen eene reede, die op eenigen grond steunt, voor zich heeft. LEEUWARDEN.

4. Dat over zulks, vermits 'er geene voldoende, of daar na eenigzints zweemende redenen zyn, die het Provintiaal Bestuur zouden nopen van hun Decreet van den 17 Maart af te zien, het zelve derhalven daar by moet persisteeren. *Stukken raaken. de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

5. Dat het Provinciaal Bestuur tot mainctien van hun gezag, en tot ophouding der Eer van het Volk van Friesland, in de onvermydelyke noodzakelykheid zal zyn, ingevalle de Raad van hunne gedaane Declaratie niet te rug keert, en de Decreeten naakomt, zodanige maatregelen te neemen, die niet aangenaam aan dezelve kunnen zyn.

6. Dan daar het Prov. Bestuur tot vermyding van zulke uiterften, en tot voorkoming van iets waarom de Vyanden van de tegenwoordige order van zaaken zouden lachen, egter wil mede werken ter voorkoming van dat allés; en daarom gemeend heeft, dit een en ander aan de Raad te moeten voorhouden; in die verwagting, dat daar van een verstandig gebruik zullen maaken, met te bernsten in gemelde Decreet; terwyl het Prov. Bestuur in dat geval geen gebruik maaken zal van den Inhoud van voorsz. Missive, en het gedrag van den Raad, maar aanmerken als voortgekomen te zyn uit een averegtse opvatting der zaak.

Zie daar, Medeburgers! eenige Poincten, welke zouden kunnen voorgehouden werden aan den Raad, of Commissie uit dezelve.

Wy hebben de zaak nader en rypelyk overwoogen, en zyn volkoomen overtuigd, dat alle de redenen die tegen Ul. Decreet werden aangevoerd, van geen de minste betekenis zyn, en dat 'er dus geene reedenen hoegenaamd ook zyn, om daar eenigzins van af te wyken; het zy door het verleenen van Anticipatie-Pennin-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

gen, dat de zaak volkomen op het oude zoude brengen, en Ul. Decreet doen werken als een Mensch die in zyn kindsheid is, ja als het waare aan de Raad voor een apart Comptoir zoude kunnen verstrekken; het zy op eenige andere wys.

Dat Gy dus op geen andere wys kunt toonen, op een grootmoedige wys toe te geeven, dan langs het laaten voorhouden van voorengemelde Articulen, ten einde daar door te beproeven, of de Raad ook van zyne onberaadene en geheel onvoorzigtige daad wil te rug keeren.

En hier mede is het, dat wy vermeenen volkoomen aan Ul. intentie en overeenkomstig de waardigheid van Ul. Vergadering voldaan hebben.

Actum Leeuwarden den 1 April 1797., *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Uwe Meedeburgeren,

D. EERDMANS, c. f.

No. 9.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Ingevolge het Gedecreteerde van gister, om met de Raaden van Justitie te Confereeren, over de Misfives van dezelve Raaden, geschreeven en geäddresfeerd aan deeze Vergadering den 23 en 30 Maart laatstleeden, betrekkelyk het Decreet van den 17 daar te vooren, raakende het verleenen van Ordonnantien, ter betalinge van de uitgaaven de Justitie betreffende, gedelibereerd zynde over de Poincten en wyze, waar over en hoedanig die Conferentie zal geschieden, ten einde aan den eenen kant, het gezach en de waardigheid

van

van deeze Vergadering te maintineeren, en ten anderen, is het moogelyk, het verschil tot zodanige termen te brengen, dat 'er geene nadelige verwyderingen stand grypen, tusschen de Hoogste Politicque en Justitieele Magten in dit Gewest, waar van de Natie de handhaving haarer dierbaarste belangens verwagt.

Laeuwarden. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

En in ernstige overweeging genomen zynde, de ter Vergadering voorgedragene Poincten, welke aan de Raaden of Commissarissen van dien, namens deeze Vergadering zouden behooren te worden voorgehouden; is goedgevonden en verstaan, de Burgers *Eerdmans*, *Tinga*, *Keuning* en *Tigchelaar* te committeeren en te gelasten, om dien overeenkomstig met de Raaden van Justitie of Commissarissen uit dezelve in Conferentie te treeden: dezelve voor te houden, de onberadene demarche van den Raad, door zich *via facti* te verklaaren teegens de Executie van een Decreet deezer Vergadering, daar detzelver Leden zoo plegtig gezwooren hebben, de Besluiten van de Hoogst geconstitueerde Magt in dit Gewest te zullen eerbiedigen en doen eerbiedigen; mitsgaders aan te toonen de læsive uitdrukkingen in beide de opgedagte Missives van den Raad vervat; en verders zodanige Conferentien dien aangaande te houden, als zy Gecommitteerden zullen vermeenen aan de intentie deezer Vergadering te kunnen beantwoorden; mits van alles doende behoorlyk verslag aan deeze Vergadering, ten einde nader te worden besloten, zodanig als dan zal geraaden worden geöordeeld.

En zal ten voorsz. einde, Extract deezes worden ter hand gesteld aan onze opgemelde Gecommitteerden. Zullende de Raaden van Justitie by Missive worden geprevenieerd, dat eene Commissie uit deeze Vergadering met dezelve zal confereeren.

Al,

LEEUWARDEN. Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 1 April 1797., *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

No. 10.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Op het geproponeerde deezen aangaande, in overweging genomen zynde, dat vermits het groot getal gevangenen, thans op het Landschaps Blokhuis zittende, hoofdzakelyk ten gevolge van de plaats gehad hebbende Oproerigheden in de Districten van Oostergoo, zo wel het belang van den Lande als dat van de Familien en Huisgezinnen der Gedetineerden, 'er ten hoogsten aan geleegen is, dat de Procedures zo spoedig als met eene goede Justitie bestaanbaar is, worden vervolgd; en dat, zo mogelyk, de Raaden van Justitie in de op handen zynde Vacantie, als evenwel voortgang maaken met de Crimineele Procedures, tot menagement van 's Lands Finantien, en ten faveure van de familien en Huisgezinnen der zulken welke onschuldig mogten worden bevonden:

Is na deliberatie, goedgevonden en verstaan, de personeele Commissie, op heeden benoemd om met de Raaden van Justitie te Confereeren, tevens in last te geeven, gelyk geschied by deezen, om met voorsz. Raaden te spreeken, of de-

dezelve niet zouden kunnen besluiten om voor ditmaal geen Paasch-Vacantie te houden, met betrekking tot de Crimineele gedetineerden.

LEEU-WAR-DEN.

En zal Extract deezes aan gedagte Commissie worden ter hand gesteld, tot haare informatie.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aldus Gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 1 April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register.

In kennisse van my Secretaris;

C. GODSCHALK.

No. 11.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Personeele Commissie deezer Vergadering, by Decreet Commissoriaal van den 1 April jongstleeden gelast en gequalificeerd, om namens dezelve met de Raaden van Justitie of Commissarissen van dien te confereeren, over de Missives van den Raad. den 23 en 30 Maart laattleeden aan deeze Vergadering geadresseerd, betrekkelyk het Decreet van den 17 daar te vooren; heeft gedaan het Rapport hier na volgende geinsereerd.

Burgers! Bestuurders van dit Gewest.

By Ul. Decreet van den 1 deezer Maand, hebt Gyl. goedgevonden en verstaan, de Burgers *Eerdmans*, *Tinga*, *Keuning* en *Tigchelaar* te committeeren en te gelasten, om, overeenkomstig de ter Vergadering voorgedragene bedenkingen op de Missives van de Raaden van Justitie de dato

23

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

23 en 30 Maart laatstleeden, met dezelve Raaden of Commisfarisfen van dien in conferentie te treeden: hun voor te houden de onberaadene demarche van den Raad, door zich *via facti* te verklaaren tegens de Executie van een Decreet dezer Vergadering, daar deszelfs Leden zo plegtig hebben bezwooren, de befluiten van de Hoogst geconftitueerde Magt in dit Gewest te zullen eerbiedigen en doen eerbiedigen; mitsgaders aan de Raaden aan te toonen de læsive uitdrukkingen, in beide de opgedagte Misfives vervat; en verders, zodanige conferentien dien aangaande te houden, als zy Gecommitteerden zouden vermeenen aan de intentie deezer Vergadering te kunnen beantwoorden: alles met dat oogmerk, om aan den eenen kant het gezach en de waardigheid van deeze Vergadering te mainctineeren, en ten anderen, is het mogelyk, het verfchil tot zodanige termen te brengen, dat 'er geene nadeelige verwydering ftand grype tusfehen de Hoogfte Politique en Juftitieele Magten in dit Gewest, waar van de Natie de handhaving haarer dierbaarfte belangens verwagt.

Uwe genoemde Gecommitteerde Leden, Burgers Beftuurderen! gevoelende het gewigt van voorfz. Commisfie, en willende zich in deeze importante zaak in genoegzaame ftaat ftellen, om vooraf alles, daarop betrekkelyk, met de vereischte klaarheid te weeten, hebben in de eerfte plaats den Prefident en Secretaris deezer Vergadering by zich verzogt, om gezamentlyk alle de Stukken nauwkeurig te onderzoeken en bedaardelyk te beredeneeren, op welk vermeend *recht* toch de ftap van de Raaden van Juftitie zoude kunnen fteunen, en wat de gronden zouden mogen weezen, waarop zy de overtreeding van Ul. Decreet van den 17 Maart laatstl. hebben kunnen bouwen. Dan, Medeburgers! Wy moeten het rondelyk verklaaren, dat wy hoegenaamd geen fchyn van *recht* aan de zyde van den Raad hebben kunnen ont-

ontdekken; maar veel eer, dat het ons, zo uit de Instructie van de Raaden, uit de Resolutie van 1663, als de Commissie en Eed van de Leden van den Raad, na herleezing en vergelyking van die Stukken, is gebleeken, dat den Raad door het weigeren om uw besluit ten uitvoer te brengen, en vooral door het zelve dadelyk te overtreeden, rechtstreeks heeft gehandeld teegens het gezach en de waardigheid van deeze Vergadering, mitsgaders tegens den eerbied, aan uwe besluiten verschuldigd, en tot handhaving en naarkoming van welke alle de Leden van den Raad zich zo plechtig by hunne aanstelling hebben verbonden. Trouwens deeze overtuiging was reeds by de Leden deezer Vergadering, wanneer zy ons committeerde, om zulks ten nadrukkelykften aan de Raaden voor te houden. Wy zullen dus overgaan, om Ul verslag te geeven van de gehoudene Conferentien, ter voldoening aan uwen last.

Leeuwarden. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Gister avond ten zes uuren, verscheenen, (na vooraf door eene Bode daar van kennis te hebben gegeeven) de Burgers Raaden *Alma*, *Helder* en *de Visser*, by uwe Commissie, in de Kamer waar het Mindergetal van de geweezene Staaten pleeg te vergaderen. Uwe Gecommitteerden oopenden aan dezelve hunnen last en deeden, ter voldoening aan denzelven, de hier bygevoegde Aanspraak. (*sub A. hier nevens.*)

Zulks gedaan zynde, tragteden wy met de Raaden verders in mondgesprek te geraaken: dan dezelve betuigden niet gelast te zyn, om als eene Commissie uit den Raad, namens den Raad te kunnen Confereeren; maar wel om te aanhooren het geen hun zoude worden voorgehouden, en daar van Rapport te doen, verzoekende dus dat aan hun, of aan den Raad, Copia van den last en van de aan hun gedaane Aanspraak, wierd ter hand gesteld, op dat den Raad daarop hunne Aanmerkingen weder zoude kunnen maa-

LEEUWARDEN; maaken. Uwe Gecommitteerden betuigden, dat zy geenzints zulks wilden weigeren, dan dat de intentie van het Provinciaal Bestuur niet zoude zyn, om met den Raad van Justitie in een Communicatoir Proces te treeden. Men geraakte wederzyds aan het reedenkavelen, waar van het niet mogelyk is aan uwe Vergadering een succint Rapport te doen: dan dit echter is nodig, dat wy Ul. Burgers Bestuurders! verzeekeren, dat wy niet hebben naargelaaten, zoo veel mogelyk aan uwen last te voldoen, door aan den eenen kant de onberaadene stap van den Raad en beleedigende uitdrukkingen, in haare Missive vervat, aan te toonen, en aan den anderen kant te kennen te geeven dat deeze Vergadering de Aanmerkingen van den Raad en zyne argumenten op het Decreet van den 17 Maart, genegen was in ernstige overweeging te neemen, wanneer dezelve behoorlyk worden aangevoerd. Na over en weder zyne gedagten gezegd te hebben, en door ons te kennen gegeeven zynde, dat het beter geweest ware, dat men met alle Leden van den Raad had kunnen confereeren, om tot spoediger afdoening van het oogmerk der Conferentie te geraaken, daar men nu nog niets was gevorderd, bespeurden wy, dat de Raaden zich niet liefst met eene Commissie uit uw midden zouden gelyk stellen, en dat het dus van Commissie tot Commissie zoude moeten blyven, of dat alle de Leden van den Raad in uwe Vergadering zouden moeten worden gevraagd.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Om nochtans tot eenige Conclusie te koomen, ten einde wederzyds Rapport te doen, vroegen wy de intentie van de Commissarien des Raads in deezen: zy verklaarden gelast te zyn, om hoe genaamd in geene Compositie te treeden; en waaren verder van oordeel, dat men wederzyds Rapport zoude doen, en dat wy zouden voordraagen, dat, zoo wanneer deeze Vergadering haar Decreet

sreet van den 17 Maart zoude willen opschorten, den Raad dan ook bereid was haare daar op gevolgde Misfives in te trekken; en dat men vervolgens verder zoude kunnen confereeren, of 'er eene andere schikking nodig geöordeeld wierd; omtrent het slaan van Ordonnantien wegens uitgaaven de Justitie betreffende, en over andere zaaken, om eenen vasten regel tot wederzyds genoegen dien aangaande te beraamen.

Voorts oordeelden twee Leden van Commissarien uit den Raad, dat zy géene copia van onze gemaakte aanmerkingen moesten neemen; en verzogten dat deeze Vergadering, wanneer nadere Conferentie mogt nodig geöordeeld worden, daar op spoedig geliefde te besluiten, alzoo de Raad op morgen weder zoude vergaderen, om het Rapport van Commisfarien te hooren.

Eindelyk vroegen wy, welk besluit de Raad op het verzoek deezer Vergadering, om geene Paaschvacantie te houden met betrekking tot de Crimineel gedetineerden, genomen had: waarop ons geantwoord wierd, dat de Raad deezen aangaande Schriftelyk zoude rescribeeren, en betuigd dat reeds voor het verzoek van de Vergadering de noodige maatregelen waren gesteld, om de Procedures voortgang te doen hebben.

Ziet daar, Medeburgers! het verslag van onze verrichtingen, ingevolge en ter voldoening aan Ul. Decreet van den 1 April jongstl Het is van ons niet gevorderd om Ul. te dienen van Advys; waar toe wy ook zouden moeten betuigen, in deeze delicate zaak geheel ongeschikt te zyn; en het verblyf dus aan deeze Vergadering, om, na ryp en bedaard overleg, zodanig besluit te neemen, als het welk zy zal geraaden oordeelen, en dat wy hoopen zodanig te zullen zyn, dat deeze gewigtige zaak ten gemeenen beste worde getermineerd.

En hier mede aan uwe intentie, immers van

LEEUWAARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. Gedekken tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

onze zyde, vermeenende voldaan te hebben, onderwerpen wy alles aan Ul. verligt oordeel.

Leeuwarden den 5 April 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.	Y. F. TIGCHELAAR.
	J. J. TINGA.
	A. W. KEUNING.
	J. GERMANS.
	C. GODSCHALK.

absent *D. Eerdmans.*

Waar op gedecreteerd is, het voorschreeve Rapport en de verdere stukken daar toe relatif, te stellen in handen van dezelfde Commissie, met last om ten spoedigsten te dienen van haare consideratien en advis, hoedanig thans in het voorhanden zynde geval zoude behooren te worden gehandeld.

En zal Extract deezes aan de voorschreeve Commissie worden ter hand gesteld, tot haare informatie.

Aldus gedecreteerd op het Landschaps Huis binnen Leeuwarden den 5de April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met Voorsch. Register.

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

By:

Bylage No. II. sub. A.

Landswaarden. Geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aanspraak door eene Personeele Commissie uit het Provinciaal Bestuur, aan eene Commissie uit de Raaden van Justitie.

Aan de Burgers, Raaden van Justitie.

Het is door de Hoogst geconstitueerde Magt, het Provintiaal Bestuur van Friesland, verkooren door het vrye Republikeinsche Volk zelf deezes Gewests, dat wy, als eene Commissie uit hetzelve, gelast zyn, met UL. Burgers Raaden! in Conferentie te treeden, over de Missives van den Raad aan dit Provintiaal Bestuur, van dato den 23 en 30 Maart laatstverleeden. Het is tot dat einde, Burgers! dat wy UL. ingevolge van dien Last, hier voor ons hebben verzogt.

Zo wy ooit met eene zwaarwigtige Commissie zyn belast, het is deeze; de Eer van het Provintiaal Bestuur, en in het zelve, die des vryen Frieschen Volks; de onontbeerlyke heilige eensgezindheid, tusschen dit Bestuur en alle deeze Raaden; de veiligheid der Persoonen en Goederen aller Inwoonderen deezer Provintie; de invloed van dit Gewest op de geheele Bataafsche Republiek, deeze zyn, Burgers! de zo allergewigtigste, belangrykste onderwerpen en redenen, van deeze onze plegtige Byeenkomst. Welk eene verhevene kennis! hoe groot onzydig oordeelend verstand! welk eene vuurige heilige begeerte, tot het waar belang deezer Maatschappy, (tot welks bevordering, wy ons allen by duuren Eede, zo ernstig hebben verbonden,) word 'er vereischt, om deeze taak, wel en naar vereisch uit te voeren, voor ieder onzer in het byzonder! Dat wy allen dan, met de volkoomenste onzydigheid, doordrongen van het zo groot aanbelang der zake,

LEEUWARDEN, *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

ke, om derzelver zo ver uitziende gewigtige gevolgen, en van het bezef onzer aller zo verhevene en uitgestrekte pligten, ter bevordering van het geluk des Frieschen Volks onze bezigheden aanvangen en volbrengen.

Burgers!

Het Provintiaal Bestuur van Friesland heeft zich in de smertelyke noodzakelykheid bevonden ons te committeeren, om Ul. deszelfs gevoeligheid te kennen te geeven over den inhoud uwer Missives van den 23 en 30 Maart laatstleden, waarin de Raad zich uitdrukkingen heeft veroorloofd, die het Provintiaal Bestuur allerbeledigendst voor deszelfs gezach niet alleen, maar geheel aanloopende tegens uwen Eed beschouwd. Immers elk Lid van den Raad heeft bezwooren, de Besluiten van de Hoogst geconstitueerde Magt te zullen eerbiedigen en doen eerbiedigen! en die zelfde Raad betuigd met zo veele woorden, in eene Missive van den 23 Maart, (dewelke zy een Protest noemd,) zich niet naar een Decreet van het Provintiaal Bestuur te zullen gedragen; ja zy overtreed dat zelfde Decreet by herhaaling! de Raad, die gesteld is om de overtreeders en veragters der Wetten en Decreeten te doen straffen, ontziet zich niet om aan den Wetgeever te verklaaren, dat zy zyn besluit zal overtreeden! zy zegt dit niet enkel; maar zy is zelfs *via facti* zelve Overtreeder!

Burgers! wy bidden Ul., stelt eens alle consideratien ter zyde, en oordeelt of het Provinciaal Bestuur deezen stap van den Raad van Justitie stilzwygend kan en mag voorbyzien, oordeelt zelfs eens, aan welke schromelyke gevolgen deeze demarche van den Raad, zo dezelve aan het oopenbaar bekend wierd, aanleiding zoude kunnen geeven. Zoude niet elk beschuldigde, van tegens de Wetten of Besluiten van de hoogste Magt te

beb-

hebben gehandeld, (want hierin is immers de Crimineele en Civile misdaad voornamelyk gelegen) alle zodanige Rechters met reede mogen en kunnen recuſeeren, dewelke zelve zich hebben aangematigd, Overtreeders van een Decreet dier hoogſte Magt te zyn, die daarvan in eene oopenbaare Acte de Confesſie gedaan hebben?

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Wy willen daar van niets meer zeggen, in hoop en vertrouwen dat Gyl: de eigentlyke consequentie hier van, zonder verder betoog, zult gevoelen; maar zulleu overgaan om te betogen, dat de gronden, welke door den Raad tegens het Decreet van den 17 Maart jongstl. zyn aangevoerd, niet zoo dugtig zyn als wy begeeren te gelooven dat zy den Raad zyn voorgekomen.

Voor eerst, kan door het gedagt Decreet, de Juſtitie met geene mogelykheid (onzes inziens) verhinderd worden, of in deszelfs loop tegengewerkt: want nimmer toch koomt het ſlaan van Ordonnantien, wegens de zaaken de Juſtitie betreffende niet eerder te pas, als dan wanneer de Exploicten verricht, de Getuigenisſen afgelegd, en dus de zaaken ten principalen afgedaan zyn; terwyl ook aan den Procureur Generaal verblyft de dispoſitie over zyne Correspondentie-penningen.

Ten tweeden, zien wy niet dat door het zelve Decreet eenige inbreuk word gemaakt op de geheimhouding; ten minſten niet meer dan te vooren, toen ook alle de Ordonnantien, die by den Raad afgegeeven wierden, by de Rekenkamer moesten geregiſtreerd worden: ten zy men nu onderſtelde, dat, daar van een misbruik door de Gedeputeerden konde gemaakt worden, daar het ook, behalven dat, volſtrekt onmogelyk is uit eene Reekening wegens een Exploict of wegens het geeven van Getuigenis, als die verricht zyn, een geheim te ontdekken; of men moest daarby opzettelyk een verhaal geeven van het gebeurde.

Ten derden, word immers ook de Raad,

 door

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

door het meergedagt Decreet niet in zyne werkzaamheden verhinderd: vermits aan de Justitie zelve (welke de eigentlyke werkzaamheden van den Raad uitmaakt) eenen vryen loop blyft gelaaten, en geene disorganisatie behoeft te ondergaan.

Ten vierden: word de Raad van Justitie, door dat de Commissie van Gedeputeerden de Ordonnantien slaat op de Reekeningen van de Leveranciers, niet bepaald, welke, hoe veel en wat soort van zaaken hy ordonneeren en gebruiken moet, om in officio geëmployeerd te worden; zoo dat alles hier, wat het weezen der zaake betreft, het zelfde blyft.

En, ten vyfden volgt uit het een en ander, dat deeze verandering, in geen één opzigt, zoo verre wy de zaak inzien, een nadeelig uitwerkzel hebben kan, en alzoo geen nadeel aan het algemeen kan toebrengen.

Alle de gevolgen dan, die den Raad zoo nadeelig toeschynen, en die hy zoo onbepaald voor reekening van het Provinciaal Bestuur stelt, (waar onder echter niet kunnen gebragt worden die, dewelke de Raad zelve reeds mogt veroorzaakt hebben, of nog veroorzaaken:) kunnen wy niet bezeffen dat het algemeen belang zouden schaaden; ten ware de Raad van Justitie (het geen wy niet durven verwagten) sich zelven zoude willen disorganiseeren, en alzoo die afscheuring bewerken, dewelke onze en uwe vyanden hebben gewenscht, en die toch nimmer, hoe stout 'er de assertie van in het slot uwer Missive van den 23 Maart schynd gegeeven te worden, een poinct van bedoeling van eenig Lid uit het Provinciaal Bestuur kan geweest hebben, door mede te helpen neemen het Decreet van den 17 daar te vooren.

Het Provinciaal Bestuur, door Ul. zelven werdende erkend als bestaande uit Patriotten, die met eene vuurige drift alles zoo veel mogelyk tot

tot het algemeen heil willen aanwenden, zoude dan immers door eene zeer gevaarlyke drift moeten beheerscht werden, tot overdreevene stappen, of te slappe maatregelen en verag'elyke toegevenheid moeten overhellen, om op eenen eisch van een aan haar in den aart ondergeschikt Collegie, wat de Finantie en Oeconomie betreft, maar dadelyk een Decreet in te trekken, op eene bedreiging, die haar meer smertelyk als verschrikkend is, op enkele algemeene uitdrukkingen en stellingen zonder bewys, terwyl het zelve Bestuur nog geene voldoende redenen zyn aangetoond om haar van besluit te doen veranderen?

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Wat zal dan, Burgers! dat Bestuur anders kunnen doen, dan: tot maintien van deszelfs gezach, en tot ophouding van de Eer van het Volk van Friesland, (ingevalle de Raad van zyne Declaratie niet terug keerd of overtuigd, zonder te hoonen,) wat zal dat Bestuur als dan anders kunnen doen, dan de Raaden van Justitie, even gelyk elk Burger, tot de naarkoming haarer Decreeten te Persuadeeren! En, dan immers zouden wy in de tyden van het gezach van Saxen moeten zyn, byaldien de overtreedingen van eenen Raad konden Lof verwerven en de aangestelde Machten des Volks daar voor moesten zwichten.

Dan, Gode zy dank! Wy zyn niet in die dagen van Barbaarsche domheid en slaverny.

En het Provinciaal Bestuur wil, tot vermyding van alle zodanige uiterstens, en tot voorkoming van eenen toestand, waarin de Vyanden van 's Volks Vryheid vermaak zouden scheppen, van zyne zyde tragten spreekend te bewyzen, dat het allen, welke daar toe oorzaak mogten willen geeven, aanziet met die veragting, of dat medelyden, het welk laage Intriguanten of onkundige Dryvers verdienen.

Het heeft daarom gemeend, dit een en ander aan

LEEU-WARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov Best. en het Hof van Friesland.

aan den Raad te moeten voorhouden, in die verwagting, dat daar van een verstandig gebruik worde gemaakt, met te berusten in het Decreet van den 17 Maart, zonder hetzelve te overtreeden! terwyl het Provinciaal Bestuur in dat geval, en dan ook alleen, geen gebruik zal maaken van de Missives van den Raad, maar dezelve aanmerken als voortgekomen te zyn uit eene averegtsche opvatting der zaak; en onder plegtige betuiging, om, gelyk hetzelve de vertogen van elk Burger in overweging neemd, ten allen tyde de in behoorlyke termen voorgedragene aanmerkingen of belangens van den Raad, te zullen in ernstige beöordeeling neemen, en na gelang van de redenen en gronden, waarop dezelve rusten, besluiten, zoo als in deszelfs overtuiging ten algemeenen nutte zal vermeenen te behooren.

No. 12.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Is gehoord het rapport van de Commissie, gister nader gelast te dienen van haare consideratien en advis, hoedanig deeze Vergadering nu verder zoude behooren te handelen, met betrekking tot de weigering van den Raad van Justitie, om aan het Decreet van den 17de Maart jongstleeden zich te gedragen; welk Rapport volgd hier na woordelyk geinsereerd.

Burgers, Bestuurders van dit Gewest.

Toen op gister de ondergeteekenden aan Ul. verslag deeden van den uitslag der conferentien, met Commissarissen uit den Raad van Justitie gehou-

houden, ten gevolge en om te voldoen aan Uwl. besluit van den 1 April jongstl., en daarby te kennen gaaven, dat het van hun niet was gevorderd om uwe Vergadering te dienen van advis, met betuiging, dat zy daar toe in deeze delicate zaak geheel ongeschikt zouden zyn; mogten zy zich vleyen, dat deeze Vergadering, ingeval van nader Commissoriaal, het oog zoude slaan op daar toe meer bekwame en geschikte Leden, die niet zoo veele huiverigheid zouden mogen gevoelen om Ul. voor te ligten op een onderwerp, het welk wel op zich zelven klaar en duidelyk was, edoch waarby als het waare de Goudschaal moest gebeezigd worden, om de twee gewigtige en precieuse motiven, in Ul. Decreet van den 1. dezer en in den aart der zaake zelve vervat, namelyk, van den eenen kant de waardigheid deezer Vergadering en haare verpligting om billyke en wettige besluiten, in naam van het Volk van Friesland uitgesproken, te maintineeren en te doen respecteeren, en aan de andere zyde, (is het mogelyk) het verschil tot zodanige termen te brengen dat 'er geene nadeelige verwydering stand grype tusschen de Hoogste Politique en Justicieele Machten in dit Gewest, waar van de Natie de handhaving haarer dierbaarste belangens verwagt, wel te wikken en te weegen, en Ul. zoo niet, den overslag van de Schaal, althans het evenwigt daar van voor te houden.

LEEUWARDEN.

Stukken raaken. de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Dan het behaagde Ul., na met een diep stilzwygen ons Rapport gehoord te hebben, aan ons den zwaaren taak op te leggen, om Ul. van consideratien en advis te dienen, hoedanig nu zoude behooren te worden gehandeld. Hoe onverwagt en pœnibel ons hetzelve besluit overkwam en was, moesten wy nochthans daarin Ul. vertrouwen en begeerte respecteeren, en stilzwygend ons hetzelve laaten welgevallen.

Wy hebben, Burgers Bestuurders! onbevoor-

LEEUWARDEN. *Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. best. en het Hof van Friesland.*

oordeeld, alleen met het besef van pligt en het nut van het Algemeen geraadpleegd, onderzogt, vergeleken, en onze gedagten bepaald zodanig, (dit kunnen wy op onzen Eed aan de Natie gedaan gerust verklaaren,) dat wy in ons te proponeeren Advis, ons alles hebben voorgesteld, wat het gevolg zoude kunnen zyn van het Besluit door ons voor te stellen; en dan zal deeze Vergadering, indien wy door onkunde niet gedwaald mogten hebben, zich met het zelve kunnen vereenigen.

Voor eerst vroegen wy ons zelven, en stelden zulks elkander voor: is het Decreet van den 17 Maart l. l. wel en wettig, op goede gronden genomen? of zyn 'er tegen het zelve genoegzaame reeden aangevoerd, dat het zelve Decreet behoorde te worden ingetrokken of opgeschort? en ons besluit was, dat het zelve Decreet, met alle recht, wettig, en op goede gronden was genomen: daar de directie over de zaaken van de Finantie aan deeze Vergadering, by haare aanstelling, zonder eenige restrictie, is opgedraagen; daar het zelve, zoo niet eenpaarig, althans by wettige meerderheid, is geconcludeerd; en daar de zugt, om eene eenpaarige Administratie in alle de deelen van het Finantieweezen daar te stellen, het groot drangmiddel geweest is om het zelve te neemen; en wel eindelyk, vermits geene voldoende gronden en bewyzen door den Raad van Justitie zyn aangevoerd, om deeze Vergadering te doen besluiten, dat zy van dat Besluit zoude behooren te rug te koomen, of daar in verandering te maaken.

In de tweede plaats namen wy voor oogen, of deeze Vergadering van de Raaden van Justitie de handhaving en eerbiediging haarer besluiten moet verwagten; of zy, ingevalle van weigering en overtreeding, niet verplicht en gerechtigd is, reparatie en onderwerping te vorderen; en hoeverre

ne deeze verwagting en vordering op het geval in quæstie applicabel is.

By dit onderzoek en deeze overweging, vonden wy, dat alles ten voordeele van dit Bestuur getuigde; dat niet alleen haar Caracter, als Wetgeevend, maar ook de Eed en inrichting van den Raad, hun die verpligting oplegd; dat de Persoonen niet moeten in aanmerking komen, wanneer overtreeding plaats heeft, en dat de Wetgeever, zoo lang hy geene besluiten neemd die tegens de Rechten van den Mensch en Burger, of tegens de onveranderlyke grondbeginzelen van Vryheid en Gelykheid stryden, verplicht is dezelve besluiten te handhaaven, ten waare daar tegens gegronde bedenkingen worden aangevoerd, voor en al eer eenige overtreeding tegens dezelve plaats heeft; daar de overtreeding toch altyd strafbaar, of ten allerminsten berispelyk is.

Ten derden, bragten wy ons voor den geest, wat eigentlyk, onverminderd al het voorschreevene, zoude kunnen strekken, om het heilzaam oogmerk te bereiken, dat de zoo hoogstnodige eensgezindheid bevorderd worde, en aan de Raaden gelegendheid gegeeven, om derzelver aanmerkingen op de zaak in quæstie, met verwagting van goed gevolg, te kennen te geeven.

En dit geloven wy, dat reeds door eene openhartige betuiging van deeze Vergadering, door haare wyze van de zaaken te behandelen, en door ons voor te stellen middel, in de derde plaats sal kunnen worden aangetoond, wanneer de Raad van Justitie voor dat zelfde heilzaam oogmerk vatbaar is.

De Raaden van Justitie zyn, even gelyk alle andere Collegien en Particulieren, gehouden, de besluiten van deeze Vergadering te respecteeren en te doen uitvoeren; of zy zyn het niet.

De Raaden van Justitie zyn, even gelyk alle andere Collegien, gehouden reparatie voor overtreedingen te geeven; of zy zyn het niet.

De

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raaden van Justitie mogen niet meer, dan alle andere Collegien en Particulieren, vorderen, dat wettig by deeze Vergadering genomene besluiten, zonder genoegzaame tegenbedenkingen, worden ingetrokken of opgeschort; of 'er heeft dien aangaande een zeer ondergeschikt en nadeelig privilegie by den Raad plaats, het welk tegens de goede grondbeginzelen van Vryheid en Gelykheid zoude stryden, en de bescherming der Wet zoude geheel niet in hunne handen passen. Men zal dan ook zonder verdere betoging tusschen de bygebragte alternativen kunnen kiezen.

Maar de omstandigheden gedogen by deeze Vergadering eenige maatiging, uit aanmerking van het algemeen heil, dat zy vóór alles wil bevorderen.

Ziet daar, Burgers Bestuurders! onze consideratien, in dit gewigtig geval. Wy hebben op dezelve beraisonneerd, de conclusie welke wy aan Ul. zouden moeten voordragen, om te dienen van advys, hoedanig zoude behooren te worden gehandeld, in het geval, waar over deeze Vergadering onze voorligting begeerd.

En het is om alle voorschrevene, en nog meer te considereerene redenen, dat wy van advyse zouden zyn, dat deeze Vergadering zoude behooren te decreeren:

Eerstelyk: Dat het Provinciaal Bestuur als nog persisteerd by deszelfs Decreet van den 17 Maart l. l., opzigtens het slaan van Ordonnantien, voor de uitgaaven de Justitie betreffende; vermits de Raad geene overtuigende drangredenen heeft bygebragt, waarom hetzelve zoude behooren te worden ingetrokken of opgeschort; met last aan den Raad, om aan hetzelve Decreet te gehoorzamen, onder verantwoording voor eene handelwys des contrarie.

Ten tweeden: Dat dit te neemen besluit, aan alle de Leden van den Raad worde bekend gemaakt,

maake, in het midden deezer Vergadering, na dat dezelve expresselyk zullen zyn gerequireerd; oader deeze als dan te doene Verklaaring, van de zyde van deeze Vergadering, dat zy ingevalle de Raad van haare weigering te rug koomt, al het gebeurde ter voorsz. zaak zal houden als niet voorgevallen, en dat zy agten zal als dan eene genoegzame reparatie te hebben ontvangen voor de begaane demarche van den Raad, dewelke het Bestuur in dat geval zal beschouwen, te zyn voortgesprooten uit eene averechtsche opvatting der zaake; daar geene redenen van wantrouwen (zoo als de Raad misschien verkeerdelyk vermeend) gelegenheid tot het Decreet van den 17 Maart hebben gegeeven, maar alleen en wel voornamelyk, om de Administratie der Finantiezaaken op eenen meer eenparigen voet te brengen

LEEUWAARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best en het Hof van Friesland.

En eindelyk: Dat de President deezer Vergadering worde geauthoriseerd, om, na de Communicatie van het te neemen besluit, aan de Raaden in korte bewoordingen te kennen te geeven: dat deeze Vergadering de aanmerkingen en gronden, welke de Raaden tegens het Decreet van den 17 Maart mogten vermeenen te kunnen en te moeten maaken, in ernstige overweging zal neemen, wanneer haar dezelve op eene behoorlyke wyze en in gepaste termen worden voorgedragen; met betuiging tevens, dat het deeze Vergadering smertelyk is geweest, tot zodanige demarche te moeten overgaan, om aan haare verpligting getrouw te zyn, en het gezach van dit Bestuur, in naam van het Volk van Friesland, te maintineeren en ongeschonden te bewaaren; onder verzekering, dat Zyl. niets vuuriger wenscht en begeerd, dan met den Raad in harmonie en goede verstandhouding ten algemeenen nutte werkzaam te zyn.

Onderwerpende uwe Gecommitteerden dit hun ge-

geädviseerde, aan uwe beradene deliberatien en verlicht oordeel.

LEEUWARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best van het Hof van Friesland.

Leeuwarden den 6 April 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*	Y. F. TIGCHELAAR. D. EERDMANS. J. GERMANS. J. J. TINGA. C. GODSCHALK.

Waarop de Vergadering, zich met het zelve allezins conformeerende, dienovereenkomstig heeft gedecreteerd, met qualificatie op den President, om het tegenswoordig besluit aan de Raaden van Justitie, na dat dezelve agtervolgens eene daartoe te depecheerene schriftelyke Requisitie, op morgen na de middag ten één uur in het midden van deeze Vergadering zullen zyn vetscheenen, namens deeze Vergadering bekend te maaken, en by die gelegenheid zodanige verklaaring en betuiging te doen, als in de tweede en derde poincten van dit Decreet zyn vermeld.

Ten welken einde een Extract deezes zal worden ter hand gesteld aan den tydelyken President deezer Vergadering; tot qualificatie.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 6 April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

Ge-

Gevolg van No. 12.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Het Provintiaal Bestuur, van Friesland aan den President en Leden van den Raad van Justitie in dit Gewest.

Mede-Burgers!

Ingevolge ons Decreet van heden, gelasten en requireeren wy by deezen: dat alle de Leeden van den Raad zich op morgen na de middag ten één uur alhier op het Landschaps huis zullen vervoegen, ten einde als dan te aanhooren het geen aan hun in onzen naam zal worden voorgehonden; gelastende den Præsident des Raads, om zorge te doen draagen, dat deeze onze requisitie tydig ter kennisse van de Leden des Raads koome, en aan dezelve werde voldaan.

En in afwagting dies, beveelen wy Ul. in Godes heilige protectie.

Het Provintiaal Bestuur van Friesland.

(geparapht.)

J. GERMANS, vt.

Ter Ordonnantie van 't zelve

(get.)

C. GODSCHALK.

Leeuwarden den 6 April 1797. Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

No. 13.

Extract uit de Notulen van het Provinciaal Bestuur van Friesland; de 230ste Zitting, Vrydag den 7 April 1797.

Den President herinnerde de Vergadering, dat vol-

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

volgens het Decreet en de Aanschryving van gister, de Leden van den Raad van Justitie gerequireerd zynde heden in deeze Vergadering te verschynen, dien aangaande præälabele beraaming diende gesteld te worden: het welk dan ook voor zoo verre nodig geöordeeld, wierd geregeld, en onder anderen besloten, dat geene der Leden van deeze Vergadering het woord zouden vragen, geduurende de tegenwoordigheid van de Leden des Raads, maar dat de President alléén, den last der Vergadering uitvoerende, zoude spreeken, zonder zich met de Raaden in mondelinge discussie in te laaten.

Op het gestelde uur verscheenen, en wierden door den Kamerbewaarder binnen geleid, de Burgers Raaden *Alma*, *de Visser*, *Staal*, *Paape* en *Helder*, staande met ongedekten hoofde tegen over den Præsident; de welke hun aldus aansprak:

Burgers, Raaden van Justitie!

Uwe weigering om aan ons Decreet van den 17 Maart jongstleden, nopens het slaan van Ordonnantien voor de Uitgaaven de Justitie betreffende, te voldoen, en daarop gevolgde dadelyke verachting en overtreding van hetzelve Decreet, stelden deeze Vergadering in de verpligting, om, na beproefd te hebben of de Raad niet zoude terugkeeren van dien onvoorzichtigen stap, zonder dat deeze Vergadering van haar wettig gezach zoude behoeven gebruik te maaken, dien aangaande een eindelyk besluit te neemen, hetwelk ik gelast ben Ulieden thans bekend te maaken, hierin bestaande.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland heeft als nog gepersisteerd by deszelfs Decreet van den 17 Maart laastleden, opzigtens het slaan van Ordonnantien, voor de Uitgaaven de Justitie betreffende, vermits den Raad geene overtuigende drang-

drangredenen heeft bygebragt, waarom dat Decreet zoude behooren te worden ingetrokken, of opgeschort; en den Raad van Justitie word gelaat, om aan hetzelve Decreet te gehoorzaamen, en verantwoordelyk voor eene handelwyze ter contrarie.

Het Provinciaal Bestuur verklaard Ulieden te vens door mynen mond, dat hetzelve, ingevalle de Raad (volgens zyn Eed en Plicht) van des zelfs weigering terug koomt, al het gebeurde ter voorschreeven zaake zal houden als niet voorgevallen; en dat hetzelve Bestuur als dan achten zal, eene genoegzaame reparatie te hebben ontvangen voor de begaane demarche van den Raad, dewelke deeze Vergadering in dat geval zal beschouwen te zyn voortgesprooten uit eene averrechtsche opvatting der zaake! daar geene redenen van wantrouwen (zoo als de Raad misschien verkeerdelyk gemeend heeft) gelegenheid tot het Decreet van den 17 Maart hebben gegeeven, maar alleen, en wel voornamelyk, om de Administratie der Finantiezaaken, ook in dat opzigt op eenen meer eenpaarigen voet te brengen.

Al verder betuigd deeze Vergadering, dat zy ten alle tyde de aenmerkingen en gronden, welke de Raad tegen het Decreet van den 17 Maart (gelyk op andere besluiten) mogt vermeenen te kunnen en te moeten maaken, in ernstige overweging zal neemen wanneer haar dezelve op eene behoorlyke wyze en in gepaste termen worden voorgedraagen; met verzeekering, dat het deeze Vergadering smertelyk is geweest, tot deeze demarche te moeten overgaan, om aan haare verplichting getrouw te zyn en het gezach van dit Bestuur, in naam van het Volk van Friesland, te maintineeren en ongeschonden te bewaaren

Deeze Vergadering, verwagtende dat de Raad aan haare intentie zal voldoen, betuigd eindelyk ten plechtigsten, niets vuuriger te wenschen en te

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEU-WAR-DEN.

te begeeren, dan met den Raad in harmonie en goede verstandhouding ten algemeenen nutte werkzaam te zyn.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Ik hebbe gezegd!

Het welk gedaan zynde, nam de Presideerenden Raad *Alma* het woord, en gaf te kennen, dat, vermits drie Leden van den Raad, (de Burgers *Born*, *Fink* en *Arnold*) uit de Stad afwezig waren, de thans presente Leden zich niet konden beschouwen als Leden van den Raad hier tegenwoordig te zyn, maar als particulieren; verzoekende dat Copia van de aanspraak van den President aan hun mogt worden verleend.

De President antwoorde: dat hy het verzoek zoude in deliberatie brengen.

Den Burger *Staal* het woord verzogt en bekomen hebbende, deedt eene korte rede aan de Vergadering, waar in hy betuigde te erkennen, dat deeze Vergadering in dit Gewest het Friesche Volk vertegenwoordigd, en dat hy zich dus, als het waare, voorstelde, in haar het Friesche Volk zelve te spreeken. Hy maakte verders eenige aanmerkingen op het Decreet van den 17 Maart laastleden, en gaf te kennen, dat de Raad vermeende daar door in zyn recht verkort te zyn. Hy oordeelde, dat een verdervende hand in ons midden werkt, en wenscht vuurig, dat de harmonie en goede verstandhouding mogt aangekweekt worden.

Den Burger *de Visser* ook verzogt hebbende te mogen spreeken, het welk hem door den Voorzitter wierd vergund, gaf in weinig woorden te kennen, dat hy ten sterksten getroffen was door de vernedering, die hy in zyne qualiteit thans meende te ondergaan; dat hy zich ook van de werkingen van eene verdervende hand verzekerd hield; en betuigde ten slotte, dat hy wenschte spoedig uit deeze Vergadering te zyn, en zyn ontslag wel zoude begeeren.

Den

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Den Burger *Paape* vatte al mede het woord op, en weide zeer uit over hoon en verongelykingen, die aan den Raad wierden aangedaan; over het Decreet van den 17 Maart, waar door hy vermeende dat de Justitie in haaren loop gestremd wierd, over de werkingen van de inwendige vyanden, en eindigde met deeze Vergadering verantwoordelyk te verklaaren, door de gevolgen welke in dit geval konden resulteeren.

Intusschen en ten slotte bragt de President nogmaals voor den aandagt der Raaden, het besluit deezer Vergadering, en wel voor al haare intentie om tot harmonie en goede verstandhouding zoo veel mogelyk toe te brengen, zoo de Raad van Justitie zich daar na begeerde te gedragen.

Wordende voorts de Leden van den Raad door den Secretaris buiten de Zaal geleid.

De President vroeg nu de welmeening der Vergadering, nopens het verzoek van den President des Raads, om een afschrift te hebben van de Aanspraak, door hem President gedaan.

En wierd besloten, aan het verzoek te voldoen, met last aan den Secretaris, om Copia authentique van de gedaane Aanspraak te geeven.

Ook vroeg de President, of het geen de Burger *de Visser*, opzichtens zyn ontslag had te kennen gegeeven, een point van deliberatie zoude moeten worden: dan de Vergadering begreep dat daar over thans geene deliberatie konde vallen.

No. 14.

Memorie tot de Commissie van de Finantien.

Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.

Wy hadden ons gevleid, dat de Raaden van Justitie, na dat door Uleden, op een stellige wy-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

ze, aan dezelve was gedeclareerd, dat by derzelver Decreet van 17 Maart laastleden persisteerden, van zyne halstarrige disobedientie zoude te rug keeren, en Ulieden Decreet respecteeren; en tot deeze hoop meenden wy eenigen grond te vinden, door het by ons inkomen van 5 Requesten, om betaling voor gedaane exploicten, zonder dat daar op Ordonnantie van den Raad was verleend, maar alleen voorzien was met het Advis van den Procureur-Generaal, en alzoo meer overeenkomstig met Ulieden Decreeten zyn ingericht, schoon evenwel de approbatie of disäpprobatie van gemelde Advis, door den Raad daar op ontbreekt, doch het welk niets ter zaake doet, alzoo by ons moeten geliquideert worden, en daarom in die form, wel konden worden geaccepteerd.

Dan deeze by ons opgevatte hoop is volkomen verdweenen! door dien heden by ons ingekomen is een specificatie voor den Majoor *van Dockum*, ter zaake het overbrengen van een Gevangen op het Blokhuis, op den 19 February laastleden, en op welke specificatie al weder Ordonnantien tot betaaling is verleend door den Raad op heden, en dus volmaakt strydig met Ul. Decreet.

Of nu deeze Ordonnantie verleend is door den Raad zelve, of door zynen President, is ons onbekend; ten minsten heeft de President daar toe last gegeeven, zoo als in dorso van deze specificatie te zien is, en welke hier nevens gaat onder Lett. *A*, wy oordeelen dat het niet meer voldoende is, dat deeze Ordonnantien werden geroijeerd, en daar mede deeze zaak laaten lopen; neen, ons plicht roept ons dit ter Ulieden kennis te brengen, en Ulieden tevens op het krachtigst te verzoeken, dat, na dat reeds alles aangewend is, om deezen Raad tot zyn plicht te brengen, nu zoodanige maatregels te neemen, als Gylieden naar uwe wysheid, en tot behoud van uwe waardig-

digheid zult verstaan te behooren; terwyl wy declareeren, geene Ordonnantien van dezen Raad te zullen accepteeren.

Waar meede verblyven, na Ul. allen heil toegewenscht te hebben.

Actum in 's Lands Rekenkamer, den 11 April 1797. *Het Derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Uwe Commissie tot de Financien,

P. C. LANDMETER.

Ter Ordonnantie van de Commissie,

R. BOSMA.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

No. 15.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Commissie tot de Finantie, by Memorie ter kennisse van deeze Vergadering gebragt hebbende, dat, offschoon gister vyf Requesten om betaling voor gedaane Exploicten aan haar waren gepresenteerd, zonder dat daar op Ordonnantie door de Raaden van Justitie was verleend, waar door zy zich gevleid had dat de Raad nu het Decreet van den 17 Maart, zoude respecteeren, heeden by de Commissie was ingekomen eene (by de Memorie gevraagde) Specificatie, op welke ter Ordonnantie van den Raad was bevolen Ordonnantie tot betaling te geeven; het welk dus strydig zynde met het Decreet deezer Vergadering van den 17 Maart l. l. en het nader besluit van den 6 deezer, aan de Raaden plegtig bekend gemaakt, zy geöordeeld had te moeten notificeeren, ten einde door deeze Vergadering tydig in haare Wysheid worde besloten, zoo als zy

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

en maintien van haare waardigheid, zoude verstaan te behooren.

En daar over ernstig zynde gedelibereerd, is goedgevonden en verstaan, de Personeele Commissie, welke den 6. deezer Maand Rapport heeft uitgebragt op de Stukken van den Raad over haare weigering, om aan het Decreet van den 17. Maart. l. l. te voldoen, te verzoeken en te qualificeeren, gelyk dezelve word verzogt en gequalificeerd by deezen, om het nodig onderzoek te doen, ten einde te weeten of de President van den Raad alléén en op eigener Authoriteit ordré gegeven heeft tot het doen plaatzen van ordre van betaaling op de Specificatien, en alzoo het Decreet van den 17 Maart l. l. overtreeden; dan of zulks door andere Leeden van den Raad, en door welke, is geschied.

Zullende Extract deezes ten genoemden einde worden ter hand gesteld aan de gedagte Commissie, tot haare Authorisatie; en met last, om zoo spoedig mogelyk dien aangaande Rapport te doen.

Aldus gedecreteerd op het Landschaps-Huis binnen Leeuwarden den 11de April. 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met Voorsch. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

No. 118.

No. 16.

LEEUWARDEN.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Is gehoord het Rapport van de Personeele Commissie, ingevolge en ter voldoening van het Decreet van den 11 deezer, onderzoek gedaan hebbende, of de President van den Raad van Justitie alleen en op eigener authoriteit, dan ook andere Leden van den Raad, en welke dezelve waren, ordre gegeeven hebben tot het verleenen van Ordonnantie om betaling, na den 7 April jongstl.; houdende hetzelve Rapport in substantie:

Dat zy Gecommitteerden, om te tragten te voldoen aan de intentie deezer Vergadering, den Presideerenden Raad *Alma* voor zich hadden ontboden, en aan den zelven zodanige vragen gedaan, als welke, (hunnes oordeels) zo dezelve catagorisch beantwoord wierden, hun in staat zouden hebben kunnen stellen om aan deeze Vergadering te doen weeten, wie de Leden van den Raad waaren, die in deezen het Decreet hadden overtreeden, waar voor dezelve zyn verantwoordelyk gesteld.

Dan dat die vragen op eene geheel onvoldoende wyze waaren beantwoord geworden, (blykens de door hun Gecommitteerden gegeevene Communicatie van de aantekeningen:) zo nochtans, dat daar uit was op te maken.

1. Dat hy Presideerende Raad *Alma* Ordonnantie tot betaling heeft gegeeven, niet tegenstaande Ul. Decreet van den 6 April Jongstl. aan hem, benevens vier Leeden van den Raad, in het midden uwer Vergadering bekend gemaakt is, en voor welks nakoming de Leeden van den Raad zyn verantwoordelyk gesteld.

2. Dat zulks geschied is op order van het Hof,

LEEUWARDEN. of van de presente Leden van dien; vermits alles wat de Præsident van dat Collegie doet, gerekend word door het Hof gedaan te zyn.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

3. Dat de Præsident, na dat aan de alhier Gecompareerde Raaden, op den 7 deezer maand, uw Decreet was bekend gemaakt, waar by de Raaden gelast worden aan dat van den 17 Maart te voldoen, op hunne responsabiliteit, geene contra-ordre heeft bekomen; en alzoo door den Raad niet aan uwe ordre is voldaan geworden.

4. Dat de Leden van den Raad in denkbeeld zyn, niet te moogen zeggen wie van hun vóór of tegen eene zaak stemd; zoo dat zy Gecommitteerden dan, volgens de sustenuë van de Leden van den Raad zelve, niet aan de begeerte van deeze Vergadering verder hebben kunnen voldoen.

Waarop gedelibireerd zynde, is goedgevonden en verstaan, het gerapporteerde Provisioneel voor Notificatie aan te neemen; en dezelfde Personeele Commissie andermaal te gelasten en te qualificeeren om de Leden van den Raad, welke op en na den 7 deezer maand in loco zyn geweest, elk afzonderlyk af te vragen, of hy meede heeft geconcureerd tot het doen verleenen van Ordonnantien, na den 7 der lopende maand, tegens de uitgedrukte en aan hun bekend gemaakte ordre deezer Vergadering; en om daar van zoo spoedig mogelyk te rapporteeren.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 13 April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

By-

Bylage A. by No. 16.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Rapport over het onderzoek nopens het nader slaan van Ordonn. door de Raaden van Justitie.

Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.

De ondergeteekende zich, door Ul. Decreet van den 11. deezer gelast bevindende, om het nodig onderzoek te doen, ten einde te weeten of de President van den Raad van Justitie alléén en op eigener authoriteit, ordre gegeeven had, om tegens den letter van Ul. Decreet van den 17 Maart en nader persistement by hetzelve, Ordonnantie te geeven tot betaaling van kosten de Justitie betreffende, het welk deeze Vergadering heeft geöordeeld dat door haare Commissien van Gedeputeerden en tot de Finantien, even gelyk van andere betaalingen, behoorde te geschieden; dan of zulks door andere Leeden van den Raad, en door welke, is gedaan; hebben, ten einde aan uwe begeerte te voldoen, by onderling overleg, goedgevonden den Presideerenden Raad *Alma* voor zich te ontbieden, vermits op de Specificatien en Requesten om zodanige betaalingen te bekoomen, in dorso de naam van genoemden Burger gevonden wierd, met den last tot Ordonnantie, en op de Specificatien zelve, ter Ordonnantie van den Raad, door deszelfs Secretaris *Habeat* Ordonnantie was gesteld.

Den Presideerende Raad gister avond voor ons verscheenen zynde, hebben wy denzelven over die zaak onderhouden; en, na hem te kennen gegeeven te hebben dat wy gelast waaren deswegens onderzoek te doen, hem eenige vragen, daar toe betrekkelyk, voorgehouden; dewelke wy, benevens de daarop gegeeven antwoorden aan Ul. zullen mededeelen. (Zie Bylage B.)

Het

LEEUWARDEN. Het kan Ul. alzo geblyken, dat uit de antwoorden van den President *Alma* is op te maaken:

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

1. Dat hy Presideerende Raad Ordonnantie tot betaaling heeft gegeeven, niet tegenstaande Ul. Decreet van den 6 April jongstl. aan hem, benevens vier Leeden van den Raad in het midden uwer Vergadering bekend gemaakt, en voor welks naarkoming de Leeden van den Raad zyn verantwoordelyk gesteld.

2. Dat zulks geschied is op order van het Hof, of van de presente Leeden van dien, vermits alles wat de President van dat Collegie doet, gereekend word door het Hof gedaan te zyn.

3. Dat de President, na dat aan de alhier gecompareerde Raaden, op den 7. deezer Maand, uw Decreet was bekend gemaakt, waarby de Raaden gelast worden aan dat van 17 Maart te voldoen op hunne responsabiliteit, geene Contra-Ordre heeft bekoomen; en alzoo door den Raad niet aan uwe order is voldaan geworden.

4. Dat de Leden van den Raad in denkbeeld zyn, niet te mogen zeggen wie van hun vóór of tegen eene zaak stemd: en dat de ondergeteekenden dus in deezen, volgens de Sustenuë van den Raad zelve, niet aan uwe begeerte hebben kunnen voldoen, of schoon de ondergeteekenden moeten bekennen niet te kunnen begrypen, dat de onverantwoordelykheid van elk Lid van den Raad zoo verre konde gaan, maar dat deeze geheimhouding van Advisen alléén betrekking hadde op de uitspraak in Justitie-zaaken.

Uwe Commissie, Medeburgers, vind zich alzoo in de noodzakelykheid gebragt, om hier by haar Rapport te bepaalen: elk der presente Leden van den Raad afzonderlyk voor haar te ontbieden, en van dezelve opening dier zaak te vragen, zoude niet hebben kunnen vorderen, daar de President wel uitdrukkelyk declareerde, geene opening van de byzondere Advisen te zul-

zullen geeven, en zich daar van wel te zullen menageren. In gevalle 'er dus geene andere middelen van contrainte zyn, om elk der Leeden van den Raad waarlyk wegens overtreeding verantwoording te doen geeven, en hun cathegorisch te doen declareeren, of zy deeze of geene Decreeten van uwe Vergadering al of niet willen respecteeren en doen respecteeren, oordeeld uwe Commissie (met eerbied gezegd) dat de Verantwoordelykheid van den Raad meer na een Kinderspel gelykt, dan overeenkomstig is met de Verpligting en Eed, waaronder elk Lid van den Raad by het aanvaarden van zynen Post zich gesteld heeft. LEEUWAARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

En hier meede vermeend de Commissie aan haaren last na vermogen voldaan te hebben.

Heil en Broederschap!

Uwe Meedeburgers,

J. TINGA.

Op last van de Commissie.

C. GODSCHALK.

Bylage B. by No. 16.

Vragen door de Commissie uit het Provinciaal Bestuur, aan den Burger A. Alma, President van den Raad van Justitie, gedaan den 12 April 1797.

Vraagen.	*Geantwoord.*
1. Hebt gy order gegeeven op gister en heden, om op Requesten en Specificatien wegens on-	Het Hof heeft daar last toe gegeeven. De gewoonte van het Hof is, dat de President al-

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Vraagen.	*Geantwoord.*
onkosten, de Justitie betreffende, Ordonnantie tot betaaling te verleenen?	alles doet op naam van het Hof; en dat alles omtrent deeze zaak, is gedaan op ordre van het Hof.
2. Of alle Leden van het Hof daar toe ordre gegeeven hebben?	Wannner de Raad gespannen is, worden de Resolutien, daar genomen, gehouden door allen genomen te zyn.
3. Of die van heden ook op ordre van het Hof geslagen is?	Alles wat de President doet, is op last van het Hof.
En wie de Leden zyn, die de ordres gegeeven hebben?	Dat de Leden van den Raad niet mogen zeggen, wie de stemmen voor of tegen eene zaak geeven.
4. Of 'er nadere Resolutie by het Hof genomen is, om het Decreet van den 17. Maart l. l. niet te respecteeren?	De President heeft geene Contra ordre ontvangon.
Gesproken over de vyf Requesten van eergister.	De vyf Requesten van eergister zullen door den Procurerur Generaal niet aan den Raad ingebragt zyn.
NB. *Fink*, *Arnold*, *Born*, waaren den 7 absent. *Staal* is den 10 absent geweest. *Born* was heden ook absent.	Heeft nog eindelyk gezegd, dat, of wist hy wie *voor* of *tegen* gestemd hebben, zoude hy zich nog wel menageeren daar van iets te zeggen.

No. 17

No. 17. LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Decreet op het Rapport over het onderzoek der Leden van den Raad.

Gecommitteerden, op gister nader gelast, om de in loco zynde Leden van den Raad, die tot de Executie van het Decreet van den 17 Maart, opzigtens het slaan van Ordonnantien wegens de uitgaaven, de Justitie betreffende, den 7 deezer in het midden der Vergadering zyn geördonneerd en verantwoordelyk gesteld, nopens de weder overtreeding van dien te onderhouden; hebben gedaan dit verslag.

Mede-Burgers, Bestuurders van dit Gewest!

Na dat Gyl. gister den uitslag onzer conferentien met den Presideerenden Raad van Justitie had gehoord, hebt Gyl. begeerd, dat wy ook de andere Leden van den Raad, welke op en na den 7. deezer maand hier in loco zyn geweest, elk afzonderlyk zouden vragen: „ of „ zy mede hebben geconcurreerd tot het doen „ verleenen van Ordonnantien na den 7. der „ loopende Maand;" tegens uwe uitgedrukte en aan hun bekendgemaakte ordre, en voor welker naarkoming de Leden van den Raad (althans die in de Vergadering zyn gecompareerd) verantwoordelyk zyn gesteld geworden?

Aan dezen uwen gerespecteerden last voldoende, hoe zeer wy ook gewenscht hadden dat deeze Vergadering ons zoude hebben willen verschoonen van die onaangenaame Commissie, zyn wy al aanstonds werkzaam geweest, om de Leden van den Raad, die wy wisten dat niet na den 7. April jongstl. uit deeze Provincie waaren afweezig geweest, voor ons te ontbieden, met uitzondering van den Burger *Alma*.

Het is ingevolge van dien, dat wy gister avond

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

avond de Burgers *De Visser*, *Helder* en *Paape* hebben verstaan, over onzen last, en aan elk van hun afzonderlyk afgevraagd, op Uwl. expresse begeerte, of zy meede last hadden gegeeven tot het slaan van Ordonnantien, namens den Raad, na den 7. April jongstleden. En de antwoorden van die drie Raaden, koomen hoofdzakelyk en gelykelyk daar op neder; dat dezelve vermeenen daar van geene opening te mogen en te kunnen geeven, alzoo hunne Instructie hun zulks zoude verbieden. De Raad *Staal* echter, die heden middag voor ons is gecompareerd, schynd van een ander gevoelen te zyn, het welk (onzes bedunkens) ook meer met uwe intentie strookt; als hebbende denzelven daadelyk geäntwoord: dat hy na den 7. deezer geen last had gegeeven tot het slaan van Ordonnantien op naam van den Raad, nog ook geene Vergaderingen van den Raad had bygewoond, waarin tot dat einde ordre aan den President is gegeeven geworden. Hebbende daaren boven aan den Secretaris deezer Vergadering in handen gesteld een Copia van een Advis, het welke hy by zyn vertrek op laastl. maandag aan den Raad in geschrift over de zaak in questie heeft gezonden.

Wy hebben den Burger *Born* niet kunnen onderhouden, daar dezelve tot nog toe buiten de Stad is; en zyn geinformeerd, dat hy laatstl. Dingsdag morgen is vertrokken na Sneek.

Om nu zoo spoedig moogelyk, volgens uwe begeerte, te rapporteeren, hebben wy geoordeeld hier meede ons verslag te kunnen sluiten; en persisteeren alzoo voor Rapport.

Heil en Broederschap!

Ul. Commissie,

Leeuwarden den 14 April 1797.	Y. F. TICHELAAR.
Het derde Jaar	D. EERDMANS.
der Bataafsche	J. GERMANS.
Vryheid.	J. J. TINGA.
	C. GODSCHALK.

By-

Bylage by No. 17.

LEEUWARDEN.

Vraagen, den 13 April 1797, aan de volgende Raaden gedaan.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Om zes uur aan den Raad J. de VISSER.

Vraagen.	*Antwoord.*
Of hy mede last gegeeven heeft tot het slaan van Ordonnantie, na den 7 April?	Dat na zyn inzien de Instructie verbied, om daar iets van te ontdekken; en dat hy, ingevalle van verraad, zich aan die verpligting niet zoude houden! edoch dat hy nader daarover zyne Instructie zal inzien, en zo het contrarie bevind, als nog opening zal geeven.

Om half zeven uur den Raad HELDER.

Ut supra.	Vermeend dat zyne Instructie verbied, noch zyn advys, noch dat zyner Medeleden te oopenbaaren.

Om zeven uur den Raad PAAPE.

Als vooren.	Vraagt of het Provintiaal Bestuur dan niet weet waarop hy is aangesteld: dat zyn Eed en plicht hem zulks verbied; en kan nog mag daarop niet antwoorden; en houd de vraag als niet gedaan.

Den

LEEUWARDEN.

Stakken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Den Burger STAAL, den 14 April 1797, 's morgens 11 uur.

Als boven. Dat dezelve geenen last daar toe heeft gegeeven; nog ook geene Vergadering van den Raad heeft bygewoond, waarin daar toe ordre aan den President is gegeeven, na den 7 dezer.

Waarop gedecreteerd is: de Commissie voor haar verrichte te bedanken; het gerapporteerde Provisioneel voor Notificatie aan te neemen; en de verdere deliberatien over die zaak uit te stellen.

Aldus enz. 14 April 1797.

No. 18.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Ter Vergadering is geleezen eene Copieuse Missive of Deductie van de Raaden van Justitie, gedagteekend op heeden, en zullende bevatten de gronden en reedenen, waarom de Raad zich teegens het Decreet van den 17 Maart laatstleeden opzigtens het slaan van Ordonnantien en het doen betaalen van Specificatien, heeft vermeend te moeten verzetten, inhoudende verscheidene beschuldigingen tegens sommige handelingen deezer Vergadering, met verklaaring ten slotte, dat dezelve wenschen dat alles wederkeerig vergeeten worde, des dat deeze Vergadering intrekke haar Decreet van den 17 Maart meergemeld, zonder het welk zy betuigen dat

al-

alle herstel onmogelyk word; waarom dan ook ten spoedigsten het besluit van deeze Vergadering inwagten. *LEEUWARDEN.*

Waarop de opgemelde Missive is gesteld in handen van de Burgers *Tigchelaar* en verdere Gecommitteerden, tot de zaak van het verschil met den Raad, nu meermaalen gedecerneerd, om dezelve te visiteeren en examineeren, en haare Consideratien en Advis daar over in te brengen. *Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Zullende ten dien einde Extract deezes aan den Burger *Tigchelaar*, als eerstbenoemde worden ter hand gesteld.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 14 April 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Bylage A. op No. 18.

DEDUCTIE *van de* RAADEN *van* JUSTITIE.

De Raad van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van het zelve Gewest.

Mede-Burgers!

Wy hebben de Aanspraak door den President van Uwlieder Vergadering tot ons gedaan, als mede de wyze hoe dezelve ons is gecommuniceert, en die zo weinig strookende was met 't Caracter waar mede Gy ons hebt bekleed, ten ernstigsten overwoogen. Er woelt voorzeker eene verdervende hand, die het gelukt om misverstand te zaaijen, en zouden wy, zoud Gylieden, daar toe door onvoorzichtige drift en hulpzaam zyn! Dit verhoede den Hemel! wy zullen alles aanwenden om het te voorkomen zoo verre onze plicht toelaat, en daar Gylieden

LEEU-WARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

ons verklaarde van onze voorstellen te willen overweegen, indien dezelve U in gematigde termen worden gecommuniceerd, zo doen wy dit by deezen. Wy begeeren geene anderen te gebruiken, en hebben onzes weetens ook geene ongeoorloofde gezegdens gebezigd, en willen u alduś de gronden van ons gedrag nader ontwikkelen, nochtans mogen wy de waarheid niet verzwygen, en die kan somtyds uit zyn nature hard zyn, heeft den toon onzer voorige Missives u mishaagd, beoordeeld hier tegens al 't geene aanleiding tot dezelve heeft gegeeven, waar van wy tot onze Decharge eenige hoofdpoincten moeten aanvoeren.

Mogt Gyl. eindelyk met ons overtuigd worden, dat 't algemeen belang ons dringt, om wederkerig alle gronden van verschil in vergetelheid te stellen, om te zamen in harmonie en vertrouwen te werken, en alles tegen te gaan wat zoude kunnen strekken om elkanderen te verhaderen; ook overtuigd worden, dat de kragt van 't opperst Bestuur alleen zich wel soutineerd, door aan de uitvoerende Magten eene genoegzaame Energie te verzekeren: en heeft men ten opzichte van ons niet eenen tegengestelden voet gevolgd? oordeelt, Burgers Bestuurders! na ons hier over bedaard te hebben gehoord, en beslist dan met ons wat de Eer van ons vordert.

Door uw Lieden in zoo verre met uw vertrouwen vereerd, dat Gy ons stelde in de zwaarwichtige Posten welke wy bekleeden, vermeenden wy dit te moeten erkennen, door eene getrouwe vlyt, door een zonder partyschap Rechtveerdig gedrag, en vooral door u als oprechte Vrienden te behandelen, u te waarschouwen voor de intrigue als dezelve zich vertoonde, en des noods aan uw lieden als waare Patriotten die de vleyerey verfoeyen moeten, de waarheid naar ons vermogen te doen kennen.

Wy

Wy hebben hier aan zo verre ons bewust is voldaan; en daar wy aan uw vertrouwen niet konden twyffelen, wyl gy ons hadt verkooren, verwachteden wy natuurlyk dat gy lieden ons ook aanhoudend daar van de duidelykste blyken zoudt geeven, door over de veranderingen of verbeteringen die men mogt ontwerpen, omtrent alles wat tot 't Justitieele eenige betrekking had, ons alvorens te verstaan, om dus te beraadener besluiten te neemen; als meede, dat zoo 'er eenige grond tot vermoedens tegens ons mogt voorkomen of door anderen geopperd worden, gy lieden ons eerst zoud hooren, alvoorens te besluiten, iets 't welk men zelfs syne vyanden niet mag ontzeggen? Nooit vermochten wy toch vermoedens koesteren als of de beschuldiging uwer haatelyke Vyanden de waarheid waare, als of gy ons zoudt hebben aangesteld om over ons en daar door over de Justitie eenen overheerschenden invloed te verkrygen. Gyl. kende reeds by die aanstelling onze Caracters en wist, dat dit nooit kon, nooit zal geschieden: dus in de volste Harmonie met 't hoogst bestuur zynde, bekleeden wy met genoegen onze posten, hoe onaangenaam dit ook aan de eerstbenoemden onder ons in den beginne van eenen anderen kant gemaakt wierde. Hoe onverwacht moest ons dan reeds voorkomen, eene Resolutie uwer Vergadering van den 6 May 1796. tendeerende om de aanstaande Vacantie op te schorten, en bepaalingen makende over de Prolongatien, zonder ons over 't eene en ander te hebben gehoord of onze voorneemens onderzocht; 't is waar, eene Remonstratie hier over door ons ingeleverd, deed uwl. denzelven buiten effect stellen, uit overtuiging dat de Resolutie, zo als hy lag, op dien tyd niet uitvoerlyk waare, en dat hy ook onnut wierdt zoo wy als eerlyke lieden onzen Plicht deeden; nochtans bleef de twyffel, of eene verregaande yver

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. ter bevordering van 't algemeenen welzyn alleen, dan of ook 't mistrouwen de oorzaak van dezelve was geweest. De verwyderingen die uit deeze en andere omstandigheeden konden gebooren worden, wierden verzekerd, door uwe Resolutie van den 23 Mey deszelven Jaars, waar by Gyl. meede bepaalde, dat alle overbrenging van stukken by wyze van Conferentien, tusschen Commissarien uit den Hove, met Commissien uit uw lieder midden voortaan zouden ophouden: dus wierden alle vriendelyke onderhandelingen afgebrooken, die in sommige omstandigheden, en vooral in deezen tyd, nu zoo veele geheime en openbaare vyanden op ons aller bederf loeren, zoo noodzakelyk kunnen zyn; en 't Provintiaal Bestuur, dat 't waarlyk Patriottisch besluit nam, om aan geene afgezondenen van eenige Corporatie of Burgeren den toegang tot hunne Vergadering te weigeren, zoo zy iets hadden voortestellen, sloot hier van alleen den Raad uit, en verwyderde dezelve voor altoos. Ook deeze Resolutie kon veeltyds geen effect hebben, en den loop der zaaken, bragt ons zedert veeltyds te zaamen: nogtans zyn hier van die gevolgen gebooren, dat hy ons in gevallen van misverstand van elkanderen verwydert, en is oorzaak daar ook by dezelve gezegdt wordt, dat 't overbrengen van Brieven, aan dewelke onze Communicatie alleen daar in bepaald wierde, niet meer door de Ministers onzer Vergaderingen behoefde te geschieden, tegenswoordig zoo onvoorzigtig toegaat, dat lieden die met de inhoud niets te maaken hebben, die dezelve niet moogen weeten, hen tegen uw besluit temets overbrengen; en dit is gebeurd als dezelven eenen inhoud behelsden, die den Raad konde vernederend zyn.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Tot zelfs in de kleinigheeden van onze huishoudelyke Directie wierden wy gestoord of voorgekomen, waar op eene andere wyze een enkel

woord

woord veel moeite zoude hebben bespaard. Een Correspondent van 't Hof in den Haag wierd door uw lieden afgeschaft: wy dachten hem e. ven onnut als gy hem had geoordeeld; dan 't Hof had reeds voor het loopende Jaar met hem gecontracteerd, en een aangegaan contract moet heilig zyn. Gy beschouwde dit ook vervolgens aldus met ons, dan toen had dezelve reeds eerst zyne Dimisfie door een Collegie waar toe hy niet behoorde, en kon die benevens zyne aanstelling in den Haag vertoonen, als een bewys hoe weinig het Provintiaal Bestuur 's Hofs engagementen reekende, en toen Gyl. toeliet dat aan 't Contract voldaan wierde, konden slegte lieden daar aan dat aanzien geeven, 't welke men gewoon is te doen als iemand, op welke voldoende gronden het ook zy, van een eens aangenomen gedrag te rugge keert. Veele andere bepalingen omtrent de Tractementen en emolumenten by den Hove zyn er door uw lieden gemaakt, zonder te weeten of te onderzoeken of dezelve die verminderingen konden draagen, of 'er ook wettige Contracten exifteerden die hier tegens een beletzel waaren, en of anderen niet meerder en beeter voor vermindering vatbaar waaren, 't welk nogtans regelen van Regtvaardigheid en billykheid zyn, die in het oog moeten gehouden worden. Hoe loflyk ook 't beginzel kan zyn geweest waar uit dit u gedrag is voortgesprooten, dit alles is meede zonder onze voorkennis geschied. Onze aanmerkingen hier over vervolgens gemaakt, zyn niet gereekend, en nogtans had Gyl. ons aangesteld op dat wy zouden oordeelen over 't geene billyk en regtvaardig waare.

LEEU-
WAR-
DEN.
*Stukken
raaken-
de het
geschil
tusschen
het Prov.
Best. en
het Hof
van
Fries-
land.*

Altoos hadden onzer aller harten een afschuw van de wreedaardige wyze, waar meede te vooren ongelukkigen door iets het welk men Justitie noemde waaren mishandelt. Verbeurtverklaringen van Goederen, waar door onschuldi-

 gen

LEEUWARDEN. *Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland,*

gen meede gestraft wierden; Brandstapels, Galgen en Raderen, die door verfoeijelyke vertooningen de menschheid ontëerden; 't werktuig der barbaarschte onrechtvaardigheid waar mede men strafte, zonder dat de misdaad beweezen waare, dat de zwakke onschuldige deed schuldig schynen, den ruwen boosdoender alleen bevryde, en hier in Friesland reeds voor ons te onbruik waare, de Pynbank, dit kon nooit door onze order worden gebezigd, dan wy letteden op den aard der tyd en betrekkingen waarin nog alles is ingewikkeld, en vreesden dan de spoedige vernieling deezer voorwerpen, hoe verachtlyk ook uit haaren aard, 't verkeerd vertrouwen by de boosdoenders kon doen geboren worden, als of alle straf, of ten minsten alle gestrenge straf ophielde. Alles wierd op uwlieder order zonder onze voorkennis, zonder dat wy 'er zelfs de minste bewustheid van hadden, op onderscheide tyden gesloopt; zelfs is ons van de laatste slooping van zommige Stukken, schoon uit 'er aard 's Hofs eigendom, niet eens kennis gegeven. Oordeelt, Burgers! of dit ten onzen opzichte billyk is gehandelt, edoch in dit geval kunnen wy niets ten onzen nadeele vermoeden. 't Provintiaal Bestuur zal nooit van ons verwachten, dat wy wreedaardig zullen handelen, en zal ook altoos uit ons gedrag ontwaaren, dat wy menschlievendheid met onwrikbaare rechtvaardigheid willen vereenigen.

Een zaak van 't grootste aanbelang en die ook reeds een weg tot misverstand heeft gebaand, moeten wy hier voor allen aanroeren, en aan uwe ernstige nadenking aanbeveelen Het Hof van Friesland zedert drie Eeuwen geacht by Europa over deszelfs wyze en onpartydige rechtvaardigheid, had in deeze laatste Jaaren tot tweemalen zich zelve vergeeten door Politicq te worden, en het Politicq Bestuur aldus in de hand te werken: in en na den Jaare 1787. ver-

volgde het de Patriotten, en muntte uit in wreede daaden; na onze Fransche Broeders ons in onze Rechten hadden hersteld, ondernam het weder om party te trekken in een Politicq verschil met een Gerechte, en vergat in eens deszelvs Rechtheid. Deeze voorbeelden, de verachting die zy ook in ons op de anders achtenswaardigste Rechtbank toen billyk, hebben veroorzaakt, heeft ons in deezen ten uiterften oplettend gemaakt; onze Instructie verbied ons om in zodanige Politicque verschillen anders als Mediateurs te handelen; Gylieden hebt ons ook ontzegd, om ons in onze qualiteit met 't Politicque te moeyen, edoch 'er bygevoegd, in zo verre wy niet door u daar toe wierden geauthoriseerd; dit laatste, niet wel verstaan wordende, zoude ons op den voorigen voet kunnen doen voortgaan, en het schynt ons toe, dat het door uwlieden in eene zo uitgebreide zin word begreepen, die wy niet zouden mogen volgen, zonder eenigzints hier by te willen verstaan zyn hoe wy over de zaak ten principaalen, die wy hier toe als voorbeeld zullen byhaalen, in onze betrekkingen denken, moeten wy u die onder 't oog brengen. 't Gerechte van Rauwerderhem beleedigt u, en Gyl. gelast den Procureur Generaal, volgens Resolutie van den 9 November 1796, om hier omtrent na zyn plicht te handelen: (dit zal zeeker niet zyn geweest om dat hy daar omtrent plichtverzuim had getoond?) ons tevens gelastende, hem goed Recht te doen wedervaaren. Dit hebben wy nog nooit verzuimd, en onze Aanstellinge vloot van zelven die last in, wy zouden anders onze Post vergeeten. Maar dat wy als vrienden spreeken! zo uwe bedoeling waare, dat Gerechte over Injurien te actioneeren, zo was hier geene grond tot verschil of misbegrip; doch zo die konde weezen om hen te vervolgen, wyl dat zy uwe Politicque maatregelen

LEEU-WARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN.

Stukken tot de zaaken die het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

afkeurden of tegenwerkten, dan denken wy vervolgens wel geoordeeld te hebben dat zo iets Politicq waare, en 't Friesche Volk u met genoegzaame magt had bekleed, om dezulken tot gehoorzaamheid te brengen, die uwe wettige beveelen versmaaden. Aldus is 't meede met de meeste daar uit gevolgde ongenoegens gelegen, 'er zyn meerdere gevallen van eene tot zodanige zaaken betrekkelyken aard, die vereischen dat men zich wederkeerig tot voorkoming van alle misverstand nauwkeurig expliceere.

Tot hoe verre overhaasting, en half begrepen betrekkingen van zaaken, u zomtyds in waarheid tot besluiten heeft gebragt ten onzen opzichte, die van nader by beschoud door ons over onze bedoelingen te verstaan, nooit zouden zyn gebeurd, wyl het verkeerde besluit alleen aan een verkeerd begrip over onze handelwyze is te wyten, geblykt uit uwe Resolutie van den 15 November 1796 dat 'er geene Jura zullen worden gevordert, door de Ministers en Suppoosten van den Hove over de verkoop van Corpora's Goederen. Men wist niet dat die Gelden voor het meerendeel aan den Lande moesten komen, en dat 't niet ten bezwaar voor de Armestaaten konde verstrekken, in den stand als toen die verkopingen vervordert waaren. Onze remonstrantie ook hier over gedaan, was van geene nuttigen invloed. Men Persisteerde by een Besluit, waar van zommigen 't nadeelige erkenden, en waar door reeds thans meer dan 7000 Guldens minder aan den Lande is opgebragt. Voor eene misstap zyn wy allen vatbaar, maar opzettelyk 'er by te persisteeren, na dat wy u de waarheid hadden doen gevoelen, was buiten andere aanmerkingen vernederende voor ons, en zeer geschikt om ons de lust te beneemen, van goeden raad te geeven, te meer daar gy tevens iets Decreteerde waar van wy

u 't onrechtvaardige voor af hadden aangetoond, dat Gy namentlyk, in het zelvde geval den eenen liet betaalen en de anderen vryſprak. **LEEUWARDEN.**

Het Frieſch Beſtuur was te vooren meest altoos gewoon by veranderingen van Wetten, over wat het Juſtitieele betrof, de Conſideratien van den Hove te vraagen, alvorens finaal te beſluiten. Schoon hier van nu geene andere Wet moge zyn, als een uſantie zo oud als de inſtellinge van den Raad zelve, is dit uit zyn eigen aard, en de ondervinding heeft zulks meest altyd geleerd, van 't uitgebreidſte nut, dit laat zich van zelven gevoelen, wyl een Collegie, 't welk dagelyks na de Wetten moet oordeelen, en de inhoud derzelven met haare onderlinge betrekkingen moet kennen, natuurlyk de nuttigſte ophelderingen hier over zal kunnen geeven; terwyl 'er geen 't minſte nadeel uit kan volgen, wyl 't Beſtuur even vry blyft in zyne beſluiten. Nogtans word dit thans meest altoos verzuimd, ſchoon men veeltyds de nadeelige gevolgen hier van heeft gevoeld. Ten voorbeelde ſtrekke alleen, dat men een particulier diſpenſeerde van eene Wet: dus de Vryheid gaf, om die te overtreeden, en volgens welke Wet nogtans anderen geſtraft waaren met Geesſeling of Tugthuis, en nog door 't Hof zouden moeten geſtraft worden. Dit kan met geene gelykheid ſtrooken, waarom men dan ook na dat wy Ul de gevolgen deezer ſtap hadden doen zien, naderhand moest beſluiten die Wet, ſtaande in 's Lands Ordonnantie 1 Boek Tit. 1. Art. 4. finaal af te ſchaffen; en 't was een geluk dat die affchaffing met recht konde geſchieden. *Stukken raakende het geſchil tusſchen het Prov. Beſt. en het Hof van Friesland.*

Gylieden verklaart ons niet te wantrouwen, maar moeten wy uit 't geene in deezen plaats heeft, daar men ons meestentyds voor by gaat, iet het tegendeel vermoeden?

Tot zelvs de minſte klagten tegen ons, heb-

 ben

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

ben zomtyds by uw Lieden ons onder vermoedens gebragt: ten voorbeelde diene alleen 't geval van den Schoolmeester van de Lemmer, waar by men ons zoo verre heeft blootgesteld aan minachting, dat na wy opening van 't voorgevallene omtrent denzelven aan u hadden gegeven, 't Gerechte gelast is hem door den Executeur af te vraagen de blyken die hy had van de handelwyze, door 't Hof met hem gehouden! welke onpartydige kan hierin anders vinden als een mistrouwen, 't welke beleedigende voor ons, en vernederende voor onzen Rechtbank moet zyn. Als nog in de verwachting zynde dat wy tot Mannen spreeken die de waarheid kunnen en willen hooren, wanneer geblykt dat dezelve voortspruit uit Jaloersheid voor hunne Eer, uitzigt voor de goede zaak, gaan wy verder: wy beklaagen ons, dat onze Procureur en Subtituit-Procureur in hunne qualiteit gelast worden door andere Collegies, zonder dat wy hier van veeltyds eenige kennis draagen, 't welk ons volstrekt in zeeker opzicht moet werkeloos maaken; wyl wy niet kunnen vorderen als den Procureur van de Werkzaamheden, die hy betrekkelyk ons moet doen, door vreemde zaaken wordt afgetrokken. Alles komt hier omtrent als voor onze Rekening, 't Volk beklaagd zich voor eene langwyligheid waar tegens wy aldus niets kunnen doen. 't Kan wel altoos geblyken, dat wy meerder doen als van ons kan worden gevorderd, dan den aard van onze werkzaamheden, welke bykans geene andere opening van zaaken als naar afloop derzelven, toelaat, stelt ons aldus dagelyks bloot om het vertrouwen der Natie door anderen schuld te verliezen.

Alles wordt in eene zeekeren zin van ons afgetrokken, wat anders tot onzen dienst moet zyn, de Dienders van den Raad worden ook al zonder onze kennis gebruikt, indien het waarheid

heid is dat zy zelfs in eene Grondvergadering gewapend zyn verscheenen, en dus 's Volks Souverainiteit hebben aangetast zo als men ons wil doen geloven; zo iets wordt meede door 't Publicq op onze rekening gesteld schoon het tegendeel in zoo verre eene voor ons zeer on aangenaame waarheid is, dat den Procureur, Substituit, de Dienaars enz. gaan en komen, wanneer 't hun gelust, en waar zy willen, zonder dat wyze kunnen opspooren. Zo dat ein delyk gebeuren zal, wanneer Gyl. verder toelaaten wilt dat men ons aldus versmaade, en niet door uwen invloed ons de macht hergeeft om de onwilligen te straffen, dat alles zal verloopen en de gevolgen onberekenbaar worden. Gylieden zult tot zodanige Excessen, voor al als door de Dienaars zouden zyn gedaan directe geen last geeven, maar die kunnen door zulke bandeloosheeden, ligt gebeuren, wyl van deeze Menschen niet kan gevorderd worden dat zy met eenen onbepaalden last juist zullen weeten hoe verre zy moogen gaan. In 't Blokhuis zyn meede orders uitgedeelt betrekkelyk onze Gevangenen, en den Cipier zyn gedrag met dezelven onafhangkelyk van ons en zonder onze kennis, met gevaar dus van ook aldaar door tegenstrydige orders verwarringen te stichten. Dit zy genoeg, om buit n nog meerdere, ja veele andere omstandigheeden aan te baalen, of de hier genoemde daadzaaken nader te ontwikkelen, Uwlieden te overtuigen dat wy veeltyds gedrongen zyn geworden ons te bezwaaren, en om eindelyk, daar wy de gevolgen inzaagen, ons met die kragt te verzetten die wy moesten nodig vinden, op dat wy Uwlieden oplettend deeden zyn, op 't geene betrekkelyk ons en de Justitie door u en in uwen naam is en wordt verricht. Uw laatste besluit voor al heeft ons hier toe genoodzaakt, en daar 't schynt dat wy de gronden van ons gedrag in onzen voorigen

niet

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Leeuwarden. niet genoeg hebben ontwikkeld; zullen wy deezen hier nader expliceeren, op dat Gyl. te duidelyker onderscheidt of niet 't Patriottisme, dat is het recht en 't belang van 't Algemeen onze eenige bedoeling zy.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Om niet alleen te bewyzen, dat de Administratie der Justitie belemmerd wordt, zoo niet alles ten opzichte van de Ordonnantien enz. op den voorigen voet wordt terug gebragt, maar om u tevens te doen gevoelen hoe zeer ons de handelingen over deeze zaake aanhoudend aangedaan moeten grieven, zo zullen wy het voorgevallene daaromtrent van den beginne af ophaalen.

Niet zeer lange na onze Aanstelling kreegen wy uw besluit, 't welk meede inhield, dat onze Tractementen, en die onzer Ministers en Suppoosten zouden betaald worden op Ordonnantien van 't Collegie en der Finantien, in plaats van op de onze: 't bevreemde ons zeer zoodanig besluit te zien, zonder dat men 'er ons over had gesprooken; gewichtige redenen, van verkeerde behandeling of verzuim hadden hier toe aanleiding moeten geeven, dan die exsteerden niet, en de gronden daar voor aangehaald, dezelfde die ons nu laatst in uwe vergadering door uwen President zyn gecommuniceerd, waaren zelfs in dit geval niet alleen onwaar, maar de handeling zo als te vooren had plaats gehad, was eer van geregelder en eenvoudiger expeditie; toen kreegen de Raaden hun Tractement op eene quitantie, en de Ministers en Suppoosten op Ordonnantien door den Secretaris geslagen en door de President van den Hove geviseerd, daar nu bykans de geheele Commissie van Gedeputeerden, en die der Finantien, dezelve moeten teekenen, eer zy dan door de Bodens dier Collegien, aan de belanghebbende worden bezorgd. Vrees voor eenige fraude of verkeerde beoordeeling, kon hier

hier by geen Plaats hebben; zoo dat 'er geheel geene reedenen voor dit Decreet bestonden, als dat wy naderhand zagen dat de Bedieendens der Collegien 'er hunne voordeelen uitzochten; 't onbillyke om die van 't eene Collegie ten koste der tractementen van die van andere te doen verryken, bragten wy uw Lieden onder 't oog, en gy gevoelde dit met ons, waarom gy Decreteerde dat die Ordonnantien, zoo als altyd by den Raad had plaats gehad, Pro Deo zouden moeten worden afgegeeven, en hier meede lieten wy deeze zaak daar, zonder 'er verdere Aanmerkingen over te maaken, om de Harmonie niet te stooren, en wyl wy oordeelden, dat hier door geene belemmering aan de Justitie kon worden toegebragt; schoon wy het zouden hebben kunnen aanmerken, als ons tot eene nieuwe soort van afhangkelykheid zullende brengen, edoch wy hadden geene Verwachting dat dit kleine begin naderhand van zo veruitziende gevolgen zoude worden.

Wy ondervonden nochtans al spoedig, dat 'er by wie dan ook 't oogmerk plaatze had, om door deeze weg ons te vernederen: twee Ordonnantien van den Raad op pretentien die wy niet als Tractementen beschouwden, wierden zelfs niet door eenig Collegie maar door den Rentemeester der Domeinen wel als Tractementen beschouwd, en op deeze by hem alleen gemaakte vooronderstelling, nam hy de vryheid om op eigen gezag een order aan den Raad te vilipendeeren, en betaalinge te weigeren. Gy decideerde volgens uw Decreet van den 17 October 1796, dat de eene pretentie al, en de andere niet tot de Tractementen behoorde, dit was op eene wyze die moest aangezien worden als den Raad te beleedigen, zonder dat tevens zelvs de minste Correctie is gedaan aan den Rentmeester, op 't geene hy zich had aangematigd, en wy vervolgden hem niet over de

mis-

LEEU-
WAR-
DEN.
Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. misdaad tegens ons gezag gepleegd, wederom om geene verwydering te veroorzaaken.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Verdere hier omtrent voorgevallene zaaken deeden ons reeds gevoelen, hoe noodig het waare, dat wy ons tot u moesten adresseeren, over u in deezen eerst genomen Decreet, op dat ieder duidelyk wist waar aan zich te houden; de tyd dat onzen Secretaris wederom de Gelden moest ontvangen, tot betaaling onzer Clerquen Salarien was verscheenen, en men adresseerde zich hier over uit onzen naam, schoon niet op onze orders, aan de Commissie van Gedeputeerdens, in onze eerstvolgende Vergadering deezen stap beoordeelende als by vergissing geschied, gaven wy Ordonnantie op den gebruikelyken voet, zo als vervolgens eene andere voor de Schryfloonen onzer Grossanten; de Rekenkamer weigerde beiden, en matigde zich hier door een magt over ons aan, waar over wy ons straks by de aanhaaling eener gevoeliger behandeling nader zullen expliceeren; by deezen moeten wy vraagen, wat recht men ooit kan voorwenden, om zodanigen die het ten uiterften nodig hebben, hunne verdiende Gagien te onthouden zo als hier plaats heeft? wy zonden twee onzer als Commissarien na de Rekenkamer, om zelve aan hen de gronden van ons gedrag open te leggen, en zo mogelyk in der minne te worden verstaan, doch men wees ons aldaar na uwe Vergadering: wy adresseerden ons by u met eene Missive, waar in wy de reedenen van ons gedrag, om niet op Tractementen, maar wel op Salarien en Expensen, Ordonnantien te verleenen, openleiden, u tevens 't onderscheid deezer zaaken betoogende, welke Missive en de onderscheidingen daar in voorkomende, wy gerust aan 't oordeel van ieder Mensch die zyne gezonde zinnen heeft, durven overlaaten, of dezelve belachelyk zyn, zo als de Leeden der Rekenkamer dit met eene magtspreuk

fpreuk benoemen. Gy verzond dezelve aan die Rekenkamer, die zich door haare weigering reeds tot party had opgeworpen, om rapport; wy hoopten nochtans op een besluit, dat in eens alle twyffel zou doen een einde neemen, en verkreegen een, welke wy nog moeten verzekeren dat de Justitie zal stremmen, ja dit reeds doet.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Uwe President heeft ons uit uwen naam verklaard, dat wy dat in onze laatste Missives niet overtuigend hadden aangetoond: wy zullen het dan nader betoogen door de toen gelegde gronden uit te breiden, of anderen by te brengen, 't kan zyn dat de duidelykste grondwaarheeden zomtyds niet overtuigend schynen door toevallige bykomende omstandigheden; dit kan zomtyds buiten iemands schuld gebeuren, doch zo dit hier plaats houdt dan zyn de verkeerde gevolgen ook buiten onzen schuld.

De Specificatien en verder alles waar op de Raad Ordonnantien verleende moeten volgens uw Decreet niet alleen door den Procureur en den President van ons Collegie beoordeeld worden, zo als tot nog gebruikelyk was, wanneer dan de Reekenkamer ze regisstreerde en den Rentmeester betaalde, maar boven dien nu door vyf leeden uit de Commissie van Gedeputeerden en een of meer leden van de Finantie worden verteekend, als ook door hunne Secretariën; deeze allen moeten volgens hunne Instructie wel in de Stad zyn, edoch kunnen niet altoos vergaderd weezen, en zyn meest op verschillende plaatzen te zoeken, waar uit volgt, dat de lieden onfeilbaar eenige tyd worden opgehouden, 't welk niet alleen hun schaade veroorzaakt, maar, in sommige omstandigheeden die spoed vereischen, zelfs 't oogmerk waarom de Gelden gegeven zyn, kan doen mislukken; dit kan onmoogelyk anders zyn en hoe veele spoed men expresselyk thans maakt, heeft men reeds on-

LEEUWARDEN. ondervonden dat de Executeurs eenige uuren, ja een of anderhalve dag zyn opgehouden; hoe zal 't dan niet gaan wanneer men niet meer noodig kan vinden, dien spoed te maaken op dat men u by uw besluit doe persisteeren. Wat verschillende zoorten van beezigheeden, hebben ook de Leeden van die Collegien niet; voor al die van Gedeputeerden, welke hun moeten beletten altoos gereed te zyn van hunnen naam te Schryven. Dit stremt dus reeds zeeker de uitoeffening van 't geene tot 't Justitieele betrekking heeft, en is boven dat eene volstrekte onnutte moeite ingevalle de beöordeeling aan den Raad verblyft, waar toe uw Decreet eenige aanleiding kan schynen te geeven, 't mag nooit (als men eenigzints nadenkt) worden ingevoerd, maar ook de beöordeeling van den Raad word: door die Collegien beöordeelt: zy moeten de Rekeningen tauxeeren; dat dit 't eigentlyke oogmerk is geweest, om u uw Decreet te doen neemen, blykt duidelyk uit 't preadvys van de Rekenkamer, waarin met zo veele woorden, met zo valsche beschuldigingen, zo als wy zullen aantoonen, wordt gezegd, dat den Raad deeze beöordeeling niet is toevertrouwd, dit blykt niet alleen uit 't verhoogen eener Rekening met ruim 100 Guldens: het kon nochtans als een present worden aangezien; maar ten duidelykste uit de willekeurige bekorting op twee Specificatien onzer Ministers van ruim 20 Guldens op de eene, en 6 Guldens op de andere, buiten de vermeerderde belemmering die hier uit moet volgen, wyl ieder der Leden uwer Collegien by absentie en allen te zamen, als zy vergaderd zyn, nog eerst moeten oordeelen aleer zy teekenen; zo komt zeker hier op te pas alles en nog meer, als wy reeds hebben gezegd. Mistrouwde Gyl. den Raad niet in dit geval, 't zy over hunne oprechtheid of alleen omtrent hunne bekwaamheid, dan kost gy dit niet hebben gewild,

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

wild, en zo Gyl. dat verklaart, dan is 't zeker dat men uw misleidt: tot zodanige beöordeeling is volstrekt noodig, dat men altoos de gronden en oogmerken vooraf moet weeten, die de Raad tot 't eischen van Gelden, of tot eene bepaalde tauxatie eener Rekening bewoogen hebben: Is dan de geheimhouding niet verbrooken? van welke nogtans zomtyds alleen afhangen kan of een noodzakelyk besluit uitgevoerd worde. Wanneer wy noodig oordeelen, om redenen die wy niet vooraf kunnen openbaaren, om iemand eenige belooning toe te zeggen, als hy eene order van ons wel uitvoert, wie zal ons gelooven, als hy weet dat 't niet aan ons staat dezelve te geeven? om de Specificatien te tauxeeren, moet men de order die hier op by ieder Gerechte en in ieder Provintie plaats heeft, en wat niet al meer, weeten kunnen: de Leden van uwe Collegien by de uitgebreidheid hunner eigene bezigheeden, by de dikwils voorkomende verwisselingen zulks dan beeter konnen als wy? hebben wy als alles te zamen wordt genomen, dan te veel gezegd, dat aldus die Rekeningen beöordeelt worden, door onkundigen in de handelingen des Raads, en onërvaarenen ten opzichte van 't justitiëele, wy zullen ten minsten uit zugt om alle gevaarlyke gevolgen zo veel mogelyk te voorkomen, hier aan geene schulden aan andere Provintien risiqueeren.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Men heeft ons als eene explicatie van uwen wil, en een middel tot vereeniging onzer onderscheide begrippen, voorgesteld, dat Gyl. ons Anticipatie Penningen zoud verleenen, om nader te verrekenen. Dit doet ons vermoeden dat onze bedoeling, door zommigen, geheel verkeerd word begreepen, waarom wy ons over de weigering die wy hebben doen zien, ook in dit geval te zullen doen, nader willen expliceeren: wy zouden dit weigeren, daar het een middel kon zyn, om ons meerder aan verant-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

woording te onttrekken, of ten minsten om die te verschuiven; en om dat het tevens 's Lands kas onnut van Penningen ontblotte; wy hebben thans niets by Kas, en 's Lands kas behoudt alles, iedere Ordonnantie die wy geeven, wordt door de Rekenkamer geregestreerd, die U dus alle daagen kan waarschuwen, zo zy oordeelen dat wy onzen plicht verzuimen, en gy kunt ons dus dagelyks ter verantwoording roepen; dit zoude anders niet kunnen geschieden, als na dat de Anticipatie-Penningen ten einde waaren, wanneer zo wy ons aan Plichtverzuim schuldig maakten 'er reeds veel zoude zyn verlooren, wyl deeze Penningen iedere keer, eene aanzienlyke zomma zouden moeten bedraagen, om wederkeerig niet dagelyks door verrekeningen van onze bezigheeden te worden afgetrokken.

Ook over 't verdere in uwe Resolutie voorkomende, moeten wy 't zelfde zeggen als reeds is gezegd: als de Leverantien ten dienste des Raads by Gedeputeerden en 't Finantie Collegie zullen worden nagezien, dan worden de Rekeningen der Leveranciers beoordeeld door lieden welken die goederen niet ontvangen, en dus de waarde van dezelven niet kennen: en zullen die by overziening bepaalen wat den Raad van Justitie benoodigd is, op dat de Justitie na behooren worde geadministreerd? hoe veele maalen kunnen wy iets benoodigd zyn, waar over wy alleen vooraf kunnen oordeelen, tot welke verwarringen moedt dit geene voet geeven, aan welke belemmeringen zullen wy niet onderworpen worden! Dit zelfde heeft meede plaats als 't onderhoud der Cancellarye onder de Lands besteedingen wordt begreepen, zo men hier aan al die uitlegginge wil geeven, dat de Raad hier door niet bepaald wordt, in 't beoordeelen, wat zy tot onderhoud der Cancellarye Hoofdzaakelyk oordeelt, maar alleen dat 't geene 'er noo-

noodig is, voor de by 't Land gecontracteerde Prys wordt geleverd, en dat deeze Leverantien alleen door daar toe bepaalde lieden worden gedaan, die hun belang by zodanig besluit moeten vinden, zo zyn wy nog tot zo verre belemmerd, dat wy hun als zy ongetrouw handelen, niet tot hunnen pligt kunnen brengen, en by U moeten komen klagen, die hun die besteedingen hebben opgedragen; iets 't welk ons dus zelfs tot in kleinigheden vernedert, en waar toe wy in dit geval dagelyks gevaar kunnen loopen, van te moeten komen; ook zou deeze uitlegginge van uw Decreet, welke ons reeds door eene Commissie uit U lieder midden is voorgeworpen, een volstrekt Contrast behelzen, met 't voorgaande, dat de Commissien van Gedeputeerden en die der Finantien, de leverantien ten dienste des Raads zullen beoordeelen; of men moest hier aan ook eene andere uitlegginge heggen, welke in de uitoeffening mogelyk op dezelfde wyze zoude uitkomen, als die dat 'er geene tauxatie van onze specificatien aan Gedeputeerdens en 't Finantie Collegie is opgedragen, maar alleen 't geeven van Ordonnantie.

'T Valt ons ten uitersten zwaar, zo veele moeite te moeten aanwenden over onderwerpen die zo duidelyk spreeken, 't belet ons niet alleen zelfs in onze gewoone en zoo noodzakelyke bezigheden, maar beneemt ons ook de lust om dezelven met genoegen te vervolgen. Moeten wy nog meerdere gronden voor ons gedrag aanvoeren? Uwe President verklaarde ons in uwe Vergadering, dat wy onzen Eed en plicht zouden volgen, als wy van ons besluit terugge kwaamen, maar wy zyn volkomen van het tegendeel overtuigd. Wy zouden eerloos worden, als wy inzagen dat de Justitie moest worden gestremd, en dan niet alles waagden, liever als dit toe te laaten. Wy oordeelen, dat wy zouden betoonen, geen Vrienden van U en 't al-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

 ge-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

gemeen belang te zyn, zo wy U niet eindeling waarschuwden over de gevolgen, welke alle zulke zaaken, als wy ons by deezen over bezwaaren, eindelyk moeten hebben, zo zy niet zo veel mogelyk worden geredresseerd, en wel met dien toon die aan vrye lieden behoort, en overeenstemt met de belangryke Posten die wy bekleeden.

Ook heeft men ons gedrag doen voorkomen, als maakten wy inbreuk op uwe Rechten, en op den stand waar in de Friesen U hebben gesteld, wy zullen ons dan meede hier op verklaaren. Alle Magten zyn zekerlyk hunne Rechten verplicht te maintineeren, voor zoo verre 't belang des Volks zulks vordert, 't welk ook de grond is van ons gedrag; want die Tyden toen men Voorrechten (Privilegien), die teegen 's Volks Recht inliepen, konde hebben, zyn voorby; men zegt U, 't Plan of Instructie der Nationaale Vergadering, liet aan uwl. 't Huishoudelyke deezer Provintie, speciaal de Finantieele, Justitieele, de Politie en Oeconomie, en wy zullen dit nooit betwisten, als men hier onder niet verstaat, dat het ook aan U opdroeg, om dit alles zelven uit te voeren; neen, het liet dit aan U op den voet zo als 't tot nog toe was geadministreerd; en met zodanige veranderingen als 't Friesche Volk hier in begeerde te maaken, of begeerde dat gemaakt zouden worden; 't liet 't opmaaken der Ontvangsten en Uitgaaven, en 't houden van Contraboeken, als meede 't toezigt of allen hier omtrent hun plicht deeden, aan de Rekenkamer; 't liet de Huishoudelyke Politie aan de Gerechten, en de algemeene aan de Commissie van Gedeputeerden; 't liet de uitoeffening der Civile en Crimineele Justitie aan ons over, en 't Volk gaf U 't Oppertoevoorzicht, met den last om voor de algemeene Oeconomie te zorgen.

Zo dit anders word verstaan, dan zoud Gyl. zel-

zelven ook over 't Leven en de eer der Friesen moeten Vonnissen; over de Civiele Processen uitspraak doen; Ja, dan vervielen in eens alle uitvoerende en ondergeschikte Machten, en dit kan 't Friesche Volk niet willen, of 't wilde zyn totaal ongelukkig, wyl zo uitgebreide beheering U onmooglyk waare, en ook de volstrekste overheersching zoude insluiten. Zodanigen order, als thans plaats heeft, is de Friesche Constitutie by toelaating des Volks, tot 't zich eene andere heeft verkooren, en die verandering waar door de werkzaamheeden van 't eene Collegie aan 't andere worden toegevoegd, is een daad van Souverainiteit, welke 't Volk van zich niet kan vervreemden, want zoude dit aan eene of andere Magt zyn overgelaaten, dan kon 'er nooit eene Constitutie weezen, dan was alle zekerheid over de handelingen van ieder Collegie, en over 's Volks Rechten, verlooren. Zoodanig eene zaak hebben wy gezegd, niet te zullen involgen; wy voegen 'er by zo lang het Volk dit niet van ons eischt. Wy verzetten ons dus niet tegen het gezag aan Uwl. opgedraagen, dit zullen wy altoos Eerbiedigen en doen eerbiedigen. 't Is waar men zegt dat ons 't Justitiëele wordt gelaaten, en dat 'er gene Wet is die onze Sustenue rechtvaardigd: hoe dat men hier toe komt verklaaren wy niet te bevatten. Wy verstaan niet hoe wy de vrye Administratie der Justitie kunnen hebben, zonder dat wy de middelen mogen bestuuren, waar door dezelve moet worden ondernomen en uitgevoerd. Wanneer wy iemand iets gelasten, en wy kunnen hem niet bepaalen hoe en of hy beloond zal worden, als wy met hem niet kunnen Contracteeren, als onze verbintenis niet heilig kan zyn, maar dat de bepaaling aan anderen staat, of hy zal voldaan worden volgt, natuurlyk de bepaaling of de uitvoering zal geschieden, ook aan die anderen,

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

en wordt onze uitspraak eene nietige klank; dan heeft men Recht om onze orders te weigeren, en waar moet dan onze vrye uitoeffening der Justitie blyven! 'Er kan geen wet bestaan daar iets van zelve spreekt: 'er bestaat geene dat twee en twee vier moet zyn; neen Burgers Bestuurders! Bepaalt de Justitie niet, indien wy niet wel handelen; maar doet ons dan straffen in onze Perzoonen. Moesten wy dan altoos met eene ondergeschikte toegeevenheid ons alles laaten welgevallen waar over wy ons hier bezwaaren? 't gevaar zien waar in men door overgedreevendheid de algemeene goede zaak schynt te willen brengen, zonder uw te waarschuwen, zonder ons des noods te verzetten. Zouden wy op ons Personeel belang in deezen kunnen denken.

Schoon ons niet onbekend is wie het hebben gezogt, genoeg, men zogt ons te verwyderen, wyl men ons kende als uwe waare Vrienden; men deed ons beleedigen, op dat wy dit wederkeerig zouden beantwoorden, en dat dus alles onherstelbaar verwakd wierde. Hoe konden wy ons vleyen uw vertrouwen te bezitten, toen wy 't Præadvis van de Rekenkamer inzagen. 't Is waar men zegt, dat dit niet het gevoelen uwer Vergadering is, of liever dat uwe Vergadering zich niet met de beweegreedenen in 't zelve voorkomende, heeft vereenigd maar met de Conclusien; doch aldus doet men u uwzelven tegenspreeken. In u Decreet zegt Gylieden met ronde woorden, dat gy uw met dat Rapport hebt geconformeerd, en gy laat het geheel in uwe Resolutien aantekenen; anders had gy moeten gelasten *Fiat Insertio* voor de Conclusien, en niet ten opzichte der Motiven. Wy zullen nu nochtans vertrouwen op 't gegeven woord van uwen President; dat uw oogmerk aldus is geweest, schoon wy dit te voren niet konden vooronderstellen. 't Geene ter on-

ge Eer moest strekken, wordt ons in dat stuk ten misdaad toegereekend: het spoedig execu teeren van *Jan Binnes*, toen zyn vonnis geveld waare, eene daad van Menschlievendheid en noodzaaklyk om de Oproerigheeden, en de weinige kosten toevallig hier door veroorzaakt, moet ten bewys verstrekken dat de bestuuring van de Penningen door ons benodigd, niet aan ons kan worden toevertrouwd. 't Zou eene groote kleinachting voor onzen Rechtbank te kennen geeven, over zulke zomma remarques te maaken, zelfs al oordeelde men dat die beeter had kunnen worden besteed; te meer dan nu! daar alles op eenen valschen grond berust. Men zegt dat die de Vonnisfen uitspreekt ook moet maaken dat 'er middelen ter uitvoering by de Hand zyn. Dit zegt men in het zelfde stuk waar in men ons zoekt de gelegentheid te beneemen van ons die middelen te verschaffen! Het is wel in 't Algemeen de waarheid, maar juist in dit geval bedrog: daar het op den Scherprechter ziet, die niet door ons, maar door uwe Vergadering wordt aangesteld. Gy Lieden had dus daar voor moeten zorgen, dan hy kon 't door zyne hooge Jaaren niet waarneemen, moesten wy hem hier toe hebben genoodzaakt, in gevaar, van in plaats van Justitie eene wreedaardige moord te doen begaan! Wy lieten hem dus om eenen anderen zenden: deezen moest zekerlyk betaald worden, en wy konden niet van ons verkrygen, dit door den ouden Scherprechter te laaten bekostigen, die zo lange jaaren altoos zyn plicht had betracht. De tyd verloopende, in gevaar dat de Justitie zou worden gestuit, neemt een Dienaar dit op zich: konden wy minder doen hem te verklaaren, dat het Hof dit zoude erkennen, en hoe konden wy dit anders als met hem een Douceur te geeven? want hem in dien Post te stellen welke hy thans bekleed, 't welk dan de eenige weg

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

waare, ſtond niet aan ons, wy hebben nogthans die Aanſtellinge in acht genomen, en hem daarom minder toegelegd als anders onze bedoeling waare; edoch tien Ducaaten voor een Daad zoo belangryk in dat oogenblik, moet de reeden zyn waarom men oordeelt dat wy geen Geld zyn toevertrouwd! Hoe grievend moest het niet voor ons weezen te denken, dat Gyl. U met zodanig ſtuk, zo beleedigend voor onze Eer, had geconformeerd! Hoe ook 't einde deezer ongelukkige verſchillen mooge zyn, en ſchoon die na onzen wensch in onderlinge harmonie en vergeeting van 't gebeurde eindigen, moeten wy inſteeren, dat als de Licence van eenen Miniſter oorzaak is van deeze en de verdere beledigende Pasſagies daar by voorkomende, dezelve hier over na verdienſte worde geeorrigeerd.

Met verwondering zagen wy ook uit dit ſtuk dat de Leden der Rekenkamer, die immers moeten weeten, wat zy in hunne betrekkingen mogen doen, aldaar opentlyk belyden die Ordonnantie van tien Ducaaten te hebben geweigerd. Waar was hun de magt gegeeven, om zonder de minſte last eene order van den Raad buiten kragt te ſtellen? omtrent de weigering van de Ordonnantien op 't geene zy als Tractementen rekenden, konden zy zig nog met ſchyn van grond verbeelden, eenige last van uw lieden te hebben; maar voor deeze daad kan geene 't minſte recht worden voorgewend. Even goed mogen zyl. uwe Orders of die van Gedeputeerdens illuſoir maaken. Als aldus de wettig aangeſtelde Collegien handelen, dan zal ieder Particulier ras het zelfde doen; welken in deezen evenveel regt hebben, en waar voor zal 'er dan een Raad van Juſtitie beſtaan? Zy hadden ook uit hunne Inſtructie kunnen zien, dat de aard van haar inſtellinge haar geheel andere werkzaamheeden gelaste, dat zy tegens de Ordonnantien van Gedeputeerden wel moogen pro-

test doen, doch nooit de Registratie weigeren: zonder dat zou ook de geheele uitvoerende Magt, ja 't hoogst Bewind zelve geheel aan de Reken-kamer worden onderworpen. 't Is waar dat in hunne geheele Instructie 't Hof niet genoemd wordt: Dan dit kan hun hier geen recht geeven, anders zouden zy Lieden regt hebben om alles te doen wat niet in hunne Instructie stond. Die voorzigtigheid waar meede men vermydt van 't Hof meldinge te maaken, sproot mogelyk toen reeds voor uit de bedoeling van 't geene men uw Lieden thans betrekkelyk ons wil doen uitvoeren, en moet ons te opléttender maaken voor 't belang der Justitie. Even weinig regt kan men voorwenden te hebben over de verachtelyke wyze waar op men de Orders van 't Hof doorkrapt en royeerd, met die in deezen te weigeren: hier toe was een voorwendzel geweest, dan ook niet anders als een voorwendzel; want wy herhaalen nogmaals, wy houden ons verzeekerd welgedaan te hebben; dan zo dit niet zo is, moet men 't op onze Perzoonen verhaalen, en niet op de achting van 't Caracter 't welke wy bekleeden, dit stelt men aldus ten spot voor allen, zal men dan op zodanige wyzen misdaaden onder uwe Oogen bedryven! en kan men zich verwonderen, dat men ons zomtyds tot verontwaardiging bragt, door aldus ons geduld te vergen. Wy zullen ons nog wachten om die Satisfactie te neemen, die ons hier over wettig zoude toebehooren, wyl wy ons door alle de hier zamenloopende zaaken geäisorganiseerd gevoelen, en dus in gevaar zouden zyn, om nog grievender vernederingen voor de Eer van ons Collegie te ondergaan, als ook om dat wy tot nog denken dat men deeze daaden en derzelver gevolgen niet uit haaren waaren aard beschouwt heeft.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Zie daar Burgers! 't geene wy geoordeeld hebben u nog te moeten zeggen, om 't Algemeene best zo mogelyk weder te verzekeren.

LEEU-WARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Hof van Friesland.

Beschouwt toch bedaard alle deze zamenlopende zaaken, naar haaren waaren zin; gelooft uwe Vrienden, en mitrouwt de zulken die U over alle uwe daden pryzen, die U tot overhaaste Besluiten aanzetten. Waar zy 'er zyn, het zyn Bedriegers en Verraaders; want geen Mensch, geen Collegie kan altoos wel handelen, allen staan voor groove dwaalingen bloot. Overtuigd dat de grond van ons gedrag, in deezen goeden is, dat onze weigering om aan U gemelde Decreet te voldoen, (hoe smertelyk 't ons ook valle van tot deezen stap te hebben moeten komen) in deezen na regt is geschied, dat alle zamenloopende omstandigheeden, die noodzaaklyk hebben gemaakt, zo kunnen wy niet anders handelen, en welke ook de gevolgen zyn, wy moeten en zullen hier in dezelfde blyven, wy zien die gevolgen wat onze Perzoonen betreft met die gerustheid te gemoet, welke de zekerheid van in deezen onzen plicht te hebben gedaan, ons moet inboezen. Maar zo gerust zyn wy niet over 't behoud der algemeene goede zaak: wy wenschen daarom zo 't mogelyk zy, dat wederkeerig alles wierd vergeeten, voornamelyk door 't intrekken van uw Decreet over de Ordonnantien van den 17 Maart l. l., zonder welk alle herstel onmogelyk word; en dat Gy ons Collegie zyne Achting en Magt hergeeft, op dat wy dan weder ons gezach kunnen maintineeren en uwe achting handhaaven. Wy doen U hier toe by deezen de aanbieding, als meede om met uw meede te werken tot alle mogelyke en waarlyk nuttige verbeteringen in ons vak van werkzaamheden, die Gy zoud wenschen dat wierden daargesteld.

Dit het besluit zynde, dat de Eer en Patriotisme ons deed neemen, en daarom niet kan veranderen, of wy worden onze Posten onwaardig, verwachten wy op het spoedigst 't uwe, het belang der Justitie vereischt dien spoed.

Wy hoopen niet, tot dat uiterste gebragt te zul-

zullen worden, om tot onze Decharge, de Stukken tot dit vermelde ongelukkig misverstand behoorende, publicq te maaken; doch zullen daar toe moeten komen, wyl men reeds allerleye geruchten onder 't Volk verspreid, waarom wy verzoeken, om U Caracter en invloed te gebruiken, op dat dezelven gestuit worden.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Heil en Vriendschap!

Leeuwarden den 14 April 1797.

Ul. Meedeburgers,

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland.

Ter Ordonnantie van den Hove

P. DYXTRA.

Bylage B. by No. 18.

Aanmerkingen op eene Missive of Deductie van den Raad van Justitie aan het Provinciaal Bestuur van Friesland, gedagtekend den 14 April 1797.

Wanneer men het breede Stuk van den Raad van Justitie voorfz. leest, met eenige kennis van zaken, dan is 'er byna geene zinsnede daar niet vry wat op zoude zyn aan te merken; en dan moet men ten uitersten verwonderd zyn, over de onberaadenheid van de Stellers van zodanige aaneenschakeling van verwytingen en beschuldigingen, tegens het Wetgeevend Bestuur, namens Leden van een Collegie, die volgens hunne Aanstelling verplicht zynde en geroepen, om zich wegens overtreedingen te verantwoorden, zich daar aan hadden weeten te onttrekken; (zie de Bylagen by No.

LEEU-WARDEN.

Stukken raaken-de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Nō. 16. en No. 17.) en alzoo hunne Lastgeevers in de noodzakelykheid gesteld, om een ander middel by der hand te neemen, ten einde de Raaden tot hunnen Eed en plicht terug te brengen en te doen herinneren aan die behoorlyke ondergeschiktheid van de Uitvoerende aan de Wetgeevende Magt, zonder welke alle gezag twyffelachtig is, ja zonder welke de Vertegenwoordiging des Volks weldra niet meer zoude bestaan, om dat elk Collegie zich dezelve zoude toeëigenen, terwyl het Volk één zynde, niet op verschillende wyzen en by gedeeltens kan worden vertegenwoordigd, of die Vertegenwoordiging verliest haare kracht en nuttigheid voor het Volk.

Maar, ter zaake: De woelingen van een verdervende hand, waar van de Deducenten hier en elders spreeken, zyn zeeker niet twyffelachtig, wanneer men de connexie van zaaken en Persoonen in zommige gevallen aanmerkt.

Dan, waarom heeft de Raad van die kennis geen nuttig gebruik gemaakt, ten einde het verschil niet tot het uiterste gebragt, of het Bestuur verplicht wierd de Verdervers te doen zegenpraalen?

De Deducenten zeggen, zo veel zy weeten geene ongeöorloofde gezegdens gebeezigd te hebben: men leeze hunne voorige Missives, en oordeele dan of in deezen hun geheugen niet te kort geschooten is; of wel dat bedreigingen, overtreedingen, enz. volgens de intentie van den Raad, harde waarheeden moeten genoemd en met de benaaming van toon-klanken bestempeld worden!

Het geen al verder in de Deductie word aangevoerd nopens het gedrag, het welk de Raaden vermeend hebben uit erkentenis te moeten houden, waare wel te wenschen geweest dat in der daad en in allen gevalle was agtervolgd geworden; dit immers vorderde trouwens hunnen plicht. Dan hoe koomen in de eerste bladzyden van dit

stuk

ſtuk toch alle die termen te pas, die geſteld ſchy- **LEEU-**
nen te zyn om eenen glimp van verdeediging van **WAR-**
zeer verre te haalen, ten einde eene grond te leg- **DEN.**
gen waarom den Raad dan eindelyk (zoo als het
rondelyk in het vervolg gezegd word) zich met *Stukken*
kragt wilde te verzetten, op dat hy het Beſtuur *raaken-*
oplettend deed zyn; is zulks niet eene wyze van *de het*
verdediging die zeer ſuspect is, daar men toch *geſchil*
zich zelven eerst moet zuiveren, wanneer 'er be- *tusſchen*
ſchuldiging van plichtverzuim plaats heeft, alvo- *het Prov.*
rens op zyn beurt beſchuldigingen en verwytin- *Beſt. en*
gen te doen. *het Hof*

Hier geeven dan de Raaden als het waare te *van*
kennen, dat zy de beſchuldigingen van de haate- *Fries-*
lykſte Vyanden van dit Beſtuur voor waarhee- *land.*
den houden, en ſpreeken van voornemens om over hun en de Juſtitie eenen overheerſchenden invloed te verkrygen, op eene wyze die het gewaagde en ongegronde van zodanige haatelyke inſimulatie ten duidelyken aantoond. Want toch was het tydvak, waarmede zy de quaſi bewyzen van dat Plan, beginnen, niet ten tyde van die Provincieaal Beſtuur, maar van de Repreſentanten, en ſlegts weinig dagen na de aanſtelling van de vier eerſte Proviſioneele Raaden die den 25 April 1796. in hunne Posten zyn benoemd geworden.

Laat ons nu eens den aart dier beſchuldigingen zelve onderzoeken.

Hoe onverwagt enz.

Den Burger *J. U. Dykſtra*, Lid van de Vergadering der Repreſentanten, deed aldaar een voordragt, (waarſchynelyk ten gevolge van eene afſpraak met nieuw aangeſtelde Leden van den Raad, die zelve in het particulier wel van het onvoegzaame der menigvuldige Vacantien by den Hove hadden geſprooken en dat zy daar in gaarne veranderingen gemaakt zagen;) de Burger *Dykſtra* dan deed den 6 May 1796. het voorſtel, om de aanſtaande Vacantie op te ſchorten en ne-

pens

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. van het Hof van Friesland.

pens de prolongatie bepaaling te maaken, ten einde de Justitie geregeld zoude kunnen voortgaan, en de Crimineele Gevangenen, die elk 3½ Guldens weeks aan de Provintie kosteden, afgedaan konden worden. Dit voorstel, Geäppuieerd door den Burger *P. Eekma*, (een Advocaat, welke van de uitvoerlykheid overtuigd scheen) wierd ter conclusie gebragt: dan de bezwaaren van het Hof daar tegen, niet zoo zeer als de bevinding dat den tyd te kort was, maakten dat het besluit wierd opgeschort.

Dat nu die geenen, welke kennis deezer zaake hebben, oordeelen, „ of eene verregaande yver „ ter bevordering van 't algemeen welzyn al- „ léén, dan of ook mistrouwen de oorzaak van „ die Propositie en daarop gevallen Resolutie „ geweest zy:" En wat moet men in allen gevalle van het tegenstrydige in deezen met andere voorstellingen denken!

Nog byzonder en in waarheid verkeerdelyk voorgedragen, is de aanhaling der Resolutie van den 23 May 1796. Dewelke men zegt de verwyderingen verzekerd te hebben. Het lust ons deeze zaak in zyn waar licht te plaatzen, op dat men oordeele welke nietigheden het zyn, die men de oorzaaken der verwydering durft noemen, en waar van de gevolgen nu eensslags met die zedert den 17 Maart 1797. zyn uitgebarsten.

Bevoorens had eene formaliteit plaats, by het overbrengen van Papieren van wegens de Staaten aan het Hof, en van wegens het laaste aan de eerstgenoemden, dewelke zedert de Revolutie was in trein gehouden, hier in bestaande: Wanneer het Hof of den Raad van Justitie, eenige Papieren aan de Staaten of Representanten had te adresseeren, wierd van wegens het Hof audientie verzogt; 'er moest eene Commissie benoemd worden, die zich reeds een half uur vóór de komst van Commissarien uit de Raad, in de Kamer van het geweesen Mindergetal begaf en aldaar in

Sta-

Statie Haar Ed. Mog. van den Raad afwagtede! Kamerbewaarder, Boodens, de Militaire wagt, alles moest oplettend zyn, op de komst van Commissarien, die dan eindelyk, met hunne Deurwaarders en Booden gesterkt, kwamen, om een brief, Memorie of Informatien en Advis over te brengen!..... en aldus weder vertrokken.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Op diergelyke wyze wierden ook de Missives en andere stukken, van wegens de Hoogst Geconstit. Macht aan den Raad overgebragt; edog met dat onderscheid, dat geene Commissie, maar den Secretaris of Griffier van de Staten of Representanten, dezelve in Statie aan den President, van, of in den vollen Raad bragt.

Deeze Ceremonien oordeelden de Respresentanten zeer onbestaanbaar met de nieuwe ordre van zaaken, en daar te boven hinderlyk aan nuttiger Werkzaamheden! Waarom by Resolutie van den 23 May 1796. bepaalden, dat de Schriftuuren voortaan wederzyds zouden worden gezonden, onder verzegeld Couvert, tegens verwisseling van een Recipis. Maar geenzints is by die Resolutie eenig woord gesteld, nog kan daar uit in het geringst opzigt worden afgeleid, „ dat voortaan „ alle nodige Conferentien zouden ophouden, of „ dat vriendelyke onderhandelingen wierden af„ gebrooken;" zoo als de Deducenten, (gewis tegen beter weeten aan!) willen doen voorkomen; en het is ook daar te boven zeer ter kwaader trouw en eene volstrekte onwaarheid, dat het Provinciaal Bestuur, of door voorn. Resolutie, of immer in eenig ander geval, den Raad hebbe uitgesloten van den toegang tot hunne Vergadering, en denzelven voor altoos verwyderd. Trouwens de ondervinding heeft het tegendeel meermaalen aangetoond; en dat ook de Raaden van Justitie nog onverlet konden blyven gebruik maaken van ydele vertooningen, zoo als by het voorige Bestuur, is gebleeken, ten tyde van de Oproerigheden in Collumerland enz., toen eene Com-

LEEUWARDEN. Commisfie uit den Raad, met groote Cérémonie, in het vallen van den Dag, met Toortfen voorafgegaan, van de Cancelarye, op het Landfchapshuis is gekomen.

Stukken vaaken de het gefchil tusfchen het Prov. Beft. en het Hof van Friesland. Het is waarlyk verveelend, dat men zodanige kleinigheeden releveeren en daar by aantoonen, hoe een ftuk van een uit zynen aard ernftig en refpectabel Collegie, doorweven is met beufelaryen en verdraaide of onwaarachtige ftellingen. Geen Correspondent van het Hof, eigentlyk, maar een overzender van Nieuwstydingen, wierd afgefchaft; even gelyk de Leverantie van alle de Couranten enz, aan het Provinciaal Beftuur en deszelfs Commisfien, die nog al een aartig Sommetje in het jaar kostede, ter bezuining van 's Lands Penningen wierd vernietigd.

Even zoo was het geleegen met de affchaffing van Toorts-Geld; Almanakken met zilverbeflag; Vrydom van Accys op Wyn en Bier; Turf, Brandhout en Kaarfen; Vrye Stalling; enz. enz. waar door toch zeer zeker geen hinder aan de Juftitie konde worden toegebragt maar 's Lands Kas bevoordeeld.

Ook mag men immers niet verwagten dat de Raaden, wanneer zy in het oog houden hunnen Eed, by welke uitdrukkelyk beloofd hebben: Zich volkomen te vergenoegen met de gewoone Tractementen, over de affchaffing van de Emolumenten eenig ongenoegen kunnen laaten blyken!

Moet men niet al mede zich verwonderen over een beklag, wegens het doen afbreeken en vernietigen van de verfoyelyke werk tuigen der barbaarsheid, die de Raaden zelve betuigen op hun bevel niet te hebben durven doen vernielen?

Waar toe dient toch alle die redeneering over het voorgevallene met het Gerecht van Rauwerderhem, (ook zekerlyk daar onder begreepen, het geen naderhand in genoemd Diftrict is gebeurd;) anders dan om aan te toonen, hoe aanig den

den Raad over de zaak ten principalen, dewelke zy als een voorbeeld aanhaald, heeft gedagt, en dien overeenkomstig vervolgens gehandeld? En waarom heeft de Raad, tot voorkoming van alle misverstand, zich niet nauwkeurig in tyds aan het Provintiaal Bestuur geëxpliceerd? doordien dat geval van ernstige gevolgen had kunnen worden.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Ingevalle het al ontwyffelbaar mogt zyn, dat de Jura over den Verkoop der Corpora's Goederen, voor het meerendeel, aan den Lande moesten komen; en dat door de Resolutie ter afschaffing derzelve, tot negotiatie van penningen ten behoeve van den Lande, reeds meer dan 7002. minder in de Lands Kas zoude zyn gekomen, dan zonder die Resolutie zoude hebben plaats gehad; dan nog zoude het niet bezwaarlyk te Demonstreeren zyn, dat aan de ophouding van den President des Raads van gem. Resolutie, of de nalaatigheid van den Raad zelve, om het Bestuur tydig aangaande die waarheid te onderrichten, die schaade meest al te wyten zy! Dan zoude het Bestuur zich niet in de onaangenaame noodzakelykheid hebben bevonden, de Ingezeetenen te waarschuwen, dat voorn. Resolutie aan den Raad gezonden was.

Het vragen van Considerațien en Advis aan de Raaden van Justitie, in zaaken de Justitie en Policie betreffende, wanneer dien aangaande iets nieuws in te voeren wierd voorgesteld, is zekerlyk eene gewoonte of usantie, die, hoewel niet zoo oud als de instellinge van den Raad, echter meestal is agtervolgd geworden; en koomt volmaakt overeen met de bestendige gewoonte, om stukken, dewelke over zaaken handelen, die tot het Departement van de eene of andere Commissie, of tot dat van eenig Gerecht behooren, aan die Commissien of Gerechten om bericht en Advis te verzenden.

Het geen hier achter word aangehaald, betreke-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

kelyk het verleenen van dispensatie aan een Burger om met de zuster van zyne overledene Vrouw in den Echt te treeden, is van eenen geheel anderen aart: nademaal daar door de Wet niet wierd veranderd; en het vergelyk, dat anderen om het overtreeden van die Wet zyn gestraft, is geheel onnauwkeurig en ongepast, vermits de overtreeders geene dispensatie hadden, en daarom overtreeders waaren.

De Wet die straft of beschermd, moet zekerlyk gelyk zyn voor allen: dit is de heilige plicht van Rechters; dan het staat den Wetgeever, uit aanmerking van omstandigheden van tyden en gevallen, vry, dispensatie, abolitie en gratie te verleenen, zonder onrechtvaardig te worden of de gelykheid te schenden.

Men zoude hier kunnen vraagen eene explicatie, wat de Raad door voorbygaan en wantrouwen verstaat: of men zoude ook, misschien niet ten onrechte, kunnen vragen, of 'er niet eenig denkbeeld van recht tot voogdyschap over het Bestuur by den Raad van Justitie hebbebestaan?

De afvraging, waar van hier word gewag gemaakt, aan den Schoolmeester op de Lemmergeschied te zyn, is nimmer op last van het Bestuur gedaan. Dus is dit bygebragte een bewys van het kwaad vermoeden van de Deducenten omtrent het Provinciaal Bestuur.

De Deducenten bedoelen hier zekerlyk de Commissie tot de Binnenlandsche Correspondentie, wanneer zy klagen dat de Procureur, en Substituit Procureur Generaal door andere Collegien gelast worden. Maar dan immers behooren de Deducenten in aanmerking te neemen, dat ook aan die Commissie de magt is gegeeven, om van de gem. Ambtenaaren het nodig gebruik te maaken voor de algemeene veiligheid.

En gewisselyk zal het Volk om de activiteit van die Commissie en der voorn. Ambtenaaren, geen wantrouwen tegens den Raad opvatten, waar-

wanneer maar de Raad zorgd voor de afdoening der zaaken en de Ambtenaaren en Suppoosten, onder haare directie zynde, tot de uitoeffening van hunnen plicht houd of dezelve bestraft, wanneer zy dien mogten overtreeden en verwaarlozen; tot het welk de magt nooit aan den Raad is ontnomen, en dus niet behoeft te rug gegeeven te worden.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Wilde men de Deducenten alzoo op het spoor volgen, met onderstellingen te maken, dan zoude alles wat hier gezegd word van Procureur Generaal, Subst. Procur. Generaal, Dienders en Cipier, kunnen worden toegeschreeven aan eene bekommernis, of het Volk niet al te mets misnoegd en wantrouwend mogt zyn, over den langzaamen voortgang van zommige zaaken, die niet eigentlyk ter beschikking van deeze Ambtenaaren en Bedienden, maar van den Raad zelve zyn. Dan, byaldien, in allen gevalle, door eenige Commissie ten tyde van het plaats gehad hebbend Oproer, Ordres mogten gegeeven zyn, waar tegen de Raad oordeelde Aanmerkingen te kunnen maaken; zo zoude zulks door een behoorlyk vertoog hebben kunnen geredresseerd worden, zonder dat diergelyke zaaken een ingrediënt van deze Deductie konden uitmaaken.

Tot hieraan toe heeft men dan gezien, dat al het gestelde in de zogenaamde Deductie niets afdoet omtrent de principale zaak, waar om hetzelve stuk schynt of behoorde ingericht te zyn: ja men moet zich wel verwonderen, dat de Raad den kostelyken tyd, die tot nuttige einden moest besteden, tot zulke niets beduidende vertelsels besigde, en die veel, al, eerder tot zyn nadeel, dan tot voordeel kunnen uitgelegd worden.

Verders erkend de Raad, dat zich met kragt verzet heeft: en waar tegen? zekerlyk tegen de Decreeten, zoo als uit het verband moet worden opgemaakt; en waarom? „ om het Provintiaal „ Bestuur oplettend te doen zyn, op het geen

 tus-

LEEU- „ tusschen den Raad en de Justitie wod ver
WAR- „ eischt."
DEN. Deeze uitdrukking is onbetaamelyk, en kan niet minder verschoonbaar zyn, dan dat een misdaadiger zoude willen beweeren misdreven te hebben, om de Justitie oplettend te doen zyn!

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Word geklaagd over de omslagtiger expeditie der Ordonnantien voor de Raaden, enz. ten opzigte der Tractementen.

Dit is buiten den Raad, doordien 'er gezorgd worden zal, dat deeze Ordonnantien tydig gereed zyn.

Dit toont duidelyk, dat zelfs een Ontvanger zien konde, dat de Raad de Decreeten miskende, door het slaan van Ordonnantien, het welk hy niet vermogte; zoo als door een daaromtrent gevallen Decreet is bevestigd.

Hier word vragende gezegt, dat der Clercquen verdiende Gagie word onthouden.

Dit is niet waar; reeds voor veele weeken legt 'er een Ordonnantie in gereedheid voor ½ Jaar; zoo als men voor heeft alle ½ Jaaren af te geeven: maar hier van wil de Raad geen gebruik hebben gemaakt; hy wil een vol Jaar in voorraad, en dus die Gelden onder behering hebben, die nog in geen half Jaar mogen betaald worden. Dus onthoud de Raad zelve in een volkomen zin, het salaris voor de Clercquen.

Dat het Decreet van den 17 Maart de Justitie stremd, is al mede eene volstrekte onwaarheid.

Echter wil de Raad dit nader bewyzen, en vangt daar mede aan met eene volstrekte Leugen, (om het maar eens met zyn eigen naam te noemen) door dien het eene volkomen onwaarheid is, dat de Ordonnantien op specificatien door vyf Leden van het Collegie vertekend worden, daar dit alleen maar door den President, en ter Ordonnantie van dezelve door een Commis vertekend word, terwyl zulk zoort van Ordonnantien

al-

alléén door den Commis van de Rekenkamer, ten blyke van Registratie, vertekend worden.

Daar er voldoende bewyzen zyn, dat de tegenwoordige form van Ordonnantie geeven, even voorspoedig gaat als te voren, is het overtollig, het abusieve verhaal daar omtrent aan te stippen, of te weêrleggen.

Het verhogen van een Specificatie van den Cipier, meer dan 100 Gls., is met alle recht door de Rekenkamer geschied, gelyk ook de afslag op twee Rekeningen van Ministers; zoo als den Raad alle ogenblikken in de Rekenkamer kan worden aangetoond.

Nuttige belemmeringen derhalven, zoo het belemmeringen mogen heeten! En immers die nauwkeurige examinatie van Specificatien, moeten de Collegien en Leden van het Bestuur zelve ook ondergaan.

Het Decreet van 17 Maart is zoo zeer niet gegrond, op dat aan den Raad geene Gelden betrouwd zouden zyn; maar om dat de dispositie daar over niet aan dezelve behoort. Tot de zaken die men geheim wil noemen, heeft den Proc. Generaal anticipatie-penn.: daar in is geen verandering gemaakt; en dus is de geheimhouding niet verbroken.

De ondervinding heeft geleerd, dat meest alle Specificatien, nooit door de Raad zyn gezien, maar alleen zyn afgedaan door den President. Behalven dat is het zeker, dat by de Commissie van Financien in allen opzigte meer ervaring en kunde plaats vind in het Tauxeeren, dan by den Raad, uit hoofde dit haare daaglyksche taak en alléén haar hoofd oogmerk en plicht is, op den Financiëelen toestand te letten; en gevolglyk heeft de Raad te veel gezegt, alles te zaamen genomen.

Boven dat is het een eigen roem van den Raad! zoo de Deducenten eenige jaaren in dien post hadden doorgebragt en daar in ervaaren geworden

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. waren, dan zoude men aan hunne zelf-vooronderstelde meerdere kunde eenig geloof slaan; maar wie zoude dit nu aan hun toekennen, te meer nog dewyl al die meerdere kunde alleen in hunnen President moest huisvesten?

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Wat men met het waagen van Schulden aan andere Provintien; zeggen wil, betuigen wy niet te verstaan: en moeten die passagie dus houden voor een Staatkundige inval, of eene overbodige stelling, zonder betekenis.

Nimmer zy den Raad, zoo als hier abusivelyk de schyn gegeeven wordt, namens het Prov. Bestuur anticipatie-penningen aangeboden: en uit de reflexien welke de Raad over de anticipatie-penn. maakt, namelyk dat daar door minder verantwoordlyk wierden, of die verantwoording konden verschuiven, kan duidelyk gezien worden, hoe onvoorzigtig het geweest waare dezelve aan den Raad aan te bieden, niet tegenstaande daar tegen gegeevene inligting van de Commissie tot de Finantie.

De ondervinding heeft doen zien hoe bezwaarlyk het was, de Raaden tot verantwoording te roepen, wegens het niet naarkomen van de Besluiten der Hoogst Geconstitueerde Macht: hoe veel te bezwaarlyker zoude die verantwoording dan niet zyn in zaaken, waar in de Raaden vermeenen by uitsluiting alleen de kennis van zaaken te bezitten! wy weeten ook niet dat de Raad immer, wegens Finantiezaaken verantwoording heeft gedaan.

Rakende de Leverancien aan den Raad; hier tegen diend, het geen in het Advis van de Commissien der Finantien dien aangaande, gezegt word.

De reden, welke voores tegen de Besteding van het onderhoud der Cancellarie worden ingebragt, zyn geen wederlegging waardig; doordien het al byzonder zyn zoude, dat de Politieque Magt de Werklieden niet zo goed tot hun plicht konde bren-

brengen, wegens Leverantien en Verbeteringen voor de Cancellarie, als van alle andere Provinciale Eigendommen.

Zie hier over het Advys van de Commissie tot de Finantie, No. 4.

Het questieuse geval maakt geen de minste verandering in de Civile en Crimineele Justitie; en daarom doet deeze gansche redeneering niets af. Daar het allezins daar en boven, aan de hoogste Magt vry staat, om de Instructien en manier van werken, voor de uitvoerende Collegien, overeenkomstig de tydsomstandigheden en tot nut van 't Algemeen, te veranderen.

Het moet waarlyk al vreemd voorkomen, dat de Raad verzekerd, zich niet te verzetten tegen het gezach aan dit Bestuur opgedragen, in hetzelfde stuk, het welk ten onwederspreekelyke bewyze van het tegendeel verstrekt. Dan het geheel gedrag van de Deducenten in dit geval gehouden, toond genoeg aan, dat zy zelve wilden decideeren, wat *al* en wat *niet* hun plicht medebragt, wat zy geliefden te respecteeren, of waar zy zich tegen verkozen te verzetten. Van hier ook het gevolg, dat de een verklaard heeft, volgens zynen Eed en plicht zich gehouden te reekenen om de Decreeten deezer Vergadering te respecteeren, terwyl de anderen gezegd hebben, volgens hunnen Eed en plicht zulks te weigeren, en verders hunne Functien verlieten, toen zy 'er niet meer in verkoozen te continuëeren.

Ziet hier tegen het meergem. Advys van de Commissie tot de Finantie.

De Raad is nimmer gezogt, maar heeft zich zelven gezogt; om dit te bevestigen zyn, buiten dit geval, veele voorbeelden, waar uit duidelyk kan aangetoond worden, dat de Raad veel meer attentie verleend op nietige zaken, dan het gewigt van zynen Post toelaat: ook is de Raad niet beledigd, ten zy men de eenvoudige waarheid die gezegt is, daar voor wil neemen. En het

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. het betaamde dan, wanneer zulks door eenig Collegie mogt geschied zyn, nog niet aan den Raad, om zulks wederkerig aan het Bestuur zelve te doen.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Het zeggen van den President van het Prov. Bestuur, als of die Vergadering zich niet met de beweeggronden in het preadvys van de Rekenkamer zoude hebben vereenigd, zal zekerlyk abusive geweest zyn; of dit zeggen zal verkeerd begreepen zyn door den Raad. Immers die gronden zyn waarachtig; zy zyn, het is waar, wel sterk, maar dit is de waare taal der Friezen, en zulk een taal is beter verstaanbaar, dan wanneer men ingewikkeld spreekt, als kunnende daar uit allerlei gevolgtrekkingen gemaakt worden. Het is ook daarom dat het Prov. Bestour zich niet behoevd te schamen, dat zich met het Advys zo als het lag, vereenigd heeft. En in allen gevalle is het Protest van den Raad de dato 23 Maart l. l., gegrond op het Decreet zelve, en niet op het daar in gestelde Rapport, waarvan in gemeld hoonend Stuk van den Raad geen het minste gewag word gemaakt.

Men mag het gerustelyk aan het onpartydig Oordeel van het Volk overlaaten, om de eer te beoordeelen, welke de Raad meent te vinden, in de handeling die gehouden heeft, vóór dat de Executie aan *Jan Binnes* is uitgevoerd! (over de Executie zelf is nimmer in het Advis gesproken.)

De remarques over die onnutte Geldverspilling, waren juist, door dien de Raad dit had kunnen voorkomen; en daarom is de grond tot die remarque niet valsch, en geen bedrog. Het is waar, de Scherprechter word door den Raad niet aangesteld; maar waar toe is hy veordend? zekerlyk hoofdzakelyk daar toe, om de Besluiten van den Raad uit te voeren; en dus spreekt het van zelf dat de Raad ook het meest op zyn toestand heeft te letten, ten einde, indien oordeeld dat hy

niet

niet meer in staat is, zyn zwaarwigtigen Post te bekleden, daar af kennis te geeven aan zyne Aanstellers. Hoe natuurlyk was het dierhalven dat de aandagt van den Raad, in die tyd, op een byzondere wyse op dien Persoon gevallen moeste zyn, ten einde te onderzoeken of zyn Post in alle deelen konde waarnemen, te meer vermits de zwakheid, van den Scherprechter aan den Raad niet onbekend konde zyn;) en zoo bevonden dat hier toe te zwak was, daar teegen voorziening te doen; want ingevalle zich op dat tydstip juist niet iemand anders had aangeboden, dan had deeze zaak zekerlyk geen mooye gedaante gekregen. Ook zoude men, om zich hieromtrent te verontschuldigen, den toevlugt niet hebben kunnen neemen tot bybrengzelen, dat andere Collegien gebruik van den Scherprechter hadden gemaakt, toen het Hof denzelven nodig had.

LEEUWARDEN. *Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Men ziet hier dat den Raad nog al meer had willen geven aan den Dienaar, als 10 Ducaten, indien hy niet tot den Post van Scherprechter bevorderd was; en hier uit ziet men dan tevens, hoe mild de Raad wilde zyn, in het schenken van Douceurs, en dat in een tyd, waar in 'sLands Kas zoo kwynend is; terwyl elk moet zeggen, dat een present van 10 Ducaten, aan een particulier Persoon, juist geen bagatel is.

Hoe onvoegzaam is het wyders, dat de Raad een Stuk, het welk door eene Vergadering word afgegeven, éénparig goedgekeurd, en door den President vertekend, voor rekening van den Minister wil doen doorgaan, en eischen dat daar over wierde gecorrigeerd! Edoch even zoo niets beduidend zyn alle de argumenten van den Raad, en dit verdiend daarom dus geene verdere reflexie; die anders misschien met meer grond zoude te maaken zyn op den Steller van deeze zogen. Deductie, en op de wyze om dezelve voor een stuk van den Raad te laaten doorgaan, terwyl eenige Leden absent waaren!

LEEUWARDEN. De Raad kan niet begrypen dat de Rekenkamer vermogt de Ordonnantie van 10 Ducaten te weigeren te registreeren?

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Hier uit bespeurd men al weder, dat de Raad eene onbegrypelyke groote verbeelding van zich zelven maakt.

Waar is in het tegengestelde de Wet, die de Rekenkamer gebied zulks niet te doen?

Zy is verplicht voor 's Lands Penningen te waken; en zou zy dan de welmeening niet eerst mogen vragen van het Prov. Bestuur over iets, dat haar onbetaamlyk voorkoomt? Dit doet zy wel omtrent Ordonnantien van de Gedeputeerden, en zou zy het dan niet mogen doen, omtrent die van den Raad, omtrent die, welke niet volgens Contract maar verkiezing gesteld zyn? Voorts was het te wenschen geweest, dat de reflexie, die de Raad maakt, ten aanzien van de onderwerpelykheid der Collegien, op zich zelven toegepast had, door dien hy als dan onderwerpelyk geweest zoude hebben aan de Decreeten van het Provinciaal Bestuur; daar toch eene strydige handelwyze van Rechters, alle gezach noodwendig ondermynd en dezelve volstrekt onbevoegd maakt voor hunne delicate Ambts-verrigtingen.

De kwade bedoeling van den Raad, welke in dezen ganschen handel doorstraalt, wordt bevestigd door zyne vooronderstelling: als of men met opzet uit de Instructie van de Commissie der Financien eenige melding van de Ordonnantien van den Raad zoude agter gelaten hebben; door dien het allezints denkelyk is, dat by het ontwerpen van die Instructie, om den geheelen Raad van Justitie niet gedagt is.

Belangende het doorschrabben der Ordonnantien van den Raad, hier toe was alle recht en noodzaake: door het slaan van die Ordonnantien, toonden de Raaden te zyn, opzetlyke Overtreeders van het Decreet van 's Prov. Bestuur, waar by

by hem dit uitdruklyk was verboden; daar door hadden de Leden van den Raad hunne eigen Characters bevlekt; zy gedroegen zich daar door niet meer als Handhavers, maar als Overtreders der Wet. (Ja het is waar, zy konden deswegens exemplaar gestraft geworden zyn, zonder dat men het by het royeeren van hunne Ordonnantien gelaaten hadde!) De Commissien van Gedeputeerden en Financien, betreffende haaren pligt, wilden het Decreet, (en waar van Extract aan haar was ter hand gesteld,) stiptelyk naar komen: zy maakten dus geen zwarigheid, die Ordonnantien, die met dat Decreet strydig waren, te royeeren, en daar voor de zodanige weder op te plaatzen, die met dat Decreet overeenkwamen.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Gevolglyk een bestaanbaare handel! Daarom ook zou een te neemen Satisfactie door den Raad deswegens geheel verkeerd uitgekomen zyn: terwyl zelfs de bedreiging van dien, eene overtreeding van den Raad, ja eene verregaande beleediging is. Voege men hier by, dat den Procureur Generaal destyds is gelast geworden, om by het Collegie Informatien te neemen, wie de Ordonnantien had doorgeschrapt; zoo als hy ook by den President van dat Collegie heeft gedaan; en verdere omstandigheden van bedreiging meer; en men zal moeten besluiten, dat het de Deducenten niet aan de wil, maar aan de Magt heeft ontbroken, om zich eene Satisfactie te bezorgen, waar over Nederland verbaasd zoude hebben gestaan.

Ten slotte verwagt de Raad, dat alle de zamenlopende omstandigheden wel mogen overwogen worden: hy zegt, dat alle menschen, alle Collegien voor grove dwalingen bloot staan; dog dat de grond van zyn gedrag goed is. Hy bied vriendschap en vergetelheid van het gebeurde aan; echter onder beding; „ dat het Decreet

„ van

LEEUWARDEN. „ van den 17 Maart l. l., werde ingetrokken, „ alzo anders alle herstel onmogelyk word;" terwyl als dan meede aanbied, bevorderlyk te willen zyn, tot verbetering in zyn vak van werkzaamheden, enz.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Hier op kan worden aangemerkt: dat alle de omstandigheden wel degelyk zyn overwogen, en daar by gebleken, dat de oorzaak van alle de onaangenaamheden, aan den Raad zelven te wyten is; dat alle zyne argumenten zonder grond zyn, als steunende enkel op eerzugtige en grootsche denkbeelden, waarin geen wezen is; dat daarom geene hoegenaamde voldoende redenen zyn ingebragt, waar door gem. Decreet zoude behoeven te worden ingetrokken, alzo genoegzaam bewezen is, dat het zelve geene hoegenaamde stremming in geene deelen aan de Justitie toebrengt, en dus deze intrekking nergens anders dienstbaar toe had kunnen zyn, dan om voedzel te geven aan de gansch verkeerde denkbeelden van den Raad, en om het gezag van het Provinciaal Bestuur te bezwalken.

Eindelyk zullen deeze Aanmerkingen, voorts toegepast op het gehouden gedrag van de Deducenten, genoegzaam zyn om aan te tonen, dat zy een halstarrige, en (om de tydsomstandigheden) beklagenswaardige rol gespeeld hebben, waar door de veragting van alle weldenkenden, natuurlyk op dezelve moet nederkoomen!

NB. Ziet omtrent deeze Remarques het Decreet van den 7 Juny 1797.

No. 19.

No. 19.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

By resumtie in de Avondzitting gedelibereerd zynde, over de Verantwoordelykheid, waar onder de presente Leden van den Raad den 7 deezer Maand, agtervolgens het Decreet van daags te vooren, in het midden deezer Vergadering zyn gesteld geworden, om het Decreet van den 17 Maart, nopens het slaan van Ordonnancien enz. te respecteeren en na te koomen; en in overweging genomen zynde, dat hetzlve Decreet, althans door den Raad *Alma*, na den 7den deezer wederom is overtreden, blykens de door hem eigenhandig gegeevene last, tot het slaan van Ordonnantien, op naam van het Hof van Justitie.

Voorts Geconsidereerd zynde, dat 'er deezer Vergadering ten hoogsten aan gelegen is, dat haare Besluiten worden gerespecteerd, en vooral van zoodanige openbaare aangestelde Functionarissen, dewelke het respecteeren van die Besluiten met Plechtigen Eede hebben Bezwooren, en die meede gesteld zyn tegens de overtreeders te ageeren en de schuldigen te doen straffen.

Is Gedecreteerd:

Dat de provisioneele Raad *Alma* zal worden gedemiteerd uit zynen Post als Raad van Justitie; en tevens eene Commissie belast, om der Vergadering nader te dienen van Consideratien en Advies, hoedanig verder in deezen zoude behooren te worden gehandeld, tot maintien van het Gezach en de Magt deezer Vergadering, en om daar by tevens de voorzichtigste maatregelen te neemen, welke in dit geval mogten vereischt worden, ten einde de loop der Justitiezaaken niet worde gestremd.

En is tot de gemelde Commissie wederom ge-

de-

LEEUWARDEN. decerneerd dezelfde, welke nu meermaalen over voorschreeven zaak heeft gerapporteerd; aan welke Extract deezes tot naricht zal worden uitgegeeven.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aldus gedecreteerd op het Landschapshuis binnen Leeuwarden den 14 April 1797, *het darde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register.

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

No. 20.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Op het gecommuniceerde van den President, dat de in deeze Stad præsent zynde Leeden van den Raad van Justitie, op heeden extra ordinair waaren Vergaderd geweest, en de boodschap door den Secretaris van den Raad aan hem President gedaan; mitsgaders gelet zynde op eene verdere Informatie, dat by de Raaden het besluit zoude zyn genomen, „ om, wanneer de Demis„ sie van den Raad *Alma* zich grondede op het „ geeven van ordre tot het slaan van Ordon„ nantie, hunne Posten te verlaaten en de Justi„ tie te laaten stil staan."

Ernstig zynde Gedelibereerd, is goedgevonden en verstaan, de Commissie, welke gedecerneerd is aan deze Vergadering Rapport te doen, over de verdere Leeden van den Raad, die zich teegens het Decreet van den 17 Maart l. l. verzet hebben, te verzoeken, zoo als dezelve verzogt wordt

wordt by deezen, om zich ten spoedigsten te bekwaamen, ten einde geschikte Persoonen op te geeven, dewelke, zoo nodig, tot de waarneeming der Justitie-zaaken zouden kunnen worden aangesteld.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 15 April 1797., *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

Bylage by No. 10.

Extract uit de Notulen enz., 15 April 1797.

De President gaf te kennen, dat heden ogtend de in de Stad zynde Raaden van Justitie extraordinair waaren Vergaderd geweest, en dat zich by hem President had vervoegd den Subst. Griffier van den Raad, vragende uit naam zyner principalen, of gister het besluit by deeze Vergadering was genomen om den Raad *Alma* te demitteeren: dat hy President bevreemd over zodanige vraage, had geäntwoord, dat heden de resumtie zoude worden gehouden van het geen op gister was besloten, en dat de geenen, welke daarby belang hadden wel tydig op de gebruikelyke wyze zouden worden geinformeerd.

Waarop de Subst. Griffier verhaald had, dat de Raad van hetzelve besluit, en van de stemming die daar over was geschied, zoo ook van de advisen, volkomen was geinformeerd; dat het Hof dierhalven wilde bedagt zyn op maatregelen, enz.

LEEUWARDEN. enz. en dat men dus verzogt een Extract uit de Notulen zoo dezelve zonden geresumeerd zyn.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Nog communiceerde de President een brief van een der Leden van den Raad, waar in, onder anderen, werd gezegd, dat de presente Leden van den Raad, voorneemens waaren, (den Brief schryver alleen uitgezonderd) om, byaldien de demissie van den Raad *Alma* zich grondede op het geeven van ordre tot het slaan van Ordonnantie, hunne Posten te verlaaten en de Justitie te laaten stilstaan.

De Vergadering, zeer verontwaardigd over het geen zy 'kwam te hooren, besloot naa eenige beraadslagingen, de Commissie, welke gedecerneerd is om haar van Rapport te dienen over de verdere Leden van den Raad, die zich tegens het Decreet van den 17 Maart verzet hebben, te verzoeken, om zich ten spoedigsten te bekwaamen om geschikte Perzoonen op te geeven, dewelke, zoo nodig, tot de waarneeming der Justitie zaaken zouden kunnen worden aangesteld. En is verder goedgevonden, voor als nog het Decreet van demissie voor den Raad *Alma* niet uit te geeven, enz.

No. 21.

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van het-zelve Gewest.

Mede-Burgers!

Daar allen die de tegenwoordige Order van zaaken in Friesland met een nydig oog beschouwen, en aldaar de Aristocratie weder willen op den Troon vestigen, met verlangen te gemoete zien, dat het different tusschen Ul en ons gereezen tot die hoogte worde gebragt, dat 'er geene middelen van vereeniging meer te vinden zyn, om als dan hunne

ne Vryheid-moordende ontwerpen tot stand te brengen, en alle waare beminnaaren der Vryheid de voet op den Nek te zetten, ja waare het mogelyk geheel te verdelgen; en daar het Heil des Volks onze hoogste Wet is, willen wy nogmaals alles aanwenden, wat tot vereeniging kan strekken; waarom wy Ul. door deezen voorstellen: dat alles wat betreffende het gereesen geschil tusschen Ul en ons is voorgevallen, van beider zyden worde in vergetelheid gesteld, en dat de zaak ten principalen door Ul. worde gebragt, in dien staat als die was ten tyde van ons overgegeeven Memorie omtrent de Salarissen der Clercquen en Grossanten; en dat wyders van beider zyden eene Commissie worde benoemt, om daar over in het vriendelyke te Confereeren.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Wy wenschen dat deeze onze welmeenende poging door Ul. zal worden geamplecteert, en daar het voor ons van het grootste belang is, daar op ten spoedigste Ul. Resolutie te weeten, zoo verzoeken wy die in onze middag-Zitting van heeden te moogen ontvangen.

Heil en Broederschap!

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland.

Leeuwarden den 25 April 1797.

Ter Ordonnantie van den Hove.

P. DYXTRA.

No. 22.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Ontvangen en ter Vergadering geleezen zynde

LEEU-WAR-DEN. eene Misfive van de Burgers Raaden van Justitie, houdende eenen voorflag: dat alles, wat betreffende het gerezene verfchil tusfchen denzelven en deeze Vergadering is voorgevallen, van beider zyden worde in vergetelheid gefteld, en dat de zaak ten principalen door deeze Vergadering mag gebragt worden in dien ftaat, als die was ten tyde van de ingegeevene Memorie des Raads omtrent de Salarisfen der Clercquen en Grosfanten; en dat wyders van beider zyden eene Commisfie werde benoemd, om daar over in het vriendelyke te Confereeren.

Stukken raakende het geschil tusfchen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Is, na gehoudene deliberatie, goedgevonden en verftaan, in zoo verre den voorflag van den Raad te amplecteeren, dat aan wederzyden eene Commisfie benoemd worde, om in het vriendelyke te Confereeren; edoch dat daar door niet zal gereekend worden eenige alteratie te zyn toegebragt aan eenig Decreet, ter zaake van het opgedagt verfchil genoomen.

En zyn tot de Commisfie van weegens deeze Vergadering benoemd, zoo als Gecommitteerd worden by deezen, de Burgers *Hettema*, *Dykstra*, *Tigchelaar*, *De Beere*, en *Wopke Remmerts*, aan den eerst genoemden van welke Commisfie Extract deezes zal worden ter hand gefteld, tot authorifatie. Zullende aan de Raaden van Justitie by Misfive worden kennis gegeeven van dit befluit.

Aldus gedecreteerd op het Landfchaps-Huis binnen Leeuwarden den 25 April. 1797. *Het derde Jaar der Bataaffche Vryheid.*

By-

Bylage by No. 22.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Het Provintiaal Bestuur van Friesland aan de Burgers Raaden van Justitie in dit Gewest.

Mede-Burgers!

Wy hebben uwe Missive van heden geleezen en overwogen.

Daar wy Ul. reeds by herhaaling hebben te kennen gegeeven en op alle mogelyke wyze met 'er daad getoond, alles te willen aanwenden, wat zoude kunnen strekken om met den Raad in harmonie en goede verstandhouding ten algemeenen nutte werkzaam te zyn; en daar wy ten allen tyde de aanmerkingen en gronden, welke den Raad tegens ons Decreet van den 17 Maart l. l. (gelyk op andere besluiten) mogt vermeenen te kunnen en te moeten maaken, in ernstige overweeging willen neemen; zoo hebben wy ook niet willen afzyn, in dat opzigt uwen voorslag van heden te ampleeteeren, dat aan weder zyden eene Commissie benoemd worde, om daar over in het vriendelyke te Confereeren.

Echter willen wy hier door niet gereekend worden eenige alteratie te hebben toegebragt, aan eenig Decreet, te dier zaake by ons genomen.

Wy hebben onze Commissie tot de verzogte Conferentien benoemd, die uw nader bescheid afwagten.

En in de hoope dat nog tydig de zaak zal kunnen worden gebragt tot dien staat, dat 'er middelen van vereeniging voor handen zullen zyn, beveelen wy Ul. in Godes heilige Protectie!

Het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Leeuwarden (geparaphe.)

den 25 April 1797. P. STROBAND, vt.

Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

Ter Ordonnantie van 's zelve.
C. GODSCHALK.

Leeuwarden. No. 23.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van hetzelfde Gewest.

Meede-Burgers!

Ingevolge Ul. Rescriptie, aan ons op dato geworden, hebben wy eene Commissie benoemd: nochtans vereischt onze pligt te verklaaren, dat wy hier door niet willen verstaan worden af te zyn gegaan van die gronden, welken wy U reeds hebben gecommuniceeft, en dat wy verwachten dat deeze onderlinge Conferentien niet anders ten doel zullen hebben, als 't geen voor 't Algemeene belang 't nuttigst kan zyn.

Wy zullen afwagten welke tyd Gy hier toe begeert te stellen, als dit zoo spoedig mogelyk geschiede.

Heil en Broederschap!

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland.

Leeuwarden den 25 April 1797.

Ter Ordonnantie van den Hove

P. DYXSTRA.

No. 24.

Extract uit de Notulen, enz. van 26 April. 1796. 's Avonds ten 6 uuren.

Geçommitteerde Leden tot de conferentien met de Raaden van Justitie deeden by monde verslag van een mondgesprek, het welk zy Gecommitteerden heden avond met eene Commissie uit den Raad van Justitie hadden gehouden, en waarin door de Leden van den Raad verscheide Aanmerkingen waren gemaakt op het bewust Decreet

van

van den 17 Maart l. l., met voordragt, dat hetzelve Decreet provisioneel mogt buiten effect gesteld worden. Waar over gedelibereerd zynde, heeft de Vergadering by meerderheid van stemmen geoordeeld, dat zy over de gegrondheid van de Aanmerkingen van den Raad tegens haar Decreet van den 17 Maart l. l. niet konde oordeelen en daarop besluiten, voór en aleer dezelve aan haar in geschrifte worden voorgedragen ter overweging: En is de Commissie verzogt zulks aan de Raaden te kennen te geeven.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

No. 25.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Burgers *Hettema* en verdere Gecommitteerde Leden, by Decreet van den 25 April jongstleeden benoemd, om met eene Commissie uit den Raad van Justitie te confereeren over het verschil betrekkelyk het Decreet van den 17 Maart laatstl., over het slaan van Ordonnantien; hebben ter Vergadering mondeling bericht gegeeven van de Conferentie met eene Commissie uit den voorsch. Raad gehouden, en daar by tevens geexhibeerd twee Pro Memorien, door Commissarien van den Raad overhandigd, bevattende de gronden en aanmerkingen, welke de Raad tegens het bewust Decreet vermeend te hebben.

En is meede geleezen eenen voordragt van de Commissie tot de Finantie, houdende haare Consideratien omtrent het gedrag van den Raad, hangende het verschil over het meergedagt Decreet, gehouden.

Waarop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaan, opgemelde stukken te stellen in handen van eene nieuwe personeele Commissie, ter examinatie en om Rapport.

LEEUWARDEN. Tot welke Commissie zyn benoemd, zoo als Gecommitteerd worden by deezen, de Burgers *Klaas Igles*, *Bakker*, *Albert Tjeerds*, *P. Cramer* en *T. K. Smidt*.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland. En zal Extract van dit Decreet worden gesteld in handen van den eerstgenoemden der Commissie, tot haare informatie.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 27 April 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Bylage A. by No. 25.

Pro Memoria, voor de Commissie uit het Provintiaal Bestuur, benoemd om met aen Raad in Onderhandeling te treeden, tot vereffening van 't misverstand, ter gelegendheid van 't Decreet van de 17 Maart 1797. Door eene Commissie uit denzelven Raad. Redenen der weigering om aan het Decreet te voldoen.

Het houd in, eene gedeeltelyke verandering der tegenwoordige provisioneele Constitutie, wyl het de werkzaamheden van den Raad gedeeltelyk tot andere Collegien overbrengt, en kan dus, voor dat 't Volk zyne sanctie niet aan hetzelve heeft gegeeven, niet wettig in werking worden gebragt: daar 'er anders nooit geene vaste regel van Regeering mogelyk is, en alle bepaaling der onderscheide Magten verward word, als het Volk zich dit niet onvervreemdbaar voorbehoud.

't Is waar, 't Plan tot de Nat. Vergadering liet aan het Provinciaal Bestuur het Financiële, nogtans niet om dit zelven te beheeren, maar te doen beheeren door de onderscheidene

uit-

uitvoerende Magten, elk in zyn vak; anders, zo men dit verder uitbreid, kan 't mede worden toegepast op de gerechtelyke Uitspraken zelve, wyl 't Justitiëele op denzelfden voet is overgelaaten; en zo dit plaats had, zo 't Provintiaal Bestuur de Vonnissen mogt verzwaaren of verlichten, buiten 't geval waar Gratie kan worden gegeeven, dan was 'er geen Justitie meer. Dat deeze gevallen gelyk staan, geblykt hier uit, dat, zoo 's Hofs Ordonnantien verhoogd of verlaagd of geweigerd mogen worden door eenig ander Collegie, 't Hof niet meer kan contracteeren of eenige orders afvaardigen, waar over betaalinge moet geschieden, dewyl het geene zekerheid meer heeft, van aan zodanige verbintenissen te kunnen voldoen; de Leden van den Raad zouden niet meer eerlyke Lieden kunnen zyn, zoo zy dan nog zich aldus verbonden en zodanige Orders bleeven afvaardigen; en dewyl 'er geene diensten kunnen geëischt worden, zonder de zekerheid van de voldoening derzelve, zoo had dan ieder een verkreegen recht die Orders te weigeren, zoo dat dus ook de Justitie alleen in naam zoude bestaan.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Dat dan ten opzichte der Ordonnantien geene Wet is, dit verandert niets tot wettiging van 't Decreet: wyl 'er een Wet is dat aan 't Hof by uitsluiting behoort de volle zoo Civile als Crimineele Justitie, en die niet aan het zelve kan verblyven, zo de Magt daartoe aan den Raad benoomen word.

Buiten deeze gronden, die 't volstrekt onbestaanbaare van zodanige veranderingen, en de onwettige invoeringe betoogen, is 't schadelyke hier van in allerleye opzichten tastbaar.

Men maakt de haatelykste aanmerkingen, men verspreid overal de leugenagtigste en slegtste geruchten, zoo tegens den gantschen Raad, als tegen de byzondere Leden; hoe veel schyn van

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

grond zal hier aan worden gegeeven, als 't Provintiaal Bestuur zelve, dat den Raad aanstelde, aldus betoond, 'er zo weinig vertrouwen in te stellen', dat zy haar ontneemd de Administratie van die Penningen, welke zy tot haar Huishoudelyke Directie noodig heeft, ze aldus in de volstrektste zin van dit woord Stads-kind maakt! Mag de Raad zyne Uitgaaven niet bestuuren, zal hy onder Curatooren worden gesteld, en is hy tot zo verre het vertrouwen onwaardig, hoe kan dan 't Leven, de Eer en de Bezittingen der Friezen in zyne handen worden gesteld? Deeze gevolgtrekking is zo natuurlyk, dat zelfs onze Vrienden die zullen moeten maaken, en wat zullen onze aller Vyanden aldus, als men hen zelve de gronden verschaft, niet uitvoeren?

De kortheid des tyds, door de spoed welke deeze zaak vereischt, niet toelaatende, veele andere beweegreden aan te haalen, welken wy ook op gisteren reeds mondeling aan de Commissie hebben gesuppediteerd; zullen wy alleen eenige remarques maaken, op eenige vooronderstelde mogelyke vereffeningen.

Zo de Tauxatie door den Raad als vooren geschiede, en 't Collegie alleen last gaf tot Ordonnantie, was dit zonder eenig nut, alleen oorzaak tot verwyling, daar de ondervinding reeds heeft geleerd, dat dit zommige lieden een dag en meer heeft doen omloopen; en al was 't geene andere belemmering, als dat de Leden van 't Collegie hunnen naam schreeven, zo was dit als onnut zynde reeds verkeerd. Want de eenheid in 't Financieele wordt niet bevordert, door van ééne plaats de Ordonnantien te geeven, maar daar door dat zy op ééne plaats te zamen komen, en dus door de Registratie in de Rekenkamer.

Met ons anticipatie-penningen te geeven, zonde men 's Lands kas onnut van penningen onte-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

ontblooten, en ons meer aan verantwoording onttrekken, wyl men onze uitgaven nu dagelyks kan nazien; en dan alleen by de verrekening, en wy niet kunnen instaan of die gelden ontvreemd worden; de Lands Ontvangers moeten hier voor borge stellen, en dit kan men zeker van ons niet eischen.

Alle verdere te bedenken veranderingen, die tevens geene wezentlyke verbetering behelzen, mogen ook niet worden ingevoerd, wyl men geene veranderingen moet daarstellen, als op genoegzaame en gewichtige gronden.

Om dit alles, kunnen wy op de vraag door de Commissie aan ons gedaan, welke de beste weg tot herstel zoude zyn? zonder de eer en 't Caracter van de Raad en 't Provintiaal Bestuur in de waagschaal te stellen, niets anders als 't volgende antwoorden.

De Raaden hebben, op deeze en andere gronden reeds verklaard, dat hunne Plicht en Eer hen beletteden van aan 't Decreet te voldoen: dit is algemeen bekend, en ongelukkig zyn de zaaken tot die hoogte gekomen, dat men door geheel Friesland verhaalt dat de Raaden, zo zy dit niet doen, zullen worden afgezet; de minste stap die wy nu tot voldoening aan 't Decreet of eenig deel van 't zelve mochten aanwenden, uit aanmerking van 't algemeen belang, kan en zal niet anders worden aangezien, als of wy tegens onzen plicht wilden handelen om onze posten te behouwden, en wy dan ook in andere gevallen omkoopbaar zouden zyn. Ons Caracter vereischt een volstrekt vertrouwen op onze onwrikbaare rechtvaardigheid en getrouwheid aan onzen plicht: dit door zodanigen stap verlooren hebbende, konden wy onze posten niet langer bekleeden. Hoe 't ons dus mooge smerten, betrekkelyk Uwl. tot geene bemiddeling te kunnen komen, wy vinden ons bepaald tot dit geval, dat wy, zo 't Provinciaal Bestuur 't Decreet

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

creet wil doen werken, onze posten moeten verlaaten, of ze onwaardig worden door dezelven te behouden. Ten opzigte van 't Provintiaal Bestuur kan deeze zaak eene andere wending neemen: Dit heeft verklaard te persisteeren tot dat de Raad overtuigende gronden zal hebben opgegeeven; het kan dus 't Decreet buiten werking stellen, zo ras de gronden door den Raad op nieuw opgegeeven haar overtuigende voorkomen; daar 't nooit Eer kan zyn, by een besluit te persisteeren, als men van 't schadelyke overtuigd is, maar 't groot en waarlyk Patriottisch is, zyne dwaaling, zo men die heeft begaan, te erkennen. Eene verandering of versmelting van 't Decréet of eene explicatie, zou 't Provintiaal Bestuur bloot stellen voor verkeerde uitleggingen, en ons nog bepaald doen zyn; de Cordaatste en openhartigste weg is in deezen zo als in alle schokken van 't Bestuur de beste, terwyl halve maatregelen een indruk van zwakheid geeven, en de gebreeken eer doen inwortelen.

Gedraagende ons nogmaals verders aan de gronden, welken de Commissie ingevolge van onze conferentien op gisteren gehouden, aan de Vergadering zal kunnen opgeeven.

In de Vertrekkamer 's Hofs van Friesland, den 27 April 1797. De Raaden benoemd tot de gedecerneerde Commissie.

P. J. DE VISSER.
A. R. FINK.
G. HELDER.
J. ARNOLD.

By-

Bylage B. by No. 25.

Naader betoog over het Decreet van den 17 Maart 1797. Van de Staatkundige zyde beschouwd.

Laatkwarden. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

De Raad vermeend dat het genoomen Decreet, aan de Politique zyde beschouwd, zeer gevaarlyk is voor de teegenwoordige order van zaaken in dit gewest: 'er bestaan tot nog toe in deeze Republiek vyf opperste Gerechts hoven, welke ieder in den haaren zodaanige penningen Administreeren, als tot de handhaaving der Justitie noodig is. Vier van deeze Gerechts-haven gaan ongehindert in hunne operatien voort; niemant vestigd het oog op haar, en zy worden door geene vyanden van het algemeen heil oopenlyk aangerand; alleen de Raad van Justitie van dit Gewest word van alle zyden aangevallen, door alle die geenen, welke de tegenwoordige order van zaaken te onderst boven zoeken te werpen; die verraaders hebben opgehouden met het Provintiaal Bestuur door haare vergiftige zwadder te bekladden, maar zy hebben daar en teegen alle haare kragte met te meer woede vereenigt, om zig in slagorder te schaaren teegen den Raad van Justitie; als wel begrypende, dat wanneer zy die eenmaal konden verlammen, hunne zaak gewonnen was. Zijn 'er wel schanddaaden uittedenken, welke haar zo in 't geheel als ieder lid in het byzonder niet worden aangewreeven? Zoeken zy de Waareld niet diets te maaken dat wy weezens zyn van alle zeedelyke deugden ontbloot, en alle vertrouwen onwaardig? Nu is 'er in niet een Gewest als dit questie om het Opperste Gerechtshof de manuantie van zodanige penn. te ontneemen: als het Decreet nu door moest gaan, zal men als dan het zelve niet: (men mooge hier ook teegeninbrengen wat men wil:)

LANDWAARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

wil:) doen dienen, tot een bewys voor hun gestelde? zullen zy de Waareld niet door alle middelen zoeken te overtuigen, dat het Provintiaal Bestuur zelve onze eerlykheid verdenkt, door ons de behandeling der Penningen te ontneemen, welke tot de goede handhaving der Justitie noodig zyn? Zal dit de Vyauden van dit Gewest niet versterken, om met meer goeden uitslag als zy tot nu toe hebben kunnen verkrygen, te werken tot inroeping van vreemde invloed, en daar door eindelyk hun doelwit bereiken, dat is, de vernietiging der tegenwoordige order van zaaken in dit Gewest?

P. J. DE VISSER.
A. R. FINK.
G. HELDER.
J. ARNOLD.

Bylage C. op No. 25.

Voordragt van de Commisſie der Financien.

Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.

Ul. Commisſie tot de Financien, met leedweezen gezien hebbende de aanslagen, welken 'er van alle kanten worden in het werk gesteld, om Ul. bekend Decreet van den 17 Maart 1797. betrekkelyk het slaan van Ordonnantien, te doen intrekken, en dat niet tegenstaande Ul. Vergadering daar door de veragting en bespotting der Natie zoude worden; vind zich verpligt Ul. het volgende te moeten onder het oog brengen: namelyk dat dat Decreet genoomen is, na dat Gyl. van de waare toedragt der zake volkomen overtuigd was, en dus niet overhaastend, maar naar ryp overleg.

Dat de handelwys van den Raad zedert dien tyd,

tyd, aller strafbaarst is geweest; zoo als Gyl. uit de Demissie van zyn Præsident reeds erkend hebt.

Leeuwarden. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Dat alle zoo schriftelyke als mondelyke vertogen, welke de Raad tegen gemelde Decreet heeft ingebragt, niets betekenen en van allen grond ontbloot zyn.

Dat al het geschreeuw, als of 'er eene verdervende hand onder Ul. zoude huisvesten, die tweedragt zoekt te zaijen, en daar door de tegenparty in de hand zoekt te werken, niets anders betekend als om de zwakken van geest onder Ul. te misleiden, en over te haalen tot het denkbeeld, dat de Raad, mogelyk gelyk kan hebben.

Dat het de Commissie ten uitersten verwondert, dat men dezelve als party in dezen zoekt te doen voorkoomen, en dat misschien, om dat de Raad en allen, die het met zynen in dezen verkeerden handel houden, met de daar over gegeven Advisen verlegen zyn: en wel om dat die Adviesen, de zaak op een Manlyken toon, zoodanig klaar hebben gemaakt, dat elk die maar een klein weinigje verstand tevens met een Republikeinsche eerlykheid bezit, het gedrag van den Raad moet verfoeyen.

Dat men over deeze zaak zulke verschillende Commissien benoemd; het welk geen ander oogmerk hebben kan, dan om de zaak uit zyn verband te scheuren.

Dat 'er voorts geene redenen zyn, welke Ul. beletten, om de demissie van den Raad *Alma*, zyn beslag te geeven, uit oorzake het U niet betaamd, om U daar toe door de dreigementen van sommige andere Raden, te laaten afschrikken, om redenen dat die, welke openlyk als met ronde woorden te kennen geeft, meer prys te stellen op eigen glorie en heerzucht, dan voor het algemeen welzyn, mede niet waardig zyn

LANGUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

een oogenblik langer in zulke gewigtige Posten geduld te worden.

Dat, daar aan den Raad geaccordeert is, zyne nadere vertogen by geschrifte te mogen ingeeven, wanneer deze zulks doet, dezelve niet behooren afgehandeld te worden, dan wanneer daar op de Confideratien van Gedeputeerden en Financien zullen zyn ingenomen.

Dat de Commissie insteert dat het Decreet van 17 Maart 1797 in stand werde gehouden en alle onderhandelingen, daar over werden afgebroken, door dien Gyl uwen tyd zekerlyk tot nuttiger eindens besteeden kunt, en 't welk de Raad ook ten grooten voordele van 's Lands Cassa doen kan.

Dat de Commissie, zoo hier omtrent anders gehandeld word, deeze gansche zaak tot haare rechtveerdiging aan de Natie zal moeten bekend maaken, en dit niet op een wys zoo als de Raad zulks gezegt heeft, dog hier in geen woord houd, maar waarlyk, ten einde het Volk zien kan, hoe vernederend Gyl. in dezen gehandeld hebt.

Aldus gedaan in 's Lands Rekenkamer den 27 April 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

De Commissie der Financien.

P. G. LANDMEETER.

Ter Ordonnantie van de Commissie

R. BOSMA.

No.

No. 26.

LEEUWARDEN.

Extract uit de Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Stukken Final en de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Personeele Commissie, by Decreet van den 27. deezer maand benoemd, om de Pro Memoria's, door Commissarien uit den Raad van Justitie aan Gecommitteerden deezer Vergadering overhandigd, bevattende de gronden en aanmerkingen van den Raad, waarom dezelve geweigerd heeft het Decreet van den 17 Maart l. l. opzigtens het slaan van Ordonnantien, te respecteeren; mitsgaders eenen voorslag van de Commissie tot de Finantie, over het zelfde onderwerp, en houdende derzelver aanmerkingen over het gedrag van den Raad van Justitie, hangende de deliberatien over het opgemeld Decreet, te examineeren en daaromtrent van haare Consideratien en Advis te dienen; heeft gedaan het Rapport hier na volgende:

RAPPORT der, op den 27 April 1797.

Aangestelde Commissie, ter examinatie van Pro Memorien, door Commissarien uit den Raad van Justitie aan het Provinciaal Bestuur overhandigd.

Als meede over eenen voordragt van de Commissie der Financien uit gemelde Bestuur.

Mede-Burgers!

Uwe Commissie heeft, ingevolge hunnen Last, de stukken door den Raad der Justitie den 27 deezer ingeleeverd ter examinatie, overwoogen; als meede de voordragt onzer Reekenkamer. Aan het hoofd der Pro Memorie's des Raads vinden wy: reedenen der weigering om aan het De-

LEEUWARDEN. Decreet te voldoen. Wy meenen egter, Medeburgers, naar onpartydig onderzoek in deezen, tot de weigering geene genoegzame reedenen te vinden: Voor eerst zeggense, het Decreet van de 17 Maart hout in, eene gedeeltelyke veranderinge der tegenwoordige provisioneele Constitutie; dog, volgens ons oordeel, maakt het geen de minste veranderinge daar in, dewyl het zoo als in voorgaande aan den Raad overhandigde stukken duidelyk is aangetoond, geene hoegenaamde hinder aan de uitoeffeninge der Justitie toebrengt. Zy zegt verder, dat in het slaan der Ordonnantien door het Provinciaal Bestuur geen veranderinge kan worden gemaakt, ten zy zulks door het Volk worde bekragtigd, wyl 'er anders nooit eene vaste regel van regeeringe mogelyk is! Indien dit doorgaat, zal 'er door de hoogst geconstitueerde Magt geene ordre kunnen worden afgevaardigd, zonder eene voorafgaande Proclamatie ofte liever goedkeuringe des Volks af te vragen! Maar stel eens dit was een onvervreemdbaar Volksregt, zoo als de Raad zig gelieft uit te drukken, (hoewel wy zoo lang niet meer verpligt zyn, daar uit niets dan verwarringen en regeeringloosheid kunnen verwagten,) dan nog zoude het den Raad van haare verpligtinge aan de Decreeten van het Provinciaal Bestuur te gehoorzamen, niet ontslaan, dewyl daar toe door hunnen eed onder het alziend oog eens Alweetenden Gods met aanroepinge zyner Almagt by het aanvaarden hunner posten zig hebben verbonden.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Zy erkennen wel, dat het Plan tot daarstellinge der Nationale Vergaderinge het Financieele aan het Provinciaal Bestuur heeft overgelaaten: dog zy merken teffens aan, „ dat egter ook een „ gedeelte daar van aan haar behoort, en in„ dien hun dit ontnoomen wort, men dan ook „ met gelyk regt de Justitie kan ontneemen; "

maar

maar het koomt ons voor, dat de Raad hier meer met drift dan overleg spreekt. Want, de uitoeffening der Justitie is toch geheel onderscheiden van de Directie over het Financieele. Het verligten of verswaaren der door den Raad uitgebragte vonnisſen, welk hier verder bybrengen, koomt (naar ons inzien) niet te pas: zoo ook niet, het maaken van Contracten; dewyl dezelve door dit Decreet, wanneer op billykheid gegrond zyn, niet zullen worden vernietigd ofte gestremd; behalven dit, worden alle geheime diensten ter bevorderinge der Justitie, uit de anticipatie-penningen van den Procureur-Generaal betaald; hier in is immers geene veranderinge gemaakt? Dus koomen de bygebragte reeden van den Raad ons niet voldoende voor. De beveelen der hoogst Geconstitueerde Magt te weigeren, dit zoude zelv de weg baanen dat ieder Uitvoerende Magt ofte ondergeschikt Collegie, zelvs de deur openen, dat elk individueel Lid der Maatschappy, die een verkreegen recht zoude meenen te bezitten, de Ordres van het Provintiaal Bestuur zoude weigeren, en dus dat geheele Volks-Bestuur alleen een Ligchaam in naam zyn. De schadelykheid, welke dit Decreet aan de Uitoeffening van het Justitieele, volgens der Raaden zeggen, in alle opzigten zeer tastbaar is, meenen wy door haar te verre gezogt te zyn: dewyl de volle Civile en Crimineele Justitie, even als bevoorens, kan worden uitgeoeffend. De klagten des Raads, weegens het maaken der hatelykste aanmerkingen omtrent dit Poinct van verschil, meent de Commisſie dat ook door het Prov. Best. kan worden bygebragt. Maar wie geeft daar toe de sterkste aanleidinge? wy meenen de Raad zelve; schoon wy erkennen dat eenige stukken ofte liever uitdrukkingen van onze zyde ook wel in wat zagter termen en vriendelyker bewoordingen hadden kunnen gebezigd worden. Het verspreiden van

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEU-WARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

flegte en leugenagtige gerugten, daar de Raad verder van fpreekt, en waar door zy in verachtinge worden gefteld, is zeeker niet de fchuld van het Provintiaal Beftuur! immers hoopt de Commisfie niet, dat door die Verfpreiders by den Raad word bedoeld, het Prov. Beft. ? neen, dit kunnen we niet gelooven, althans wy van onze zyde, die zulks even leed doet, houden daar voor niet den Raad; en zoo al onverhoopt een ofte ander Perfoon uit het Prov. Beft. ofte uit den Raad zich tot die laagte hadde laaten vervoeren, moeste dit egter vooral daarom niet op Rekening van het geheele Collegie ofte Beftuur geplaatst worden. Het zeggen des Raads van onder Curatoren gefteld te zyn, begrypt de Commisfie ontfprooten te zyn uit een wat te fterk gedreeven eerzugt, en dus onbezonnen ter needer gefteld, waar in onzes bedunkens geene gevolgtrekkingen voor Vyanden en zelfs voor Vrienden zyn opgefloten tot minagtinge of geheele veragtinge des Raads.

De Raad brengt verder by: dat dit Decreet veroorzaakt, dat de uitvoeringe der Juftitie wort vertraagd, wyl reeds de ondervindinge geleerd heeft, dat sommige Lieden (fchoon niet genoemd wordende,) hier een dag ofte langer hebben moeten omloopen, eerze volgends deeze nieuwe orde van zaaken konden gered worden. Egter zegt onze Commisfie der Financien, dat dit verhaal Leugenachtig is, misfchien den Raad qualyk aangebragt. Mogelyk is het ook eeven zoo geleegen met het verhaal, dat op vergangen Zondag een Executeur den geheelen Dag hier heeft moeten omloopen, eer hy zyne betaalinge van den Raad konde bekoomen, om dat een daar toe vereischt Perzoon te zoek was.

Dit heeft met de Gedeputeerden niet zoo veel gevaar, dewyl volgends hun Inftructie bepaald zyn, althoos vyf Leeden in de Stad te zyn. Ook fpreekt de Raad als of hun aangebooden

was,

was, eenige Gelden by anticipatie toe te legegn; het welk door hun wordt afgekeurd, om dat dan 's Lands Cassa onnut van Penningen zoude ontbloot worden. Maar, Meedebuegers, uwe Commissie is van dit aanbod geheel onbewust, waaron wy dit pasfeeren. Ook pasfeeren wy de volgende periode, waar in vastsstellen, dat door het Prov. Best. geen veranderinge, dan op genoegzaame en gewitige gronden mogen stellen. De Raaden verklaaren zig op de vraag hun door een voorgaande Commissie gedaan, welke de beste weg tot herstel in dit geval kan zyn, zonder de eer en het Caracter van den Raad en het Prov. Best. in de waagschaal te stellen? dat hunne pligt en eer hun belet, aan gemelde Decreet te voldoen, en dat hunne sustenuë in deezen door geheel Friesland bekend is, waarom thans voorstellen, hier toe nu niet kunnen toetreeden, zonder beschouwd te worden teegen Eed en pligt te handelen, alleen om hunne Posten te behouden, en dus door het Volk worden aangemerkt als zeer slegte Lieden, die ook in andere gevallen, in betrekkinge der Justitie tot onrechtvaardigheid zyn om te koopen. Waarom, indien hier toe geconstringeerd worden, verpligt zyn hunne Posten ter neder te leggen.

LEEUWAARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Ten opzigte van het Prov. Best. begrypenze de zaak geheel anders geleegen te zyn: wanneer die maar het Decreet buiten werking stellen, dan is alles in orde; en zeggenze, het is nooit schande, maar altoos eere van eene dwaalinge te rug te keeren, want eene veranderinge ofte versmeltinge van het Decreet ofte eene explicatie daar aan geeven, dan zoude het Prov. Best. zig bloot stellen aan verkeerde uitleggingen des Volks, en men zoude den Raad dan nog bepaald doen zyn; dit noemenze halve maatregelen, welke een indruk van swakheid geeven, en de gebreeken doen inwortelen Uwe

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Commisfie, Medeburgers, zoude hier op veele aanmerkingen kunnen maaken, dog om de langwyligheid te vermyden, zeggen we alleen maar: dat de Raad onses bedunkens zig niet zo veel aan de eer van het Prov. Best. dan aan hun eigen verbint en verplicht: dus niet geheel van alle eigenbelang ontbloot ofte aan ydele eere verloogend.

Wat nu de tweede Pro Memoria des Raads ofte nader betoog over het Decreet van den 17 Maart 1797. betreft, daar in steltse voor, dat dit Decreet van de Politicque zyde beschouwd, voor de tegenswoordige orde van zaken zeer gevaarlyk is. Uwe Commisfie, Medeburgers, begrypt de toestand der zaken zo als thans tusschen den Raad en het Prov. Best. bestaan, meede zeer gevaarlyk te zyn, en juist den weg te banen, onze Partyen in de hand te werken, en dus inbreuk op de goede orde der tegenswoordige zaken te maken; maar geschied dit door het neemen van gemelde Decreet? ofte door de weigeringe van aan het zelve te voldoen? Wy zyn van advis, dat elk onbevooroordeeld en onpartydig Burger dit nauwkeurig beschouwende, zal toeschryven, niet aan het neemen van dit Decreet, maar aan de weigeringe daar aan te voldoen, dus de schuld niet leggen op het Prov. Best. maar toeschryven aan den Raad van Justitie.

Het hier te berde brengen van de vier hooge ofte Opperste Gerigtshooven deezer Republiek, doet onzes bedunkens niet ter zaak, wyl dit tot het Huishoudelyke van yder Geweat behoort: is het gegrond dat de Raad klaagt van alle zyden door haare Vyanden aangevallen te worden van Lieden, die de tegenwoordige Orde van zaken het onderste boven zoeken te keeren, zoo alsse zig verder uitdrukken en wy hun niet willen tegenspreeken; dan moeste dit voor al haar ten sterksten aansporen tot harmonie, op dat

dat nimmer tusfchen Patriotten en byzonder derzelver aangeftelde Beftierderen eene fcheuringe ofte verwyderinge plaats grypt, dus om een vingerhoedje vol gewaande Eere niet altoos op het uiterfte poinctie de honneur ftaan, waar uit ligtelyk verwaandheid en heerzugt kan geboren worden, welke altoos nadeelige gevolgen heeft, dog byzonder in iemand welke een aanzienlyke Post bekleed. Die vyanden, waar door ze zeggen van alle kanten aangevallen te worden, noemen ze vervolgens, Verraaders, welken deeze naam misfchien ook onwaardig zyn, dog de Commisfie verftaat niet hun verder zeggen, dat die Verraaders hebben opgehouden het Prov. Beft. door haar vergiftige fwadder te bekladden. Wy zouden op deeze uitdrukkinge wel nader illueidatie begeeren. Wy meenen dat de Vyanden der tegenwoordige Orde van zaaken niet minder zouden triumpheeren, wanneer ze het Prov. Beft. het onderfte boven konde werpen, dan dat ze dit aan den Raad der Juftitie veroorzaakte.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusfchen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Dog al gebeurde dit laatfte, dan nog is onze vrees voor vreemden invloed niet groot, fchoon wy zulks niet gaarne zien, en reeds op het denkbeeld daar van ontroeren! Zie daar, Medeburgers, de beoordeelinge en examinatie uwer Commisfie over de ingeleeverde Pro Memorien des Raads. Nieuw nog onzen last zynde, ook de voordragt der Commisfie van Finantien te examineeren, hopen we ook hier aan dog kortelyk te voldoen, en zeggen alleen maar dat het bygebragte door den Reekenkamer in veele opzigten, zoo al niet in allen, de zuizere waarheid behelst: dog dat zommige uitdrukkingen in deezen voordragt, naar ons inzien wel wat zagter konden zyn; en vooral keurt de Commisfie af, alle onderhandelingen betrekkelyk deeze zaak aftebreeken, als meede de dreigende toon welke de Commisfie der Finantien door eenen naar on-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

zen inzien al te sterken yverzugt op het einde van haar stuk beezigt, om namelyk wanneer het Provinciaal Bestuur niet zoo handelt als zy in deezen voordragt aantoonen dat gehandelt moet worden, dan de geheele zaak ter hunner regtveerdiging aan het geheele Volk zullen bekend maaken. Indien het eene questie alleen tusschen den Raad en Reekenkamer was, dan zouden wy zulks ook geheel aan haar overlaten, maar nieuw het Provinciaal Bestuur de zaak als de haare beschouwt, meenen we dat het al ofte niet bekend maken aan de Natie ook tot haaren taak behoort; verzoekende dus in ernst de Commisfie der Finantien, als waarlyk liefhebbende Broeders, van zulke sterke expressien, schoon wy wel erkennen alleen uit yver tot Vaderlandsliefde voortekoomen, zich te onthouden, en hun voorneemen in deezen op te schorten. Uwe Commisfie, Medeburgers, beschouwt dit geval als een zeer netelige zaak, is teffens van oordeel, dat wy thans niet zoo sterk moeten insteeren, om de oorzaaken deezer breuke optesspooren, dan wel om middelen tot verheelinge te beraamen; ook meent de Commisfie in het zeekere onderrigt te zyn, dat de Raad der Justitie, althans de meerderheid van derzelver Leeden, zich hier toe gaarne zullen laaten vinden.

Waarom thans voorstellen: dat nogmaals door het Prov. Best. eene Commisfie worden gelast, met den Raad hier over, namelyk tot herstel deezer, voor de goede zaak, zo schadelyke woude te confereeren, en de voorwaarden ter bemiddelinge hun voor te stellen, welke volgens het Advys uwer Commisfie behoorden te bestaan, in eene schuldbekentenis van den Raad, dat dezelve door te overgedreevene drift, zich uitdrukkingen heeft veroorloofd, welke ongepermitteerd, en voor het Prov. Best. honende zyn geweest; dat de Raad dezelve retracteerd,

en

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

en desweegens, het zy min of te meer aan het Prov. Best. hun leedweezen betoond, en dat dan ook het Prov. Best. ter bevorderinge van onderlinge harmonie, het Decreet van den 17 Maart laatstleeden, ten minsten provisioneel buiten werkinge stelt; dat men zich dan met elkanderen verbroederd, en gezamentlyk middelen tot onverbreekbaare vriendschap beraamt. Dog indien deeze voorwaarden aan weerskanten niet behaagen, dan stelt de Commissie voor, dat de Raad moet verpligt worden, het Decreet te gehoorzaamen, te maintineeren en te doen maintineeren; (al was het dan ook slegts voor de tyd van twee dagen,) en dan onderwylen daar over met elkander ter bemiddeling in Onderhandelinge treeden, mits dat het dan aan de zyde des Raads voldoende is, dat ieder derzelver Leeden, personeel de sterk gebezigde uitdrukkingen retracteerd en leedweezen te kennen geeft.

Hier mede hopen we aan onzen Last in deezen voldaan te hebben, en brengen dit ten Rapport ter Tafel.

Waar meede wy zyn, uwe Heilwenschende Meedeburgers;

Den 29 April 1797.

(Was get.)

A. A. BAKKER, KLAAS IGLES, P. KRAAMER, T. K. SMIDT, ALBERT TJEERDS.

Waarop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en gedecreteerd: zich met den Geest van het zelve rapport te Conformeeren; het eerst voorgedragene middel van vergelyk te verwerpen; maar vast te stellen, het geen in het twee-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

tweede Lid van het advis word voorgesteld, zoo als by deezen word gedecreteerd:

„ Dat de Raad verplicht zal weezen het „ Decreet van den 17 Maart 1797, betrekke„ lyk het slaan van Ordonnantien door onze „ Commissie van Gedeputeerden, voor de uit„ gaaven ten behoeve van de Justitie voorvallen„ de, te gehoorzamen, mainctineeren en doen „ mainctineeren; en dat als dan onderwylen „ met den Raad van Justitie onderhandelingen „ zullen geëntameerd worden ter bemiddeling „ van het verschil; des dat elk der Leeden van „ den Raad zal moeten betuigen zyn leedwee„ zen, over de gebeezigde uitdrukkingen na„ mens den Raad, die tot hoon en minagting „ van deeze Vergadering zouden kunnen strek„ ken."

En is dezelvde Commissie, welke het opgedagt rapport heeft uitgebragt, bestaande in de Burgers *Klaas Igles*, *Bakker*, *Albert Tjeerds*, *P. Cramer* en *T. K. Smidt*, verzogt en gecommitteerd, om van dit besluit aan Commissarien uit den Raad kennis te geeven; en ingevalle door den Raad het meergemeld Decreet word gehoorzaamd en gemaintineerd, met denzelven in onderhandeling te treeden, ter bemiddeling van het verschil, volgens den Geest van het in deezen vermeld rapport.

Ten welken einde Extract deezes zal ter hand gesteld worden, aan den Burger *Klaas Igles*, om aan de Commissie te verstrekken voor Authorisatie en ten einde dezelve zich daar na gedragen.

Aldus Gedecreteerd op het Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 29 April 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

No. 27.

No. 87.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Burgers *Bakker* en verdere Gecommitteerden, by Decreet van den 29 April jongstl. benoemd en Gecommitteerd geweest, om aan de Raaden van Justitie bekend te maaken het besluit op dien dag by de Vergadering genomen, dat de Raaden van Justitie zouden verplicht zyn het bewust Decreet van den 17 Maart l. l. te gehoorzaamen, te maintineeren, en te doen maintineeren, en te erkennen de hoonende en beledigende uitdrukkingen, in haare stukken over het meergemeld Decreet, aan deeze Vergadering voorgehouden; hebben van deeze hunne verrichting het navolgend verslag gedaan.

Rapport der Personeele ondergetekende Commissie, welke op den 29 April l. l. is Gecommitteerd om van 't Besluit op dien dag door het Provintiaal Bestuur genomen, tot vereeniging en wegruiminge van het verschil met den Raad van Justitie, aan dezelven kennis te geeven.

Mede-Burgers!

Uwe Commissie heeft ingevolge hunnen last, reeds op den zelfden dag toen uwe orde ontvangen heeft, aan den Raad van Justitie kennis gegeeven, en uw Besluit hen voorgesteld: waar op door gemelden Raad ten antwoord hebben bekomen, dat hoe gaarne ze ook alles met geheel hun vermogen wilden toebrengen, wat tot deeze hun zeer smartelyke Vriendschaps-breuke te

EERÜ-WAARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

te herstellen konde strekken, en niets hartelyker en vuuriger verlangden, dan in oprechte Vriendschap en eensgezindheid met het Provinciaal Bestuur te verkeeren,' om gezamentlyk 't waare geluk des Vryen Vrieschen Volks, overeenkomstig het natuurlyk Menschen Recht, op Vryheid en Gelykheid gegrond, te bevorderen, echter aan deeze voorwaarde behoudens hun eer niet konden voldoen, en verzogten dus, indien het Provinciaal Bestuur ten opzichte van het bewuste verschil geen andere schikking geliefde te maaken, dat dan ten spoedigsten van hunne Posten, hoe ongaarne ze dezelve anders zouden willen transporteeren, mogten worden ontzet.

Wy hebben al ons vermogen aangewend hun van zoodanigen besluit te doen veranderen; en dit voorneemen het welk onzes bedunkens op verkeerde gronden steunde, op te schorten, tot dat men eens tot vereffening en wegneeming des verschils nader met elkander in Vriendschaps-onderhandelinge volgens onze aan hun voorgestelden last en orde zouden zyn getreden. Waar op wy tot antwoord bekwamen, dat de Raad niets aangenamer zoude zyn, dan met het Provinciaal Bestuur, ofte derzelver afgevaardigde Commissie, in eene vriendelyke onderhandelinge tot wegruiming van alle verschillen te Confereeren, en de eendragtsband zoodanig tot geluk des Volks te vestigen, dat dezelve onverbreekbaar worde hersteld, maar dat echter ingevalle dit Besluit van het Provinciaal Bestuur niet wierde veranderd, zy dan persisteerden by haar voorig gezegde, en ten spoedigste, hoe zeer het ook tegen hun belang en genoegen stteed, Demissie verzogten. Na eenige verdere Discussien en redewisseling, heeft de Raad ons verzogt, een door haar voor te stellen verzoek, aan de Vergadering van het Provinciaal Bestuur ter deliberatie voor te dragen.

Wy hebben, Medeburgers! de verheelinge der breu-

breuke allernoodzaaklykst agttende, dit verzoek niet willen weigeren, en na hetzelve hadden aangehoord verzogt, op dat het ons geheugen niet zoude ontglippen, dat het door haar op papier wierde gesteld, waar aan ze gereedelyk voldeeden. Zie hier het zelve.

Leeuwarden. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Pro-Memoria.

De Leden van den Raad van Justitie zyn 'er ten sterksten voor, dat de Harmonie en Broederschap bewaard, de belangen van het Algemeen gehandhaafd en bevorderd, en niemand, het zy Prov. Bestuur, het zy de Raad, in zyn Eer benadeeld of verkort worden.

De Leden van den Raad vorderen geenzins de intrekking van 't bewust Decreet, schoon zy 'er verre van af zyn om te veronderstellen, dat het voor een Geconstitueerde Magt schande zou zyn, om een besluit te herroepen, wanneer men van deszelfs onbillykheid of schadelykheid overtuigd kan worden.

Zy begeeren slegts, dat het Decreet buiten werking of slapende blyve, tot tyd en wyle de Commissien uit het Bestuur en den Raad in 't vriendelyke met bedaardheid en onpartydigheid onderzogt, gewikt en gewogen zullen hebben, in hoe verre de zaak in 't verschil tot het meeste nut van 't Friesche Volk, en tot het grootste en bestendigste genoegen van 't Provintiaal Bestuur en den Raad van Justitie, kan bepaald en vastgesteld worden.

Het is daarom, dat de Leden van den Raad aan het Provintiaal Bestuur voordragen, dat wederzydsch het Decreet van het Provinciaal Bestuur, en Resolutie van 't Hof buiten werking werd gehouden, al het geene 'er over geschreven is in vergetelheid gesteld, en alles in dien staat te laaten, zoo als op den 13 Maart 1797. is geweest, tot dat door eene Commissie uit

LEEU-WAR-DEN.

uit het Provinciaal Bestuur en uit het Hof de noodige veranderingen, en verbeteringen betrekkelyk het slaan van Ordonnantien, en het tauxeeren der specificatien zal zyn gemaakt, daar van gerapporteerd, en by het Provinciaal Bestuur zal zyn Gedecreteerd.

Stukken vaaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Vriesland.

De Leden van den Raad houden derhalven van hunnen kant, ingevalle het Provinciaal Bestuur het voorstel accepteerd, alles voor vernietigd, en als niet gezegd, of geschreeven, wat 'er aangaande deeze zaak geschreeven of gezegd mogt zyn, en verzoeken hier op ten spoedigsten berigt.

Wy zullen, Medeburgers! wyl hoegenaamd geenen last in deezen ter Præadviseeringe hebben, hier op niets aanmerken, alleen stellen we maar voor, in de Vergadering dit verzoek accordeerende, of men dan ook zoude kunnen besluiten nog een poinct ter Onderhandelinge namens het Provinciaal Bestuur, daar by te voegen, naamentlyk eene wegruiminge, vermindering ofte opschorting der menigvuldige Vacantien des Raads van Justitie; dit is ons by den Raad tegenwoordig zynde, niet in gedagten geweest, misschien was anders daarvan, door ons, eenig gewag gemaakt; hoewel mogelyk beeter niet geschied. Zie daar Medeburgers! het bericht en Rapport der Commissie; geschreeven den 1 May 1797. door *A. A. Bakker*, met voorkennis en goedkeuringe der overige Leden.

(was get.)

KLAAS IGLES, P. KRAMER.
ALBERT TJEERDS, T. K. SMIDT.

Waarop gedelibereerd, en omvraag gedaan zynde, op den voorslag van de Raaden, by Pro Memoria van dezelve in het Rapport der

Ge-

Gecommitteerden vermeld, is Conform dat voorstel van de Raaden geconcludeerd: LEEUWARDEN.

„ Dat wederzyds het Decreet van het Provinciaal Bestuur, en Resolutie van het Hof buiten werking word gehouden; al het geen 'er over geschreeven is in vergetelheid gesteld, en alles in dien staat gelaaten, zoo als op 13 Maart 1797. is geweest, tot dat door een Commissie uit het Provinciaal Bestuur, en uit het Hof, de noodige veranderingen en verbeteringen betrekkelyk het slaan van Ordonnantien, en het tauxeeren der Specificatien (wegens kosten voor de Justitie) zal zyn gemaakt, daar van gerapporteerd, en by het Provinciaal Bestuur zal zyn gedecreteerd. " *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

En zyn vervolgens in de Avond-Zitting, de Burgers *Hettema*, *Bakker*, *Keuning*, *van der Linde* en *Dykstra* Gecommitteerd, zoo als dezelve by dezen gequalificeerd worden, om met de Raaden van Justitie, of een Commissie uit dezelve, overeenkomstig de intentie van het voorschreven Gedecreteerde te confereeren, en daar van te rapporteeren.

Ten welken einde een Extract van dit Decreet zal worden ter hand gesteld, aan den Burger *H. Hettema*, als eerstbenoemde in de Commissie, om haar te verstrekken tot authorisatie; gelyk ook meede aan onze Commissien van Gedeputeerden en tot de Financie een Extract zal worden overgebragt, tot naricht.

Aldus Gedecreteerd op het Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 2 May 1797., *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

No. 28.

LEEUWARDEN. No. 28.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best van het Hof van Friesland.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

De Burgers *Bakker* en verdere, by Decreet Commisforiaal van den tweeden deezer Maand, Gecommitteerde Leden tot de Conferentien met de Raaden van Justitie, hebben ter Vergadering uitgebragt, het navolgend:

Rapport der Commissie, op den tweeden deezer aangesteld tot bemiddelinge en bevreedige der gereezene verschillen, tusschen het Provintiaal Bestuur en den Raad van Justitie.

Mede - Burgers!

Wy hebben, ingevolge uwlieder last, volgens Decreet van den tweeden May, ons by Extract Resolutie ter hand gesteld, met den Raad van Justitie in Conferentie geweest, en uw laatst genomen besluit, tot wegruiminge der onderlinge geschillen, aan haar voorgedragen; waar op de Raad zich verklaarde, van hunnen kant gaarne die Resolutien en sterke uitdrukkingen ofte voorstellen, betrekkelyk deeze zaak gedaan, buiten werkinge en in vergetelheid te zullen stellen; toonende zeer duidelyk, en zoo ons voorkwam, opregt hartelyk genoegen in deeze Resolutie te neemen; waar op wy verder met haar in Conferentie zyn getreeden, en gezamentlyk overeengekomen, aan deeze Vergadering voor te dragen, dat alle betalingen, welke betrekkelyk den Raad ofte het zogenaamde Hof van Justitie, moeten gedaan worden, welke tot vaste Sommen bepaald en op gestelde tyden verscheenen zyn, hoe ook genaamd, zonder

der eenige uitzonderinge, op Ordonnantie van de Gedeputeerden geslaagen, zullen worden betaald; en tessens, dat alle specificatien, de Justitie en het Huishoudelyke van den Raad ofte des Hofs betreffende, als mede het tauxeeren van de hier toe betrekkelyk zynde Specificatien, zal geschieden door den Raad, omme daar op de Ordonnantie te verleenen, zullende egter daar omtrent althoos verantwoordelyk zyn aan het Provintiaal Bestuur, om door deszelfs Commissie tot de Finantien geexamineerd te worden, en geregistreerd zynde, dog kwalyk wordende bevonden, volgens hunne Instructie, daar van kennis aan het Provintiaal Bestuur geeven, op dat door derzelver magt de Raaden van Justitie naar verdiensten mogen worden gestraft; ook zyn wy overeengekomen, dat de reparatie aan de Cancellarie, indien zulks door het Provintitaal Bestuur word goedgekeurd, ter bevordering van 's Lands Cassa, in de tweejaarige Besteedinge van de Lands Werken zal worden gebragt, mits op aanwyzinge der nodige te repareerene Stukken ofte gebreeken, van den Raad, met recht. om eenige geringe gebreeken, waar toe de Aanneemers, volgens het gemaakte bestek van Aanbesteedinge niet verpligt zyn, te mogen laaten repareeren; zullende egter de Aanbesteedinge der in het bestek gesteld wordende Cancellarie-verbeteringen ofte reparatien, geschieden door het Provintiaal Bestuur ofte derzelver Commissarien. Verders is geconcludeerd, indien de voorgestelde Poincten door het Provintiaal Bestuur worden goedgekeurd, dat volgens de Resolutie van den 2 May, eene Commissie uit het Provintiaal Bestuur en uit den Raad zullen confereeren, ter Examinatie van het Reglement weegens de tauxatie der Specificatien en Cancellarie Gerechtigheden, omme daar omtrent de nodige verbeteringen te maaken, tot welke

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEU-WAR-DEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

welks laatste Stuk ofte Poinet de Raad zich zeer genegen aanbood.

Zie daar, Medeburgers! volgens ons beste geweeten, een juist berigt onzer werkzaamheden, uwlieden ten Rapporte voorgedragen; maakt, bidden wy U, met bedaardheid 'er zodanig gebruik van, als Gy naar uwe wysheid, ten meesten nutte, Heil en Geluk des Frieschen Volks, zult verstaan te behooren; terwyl wy ons noemen, uwe Heilwenschende en Vreedelievende Commissie.

Den 4 May 1797. (was get.)

A. A. BAKKER, H. HETTEMA, A. W. KEUNING, J. U. DYKSTRA, H. v. D. LINDE.

Waarop de Vergadering het voorgestelde in het zelve Rapport heeft verworpen.

Aldus Gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 4 May 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

No. 29.

Voordragt van de Commissie der Financien.

Mede-Burgers! Bestuurders van dit Gewest!

De Commissie tot de Financien overtuigd zynde, dat het Volk van Friesland by de verkiezing van ul. als haare Vertegenwoordigers, gewild heeft, dat op een verstandige, eerlyke en cordate wyze, derzelver belangens zoud behartigen, vind zich verpligt, aan ul. te moeten verklaaren, dat naar hun inzien, daar aan op verre na niet word beantwoord.

Het

Het gedrag der Raden van Justitie, en de handelwys daaromtrent, zal hier van alléén ten bewyzen kunnen strekken. Dit zullen wy kortlyk aantoonen: **LEERWAARDEN.**

De Raad is zelve oorzaak van het nemen van het Decreet van den 17 Maart 1797: om dat voor af alle middels in het werk stelde, om ook ul. Decreet van 2 Augustus 1796. kragtloos te maken; tot dat einde presenteerde de Raad een Memorie, en welke in onze handen gesteld wierd om daar op te berigten; het viel niet moeyelyk die te weerzeggen, om dat daar in geen waarheid was opgesloten. Na dat Gyl, ons advis daar op, (en waar in wy tevens hebben aangetoond, dat, behalven het onregtmatige dat een Justiële Raad over 's Lands penningen een onbepaalde behering had, hy ook op een geheel onbetaamlyke wyze daar in te werk ging,) had overwogen, hebt gy, genoegzaam met eenparige stemmen op den 17 Maart 1797. U daar mede Geconformeerd, en Gedecreteerd dat alle de Ordonnantien zonder onderscheid door de Gedeputeerden zouden worden geslagen. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland*

In plaats nu dat dit Decreet door de Raad moest worden nagekomen, ingevolge zyn verpligting, en om dat gezworen heeft, dat uwe wetten en beveelen zouden doen handhaven, zoo gedraagt de Raad zich niet des overeenkomstig, en verklaard opentlyk in eene Missive of adres, „ dat zich daar na niet zal gedragen;" en wel in zoodanige bewoordingen en op zoodanige gronden, waar over Gyl dezelve niet alléén daadlyk had moeten dimitteeren, maar zelfs exemplaar doen straffen; dan in plaats van dit, steld Gyl. dit schandstuk in onze handen, ten fine van advis en consideratie

Wy hebben, daar aan voldoende, dit stuk geheel ontledigd, en ul. het onbetaamlyke daar van zeer breedvoerig voorgehouden. En wat is

 hier

LEEUWARDEN. hier op gevolgd? In plaats van een regtvaardige en Cordate uitspraak, maakt gy dit alles weder Commissoriaal,

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Intusschen vaart de Raad voort in ongehoorzaamheid; alle dagen geeft hy, of liever zyn President *Alma*, Ordonnantien: Wy stelden dezelve tot informatie in handen van voorsz. Commissie.

Gyl. besluit daarop, wederom, om te persisteeren by het meergemelde Decreet, ontbied de presente Leden in uwe Vergadering, en geeft hun daar preuven van uwe volharding, met order om zich op hunne verantwoordelykheid, daar na te gedragen; maar al ras word uw gezag andermaal veragt en vaart den Raad voort met het slaan van Ordonnantien! Daar na verlaagt gy U alweder, en benoemd een Commissie, dog derzelver uitslag is vrugtloos, zy vinden de Raaden schuldig, en geeven U dit rapport: dat de Raad niets wezenlyks tegen het Decreet van 17 Maart heeft ingebragt; dat de Commissie gebleeken was, dat *Alma*, zonder de overige Leden van den Raad te vragen, tegen het Decreet, Ordonnantie verleend had. De President *Alma* word gedimitteerd, en die Demissie geresumeerd; dog men aarselde dit Decreet uittevoeren!

In plaats vervolgens, dat deeze zaak wierd afgedaan, door de Raaden tot hun pligt te brengen, zoo zoekt men allerhande uitwegen: men benoemd Commissie op Commissie, om te onderzoeken, of 'er ook nog schynbaare redenen door de Raaden konden worden opgegeven, waar door het Decreet van den 17 Maart konde uit den weg geraken: dan hier toe waaren zy niet in staat, zoo als wy U reeds meermalen schriftelyk hebben aangetoond. En wat doet Gylieden daar op? Gy decreteerd den 2 May op een Rapport, (van een Commissie, die gelast was, aan de Raaden bekend te maken: dat

zich

zich naar het Decreet van den 17 Maart l. l. moesten gedragen en te erkennen, de honende en beledigende uitdrukkingen in zyne Stukken over dit Onderwerp;) waar van de Conclusie is een illegaal stuk, door de Raaden, ongeteekend, aan die Commissie gegeeven: dat het Decreet van 17 Maart zoo lang buiten werking zoude zyn, tot dat door een Commissie, met de Raaden daaromtrent schikkingen zouden worden gemaakt, en Gyl. daar op zoud hebben Gedecreteerd.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Medeburgers! moet de Natie, als die dit hooren zal, niet zeggen, dat het in deze Vergadering niet regt toegaat?

Die Commissie word dan al weder benoemd, en doet, op voorstel van den Raad, (die verzekerd had, dat een middel zoude aan de hand geven, dat alles tot handhaving van het Gezag dezer Vergadering zoude afloopen,) deze voorslag: dat het Collegie alle de Ordonnantien, zelfs (let wel) tot die van de Clerquen toe, zoude slaan; des dat de Raad daar tegen zoude afgeven de Ordonnantien op Specificatien wegens de Justitie, enz. En wat is nu hier het gevolg van? dit: dat deze verradelyke handelwyze byna zoude zyn aangenomen; evenwel verwerpt de meerderheid dezen voorslag, en daar door wierd dan het Decreet van 2 May van zelven weder vernietigd, en dat van 17 Maart l. l. in effect gesteld.

Tot dus verre dan is deze zaak gevorderd; en de Raad van Justitie blyft volharden in het bespotten van uw wettig Besluit; den wettig Gedemitteerden *Alma* laat Gy nog in zyn Post; Ja wat nog malder is, Gy laat door uwe Commissien nog met hem Confereeren; en hier door word gelegenheid gegeven, dat de Justitie word opgehouden, tot duizenden Guldens nadeel van den Lande!

Medeburgers! indien wy zwegen, zoude de Na-

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Natie ons, en alle de overige Leden, die aan dezen handel geen deel hebben, deze laagheden mede voor rekening stellen. Daarom verklaaren wy ul. dat ons dezen handel verveeld; en in naam van onze zenders eischen, dat aan deze zaak zyn beslag worde gegeven, ten einde wy gezamentlyk tot nuttiger eindens en tot Heil voor het Volk kunnen werkzaam zyn.

Wy verzoeken dus, (en des noods eischen wy dit) dat staande deze Vergadering werde Gedecreteerd: dat de Raad van Justitie zal gehouden zyn, het Decreet van 17 Maart 1797 na te komen; dat de Demissie van *Alma* werde uitgegeven; dat de overige Leden van den Raad, alhier worden geroepen, en dit Besluit aan hun bekend gemaakt; en dat alle die zich daar tegen zullen verklaaren, daadelyk zullen worden gehouden voor gedemitteerd, echter met die bepaling, dat op hunne verantwoordlykheid zoo lange hunne Posten zullen blyven waarneemen, tot dat daaromtrent zal zyn gedisponeerd.

Door dit Decreet, zult Gy uw Crediet, dat zoo staat te vallen, weder bevestigen; door zulk een Decreet, zult Gy gelegentheid geeven dat de Justitie haare loop weder kryge, die nu maar al te zigtbaar door de tegenwoordige Raaden gestuit word; door dit Decreet zult Gyl. Eendragt in deze Vergadering brengen; en eindlyk, daar door zult Gy allen, die het met een ferme Vergadering, en dus met het welzyn van het Vaderland houden, verblyden.

Wy bidden ul. bedenkt toch de zaak bedaard in: Gyl. hebt immers meest allen, by herhaalde reizen openlyk verklaart, dat het Decreet van den 17 Maart l. l. wilt vasthouden: laat U niet langer bedriegen of misleiden, door niets beduidende inbrengzels, als of 'er gevaar te vreezen zy, indien Gy volhield; neen, Burgers! indien Gy laag zyt, is 'er waarlyk voor groot gevaar te vreezen, doordien het Volk

dit

dit zeer euvel op zal neemen. De Raaden zyn zoo bemind niet by de Patriotten; zy beschouwenze als de zulken, die deeze Vergadering willen dwingen en daar over den meester speelen, om daar door derzelver glorie op uwe veragting te vestigen.

Beschouw ons niet als partyen, want dan doet Gy onrecht; het raakt ons op zich zelf niet, of wy een Ordonnantie van den Raad of van de Gedeputeerden regiſtreeren; wy verdedigen alleen de blanke waarheid, en daarom veragten wy de Handelingen van de Raaden, en die hun daar in behulpzaam zyn.

Neem dit voorſtel in overweeging, besluit overeenkomſtig hetzelve, dan zullen wy U onze Broeders noemen, en het Volk zal U Heil toewenschen.

LEEUWARDEN. *Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Dan, Medeburgers! zoo dit ons voorſtel al weder op den langen baan word geschoven, door het benoemen van Commissien, en dus niet overeenkomſtig hetzelve word besloten! dan moeten Wy U verklaaren, dat wy ons zullen zuiveren by de Natie, door al het geen, het welk hier omtrent gebeurd en geschreven is, publicq te zullen bekend maken; terwyl wy in dat geval de gevolgen, welke hier uit zullen geboren worden, overlaten aan hun, die in dezen zich ten believen van de Raden gedragen hebben.

Actum in 's Lands Rekenkamer, den 18 May 1797. *Het Derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

De Commissie der Financien,

WOPKE ROMMERTS.

Ter Ordonnantie van de Commissie.

R. BOSMA.

LEEU-WAR-DEN. No. 30.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Decreet op het Rapport over de Raaden en het Decreet van den 17 Maart l. l.

Is gehoord het Rapport van de Burgers *Eerdmans* en *Germans*, zullende dienen ter voldoening aan de Decreeten Commisforiaal van den 14 en 15 April l. l. betrekkelyk de weigering van de Raaden van Justitie en derzelver volharding daar in, om aan het Decreet van dit Provinciaal Bestuur de dato 17 Maart 1797. te voldoen. Volgende hetzelve Rapport hier na geinsereerd:

Medeburgers! Uitmakende de Hoogste Geconstitueerde Magt van Friesland.

De Personeele Commissie, uit uwe Vergadering, die zich, zedert de weigering van de Raaden van Justitie om aan uwl. Decreet van den 17 Maart over het slaan van Ordonnantien tot betaaling te voldoen, meenigvuldige reizen heeft belast bevonden, om over die zaak uwe Vergadering te dienen van consideratien en advis, zonder dat tot nog toe aan haaren wensch en uwe verwagting van de zyde dier Raaden met betrekking tot het voorsz. verschil, is voldaan geworden; heeft gemeend niet langer te mogen uitstellen, van ook aan de haar opgelegde lasten by uwe respective Decreeten van de 14 en 15 April l. l. te voldoen.

Die lasten bestaan in drie Leden; als:

1. Onverminderd de demissie van den Raad *Alma*, den 14 April 1797. Gedecreteerd, edog denwelken nog is fungeerende, aan uwe Vergadering te dienen van consideratien en advis: hoedanig met de verdere Leden van den Raad van Ju-

Justitie, aangaande hunne weigering om aan uw vaak gemeld Decreet te voldoen, zoude behoeven gehandeld te worden.

2. Eene Missive, of Deductie, op naam van den Raad van Justitie aan uwe Vergadering, te dier zaake gepresenteerd, te visiteeren en examineeren, en onze bedunkingen op dat stuk voorte-dragen.

En ten derden, om geschikte Perzoonen optegeeven, dewelke, zoo nodig, tot de waarneeming der Justitiezaaken zouden kunnen worden aangesteld.

Wy zullen op de eerste en derde dier pointen, by deeze onze gedagten voordragen, als oordeelende dat het tweede point altyd tydig genoeg kan worden behandeld, wanneer het nodig mogt worden uwe handelingen in deezen met de pen te verdeedigen, en die van de Raaden, op dat onderwerp in een helder dagligt te stellen.

En aangezien reeds zoo veel, over het geval in questie is geconsidereerd en geschreven, oordeelen wy kort te kunnen zyn, en ons advis op den eerstgemelden last hier in te bepaalen, zoo als wy by deezen aan uwe deliberatien voordragen te decreteeren:

Dat, aangezien alle de aangewende middelen om de Leden van den Raad tot het respecteeren van het Decreet van den 17 Maart l. l. te persuadeeren, vrugteloos zyn geweest, en het nogthans aan deze Vergadering, voor de handhaving van haar gezag en de Eer van het Bestuur des Volks van Friesland competeerd, haare, niet tegen de aangenomene grondbeginzelen, het recht en de belangens van het Volk, strydende, maar daar mede overeenkomende Decreeten en Besluiten, te doen eerbiedigen en naarkomen, zoo wel door de aan haar ondergeschikte Collegien, als particulieren; en de Raad van Justitie by aanhoudendheid het Decreet van den 17 Maart l. l. overtreed; alle de Leden van den Raad, een

LANDWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. voor één, in het midden van deze Vergadering behoorden gerequireerd te worden (met uitzondering van den reeds gedemitteerden Raad *Alma*) en van dezelve catagorisch afgevraagd, of zy het voorsz. Decreet willen respecteeren en naarkomen in hunne qualiteit *jaa* of *neen?*

Stukken raende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Dat ten aanzien van die der Leden van den Raad, welke affirmatif antwoorden, al het gebeurde zal worden en zyn in vergetelheid gesteld.

Dan dat die Leden, welke negatif of weigerend antwoorden, zullen worden gehouden voor vervallen van hunne Posten; des niet te min op derzelver verantwoordelykheid verplicht zyn dezelve te blyven waarneemen, tot dat aan hun een Extract Demissiè zal zyn ter hand gesteld.

Terwyl al verder, om aan het derde point te kunnen voldoen, eene lyst van voorwerpen gereed hebben, die op nwe requisitie kan worden gesuppediteerd, om daar uit de verkiezing van de nodige nieuwe Leden in den voorschreeven Raad te doen.

Hier mede persisteerende voor Rapport onderwerpen wy het een en ander aan uw verligt oordeel.

Aldus gerapporteerd, den 19 May 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Uw Meedeburgers,

D. EERDMANS.
J. GERMANS.

Waarop gedelibereerd zynde, is overeenkomstig het voorgedragene in opgemeld Rapport, Gedecreteerd:

Dat, aangezien alle de aangewende middelen, om de Leden van den Raad van Justitie tot het respecteeren van het Decreet van den 17 Maart

l. l. te persuadeeren, vrugteloos zyn geweest, en het nogthans aan deeze Vergadering, voor de handhaving van haar gezag en de Eer van het Bestuur des Volks van Friesland, competeerd, haare, niet tegens de aangenomene grondbeginzelen, het recht en de belangens van het Volk strydende, maar daar mede overeenkomende, Decreeten, en besluiten, te doen eerbiedigen en naarkomen, zoo wel door de aan haar ondergeschikte Collegien, als der particulieren; en de Raad van Justitie by aanhoudendheid het Decreet van den 17 Maart l. l. overtreed;

LEEUWARDEN. *Stukken raakende de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Alle de Leden van den Raad, (met uitzondering van den reeds gedimitteerden Raad *Alma*) één voor één, in het midden deezer Vergadering zullen worden gerequireerd, en van dezelve Catagorisch afgevraagd: of zy het voorsz. Decreet willen respecteeren en naarkomen in hunne qualiteit, *jaa of neen?*

Dat ten aanzien van die der Leden van den Raad, welke affirmatif antwoorden, al het gebeurde zal worden en zyn in vergetelheid gesteld.

Dan, dat die Leden, welke negatif of weigerend antwoorden, zullen worden gehouden voor vervallen van hunne posten; des niet te min, op detzelver verantwoordelykheid, verplicht zyn dezelve te blyven waarneemen, tot dat aan hun een Extract Demissie zal zyn ter hand gesteld.

En zal Extract deezes worden overgebragt aan onze Commissien van Gedeputeerden en tot de Finantie, ter haarer informatie, als mede aan de Raaden van Justitie tot haar naricht.

Aldus enz. 19 May 1797.

LEEU-WARDEN. No. 31.

Extract uit de Notulen, den 23 May 1797.

Stukken raaken. de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Nog wierden geleezen: enz. eene Missive van den Raad van Justitie, houdende, dat, daar deeze Vergadering alles, aangaande het bewust geschil met den Raad, in de Dagbladen waereldkundig maakt, zy dan ook het Friesche Volk, maar op eene onpartydige en onverminkte wyze, van den toedragt dier zaak zullen onderrichten, zoo als reeds by provisie een Stuk op de Pers hadden doen bezorgen.

En een Adres van de Raaden van Justitie, daarin eene breede optelling doende van de redenen, waarom dezelve al nog blyven weigeren aan het Decreet van den 17 Maart l. l. te voldoen; met aandrang tot het spoedig eindigen van het daar uit ontstaan geschil.

De opgemelde Stukken geleezen en voor Notificatie gehouden zynde, deed een der Leden het Voorstel:

„ Dat daadelyk werde besloten, het Extract-
„ Decreet ter Demissie van den Raad *Alma* uit
„ te geeven; en dat staande de Vergadering be-
„ paald wierd, op wat tyd de overige Raaden
„ in de Vergadering zullen worden geroepen, ten
„ einde het Decreet van den 19 deezer, effect
„ sorteere."

Waarop gedelibereerd zynde, is gedecreteerd, dat de Leden van den Raad van Justitie op morgen in de Vergadering zullen worden gerequireerd, conform het gedecreteerde van den 19 deezer.

By-

Bylage A. by No. 31.

LEEUWARDEN.

ADRES van de RAADEN van JUSTITIE.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raaden van Justitie 't Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van het zelve Gewest.

Mede-Burgers!

Het ongelukkig verschil, tusschen het Provinciaal Bestuur en het Hof van Justitie in dit Gewest ontstaan, is thans tot een hoogte, tot een uiterste gekoomen, waar aan de Raad begrypt dat hoogstnoodig een spoedig einde moet gemaakt worden, uit inzigt voor het waare welzyn van het Friesche Volk, dat veel te braaf is, dan dat het eindelyk het Slagtoffer zou worden van de geschillen zyner Geconstitueerde Magten.

De Raad zal niet breedvoerig uitweiden over den Staat des verschils, waar van uw Decreet van den 17 Maart l. l. de voorname grondslag is. De Raad heeft zoo mondeling als schriftelyk, ten overvloede, by ul. aangetoond, dat dit Decreet te gehoorzaamen niet anders zou weezen dan het toelaaten eener hoogst schaadelyke stremming van den loop der Justitie, en dus aan den kant van den Raad eene opzettelyke verzaaking van Eed en Plicht, een bewys van vervoeilyke laagheid, uit louter zelfbelang; en derhalven eene Strafbaare verwaarloozing; eene volmaakte tegenwerking der weezenlyke belangen van het Friesche Volk.

Herleest en herdenkt, Medeburgers! de breedvoerige geschriften en gesprekken, die over dit uw Decreet met ul. gehouden, en by ul. ingeleeverd zyn! veel en zeer sterk hebt gy 'er tegen Gedecreteerd; maar te vergeefsch heeft de Raad redenen van ul. gevraagd en gewagt, waar door zy overtuigd kon en zou worden van gedwaald

LEEU-WARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

dwaald te hebben! waar door gy haar in staat zoud hebben gesteld, om, en aan uw Decreet en teffens aan haar Eed en Pligt te beantwoorden; zodanige redenen te vorderen was ten opzigten van den Raad het bewys van gewilligheid en bereidvaardigheid, om zig aan de overtuiging te onderwerpen; maar zodanige redenen van uwen kant niet te geeven, of insteede van die te geeven, te zeggen *wy willen het aldus*! dit strookt in 't geheel niet met de denkbeelden, die een eerlyk Hart zig van de Vryheid en de Rechtvaardigheid vormt; en wel verre van, door zulk een handelwys een egt Republikein te kunnen dwingen, zet het hem veel eerder aan, om met onbezweeken moed op het hem voorgesteld pad te blyven voortgaan, om 't even welken 'er de gevolgen van mogen weezen.

Kortlyk slegts, Meedeburgers! zal de Raad nl. by deezen, die redenen voordraagen, en haar gehouden gedrag schetzen! Leest bedaard! Oordeelt onpartydig, en, daar het in uwe magt staat, maakt een einde aan het noodlottig verschil, waar door het Friesche Volk op den rand van deszelfs verderf zou kunnen gebragt worden.

De gronden waar op uw Decreet van den 17 Maart steunt, bestaat hoofdzaaklyk en weezenlyk daar in, dat aan den Raad van Justitie de bestuuring over eenige weinige Penningen niet is toebetrouwd, blykens het uitgebragt Rapport, ten dien opzigte van de Rekenkamer, op den 16 Maart 1797. ingeleeverd, en op welk Rapport dit uw Decreet gebouwd is.

Maar, Medeburgers! hoe is het mooglyk, dat gy van eerlyke Republikeinen immer hebt kunnen verwagten, dat zy zodanig een voorwendzel als een bondige reeden zouden erkennen; dat zy 'er het Zegel aan zouden hangen, door een Slaafsch gehoorzaamen aan de beveelen, die op dergelyk een grond gebouwd zyn? Friezen! de Raad beroept zig op uw eigen Hart; zy stelt zig voor de

Vier-

Vierschaar van uw eigen gevoel; maar oordeelt, of zy, in gemoede over uw Leeven en Dood, over uwe Vryheid en Eigendommen kan en mag beschikken, wanneer gy haar onbekwaam keurt, om het Bestuur over eenige weinige Penningen te kunnen hebben? Oordeelt, Friesen! hoe de Raad het vertrouwen van het Volk kan behouden, wanneer Gy, (die de hoogst geconstitueerde Magt zy.) haar openlyk uw vertrouwen ontzegd? Oordeelt hoe de Raad aan haare uitgestrekte en moeilyke verpligtingen kan voldoen, wanneer zy nergens geloof vind? wanneer zy geen zekerheid kan geeven, dat de diensten, die zy ter handhaaving der Justitie vordert, betaald zullen worden?

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

De Justitie is de eerste grondslag van alle Maatschaplyk Geluk: maar hoe kan zy immer behoorlyk gehandhaafd worden, door Luiden die het vertrouwen onwaardig zyn? door Luiden die volgens 't getuigenis eener Geconstitueerde Magt niet in staat zyn om de nodige Gelden, naar den eisch, te kunnen besteeden?

Medeburgers! zeven van de agt Leden van den Raad gevoelen dit tot in den grond hunner Ziel, en dit gevoel zo natuurlyk als rechtvaardig, is (te zamen met het geene wy ul. reeds zo veelmaalen voldongend betoogd hebben, dat door uw Decreet de loop der Justitie volstrekt gestremd word; de reedenen waarom zy geweigerd hebben, en volstandig moeten weigeren, om aan dat Decreet te gehoorzamen! Die zeven Leeden, Medeburgers! kunnen ophouden Raaden van Justitie te weezen; maar nooit of in eeuwigheid mogen zy ophouden eerlyke Lieden te zyn. De Friesen kunnen deeze zeven Leden missen, maar de Friesen zouden deeze zeven Leden vervloeken, wanneer zy Slaaven en Vleyers wierden, en wanneer zy aan doemwaardig zelfbelang hun Eed en Pligt konden Opofferen!

Uit uwe eigene Dagbladen, Medeburgers! blykt,

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

blykt, wat vernedering de Leeden van den Raad op den 7 April l. l. in uwe Vergadering ondergingen; als ook, toen zy vervolgens aangemaand wierden, tot onderwerping aan een Decreet waar aan zy met bondige redenen betoogt hadden, zig niet te kunnen, of te mogen onderwerpen, om dat zy volgens hunne opengelegde gronden, niet eerloos wilden worden, toen zy genoegzaam gelast werden, om Leedweezen te betoonen over een weigering, die hen by Braaven en Onpartydigen tot een eeuwige Eer moet verstrekken. Gy zelve, Medeburgers! Gy weet hoe de Leden van den Raad in uw eigen Vergadering, door een Gezag en Magt aanmaatigend Minister, als Bedriegers, en, door de Rekenkamer, als nog erger wierden afgeschilderd! Gy weet daarenboven, dat gy, by uw Decreet van den 2 May 1797. dit alles, op voorstel van den Raad zelve in vergetelheid hebt begraaven; maar teffens weet gy, dat gy nu onlangs op den 19 May, uwe eigen Decreeten over 't hoofd ziende, die haatlyke zaak op nieuw op het tapyt gebragt en besflooten hebt, om den Raad tot gehoorzaamheid te dwingen of om de weigerende Leeden van den Raad te dimitteeren, dat wil in dit geval zeggen, schandelyk wegtejaagen.

Ziet daar, Medeburgers! een korte herinnering van het gebeurde! maar teffens, ziet daar ook eene plegtige verklaaring en redengeving van den Raad, waar uit Gy met een enkelen oogopslag, kunt opmaaken, dat men zeven Leeden van den Raad zeer wel hunne Posten afneemen kan, maar dat zy geenzins kunnen besluiten, om verachtlyke slaven, om baatzugtige vleijers, of Eed- en Pligtverbreekers te worden.

Wat is nu in dit geval de zaak van egte Republikeinen? wat anders dan een spoedig eindigen van dit verschil, tusschen het Provintiaal Bestuur en den Raad van Justitie van Friesland? De Friezen moeten geconstitueerde Magten hebben, die met

met elkander harmonieeren, of zy gaan verlooren! De Justitie moet door vertrouwde en eerlyke Perzoonen bestuurd worden, of Friesland word een moordhol, waar leeven nog bezittingen vei lig zyn! Gy moet derhalven, of uw Decreet, (zo als Gy reeds gedaan hebt op den 2 May) buiten werking laaten, als het allergeschiktste middel om de harmonie tusschen den Raad en het Provinciaal Bestuur tot algemeen welzyn te herstellen; of Gy moet kunnen toestaan, dat de allernoodzaaklykste werkzaamheden der Justitie gestremd worden, en dat Gy alle de noodlottige gevolgen daar van voor uwe rekening neemt.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raad derhalven bezweert U by het heil van het Friesche Volk, zy bezweert U by uw eigen geweeten, dat Gy ten spoedigsten een verschil eindigt, dat niet langer kan voortduuren, zonder uwe Committenten ten hoogsten te benadeelen. Keurt gy het goed, om Leeden van den Raad, die volstrekt moeten weigeren uw schaadelyk Decreet van den 11 Maart te gehoorzaamen, van hunne Posten te ontzetten, uit hoofde dat zy hunnen bezwooren pligt betragt hebben; wel aan! de gevolgen zullen niet ter hunner verantwoording zyn. Doch verkiest gy om alles in de vergeetelheid te begraaven te laaten blyven, zoo als gy alreede op den May Gedecreteerd hebt: Overtuigd 'er dan den Raad van door daaden, en gy zult ten minsten in zeven Leeden van den Raad, uwe waare Vrienden, de Vrienden des Frieschen Volks vinden.

Heil en Broederschap!

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland.

Leeuwarden den 23 May 1797.

Ter Ordonnantie van den Hove.

P. DYXTRA.

By-

LEEU-WAR-DEN.

Bylage B. by No. 31.

MISSIVE van de RAADEN van JUSTITIE.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland, aan het Provintiaal Bestuur van Friesland.

Meede-Burgers!

Uit de dagbladen uwer Vergaderingen bespeurd hebbende, dat het ul. behaagt, om, alles aangaande het geschil tusschen ul. en den Raad Waareldkundig te maaken, vordert de Eer der Leden van den Raad, om in deezen uw voetspoor te volgen, en het Friesche Volk, maar op eene onpartydige en onverminkte wyze, van den geheelen toedragt deezer verdrietige zaak te onderrigten, zoo als wy dan ook by provisie neffens gaande Adres reeds ter Persse hebben doen bezorgen.

Hier meede beveelen wy ul. in de bescherming van God Almagtig.

Heil en Broederschap!

De Raaden van Justitie 's Hofs van Friesland.

Leeuwarden den 23 May 1797.

Ter Ordonnantie van den Hove

P. DYXSTRA.

No. 32.

No. 32.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best en het Hof van Friesland.

Extract uit de Notulen, enz. van den 23 May 1796.

Op de gebruikelyke wyze wierd deeze buitengewoone Zitting wederom geopend.

De President gaf te kennen, dat de hoofdzakelyke reede van deeze byeenkomst was, om te bepaalen wanneer de Raaden van Justitie op morgen in de Vergadering zouden worden gerequireerd, en hoedanig hun daarvan zoude worden kennis gegeeven. Na dat daar over eenige discussien waren geschied, wierd besloten: dat morgen op den middag de Leden van den Raad van Justitie (uitgezonderd de Raad *Alma*) in de Vergadering één voor één zullen worden ontboden, en als dan het Decreet van den 19 deezer ter uitvoer gebragt Voorts, dat hier van door een Boode aan hun zal worden kennis gegeeven.

Eene Commissie uit den Raad der Gemeente van Leeuwarden verzogt hebbende met eene Commissie deezer Vergadering te spreeken; wierden de Burgers *Hettema* en *Miedema* ten dien einde gecommitteerd. Dewelke by hunne terugkomst rapporteerden, dat de Commissie uit den Raad der Gemeente was afgevaardigd, om haare goede pogingen aan te wenden ten einde het plaats hebbend verschil met den Raad van Justitie niet tot het uiterste mogt komen. Waarop de Vergadering besloot, de Commissie uit den Raad der Gemeente in de Vergaderzaal te laaten binnen komen: zo als dan ook de Burgers *Valck*, *R. Ros*, *J. Peulinx*, en *J. ter Horst* verscheenen, geevende door den mond van den eerstgenoemden te kennen, de bekommerende gevoeligheid van den Raad der Gemeente, over het bewust verschil, met verzoek van, waare het mogelyk, het geen door deeze Vergadering eindelyk deswegens mogt besloten zyn, nog op te schor-

LEEUWARDEN. ten, tot dat een middel van vereeniging zoude kunnen worden gevonden; ten welken einde de Commissie zich mede by den Raad van Justitie zoude begeeven. Welk voorgedragene kortelyk door den President beantwoord zynde; wierd de Commissie verzogt op het Landschapshuis eenigen tyd te willen vertoeven, tot dat de Vergadering haar voorstel in deliberatie zoude genomen hebben.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Intusschen had mede eene Commissie uit het Committé van Directie der Vaderlandsche Societeit te Leeuwarden, verzogt eene petitie te mogen doen. De Vergadering vond goed dat dezelve mede zoude worden binnen gelaaten. Het welk geschied zynde, haazen dezelve, en overhandigden vervolgens de navolgende petitie.

De Commissie van Directie der Vaderlandsche Volks-societeit, ter handhaving der Rechten van den Mensch te Leeuwarden, aan het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Burgers Bestuurders!

Hoe huiverig wy ook zyn, om Uliedar gewigtige deliberatien zoo dikwerf door onze petitien te interrumpeeren, noopt ons echter de dringende omstandigheid die ons thans bezig houd, ons al wederom tot Ulieden te wenden. De Hoofdvergadering van verbroederde Societeiten en Wapengenootschappen in deeze Provincie, heeft in meer dan één geval ons, als in de residentie van het Bestuur woonachtig, gelast, ook hunne belangens te behartigen; inzonderheid heeft dit plaats gehad in het zoo netelig geschil, dat tusschen Ulieden en de Raad van Justitie subsisteerende is, een geschil, Burgers, waar van wy de schromelykste gevolgen vooruitzien, vooral wanneer Gyl. eens mogt besluiten af te gaan van de door Ulieden ge-

genoomen Decreeten, waar onder wy in de eerste plaats rangschikken, dat van den 17 Maart l. l. Verre zy het van ons uwe raadpleegingen, Burgers Bestuurders! te willen vooruitloopen, hiertoe hebben wy altyd te veel vertrouwen in Ulieden gesteld, daar wy meermaalen zagen, dat onze billyke verzoeken by Ulieden gehoor vonden, en zoude deeze zaak dan een uitzondering maaken, zoude dezelve den eendrachtsband verbreeken, die tusschen Burger en Bestuurder moet plaats hebben, zal 's Volks geluk op duurzaame gronden gevestigd blyven? neen, Burgers, betere gevoelens koesteren wy van uwe Vaderlandsche deugden. Wy zullen dierhalven geene verdere drangreedenen bezigen, U niet bepalen by den plechtigen Eed die Gy Lieden aan het Volk zwoert, aan een Volk dat deszelfs geheelen aandagt thans op Ulieden vestigd, en zig vleid dat Gylieden zult blyven prys stellen op hunne liefde, en zodanig besluit in deezen neemen, dat verre dat dezelve eenige verkoeling onderga, zy in tegendeel ten hoogsten toppunt styge.

LEEUWARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Heil en Eerbied!

Leeuwarden den 23 May 1797.

P. MEINSMA, Vt.
P. LOLCAMA, Secret.

Deeze Commissie wederom vertrokken zynde, na dat de President had betuigd, dat de Vergadering hunnen voordragt zoude in deliberatie neemen: wierd beraadslaagd, hoedanig thans zoude worden gehandeld, om aan de welmeenende intentie van den Raad der Gemeente zoo veel welvoeglyk te kunnen beantwoorden. En is dien ten gevolge besloten, dat, uit aanmerking van de vriendelyke tusschenkomst van den Raad der Gemeente van Leeuwarden, het effect van het zoo even genomen Decreet zoude worden uitgesteld, tot op 6 uur morgen avond; in de hoop

LEEUWARDEN. dat de Commissie uit den Raad der Gemeente van Leeuwarden de Leden van den Raad van Justitie zoude kunnen bewegen, om het Decreet van den 17 Maart l. l. te respecteeren; wanneer alle verschil zoude kunnen uit den wech geruimd worden. Zynde van dit geresolveerde eene pro memoria (in de Vergadering vooraf geresumeerd,) aan de Commissie uit het Stads Bestuur van Leeuwarden ter hand gesteld.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Waarna de Vergadering is gescheiden.

No. 33.

Decreet voor eene Personeele Commitsie, om nogmaals met de Raaden van Justitie te Confereeren over het Decreet van 17 Maart 1797.

Op verzoek van eene Commissie uit de Raad der Gemeente van Leeuwarden, dat den gestelden tyd, binnen welke zich de Leden van den Raad van Justitie zullen moeten verklaaren, of zy het Decreet van den 17 Maart l. l. willen respecteeren, nog eenigzins mogt worden verlengd; en dat inmiddels eene Commissie uit deeze Vergadering mogt benoemd worden, om met Commissarien uit den Raad van Justitie nog eens te Confereeren.

Is, na deliberatie, goedgevonden en verstaan, ten einde aan de welmeenende intentie van den Raad der Gemeente van Leeuwarden alle mogelyke voldoening te geeven, den gestelden tyd te prolongeeren tot heden Avond zeven uur; en uit het midden deezer Vergadering eene Commissie te benoemen, zoo als Gecommitteerd worden by deezen, de Burgers *Eisinga*, *Cuperus*, *Cup*, *Eerdmans* en *Wopke Rommerts*, om met de Leden van den Raad, (uitgezonderd den Burger *Alma*,) of met Commissarien van dien, nogmaals

maals in middelen tyde in conferentie te treeden onverminderd ons gedecreteerde ten aanzien van het Decreet van den 17 Maart meergemeld.

En zal Extract deezes aan den Burger *Eisinga* worden ter hand gesteld, om aan de Commissie tot qualificatie te verstrekken.

Aldus enz. 24 May 1797.

No. 34.

Decreet op het Rapport van Eisinga *c. s., over Conferentien met de Raaden van Justitie gehouden.*

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Is gehoord het Rapport van de Burgers *Eisinga*, *Cuperus*, *Wopke Rommerts*, *J. Cup* en *Eerdmans*, wegens Conferentien met Leden uit den Raad van Justitie gehouden; zynde hetzelve Rapport van deezen inhoud:

Aan het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Meede-Burgers!

De Ondergetekenden hebben, ingevolge uwen last, de Raaden van Justitie (met uitzondering van den Burger *Alma*,) of wel eene Commissie uit dezelve, deezen nademiddag by zich verzogt, om, volgens uitnodiging van den Raad der Gemeente van Leeuwarden, nogmaals te beproeven, wat tot wegneeming der geschillen en ter herstelling van de Eensgezindheid zoude kunnen bewerkstelligd worden, onverminderd het Decreet van den 17 Maart laatstleden.

Ingevolge van dien, zyn by ons verscheenen, de Burgers *De Visser* en *Born*, dewelke ons al aanstonds verwittigden, dat den Raad niet had kunnen compareeren, uit hoofde van de uitzon-

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Popr. Best. en het Hof van Friesland.*

dering van den Burger *Alma*, en dat zy nergens toe waren gelast; offchoon wy in de Missive, by welke wy de Aanschryving tot de byeenkomst gedaan hebben, uitdrukkelyk hadden gesteld, dat: „ zoo den Raad mogt goedvinden eene Commissie te zenden. dezelve volle Magt zoude moeten hebben, om zodanig te handelen, dat de gansche Raad daar in genoegen zoude neemen, en, 'er dus geene ruggespraak weder konde plaats hebben."

Na weinige woorden-wisseling, en daar wy te kennen gaven, dat het Decreet van den 17 Maart in de eerste plaats zoude moeten gerespecteerd worden en onverminderd blyven, zouden de Conferentien van eenig nut zyn; is de Onderhandeling spoedig afgebroken, vermits de beide Leden van den Raad verklaarden, dat zy dan in geene verdere Conferentien konden treeden, alzoo het besluit van den Raad dien aangaande op gister nog aan de Vergadering was te kennen gegeeven.

Wy willen niet naarlaten nog te rapporteeren, dat eene Commissie uit den Raad der Gemeente van Leeuwarden zich mede aan ons heeft geadresseerd, om de Onderhandelingen ook by te woonen: dan dat wy, daar toe niet gelast zynde en ons niet bevoegd agtende, door twee Leden uit onzer midden met dezelve hebben laaten spreeken.

Hier mede vermeenende aan uwe intentie en last voldaan te zullen hebben, persisteeren wy voor Rapport.

Leeuwarden den 24 May 1797. *Het derde Jaar der Bataafsch. Vryheid.*

E. EISINGA.
A. CUPERUS.
WOPKE ROMMERTS.
J. CUP.
D. EERDMANS.

Waarop het verrichte van de Commissie is geapprobeerd, en haar Rapport voor Notificatie aangenoomen.

Actum enz. 24 May 1797.

No. 35.

No. 35. LEEUWARDEN.

Extract uit de Notulen, van den 24 May 1797.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Deeze Extra-Ordinaire zitting nam ten 6. uur een aanvang, met te hooren het Rapport van de Personeele Commissie, op heden benoemd om met de Raaden van Justitie in Conferentie te treeden, volgens het verzoek namens den Raad der Gemeente van Leeuwarden gedaan: houdende hetzelve Rapport, dat de Burgers *De Visser* en *Born* by de Commissie waaren verschenen, dan dat geene Conferentien hadden plaats gehad, zoo om dat gemelde Leden van den Raad niet waaren gelastigd, als doordien dezelve betuigden, dat de Raaden niet genegen waaren het Decreet van den 17 Maart l. l. te respecteeren; dat ook nog eene Commissie uit den Raad der Gemeente zich aan hun Gecommitteerden had geaddresseerd, dan dat zy daar toe niet gelast zynde nog zich bevoegd agtende, niet met dezelve hadden kunnen confereeren over die zaak.

Dit Rapport gedaan zynde, gaaven twee à drie Leden van de Vergadering eenigen twyffel te kennen, of de last, aan de Commissie zonder resumtie uitgegeven, wel met het gevallen besluit overeenkwam; edog wierd die twyffeling by appel nomical, door meest alle de Leden weggenomen, met te adviseeren dat het Decreet gesteld was volgens het besluit der Vergadering.

Tegen welke uitspraak de Burger *Dykstra*, *Zylstra*, *Tinga* en *Wyma* hunne aanteekening begeerden.

Nu wierd mede by appel nominal het verrichte van de Commissie goedgekeurd, en het Rapport, voor notificatie aangenomen.

Hier tegen verzogten hunne aantekening, de Burgers *Hettema*, (als strydig na zyn Oordeel

 met

LEEUWARDEN. met de orders aan hem gegeven,) *Visser*, *Albert Tjeerds*, *Zylstra*, *Tinga*, *Bakker* en *Dykstra*.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Thans het uur verschenen zynde, waarop de Leden van den Raad van Justitie ingevolge het genomen besluit en het gedecreteerde van den 19 deezer, zich zouden moeten verklaaren, of zy het Decreet van den 17 Maart l. l. wilden respecteren: compareerden (elk afzonderlyk) de Burgers Raaden *Born*, *De Visser*, *Staal*, *Vink*, *Helder*, *Paape* en *Arnold*; en wierd aan dezelve voorgehouden het gedecreteerde van den 19 deezer en gevraagd, zich daar op te verklaaren. Den Burger Raad *Staal*, een afschrift van zynen gedaanen Eed voorgeleezen hebbende, betuigde, dat hy zich uit kragt van dien verplicht reekende de Besluiten en Decreeten van dit Bestuur, als de Hoogst Geconstitueerde Macht in dit Gewest, te eerbiedigen; den Burger *Born* gaf te kennen, dat hy vermeende volgens zynen Eed en Plicht zulks niet met *ja* te kunnen beantwoorden; dan de overige Leden, de Burgers *Vink*, *de Visser*, *Helder*, *Paape* en *Arnold*, verklaarden het respecteeren van het Decreet van den 17 Maart l. l. strydig te zyn met hunnen Eed en plicht, en daarom zulks weigerden, houdende de vier laatste zig uit kragt van het voorgelezen Decreet door de President voor legaal gedemitteerd.

En dit alzoo verricht zynde, wierd de Vergadering gescheiden.

No. 36.

No. 36. LEEUWARDEN.

Decreet en Notificatie over de verschillen met den Raad van Justitie.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best en het Hof van Friesland.

De Commissie tot de Finantie heeft ter Vergadering gedaan het voorstel hierna volgende geïnsereerd.

Medeburgers! Bestuurders van dit Gewest.

Gezien hebbende de onbeschaamdheid van de Raad van Justitie, om door de Friesche Courant van gister, zeker adres op eergister aan ul. ingediend, publiek te maaken; en waar door in de daad niet anders uitgewerkt hebben, dan zich zelven by de Natie als bespotlyk voor te stellen, zoo evenwel, ingevalle ook aan het Volk bekend gemaakt werde, den ganschen handel, welke door ul en de Raad van Justitie gehouden is.

Het belang van ul., en ook onze eer, vordert dit: alzoo Wy, indien in deezen zwegen, de Natie misschien in het denkbeeld zouden brengen, dat de snorkeryen van de zich zelf noemende Republicainen in waarheid mogte bestaan: daar het Volk echter daar en tegen, wanneer alle deeze stukken zal inzien, van het tegendeel kan overtuigd worden.

Het is daarom, dat wy aan ul. voorstellen, om staande deeze Vergadering te besluiten, dat 'er eene Proclamatie aan het Friesche Volk werde gedaan, (en waar van wy een concept aan ul. aanbieden) ten einde daar door aan het Volk van Friesland bekend gemaakt word, dat, doordien de Raaden van Justitie hebben kunnen goedvinden, om den Volke te verwittigen van het geval thans exterende, het Provinciaal Bestuur nu ook eerstdaags, alles wat dienaangaande is voorgevallen, aan de Natie bekend zal maaken, ten einde niet door losse stukken vooringe-

LEEUWARDEN. nomen, maar van alles volkomen onderrigt kan worden, en waar in tevens, van het demitteren van eenige Leden verwittigd worden: met verzekering dat daar door geen hinder aan de Justitie zal werden toegebragt.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aldus gedaan in 's Lands Rekenkamer den 25 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

En ingediend by het Provinciaal Bestuur op dien zelven dato.

De Commissie tot de Financien,

WOPKE ROMMERTS.

Ter Ordonnantie van de Commissie.

R. BOSMA.

Waarop dien overeenkomstig is gedecreteerd, en gearresteerd de Notificatie welke hier woordelyk volgd.

NOTIFICATIE.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland zich in de onvermydelyke noodzaakelykheid bevonden hebbende, om, tot handhaaving van haar wettig gezag, door het Volk van Friesland aan haar opgedragen, mitsgaders ter bewaaring van de Eer deszelven Volks in zyn Bestuur, een besluit te neemen, het welk waarschynlyk in het publiek gerugt zal maaken, en door de Persoonen zelf die het betreft, reeds by voorraad onbeschaamdelyk in een ontrustend en haatelyk dagligt geplaatst is; heeft nodig geöordeeld voorlopig het Friesche Volk, deszelfs Committenten, van den toedragt en

en het weezen dier zaak te onderrichten, terwyl daarvan nader door de authentique stukken een volledig verslag zal gegeeven worden.

LEEUWARDEN.

De Raaden van Justitie, die door de Hoogst Geconstitueerde of door het Volk aangestelde Macht in dit Gewest, zyn benoemd en aangesteld, om de Criminele en Civile Justitie uit te oeffenen; die van dezelfde Hoogst Geconstitueer: Macht hunne Instructie en Wetten ontvangen hebben, om zich daar na te gedragen; die met duuren Eede gezwooren hebben, dat zy het gezag van de Bestuurders van het Volk van Friesland, als de Hoogste Geconstitueerde Macht in dit Gewest, zouden erkennen en doen erkennen, en wel byzonderlyk, dat zy de besluiten van die Bestuurders, reeds genomen of nog te neemen, zouden eerbiedigen; deeze zelfde Raaden, die gesteld zyn om te vonnissen over Perzoonen, dewelke beschuldigd zyn de Wetten en besluiten van de Bestuurders des Volks te hebben overtreeden, die de gestelde straffen van den Wetgeever op de overtreedingen moet toepassen; hebben niet alleen zoo zeer hunnen Eed en plicht vergeeten, dat zy een Decreet van dit Provinciaal Bestuur, de Administratie en Directie der Finantien betreffende, hebben teegengegaan, hetzelve ontwettig verklaard, daar teegen geprotesteerd, geëischt zelfs dat wy het zelve Decreet zouden intrekken, maar verklaard, dat zy zich niet naar dat Decreet zouden gedragen! Ja by deeze Verklaringen hebben zy het niet laaten berusten, maar ons wettig genomen Decreet van den 17 Maart l. l. by herhaaling overtreeden.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Een Decreet, het welk wy op den 2 May jongstverleeden, op hun lieder voorstel, nog buiten werking gesteld hadden, en alles provisioneel te rug gebragt tot den 13 Maart daar te vooren: mits dan ook den Raad zyne Resolutie van protesteeren en niet obedieeren enz. buiten

kragt

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Beß. en het Hof van Friesland.

kragt ſtelde; dan zulks niet geſchied zynde, oordeelden wy ons Decreet van den 17 Maart wederom te moeten in werking brengen.

Wy hebben gezegd, dat het gedagt Decreet alléén de Adminiſtratie en Directie der Financien betrof: en dit zullen wy kortelyk aantoonen.

De Uitgaaven en Kosten de Juſtitie betreffende, wierden bevoorens op eene Declaratie of Specificatie betaald, na dat daar over was ingenomen het Advis van den Procureur Generaal, vervolgens order tot betaaling verleend door den Preſident van den Raad der Juſtitie, en zulks in 's Lands Rekenkamer geregiſtreerd.

Er deeden zich reedenen by ons op, dat wy oordeelen daar in die verandering te moeten maken, dat, na het gegeeven Advys van den Procureur Generaal, de Preſident van den Raad alléén de Approbatie of Disapprobatie op de Specificatien zoude ſtellen, en vervolgens by onze Commisſien van Gedeputeerden en tot de Financie de ordre tot betaaling gegeeven worden. Dit Decreet wierd den 17 Maart l. l. genoomen, en dit was het Decreet, het welk de Raad weigerde te eerbiedigen, en waar over zy aan onze Vergadering de haatelykſte Stukken heeft toegezonden, die, wel verre van de ſchadelykheid of onbeſtaanbaarheid van hetzelve Beſluit aan te toonen, met magtſpreuken en bedreigingen waaren opgevuld.

Wy hebben alle mogelyke middelen en uitrekkingen gebeezigd, om den Raad tot zynen plicht te brengen: dan niets heeft kunnen baaten; ja, wanneer wy ons in deezen iets mogten te wyten hebben, het zoude alleen dit kunnen zyn, dat wy te veel gedraald hebben om een einde aan deezen twist te maaken, om dat de Leden van den Raad, die geweigerd hebben het opgemelde Decreet te gehoorzaamen, ons geduld hebben misbruikt!

Eindelyk dan vonden wy ons gedrongen, (na

dat

dat wy den Raad *Alma* hadden vervallen verklaard van zyn Post,) om van elk der Leden van den Raad eene afvraaging te doen, of zy ons Decreet wilden respecteeren en naarkomen, onder die bepaling dat ten aanzien van die, dewelke zulks zouden aanneemen, al het gebeurde in vergetelheid zoude gesteld worden; en dat de weigerende, van hunne Posten zouden vervallen, des gehouden zyn dezelve op hunne verantwoordelykheid te blyven waarneemen, tot dat aan hun een schriftelyk geblyk van hunne Demissie zoude zyn toegezonden; dit is gister geschied: en dien ten gevolge is het, dat zes Leeden van den Raad geweigerd hebben het meergemelde Decreet te respecteeren; terwyl een Lid zich heeft verklaard, hetzelve, uit kragt van zynen Eed, te zullen naarkomen.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Dat onze Medeburgers zich niet bekommeren voor de handhaving der Justitie: wy zullen onverwyld daar voor de aan ons toevertrouwde zorge aanwenden. Den 30 deezer maand begint eene Vacantie voor den Raad van Justitie, die drie weeken moet duuren; in dien tusschentyd zal dat Collegie wederom kunnen worden aangevuld met Mannen, die wy hoopen dat niet de Vaderlandsliefde en de betragting hunner plichten enkel met den mond belyden, maar met 'er daad betoonen; die ook de Besluiten, van de boven hun door het Volk gestelde Machten, zullen willen eerbiedigen en naarkomen!

Wyders zullen wy de nodige ordres stellen, dat alle de stukken tot deze zaak betrekkelyk, ten spoedigsten worden gedrukt en aan het publiek medegedeeld.

En op dat deeze ter kennisse van een iegelyk in dit Gewest zoude komen, zal dezelve alomme in dit Gewest worden afgekondigd en aangeplakt, alwaar men gewoonlyk Publicatie en Affictie doet.

Ac-

LEEUWARDEN. Actum op 't Landschapshuis binnen Leeuwarden den 25 May 1797., *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(Geph.)

E. MIEDEMA, Vt.

Ter Ordonnantie van dezelve

C. GODSCHALK.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

No. 37.

Decreet over de Raaden van Justitie, waar by dezelve geördonneerd worden, hunne Functien te blyven waarneemen.

Is gehoord het mondeling verslag van de Burgers *P. Cramer* en *Klaas Jans*, dat de Burger Raad *Alma* in zyn qualiteit als President van den Raad van Justitie aan hun Gecommitteerden had te kennen gegeeven, dat eenige der Leden van den Raad aan hem verklaard hadden, zich uit hunne verpligtingen als Leden van den Raad van Justitie ontslagen te houden; vraagende de welmeening deezer Vergadering ten dien opzigte, en met instantelyk verzoek, dat aan hem een schriftelyk ontslag van zynen Post, ingevolge het by deeze Vergadering genomen Decreet, mogt worden ter hand gesteld.

Waarop gedelibereerd en in aanmerking genomen zynde, dat aan de Leden van den Raad, dewelke gisteren in het midden van deeze Vergadering zyn verscheenen, is aangezegd: dat zy op hunne verantwoordelykheid derzelver Posten zouden blyven waarnemen, tot dat aan hun een Extract van hunne Demissie zoude zyn ter hand gesteld;

steld; dat dierhalven eene handelwyze ter contrarie van de Raaden van Justitie, niet alleen zoude aanloopen tegens hunnen Eed, waar by zy verplicht zyn hunne Posten niet dan naa bekomen ontslag, te verlaaten, maar eene volledige miskenning van het gezag deezer Vergadering, mitsgaders eene daad, ten eenemaale ingericht om de Vyanden van order, rust en veiligheid, in de hand te werken, en als het waare de Justitie te doen stille staan; dat dierhalven deeze Vergadering ten duurste verplicht is, uit kragt van het gezag en de zorg aan haar in het Reglement haarer aanstelling opgedragen, daarin te voorzien.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Is Gedecreteerd:

De Leden van den Raad van Justitie te ordonneeren, zoo als dezelve Geördonneerd worden by deezen, om de functiën in die hunne qualiteit getrouwelyk te blyven waarnemen, tot dat zy, ingevolge hunnen gedaanen Eed, daar van zullen zyn ontslagen en een schriftelyk geblyk deswegens zullen ontvangen hebben.

En zal Extract deezes worden gezonden aan den Burger *Alma*, in zyne qualiteit als Presideerend Raad, en om daar van aan zyne Medeleden kennis te doen geworden, ten einde zich dezelve daarna gedragen.

En zal mede aan elk der Leden van den Raad insinuatie deezer geschieden.

Aldus enz. 25 May 1797.

Bylage by No. 37.

Extract uit de Notulen, 25 May 1797.

De Burgers *Kramer* en *Klaas Jans* deeden nu verslag, dat de President van den Raad, *Alma*, aan

LEEUWARDEN. aan hun had te kennen gegeeven, dat eenige Leden van den Raad hem verklaard hadden, zich uit hunne verplichtingen in die qualiteit ontslagen te houden: vragende de welmeening der Vergadering ten dien opzigte en met instantelyk verzoek, dat aan hem een schriftelyk ontslag van zyn post, ingevolge het by deeze Vergadering genomen Decreet, mogt worden ter hand gesteld. Waarop, na gehoudene deliberatien, werd gedecreteerd, de Leden van den Raad te doen ordonneeren, om de functien in die hunne qualiteit getrouwelyk te blyven waarneemen, tot dat zy, ingevolge hunnen gedaanen Eed, daar van zullen zyn ontslagen, en schriftelyk geblyk deswegens ontvangen hebben. Zonder wydere resumtie. En zyn de Burgers *Kramer* en *Klaas Jans* verzogt, hiervan mondelyk den Presideerenden Raad *Alma* te verwittigen.

Stukken raaken-de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Hierna wierd ter Vergadering geproduceerd eene lyst van perzoonen, waaruit de verkiezing van Leden in den Raad zoude kunnen geschieden. En is dezelve gesteld in handen van de Burgers *Eerdmans*, *Cuperus*, *Esinga* en *Schaap*, om op morgen uit dezelve lyst eenige voorwerpen byzonderlyk voor te dragen, die de Commissie mogt oordeelen wel het meest bevoegd te zyn in aanmerking te komen.

Eindelyk is nog door de Burgers *Kramer* en *Klaas Jans* gerapporteerd, dat de presideerende Raad *Alma* had verklaard, zynen post te zullen blyven waarneemen tot dat hy een schriftelyk ontslag ontvangen zoude; verwagtende nogthans, dat de Vergadering ook de andere Leden van den Raad daartoe zoude verplichten. Het welk voor Notificatie is aangenomen; en wierd voorts de Zitting gesloten.

No. 38.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Decreet voor de drie permanente Commissien, over de Aanstelling van Raaden, Ad interim.

Geconsidereerd zynde, dat, door de nalatigheid van de Leden van den Raad van Justitie, om hunne functien te blyven waarneemen tot dat zy zullen ontslagen zyn, niet tegenstaande de op gisteren herhaalde last aan dezelve gedaan insinueeren, het volstrekt noodig word ten spoedigsten te voorzien in de vervulling der Posten van Leden tot den Raad van Justitie, ten einde de nog te verrichtene Rechtszaaken voor de op handen zynde Vacantie kunnen worden afgedaan; en tot dat einde ter Vergadering, door eene daar toe gedecerneerde Commissie, eene naamlyst van Burgers geproduceerd zynde, waar uit *ad interim* de aanstelling van het vereischt getal Leden van den voorsz. Raad zoude kunnen geschieden.

Is, na gehoudene Deliberatie, en op dat onverwyld de beste maatregelen zouden worden te werk gesteld, ten einde niet de Justitie stille zoude staan, om de zich daar van tegens Eed en plicht onttrekkende uitvoerders derzelve, goedgevonden en verstaan, zonder wydere resumtie, de drie permanente Commissien deezer Vergadering vereenigd te gelasten en magtigen, zoo als dezelve worden gelast en geauthoriseerd by deezen, om onverwyld de nodige ordres te stellen en zorge te draagen, dat 'er *ad interim* geschikte Perzoonen worden aangesteld, om de Justitie provisioneel waar te neemen; verders by voorkoming zodanige beschikkingen te maaken, als dezelve tot handhaving van ordre, rust en veiligheid, zullen geraden vinden: en wyders behoorlyk onderzoek te doen omtrent de voor-

LEEUWARDEN. werpen, waar uit de verkiezing en vaste aanstelling van Leden tot den Raad van Justitie zoude kunnen geschieden.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Ten welken effecte Extract van dit Decreet zal worden overgebragt aan ieder der permanente Commissien deezer Vergadering, om tot authorisatie en informatie te verstrekken.

En zal meede een Extract deezes worden uitgegeeven aan den Burger Raad *Staal* tot zyn naricht.

Aldus, Actum 26 May 1797.

No. 39.

Decreet met twee Missives van de Raaden van Justitie, aan de Commissie tot de Binnenlandsche Correspondentie.

Ter Vergadering zyn geleezen: eene Missive van den Burger *A. Alma*, houdende, dat hy het Extract-Decreet van gister had ontvangen, edog hetzelve beschouwde als hem niet reguardeerende, daar hem gister nog door eene Commissie en by hem genoeg geäccrediteerde Leden, te kennen was gegeeven, dat hy werkelyk was gedemitteerd; voorts, dat hy zich voor gedemitteerd houde, en niet meer in zyn Post als Raad konde fungeeren. En eene Missive, vertekend door de Burgers *Born*, *P. J. de Visser*, *A. R. Vink*, *G. Helder*, *Gerrit Paape* en *J. Arnold*, daar by te kennen geevende de reedenen, waarom zy vermeenen niet gehouden te weezen tot het blyven fungeeren in hunne Posten als Raaden van Justitie.

Waarop gedelibereerd zynde, is goedgevonden en verstaan, opgemelde Missives te stellen in handen van de Commissie tot de Binnenlandsche

fche Correspondentie, ten fine van Confideratien en Advys.

En zal Extract deezes, benevens gem. Misfives, aan de Commisfie tot de Correspondentie worden ter hand gefteld.

Aldus enz. den 26 May 1797.

Bylage op No. 39.

Extract uit de Notulen, den 26 May 1797.

De Vergadering werd op de gebruikelyke wyze geopend, en zyn de notulen van de voorige Zitting geresumeerd en goedgekeurd.

De Secretaris communiceerde het relaas van een Boode, die het Decreet, gister genomen, waarby de Raaden van Justitie geordonneerd worden derzelver functien nog te blyven waarnemen, aan elk der Leden van den Raad had geïnsinueerd; en mede, dat den presideerenden Raad *Alma* geweigerd had het recipis te vertekenen, voor een extract aan hem in zyne qualiteit ter hand gefteld.

Hierna wierd geleezen eene misfive van den Burger *A. Alma*, houdende dat hy het extract Decreet deezer Vergadering had ontvangen, edoch het befchouwde als hem niet reguardeerende, daar hem gister nog door eene Commisfie en by hem genoeg geaccrediteerde Leden, te kennen was gegeeven, dat hy werkelyk was gedemitteerd; voorts dat hy zich voor gedemitteerd houde en niet meer in zyn post als Raad konde fungeeren.

Nog eene Misfive, vertekend door de Burgers *H. Born*, *P. J. de Visfer*, *A. R. Fink*, *G. Helder*, *G. Paape* en *J. Arnold*, daarby te kennen geevende de reedenen waarom zy vermeenen niet

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusfchen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEUWARDEN. niet gehouden te weezen tot het blyven fungeeren in hunne posten als Raaden.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

De President berichte ook aan de Vergadering, dat den Raad *Staal* en de Procureur Generaal heden ogtend alleen op den Raad waren geweest, en dat de overige Leden niet waren gecompareerd; dat zelfs den Burger *Arnold* geweigerd had papieren te overhandigen, wegens eene zaak die onverwylde afdoening vorderde. Waar over gedelibereerd zynde, is besloten, de beide opgemelde Missives te stellen in handen van de Commissie tot de binnenlandsche Correspondentie, om deswegens van haare consideratien en advis te dienen.

No. 40.

Decreet op het Rapport van de Permanente Commissien, over de aanstelling van Raaden, ad interim.

De Permanente vereenige Commissien uit dit Bestuur, hebben, ter voldoening aan het Decreet van den 26 deezer Maand May 1797, gedaan het Rapport hier na geinsereerd.

Aan het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Mede-Burgers!

Wy hebben het genoegen uwe Vergadering te rapporteeren, dat heden ogtend, ingevolge uwe Authorisatie, op de vereenigde permanente Commissien verleend, by Decreet van den 26 May 1797. provisioneel als Leden *ad interim* van den Raad van Justitie zyn aangesteld en geinstalleerd, de Burgers *Albertus Teking*, *Jan Karel Kutsch*, *D. Hanekamp van Harinxma*, *Joh. Ruardi*, *M. van den Acker*, en *Eevert Oosterbaan*:

heb-

hebbende uwe vereenigde Commisſien aan elk hunner eene aanſtelling en Authoriſatie, in plaats van Commisſie, ter handen geſteld, zodanig wy een afſchrift hier nevens ter uwer kenniſſe brengen; niet twyffelende of zulks zal ten genoegen van deeze Vergadering zyn, daar de aanſtelling en Eed *mutatis mutandis* dezelfde is, welke bevorens aan de Raaden zyn gegeeven en door dezelve afgelegd.

LEEUWAARDEN. *Stukken raakende het geſchil tusſchen het Prov. Beſt. en het Hof van Friesland.*

Door de bygebragte verontſchuldigingen van de Burgers *D. Viſſer*, *S. Wybenga* en *J. B. van Loenen*, hebben wy dezelve niet kunnen permoveeren om de voorſch. posten *ad interim* op zich te neemen: en wy oordeelden ons, zoo lang mogelyk, te moeten onthouden van het aanſtellen van Provinciale Ambtenaaren, tot de verrichtingen der Juſtitie, ten einde de Vyanden van deeze ordre van zaaken geene gelegenheid te geeven tot opſpraak, mitsgaders om daar door geen hinder toe te brengen aan de verrichtingen, welke ieder dier Ambtenaaren in zynen kring zyn opgelegd.

Daar nu in zoo verre de posten van Leden in den Raad van Juſtitie zyn vervuld, dat de Rechtszaaken derzelver loop kunnen houden (niet tegenſtaande het gedrag van de geweeſene Raaden een geheel ander oogmerk doet onderſtellen,) vinden wy het allernoodzakelykst, dat aan de Burgers *Helder*, *Vitſer*, *Fink*, *Paape*, *Arnold*, *Born* en *Alma*, derzelver ontſlag nu ſchriftelyk worde toegezonden; en neemen daarom de Vryheid ul. voor te ſlaan, zulks daadelyk te Decreeteeren, met productie van een Concept-Decreet tot dat einde.

En ten einde de Ingezeetenen te overtuigen, dat uwe verzekering, by Notificatie van den 25 deezer gedaan, niet ydel geweest is, zal het nodig zyn door eene korte nadere Notificatie de proviſioneele aanſtelling van Leden *ad interim* in den Raad van Juſtitie, aan den Volke te kan-

LEEU-WAR-DEN.

kennen te geeven; waarom wy mede proponeeren, het arresteeren van nevensgaande Notificatie.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Hier mede oordeelende aan onze duure verplichting en aan uwe intentie te zullen beantwoord hebben, onderwerpen wy hetzelve aan uwe deliberatien.

Heil en Broederschap!

Leeuwarden den 29 May 1797.

Namens de vereenigde permanente Commisfien,

E. DUBLINGA, C. C. POST, P. STROBAND.

Aanstelling van de Raaden ad interim.

Ingevolge en uit kragt van de authorisatie, door het Provinciaal Bestuur van Friesland, by Decreet van 26 May 1797. op de vereenigde permanente Commisfien uit het zelve Bestuur verleend, ten einde te zorgen voor de provisioneele aanstelling van Leden *ad interim* in den Raad van Justitie deezer Provintie; hebben dezelve Commisfien goedgevonden en verstaan, daar toe provisioneel te Committeeren en aantestellen, gelyk geschied by deezen, de Burgers *A. Telting*, *J. Ruardi*, *D. H. van Harinxma*, *E. Oosterbaan*, *M. van den Acker* en *J. C. Kutsch*, en zulks onder prestatie, van den navolgenden Eed, in handen van Commisfarien af te leggen:

E E D.

Ik beloof en Zweere, dat ik het gezag van het Provinciaal Bestuur van Friesland, als de Hoogst Geconstituëerde Macht in dit Gewest, zal erkennen en doen erkennen, mitsgaders dat der publique

aan-

aangestelde Machten; en alzoo naarstig te zullen toezien, dat de tegenwoordige provisioneele Regeeringsorde getrouw in agt worde genomen; de Rechten van den Mensch en Burger alomme geëerbiedigd worden, de Decreeten en Besluiten, door de tegenwoordige Bestuurders, en door die welke het Volk naderhand kiezen zal, genomen, en nog te neemen, te zullen eerbiedigen en voor zoo verre my betreffende naar te koomen; de Justitie zonder aanzien van Perzoonen te handhaven en doen handhaven; en alles ter uitoeffening van prompt en onpartydig Recht te verrichten, wat een getrouw voorstander van de Rechten van den Mensch en goede orde zal kunnen doen, zonder my eenig recht of gezag aan te maatigen tot het maaken van Wetten, of te gedoogen dat zulks door iemand anders werde gedaan dan door de daar toe aangestelde Magten des Volks; en dat ik van de waarneeming van deezen mynen Post my niet zal onttrekken, voor dat ik daar van wettig zal zyn ontslagen.

LEEUWARDEN. Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

ZOO WAARLYK enz.

Waar te boven genoemde Burgers, *Telting*, *Ruardi*, *Harinxma*, *Oosterbaan*, *van den Acker* en *J. C. Kutsch*, als aangestelde Raaden *ad interim* in den Hove van Justitie, den Eed zullen moeten doen op de Resolutie van den 20 November 1663, en op de oude Instructie, by de voorige Raaden bezwooren: alles nogthans in zoo verre toepasselyk is op de tegenswoordige provisioneele Regeeringsform in de practicq by den Hove gebruikelyk en niet aanloopt tegens hunne Personeele gevoelens over den Godsdienst, mitsgaders tegens den Eed, welke hier voor woordelyk is geïnsereerd.

En zal na het afleggen van voornoemde en gedagten Eed Extract deezes aan den Burger *Telting*, *Ruardi*, *Harinxma*, *Oosterbaan*, *van den*,

Leeuwarden.

den Acker en *J. C. Kutsch*, als Leden *ad interim* van den Raad van Justitie, tot hunne authorisatie worden uitgegeeven; en mede een Extract deezes worden gezonden aan den Raad van Justitie, tot narigt; zullende de Commissie van Gedeputeerden, by afschrift deezes worden gequalificeerd, om de genoemde Burgers als Leden *ad interim* van den Raad van Justitie te doen beëedigen en introduceeren, volgens het Prov. gebruik.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Aldus gedaan en geresolveerd by de vereenigde permanente Commissien uit het Provinciaal Bestuur van Friesland, den 28 May 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(Was geph.)

E. MIEDEMA, Vt.

(get.)

C. GODSCHALK.

Waarop de Vergadering het verrichte van voorschreeve Vereenigde Commissien in deezen heeft geapprobeerd; en voorts de geëxtendeerde Decreeten van Demissie en ontslag voor de afgezette Raaden van Justitie, mitsgaders de voorgeslagene Notificatie aan het Volk, gearresteerd.

Aldus enz. den 29 May 1797.

No. 41.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Het Provintiaal Bestuur van Friesland, in overweging genomen hebbende, dat de Burgers *G. Helder*, *P. J. de Visser*, *A. R. Fink*, *G. Paape*, *J. Arnold* en *H. Born*, geweigerd hebbende het Decreet van den 17 Maart 1797, betrekkelyk het geeven van Ordonnantie tot betaling van kosten de Justitie bertreffende, te respecteeren en naar te koomen, uit kragt en ingevolge het Decreet van den 19 May jongstl. van derzelver Posten als provisioneele Raaden van Justitie deezer Provintie zyn vervallen, ofschoon gehouden derzelver Functien te blyven waarneemen tot zy daar van by schriftelyk geblyk zouden zyn ontslagen, overeenkomstig den Eed by het aanvaarden van dezelve Bedieningen gedaan; en considereerende, dat de genoemde Persoonen, noch uit bezef van hunnen Eed en pligt, nog uit kragt van het opgedagt Decreet van den 19, noch eindelyk door naarkoming van de Ordre by nader Decreet van den 25 deezer Maand aan dezelve gegeven en geïnsinueerd, in derzelver gewigtige Ambtsverrigtingen zyn blyven continueeren; neen, maar dezelve volstrekt hebben verlaaten, en daar door hetzelve Bestuur in de onvermydelyke noodzakelykheid gebragt, om, wilde hetzelve zyne verpligting, door het Volk van Friesland opgelegd, niet verwaarloozen en de Justitie doen stil staan, provisioneel andere Leden *ad interim* in den voorschreeven Raad te doen aanstellen.

Decreteerd;

Dat de vorengenoemde Burgers *G. Helder*, *P.*

LEEUWARDEN. *P. J. de Visser*, *A. R. Fink*, *G. Paape*, *J. Arnold* en *H. Born*, by deezen worden ontslagen van de Posten en daar aan verbondene verrichtingen als Raaden van Justitie deezer Provintie; des geenzins van derzelver verantwoordelykheid.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best van het Hof van Friesland.

En zal Extract deezes worden uitgegeven aan ieder der genoemde Perzonen, tot hun narichting; en een Extract worden overgebragt aan de drie permanente Commissien uit dit Bestuur, tot respective informatie; gelyk mede een Extract deezes zal gezonden worden aan den Raad van Justitie, voor kennisgeeving.

Aldus Gedecreteerd op het Landschapshuis binnen Leeuwarden, den 29 May 1797, *het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met voorsz. Register,

In kennisse van my Secretaris,

C. GODSCHALK.

No. 42.

Extract uit het Register der Decreeten van het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, in overweging genomen hebbende dat de Burger *A. Alma*, in zyne qualiteit als eerste Raad van Justitie by herhaaling heeft overtreeden de Decreeten dezer Vergadering; zoo dat van den 17 Maart 1797. betrekkelyk het geven van Ordonnantie tot betaaling van kosten de Justitie betreffende, als de aan hem in het midden der Vergadering van gemeld Bestuur den 7 April 1797. op zyne verantwoordelykheid gegeven last,

laat, om het voorschreven Decreet te respecteeren en naartekomen; dat dezelve dan ook by Decreet van den 14 April l. l. is vervallen verklaard van zynen Post als Provisioneel Raad van Justitie in deze Provincie, edoch gehouden in dezelve te fungeeren tot dat daar van by schriftelyk geblyk zonde zyn ontslagen, overeenkomstig den Eed by het aanvaarden van gemelde Post gedaan; en considereerende, dat genoemde Burger *Alma*, nog uit bezef van zyn Eed en Pligt, nog uit kragt van de ordre by Decreet van den 25 May, aan denzelven wel expresselyk en by Extract gegeven, in voorschreven gewigtige Ambtverrigtingen is blyven continueeren; neen, maar dezelve volstrekt heeft verlaaten; en daar door het gemelde Bestuur in de onvermydelyke noodzaakelykheid gebragt, om, wilde hetzelve zyne verplichting, door het Volk van Friesland opgelegd, niet verwaarloozen en de Justitie doen stil staan, Provisioneel een ander Lid *ad interim* in den voorschreeven Raad te doen aanstellen.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

Decreteert: Dat de Burger *A. Alma*, by dezen word ontslagen van den Post en daar aan verbondene verrichtingen als Raad van Justitie dezer Provincie; des geenzins van zyne verantwoordelykheid.

En zal Extract dezes worden uitgegeeven aan hem *A. Alma*, tot naricht; en een Extract worden overgebragt aan de drie permanente Commissien uit dit Bestuur, tot respective informatie; gelyk mede een Extract dezes zal gezonden worden aan den Raad van Justitie, voor kennisgeving.

Aldus gedecreteerd op 't Landschapshuis binnen Leenwarden den 29 May 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Accordeert met Voorsch. Register.

In kennisse van my Secretaris

C. GODSCHALK.

No. 43.

LEEUWARDEN. No. 43.

N O T I F I C A T I E.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland, notificeert by deezen: dat agtervolgens de verzekering by Notificatie van den 25 deezer Maand, aan de Ingezeetenen gegeeven, de Posten van Leeden in den Raad van Justitie provisioneel en *ad interim* wederom zyn vervuld, en dat daar toe op heeden zyn aangesteld, de Burgers *Albertus Telting*, *Jan Karel Kutsch*, *D. Hanekamp van Harinxma*, *J. Ruardi*, *M. van den Acker* en *Evert Oosterbaan*; tot welke provisioneele en spoedige Aanstelling het voorschreeven Bestuur heeft moeten besluiten, zouden niet de zaaken der Justitie stille staan, door de volmoeten belaating hunner Posten van de gedemitteerde Raaden *Alma*, *de Visser*, *Fink*, *Helder*, *Paape*, *Arnold* en *Born*.

Actum Leeuwarden, op het Landschapshuis, den 29 May 1797. *Het 3de Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Het Provinciaal Bestuur van Friesland.

(geph.)

E. MIEDEMA, Vt.

Ter Ordonnantie van Hetzelve,

(get.)

C: GODSCHALK.

No. 44.

No. 44. LEEUWARDEN.

Decreet Commissoriaal, om de Stukken over het voorgevallene met den Raad, te doen drukken; en eenige Aanmerkingen, daar toe betrekkelyk, te examineeren.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Door de Commissie tot de Finantie, ter Vergadering voorgedragen zynde eenige Reflexien en Aanmerkingen, op eene Deductie of Memorie van de Raaden van Justitie, den 14 April l. l. ter Vergadering geleezen, en op twee *Pro Memoria's* van dezelve Raaden, den 27 April door Commissarien uit voorsz. Raad aan eene Commissie dezer Vergadering overhandigd, specteerende het bewust Decreet van den 17 Maart 1797; met verzoek, dat, na Examinatie en Approbatie van dezelve Reflexien, gedecreteerd worde, daar van gebruik te maaken by het doen drukken van de authentique Stukken tot die zaak betrekkelyk, ten einde tot beeter verstand der Stukken zelve te dienen.

Is, na Deliberatie, goedgevonden en verstaan, bovengedagte Aanmerkingen te stellen in handen van eene Personeele Commissie, om dezelve na te zien, onderzoeken en van derzelver bevinding verslag te doen.

Tot welke Commissie voorts zyn benoemd, zo als gecommitteerd worden by deezen, de Burgers *Cuperus*, *Eerdmans*, *Cup* en *Tigchelaar*.

En is verders goedgevonden en verstaan, genoemde Gecommitteerden te verzoeken en authoriseeren, om met behulp van den Secretaris te zorgen dat alle de authentique Stukken, betrekkelyk het voorgevallene met den Raad van Justitie, ten spoedigsten worden gedrukt.

Zullende Extract van dit Decreet worden uitgegeeven aan den Burger *A. Cuperus*, als eerstbe-

LEEUWARDEN. benoemde in de Commissie, om haar te verstrekken voor authorisatie en naricht.

Aldus enz. den 30 May 1797.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

N°. 45.

Decreet om de aanmerkingen op eene Deductie van de Raaden (van den 14 April. l. l.) *te doen drukken.*

De Burgers *Cuperus*, en verdere, by Decreet van den 30 May l. l. Gecommitteerde Leeden, benoemd om de stukken over het voorgevallene met den Raad van Justitie te doen drukken, en de aanmerkingen op eene Memorie of Deductie van de Raaden van Justitie, den 14 April l. l. aan deeze Vergadering ingegeeven, te examineeren; hebben de daar op gemaakte aanmerkingen ter approbatie voorgedraagen.

Waarop Gedecreteerd is, dezelve reflexien en noten by de Memorie van den Raad van Justitie, in de verzameling der authentique Stukken te doen Drukken.

Aldus enz. 7 Juny 1797.

NB. *Zie omtrent dit Decreet Bylaage B. by* No. 18.

Ziet daar, VOLK van FRIESLAND! alles, wat over deze materie voorgevallen en geschreven is: en waar uit gy klaar genoeg zien kunt, hoe bezwaarlyk wy zyn overgegaan tot eenen maatregel, die wy eindelyk hebben moeten neemen, wilden wy uwe achting, de Eer van onze Vergadering, en dus de handhaving van ons ge-

gezag, niet opofferen aan de eigenzinlyke denkbeelden, die ten deezen aanziene by de gewezen Raaden van Justitie hebben plaats gehad, en naar welke zy hun ganschen handel in dit geval hebben bestierd; tot dien stap, namelyk, dat wy dezelve hebben afgevraagd, (na dat ons taai geduld maar al te zeer uitgerekt, en door de Raaden allezins miskend was,) „ of zy ons „ wettig Decreet van den 17 Maart 1797, wil„ den naarkomen, *ja* dan *neen*; met byvoe„ ging, dat, ingevalle toestemmend antwoor„ den, alles, ja zelfs de hoon die ons was „ toegebragt, zoude zyn vergeten en gehouden „ worden als niet gebeurd te zyn; edog dat „ dezulken, die weigerend zouden antwoorden, „ gehouden wierden voor gedemitteerd; met „ die expresse byvoeging, dat evenwel op hun„ ne verantwoordelykheid, derzelver Posten „ zouden blyven bekleden, tot dat hun eene „ schriftelyke Demissie zoude wezen ter hand „ gesteld;" en het welk verrigt zynde, deze uitwerking gehad heeft, dat één Lid overeenkomstig zyn gedaanen Eed, zich verpligt rekende, gemelde Decreet te moeten obedieeren, terwyl zes anderen vermeenenden, dien Eed zoodanig te moeten uitleggen, dat zy dien overeenkomstig dit als Raaden niet konden doen, en hun dus, van die Posten hebben laten demitteeren, ten kosten van al dat onheil, dat daar uit konde ontstaan, zo als zy zulks het publicq, met geweld als het ware, hebben willen diets maken, als of het een onheil voor de Natie waare, dat onze billyke Besluiten werden gerespecteerd en naargekomen, door die geenen zelfs, dewelke zulks uitdrukkelyk by hunne Aanstelling hebben beloofd en met plegtigen Eede gestaafd!

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

VOLK van FRIESLAND! schoon uit deze stukken zonneklaar te zien is, dat de uitwerkzels van deze, in zich zelf geringe zaak, aan de ge-

we-

LEEUWARDEN.

Stukken raaken de het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

wezen Raaden zelven, zyn toetekennen: als wordende daar door genoegzaam kenlyk, dat de loop der Justitie door gedagt Decreet niet het minste wierd gestremd; dat dezelve, voor zoo veel nodig, even geheim, en even spoedig konde verrigt en uitgeöeffend worden, en dat dus de Raaden overeenkomstig derzelver bezworen Instructie, zoo wel dit Decreet als alle andere, verpligt waaren te obediëren, en doen obediëren; zoo vinden wy echter noch ten overvloede dienstig, het geval op zich zelven, kortlyk voor te stellen.

Bevorens verleende de Raad van Justitie zelve Ordonnantien op alle specificatien, niet alleen de Justitie betreffende, maar ook voor zyne huishoudelyke behoeften, en ontving daar te boven zyn Tractament op quitantie, zonder dat deswegens Ordonnantie verleend wierd. Dit ruste niet op eenige wet, maar op eene Usantie of gewoonte.

Men zag het oneigene van het laatste: en 'er wierd op den 2 Augustus 1796. Gedecreteerd, dat de Raaden, derzelver Ministers en Supposten, hunne Tractamenten zouden ontvangen op Ordonnantie van de Gedeputeerden, even gelyk alle andere Ambtenaaren, en niet meer op quitantien of Ordonnantie van den Raad.

In dit Decreet beruste de Raad, niet tegenstaande hetzelve eene gewoonte weg nam, die misschien even oud was als het slaan van Ordonnantien op de Specificatien.

Al ras echter was de Raad, zoo het scheen, bedagt, dit Decreet zyn kragt te doen verliezen, door vooronderstellingen dat zommige posten daar niet onder begreepen waaren, niet tegenstaande dezelve jaarlyks vast waaren, en alzoo van zelven tot de Tractamenten behoorden; op deze verkeerde vooronderstellingen sloeg de Raad Ordonnantien, en maakte alzoo inbreuk

breuk op het Decreet van 2 Augustus voor schreeven.

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

Daar nu het slaan van deze Ordonnantien, door de Gecommitteeren, altans geene stremming maakte in den loop der Justitie, zoo kan elk onpartydige en doorziend Burger ligtelyk bespeuren, wat in dezen en ook vervolgens de grond was, waarom den Raad van Justitie zo veel werk gedaan heeft, om het slaan der Ordonnantien aan zich te behouden.

Deze handelwys heeft vervolgens de weg gebaand, tot het neemen van het Decreet van 17 Maart l. l. terwyl verdere voorkomende omstandigheeden, dewelke uit de stukken zelve kunnen gezien worden, ons daar toe hebben doen besluiten.

Dit Besluit is het, het welk de Raad weigerde te agtervolgen: niet door het aanvoeren van bezwaaren, op eene gepaste wyze voorgedraagen, (zoo als het toch in de eerste plaats aan een Collegie betaamd, het welk uit zynen aart tegen de overtreeders der Wetten en Besluiten van de Hoogste Geconstitueerde Macht moet waaken en doen waaken) maar door bedreigingen; beledigingen en volstrekte miskenning van ons gezach; en deeze weigering wierd dan ook daadelyk met overtreedingen verzeld en opgevolgd.

Eensdeels verbaasd, over de taal, door den Raad aangevoerd, trof ons deeze belediging als aangestelden des Volks: maar ten anderen, hoopende dat verkeerd begrip en overdrevene drift, misschien de oorzaak van dien stap zoude geweest zyn, en dat de Raad, by bedaarde overweeging daar van te rug zoude komen, overwoogen wy de redenen, dewelke de Raaden bybragten, rypelyk Dan wy bevonden, dat dezelve niet van dat gewigt waaren, dat gemeld Decreet daarom moest worden ingetrokken; zoo als wy hetzelve dan ook niet verwach-

 ten,

EERU-WAARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

ten, zonder die overtuiging, in te trekken of buiten effect stellen.

Integendeel wierden wy volkoomen overtuigd, dat door gemeld Decreet, de Justitie in alle deelen even gelyk als van te vooren, konde uitgeöeffend worden, door dien alle betalingen niet eerder gedaan wierden, als wanneer de zaaken verrigt waaren, en het zelve dus nooit in eenige uitvoering hinder konde toebrengen, om het even wie ook naderhand de Ordonnantien verleende; dat ook de geheimhouding hier door geen nadeel leed, wyl en van te vooren, en nu ook, alle rekeningen in 's Lands Rekenkamer geregistreerd worden; terwyl daar te boven door dit Decreet, geen verandering werd toegebragt aan de geheime verrigtingen, doordien daar voor aan den Procurer Generaal, zekere zomma word voorgeschoten, waar uit die extraordinaire diensten beloond worden, en hier in geene de minste verandering door gedagt Decreet, of anders, gemaakt was.

Dit alles zoo zigtbaar en eenvoudig zynde, zoo was 't ook tevens zeker, dat de verrigtingen van den Raad, even goed als te voren haaren loop konden hebben: en in welk alles wy nu, in het uitoeffenen der Justitie door de op nieuw aangestelde Raaden, ingevolge gemelde Decreet, volkomen zyn bevestigd geworden.

Onze gronden en tegenbedenkingen, tegens de Aanmerkingen van den Raad, deeden wy dezelve onder het oog brengen; gelyk mede de ongepaste demarches, door denzelven gebeezigd.

Wy verschoven de middelen, die wy konden doen werken, ten einde ons Decreet wierde gerespecteerd: wy gaven gelegenheid dat de Raad grondiger reden zoude inbrengen; dan telkens wierd ons door Rapport van onderscheiden Commissien, te kennen gegeven en aangetoond, dat de redenen niet wigtig genoeg waaren, om

of

of verandering, of intrekking van het Decreet daar te stellen.

Daar wy nu zoo volkomen overtuigd waaren, dat de Raad van Justitie ongelyk, en de Justitie zyn loop niet had, volgens de eigen betuiging van den Raad, en veroorzaakt door derzelver aanhoudende overtredingen; zoo wierden wy dan genoodzaakt het uiterste te beproeven.

Byna twee volle maanden had deeze tegenkanting en verdrietige zaak geduurd, terwyl het eerste en laatste woord van den Raad was en bleef, dat ons gemeld Decreet moest worden ingetrokken; even als of wy den Raad in zyne Rechten, in zyn gezach, en de Justitie in haare waardigheid geschonden hadden, even als of wy onzen Lastbrief van de Raaden ontvangen, en denzelven hadden overtreeden!

Wy decreteerden dan: „ dat de Raaden voor „ de laatste keer zoude afgevraagd worden: of „ zy het gedagt Decreet wilden respecteeren, „ *ja* dan *neen*;" en dit geschiede in die verwagting, dat de Leden van den Raad hunne verkeerde opvatting nog ziende, van derzelver dwaling zouden te rugge keeren. Dan in dezen wierden wy in onze hoop al wederom te leur gesteld, en sommige Leden van den Raad demitteerden zich als het waare zelven; ja wat meer is, zy verlieten die hunne Posten, dewelke hun, op hunne verantwoordlykheid, waren aanbevolen; zy, die betuigden het gedagte Besluit niet te gehoorzamen, enkel uit eene bekommernis, dat hunne gewichtige Ampsverrichtingen door hetzelve verhinderd wierden, zy verlieten die belangryke verrichtingen, tegens onze zorgdragende ordre en hunne verplichting, aan; en hier door lieten zy dat geen aan het geval over, waaromtrent zulke zwaare bedenkingen gemaakt hadden, en de Natie hadden zy te ontrusten!

LEEUWARDEN.

Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.

LEEU-WAR-DEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

VOLK van FRIESLAND! daar gy nu van deze gantsche zaak onderrigt zyt, zoo uit de byzondere Stukken zelve, als door dit kort verhaal: moet gy nu niet als verbaast staan, over het gedrag der gewezen Raaden, maar ook tevens ons geduld in die zaak gehouden, billyken?

Zoud gy U immer hebben kunnen verbeelden, dat over een niets, zoo veel werk had kunnen gemaakt worden?

Zoud gy U immer een denkbeeld hebben kunnen vormen, dat deeze zaak, zoodanig door de gewezen Raaden uit zyn verband had kunnen gescheurd worden, door de minzigtigen en eenvoudigen, dog tevens opregten, Burger, d'ets te maken, dat men aan die geenen, aan wien men leven en dood betrouwde, niet de bestiering van 's Lands Penningen durfde toekennen; daar gy nu duidelyk beöordeelen kunt, dat zoodanige gezegdens, met de zaak zelve geen de minste overeenkomst hebben?

Zoud gy U wel ooit hebben kunnen, ja durven voorstellen, (althans wy betuigen nimmer zulks te hebben verwagt) dat lieden, die met plegtigen Eede gezworen hebben, de gemaakte en nog te maakene Wetten en Besluiten, te zullen en te doen naarkomen, en maintineren, dat Lieden, die in hun Post de gerechtigheid ten zinspreuk voerden, in dezen zoo zeer te onregte gehandeld en hun pligt vergeeten hebben?

En evenwel is dit alles gebeurd!

Gy ziet dus tevens, uit onze toegeeflykheid, welke wy in dezen handel gebruikt hebben, hoe dat wy aan de geweezen Raaden de tyd hebben gegunt, van hunne verkeerde opvatting aftezien, en te bezeffen, dat het veel groter is het Algemeene welzyn te behartigen met 'er daad, dan op eigen zinlykheid te staan.

Wy daar en teegen, zouden 'er eer in gesteld heb-

hebben ons Besluit in te trekken, zoo ras wy van de onbestaanbaarheid overtuigd waaren geworden; daar wy onze vatbaarheid voor dwalingen gaarne willen en moeten erkennen, die als Menschen en Burgers de belangens van Menschen en Burgers waarneemen; dan daar wy die overtuiging in geenen deele bevonden, zoo sprak het van zelven, dat wy by dat Besluit moesten persisteeren, wilden wy geen aanleiding geeven dat ook andere Besluiten, door andere Perzoonen wierden tegengegaan, uit eigen principes, zonder wezenlyke argumenten, en alzoo die klem van onze Regering weggeven, die zoo heilzaam is voor een Volk en eene inbreuk maakt op de Rechten van rustlievende Ingezeetenen.

LEEUWARDEN. *Stukken raakende het geschil tusschen het Prov. Best. en het Hof van Friesland.*

VOLK van FRIESLAND! leest nu deze stukken bedaard: oordeeld daar onpartydig over, en doet 'er geen uitspraak op, voor dat gy de zaak wel begreepen hebt; dan houden wy ons verzekerd dat gy ons gedrag zult regtvaardigen.

Heil en Broederschap!

Leeuwarden den 20 Juny 1797.
Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland.

D. FOKELES, Vt.

Ter Ordonnantie van Hetzelve,

C. GODSCHALK.

Naa het ongunstig Rapport der Commissie van het Provinciaal Bestuur van dit Gewest, op de Deductie der geweezene Staatsleden van dit Gewest, in de voorgaande Maand geplaatst, wendden zich de laatstgemelden, met een Verzoekschrift, tot de Nationaale Ver-

LEEUWARDEN. Vergadering, om door derzelver tusschenkomst den aan hun gedaanen eisch eene gunstige wending te doen neemen. De Vergadering zondt het Request aan het gemelde Bestuur, met kennisgeeving, uit het midden van haar eenige Leden benoemd te hebben, die over de zaak in geschil, met het Friesche Bestuur in onderhandeling zouden treeden.

De Nationale Vergadering representeerende het Volk van Nederland, aan de Hoogstgeconstitueerde Magt, genaamd het Provinciaal Bestuur van Friesland.

Mede-Burgers!

Gisteren is aan ons uit den naam, en van wegens *M. van Scheltinga*, *D. B. van Haersma*, *P. A. Bergsma*, *H. B. van Sminia*, *D. J. A. van Sytzama*, *C. van Scheltinga*, *W. A. P. Sloterdyk*, *E. S. G. J. v. B. Rengers*, *W. T. L. Camstra thoe Swartzenberg* en *Hohenlansberg*, *T. M. Lyklama à Niehout*, *F. S. J. van Eisinga*, *M. van Scheltinga*, *Eyso de Wendt*, *R. L. van Andringa de Kempenaar*, *L. A. F. Rengers*, *Eco de Wendt*, *A. Muller*, *R. van Lynden*, *Albert Taaikes*, *J. A. Wiellinga*, *W. H. van Hambroick* en *L. Rengers*, alle Leden der voorige Regeering in Friesland, gepresenteerd zodanig Request als waar van ul. hier nevens Copie word toegezonden:

Wy hebben gemeend ul. by deezen onder het oog te moeten brengen, dat onze Vergadering wenscht dat de voordgang der Demarches welke volgens den teneur van dat Request tegens de daar by vermelde Suppliauten zyn geëntameerd,

LEEUWARDEN.

meerd, door ul. worden gestuit, en hebben uit het midden onzer eenige Leden verzogt en gecommitteerd, om over deeze zaak met ul. in Correspondentie te treden, en deezen wensch onzer Vergadering by ul. nader aantedringen.

Request van oude Staatsleden aan de Nat. Verg.

Wy hebben noodig geöordeeld ul. daar van voorloopig kennis te geeven, niet twyffelende, of Gyl. zult aan onze voorschreven wensch gereedlyk voldoen, teffens niet ongeneegen te zyn, om van uwen kant met onze Gecommitteerdens over de voorschreven zaak mede in Correspondentie te treden, terwyl wy vertrouwen dat Gyl. zult zorge dragen, dat inmiddels den voordgang der aan de in den hoofde deezes gemelde Leden der voorige Regeering in Friesland bedreigde, of tegens hun reeds begonnen Executie worde gestuit, en alles ten opzichte van deeze zaak gehouden, of weder gebragt in dien staat dat dezelve niet buiten haar geheel geraake.

Hier mede eindigende beveelen ul. in Godes Heilige protectie.

In den Hage den 15 Juny 1797. *Het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

(Geparaph.)

H. H. VITRINGA, vt.

Ter Ordonnantie van bovengemelde Vergadering,

(Getekend)

D. van LAER.

LEEUWARDEN.

Copia.

Aan de Nationaale Vergadering Representeerende het Volk van Nederland.

Request van oude Staatsleden aan de Nat. Verg.

Geeven met verschuldigden eerbied te kennen, *M. van Scheltinga, D. B. van Haersma, P. A. Bergsma, H. B. van Sminia, D. J. A. van Sytzama, C. van Scheltinga, W. A. P. van Sloterdyk, E. S. G. J. v. B. Rengers, W. T. H. Camstra thoe Schwertzenberg en Hohenlansberg, T. M. Lycklama à Nyeholt, F. S. J. van Eysinga, M. van Scheltinga, Eyso de Wendt, R. L. van Andringa de Kempenaar, L. A. F. Rengers, Eco de Wendt, A. Muller, R. van Lynden, Albert Tjaikes, J. A. Wielinga, W. H. van Hambroick* en *L. Rengers*, alle Leden der voorige Regeering in Friesland.

Dat op den 21 April deezes Jaars by het Provinciaal Bestuur van Friesland, is genomen het volgende Decreet.

Dat van de geweezene Staats-Leeden, Raaden 's Hofs, enz. welke in den Jaare 1787 in Bewind waaren, zal „ gevorderd worden zeevenmaal honderd duizend Guldens, dat zeven-en-dertig hunner zullen geroepen worden voor eene (te benoemene) Commissie, en van hun afgevorderd de gemelde somma in twee Termynen, het eerste voor den 1 Juny, en het tweede voor den 1 Aug. 1797, op te brengen, behoudende het recht, om met de overige Medeplichtigen onderling eene regeling te maken, mits dat die regeling eerst moet gelegd worden ter approbatie of revisie der straks te benoemene Commissie, als meede dat van de onwillige, zo veele hunner Goederen zullen verkogt worden, als tot de Schavergoeding zal vereischt worden, en zyn tot deeze Commissie benoemd de Burgers *Miedema, Keuning, Fokeles, Visser* en *Hobbema*, met last en authorisatie, om deeze ge-

„ gewigtige zaak ten spoedigste te effectuëeren **LEEUWARDEN.**
„ door 37 der geweezene Staats-Leeden, enz.
„ hoofd voor hoofd voor zich te ontbieden en
„ genoemde somma van hun te requireeren."

Dat zy ingevolge dit Decreet, benevens eenige andere Perzonen geciteerd zyn, om op den 9 May laatsleeden in Perzoon te Compareeren, voor eene Commissie door 't Provinciaal Bestuur benoemd, ter regeling der Schavergoeding door de gevolgen der Revolutie van den Jaare 1787, aan Particulieren veroorzaakt. *Requests van oude Staatsleden aan de Nat. Verg.*

Dat zy aldaar gecompareerd zynde, aan hun gecommuniceerd is, een Decreet by het Provinciaal Bestuur genomen den 21 April 1797, waar by van hun en van de overige Gedagvaarden (destyds te zamen zeven-en-dertig in getal zynde) tot gemelde Schavergoeding gevorderd word, eene somma van zevenmaal honderd duizend Guldens, voor den 1 Juny en den 1 Augustus deezes Jaars, telkens de helft te betaalen en aan hun ter tekening is voorgelegd een Acte, waar by zy zouden aanneemen aan dat Decreet te voldoen, en zich ter betaling van gemelde somma, ieder in Solidum zouden verbinden. Dat zy zich by dat Decreet ten hoogsten bezwaard vindende, de tekening dier Acte hebben geweigerd, om redenen: toen ter hunner verontschuldiging door een ieder in 't algemeen en kortelyk by monde voorgedragen, en by zommige schriftelyk overgegeeven.

Dat zy vervolgens op den 23 May deezes Jaars zyn gesommeerd geworden, om aan 's Lands Comptoir der Domainen te bezorgen, zodanige somma als op de Lyst by deeze geannexeerd agter ieder naam staat uitgedrukt, te betaalen de helft binnen den tyd van tien dagen, en de wederhelft voor of op den 1 Augustus eerstkomende, met bygevoegde bedreiging, dat by onwilligheid zo veel van een ieders Goederen zoude worden Verkogt, als ter

LEEUWARDEN. voldoening zyner Quota in de voorschreeven Schavergoeding verstaan zouden worden te behooren.

Request van oude Staatsleue aan de Nat. Verg. Dat de Supplianten hier op getragt hebben, de onwettigheid dier pretensie, zo wel als van de form, volgens welke dezelve wierd ingevorderd, by eene Deductie aantetoonen, en dat zy die aan 't Provinciaal Bestuur van Friesland hebben ingediend, met bygevoegd verzoek, dat de daar by voorkomende redenen en argumenten, by 't gemelde Provinciaal Bestuur in serieuse Deliberatien mogten worden genoomen, en dat na zulks het Decreet van den 21 April 1797, hier voren gemeld, met de gevolgen van dien mogt worden ingetrokken en buiten effect gesteld, voorts dat geduurende de Deliberatien over dat gewichtig Stuk, de ondernomene Executie van het gemelde Decreet mogt blyven in statu.

Dat de Supplianten tot hun leedweezen het gemelde Request en Deductie hebben terug gekreegen, met dit Appoinctement; in deezen kan niet worden getreeden.

Dat daar op de Supplianten op den 3 Juny deezes Jaars, en volgende daagen andermaal zyn gesommeerd geworden, om binnen zes dagen de voornoemde somma te betaalen, by aandiening van Inlage en uitwyzing der Goederen te vragen.

Dat de Supplianten zulks te minder hadden kunnen verwagten, daar de Representanten van het Volk van Friesland, by hun Lieder Publicatie van den 1 February 1796 zelve uitdrukkelyk hebben gezegd, dat het tot verantwoording roepen der voorige Regenten het werk eener Nationale Conventie zoude worden; en daar door zelve hebben gemanifesteerd, het begrip, dat zo 'er een vordering van Schade van de Leeden van het voorig Bestuur zoude behooren

ren plaats te hebben, zulks geenzints door het Landwarden. een of ander Provinciaal Bestuur zoude dienen te geschieden, maar dat hetzelve zoude behooren gedemandeerd te worden aan zodanig Ligchaam, het welk de geheele Natie zoude vertegenwoordigen.

Requeste van oude Staatsgezinde aan de Nat. Verg.

Dat de Suppliantes zig door eene zodanige politicque dispositie, welke door geen Rechterlyk onderzoek van Schuld, of begrooting der zelve, hoe ook genaamd, is voorafgegaan, in de onaangenaame omstandigheden gebragt ziende, om een zo aanmerkelyk verlies van hunne Goederen te moeten ondergaan, dat zulks voor veele hunner eene totaale ruïne zoude moeten na zig sleepen, te raden geworden zyn, om zig by deezen te wenden tot ulieder Vergadering als welke het gantsche Volk van Nederland vertegenwoordigt, en aan wien zy dien volgende vermeenen dat niet onverschillig zal kunnen zyn de ruïne van zo een aantal meer of min gegoede Ingezetenen van Nederland, even zo weinig als de pernitieuze gevolgen, welke eene zo arbitraire handelwyze voor de geheele Republiek zoude te weeg brengen.

Weshalven zo keeren de Supliantes zig tot ulieder Vergadering, eerbiedigIyk verzoekende: dat de Nationaale Vergadering ten deeze opzigte zodanige maatregulen gelieven te neemen als dezelve in haar Wysheid tot voorkoming van het groot nadeel der Suppliantes en afwending van de pernitieuze gevolgen, welken hier uit voor het Volk van Nederland zouden te duchten zyn, het meest dienstig zal oordeelen, en dat hangende de deliberatien over deeze gewigtige zaak, uit hoofden van het groot en irreparabel nadeel, het welk de Suppliantes door den voortgang der geëntameerde Executie zouden ondergaan, aan de Suppliantes zal worden verleend surcheance van den gemelde Executie,

en

LEEU-WAR-DEN. en aan dezelven zal worden afgegeeven Decreet in forma.

(getekend). 't Welk doende, enz.

Request van oude Staats-lede aan de Nat. Verg.

J. F. SCHEIDIUS q. q. (get.)
FANNIUS SCHOLTEN.
H. v. HEEZEL.

Extract uit het Register der Decreeten van de Nationaale Vergadering, Representeerende het Volk van Nederland.

Woensdag den 14 Juny 1797, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

Is geleezen de Requeste van *M. van Scheltinga* cum suis, alle Leden der voorige Regeering in Friesland, houdende enz.

Waarop gedelibereerd zynde, is gedecreteerd: dat door deeze Vergadering eene Missive aan de Hoogst Geconstitueerde Macht, genaamd 't Provinciaal Bestuur van Friesland, zal worden gezonden, waarby aan hetzelve Bestuur zal worden onder het oog gebragt, dat de Vergadering den voortgang der Demarches tegens de Suppliauten geëntameerd, wenscht te zien gestuit.

Dat voorts de Burgers Representanten *van Castrop*, *Pasteur*, *Hartogh*, *Lestevenon*, *van Hooff*, *Schonegevel* en *Styl*, zullen worden verzogt en Gecommitteerd, gelyk dezelve verzogt en Gecommitteerd worden by deezen, om over de voorschreeven zaak met 't Provinciaal Bestuur van Friesland in Correspondentie te treeden, en deezen wensch van de Vergadering aan te dringen, met byvoeging, dat dezelve vertrouwd, dat het gemelde Provinciaal Bestuur zal zorge dragen, dat inmiddels de voortgang der bedreigde of reeds begonnen Executie worde

de gestuit en alles word gehouden in statu; en worden gemelde Burgers Representanten wyders verzogt, om eene Concept Missive deswegens op morgen aan de Vergadering te suppediteeren, ten welken einde Extract deezes met de voorsz. Requeste en Bylaagen in origineele aan den Burger Representant *van Castrop*, als eerstbenoemden, zal worden ter hand gesteld. LEEUWARDEN.

Op het aanschryven der Nationaale Vergaderinge schreef het Provinciaal Bestuur van Friesland het volgende tot antwoord.

Missive van het Provinciaal Bestuur van Friesland, aan de Nationaale Vergadering, Representeerende het Volk van Nederland.

GELYKHEID, VRYHEID, BROEDERSCHAP.

Burgers Representanten!

Wy hebben ontvangen uwe Missive van den 15den deezer Maand, ten geleide van het afschrift eener Requeste, uit den naam en van wegens *M. van Scheltinga* cum suis aan uwe Vergadering gepresenteerd, en waar by Gyl. te kennen geeft uwen wensch, dat de invordering van Vergoeding der veroorzaakte schaden aan particulieren door het voorig Staats-Bestuur deezer Provincie, opgeschort worde; alsmede dat eene Commissie uit uwer midden benoemd is, om deswegens met ons in Correspondentie te treeden.

Alhoewel wy in waarheid moeten betuigen van begrip te zyn, dat het onderwerp van opgemelde Missive en van het daar by gevoegde Copiëel Request, is eene Huishoudelyke zaa-

ke,

LEEUWARDEN.

ke, aan onze Dispositie behoorende; zo hebben wy nochtans uwe voorsch. stukken gesteld in handen van eenige Leden onzer Vergadering, ten einde deswegens aan ons te dienen van Consideratien en Advis.

Antw. van het Prov. Best. van Friesl. aan de Nat. Verg.

Voorts dient in antwoord, dat wy over voorsch. zaak met ul. of met uwe Gecommitteerden wel in Correspondentie willen treeden.

Waar mede eindigende, beveelen wy ul. in Godes Heilige protectie.

Het Provinciaal Bestuur van Friesland.

(geparapheert)

D. FOKELES, vt.

Ter Ordonnantie van hetzelve,

(getekend)

C. GODSCHALK.

Leeuwarden den 17 Juny, *het derde Jaar der Bataafsche Vryheid.*

FRANEKER.

Volgens het boven medegedeelde onder Utrecht, wierdt ter deezer tyde de Friesche Hoogeschool met vernietiging gedreigd; Hoogeschool, welke, zints haare oprichting, door alle tyden heen, op Hoogleeraaren van de eerste klasse zich mogt beroemen, en niet slegts aan het Vaderland, maar ook aan den buitenlander, Mannen, in alle takken van

Wee

Weetenschappen en Geleerdheid volleerd, en naar evenredigheid zoo veele, als eenig ander hierlandsche Hoogeschool, heeft uitgeleverd. Terwyl wy dit schryven, hebben wy onder het oog, de Redevoering van den Hoogleeraar E. WASSENBERGH, *over de jongste lotgevallen der Akademie te Franeker*, ter gelegenheid van het nederleggen van het Rektoraat, in de maand Juny des Jaars 1803, uitgesproken, waar in dezelve van het afwenden van den gedreigden slag aan eene der *twee Ongeletterde* Curatooren (de twee anderen moesten in de taalen bedreeven zyn) met naame *T. F. Tigchelaar*, den lof openlyk toekent. Door 's Mans yver, van dien zyner Amptgenooten geschraagd, wierdt by het Provinciaal Bestuur een Besluit genoomen, ingevolge van hetwelk, tot veeler blydschap, uit deeze Stad, onder de dagteekening van 23 deezer, tot veeler blydschap het volgende wierdt berigt. FRANEKER.

„De Commissie van Gedeputeerden, waarneemende de zaaken van het Collegie, door het Provintiaal Bestuur van Friesland by decreet van den 9 Juny l. l. gelast en geauctoriseerd, om de Academie te Franeker op een aangenomen nieuw Plan ter bevordering en verbreiding van alle nuttige kennis, wysheid en deugd te herstellen en interichten, en ter uitvoering daarvan met allen yver werkzaam, heeft aangesteld tot gewoon Hoogleeraar in het Burgerlyk en Hedendaagsch Recht Mr. *J. H. Voorda*, J. U. Doct, weleer Hoogleeraar in de Rechten aan de Academie van

U.

FRANEKER. Utrecht; en tot gewoon' Hoogleeraar in de Wiskunde, Vestingbouwkunde en Aardrykskunde, Mr. *J. Pierson Tholen*, A. L. M., J. U. & Phil. Doct. en Lector in de Mathesis en Vestingbouwkunde aan deeze Hooge School.

OVERYSSEL.

CAMPEN.

Door onderlinge geschillen wierdt de Burgery deezer Stad, ten deezen tyde, jammerlyk van een gescheurd. Daar van uitvoerig verslag te doen, gedoogt ons Plan niet. Eenig denkbeeld van de zaak zal de Leezer kunnen vormen uit het volgende Request, door ruim tweehonderd Burgers deezer Stad, op den 20 deezer Maand, ter Nationaale Vergadering ingeleverd.

Aan de Nationale Vergaderig, representeerende het Volk van Nederland.

Burgers Representanten!

Indien de Ondergeteekenden allen Burgers of Ingezetenen der Stad Campen, en hare Vryheid, ulieder raadplegingen tot dus verre niet hebben behoeven bezig te houden, met de maar al te beruchte burgergeschillen binnen gemelde Stad, schoon dit reeds driemalen door de Municipaliteit dier Stad geschied is; vinden zy zich thans (hunnes ondanks) verplicht, om denzelfden weg te betreden, vermits een geweldadige wederstand, tot viermaalen toe herhaald, en

en van tyd tot tyd in aandrang toegenomen, het Provinciaal Bestuur in de onmooglykheid schynt gebragt te hebben, om deszelfs herhaalde besluiten, omtrent die verschillen, ter uitvoer te brengen.

CAMPEN. *Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.*

De Ondergeteekenden worden daartoe te meer aangemoedigd, vermits zy van ter zyde geïnformeerd zyn, dat van wegen het Provinciaal Bestuur, en misschien ook van wegen de Municipaliteit, een Adres ter uwer Vergadering, over die zelfde zaak zoude worden ingeleverd, en hun tegenwoordig Adres, in deze omstandigheid, misschien zoude kunnen medewerken, om, met uw gezag, tusschen beiden te komen in een geval, dat, wanneer alle de belanghebbenden zich, schoon uit verschillende beweegredenen, daartoe vereenigden, uwe tusschenkomst niet meer zoude doen aanloopen tegen het Reglement voor uwe Vergadering, betreffende Provinciale of Stedelyke verschillen.

De Ondergeteekenden verheugen zich, te midden der treurige omstandigheden, waarin zy zich, sedert zoo geruimen tyd, buiten hunne schuld, geplaatst vinden, dat zy eindlyk in de gelegenheid zyn, om, zoo lang ten doel gestaan hebbende aan de gevolgen van verkeerde indrukken, omtrent hunne oogmerken, by een gedeelte der Natie, hetwelk door onechte berigten is medegesleept, aan ulieden, en langs dien weg ook aan hunne brave Landgenoten, eenig denkbeeld te kunnen geven van den oorsprong, den aart, het gewigt en de gevolgen der ontstane verschillen. Doch zy moeten tevens betuigen, dat zy, deels door de kortheid des tyds, niet in staat zyn geweest, om het drukkende van hunnen toestand zoo omstandig voortedragen, als wel noodig was, deels door de, sedert den 31 Maart laatstleden, van wegen de Municipaliteit, in den weg geworpen belemmeringen, tegen het onschendbaar recht van requestreren, dit Adres niet hebben

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

kunnen doen onderschryven door zulk een overgroot aantal der klagende Burgers, als welken zich eerst by het Stedelyk, en naderhand, meer dan eens, by het Provinciaal Bestuur, over hunne grieven en bezwaren, telkens in grooter getale, vervoerd hebben. Doch zy vertrouwen, dat, schoon zy de beslissing hunner verschillen steeds aan de meerderheid der wettig opgeroepen Burgery verbleven hebben, die zy by de met hun uitgeslotene, thans nog stilzittende, en by hunne klagende Medeburgers zeer zeker weten te berusten, hunne klagten echter niet minder wettig zouden zyn, al was slechts eene kleine minderheid der Burgery van hare rechten versloken; en deze hunne ontnomene rechten bestaan in het stemrecht en allen invloed op het Stedelyk Bestuur, met de gevolgen daarvan, waarvan zy nu reeds twee jaren beroofd zyn.

De vier Wykvergaderingen, die alles, gedurende dien tyd, op naam des Volks van Campen en hare Vryheid verrigten, werden, kort na de laatste omwenteling, door eenige welgezinde Burgers, met voorkennis van het toenmalige Stedelyk Bestuur, ingerigt, niet om aldaar de volksstem uitteoeffenen, maar om in dezelven elkanderen voortelichten, en om alzoo meenigvuldige Adressen, door verschillende Burgervergaderingen ontworpen, en allen op naam des Volks van Campen by het Stedelyk Bestuur ingeleverd, aftesnyden; terwyl hetzelve Bestuur, by Publicatie van den 25 Mey 1795, wyslyk bepaalde, dat, by het doen van eenig Adres aan hetzelve, door die Wykvergaderingen, het aantal der presente Leden, en der instemmers van die Adressen, door de Directeurs moest opgenomen, en by zulk een Adres aan het Stedelyk Bestuur opgegeven worden. Doch, toen sommige lieden zagen, dat het op den duur moeilyk zoude vallen, in vier Vergaderingen hunne oogmerken te bereiken, poogden zy al rasch dezelven te vernietigen, en alle

de

de Stemgerechtigden in ééne enkele Vergadering te doen byeenkomen, om, zoo doende door de groote verwarringen, aan talryke Vergaderingen meer eigen, hun doel gemaklyker te treffen.

Campen. Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

Het Stedelyk Bestuur voorzag hiertegen echter, op aanzoek van verscheiden achtingswaardige Burgers, door het geregeld oproepen van alle Stemgerechtigden, om zich te verklaren op de vraag: „ of zy voortaan ééne Volksvergadering „ daarstellen, dan wel vier Wykvergaderingen „ behouden wilden?" en betuigde, by Publicatie van den 4 Juny 1795: „ dat, na opneming „ der stemmen, gebleken was, dat verre de „ meerderheid der Burgers zich voor vier Verga„ deringen verklaard had; dat hetzelve dus die „ zoude houden voor wettige byeenkomsten des „ Volks, om elkanderen voortelichten; dat het„ zelve de Adresfen van eene of meer derzelver, „ of ook van andere Burgers, welker omstan„ digheden niet toelieten die Vergaderingen byte„ wonen, zoude aannemen: doch dat, zoo die „ Adresfen van dat belang waren, dat hetzelve „ noodig oordeelde de geheele Stemgerechtigde „ Burgery daarover te hooren, hetzelve daarover „ alsdan eene algemeene oproeping zoude doen, „ en de uitkomst daarvan alleen houden voor „ den wil der Burgery." Doch juist op den avond van denzelven dag, waarop die Publicatie gedaan was, vonden diezelve lieden, welken zoo gaarne maar ééne Vergadering gehad hadden, goed, om die verklaring, als eenen nieuwen twistappel, in de Wykvergaderingen te opperen, welke de bron geweest is van zoo vele treurige gevolgen, waarin zy maar al te wel geslaagd zyn. Daar de vreedzaamste en doorzigtigste lieden al vroeg die Wykvergaderingen hadden moeten verlaten, uit hoofde van verscheiden onwaardige behandelingen, hun aangedaan, en nu wel inzagen, met welk een oogmerk die verklaring opgeworpen wierd, vonden zy het min raadzaam,

 of

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

of ondoenlyk, op dien tyd tegen den stroom aantedruisfen, en begrepen daarenboven, dat de tyd, om zich daarop te verklaren, dan eerst zoude geboren zyn, wanneer zy, ingevolge van de evengemelde toezegging van het Stedelyk Bestuur, daartoe wettig zouden opgeroepen worden, en dat zy, in alle gevallen, door het niet teekenen der verklaring, wel den toegang tot die Wykvergaderingen, maar geenzins hun stemrecht verliezen konden.

Verscheiden maanden dus was deze verklaring, alzoo met een niet noemenswaardig aantal van lieden doorgedrongen, een voorwendzel geweest voor de uitsluiting van de zeer groote meerderheid der Burgery uit de Wykvergaderingen, eer het Stedelyk Bestuur aanzoek kreeg, om die te bekragtigen; doch, toen dit in het laatst van 1795 begonnen, en door verschillende zeer onbescheidene Adresfen aangedrongen werd, ten einde de uitgesloten Burgers ook van de aanstaande Keure van Petri 1796 te weeren, besloot het Stedelyk Bestuur, hierover de geheele Burgery plechtig opteroepen, door eene beredeneerde Proclamatie; waarby ook in aanmerking kwam, de herziening van zeker Stedelyk Reglement, van den 3 Mey 1795, welke by hetzelve verschoven was tot de invoering van eene algemeene Constitutie voor de geheele Republyk, doch door diezelfde menschen nu reeds sterk begeerd werd.

De Burgery dan op 12 January 1796, ingevolge hiervan, de Stembrieven, ter invulling, huis aan huis ontvangen, en des anderendaags weder afgegeven hebbende, bleek het, dat, van omtrent 1350 Stemgerechtigden, 770 tegen de Verklaring, en 773 tegen de herziening van het Reglement waren; dat 462 Stembrieven oningevuld teruggekomen en 85 anderen niet weder afgegeven waren, zoo dat eene volstrekte eenparigheid van alle de stemmende Burgers, en de

volstrekte meerderheid van alle de Stemgerechtigden, het Stedelyk Bestuur in staat stelde om, volgens zyne toezegging, die verschillen te eindigen, de Verklaring te vernietigen, en het Reglement in stand te houden.

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

Doch, terwyl de stemmen tot dat einde opgenomen werden, vergaderde 'er eene meenigte, zelfs vele tot het stemrecht onbevoegde, en dus niet eens opgeroepen personen in eene kerk, zond Commissie op Commissie naar het Raadhuis, en begeerde, dat het Stedelyk Bestuur, volgens den wil dier meenigte, die niet gestemd had, of 'er niet toe bevoegd was, de verschillen zoude afdoen; en, toen dit des morgens niet gelukte, deed men des avonds weder Vergadering beleggen, en noodzaakte het Stedelyk Bestuur, om, ten einde de rust van de stad niet in gevaar te brengen, volgens den wil dier meenigte, het verschil over het Stemrecht aftedoen en de Verklaring te bekragtigen. Naderhand voerde men in de Wykvergaderingen eigendunklyk, buiten medewerking der uitgeslotene Burgers, en toestemming van het Stedelyk Bestuur, een zoo lang begeerd nieuw Reglement in; en, hoe zeer de Municipaliteit, twee dagen vóór den Keurdag van Petri, of 21 February 1796, aan de Directeurs der Wykvergaderingen, de Stembrieven voor het oorspronglyk getal van Stemgerechtigden deed behandigen, en hun alle gezamenlyk opriep, om daar toe optekomen, onthielden de Directeurs echter die Stembrieven aan alle de uitgeslotene Burgers, en werden dus tot de Municipaliteit verkozen, of eenige van die Directeurs, of hunne voornaamste medestanders, vermits men onder anderen zorg gedragen had, om, by het pretens nieuwe Reglement, alle die geenen voor onverkiesbaar te doen houden, die de Verklaring niet geteekend hadden.

De Ondergeteekenden, hier mede, zoo kort doenlyk, den oorsprong der verschillen geschetst

CAMPEN. *Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.*

hebbende, onthouden zich opzetlyk van vele omstandigheden, die deze gebeurnissen voorafgegaan of gevolgd zyn; en zullen alleen hier byvoegen, dat zy aan het Provinciaal Bestuur Copyen authenticq overhandigd hebben van verscheiden, anders ongelooflyke, voorvallen, en byzonder van een besluit der Municipaliteit, in den Zomer van 1796, genomen, waarby „ alle leverantien en „ werk aan godshuizen en openbaare gebouwen „ ontzegd werd aan die Burgers, welke de Ver„ klaring niet geteekend hadden," waar door, en door andere willekeurige ontzettingen van stedelyke ampten en voorrechten, een aantal huisgezinnen in rouwe en armoede gedompeld, en de tans by uitsluiting begunstigden zoo hevig aangezet worden, om het tegenwoordig Bestuur staande te houden.

Op dienzelfden voet voerde men eerlang by de Wykvergaderingen in, eene geheime ballottagie voor alle de geenen, die voortaan, door het teekenen der Verklaring, Leden der Wykvergaderingen, en dus Stemgerechtigden begeerden te worden; waar door het Stemrecht van de minderheid bleef afhangen, en sloot hun, die op deze wyze aangenomen werden, nog voor een jaar uit van de verkiesbaarheid in de Collegien van het Stedelyk Bewind en andere Bedieningen; welk eerste, ter gelegenheid van het vroegste Adres aan de Landschaps-Vergadering, kwanswys in eene openlyke stemming veranderd, doch tevens verbonden is aan eene goedkeuring van al het tot dus ver verrigte in de Wykvergaderingen.

Door een gevolg van dienzelfden geest van verwarring, en uitsluiting, was de Schuttery, die, kort na de laatste omwenteling, in 550 koppen bestond, al rasch mede tot eene diepe laagte vervallen: en, toen vele lieden, die de verklaring mét de beste trouw geteekend hadden, bemerkten, dat men van de belydenis van zuivere vaderlandsliefde eene kostwinning en koopman-

schap

ſchap maken wilde, en daarom of hunne namen uit de lyst der Wykvergaderingen deden uitſchrappen of weigerden aldaar meer te verſchynen, zoo lang men andere Medeburgers uitſloot, bedagt men eene nieuwe vond, om het werk met geweld ſtaande te houden. Onder voorwendzel van een nieuw Reglement op de Schuttery, riep men, by Publicatie van 26 July 1796, de nog overgeblevene Schutters te ſamen om dat Reglement te komen lezen, en noodigde hun tevens uit, om, binnen drie dagen, eene ſchriftlyke verbintenis te teekenen, „ om de tegen„ woordige order van zaken te Campen te hel„ pen handhaven tot den 28 February 1798, (dat is, tot dat de laatſte helft der toenmalige Municipalen zoude zyn afgegaan) „ en om de„ zelve tegen alle tegenſtrevers, met de wapenen „ in de vuist, ſtaande te houden." Het ſedert gebeurde maakt het waarſchynlyk, dat de bedoeling hiermede niet alleen geweest is, om de toenmalige leden van het Stedelyk Beſtuur, zoo lang mooglyk, te handhaven, maar zelfs om dit te blyven doen (gelyk trouwens de uitdruklyke letter dier verbintenis medebrengt) al was 'er vóór dien termyn eene Conſtitutie door het Volk van Nederland aangenomen. Een aantal Schutters intusſchen, die hunne waarde kenden, weigerde deze verbintenis te teekenen, en werden al mede ontwapend; doch men ſtelde toen de geweren ter hand aan een aantal lieden van zeer hooge jaren, en nu onlangs aan eene menigte kinderen van 14 à 15 jaren, maar vooral aan een groot getal bedeelden van de armenkamer, die men reeds, ſedert January 1796, tot het Stemrecht toegelaten had, niettegenſtaande zy 'er by het Reglement van 8 Mey 1795 van uitgeſloten waren.

CAMPEN. *Requeſt van Camper Burgers aan de Nat. Verg.*

Met geduld verdroeg de Burgery alle deze wederwaardigheden, gedurende het geheel jaar van 1796, doch begon, op 17 January laatstleden, eene qualificatie op 12 Gecommitteerden te teekenen,

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

nen, tot het weder inroepen van haar ſtemrecht, en Stedelyken invloed, onder aanbod van de verklaring, die, tot het kiezen van Leden tot uwe Vergadering, in de Grondvergaderingen vereischt werd. Men verkoos dit, hoezeer ongehouden, om de welvoorziene onwaaragtige geruchten, omtrent de ware oogmerken der onderteekenaars, terſtond tegentegaan: doch de Municipaliteit ontzag zich niet, om, drie dagen daarna, door zekere Publicatie van 20 January, en andere maatregelen, die onderteekening wel niet regelregt te verbieden, maar echter zydelings tegentegaan. Doch, ſchoon binnen weinige dagen het aantal onderteekenaars tot 531 aangroeide en de Gecommitteerden op de beſcheidenſte wyze hun adres ter voldoening aan die qualificatie inleverden, gepaard met ernſtig aanhouden op het benoemen eener Commisſie tot beproeving van minlyke ſchikkingen, was evenwel alles vrugteloos, zoo wel als een diergelyk aanzoek by de Leden der Wykvergaderingen zelven, alwaar men hun voorſtel zelfs weigerde of te lezen, of in overweging te nemen. Doch daags daarna, toen de Municipaliteit haar weigerend beſluit aldaar wilde doen goedkeuren, door 6 gewapende Schutters in elk derzelver te plaatſen, ging hetzelve aldaar gaaf door, en verbood men zelfs te ſtemmen die Leden der Wykvergaderingen, welke zich tegen de uitſluiting hunner Medeburgers verklaard hadden. En, hoewel de 12 Gecommitteerden twee dagen vóór den keurdag van Petri dezes jaars, na het afwyzen van hunne verzoeken, uit naam hunner committenten, daartegen plegtig geprotesteerd hadden, deed de Municipaliteit echter andermaal, op denzelfden onwettigen voet, als 's jaars te voren, die keure verrigten, en werd 'er, met 337 ſtemmen, eene nieuwe Municipaleit, waaronder zich drie zwagers bevinden, voor de tweedemaal aangeſteld, waarvan elk Lid, volgens een later Byvoegzel op het pretens Reglement, tans

700

700 Gulden 's jaars vast inkomen heeft, behalven elks aandeel in verscheide andere voordeelen. CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

Dit een en ander noodzaakte de klagende Burgers zich te vervoegen by het Provinciaal Bestuur, met verzoek van herstel hunner grieven; doch, toen aldaar eene Commissie benoemd was, die enkel moest dienen tot onderzoek, en tot het beproeven van minlyke en vrywillige schikkingen, keerde de Municipaliteit die Commissie, op 20 Maart laatstleden, voor de Ysselbrug, door gewapende Schutters, en toonde dus, dat zy, noch eenig onderzoek van de verschillen tusschen Burgers en Burgers, noch het beproeven van eenige minlyke schikkingen, het geen zy zelfs geweigerd hebben te doen, van wege de Landschaps-Vergadering begeerde toetelaten. Dan, de Gecommitteerden dezer Stad, des anderendaags een aanbod op den Landdag gedaan hebbende, om de verschillen, door minlyke schikkingen, ten genoegen van de meerderheid der Burgery, te doen eindigen, waar mede de Landschaps-Vergadering voor als toen genoegen nam, mits de Commissie in de stad toegelaten werd, en een Declaratoir van dien inhoud van de Municipaliteit ontving, leidden eenige Gecommitteerden uit dezelve die Commissie binnen de stad, gaf de Municipaliteit haar het vereischt Declaratoir en vertrok de Commissie.

Doch de Municipaliteit, op nieuws afslaande twee herhaalde aanzoeken der 12 Gecommitteerden, om, tot de vervulling van dat Declaratoir, medetewerken, deed, in plaats van minlyke schikkingen aan de verschillende partyen voor te slaan, eerst eene poging, om de eenvoudigste Onderteekenaars der Adressen, door een politicq verhoor af te schrikken van het volhouden hunner klagten, en, zulks mislukkende, eene stellige uitspraak, naar eigen goeddunken, over het teekenen der Verklaring, geheel ten voordeele der Wykvergaderingen, zonder eenig gewag te ma-

CAMPEN. *Request van Camper Burgers aan de Nat Verg.*

ken van alle de overige bezwaren, en dus ook van de wettigheid van haar eigen aanwezen, als Stedelyk Bestuur, en bekragtigde deze uitspraak met een verbod van het requestreren, het maken, of nomineren van Commissien, het houden van talryke byeenkomsten (die nimmer hadden plaats gehad) en het drukken van eenige Stukken, over die nu voor afgedaan verklaarde verschillen, op straf van de hoogste indignatie, geldboeten of lyfstraffen.

Geheel noodeloos zouden de Ondergeteekende by uliëden, Burgers Representanten! zoeken opte wekken, den indruk, welken zulk een Publicatie op de klagende Burgers maakte, het leedwezen, dat zy, schoon onschuldig aan dergelyke vrymagtige uitspraaken en bedreigingen, droegen, over zulk eene zonderlinge toepassing van den hoofdinhoud der bewuste verklaring, waarop men zich gelyktydig beriep; en waarin de by de Ondergeteekenden oprechtelyk erkende Rechten van den Mensch en Burger en oppermagt des Volks, met zoo veel opliet vermeld worden; en eindelyk, de onmooglykheid, om daarin te berusten. Het zy genoeg te zeggen, dat de klagende Burgers niet, dan met de grootste omzigtigheid; een nader Adres aan de volgende Landschaps-Vergadering konden onderteekenen en inleveren, en zich vernederd zagen, om de geheimhouding hunner namen te moeten verzoeken, terwyl de Municipaliteit hiervan eenige kennis gekregen hebbende, daarop haar eerste Adres aan uwe Vergadering inleverde. Doch, naauwlyks was de dag tot het byéénkomen van dien Landdag verscheenen, of de Municipaliteit deed, door den toenmaligen Commandant, ad interim, de Militaire-Wagt aan de Poorten inruimen en door Schutters bezetten, welken zy ook weder aan de overzyde van de Ysselbrug plaatste, om, zo 'er wederom eene Commissie benoemd werd, dezelve andermaal te keeren. Deze Commissie werd dan wel benoemd,

„ten

„ ten einde de Volksftem, te Campen, in vry- „ heid te ftellen, volgens den wil van de meer- „ derheid der Burgers, die by het Reglement „ op uwe Vergadering Stemgerechtigd zyn"; doch konde al wederom, door den toeftel tot feitelyken wederftand, niet in de Stad komen tot het verrigten van haren last. Op naam der Wykvergaderingen deed men daarenboven eene uitnoodiging aan alle Volks-Societeiten, om zich ter uwer Vergadering met Adresfen te vervoegen, en vaardigde, onderhandsch, alom Zendelingen af, om gewapende hulp te zoeken; terwyl één der Leden van de Municipaliteit niet fchroomde, op 's Heeren Straaten, aan fommige klagende Burgers te gemoet te voeren, dat, die den langften Degen had, het tans winnen zoude.

CAMPEN. *Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.*

Doch een Protest van een aantal Leden der Wykvergaderingen kondigde ras aan, dat dit Stuk vóór de afzending niet eens aldaar voorgedragen, of goedgekeurd was, hetgeen ook uit de dagteekening van hetzelve bleek, als zynde dezelve, waarop het Landfchapsbefluit genomen was.

De Municipaliteit zond ook andermaal eene Commisfie naar 's Hage, en maakte gebruik van eenige Adresfen over die zaak, ter uwer Vergadering ingeleverd, om een tweede Adres te maken, hetwelk, na een uitgebragt Rapport eener perfoneele Commisfie, aanleiding gaf tot uwen exhortatoiren Brief, aan de Municipaliteit. Doch deze had zoo weinig invloed, dat, nog dienzelfden dag van het inloopen daarvan, de Wykvergaderingen en Schuttery, benevens derzelver Directeurs en den Krygsraad, (meestal uit dezelve Lieden beftaande en misfchien 300 menfchen uitmakende) byéénkwamen, en de Municipaliteit kwanswys verzogten, om aan die exhortatie niet te voldoen; waar van het gevolg was, haar weigerend antwoord, aan uwe Vergadering, en alle mooglyke pogingen om den Commandant van de

twee

CAMPEN. twee Compagniën Infantery, *de Chaveau*, eerst té noodzaken, om zyne Wagten, aan de Poorten, weder intetrekken; en, toen dit mislukte, om hem daadlyke ordres te geven, tot het gewapenderhand aanhouden der Commisfie, die men onderftelde, dat, na het inkomen van uwen exhortatoiren Brief, herwaard komen zoude, en aan welke men eenen zeer dreigenden Brief afzond.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

Met een taal geduld en voorbeeldige bedaardheid, zagen de klagende Burgers, genoegzaam alle door de voorgaande bedryven ontwapend, deze herhaalde woelingen aan, en moesten, na deze nieuwe teleurftelling van ruim anderhalve Maand, hunne hoop wederom vestigen op de byéénkomst der Landfchaps-Vergadering, van den 8 Juny laatstleden. Doch, ook deze hoop verdween ras, toen zy, niettegenftaande de ftellige ordres van het Provinciaal Beftuur, aan den tydlyken Commandant, de bewegingen in den nagt, tusfchen den 8 en 9 Juny, zagen toenemen, en, omtrent ten twaalf uren van den laatstgemelden dag, een Corps Schutters, met een ftuk Gefchut over de Ysfelburg trekken, onder voorwendzel, by den Militairen Commandant, van te gaan exerceren, terwyl zy zich integendeel, in weerwil van het befluit van het Committé te Lande, over het bezetten der Poorten en avenues der Stad, aan den vorigen Commandant, *de Chaveau*, afgegeven, in postuur van tegenweer ftelden, fteeds de brandende lonten gereed hielden, en eenige Jagers zich met hunne gelaadene Busfchen in hinderlagen plaatsten, maar allen fchyn, om eene weerlooze Commisfie met geweld, voor de vierdemaal, af te keeren; terwyl een groot aantal Schutters, die onwillig waren, om zich in de Wapenen te begeven, met Detachementen uit hunne huizen gehaald, of, onwillig blyvende, ontfchutterd werden: Welke toebereidzelen niet geftaakt zyn, dan op voorleden donderdag, na dat de Landdag daags te voren gefcheiden was. Onmoog-

mooglyk valt het den Ondergeteekenden een tafereel te maken van het geen een vreedzame, en weerlooze Burgery onophoudelyk ondergaan moet, door dien herhaalden toeftel tot geweld, door de gedurige geruchten, en aanzoeken van den aanmarsch van gewapende Burgers van elders, door het vervaardigen van blikke busfen, en fcherpe patroonen, waartoe men over eenige weken 800 pond kruid in de Stad gebragt heeft, door den fmaad, en verguizing, die zy nu zoo vele maanden lyden moeten, door de bedreigingen, die men onder de hand, of openlyk in de Wykvergaderingen aan de meestgehaate onder de klagende Burgers doet, die alleen den onverzaagden niet treffen! en met één woord door alles, wat immer Burgerverfchillen; op het hoogfte geklommen, haatlyks en gevaarlyks kunnen medebrengen. Indien er lieden te Campen gevonden worden, die met de geheele weldenkende Natie afkerig zyn van het misbruik van den militairen arm tot het fmooren der Volkftem, mogen de Ondergeteekenden zich onder de eerften, die zoo denken, rangfchikken, en hunne bezorgdheid dat 'er dezer dagen door een of ander toeval, of opzettelyk een ongelukkig fchot gedaan zoude worden, ftrekt daarvan tot een fprekend bewys. Maar zy laten zich nogtans even min, door eene verkeerde toepasfing van dezen maatregel, tot zoo verre misleiden, dat zy voor geoorloofd zouden houden het gebruik van wapenen en gefchut, tot het afweren van een onderzoek naar klagten van Burgers, wier ftem gefmoord is, en die niets anders begeren, dan dat de ware Volksftem door dat onderzoek in vryheid gefteld, en van alle onderdrukking ontheven worde. Zy gevoelen, dat het op hetzelfde uitkomt, of dit fmooren van de Volkftem door den gewapenden Militairen, of door den Schutterlyken arm als de laatfte alles overweldigd heeft, tegen weerloze Burgers ondernomen word: zy gevoelen dat, zoo het bezigen

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

gen van eene Schuttery, die, door eene ongeoorloofde verbindtenis, met een onwettig bewind samenspant, tot het blyven verkragten der rechten harer Medeburgers, onverhinderd moeten blyven, zonder dat zulk een geweld door physieke middelen van hogere magten kan tegengegaan worden, alsdan tegen hun, die weinig bevreesd zyn voor het bloedstorten, geen politicq gezag meer geld, en niet het recht, maar het geweld steeds de overhand zoude moeten hebben, en elke Stad of Dorp een opperheerschappy strafloos stichten kan. Zy gevoelen eindelyk, dat, zoo het gebruik van de sterke hand, tegen zulk eenen onwettigen wederstand, aanleiding gaf tot eenig noodlottig gevolg, dit in de eerste plaats en alleen voor rekening der bewerkers van dien wederstand zoude moeten komen. Onder alle deze reeds doorgestane, en verder dreigende rampen, die de Burgermaatschappy, en samenleving voor de lydende party ondraaglyk maken, ondergaan de Ondergeteekende nog het ongelyk, dat zy met allerlei haatlyke benamingen betyteld, hunne bedoelingen belasterd, sommigen hunner persoonen in een haatlyk licht gesteld, en den staat der verschillen verdraaid en misvormd zien door menschen, die zoo zeer met hunne daden verlochenen, het geen hunne opgedrongen verklaring, met woorden, als hunnen pligt, afmaalt, en tegen de waarheid voorgeven de meerderheid voor zich te hebben, en nogtans toonen een onzydig onderzoek, als het grootste onheil, te schroomen. De Ondergeteekenden verpanden hunne eer, en alles wat zy dierbaar hebben, voor de stipte waarheid van hetgeen zy, zoo aan het Landschaps-Bestuur, als tans aan uwe Vergadering, hebben voorgedragen, en wantrouwen hunne tegenstrevers, dat zy hun eenen enkelden misstap, gedurende het verloop van zoo veel maanden op goede gronden kunnen te last leggen. Wilden zy dit Adres niet, zoo veel doenlyk, bekorten,

en

en allen fchyn van wederkeerige verwyten ter zy- CAM-
de ftellen, hoe fterk zouden zy zich kunnen be- PEN.
klagen over zoo vele ongeregeldheden, ftraat-
fchenderyen, perfoneele beledigingen en weigerin- *Request*
gen zelfs van perfoneele actien, die fommigen *van*
hunner overkomen zyn! Deze omftandigheden zyn *Camper*
tot dat uiterfte overgeflagen, dat, zoo zy al *Burgers*
geene overvloedige reden hadden om, op herftel *aan de*
hunner bezwaren, aantedringen; het drukkende *Nat.*
en dreigende van alles, wat hun omringd, hun *Verg.*
noodzaken zoude om niets onbeproefd te laten, tot het verkrygen van uitkomst, overal waar dezelve op eene wettige wyze te bekomen is. En waar zouden zy die tans anders zoeken en bekomen kunnen, dan by uwe Vergadering, vermits het Provinciaal Beftuur te vergeefsch alle middelen fchynt beproefd te hebben, om deszelfs befluiten alhier ter uitvoer te brengen? Zonder de verdere maatregelen van dat Beftuur vooruitteloopen, of zich daaraan te onttrekken, en zonder uwe Raadplegingen, daarover, te willen voorfunemen, zouden de Ondergeteekenden het zichzelven nimmer vergeven kunnen, indien zy tans niet het uiterfte middel in het werk ftelden, om uwe Vergadering, en in dezelve het geheele Volk van Nederland, te hulp te roepen, tegen zulke voorbeeldelooze maatregelen tot het blyven fmooren der ware Volksftem, die de echte Vaderlandsliefde zoo zeer onteeren; de oppermagt des Volks zoo zeer kwetfen; en, zoo de zugt tot wanörder ook elders doorbrak, het geheel Vaderland misfchien dreigen met regeringloosheid, verwoesting en burgeröorlog. Dit alles zoude deze Stad en Burgery ten minften befchoren zyn, indien de zaken langer op dien voet blyven moeten, en wel niet op gronden van Recht, maar alleen op het ydel voorwendzel van eene Stedelyke hoogheid en onafhanglyk huishoudelyk Beftuur, waarop zich Lieden beftendig beroepen durven, die zich over twee Jaren over Stedelyke

za-

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

zaken aan het Provinciaal Beſtuur vervoegden met een Adres, „ waarin zy die zelfde hoogheid „ en onafhanglykheid, als overblyffels van het „ vorig Beſtuur, en als ſtrydig tegen de gronden „ der gelukkige Revolutie, verklaarden", en die over eenigen tyd Adresſen aan uwe Vergadering hebben geteekend, of doen teekenen voor de Een en Onverdeelbaarheid der geheele Republyk; als of men tans nog, onder begunſtiging van die gronden, zyne Medeburgers huishoudelyk ongelukkig maken, en zyne met den mond, of ſchriftelyk verbreidde grondbeginſels, met ſprekende daden verloochen mogt.

De Ondergeteekenden meenen zelve hunne party niet te kort te doen, wanneer zy haar een oogmerk toekennen, om, zelfs by de invoering van eene aanſtaande Conſtitutie, zoo lang mooglyk, door hare beheering den wezenlyken invloed van die nieuwe Staatsregeling op het Stedelyk Beſtuur te betwisten, te vertragen en zulke der Onderteekenaars, en verdere klagende Burgers, welke geſchikt of genegen mogten zyn, om in eenige openbare Bedieningen gebruikt te worden, van de verkiesbaarheid daartoe te berooven, alzoo zy, volgens het Ontwerp van Conſtitutie, daartoe niet bevoegd zouden zyn, indien zy niet op de rolle der Stemgerechtigde Burgers gevonden wierden.

Zoo vele, zoo gewigtige drangredenen hebben de Ondergeteekenden tot dit Adres genoodzaakt, by hetwelk zy de vryheid nemen, (onverminderd zoodanige voorſlagen, als het Provinciaal Beſtuur voornemens mogt zyn aan uwe Vergadering te doen) om van uwe Vergadering zoodanige gepaste en onverwylde voorziening, omtrent hunne bezwaren te verzoeken, waardoor het Provinciaal Beſluit van den 21 April laatstleden, omtrent de klagten der Ondergeteekenden en hunne Medeburgers, volkomen worde te werk geſteld en effect ſorteere.

De-

Declaratoir van vyf Burgers der Stad Campen, van den 19 Juny 1797; dienende tot Bylage van een Adres, van een aantal Burgers, aan de Nationale Vergadering.

CAMPEN.

Request van Camper Burgers aan de Nat. Verg.

Wy ondergeschreven, alle Burgers der Stad Campen, ons thans in 's Hage bevindende, verklaren, ter liefde van de waarheid, elk in zyn regaard, gehoord, gezien of zelfs ondervonden te hebben, dat, na dat op Vrydag den 16 Juny laatstleden des middags ten vier uren, een Request aan de Nationale Vergadering, representeerende het Volk van Nederland, op eene zeer geschikte wyze was begonnen geteekend te worden, door de klagende en van het Stemrecht uitgeslotene Burgers aldaar, des Saturdags, 's morgens omtrent ten half elf uren, aan het huis van een der Burgers dier Stad, met name *C. J. Berghuis*, door eenige Leden van de Municipaliteit, benevens een Secretaris, een Roedendrager en twee Executeurs, of dienaars der Justitie, gekomen zyn, en hem gevraagd hebben, welk Request by hem ter teekening gelegen had; dat hy daarop geantwoord heeft, dat 'er by hem geen Request ter teekening gelegen had; maar dat hy een Adres aan de Nationale Vergadering had geteekend; dat die Municipaliteitsleden hem vervolgens hebben willen doen bekennen, dat dit Adres by hem berustte, en dat, zoo hy het zelve niet overgaf, hy mede naar het Stadhuis zoude moeten gaan, en dat zy de bewyzen in handen hadden; dat hy vervolgens met hun heeft moeten medegaan naar het Stadhuis, en hem toen dezelfde vragen zyn gedaan; dat hy echter stryd by de ontkenning volhardende, na verloop van eenigen tyd, weder ontslagen is. Dat de eerste Ondergeteekende ook omtrent twaalf uren een diergelyke Commissie aan zyn huis gehad heeft, die het geheele huis doorzogt en eenige papieren, die voor de hand la-

 gen,